Tervezet!!!

Annak elfogadását követően tekinthető a Tanács hivatalos álláspontjának.

A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓ TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS PROGRAMJA

Készült:

Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács megbízásából

BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓ

Társadalmi egyeztetési munkaanyag
2025.12.15.

II. kötet

JAVASLATTEVŐ FÁZIS

Koncepció és Stratégiai Program

2025

A TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS STRATÉGIAI PROGRAM KÉSZÍTETÉSE

Készítette a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács.

A kidolgozásért felelős a Pro Régió Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató Nonprofit Kft., a Tanács munkaszervezete.

SZAKÉRTŐK ÉS TERVEZŐK

Projektvezetők:	Varga Tamás ügyvezető igazgató	Pro Régió Nonprofit Kft.
	Dr. Gordos Tamás szakmai igazgató	
	Galli Károly BAFT csoportvezető	
Szakmai véleményezés:	Dr. Csath Magdolna	szakértő, egyetemi oktató
	Dr. Földi Zsuzsanna	szakértő
	Kezán András	Pest Vármegyei Területfejlesztési Nonprofit Kft.
	Kuszák Miklós	
	Modláné Görgényi Ildikó	szakmai vezető, Pest Vármegye Önkormányzata
	Dr. Orosz György	szakértő, egyetemi oktató
	Pányi Zsuzsanna	szakértő
	Tóth G. Csaba	szakértő, Közgazdaság-tudományi Intézet
	Dr. Vereczkey Zoltán	Pest Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara
	Közlekedési tervezői Munkacsoport	A munkacsoport tagjait lásd a 6. mellékletben!
ÁLTALÁNOS, GAZDASÁG, TÁRSADALOM INTÉZMÉNYRENDSZER		
Szerzők:	Dr. Gordos Tamás	Pro Régió Nonprofit Kft.
	Varga Tamás	
	Galli Károly	
	Dr. Földi Zsuzsanna	
	Tóth Csaba	
	Borbély Gyula	
	Völgyi Roland	
	Takács Szilvia	

Közreműködők:	Kezán András	Pest Vármegyei Területfejlesztési Nonprofit Kft.
	Kuszák Miklós	
	Kánai Gergő	szakértő
TERMÉSZETI KÖRNYEZET		
Szerzők:	Dr. Orosz György	szakértő, egyetemi oktató
	Fábián Sára	Pro Régió Nonprofit Kft.
ÉPÍTETT KÖRNYEZET, TÉRSZERKEZET		
Szerzők:	Gutai Berta	Pro Régió Nonprofit Kft.
	Dr. Losonczy Anna Kornélia	
	Kovács Regő	
	Horváth Ábel	
KÖZLEKEDÉS		
Szerzők:	Dulicz László	Mikroline Mérnöki és Szolgáltató Kft.
	Varga Zsolt	
KÖZMŰRENDSZEREK		
Szerzők:	Hanczár Zsoltné	KÉSZ Közmű és Energetikai Tervező Kft.
	Hanczár Gábor	
	Csima-Takács Judit	
	Herczik Eszter	
	Ziman Gergely	
Közreműködők:	Torma Ferenc	AQUA Engine Kft.
	Nagy Orsolya	

TARTALOMJEGYZÉK

1 BEVEZETÉS 6

Általános bevezető 6
Az I. kötet ELŐKÉSZÍTŐ FÁZIS Helyzetfeltárás és Helyzetértékelés összefoglalása 9
Szervezeti keretek és partnerség 51

2 TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ 54

2.1 JÖVŐKÉP 54
2.1.a A JÖVŐKÉP alkotása és indoklása 54
2.1.b A Budapesti Agglomeráció JÖVŐKÉPE 60
2.2 FEJLESZTÉSI ELVEK 62
2.3 A KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERE 73
2.3.a Átfogó célok 73
2.3.b Részcélok: specifikus, területi és horizontális célok 74
2.3.c Célfa 76
2.3.d A célrendszer belső koherenciája 78
2.3.e A célrendszer külső koherenciája 83
2.4 A TERÜLETHASZNÁLAT ALAPELVEI 93

3 STRATÉGIAI PROGRAM 95

3.1 A TERVEZÉSI FOLYAMAT BEMUTATÁSA 95
3.2 A SPECIFIKUS, TERÜLETI ÉS HORIZONTÁLIS CÉLOK RÉSZLETES BEMUTATÁSA 98
3.2.1 Specifikus célok 98
3.2.2 Horizontális célok 108
3.2.3 Területi célok 116
3.3 A PRIORITÁSOK (BEAVATKOZÁSOK) BEMUTATÁSA 121
3.3.a A Stratégiai Program Prioritásai 121
3.3.b A Prioritások részletes bemutatása 125
P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés 125
P2.K. Közlekedésfejlesztés 129
P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés 135
P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés 147
P.5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatás fejlesztése 159
P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem 165
3.3.c A Prioritások és a célrendszer kapcsolata 169
3.3.d A Prioritások illeszkedése a térséget érintő fejlesztési programokhoz 173
3.3.e A Prioritásokhoz kapcsolódó Intézkedéscsoportok 179
3.3.f A Prioritásokhoz kapcsolódó Intézkedéscsoportok részletes bemutatása 190
P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés - Intézkedéscsoportok 190

P2.K. Közlekedésfejlesztés – Intézkedéscsoportok 204
P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés - Intézkedéscsoportok 228
P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés - Intézkedéscsoportok 260
P.5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatás fejlesztése – Intézkedéscsoportok 290
P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem - Intézkedéscsoportok 318
3.4 A PROGRAM PARTNERSÉGI TERVE 325
3.5 A TERVEZÉSKÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK (KÜLÖNÖSEN AZ ELŐZETES PROGRAMÉRTÉKELÉS ÉS A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS) DOKUMENTÁCIÓJA, BEMUTATVA A TERVEZÉSKÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK TERVEZÉSI FOLYAMATRA TETT HATÁSAIT ÉS A VÉGREHAJTÁS VÁRHATÓ KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI HATÁSAIT 325
3.6 MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉSI TERV 334

1 BEVEZETÉS

Általános bevezető

Jelen dokumentum a Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Koncepciójának és Programjának II. kötete, a Koncepció és Stratégiai Program munkarésze.

Magyarország fővárosa, Budapest, és a körülötte elhelyezkedő Pest vármegyei településgyűrű az ország legnagyobb területű és lélekszámú, központi fekvésű nagyvárosi agglomerációs terét alkotja. A Budapesti Agglomeráció várostérség a társadalmi és gazdasági kapcsolatok, az infrastruktúra hálózatok és az itt élő lakosság, illetve az itt működő vállalkozások és intézmények tekintetében egyaránt funkcionálisan összetartozik, minden szegmensében ezer szálon egymásba fűződik, nem elválasztható területi egységet, igazi nagyvárosi térséget képez. A Budapesti Agglomeráció hatékony fejlesztése ebből adódóan csak az itt élő területi szereplők együttműködésével, partnerségével, közösen meghatározott jövőkép, célok és érdekek mentén, összefogással, integrált szemléletmóddal valósítható meg eredményesen.

Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács (BAFT)
A magyar Országgyűlés 2022. júliusában döntött a Budapesti Agglomerációs Fejlesztési Tanács (továbbiakban BAFT vagy Tanács) létrehozásáról. A Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról (OFTK) szóló 1/2014. (I. 3.) OGY határozat megerősíti státuszát és kiemelt térségként nevesíti a Budapesti Agglomeráció térségét. A 2023. évi CII. törvény a területfejlesztésről (a továbbiakban: Tftv.) rendelkezik a Budapesti Agglomeráció kiemelt térségben a térségi fejlesztési tanács létrehozásáról, a Tanács tagjairól és feladatairól.

A Budapesti Agglomeráció fejlesztésének alapelve a kölcsönös bizalomra épülő együttműködés. A jelen dokumentumok készítése során lezajlott partnerségi folyamatok során a területi szereplők (Pest vármegye, Budapest főváros, agglomerációs települési önkormányzatok) részéről folyamatosan elhangzott az együttműködés, a térségi szintű, a helyi közösségek bevonásával történő tervezés szükségessége az agglomeráció fejlesztésében, de a gyakorlatban jelenleg inkább ennek nem elégséges szintje tapasztalható. Ezért a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács kiemelt célja és küldetése az önkormányzati, gazdasági, intézményi és civil együttműködések magasabb szintre emelése, a térségi együttműködések támogatása és koordinálása az agglomeráció fejlesztésének tervezése és a fejlesztések megvalósítása során.

A területfejlesztési koncepció és program
A Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács jogszabályi kötelezettsége a kiemelt térség területfejlesztési koncepciójának és programjának (a továbbiakban: TFK) kidolgozása.

A területfejlesztés és a területrendezés alapvető feladatairól, szabályairól és intézményrendszeréről a 2023. évi CII. törvény a területfejlesztésről rendelkezik (a továbbiakban: Tftv.).
A TFK tartalmi követelményeit a „A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program, és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet” határozza meg.
A TFK a rendelet 1. és 5. mellékletében meghatározott tartalmi követelményeknek megfelelően készült. A mellékletekben meghatározott fejezeteken és alfejezeteken belül szükséges volt további alfejezetek bevezetésére a tartalom megfelelő strukturálása érdekében.
A TFK kidolgozásáért felelős szerv a BAFT, elfogadója Tftv. alapján a Magyar Kormány.

Jelen TFK e rendeletben előírt tartalmi követelményeknek megfelelően készült. A TFK fő elemei ennek alapján, a TFK köteteibe rendezve az alábbiak:

I. kötet. ELŐKÉSZÍTŐ FÁZIS (Helyzetfeltárás és Helyzetértékelés)
II. kötet. JAVASLATTEVŐ FÁZIS (Koncepció és Stratégiai Program) – JELEN DOKUMENTUM
III. kötet. JAVASLATTEVŐ FÁZIS (Operatív Program)
Mellékletek

A TFK-hoz kapcsolódó tervezéskísérő dokumentumai továbbá a Stratégia Környezeti hatásvizsgálat (SKV) és a társadalmi-gazdasági hatástanulmány.

A TFK törzsanyagban nem szereplő egyes dokumentumok külön Mellékletben kerülnek bemutatásra.
A TFK megalapozására számos szakmai elemzés, tanulmány készült minden fontosabb szakági témakörben, amelyek eredményei a Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Koncepciójába és Programba beépítésre került.

A TFK megalapozásához az alábbi elemzések kerültek felhasználásra:

- Európai várostérségek fejlesztésének jó gyakorlatok (best practice) vizsgálata.
- A Budapesti Agglomeráció önkormányzatai fejlesztési és partnerségi törekvéseinek (stratégiák, programok, tervek stb.) vizsgálata.
- Mikrotérségi kapcsolatrendszerek és centrumtelepülések pilote elemzés az agglomeráció keleti szektorában.
- Ipari térségek azonosítása és vizsgálata a Budapesti Agglomerációban.
- A Ráckevei-Soroksári Dunaág turizmusának vizsgálata.
- A víziközmű infrastruktúra elemzése (ivóvízellátás, szennyvízkezelés, csapadékvíz-gazdálkodás).
- Demográfiai prognózis.
- Potenciális ingázási lehetőségek vizsgálata a Budapesti Agglomeráció területén.
- Zöldinfrastruktúra fejlesztés a Budapesti Agglomerációban.
- Közlekedésfejlesztést megalapozó vizsgálatok.
- Szabadidőgazdaság, kultúra és rekreációs lehetőségek az agglomerációs gyűrűben.
- Turisztikai kapcsolatok vizsgálata a Budapesti Agglomerációban.

- A Budapesti Agglomeráció nemzetközi versenyképessége.
- Közszolgáltatások elérhetőségének elemzése a Budapesti Agglomerációban.

A TFK készítésével kapcsolatos partnerségi tevékenység a Partnerségi tervben került meghatározásra és annak megfelelően történik a szervezése és megvalósítása.

A TFK elkészítésének legfőbb adat- és információforrásai:

- Statisztikai adatbázisok felhasználása és értékelése, pl. KSH, Eurostat stb.
- Releváns területi és ágazati fejlesztési koncepciók, programok, stratégiák és tervek másodelemzése, beépítése az anyagba és az illeszkedések biztosítása. Ezen belül is kiemelt területfejlesztési dokumentumok: Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK); Pest vármegye területfejlesztési koncepciója és programja; Budapest Főváros Településterve[1]; települési önkormányzatok releváns fejlesztési dokumentumai.
- Primer adatgyűjtés különböző formái: személyes interjúk és csoportos szakmai konzultációk; kérdőíves felmérés és adatgyűjtés; internetes adatgyűjtés; önkormányzati workshopok szervezése; szakmai konferenciák szervezése; kommunikációs lehetőség biztosítása a lakosság, vállalkozások, civil szervezetek részére.

A TFK társadalmi egyeztetési folyamata a jogszabályban foglaltaknak megfelelően és a TFK Partnerségi tervben rögzített módon kerül megvalósításra, a folyamat során beérkező releváns inputok a TFK megfelelő fejezeteiben rögzítésre kerültek.

A területfejlesztés célja az ország versenyképességének növelése, a területi kohézió erősítése és az ország térségeiben a fenntartható fejlődés biztosítása. Ehhez szükséges a területi különbségek mérséklése az egyes térségi szinteken, és a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő, kiegyenlített térszerkezet kialakítására törekedni. A lakosság életminőségének és életszínvonalának javítása mellett fontos az egyes erőforrásokkal fenntartható módon gazdálkodni, és így megőrizni az egyes térségek népességmegtartó-erejét és identitástudatát. A területfejlesztés ezen céljait foglalja keretbe a területfejlesztési koncepció és program, melyet a szubszidiaritás elvének megfelelően az egyes területi szinteken a térségek és települések saját hatáskörükben készítik el.

A területfejlesztési koncepció tehát az adott térség hosszú távú cselekvési terve, mely a térség átfogó fejlesztési céljait, a fejlesztési programok és a területrendezési tervek kidolgozásához szükséges irányelveket tartalmazza.

Az ELŐKÉSZÍTŐ FÁZIS (Helyzetfeltárás és Helyzetértékelés) munkarész a térség helyzetének, társadalmi, gazdasági és környezeti állapotának részletes felmérése és bemutatása, illetve ezen adatok értékelése.

[1] Jelenleg (2025. október) Budapest Településterve még nem elfogadott dokumentum. A hatályos releváns fővárosi tervek ezért a Területfejlesztési koncepció (TFK), program (FŐTEP), illetve Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS).

A JAVASLATTEVŐ FÁZIS a 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet 4. § (2) szerint:

> A területfejlesztési koncepció fogalmazza meg az ország és a térségek
> a) hosszútávra (14 év) szóló horizontális céljait és átfogó célját,
> b) nagytávra (20-25 év) és nagytávon túlmutatóra szóló jövőképét.
> (3) A területfejlesztési program középtávra (7 év) szól, melynek
> a) stratégiai programrészében kerülnek meghatározásra
> aa) a specifikus és területi célok (a jövőkép és az átfogó cél alapján),
> ab) a horizontális célok,
> ac) a prioritások (a specifikus célok alapján);
> b) operatív programrészében kerülnek meghatározásra az intézkedések (a stratégiai programrészben meghatározott prioritások alapján).

A jelenlegi tervezési időszak (2021-2027) operatív programjai jelen koncepció készítésekor már megvalósítás alatt állnak, a Budapesti Agglomeráció TFK és Program az európai uniós források tekintetében a 2028+ európai uniós fejlesztési időszakra való felkészülés céljából készül el. A következő uniós tervezési időszak hatályos Partnerségi Megállapodását és a területfejlesztési operatív programjainak kidolgozását követően válik lehetővé a Budapesti Agglomeráció Operatív Programjának felülvizsgálata és a beavatkozások pénzügyi és időbeli ütemezése.

Az I. kötet ELŐKÉSZÍTŐ FÁZIS Helyzetfeltárás és Helyzetértékelés összefoglalása

A Budapesti Agglomeráció rövid bemutatása

A Budapesti Agglomeráció története a XIX. századig nyúlik vissza. Ekkor a jelenlegi főváros akkor még külön-külön létező városai (Pest, Buda és Óbuda) voltak jelen. Buda és Pest a 19. sz. első felében vált az ország politikai, társadalmi-gazdasági fővárosává. A század közepén már jelentős infrastrukturális fejlesztések kezdődtek, pl. megépült a Széchenyi lánchíd, és a jelenlegi agglomeráció területén az ország első vasútvonala 1846-ban, Pest és Vác között. A Kiegyezés időszakától kezdve a társadalmi-gazdasági struktúrák modernizációja és a polgári társadalom átalakulása figyelhető meg, ami a fővárosban és térségében egyaránt jelentős népességnövekedéssel társult. 1873-ban a három település összeolvadásával jött létre Budapest, ami 1892-ben székesfővárosi rangot kapott, így egy szintre emelkedett az Osztrák-Magyar Monarchia másik székesfővárosával, Béccsel. A főváros ebben az időszakban robbanásszerű fejlődésen ment keresztül, gazdasági, kulturális és infrastruktúra szempontból egyaránt. Jelentős iparterületek épültek a közigazgatási területén belül, valamint az út, a vasúthálózat, beleértve Európa első kontinentális földalattiját is, a villamoshálózat és a közműhálózatok is hatalmasat fejlődtek, amely szintén a társadalmi-gazdasági fejlődéshez és a város növekedéséhez járult hozzá. A századfordulóra világvárosi szintre jutott Budapest főváros. A körülötte lévő – jelenlegi peremkerületi, illetve Pest vármegyei agglomerációs – térség ugyanakkor még döntően vidékies jelleget mutatott, leginkább a főváros élelmiszerellátásában játszott szerepet.

A világháborúk alatt a főváros melletti települések Budapesthez való csatolása kerül előtérbe, ami végül 1950-ben valósul meg 7 megyei város és 16 nagyközség beolvasztásával (Nagy-Budapest). Így alakult ki

a mai főváros, ám ekkor még csak 22 kerülettel. A Budapesti agglomerációra, mint térségre 1971-ig kell várni, ekkor lettek a határai hivatalosan is megállapítva, de a térség még csak 44 települést foglalt magába. A lehatárolás az ingázás mértékére, a közlekedési kapcsolatokra, valamint rekreációs kapcsolatok szorosságára támaszkodott. A jelenlegi hivatalos Budapesti Agglomeráció mai határait először a 89/1997-es kormányrendelet, majd a 2005. évi LXIV. törvény szabályozta, mely kijelölte a 80 Pest vármegyei települést és a fővárost. Ekkor jelölték ki a hat agglomerációs szektort is.

A Budapesti Agglomeráció meghatározását az Országos Területrendezési Tervről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény tartalmazza.
A Budapesti Agglomeráció e törvény alapján Budapest fővárosból és 80 db Pest vármegyei településből áll (a települések listáját lásd az 1. sz. mellékletben!). Nógrád, Komárom-Esztergom és Fejér vármegyékkel határos, keleten és délen pedig Pest vármegye agglomeráción kívüli területeivel.

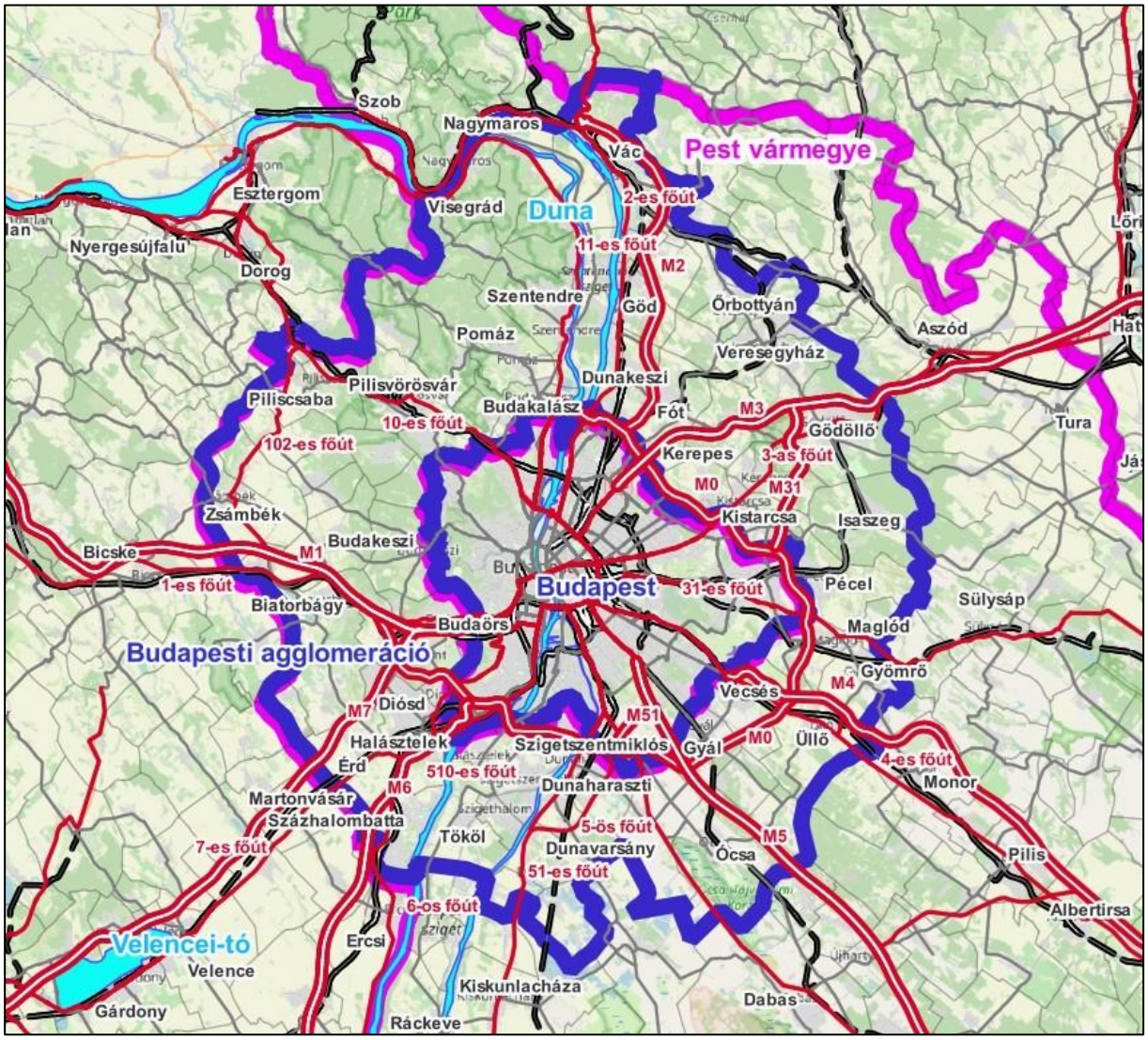

1. ábra A Budapesti Agglomeráció és közlekedési infrastruktúrája

A Budapesti Agglomeráció területe 2539,5 m2. Jelenleg közel 2,6 millió fő lakóhelye, amelyből kb. 1,7 millióan a fővárosban és bő 900 ezren a Pest vármegyei agglomerációs gyűrűben élnek. A valós számok akár ennél magasabb értékeket is mutathatnak. A főváros népessége enyhén csökken vagy stagnál, az agglomerációs gyűrű és Pest vármegye népessége nő – ennek oka az idevándorlás, amelyben a legnagyobb volument a Budapestről kiköltözők teszik ki. A demográfiai prognózisok az elkövetkező 20-30 évre Közép-Magyarországon[2] 200 ezer fő fölött népességnövekedést jeleznek, aminek jövőbeli eloszlása (Budapest, agglomerációs gyűrű, Pest Vármegye agglomerációs gyűrűn kívüli része) számos tényezőnek a függvénye.

Budapest és agglomerációja a kiemelkedő közép-európai metropolisztérségek[3] közé tartozik. A legtöbb hasonlóságot Béccsel és Prágával mutatja, mérete, népességszáma, történelmi múltja, tradíciói, építészete és kultúrája tekintetében egyaránt. Gazdasági fejlettsége is leginkább ezen „versenytársakkal" mérhető össze. A mutatók összehasonlításakor azok nagyobb része tekintetében még jellemzően kissé elmarad e két fő versenytárstól, ugyanakkor sok tényezőben felzárkózó tendenciát mutat.

A Budapesti Agglomeráció kitüntetett helyet foglal el Magyarország tér- és gazdasági szerkezetében és a gazdasági termelés volumenében egyaránt. Az itt élő mintegy 2,6 millió ember a hazai népesség 27%-át, a foglalkoztatottak 29,3%-át képviseli. Az agglomeráció állítja elő az ország GDP-jének mintegy 46%-át, ebből Budapest főváros - amelynek lakosságszáma az ország népességének 18%-a -, a 37%-át. A főváros GDP-je (GDP/fő vásárlóerő paritáson) 2023-ban az EU átlag 168%-án állt, míg Pest vármegyéé 65%-on.

A gazdaság szerkezeti és térbeli jellemzőiben egyaránt megmutatkozik az a jelentős különbség Budapest és Pest vármegye között, amelynek gazdasági teljesítménye elmarad a fővárostól. A gazdasági szerkezet területileg megosztott, Budapesten nagyobb a magas szintű és termelékenységű üzleti-pénzügyi, IKT és egyéb szolgáltatások, a turizmus és a kiskereskedelem, illetve a tudásalapú gazdaság aránya. Fontos hangsúlyozni, hogy a két egység minden tekintetben (társadalmi-gazdasági, infrastrukturális stb.) szorosan egymásba fűződve működik: a főváros biztosítja a munkahelyek és vállalkozói kapcsolatok

[2] Közép-Magyarország: Budapest és Pest vármegye együtt.

[3] Metropolisztérség (metropolitan region), Eurostat meghatározás szerint: olyan NUTS3 régiók vagy régiócsoportok összessége, amelyek lefedik egy legalább 250 000 fős funkcionális városi terület városi magját és annak ingázó zónáit. Az Eurostat metropolisztérség meghatározása alapján ez Budapest és Pest vármegye együtt, ami jelenleg a Közép-Magyarország NUTS1 régiót jelenti.
A TFK-ban még szereplő fogalmak:
Agglomeráció: nagyváros és közvetlenül körülötte fekvő, fizikailag is összenőtt települések, sokrétű és szoros kulturális, gazdasági, kommunális és szolgáltatási kapcsolatokkal, lásd. Budapesti Agglomeráció
Funkcionális Várostérség (FUA - Functional Urban Area), Eurostat és OECD meghatározás szerint: funkcionális kapcsolatok (pl. ingázás, gazdasági kapcsolatok) alapján kijelölt tér.
A KSH/Eurostat „Urban Audit" adatai alapján a budapesti FUA 199 települést foglal magába és kiterjed Budapestre, Pest vármegye szinte teljes területére, kis részben Fejér, Komárom-Esztergom és Nógrád vármegyék néhány településére is.

jelentős számát az agglomerációs gyűrű részére is, míg a Pest vármegyei gyűrű képezi a Budapesten túli elsődleges munkaerőbázist, továbbá a fővárost ellátó logisztikai-kereskedelmi funkciók nagy részét, továbbá a vármegyében az ipari termelés is jelentős.

Mint közép-európai regionális pólus, Budapest és térsége a transzeurópai közlekedési hálózatoknak (TEN-T) is kiemelt csomópontja, a közúti, vasúti, légi és folyami közlekedés tekintetében egyaránt. Ennek köszönhető a Budapesti Agglomeráció nemzetközi szinten is kiemelkedő logisztikai szerepköre, ami ugyanakkor rendkívül magas forgalmi és az ebből adódó környezeti terheléssel is jár.

A Budapesti Agglomeráció pólusszerepéből adódik, hogy az országosnál jelentősen magasabb gazdasági teljesítmény nyújt és jövedelemszintet képes biztosítani, ám ehhez az életminőséget rontó, kedvezőtlen hatások is kapcsolódnak. A napi ingázás és a cél- illetve tranzit jellegű személy- és áruforgalom révén az úthálózatok túltelítettek, egyes napszakokban állandósultak a torlódások, jelentős a zsúfoltság, a balesetveszély és a közlekedési forrású környezetszennyezés. A növekvő számú ingaforgalomban a közösségi közlekedés aránya csökken, ami különösen kedvezőtlen tendencia.

A Pest vármegyei agglomerációs gyűrű sok települése az új lakóterületek beépülése révén szinte „megtelt”. A kiáramlás fő hajtóerői összetettek, de leghangsúlyosabb elemei a kedvezőbb ingatlan árszint, valamint a fogyasztói szokások megváltozása, a zöldebb, vidékies környezet iránti fokozódó igény. Az intézményi szolgáltatások és közműrendszerek ugyanakkor egyre nehezebben képesek kiszolgálni a növekvő igényeket, amelyhez hozzáadódik a gazdasági tevékenységek hely- és közműkapacitás igénye is. A lakó- és gazdasági funkciók sok esetben a zöldfelületek rovására terjeszkedtek, ami egyre szűkíti az agglomeráció élhetőségéhez elengedhetetlen zöld infrastruktúra meglétét.

Bár a különböző jogszabályok igyekeznek fékezni a terjeszkedést, a prognosztizált népességnövekménnyel és az ezzel járó lakóhely és a kapcsolódó infrastruktúra- és intézményi kapacitás igénnyel reálisan számolni kell a Budapesti Agglomeráció közép- és hosszú távú fejlesztésekor, mind Budapest, mind a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű tekintetében. A lakáspiacon a lakóhely iránti igényből fakadó erős kereslet és a kínálati oldal szűkössége mára jelentős áremelkedést és magas lakóingatlan árszintet eredményezett, ami sokak számára nehezíti meg vagy lehetetleníti el a lakáshoz jutást. Budapest és a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű eltérő adottságai és problémái miatt a kérdéskör agglomerációs szintű megközelítése és kezelése szükséges a lakásállomány fejlesztése tekintetében.

Az agglomeráció a kultúra, a sport és rekreáció terén is szorosan összefonódik. Budapest kulturális kínálata a Pest vármegyei településen élők számára is elsődleges fontossággal bír, míg az agglomerációs gyűrű természeti és kulturális adottságai, kínálata és lehetőségei a budapestiek számára egész évben biztosítja a leginkább hétvégi rekreációs igények kielégítését. Az ezzel járó jelentős, döntően személygépjármű forgalom terhelés és a hétvégi turizmus koncentrált megjelenései szintén

feszültségek forrásai a túlturizmus (overtourism) révén. Ez utóbbi döntően Budapest belvárosában jellemző, illetve leginkább hétvégeken egy-egy frekventált Pest vármegyei települést érint, pl. Szentendre.
Budapest főváros a hazai turizmus kiemelt célterülete, a hazánkba irányuló nemzetközi turisztikai forgalom pedig döntő részben a fővárosba irányul. Az agglomeráció többi településein ugyanakkor a hétvégi rekreációs turizmus a jellemző, a nemzetközi turizmus lehetőségeiből szinte alig részesül a Pest vármegyei agglomerációs térség.

A Budapest vonzáskörzetében kialakult agglomerációs gyűrű fő szervezőerői és folyamatai természetesen nem állnak meg a jogszabályi-adminisztrációs határoknál. Ahogy az elmúlt évszázadok urbanizációs folyamatai is a térbeli és funkcionális bővülésről, az agglomerálódó térség tágulásról szóltak, a Budapest Agglomeráció, mint funkcionális várostérség, ma is egyre inkább növekszik. A térbeli terjedés fő irányait meghatározzák a nagy közlekedési infrastruktúrák és a természeti adottságok, motorjai pedig a gazdaság bővülése, a munkaerőpiaci folyamatok, az ingatlanpiac és a lakhatási igények és szükségletek. Mivel létező tendenciákról és folyamatokról van szó, azokkal már rövid- és középtávon is számolni kell a Budapesti Agglomeráció fenntartható élhető és versenyképes fejlesztése során.

A Budapesti Agglomeráció fejlesztésében mérföldkövet jelentett az Európai Unió kohéziós és vidékfejlesztési politikájában fontos szerepet játszó NUTS[4] rendszerben eszközölt változtatás. A NUTS2 régiók, azaz a regionális politikák alkalmazására szolgáló alaprégiók vásárlóerőparitáson mért egy főre eső bruttó hazai termék (GDP/fő) adatai alapján kerül megállapításra a régiók támogatásainak mértéke, a támogatható tevékenységek köre, a társfinanszírozás aránya, a forráskoncentrációs megkötések, valamint a jövedelemtermelő tevékenységek esetén a támogatás intenzitása. A Budapestet és Pest vármegyét magába foglaló Közép-Magyarországi régió döntően a főváros GDP/fő mutató növekedése eredményeként a 2007-13-as tervezési időszakra a 2., „regionális versenyképesség és foglalkoztatás" célterületi speciális elbánást biztosító átmeneti támogatási kategóriájába került, ami a régió egészre nézve rendkívül kedvezőtlen pozíciót jelentett az elérhető támogatások tekintetében. Összehasonlításképp: a 2007-2013-as tervezési időszakban a Közép-Magyarországi Operatív Program (az európai uniós 85%-os társfinanszírozás) keretösszege 1 726,11 millió EUR[5] volt, míg a 2014-2020-as periódusban (teljesköltség alapú elszámolás szerint, tehát az EU finanszírozás + hazai hozzájárulás összege) már csak 926 millió EUR[6].
Tekintettel arra, hogy Pest vármegye relatív alacsonyabb szintű fejlettsége ellenére jelentős forrásvesztés következett be, a Kormány az 1011/2013. (I. 16.) Korm. határozatában felkérte a feladatkörükben érintett minisztereket, hogy a 2016. évben esedékes[7] NUTS-rendszer felülvizsgálatot

[4] Nomenclature of Territorial Units for Statistics, magyarul Statisztikai Célú Területi Egységek Nómenklatúrája.
[5] 483,31 milliárd Ft (tervezési árfolyam: 280 HUF/EUR)
[6] 289 milliárd Ft (312 HUF/EUR)
[7] NUTS rendszer 3 éves időközönként felülvizsgálatra kerül és amennyiben a nemzeti kormányok arra vonatkozó igényt nyújtanak be, úgy módosításra kerül.

megelőzően vizsgálják meg a Közép-magyarországi régió kettéválasztásának lehetőségét[8]. A vizsgált időszakban (2004-2011.) a főváros helyzete az egy főre jutó GDP mutató a régiós rangsorában jelentősen javult (34. helyről a 20. helyre jutott fel), míg Pest vármegye a 272 régióból az utolsó 30 között helyezkedett el és pozíciója romlott, a 235. helyről a 242. helyre csúszott vissza. A Közép-Magyarországi régió Budapest fejlődése révén jó ütemben zárkózott fel, a 122. helyről a 81. helyre lépett előre. Mindezek alapján a javaslat támogatta a Közép-Magyarországi régió szétválását és Budapest és Pest vármegye önálló NUTS2 régiós besorolását[9].

Az Európai Bizottság 2016/2066 2016. november 21-i rendelete alapján a régió szétválasztása iránti kérelmet jóváhagyta, a Közép-Magyarországi régió NUTS2 besorolása megszűnt, helyére a korábban NUTS3-as szinten nyilvántartott Budapest és Pest vármegye került, így Magyarországon a NUTS2 szintű tervezési-statisztikai régiók száma a korábbi hétről nyolcra nőtt. A változás a döntéshozatalt követő második évtől, 2018. január 1-étől lépett hatályba, a kohéziós támogatások vonatkozásában azonban a módosítás csak a hatályba lépést követő új EU költségvetési ciklusban érvényesíthető[10], így az új tervezési időszakban a 2021-27-es fejlesztési források az alábbi ábra szerint alakultak.

Terület és Településfejlesztési Operatív Program TOP Plusz	Forráskeret	Finanszírozási arány
Pest vármegye	166,775 milliárd Ft	85% uniós, 15% hazai forrás
Budapest 4. és 5. prioritás	83,562 milliárd Ft	40% uniós, 60% hazai forrás

Azzal tehát, hogy a Közép-Magyarországi régió ketté vált, lehetővé vált Pest vármegye települései számára magasabb támogatási összegek igénybevételére és így a Budapesti Agglomeráció önálló kiemelt térségként való kezelése is felértékelődött.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióban (továbbiakban OFTK) kerültek meghatározásra az ország kiemelt fejlesztési térségei, köztük a Budapestből és 80 főváros környéki településből álló Budapesti Agglomeráció, melyek közösen funkcionálisan összetartozó településegyüttest alkotnak és egyetlen nagyvárosi térségként értelmezhetők. A kiemelt térségek nem rendelkeznek önálló területfejlesztési intézményrendszerrel, ezért számukra a 2023. CII. törvény tanácsi szervezeteket jelöl ki a területfejlesztési feladataik ellátására. A Budapest Agglomeráció Fejlesztési Tanácsot (BAFT) eredetileg az akkor hatályos területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi

[8] Pest vármegye és a Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara már 2002-ben, a NUTS2 régiók meghatározásakor erőteljesen szorgalmazta a főváros és a vármegye külön NUTS2 régióként való meghatározását, de a terület ekkor összevont régióként került kijelölésre. A szétválást csak később tudták elérni. Mindez jelentős, 1700 Mrd Ft körülire becsült forrásvesztést eredményezett a vármegye számára.

[9] A Közép-Magyarországi régió esetleges kettéválasztásának lehetőségéről szóló vizsgálat, 2015., Nemzetgazdasági Minisztérium Területfejlesztési Tervezési Főosztálya.

[10] A statisztikai célú területi egységek nómenklatúrájának (NUTS) létrehozásáról szóló 1059/2003/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján.

XXI. törvény 15/B §-a hozta létre kiemelt térségi tanácsként. Jogszabályi változások következtében a Tanács 2002-ben megszűnt és a feladatait a Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács vette át. Majd 2004-ben újra alakult, de 2011-ben a területfejlesztési intézményrendszer átalakításával ismét megszűnt.

A Közép-Magyarországi régió (Budapest és Pest vármegye) szétválását követően a BAFT 2022 őszén újra megalakult.

A Helyzetértékelés összefoglalása – SWOT analízis

Az Előkészítő fázis tartalmazza a Budapesti Agglomeráció TFK Helyzetértékelés megállapításait összefoglaló SWOT-analízist és szöveges értékelést. A SWOT analízisben rövid, tömör megállapítások formájában kerül bemutatásra az agglomeráció társadalmi-gazdasági helyzete.
A SWOT analízis képezi alapját a Javaslattevő fázisban bemutatott Területfejlesztési Koncepciónak, az ebben található fejlesztési Jövőképnek, célrendszereknek és a Prioritások és Intézkedések rendszerét tartalmazó Stratégiai és Operatív programnak.

A SWOT-analízis a Projekt helyzetét összefoglaló értékelés, az alábbi csoportosítás szerint:

- Belső tényezők vizsgálata (a Budapesti Agglomeráció saját belső pozitív és negatív adottságai)
  - Strenghts (Erősségek)
  - Weaknesses (Gyengeségek)

- Külső tényezők vizsgálata (a Budapesti Agglomeráció fejlődését és működését befolyásoló külső pozitív és negatív tényezők
  - Opportunities (Lehetőségek)
  - Threats (Veszélyek)

TEMATIKUS SWOT-ANALÍZISEK

A tematikus (szakági) értékelések témakörei:

1. Térszerkezet, településrendszer
2. Közlekedési infrastruktúra
3. Közmű ellátó rendszerek
4. Gazdaság
5. Társadalom, intézményrendszer
6. Környezet

1. TÉRSZERKEZET, TELEPÜLÉSRENDSZER	
ERŐSSÉGEK (belső tényezők)	
Nagytérségi beágyazódás és térszerkezet	▪ A Budapesti Agglomeráció, azaz Budapest és annak nagyvárosi erőtere európai és globális jelentőségű csomópontként értelmezhető. ▪ A Budapesti Agglomeráció a hazai térszerkezetben speciális helyzettel bír, gazdasági, társadalmi és sok egyéb tekintetben kiemelkedik Magyarország többi térsége közül. ▪ Az országon belül a Budapesti Agglomeráció súlya nem csak abszolút értelemben a legjelentősebb, hanem a növekedési dinamika is itt a legerőteljesebb. ▪ A Budapesti Agglomeráció centrális földrajzi elhelyezkedése és a transznacionális gyorsforgalmi úthálózat és a vasúthálózat centralizált jellege európai szinten is központi szerepet biztosít számára.
Településrendszer	▪ A Budapesti Agglomeráció Magyarország legnagyobb területű és legtöbb településből álló agglomerációja. ▪ Jelentős kiterjedésű lakó-, illetve gazdaságfejlesztési elméleti területi tartalék állhat rendelkezésre, elsősorban Budapesten, illetve a déli-délkeleti, illetve a keleti és az északnyugati szektorokban (ugyanakkor ezek túlzott hasznosítása kockázatot is jelent). ▪ Az agglomerációs települések többsége képes/képessé tehető minőségi életfeltételek biztosítására és kiegyensúlyozott gazdasági funkciók ellátására egyaránt. ▪ A lakónépesség alapján jellemzően kiegyenlített a településhálózat, de több település jelentősen túlterhelt. ▪ Az agglomerációban jelen vannak olyan települések, amelyek alközponti funkciókat képesek ellátni.
Településközi kapcsolatok	▪ Budapest és az agglomerációs gyűrű települései viszonylatában a legnagyobb számú meglévő vagy tervezett együttműködés a közlekedési infrastruktúra, a környezet, a közműszolgáltatások és egyes közszolgáltatások tématerületeken mutatható ki. ▪ Az agglomerációs gyűrűben a településközi együttműködések leggyakoribb jelenlegi területe a vonalas infrastruktúrák fejlesztése. E téren sikeres térségi szintű fejlesztések valósultak meg.

	▪ A Budapesti Agglomerációban működnek az önkormányzatok által létrehozott térségi társulások (pl. turizmus, szociális ellátás, vidékfejlesztés) amelyek esetenként nem csak egy adott járáshoz tartozó településeket foglalják magukba.
GYENGESÉGEK (belső tényezők)	
Nagytérségi beágyazódás és térszerkezet	▪ A nagyvárosi agglomerációs térségeket összehasonlító globális és európai városrangsorokban Budapest és agglomerációja a közép-európai régió városaival összehasonlításban rendszerint Bécs és Prága mögött végez. ▪ Pénzügyi és gazdasági központként, valamint az innovációs potenciál tekintetében Budapest és agglomerációja elmarad európai versenytársaitól. ▪ A Budapesti Agglomeráció lehatárolását meghatározó jellemzők és folyamatok mára az Agglomerációs törvényben meghatározott településeken (81) túlterjednek. A vonzáskörzetként érintett terület és a települések száma is jóval nagyobb. Az agglomeráció lehatárolása jóval kisebb, mint a funkcionális várostérség (FVT), ami a tényleges várostérségi problémák statisztikai értékelése és intézményi kezelhetősége szempontjából lehet problematikus.
Településrendszer	▪ A szuburbanizációs folyamat eredményeképpen jelentős demográfiai átrendeződés történik a térségen belül, a lakosság száma Budapesten belül csökken, annak összetétele jelentősen megváltozik, ezzel szemben az agglomerációs településeken, sőt az azon túli kistelepüléseken is a lakosságszám robbanásszerűen növekszik. Az agglomerációban sem a települések infrastrukturális- és intézményi ellátórendszere, sem a településközi közlekedési hálózatok nem tudják megfelelően ellátni a megnövekedett igényeket, a gyors lakosságszám növekedés a települési identitásra is hátrányos hatást gyakorol. ▪ A főközpont elszívó hatása és az intézményfejlesztések nem mindenhol megfelelő koordinációja miatt funkcióhiányos térségek alakultak ki. ▪ A fővárosi mellékközpontok, illetve a térségi és mikrotérségi jelentőségű agglomerációs központok a funkcionális hiányosságok és a települési (műszaki és humán) infrastruktúra hiányosságai miatt nem, vagy csak részlegesen tudják betölteni a nekik szánt térszervező szerepet.

	▪ A tervek szerint azonos szinten lévő központok fejlettsége a valóságban (lakosság és funkcionális összetettség tekintetében) egyenetlen. A települések jogállása (adminisztratív szerepköre) nincs összehangolva a központok valódi jelentőségével. ▪ Az agglomerációs térség fokozott beépítése következtében a mesterséges felszínek dominálnak a védelmi funkciót biztosító zöldinfrastruktúra elemekkel szemben, ami kiegyensúlyozatlan térhasználatot, a természeti értékek fokozott és ésszerűtlen felélését, majd ezek eredményeképpen romló életminőséget eredményez a településrendszer egészében.
Településközi kapcsolatok	▪ A településközi és területi alapú együttműködések – bár járásonként eltérő mértékben és színvonalon, de mindenhol van valamiféle együttműködés az önkormányzatok között – jelenleg alacsony intenzitással vannak jelen a Budapesti Agglomerációban. A települési társulások száma erőteljesen lecsökkent. ▪ Források híján a társulások megszűnésével, illetve a fennmaradóknál a leszűkült feladatokkal a térségi tervezés egészében háttérbe szorult. Az önkormányzatok sokszor versenytársat, mint partnert látnak egymásban akadályozva a több településre pozitív hatást gyakorló fejlesztések megvalósítását. ▪ A járásközpontok területfejlesztési szempontból elvesztették koordináló szerepüket a térségi folyamatokban.
LEHETŐSÉGEK (külső tényezők)	
Nagytérségi beágyazódás és térszerkezet	▪ A Budapest Agglomeráció tekintetében a korábban megjelölt kapuszerephez képest mára inkább a tranzitszerep erősödött fel, a kapcsolódó lehetőségek kihangsúlyozásával (pl. logisztikai ágazat markáns jelenléte). Bár bizonyos területeken (pl. turizmus, felsőoktatás, gasztronómia, kultúra) a térség sokat lépett előre, ami jelez egyfajta regionális „beágyazódás”, a megcélzott kapuszerep funkció még erősítésre vár. ▪ Pozicionálás szempontjából a Duna szerepe kiemelkedő, amire európai léptékben az egyik legfontosabb térszervező erőként lehet tekinteni.
Településrendszer	▪ A Budapesti Agglomeráció kulturális, épített és természeti öröksége lehetőséget teremt a nemzeti és a térségi identitás erősítésére.

	▪ A településrendszer épített és kulturális adottságaiból fakadó kínálat és vonzerő jelentős hazai- és nemzetközi turisztikai keresletre tarthat számot.
Településközi kapcsolatok	▪ A Budapest Agglomeráció önkormányzati szereplői közötti stratégiai összefogás és együttműködés az agglomerációs térség fejlesztésére a pozitív szinergiák erősödését, a nemzetközi szintű versenyképesség-növekedés lehetőségét hordozza magában. ▪ A térségi szemlélet erősítése révén a szükséges fejlesztések települések közötti együttműködéseken, közös célmeghatározásokon és érdekegyeztetéseken alapuló tervezése és megvalósítása javíthatja a hatékonyságot. ▪ A térségi kapcsolatok ösztönzése és koordinációja megteremtésének érdekében a BAFT moderátori, koordinátori szerepköre megerősödhet.
VESZÉLYEK (külső tényezők)	
Nagytérségi beágyazódás és térszerkezet	▪ A nyugati centrumtérség jelleg (nagyvárosi konglomerátumok és ezek összefűződése, szoros kapcsolatrendszere sűrű tengelyekkel) nem jellemző Kelet-Közép-Európára, ami kihat Budapest fejlődési lehetőségeire is. ▪ A Budapesti Agglomeráció hivatalos lehatárolása az Európai Unió statisztikájában és fejlesztéspolitikájában is alkalmazott lehatárolásokkal nincs teljesen összhangban. ▪ Nagyban meghatározza és korlátozza a Budapesti Agglomeráció fejlődési lehetőségét, hogy hiányzik az európai közlekedési korridor szintű É-D-i kapcsolat Szlovákia és Lengyelország (Balti-tenger) felé.
Településrendszer	▪ Közép-Magyarország lakossága továbbra is intenzíven fog növekedni, megfelelő szabályozás, piaci ösztönzők nélkül Budapest lakossága tovább csökkenhet, a demográfiai nyomás emelkedhet az agglomerációs településeken (és Pest vármegye egyéb településein). ▪ A népességszám növekedését nem követi az infrastruktúra és az intézményrendszer fejlesztése számos településen, ezzel a települések élhetősége nagyban romlik. ▪ Az agglomerációs kistelepülésekre történő folyamatos, nagy ütemű és létszámú népességbeáramlás felboríthatja a településhálózat hierarchiáját, a helyi sajátosságok és identitás megszűnését veszélyeztetve.

	▪ A természeti környezet felélése fokozott ütemben folytatódik, mivel a fejlesztések koordinálatlanul, szabályozatlanul, egyéni és egyedi érdekek mentén valósulnak meg. Az épített környezet egyre inkább túlsúlyba kerül a természeti környezettel szemben.
Településközi kapcsolatok	▪ A településközi együttműködéseknek gátat szab az önálló települési szintű gondolkodás, tervezés, ami autonóm fejlesztéseket eredményez, magasabb költséggel, forrásigénnyel és kiaknázatlanul maradnak az együttműködési lehetőségekben rejlő potenciálok. ▪ A településközi közösségi és egyéni közlekedés a megnövekedett lakossági és gazdasági célú igényeket nem tudja kiszolgálni, a rendszerek áteresztő képessége több helyen jelenleg is a határon áll. Állandósulnak a torlódások, ez pedig komoly gazdasági-, környezeti- és egészségi károkat okoz.

2. KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA	
ERŐSSÉGEK **(belső tényezők)**	
	▪ A Budapesti Agglomerációban több nemzetközi közlekedési folyosó találkozik Az agglomeráció az országos közlekedési hálózat központjában található. ▪ A gyorsforgalmi utakon jelentős részben elfogadható a burkolatállapot, megújítása folyamatos. ▪ A vasúthálózat lefedettsége országos viszonylatban magas, sok település elérhető kötött pályán. ▪ Az agglomeráció területén jellemzően jobb állapotú, korszerűbb motorvonatok közlekednek a nagyvasúton. ▪ Jól felszerelt és folyamatosan fiatalodó az autóbuszflotta. ▪ Az informatikai és bérletintegráció megfelelő a közösségi közlekedés tekintetében. ▪ Több településen működik pedi- vagy bicibusz. ▪ A Duna fontos szerepet játszik a közlekedésben, de csak nemzetközi szinten, a fővároson belüli, valamint az agglomerációs szintű közforgalmú vízi közlekedés még jelentős kihasználatlan potenciált rejthet. ▪ A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér elhelyezkedése kedvező. ▪ Összefüggőbb kerékpárforgalmi hálózat a fővárosban. ▪ A kerékpárt használók aránya magas az agglomeráció több területén. ▪ Egyre népszerűbbé válik a mikromobilitás, elsősorban a budapesti belvárosban és a kistelepüléseken ▪ Az országos közutak állapotára teljeskörű adatbázis áll rendelkezésre a közútkezelőnél. ▪ Vármegye és országbérlet miatt a közösségi közlekedéshez való hozzáférés egyszerűbb és olcsóbb.
GYENGESÉGEK **(belső tényezők)**	
	▪ Agglomerációs szinten túlnyúló nagy átmenőforgalom éri a teljes agglomerációs közlekedési rendszert.

	▪ Harántirányú közúthálózati hiány az agglomeráció északnyugati és nyugati szektorában, az M1 északi összeköttetésének hiánya, az M0 észak-nyugati 11-es és 10-es utak közötti összeköttetésének hiánya, a 10-es út és a M7 autópálya közötti szakasz megépítésének hiánya ▪ Duna elválasztó hatása miatt az agglomeráció egyes szektorai között a közlekedési kapcsolatok és a hozzáférhetőség hiányos. ▪ Jelentős forgalmi terhelést jelentenek a lakott területen áthaladó főútvonalak, ahol emiatt csökkent a terület élhetősége. ▪ Közúti torlódások alakulnak ki a főbb utakon, ami jelentős időveszteséget és gazdasági problémát okoz. . ▪ A fő és mellékutak burkolatának állapota nem megfelelő. ▪ Az agglomerációs gyűrűben magas a kiépítetlen helyi utak aránya. ▪ Jelentős parkolási igények jelennek meg a városközpontokban, nagyvárosias lakóterületeken, amelyek kiszolgálása a közterületeken nem lehetséges. A közterületen tárolt gépjármű sok esetben hozzájárul a környezet leromlásához, illetve nehézséget okoz minden közlekedési mód számára. A belvárosi parkolóhelyek (parkolóházak) elégtelen száma pedig növeli a dugót a parkolóhelyet kereső, keringő gépjárművek miatt. ▪ A forgalomcsillapítás jellemzően települési stratégia nélkül, lokális igényekre reagálva történik, kevés a forgalomcsillapított övezet, nincs települési szintű forgalomcsillapítás. A belterületi átmenő forgalom növekedését sokszor nem követik le kellő mértékű közlekedésbiztonságot javító fejlesztések. ▪ Magas a gépjárművek részaránya a modal splitben (közlekedési módok közötti megoszlásban). ▪ A vasúti hálózat szinte kizárólag a budapesti fejpályaudvarokban végződő, sugaras vonalakból áll, amelyek kapacitáshatáron üzemelnek. ▪ Néhány fővonal kivételével leromlott a vasúti infrastruktúra (különösen a fejpályaudvarok, a 1AK. sz. (Körvasút), 71. sz (Budapest-Vác), 100. sz. (Budapest-Záhony), 142. sz. vasútvonal (Budapest-Kecskemét) esetében), amely miatt nagy a rendszer zavarérzékenysége, magas az utazási idő és alacsony az utaskomfort. ▪ Jelentősen elöregedett a HÉV vonalak infrastruktúrája és a járműparkja. ▪ Mind a HÉV üzem, mind a nagyvasút, mind a helyközi autóbuszok jellemzően fővárosi végponttal közlekednek, ahol folyamatos feladatként jelenik meg, a járatszámok növelése, az átszállási csomópontok utastájékoztatási rendszereinek fejlesztése, az elektronikus jegyrendszer működésének biztosítása. Kevés a

	rendelkezésre álló P+R és B+R parkoló, illetve egy részük túl központi elhelyezkedésű a fővárosban. ▪ Az egyéni közlekedésből eredő torlódások miatt a buszközlekedés szolgáltatási színvonala, kiszámíthatósága romlik, üzemköltsége emelkedik. ▪ Nincs települések közötti – illetve jellemzően településen belüli – összefüggő kerékpárforgalmi hálózat (kivétel a Duna menti és a Budapest-Balaton kerékpáros nyomvonalakat). ▪ Sok települési fő- és gyűjtőúton hiányzik a megfelelő szélességű és akadálymentes gyalogos felület. ▪ A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér kötöttpályás kapcsolata hiányzik. ▪ A zöld közlekedési fejlesztések egymással versenyeznek, restriktív intézkedések hiányában az egyéni gépjárműforgalom csak korlátos mértékben csökkenthető. ▪ A közlekedés jelentős mértékben szennyezi környezetét, külön kiemelendő a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és az M0 autóúthoz kapcsolódó erős zajterhelés és károsanyag kibocsátás.
LEHETŐSÉGEK **(külső tényezők)**	
	▪ Az EU-s és magyar finanszírozásból a mobilitási rendszer fejlesztése is megvalósulhat, ebben kiemelten az elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése. ▪ Az intenzifikálódó agglomerációs gazdaság (pl. magas hozzáadott értékű, tudásalapú, részben otthonról is végezhető tevékenységek, és a helyben elérhető szolgáltatások minőségi fejlődése révén a mobilitási szokások átalakulnak, ezáltal csökkenhet a közlekedési rendszer csúcsidei terhelése. ▪ A nagyobb környezet-tudatosság és a társadalmi felelősségvállalás következtében többen veszik igénybe a fenntartható közlekedési módokat. ▪ A közösségek hatékony bevonása által a többség számára elfogadott módon oldódnak meg valós közlekedési problémák, kedvezőbb erőforrás-felhasználással. ▪ A holisztikus és interdiszciplináris terület- és közlekedéstervezési szemléletek erősödésével fenntarthatóbbá és élehetőbbé válnak a települések és a közlekedési rendszerek. ▪ Stratégiák összehangolása révén a közlekedési igények és a módválasztás a fenntartható irányban változik.

	▪ A technológiai fejlődés következtében csökken a környezeti terhelés és javul a közlekedésbiztonság. ▪ A megosztáson alapuló szolgáltatások további elterjedése hatékonyabbá teszi a közlekedési rendszert.
VESZÉLYEK (külső tényezők)	
	▪ A szuburbanizáció folytatódik, amelynek következtében egyre többen, egyre nagyobb távolságból közlekednek; illetve nagy kiterjedésű, közlekedéssel hatékonyan nem kiszolgálható, monofunkcionális lakóterületek alakulnak ki kevésbé szabályozott módon.A közösségi közlekedésfejlesztések elmaradásával a módválasztás az egyéni közlekedés irányába tolódik el, rontva a térség versenyképességét és a lakosság életminőségét. ▪ A közlekedési hálózat fejlesztése oly módon következik be, hogy a létrejövő új kapcsolatok, nagyobb kapacitások miatt tovább erősödik a szuburbanizáció. ▪ A már széleskörben elfogadott interdiszciplináris stratégiák egyoldali megvalósítása a közlekedési rendszer torzulásához, a közlekedők önkényes priorizálásához vezet. ▪ A közlekedési rendszer fejlesztéseit esetenként korlátozottan követi le az üzemeltetési és fenntartási erőforrások emelkedése. ▪ A klímaváltozás miatt egyre gyakoribbak a korábban megszokottól eltérő időjárási viszonyok (nagy esőzések, hőhullámok stb.). ▪ Az egyéni gépjárművek átlagéletkora tovább növekszik, emiatt a járműtechnológiai fejlődés (környezeti és közlekedésbiztonsági) hatásai lassabban érvényesülnek. ▪ Az autonóm járművek megjelenése növeli a közlekedő járművek számát, ezzel növelve a torlódásokat és az időveszteséget. ▪ A közúti balesetek száma stagnál, esetleg tovább romlik. ▪ A mikromobilitási eszközök használata gyengén szabályozott, jogszabályok jelenleg nem illeszkednek teljesen a megváltozott technológiai viszonyokhoz.

3. KÖZMŰ ELLÁTÓ RENDSZEREK	
ERŐSSÉGEK (belső tényezők)	
Vízi közmű rendszerek	▪ Vízellátó, szennyvízgyűjtő hálózati rendszerek települési szintű kiépítettsége közel a teljes lakossági közműellátási igényt kielégíti. ▪ A helyi vízellátó elosztó és szennyvízgyűjtő, kezelő hálózati rendszerek kiépített térségi alaphálózati rendszerekkel, bázisokkal való kapcsolata a kapacitás-bővítés lehetőségét kínálja. ▪ Kedvezőbb és jobb minőségű vízbázisok, vízkészletek állnak rendelkezésre, amelyek a legtöbb esetben csak kisebb vízkezelést igényelnek a hálózatba táplálást megelőzően. ▪ A térség erőssége a felszíni vizekben való gazdagsága, amelynek jókarba helyezése esetén, a csapadékvizek befogadására alkalmas lehet
Energiagazdálkodás	▪ A helyi energiaelosztó hálózati rendszerek kiépített alaphálózati rendszerekkel, bázisokkal való kapcsolata a kapacitás-bővítés, fejlesztési lehetőségét kínálja. ▪ A villamosenergia ellátás területén stabil szolgáltatói, üzemeltetői háttér áll rendelkezésére.
Hulladékgazdálkodás	▪ Elkülönítetten gyűjtött hulladékok növekvő aránya a Budapesti Agglomerációban. ▪ Betétdíjas rendszer kiemelkedő használója az agglomerációs térség. ▪ Komposztálás jó adottságai az agglomeráció Pest vármegyei gyűrűjében. ▪ Hulladékok energiává alakításának lehetősége adott. ▪ Ipari hulladékok mennyiségének csökkenő tendenciája.
GYENGESÉGEK (belső tényezők)	
Vízi közmű rendszerek	▪ Budapesten a lakossági ivóvíz ellátottsága majdnem 100 %-os, de az agglomerációban fekvő településeken 5 % feletti az ellátottsági hiányosság. Közcsatornás szennyvízelvezetés kezelés területén a

	budapesti lakosság több mint 5 %-a még ellátatlan, az agglomeráció területén élők közel 13 %-a ellátatlan. ▪ A helyi építési szabályzatban előírt szennyvízelvezetés-kezelés, csapadékvíz helyi vízvisszatartás megoldásának végrehajtása nem megoldott. ▪ Szennyvízelvezetés-kezelésnél, a felszín alatti vízkészletek védelmének biztosítási igénye nehezen végrehajtható. ▪ A vízbázisok védelme (hidrogeológiai védőidom) nem mindenhol megfelelő, a területen néhány vízbázis védőidomának lehatárolása több helyen felülvizsgálatot igényelne. A védőidomokon belüli területfelhasználás lehetőségének szabályozása hiányos. ▪ Mindkét szakágban az üzemelő technológiák sok esetben a maximális kapacitás határán működnek az Agglomerációban. ▪ Egyes víziközmű szolgáltatók fejlesztések hiányában az új bekötési igényeket nem tudják biztosítani, ami az iparfejlesztést gátolja. ▪ Az ivóvízhálózatokban a növekvő hálózati veszteségek ellátási zavarokat okoznak. ▪ A szennyvízelvezető hálózatokban a növekvő idegen vizek megjelenése is kezelési zavarokat okoz (infiltráció, illegális bekötések, csapadékvíz terhelés). ▪ Pangó vizes szakaszok fordulnak elő a rendszerekben (ágvezetékek, rossz áramlási viszonyok). ▪ Az elöregedő hálózatokban elmaradó felújítások, karbantartások miatt romló állagmutatók jellemzők (építészeti, gépészeti, villamossági területen egyaránt). ▪ Műszaki rendszerek kitettsége (sorba kapcsolt, láncszerű ellátás, egyoldali betáplálás). ▪ Vízpazarló attitűd (lakossági, közületi szinten is) jellemző, a nem ivóvíz minőségű vízellátás lehetőségének megoldása sok helyen nem megoldott. ▪ Nem a jelenlegi, ill. távlati igényekre méretezett vízi közmű rendszerek (egyenlőtlen terhelés eloszlás, alulterhelt és túlterhelt rendszerek). ▪ A szolgáltatói háttérben a fizikai munkaerő személyzeti nehézségei gátolják a minőségi szolgáltatás lehetőségét (alacsony bérszínvonal, elöregedő munkaerő, általános munkaerő-hiány). ▪ A betelepülő lakosság és a gazdasági szereplők igényeit nem, vagy elmaradó ütemben követik mind az ivóvíz rendszert érintő, mind a szennyvíz hálózati és kezelési fejlesztések.

	▪ A szennyvízelvezető rendszerekben üzemelő egyesített rendszerű szakaszok terhelés ingadozás okozta zavarok előfordulása. ▪ A klímaváltozás víziközműveket érintő hatásaira a települések nem készültek fel, kiemelten a csapadékvíz elvezetési rendszert érintő változó csapadékvíz mennyiségek zavarmentes elszállítási, kezelési igényére. ▪ A csapadékvíz kezelésére a megfelelő szolgáltatói háttér hiányos, érdemi szolgáltatás csak a közcsatornás elvezetés üzemeltetésére biztosított. ▪ A csapadékvíz rendszerének kialakítása, a kezelés és az elvezetés kiépítettsége, hidraulikai rendezése, megfelelő karbantartása az agglomerációban fekvő településeken jellemzően hiányos.
Energiagazdálkodás	▪ A villamosenergia ellátás szempontjából a látszólagos kedvező hálózati kiépítettsége a megfelelő kapacitás hiánya miatt újabb fogyasztók fogadása problémát jelenthet. ▪ A villamosenergia hálózati rendszere számára kapacitásában és fektetési módjában is problémákat jelenthet az energiaellátás területén az energiaválság és a klímaváltozás okozta hatások kezelése. ▪ A helyi építési szabályzatban, az arculati kézikönyvben, a településképi rendeletben előírt földalatti hálózatfektetés végrehajtása nehezen megvalósítható. ▪ Lazább beépítésű területeken, kiemelten az agglomerációban fekvő településeken sokszor jellemző a település arculatát, biztonságát befolyásoló közvilágítás mennyiségi és minőségi hiányosságai. ▪ A termikus energiaellátásban az energia ár-robbanás hatásaira a már kialakított energia-mix felülvizsgálatának igényére a lakosság nem készült fel. ▪ A termikus energiaellátásban az energia ár-robbanás okozta fenntarthatósági nehézségek csökkentésére, ahol azt az épület, illetve az épületgépészet lehetővé tette előtérbe került a környezetterhelést okozó energiahordozók használata. ▪ A klímaváltozás hatáskezelésére kiemelten a lakótelepeken, kis- és nagyvárosi lakóterületeken korlátozott a lehetőség, az ezirányú felkészültség nagyon hiányos.
Hulladékgazdálkodás	▪ Növekvő települési hulladék mennyiség az agglomerációban. ▪ Nem megfelelően megoldott, nem mindenki számára egyaránt hozzáférhető szelektív hulladékgyűjtés.

	▪ Háztartási hulladék magas aránya. ▪ Illegális hulladéklerakás elterjedtsége, külterületek hulladékkal való elszennyezése. ▪ Vállalkozásoktól és egyéb szervektől elszállított hulladékban az elkülönítetten gyűjtött hulladékok alacsony aránya. ▪ Hulladékok lerakásának magas aránya, újrafeldolgozás alacsony aránya. ▪ A hulladéklerakók magas telítettsége miatt a nem újrahasznosítható, nem szelektálható hulladékok elhelyezése új lerakók és/vagy hulladékhasznosító művek létesítését igényli.
LEHETŐSÉGEK (külső tényezők)	
Vízi közmű rendszerek	▪ Kiemelt Kormányprogram indítása az agglomerációs településeken az elöregedett, jelentős veszteséggel üzemelő víziközmű infrastruktúra ütemezett megújítására, mind az ivóvízhálózatok, mind a szennyvíztisztító kapacitások vonatkozásában. ▪ Víz- és energiatakarékos technológiák elterjedése az agglomerációban. ▪ A nem ivóvíz minőségű vízellátás kialakításának növelésével az ivóvíz minőségű vízellátásban jelentkező megtakarítás racionális hasznosítási lehetősége. ▪ A még üzemelő egyesített rendszerű vízelvezetés elválasztottá tételével a szennyvízkezelési technológia kiegyenlítettebbé tehető. ▪ Az elválasztott rendszerű csapadékvízelvezetéssel a vész le-eresztéssel a Duna vízszennyezése csökkenthető. ▪ Lakosság környezettudatosságának fejlődése (víztakarékosság, szennyvízbe kerülő idegen anyagok visszaszorítása). ▪ Vízátadási/vízátvételi lehetőségek újragondolása, méretgazdaságosság figyelembevétele (főleg a főváros irányából).
Energiagazdálkodás	▪ Épületek termikus energiaellátásának fenntarthatóságának javítása, hőszigeteléssel, tudatformálással, illetve megújuló energiahordozó alkalmazási lehetőségének igénybevételével, csökkentve a környezetterhelést okozó nem vezetékes energiahordozó hasznosítását. ▪ Pályázati támogatási lehetőségek igénybevétele. ▪ Közvilágítás általános minőségi és mennyiségi javítása.

	▪ Energiafüggőség csökkentése (megújuló energia, decentralizált felhasználás, energia mix). ▪ A helyi rendeletekben előírtak teljesítési elvárása a szolgáltatóktól lehetőséget ad rendezettebb környezetalakításra.
Hulladékgazdálkodás	▪ Háztartási ételhulladékok elkülönített gyűjtése. ▪ Hulladékcsökkentett életmódra való nevelés térnyerése. ▪ Hulladékhasznosítás új technológiának megjelenései. ▪ Hulladékgyűjtési módok bővítése és körforgásos gazdaság. ▪ A nem újrahasznosítható huulladékok energetikai célú hasznosítása.
VESZÉLYEK (külső tényezők)	
Vízi közmű rendszerek	▪ A szennyvízkezelésnél emberi felelősségre bízott, szükséges ellenőrzési lehetőség megfelelő biztosítása nélkül, kockázattal üzemeltethető közműpótló alkalmazásának megengedése. ▪ Csapadékvíz elvezetés hálózati rendszerének megfelelő kialakítása, a hálózati rendszeren hiányzó szakaszok, a szükséges karbantartási hiányosság a zavarmentes csapadékvíz elvezetését nem tudja biztosítani. ▪ A klímaváltozás okozta szélsőséges időjárás (aszály, extrém csapadékesemények) hatáskezelésének, a szükséges hálózati kapacitás (tárolási lehetőségek) és a helyi (telkenkénti) víz-visszatartás hiányossága veszélyezteti a megfelelő vízháztartás biztosítását. ▪ Az előforduló egyesített rendszerű vízelvezetés elválasztottá tételének hiányában a hálózati rendszer túlterhelése elöntést okozhat, vész leeresztés alkalmazása esetén a befogadó felszíni víztest (Duna) szennyezését okozhatja. ▪ Pénzügyi forráshiány okozta működési nehézségek, a fejlesztések elhúzódása a közműhálózat működésében kihívást jelent esetenként. ▪ Átgondolatlan településfejlesztés (a megfelelő és szükséges infrastrukturális és közműellátottsági előírások teljesítési igényinek figyelmen kívül hagyása az agglomerációs lakóterület- és gazdasági terület fejlesztések során). ▪ Nagybefektetők vízigényeinek kiszolgálása (mennyiségi kockázat). ▪ Kiberbiztonság, fenyegetettség.

	▪ Vízbázisokat és azok hidrogeológiai védőterületét érintő veszélyeztető tevékenységek (ipari, mezőgazdasági) előfordulása.
Energiagazdálkodás	▪ Nem kellően átgondolt településfejlesztés. ▪ Klímaváltozás okozta felmelegedés hatáskezelésének megoldására javasolt klímaberendezések (pl kültéri egység) telepítésének szigorú szabályozása korlátozza a megoldási lehetőségeket. ▪ Telepszerű többszintes távhővel ellátott épületeknél a felmelegedés kompenzálásának megoldási hiánya (az egyéni megoldás ugyan látványrontó, de a gazdasági nehézséggel élők számára a megoldatlanság életveszélyes). ▪ Klímaváltozás okozta szélterhelés növekedése a föld feletti hálózatok környezetének veszélyforrásai. ▪ Az energiahordozók ár-robbanása és a beszerzésének korlátozottsága miatt az egyéni fűtési rendszereknél (vegyes tüzelésű kazánok) az energia-mix kialakításában a környezetterhelő megoldások kerülhetnek előtérbe.
Hulladékgazdálkodás	▪ Illegális hulladéklerakás növekedése. ▪ Hulladékelszállító hálózat sérülékenysége. ▪ Technológia fejlődés miatt új hulladéktípusok megjelenése.

4. GAZDASÁG	
ERŐSSÉGEK (belső tényezők)	
Gazdaság általános jellemzés - pozíció, szerkezet	▪ A Budapesti Agglomeráció, mint nemzetközi szintű növekedési pólus, a hazai GDP mintegy 46%-ának előállításával kiemelkedő pozíciót tölt be Magyarország gazdaságában, mind a termelés volumene, mind a tudásintenzív, innovatív iparágak és K+F+I tevékenységek, illetve a magas szintű üzleti és egyéb szolgáltatások koncentrálódása tekintetében. ▪ Az agglomeráció kiemelkedő nemzetközi szintű közlekedésföldrajzi csomópont, a transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) részét képező, jó állapotú, többirányú autópálya csomópont, vasúti csomópont, nemzetközi repülőtérrel (Liszt Ferenc N.R.) és a Duna, mint nemzetközi folyami hajózási útvonallal, amelyek megalapozzák és nagy mértékben támogatják a térség gazdaságának fejlődését. ▪ A főváros és az agglomerációs gyűrű gazdasága között sokrétű, működő, egymáshoz kapcsolódó munkamegosztás és együttműködés a jellemző a lakossági és üzleti szolgáltatások, kiemelten a logisztika, az ipar és a kereskedelem szinte minden területén. ▪ Az Agglomeráció Pest vármegyei része az utóbbi évtizedben jelentős erősödést mutat a GDP növekedés dinamikájában. ▪ A Budapesti Agglomerációban országon belül a legmagasabbak közé tartozik a vállalkozások sűrűsége, az 500 fő fölött foglalkoztató nagyvállalatok száma, vagy a nemzetgazdasági beruházások mértéke. ▪ Magas színvonalú szolgáltatói szektor működése jellemző kiemelten a fővárosban, de több tekintetben az agglomerációs gyűrűben, annak térségi központjaiban is. ▪ Az agglomeráció - földrajzi fekvéséből és közlekedésföldrajzi pozíciójából adódóan - számos multinacionális és hazai kereskedelmi és ipari vállalkozás országos/nemzetközi szintű vállalati, illetve logisztikai-elosztó központja számára biztosít helyszínt. ▪ A belső piac tekintetében az agglomeráció a legerősebb fizetőképességű hazai keresleti koncentráció mind a lakossági fogyasztás, mind a vállalkozások beszerzései tekintetében, ami stabil, növekvő és kiszámítható piacot jelent sok termelő, szolgáltató és kiskereskedelmi vállalkozás számára.

Gazdaságfejlesztés, innováció	▪ Magyarország innovációs központja Budapest, ahol egyetemek, állami kutatóintézetek és vállalati kutató-termékfejlesztő egységek magas szintű hálózata alakult ki, a tudásbázis fejlettsége és a tudástranszfer a legmagasabb szintű az országban. ▪ Budapesten nemzetközi viszonylatban is kiemelkedően magas a technológiaintenzív feldolgozóiparban és a tudásintenzív szolgáltatásokban foglalkozatottak aránya. ▪ Az agglomerációs gyűrű gazdaságában, elsősorban az exportra termelő iparban is növekvő mértékben van jelen a tudásintenzív tevékenység és a vállalati K+F tevékenység. ▪ A Budapesti Agglomeráció a külföldi működőtőke befektetések első számú célpontja az országban. ▪ Jellemző a magas szinten kiépült termelő gazdasági infrastruktúra, amelyben megtalálhatóak a tudományos és technológiai parkok, az innováció profilú ipari parkok, a címmel rendelkező és anélkül működő ipari területek kiépült hálózata. ▪ Az agglomerációs KKV-k jelentős számban és arányban működnek magas technológiai és szervezeti elvárásokat támasztó külföldi vállalatok beszállítójaként, partnereként. ▪ Egyre több település ismeri föl az intenzívebb gazdasági tevékenység felé történő elmozdulás hasznait a település és a helyi lakosság szempontjából is, próbálja ez irányban ösztönözni a helyi gazdaságot. ▪ Budapest és az agglomerációs gyűrű munkaerőpiaca országosan a legmagasabb képzettségi szinttel rendelkező kínálattal jellemezhető.
Turizmus	▪ Budapest főváros turisztikai vonzereje egyre növekvő, mára globális szinten is ismert, többprofilú desztinációvá vált, forgalma ehhez kapcsolódóan dinamikusan bővülő tendenciát mutat. ▪ A Budapesti Agglomeráció a szabadidős- és a hivatásturizmus fajtái számára egyaránt sokirányú és gazdag kínálattal és fejleszthető adottságokkal bír. ▪ Az agglomerációs gyűrű több Pest vármegyei térsége is kiváló, ma még csak részben kihasznált adottságokkal rendelkezik az agglomerációs turisztikai és szabadidős kínálat bővítésére, színesítésére, nemzetközi szintű erősítésére.
Ingatlanpiac	▪ Az ingatlanpiac piacvezető szereplői jelen vannak az agglomerációban. ▪ Magas szintű lakó- és gazdasági célú ingatlan kereslet jellemző.

	▪ Nemzetközi befektetők jelenléte az agglomeráció ingatlanpiacán. ▪ Jellemző az újépítésű ingatlanok magas aránya. ▪ Hasonlóan jellemző az agglomerációs kínálatra a jó minőségű, használt ingatlanok magas aránya.
GYENGESÉGEK (belső tényezők)	
Gazdaság általános jellemzés - pozíció, szerkezet	▪ A Budapesti Agglomeráció gazdasági teljesítménye, különös tekintettel a magas szintű üzleti-pénzügyi szolgáltatásokra és a helyi gazdaság globális versenyképességét megalapozó K+F+I tevékenységekre, Budapest kiugró teljesítménye ellenére is elmarad a fő regionális versenytársak, Bécs és Prága teljesítményétől. ▪ Az Agglomeráció gazdasági szerkezete erősen duális jellegű: míg Budapesten jellemzőek a magas technológiai és innováció szinten működő, nagy termelékenységű főleg szolgáltató tevékenységek és vállalati központok, amelyek GDP termelési értéke több mint duplája a gyűrűre jellemzőnek, az agglomerációs gyűrűben a helyi gazdaság főleg alacsonyabb termelékenységű és hozzáadott értékű gyártóüzemekből, logisztikai és kereskedelmi központokból áll. ▪ Az agglomeráció hatalmas munkaerőpiaca messze az agglomeráción túlnyúló elszívóhatással rendelkezik, ami a napi és hosszabb időtávú ingázáson keresztül további forgalom és létszámnövekedést generál. ▪ Az ipari beruházások a rendelkezésre álló és kihasználatlan barnamezős területek helyett még mindig gyakran zöldmezős beruhások keretében történnek, ezzel csökkentve a mezőgazdasági, valamint a zöldfelületeket.
Gazdaságfejlesztés, innováció	▪ Az agglomerációs, elsősorban a Pest vármegyei KKV-k technológiai innovativitása és ebből is adódóan nemzetközi versenyképessége sok esetben elmarad a jelentősebb exportpiacokra való belépés követelményeitől. ▪ A helyi vállalkozásoknak a fentiekből fakadó alacsonyabb termelékenysége felelős az agglomerációs gyűrű gyengébb gazdasági teljesítményéért. ▪ A helyi vállalkozások, elsősorban a KKV-k reziliencia képességei és működésük megfelelése a fenntarthatósági szempontoknak nem elégséges.

	▪ A KKV-k fejlődését jelentősen korlátozza a munkaerőpiac szűkössége, különös tekintettel a vállalkozások igényeinek megfelelően képzett munkaerő hiányára. ▪ Az innovációs ökoszisztéma jelenős hiányosságokat mutat a nemzetközi térben versenyző Budapesti Agglomerációban: hiányoznak az erős hazai innovációs szereplők, a helyi startup vállalkozások, a nagyobb innovációs pólusok. ▪ A gazdaság működéséhez szükséges közlekedési infrastruktúra jelentős része elavult, rossz állapotú, hiányos és alacsony színvonalú, kiemelve a kötöttpályás és a közösségi közlekedést, illetve a P+R hálózatot is. ▪ A közlekedési infrastruktúra elemek közül kiemelten a vasúti infrastruktúra elmarad és egyre jobban leszakad a gazdaság igényeitől, pl. pályák romló állapota, iparvágányok, átrakók kevés száma jellemző. ▪ Az agglomerációs gyűrűben a vállalkozások fejlődését és növekedését, beruházók betelepülését egyre jobban korlátozzák a sok esetben kapacitásuk határán működő közműrendszerek (pl. vízellátás, szennyvízkezelés), ami akár a lakosság ellátást is veszélyeztetheti. ▪ Az Agglomerációban, elsősorban a Pest vármegyei gyűrűben a meglévő ipari létesítmények, iparterületek működésében az üzleti eredményt és környezeti fenntarthatóságot egyaránt javító energiatudatosság és energetikai hatékonyság, illetve a megújuló energiák hasznosítása nem megfelelő mértékű. ▪ A településeken működő nagyobb volumenű gazdasági tevékenységek gyakran zavaróak a helyben élők számára (pl. megnövekedett gépjármű és kamionforgalom, állandósult dugók, lég- és zajszennyezés, közúti veszélyek stb.), ami konfliktusforrás, és a helyi életminőség romlását okozhatja. ▪ A lokális munkaerőpiacok az agglomeráció részeként működnek, „nem a helyiek dolgoznak a helyi gyárban”, ami fokozott terhelést jelent a teljes agglomeráció számára a napi, agglomeráción belüli ingázás révén. ▪ A helyi vállalkozások és az önkormányzat közötti kapcsolat gyenge, sokszor csak adminisztratív jellegű.
Turizmus	▪ Budapest nemzetközi szintű turisztikai megítélése és népszerűsége, illetve forgalma ugyan folyamatosan bővülő és felzárkózó tendenciájú, de a két fő regionális versenytársat Bécset és Prágát még nem tudta megközelíteni.

	▪ A nemzetközi szintű turizmus bővülésének jelentős infrastrukturális akadályai vannak, amelyek leküzdése csak igen jelentős beruházásokkal lenne lehetséges, mint pl. kongresszusi központ(ok), szállodai férőhelykapacitások hiányosságai vagy a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtérnek a kor színvonalának megfelelő közlekedési elérése. ▪ A Budapesti Agglomeráció turizmusában Budapest dominanciája érvényesül, a fővárosba irányuló jelentős nemzetközi turisztikai forgalomból a Pest vármegyei gyűrű csekély mértékben részesül. ▪ Az agglomerációs gyűrűben a Budapestről kiáramló rekreációs turizmust gyakran a települések számára főleg negatív jelenségnek tekintik, amelynek pozitív hozadékai csekélyek.
Ingatlanpiac	▪ A fővárosi ingatlanárak kiugró növekedése - az agglomerációs gyűrűben is jellemző nagy mértékű áremelkedés mellett is – a szuburbanizációs folyamatok fő mozgatórugója. ▪ A szűkös kínálat és a magas árszint miatt a Budapesti Agglomerációban a lakhatási nehézségek – kiemelten a fiatalok számára – egyre fokozódnak. ▪ Eltérő célú lakásváráslások a főváros és az agglomerációs gyűrűben, melyek nehezítik az egységes szabályozási környezetet és a lakhatási probléma kezelését. ▪ A kereslet magas igényéhez képest korlátozott az ingatlanfejlesztési célú befektetések vonzására alkalmas, és a térszerkezet és a fenntarthatóság szempontjából is megfelelően előkészített fejlesztési terület a fővárosban. ▪ A barnamezős területek beépítéséhez a környező infrastruktúra, közlekedési hálózat fejlesztése is szükséges.
LEHETŐSÉGEK **(külső tényezők)**	
Gazdaság általános jellemzés - pozíció, szerkezet	▪ A Budapesti Agglomeráció Pest vármegyei gyűrű gazdálkodó szervezetei számára a legfontosabb „külső” lehetőség, hogy a nemzetközi térben versenyző budapesti gazdasági pólus területén működnek, ami fokozottan kínálja a globális értékláncokba való bekapcsolódás esélyét. ▪ A Budapesti Agglomeráció vállalkozásai, kiemelten a Pest vármegyei gyűrű gazdálkodó szervezetei számára az agglomeráció belső adottságai és a külső piaci feltételek is lehetőséget kínálnak arra, hogy

	az eddigi extenzív fejlődési szakaszból intenzív szakaszba lépjenek, elsősorban a technológiai fejlesztések révén, ezáltal növelve termelékenységüket és a termelt bruttó hozzáadott értéket. ▪ A képzett munkaerő biztosítása tekintetében (minden szinten) az agglomeráción kívüli országos, sőt határon túli térben rendelkezésre álló kapacitások a Budapesti Agglomeráció vonzereje révén valós munkaerő forrást jelentenek. ▪ A demográfiai prognózisok alapján a következő évtizedekben az Agglomeráció Pest vármegyei gyűrűjében várható jelentős népességszám növekedése további folyamatos munkaerőkínálatot és piaci keresletet biztosít a helyi vállalkozások számára.
Gazdaságfejlesztés, innováció	▪ A kormányzati stratégiai partnerség keretében a nemzetközi és hazai közép- és nagyvállalatokkal lehetőség van az agglomerációs betelepülés és a már működő vállalkozások esetében a bővülés ösztönzésére, a kapcsolatok erősítésére. ▪ Az agglomerációs gyűrű KKV-i számára jelentős potenciált jelent a jelentős budapesti és Pest vármegyei innovációs pólusokkal való együttműködés. ▪ Az agglomerációs vállalkozások, illetve a helyi gazdaság fejlesztésében érintett önkormányzatok együttműködése a nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező, országos és vármegyei szakmai szervezetekkel (pl. kamarák, HIPA, HEPA stb.) a gazdaság- és vállalkozásfejlesztés területén. ▪ Globális trendhez való csatlakozásként a megújuló energiaforrások támogatott hasznosítása a gazdaságban növelheti a termelés hatékonyságát. ▪ Az agglomerációs KKV-k számára az agglomeráció és az azon kívüli piaci tér egyaránt lehetőséget jelent a nagyobb cégek beszállítói köreihez való csatlakozásra. ▪ A rövid ellátási láncok preferálása nemzetközi tendencia a gazdaság fenntarthatóbbá tétele számára, ami az agglomerációs vállalkozások számára is lehetőség a hatékonyságnövelésre. ▪ Az otthoni munkavégzés (home office) terjedésével és támogatásával jelentős hatékonyságnövelés, idő és költségmegtakarítás, illetve a munkába járásból adódó közlekedési terhelés csökkenés lenne elérhető. ▪ Az agrárvállalkozások esetében a klímaváltozáshoz kapcsolódó üzleti reziliencia növeléséhez lehetőség az új technológiák és eljárások alkalmazása, ellenálló fajták elterjesztése.

	▪ A tisztán elektromos autók (BEV)[11] egységes támogatásával (pl. ingyenes parkolás az agglomerációban) a vállalkozásoknál költségcsökkentés, hatékonyságnövekedés, az agglomeráció egészében a környezetszennyezés csökkentése lenne elérhető. ▪ A gazdasági célú ingatlanok árának növekedése a nagyobb hozzáadott értéket termelő, tudásalapú gazdasági tevékenységek elterjedését támogatja, az ingatlannal kapcsolatos költségek (vételi ár, bérleti díj, ingatlanfejlesztés költségei stb.) kitermelhetősége révén.
Turizmus	▪ A globális szintű turisztikai kereslet egyre fokozódó érdeklődése Budapest, mint desztináció iránt, a szabadidő- és a hivatásturizmus területén egyaránt. ▪ A konferenciaturizmus iránti globális kereslet növekedése Budapest és az agglomerációs gyűrű piaci szereplői számára egyaránt növekvő és magas fizetőképességű piacot jelenthet. ▪ A főváros közelségét kiaknázandó több napos garantált programok kínálata az agglomeráció desztinációiban a fővárosi (főleg külföldi) turisták számára. ▪ Az agglomerációs gyűrűben a budapesti rekreációs célú, jellemzően hétvégi turizmus folyamatos és növekvő keresletet jelent.
Ingatlanpiac	▪ Építőiparra ható szabályozási keretek változása. ▪ Jövedelmi viszonyok megváltozása miatt az ingatlanárak közötti területi különbségek mérséklődése. ▪ Fejlesztési területek kijelölése és előkészítése a térség hosszútávú érdekeinek megfelelően. ▪ A fővárosban magas a használaton kívüli lakásállomány nagysága, ami az új építéshez képest kisebb költséggel integrálható vissza a lakáspiacra. ▪ A fővárosban (a 2022. évi állapot szerint) magas területi tartalék áll rendelkezésre jelentősebb számú új ingatlan építéséhez. ▪ Korszerű, fejlett magyar építőipar, ami jelentősebb számú megrendelést tud teljesíteni.

[11] BEV: Battery Electric Vehicle

VESZÉLYEK (külső tényezők)	
Gazdaság általános jellemzés - pozíció, szerkezet	▪ A Budapesti Agglomeráció nem képes kihasználni a kiváló gazdaság- és közlekedésföldrajzi pozíciójából fakadó lehetőségeket és felzárkózni a fő regionális versenytársak (Bécs, Prága) szintjére, a nemzetközi versenyben lemarad. ▪ A fejlődő és bővülő agglomerációs gazdaság növekvő igényeit a közlekedési- és közműfejlesztések és karbantartások üteme nem képes követni. ▪ A tőkeerős, telephelyigénnyel fellépő betelepülő vállalkozások érdekeinek érvényesítése felülírhatja a helyi lakosság életminőségre és környezeti fenntarthatóságra vonatkozó szempontjait. ▪ A működő, nagyobb vállalkozások (ipari, logisztikai, kereskedelmi) folyamatos növekedése és tevékenysége elsősorban a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű csomópontjaiban egyre elviselhetetlenebb terhet jelent a helyi lakosság számára. ▪ Megfelelő kiberbiztonság hiánya vagy elégtelensége az egyre fokozódó kibertámadások ellen.
Gazdaságfejlesztés, innováció	▪ Az Agglomeráció, különösen a Pest vármegyei gyűrű vállalkozásai a versenyképességhez szükséges innovációs fejlesztések hiányában megrekednek, „csapdahelyzetbe” kerülnek egy alacsonyabb technológiai szinten. ▪ Az építésügyi szabályozás szigorodása (különös tekintettel az agglomerációs szabályokra) a gazdasági célra hasznosítható területek szempontjából jelentősen behatárolja a települések gazdaságfejlesztési lehetőségeit az új betelepülő vállalkozások fogadása, meglévők bővülése tekintetében. ▪ A helyi lakosság vélt vagy valós félelmei a települések-térségek gazdaságát erősítő, akár magas technológiai szintet képviselő, magas jövedelmet biztosító tevékenységek, beruházások megvalósítását is ellehetetlenítik.
Turizmus	▪ A turizmus sérülékenysége, katasztrófáknak, válságoknak, járványoknak való kitettsége, ami elsősorban Budapest nemzetközi desztinációs pozíciója számára jelent veszélyt. ▪ Gazdasági vagy egyéb okokból kifolyólag meghiúsulnak / halasztódnak a budapesti turizmus minőségi ugrásához alapvetően

	szükséges fejlesztések (pl. nemzetközi repülőtér megközelítése, MICE turizmus infrastruktúrája stb.). ▪ Az elmaradó infrastruktúra, együttműködési és marketingfejlesztések következményeként csökken a látogatók száma a térségben. ▪ A szálláshelyigényeket is támasztó kül- és belföldi turisták volumene továbbra is alacsony marad az agglomerációs gyűrűben, míg a hétvégi budapesti kirándulók nem biztosítanak elegendő forrást a gyűrű turizmusa számára.
Ingatlanpiac	▪ Ha a területi jövedelemkülönbségek nem csökkennek, akkor fokozódik Közép-Magyarország lakosságszám beáramlása (a prognózis jövedelmi konvergenciával számol). ▪ Ha a fővárosban nem növekszik jelentősen az ingatlankínálat az tovább növeli az ingatlanárakat, ami erősíti az agglomeráció árelőnyét és a kitelepülési nyomást. ▪ A demográfiai prognózisok szerint a Budapesti Agglomeráció Pest vármegyei gyűrűjében az elkövetkező 1-2 évtizedben akár 200 ezer főt is meghaladó népességnövekmény és az ehhez kapcsolódó lakóingatlan kereslet növekedés várható. ▪ A területi tartalék egyenlőtlen eloszlása, a fejlesztési területek nem optimális kijelölése, esetén a telekárak jelentősen növekedhetnek a fővárosban, ami az ingatlanáremelkedésre további nyomást gyakorol. ▪ A helyi építési szabályoknak a keresleti igényekhez igazodótól eltérő kialakítása miatt a kereslet és a kínálat nem találkozik. Az agglomerációba történő kiáramlás csökkentéséhez megfelelő zöldterületi aránnyal (családi ház, önálló kerttel rendelkező zártsoros beépítés) rendelkező ingatlankínálati bővítés is szükséges. ▪ Az agglomerációban a telekaprózódás tovább növeli a lakott ingatlanok számát, így a lakosságszámot is.

5. TÁRSADALOM, INTÉZMÉNYRENDSZER	
ERŐSSÉGEK (belső tényezők)	
Demográfia - humán erőforrás	▪ A Budapesti Agglomeráció Pest vármegyei gyűrűjének demográfiai jellemzői a fiatalos korszerkezet és növekvő népességszám, ami egyedülálló Magyarországon. ▪ Az agglomeráció a belföldi és nemzetközi vándorlás kiemelt célterülete, dinamikus, fiatal népesség megjelenése. ▪ Alacsony munkanélküliségi ráta és magas foglalkoztatottsági arány jellemző a Budapesti Agglomeráció egészében. ▪ A felsőfokú végzettséggel rendelkező lakosság aránya országos összehasonlításban magas. ▪ Magas a szakképzett munkaerő aránya, különösen a fővárosban és az agglomerációs gyűrű nyugati térségeiben. ▪ Erős identitással rendelkező és aktív közösségi életet élő nemzeti kisebbségi csoportok jelenléte.
Intézményrendszer – köznevelés és oktatás	▪ A Budapesti Agglomerációban országos összehasonlításban jellemző az köznevelési, oktatási közintézmények által nyújtott szolgáltatások magas minősége. ▪ Az óvodák túltelítettsége az utóbbi évtized fejlesztései nyomán jellemzően megszűnt, az óvodák kapacitás kihasználtsága jelenleg 80%-90% körül mozog. ▪ Az agglomerációs középfokú oktatási intézmények előkelő helyet foglalnak el az országos rangsorokban, kiemelve Budapest főváros középiskoláinak pozícióját. ▪ Más településről bejáró tanulók aránya magas az agglomeráció középfokú oktatási intézményeiben, ami jelzi a változatos kínálatot és a hatékony tanulói térbeli mobilitást ▪ Viszonylag sűrű köznevelési és oktatási (óvoda, általános iskola) ellátóhálózat a Budapesti Agglomeráció teljes területén. ▪ Nemzetközi szinten is rangos és versenyképes egyetemi központok működnek az agglomerációban, erősen Budapestre koncentrálódva. ▪ Az egyetemi és gazdasági szereplők erős, de még fejleszthető együttműködése különösen a gazdasági és műszaki felsőoktatás területén

	▪ Az agglomerációs oktatási intézmények nemzetközi beágyazottsága és kapcsolatrendszere erőteljes. ▪ Jelentős infrastrukturális fejlesztések történtek a felsőoktatásban (pl. MOME, Ludovika Campus), nőtt a külföldi diákok száma. ▪ Az agglomerációban (különösen Budapesten) jelentős súlya van a nem állami fenntartású intézményeknek, amelyek lehetőséget biztosítanak a speciális oktatási és nevelési igények kielégítésére is. ▪ A piaci alapú oktatási szolgáltatások megjelenő kínálata mellett az egyházi intézmények szerepe erősödik (idegen nyelven történő tanulás, alternatív tantervű, vallási oktatás stb.).
Intézményrendszer – szociális és gyermekjóléti ellátás	▪ Bővülő és változatos fenntartásban működő, ellátási igényekhez korábbinál jobban igazodó bölcsődei ellátás – területi különbségekkel az agglomeráción belül. ▪ Az agglomerációban az országos átlagnál alacsonyabb számú veszélyeztett kiskorú van jelen. ▪ Az agglomerációban az országos szintnél alacsonyabb a települési támogatásban részesülők aránya. ▪ Az agglomerációban az országos szintnél alacsonyabb az ápolási díjban részesülők aránya.
Intézményrendszer – egészségügy	▪ A Pest vármegyében található kórházi ágyak túlnyomó többsége az agglomerációs gyűrűben található. ▪ Az agglomerációs gyűrű legnépesebb településeinek többségében a járóbeteg-ellátás igénybe vehető. ▪ A százat meghaladó működő kórházi ággyal rendelkező fekvőbeteg-ellátást végző intézmények száma az agglomerációs gyűrűben magas (5 db). ▪ A járóbeteg-ellátás igénybevétele szerényebb mértékű a fővárosi és országos átlagnál az agglomerációs gyűrű településein.
Intézményrendszer – kultúra, kulturális gazdaság	▪ Budapest főváros kulturális értékeire támaszkodva, részben az utóbbi évtizedek állami finanszírozású kínálatbővülése kapcsán klasszikus kiemelt kulturális központok közé került Európában, sőt globális szinten is. ▪ Budapest kulturális kínálata mind a helyi, mind pedig hazai és külföldi vonzereje miatt fontos tényező a Budapesti Agglomeráció gazdaságában, emellett hozzájárul az ország imázsépítéséhez. ▪ Budapest és várostérsége kulturális kínálata a minőségi turizmus kínálati eleme, és a MICE turizmus kiegészítő vonzereje is.

	▪ A kulturális gazdaság (CCI) erősödő szegmense a kulturális ágazatnak és egyben a helyi gazdaságnak - kínálatával a minőségre pozitívan ható versenyt teremt a kulturális szolgáltatók körében.
GYENGESÉGEK (belső tényezők)	
Demográfia - humán erőforrás	▪ A természetes fogyás és a negatív migrációs egyenleg nyomán csökkenő népességű főváros, ami korszerkezetét tekintve az országos átlagnál gyorsabban öregedő. ▪ Egyenlőtlen eloszlású belföldi és nemzetközi vándorlási többlet. ▪ Jelentős nem látható (helyi lakcímkártyával nem rendelkező) népesség megléte elsősorban Budapesten. ▪ Kimerülőben lévő munkaerőpiaci tartalékok, az egyes ágazatokat eltérő mértékben sújtja a munkaerőhiány. ▪ Jövedelmi különbségek és polarizáció az agglomeráció népességén belül – belső társadalmi feszültségek különösen az agglomerációs településeken.
Intézményrendszer – köznevelés és oktatás	▪ A köznevelési intézményeket kiszolgáló infrastruktúra fejlettsége vegyes képet mutat, helyenként fejlesztésre szorul a minősége. ▪ A főváros és az agglomerációs gyűrű oktatási intézményei által nyújtott szolgáltatások között esetenként meglévő minőségbéli különbségek. ▪ Speciális nevelési igényű gyermekek számára biztosított szolgáltatások és intézmények száma nem elégséges, elégtelen befogadóképességek kiemelten az agglomerációs gyűrűben. ▪ A Budapesti Agglomeráció tankerületeiben, egyes intézményekben magas a munkaerő-hiány. ▪ Intézményi épületállomány leromlása, a szükségletektől elmaradó ütemű fejlesztések egyes településeken.
Intézményrendszer – szociális és gyermekjóléti ellátás	▪ A szociális ágazat intézményeit kiszolgáló infrastruktúra nem megfelelő minőségű helyenként, különösen az agglomerációs gyűrűben. ▪ Az öregedő korstruktúrából adódóan az idősellátás területén jelentkeznek a legégetőbb kapacitáshiányok (nappali és bentlakásos ellátásban is). ▪ Az időskorúak nappali ellátó intézményrendszere sem területileg sem volumenben nem követi le minden esetben az igényeket. Az idősek

	otthonukban való ellátásának intézményi háttere sokszor elmarad igényektől, a magánszektor szolgáltatásai a családok többsége számára megfizethetetlenek. ▪ A hajléktalanellátás szükségletei korábban nem jellemző agglomerációs településeken is fokozottan jelentkeznek, ami nem helyi eredetű. ▪ Elsősoran Budapesten jellemző, hogy a hajléktalanság megelőzésére és hajléktalanságból való kilépést segítő, lakhatással összefüggő intézkedések nem elégségesek, a pszichiátriai betegek és időskorú hajléktalanok elhelyezése nem teljesen megoldott. ▪ Bölcsődei ellátás kapacitásainak szűkössége – a fejlesztések ellenére – még mindig előfordul az agglomeráció egyes településein. ▪ Tartós a bentlakásos és átmenti elhelyezést nyújtó otthonok magas leterheltsége. ▪ Szociális bérlakásrendszer drasztikus leépülése, melynek hatásai különösen Budapesten a legégetőbbek.
Intézményrendszer – egészségügy	▪ Budapesten az egészségügyi infrastruktúra további fejlesztésre szorul. ▪ A humánerőforrás területen jelentkező problémák (pl. szakemberhiány) az ellátásban is problémát okoznak. ▪ Fekvőbeteg-ellátás kevés nagyobb népességű agglomerációs városban érhető el (Érden, Dunakeszin és Szigetszentmiklóson nincs, de például Vácon és Dunaharasztin van) a kórházak egyes osztályai túlzsúfoltak, a kórházak épületei felújításra szorulnak. A Pest vármegyében (és azon belül az agglomerációs gyűrű településein) élő fekvőbetegellátásra szoruló betegek sokszor a fővárosi kórházakra vannak utalva. ▪ A Pest vármegyei agglomerációs gyűrű házi- és házi gyermekorvosaira jutó lakosságszám, és a védőnőkre jutó gyermekkorú lakosság meghaladja a fővárosi és országos átlagot. ▪ A prevenciós programok elérhetőségének fejlesztése nem mindig tart lépést a népesség romló egészségi állapotával. ▪ A járóbeteg ellátásban rendkívül hosszú várakozási idő egyes szakellátások tekintetében, illetve sok esetben a lakóhelytől távoli ellátóhely. ▪ A betegutak rendszeres változtatása miatt a betegek és esetenként az orvosok számára is nehéz eligazodás a rendszerben.

Intézményrendszer – kultúra, kulturális gazdaság	▪ Az agglomeráció Pest vármegyei településein a kulturális ágazatban a meglévő erőforrások elsősorban a helyi (települési) igényeket szolgálják, térségi vonzerővel csak néhány kiemeltebb helyi esemény / létesítmény rendelkezik. ▪ Az agglomerációs gyűrűben a regionális vonzerővel rendelkező kulturális kínálati elemek néhány turisztikai és/vagy gazdasági szempontból országos jelentőségű településen, többnyire szezonálisan és alkalomszerűen jelentkeznek. ▪ A kiemelt kulturális kínálat rendkívül koncentráltan jelentkezik a Budapesti Agglomerációban, Budapesten belül is döntően egy szűkebb, belvároshoz kapcsolódó területen sűrűsödik. ▪ Bizonyos kulturális szolgáltatások (pl. színház, mozi) tekintetében az agglomerációs gyűrű Pest vármegyei települései nem tudnak versenyezni Budapest kínálatával.
LEHETŐSÉGEK (külső tényezők)	
Demográfia - humán erőforrás	▪ A demográfiai prognózisok szerinti növekvő agglomerációs népesség az agglomerációs gyűrűben folyamatos munkaerőpiaci bázist biztosít a gazdaság és az intézmények számára. ▪ A munkaerőpiaci vonzáskörzet jelentős léptékű kiterjedése folyamatos a Budapesti Agglomeráció határain túlra. ▪ Nemzetközi munkaerő jelenlétének növekedése. ▪ Otthoni munkavégzés, egyéb alternatív munkavégzési formák terjedése, inaktív népesség bevonása a munkaerőpiacra.
Intézményrendszer – köznevelés és oktatás	▪ Helyben tanulók számának növekedése az agglomerációs gyűrű településein a javuló feltételek miatt. ▪ A digitális oktatás lehetőségeinek kihasználása ▪ További központosított digitális rendszerek használata.
Intézményrendszer – szociális és gyermekjóléti ellátás	▪ Agglomeráción belüli munkamegosztás fokozása, kihasználatlan fővárosi bölcsődei kapacitások bevonása az agglomerációs gyűrű településeinek ellátásába. ▪ Az agglomerációval szomszédos, de azon kívüli területek bekapcsolódása a szociális ellátás hiányosságainak enyhítésébe. ▪ Nonprofit szervezetek fokozott bevonása a szociális feladatok ellátásába feladatellátási szerződés alapján.

	▪ A piaci szociális szolgáltatások térnyerése és a verseny miatt megfizethetőbbé válása lehetőséget jelent az állami és önkormányzati feladatok részbeni kiváltására bizonyos szegmensekben (pl. bölcsőde, idősellátás).
Intézményrendszer – egészségügy	▪ A Budapesti Agglomeráció vonzó letelepedési adottságaiból adódóan orvosok és más egészségügyben dolgozók bevonzásának lehetősége. ▪ A prognózisok szerint várhatóan az agglomerációs gyűrűbe betelepülő fiatal (20-40 év közötti) népesség egy jobb egészségi állapotú agglomerációs társadalom megszilárdítását teszi lehetővé. ▪ A távdiagnosztika felfutása könnyíthet a háziorvosokra nehezedő betegforgalmon. ▪ Telemedicinális szolgáltatások térnyerése.
Intézményrendszer – kultúra, kulturális gazdaság	▪ A kulturális és kreatív gazdaság (CCI) nagyvárosi erősödése, a kulturális attrakciók iránti kereslet erősödése világjelenség, a Budapesti Agglomeráció számára is sokoldalú további lehetőségeket hordoz magában. ▪ A hivatásturizmus (MICE) számára – ami Budapest vonatkozásában, mint fő fejlesztendő célterület jelentkezik – a kulturális kínálat kiegészítő szolgáltatást jelent.
VESZÉLYEK (külső tényezők)	
Demográfia - humán erőforrás	▪ Intézkedések hiányában Közép-Magyarországi térség növekvő népességszáma továbbra is az agglomerációs gyűrűben csapódik le, nyomás alá helyezve az infrastruktúrát és az ellátórendszereket. ▪ Demográfiai nyomás volumenének növekedése. ▪ A távolsággal arányosan növekvő beingázási idő, csökken az agglomerációs munkahelyeken a munkavállalási hajlandóság, elmaradó munkaerőutánpótlás.
Intézményrendszer – köznevelés és oktatás	▪ Növekvő ellátási teher (agglomerációs gyűrű népességének növekedése, fiatalabb korösszetétel) miatti kapacitáshiány alakulhat ki az oktatási intézményekben. ▪ A civilizációs hatások miatt egyre speciálisabb nevelési igények jelentkeznek, amelyek kisebb számú igénybe vevővel, de egyre speciálisabb szaktudást igényelve jelentkeznek.

	▪ A drogproblémák fokozódó aggodalmat jelentenek az ifjúságvédelemben világszerte és a probléma a Budapest agglomerációban sem ismeretlen és beavatkozást igényel. ▪ A gyermeklétszám egyenlőtlen eloszlása miatt, egyes helyeken kapacitáshiány, míg máshol kapacitástöbblet alakulhat ki.
Intézményrendszer – szociális és gyermekjóléti ellátás	▪ Növekvő ellátási teher miatt az agglomerációs gyűrűben fokozódó kapacitáshiány a bölcsődei és az idősellátásban egyaránt. ▪ A bölcsődés korú gyermek és idősgondozásnak a családra való hárításával a foglalkoztatási mutatók romlanak.
Intézményrendszer – egészségügy	▪ A Pest vármegyei agglomerációs gyűrű népességszám növekedése fokozott kapacitásbeli terhelést jelent az egészségügyi intézményrendszer egészére, beleértve a háziorvosi és védőnői ellátást is. ▪ Egy esetleges újabb komoly járványhelyzet okozta nehézségek: egészségügy leterhelése.
Intézményrendszer – kultúra, kulturális gazdaság	▪ A Budapesti Agglomeráción belül tovább erősödik Budapest túlsúlya, ami a Pest vármegyei településeken a kulturális szolgáltatások és kínálat gyengüléséhez, megszűnéséhez vezethet. ▪ Az erős nemzetközi érdeklődés és kereslet ellenére a kulturális piac fogyasztói továbbra is csak Budapest kínálatára fókuszállnak, a Pest vármegyei gyűrű kulturális kínálata kihasználatlan marad. ▪ A Pest vármegyei gyűrűben a kulturális kínálat elvékonyodása a helyi életminőség és vonzerő csökkenését eredményezi.

6. KÖRNYEZET	
ERŐSSÉGEK (belső tényezők)	
Természet-, tájvédelem, zöldfelületek	▪ Gazdag természeti örökség – nagy fajgazdagságú, állat- és növénytani ritkaságokban is bővelkedő, értékes természetközeli területek. ▪ Sokszínű, változatos tájkép (erdők, dombságok, folyóvölgyek, tavak, épített környezet). ▪ Duna, mint ökológia kiegyenlítő, tájképi látványelem, vízi útvonal. ▪ A Duna és mellékágai, mint ökológiai folyosók. ▪ A főváros szabadidős-rekreációs igényei helyben, vagy a közelben, Pest vármegyében kielégíthetőek. ▪ Jól működő nemzetközi és hazai természetvédelmi hálózat. ▪ Táj- és természetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek jelenléte.
Környezet-, katasztrófa és klímavédelem	▪ Felszín alatti és feletti vízbőség a Duna, mint vízbázis révén. ▪ A nagy kiterjedésű erdőterületek és a Duna kedvező klímamódosító hatása. ▪ Növekvő lakossági és önkormányzati klímatudatosság. ▪ Budapest Fenntartható Energia- és Klíma Akcióterv (2021-2030) ▪ Pest Vármegyei Klímastratégia (2018-2030) ▪ Pest Vármegye Környezetvédelmi Programja (2025-2031)
GYENGESÉGEK (belső tényezők)	
Természet-, tájvédelem, zöldfelületek	▪ Urbanizációs nyomás a nagyarányú beépítettség okán. ▪ Nem teljes zöldinfrastruktúra hálózat (zöldfelületek és vonalas zöldhálózati elemek). ▪ Infrastruktúra elemek által felszabdalódó és izolálódó természetközeli területek. ▪ Hagyományos tájhasználati formák (szőlőművelés, borászkodás, gyümölcstermesztés, kertgazdálkodás, állattartás, halászat, erdőgazdálkodás, kézművesipar) eltűnőben, megjelenésük egyre szórványosabb. ▪ Tájsebek jelenléte.

	▪ Barnamezős, rekultiválatlan, a környezetminőséget rontó területek jelenléte, azok hasznosítatlansága. ▪ Zöldmezős beruházások preferálása, a barnamezős újrahasznosítási potenciálok kihasználatlansága.
Környezet-, katasztrófa és klímavédelem	▪ Nagy közúti forgalom környezetterhelő hatása. ▪ A művelés alatt álló területek csökkenése a nagy beépítettség következtében. ▪ Urbanizáció miatti városi hősziget hatás fokozódása. ▪ Vízfolyások túlzott szabályozása (mederburkolás, duzzasztók, apasztók műtárgyak). ▪ Elavult csapadékvíz elvezető rendszerek. ▪ Csapadékvízgyűjtő és tároló rendszerek hiánya. ▪ Árvízveszély, egyes helyeken az árvízvédelmi rendszerek még nem teljes körűek. ▪ Bányák és rekultiválatlan barnamezős területek szennyező hatása. ▪ Magas a burkolt felületek aránya, ami akadályozza a csapadékvíz beszivárgását a talajba. ▪ A csapadékvíz többnyire elvezetésre kerül, hasznosítása, helybentartása vagy késleltetett levezetése nem megoldott. ▪ A kevés és rossz minőségű zöldfelület és a burkolt felületek nagy aránya a hőhullámok erősödését eredményezi mind a fővárosban, mind az agglomeráció területén. ▪ Környezet monitoring az intenzív környezet és területhasználat léptékéhez viszonyítva még nem teljes körű. ▪ Illegális hulladéklerakók folyamatos jelenléte a külső kerületekben és az agglomerációs településeken, jellemzően a lakóterületek és a zöldövezetek határán.
LEHETŐSÉGEK (külső tényezők)	
Természet-, tájvédelem, zöldfelületek	▪ A hazai és európai uniós források lehetőséget biztosítanak a természeti környezet rehabilitációjára, fejlesztésére (LIFE, Interreg, H2020, Horizon Europe). ▪ Léteznek külföldi jó példák a táj- és természetkímélő szabadidő-turizmus, vendéglátásra. ▪ Az EU támogatja a zöld- és kékinfrastruktúra fejlesztéseket a települések teljes területén.

	▪ Rendelkezésre áll az EU biodiverzitás stratégiája (2030) melynek lényege, hogy 2030-ra helyreállítsa Európa biológiai sokféleségét. ▪ Lakosság nyitottsága a megújuló energiaforrások, elsősorban a napelemek iránt.
Környezet-, katasztrófa és klímavédelem	▪ Új, ökologikus, környezetkímélő módszerek kipróbálása, alkalmazása az agrártermelésben, a csapadékvíz gazdálkodásban, a megújuló energiaforrások bevonásában. ▪ EU-s támogatások igénybevétele a környezetvédelmi projektek bővítésére, rehabilitációs, rekultivációs programok indítására. ▪ Környezetbarát és alacsony kibocsátású fűtésmódszerek alkalmazása és népszerűsítése. ▪ Városi hősziget hatás csökkentése a zöldinfrastruktúra hálózat fejlesztésének új módszereivel is – külföldi jó példák alkalmazása. ▪ Lakossági környezettudatosság erősítése külföldön bevált módszerekkel. ▪ A jelenlegi oktatási intézményi keretek között, környezeti szemléletformálással aktívan elérhető a 18 év alatti korosztály. ▪ A hazai pénzintézetek kezdenek a környezeti felelősségvállaláson alapuló befektetési portfoliókat kialakítani. ▪ Öko-iskola és Zöld Óvoda hálózat segíti a gyermekek környezeti szemléletformálását.
VESZÉLYEK (külső tényezők)	
Természet-, tájvédelem, zöldfelületek	▪ Beépítettség gyors növekedése, a természetközeli területek és a biológiailag aktív zöldfelületek rovására. ▪ Lakó-, ipari- és infrastrukturális fejlesztések okozta tájhasználati konfliktusok erősödése. ▪ Természetes rétek, legelők más célú hasznosítása. ▪ Hagyományos tájhasználati formák visszaszorulása, eltűnése. ▪ Klímaváltozás kedvezőtlen hatásai a természetes ökoszisztémákra, települési zöldfelületekre. ▪ A biodiverzitás csökkenése az urbanizáció és a klímaváltozás miatt, eltűnő tájhonos fajok, terjedő inváziós fajok, monokultúrák kialakulása. ▪ Pénzügyi források korlátozottsága a természet- és tájvédelmi célokkal kapcsolatban.

	▪ A degradálódott zöldfelületeken megjelenő invazív növény- és állatfajok terjedése, melyek veszélyt jelentenek az ökoszisztémára és az agglomeráció lakosságára (allergia, járványok stb.).
Környezet-, katasztrófa és klímavédelem	▪ A burkolt és beépített felületek növekedése a lakosság szám és gazdasági növekedés hatására. ▪ Növekvő ipari-, közlekedési-, lakossági környezetszennyezés. ▪ Népességnövekedés miatti infrastruktúra növekedés és környezetterhelés (zaj-, légszennyezés, fokozódó hulladékkezelési problémák). ▪ A csökkenő területű és minőségű zöldfelületek miatt növekedő hősziget hatás. ▪ Talajminőség romlása (talajerózió, talajtömörödés, szervesanyag-veszteség). ▪ Árvízvédelmi kockázat, villámárvíz-veszély a Duna és kisvízfolyásai mentén. ▪ Erdő-, tarló- és egyéb tüzek gyakoriságának növekedése. ▪ Szélsőséges időjárási események (hőhullámok, szmog, heves zivatarok, szélviharok, jégesők, aszály, belvíz) gyakoribbá válása, károkozása. ▪ Felszíni és felszín alatti vízszennyezés (szennyvíz, csapadékvíz, mezőgazdaság, ipar, illegális hulladéklerakók, kommunális szennyezések). ▪ Bányászat kockázatai - vízszint csökkenés, építéstani kockázat, bányatavak-balesetveszély. ▪ Pénzügyi források korlátozottsága a környezetvédelmi célokkal kapcsolatban. ▪ A felszín alatti vizek ellenálló képessége, tűrőképessége szerinti besorolás alapján az agglomeráció területének legnagyobb része az „érzékeny” vagy „fokozottan érzékeny” kategóriába tartozik. ▪ Az agglomerációban a közüzemi vízellátás teljes, a csatornázás azonban nem teljes körű, ami veszélyt jelenthet a vízbázisokra. ▪ A szennyvíztisztítás kapacitáshiánya és nem megfelelő műszaki színvonala veszélyezteti a környezetet. ▪ Az erősödő szuburbanizáció és a város koordinálatlan szétterülése erősíti az egyéni motorizáció további terjedését, ami a közlekedési ÜHG emisszió fokozott növekedését eredményezi. ▪ Növekszik a hulladékkal és fával történő egyedi fűtés nagyságrendje. ▪ A nem hasznosítható hulladék elhelyezési kapacitások túltelítettek, számos lerakó megtelik a jövőben. A Közép-Magyarországi régió

	óriási hulladékmennyiséget állít elő, így itt különösen fontos az ezzel kapcsolatos cselekvés. Preferált az újrahasznosítás növelése, vagy a környezetbarát ártalmatlanítás (pl. új hulladékhasznosító-mű létesítésével).

Szervezeti keretek és partnerség

A Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács feladata a területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény (a továbbiakban: Tftv.) alapján12 a térség területfejlesztési koncepciójának és programjának az elkészítése, majd a területfejlesztésért felelős miniszter útján a dokumentum Kormány elé terjesztése. Ezen túlmenően a Tanács rendszeresen vizsgálja és legalább kétévente értékeli a térség társadalmi és gazdasági folyamatait, környezeti állapotát, azonosítja fejlesztési szükségleteit, figyelemmel kíséri az operatív programok térséget érintő feladatainak végrehajtását, erre irányuló kormányzati döntés esetén közreműködik az operatív programok térséget érintő feladatainak végrehajtásában, továbbá tevékenységéről a tárgyévet követő év március 31-éig beszámolót készít, amelyet megküld a területfejlesztésért felelős miniszternek.
A Tanács tagjait és működését a mindenkor hatályos Tftv. és a Tanács szervezeti és működési szabályzata (SZMSZ) határozza meg. Ennek megfelelően a Tanács tagjai:

- Pest Vármegye Közgyűlésének elnöke,
- Pest Vármegye Közgyűlésének delegáltja,
- a területfejlesztésért felelős miniszter képviselője,
- a főpolgármester,
- a fővárosi közgyűlés tagjai közül delegált személy,
- Érd Megyei Jogú Város polgármesterének delegáltja,
- az európai uniós források felhasználásért felelős miniszter képviselője,
- a kormányzati stratégiák kidolgozásának támogatásáért felelős miniszter képviselője,
- a területrendezésért felelős miniszter képviselője,
- az egészségügyért felelős miniszter képviselője,
- a köznevelésért felelős miniszter képviselője,
- a vízgazdálkodásért és a vízvédelemért felelős miniszter képviselője,
- a felsőoktatásért felelős miniszter képviselője és
- a közlekedésért felelős miniszter képviselője.

[12] 11. § (7) bekezdés c) pontja és a 13. § (8) bekezdés b) pontja

A Tanács tagok közül megválasztott társelnöke, Szabó István Pest Vármegye Közgyűlésének elnöke, a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter által kijelölt társelnök dr. Láng Zsolt, a Közép-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna komplex fejlesztéséért felelős kormánybiztos. A társelnökök az elnöki teendőiket azonos jogkörrel, egymással együttműködve látják el.
A Tanács munkaszervezete a Pro Regio Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató Nonprofit Kft.

A tervezési folyamat támogatására, a nyilvánosság megteremtésére és a szereplők bevonásának érdekében, a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendeletnek megfelelően 2024 őszén elkészült el a TFK készítéséhez kapcsolódó Partnerségi terv, és jelenleg is zajlik történik is annak végrehajtása.
A Partnerségi tervben meghatározásra kerültek a partnerségi tevékenységek fő céljai, célcsoportjai, az érintett szereplők tervezési folyamatba történő bevonásának módjai, az adat- és információáramlás csatornái, összességében a tervezési folyamat közösségi jellegét és széleskörű nyilvánosságát biztosító tevékenységek gyakorlati formái. A TFK készítés folyamat ezen Partnerségi tervben meghatározottak szerint történik.
A TFK készítése az érintett partnerek széleskörű bevonásával történt és történik, amelynek legfőbb megvalósult formái az alábbiak:

- Konferenciák szervezése és megtartása a Budapesti Agglomeráció fejlesztése témakörben.
- Önkormányzati workshopok megtartása a Budapesti Agglomeráció szektoraiban.
- Önkormányzati kérdőív és adatkérés, illetve projektgyűjtés.
- Személyes interjúk, csoportos szakági szakértői megbeszélések (pl. szakminisztériumok, állami szervek, kamarák, vállalkozások stb.).
- Online véleményezés biztosítása.

A TFK készítése során folyamatosan egyeztetésekre került sor az illetékes állami és egyéb szakmai szervezetekkel. A TFK-hoz kapcsolódó észrevételek, javaslatok a dokumentumba beépítésre kerültek.

Minisztériumok:

- Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium
- Belügyminisztérium
- Energiaügyi Minisztérium
- Építési és Közlekedési Minisztérium

Állami és egyéb szervezetek:

- Pilisi Parkerdő Zrt.
- Duna-Ipoly Nemzeti Park
- Közműszolgáltatók

Kamarák:

- Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara

- Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Pest vármegyei és Fővárosi Szervezete

Önkormányzatok:

- Pest Vármegye Önkormányzata
- Budapest Főváros Önkormányzata
- A Budapesti Agglomeráció települési önkormányzatai

továbbá:

- BAFT TFK Munkacsoport
- Közlekedés Tervezői Munkacsoport

A Partnerségi terv és annak megvalósítása a TFK I. kötetében található.

2 TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

2.1 JÖVŐKÉP

2.1.a A JÖVŐKÉP alkotása és indoklása

Jelen dokumentumban a Budapesti Agglomeráció jövőképének megalkotása a 2018/2009. (X.6.) Korm. rendeletben foglalt tartalmi elvárások szerint történt. Ez alapján „a területfejlesztési koncepció fogalmazza meg az ország és a térségek (…) b) nagytávra és nagytávon túlmutatóra szóló jövőképét.” A nagytáv: 20–25 év (4. § (1) és (2) pontja. A JÖVŐKÉP a rendelet 5. sz. melléklete szerint a kiemelt térségi területfejlesztési koncepció és program javaslattevő fázisának Koncepció munkarészében található.

A Budapesti Agglomeráció jelen Koncepcióban meghatározott JÖVŐKÉPE természetesen jóval több, mint a jogszabályi kötelezettségnek való megfelelés. A JÖVŐKÉP egy 20-25 éves, nagytávon kialakuló, a térség egészére vonatkozó kívánatos jövőbeni célállapotot jelenít meg, amely a Budapesti Agglomeráció kiemelt térség érintett szereplői (lakosság, önkormányzatok, gazdasági szereplők, intézmények, civil szervezetek stb.) és a szakmai képviselők számára elfogadott.
A JÖVŐKÉP elérését a Koncepció hosszú- és középtávú célrendszerének megvalósítása szolgálja, amelyhez a fő követendő irányt jelöli ki a JÖVŐKÉP. A célok, illetve prioritások (beavatkozások) tervezése és a fejlesztések megvalósítása során mindig a kiemelt térség egészének fejlesztése és a JÖVŐKÉP eléréséhez való hozzájárulás a legfőbb szempont és irány.

A Koncepció és Program célja tehát a JÖVŐKÉPBEN és az azt alátámasztó célrendszerben meghatározott állapot elérése, megvalósulása. A sikeresség záloga, hogy a JÖVŐKÉP legyen:

- a globális és regionális versenyképesség tényezői mentén ambiciózus, ugyanakkor realisztikus,
- alapvetően a meglévő adottságokra és erőforrásokra épüljön, de vegye figyelembe a külső mozgósítható erőforrásokat,
- kínáljon vonzó perspektívát az összes szereplő számára, az érintett szereplők és a megvalósításért felelősök érezzék azt magukénak,
- legyen az érintettek közös gondolkodásán, konszenzusán alapuló,
- legyen minél szélesebb körben ismert és elfogadott.

A JÖVŐKÉP megalkotása a térségi szereplők és a tervezők, szakértők közös feladata, amelyben kifejeződik a készítők, a bevont szereplők és különösen a társadalmi egyeztetésbe bevont szereplők szándéka, értékrendje, ambíciói az adott terület fejlesztésére vonatkozóan. A JÖVŐKÉPBEN megfogalmazottak a stratégia irányait is meghatározzák: a meglévő adottságokra, és a globális makrokörnyezetben jelentkező és kihasználható lehetőségekre épülő, okos, offenzív, egyben a

problémák elhárítását célzó, a folyamatosan jelentkező kihívásokra és változásokra gyorsan reagálni képes (reziliens) stratégiát kíván megvalósítani az adott térség, a JÖVŐKÉP elérése érdekében.

Budapesti Agglomeráció JÖVŐKÉP megalkotása hat fő forrásra támaszkodik.

1. A jelen Területfejlesztési Koncepció Alátámasztó munkafázisában meghatározott és az I. kötet 2.4. Helyzetértékelés fejezetében részletesen, SWOT-analízis formájában összefoglalt legfőbb megállapítások, problémák, adottságok és fejlesztési irányok.
2. A Partnerségi terv végrehajtása során a kiemelt térség érintett szereplői részéről megfogalmazott javaslatok.
3. Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció releváns céljai.
4. Pest vármegye releváns fejlesztési dokumentumaiban meghatározott jövőkép és célrendszer.
5. Budapest Főváros releváns fejlesztési dokumentumaiban meghatározott jövőkép és célrendszer.
6. Nemzetközi és hazai környezet változásaiból adódóan megnyíló lehetőségekből és elhárítandó veszélyekből adódó, a JÖVŐKÉP elérését befolyásoló szempontok.

Az Előkészítő fázisban (TFK I. kötet) elkészült részletes Helyzetfeltárás munkarész tematikus és területi alapú, részletes adat- és információelemzéssel tárta fel a Budapesti Agglomeráció társadalmi-gazdasági-infrastrukturális helyzetének legfőbb vonásait, az erre épülő Helyzetértékelés munkarész pedig annak összegzését és szintézisét, belső összefüggéseinek bemutatását tartalmazza, amely a jövőkép-alkotás alapjául szolgál.
A Helyezértékelés SWOT-analízise szerint a Budapesti Agglomeráció legfőbb jellemzői az alábbiakban foglalhatók össze.

- A Budapesti Agglomeráció, azaz Budapest és annak Pest vármegyéhez tartozó nagyvárosi erőtere európai és globális jelentőségű csomópont és fejlődési pólus, amely jellemzőiben elsősorban a közeli kelet-közép-európai metropolisztérségekhez (pl. Bécs, Prága, Varsó, Bukarest) hasonlítható.
- Magyarország legnagyobb területű és legtöbb településből álló agglomerációja.
- A Budapesti Agglomeráció, mint nemzetközi szintű növekedési pólus, a hazai GDP mintegy 46%-ának előállításával kiemelkedő pozíciót tölt be Magyarország gazdaságában, mind a termelés volumene, mind a tudásintenzív, innovatív iparágak és K+F+I tevékenységek, illetve a magas szintű üzleti és egyéb szolgáltatások koncentrálódása tekintetében.
- A főváros és a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű között sokrétű, kölcsönös egymásrautaltság alakult ki, ami jelenleg a gazdaság vonatkozásában a területi alapú munkamegosztásban és a kapcsolódó munkaerőmobilitási tendenciákban fejeződik ki, és az üzleti szolgáltatások, kiemelten a logisztika, valamint az ipar és a kereskedelem szinte minden területén jellemző.

- Ezzel párhuzamosan Budapest és a Pest vármegyei agglomeráció gazdasága között erőteljes különbségek mutatkoznak a jövedelemtermelő képesség, az innovációs potenciál és a gazdaság szerkezeti jellemzőinek tekintetében, amelynek következtében a fővárosban a gazdasági teljesítmény fajlagos értéke jóval magasabb.
- A belső piac tekintetében az agglomeráció a legerősebb fizetőképességű hazai keresleti koncentráció mind a lakossági fogyasztás, mind a vállalkozások beszerzései tekintetében.
- Szoros összefüggés rajzolódik ki a demográfiai jellemzők tekintetében az agglomerációban: míg Budapesten jellemzően fogy és öregszik a népesség, addig – részben ennek következményeként -- az agglomerációs gyűrűre a fiatalosabb korszerkezet és növekvő népességszám a jellemző, utóbbi egyedülálló Magyarországon.
- Alacsony munkanélküliségi ráta és magas foglalkoztatottsági arány jellemző a Budapesti Agglomeráció egészében.
- Az ellátórendszerek, kultúra, szolgáltatások és egyes infrastrukturális elemek (pl. víziközművek) tekintetében a főváros és az agglomerációs gyűrű szorosan összekapcsolódik.
- Az agglomeráció és a főváros közötti közlekedési kapcsolatok túlterheltek, különösen a személygépjármű-forgalom mutat jelentős növekedést.

E közel sem teljeskörű felsorolásból is kitűnik, hogy a Budapesti Agglomerációnak sajátos jellemzői vannak az ország többi várostérségéhez, kiemelt térségéhez képest. Ilyen főbb jellemző a kiemelkedő népességkoncentráció, ezzel együtt a gazdaság, a településrendszer, a közlekedési és egyéb infrastruktúra, illetve az intézményrendszerek kiemelkedő koncentrációja. A Koncepció kiemelt feladata az egységes, konszenzusos JÖVŐKÉP megrajzolása e több mint két és félmillió (a funkcionális várostérséget (FUA) tekintve hárommilliót meghaladó) lakosú, növekvő népességű és dinamikus gazdaságú, közel száz településből és egy nagyvárosból álló, másrészt a nagyvárosi agglomerációkra jellemző rengeteg problémával is terhelt térség, településhalmaz vonatkozásában. Az agglomerációs szereplők sokfélék, sokféle funkciót és ezzel együtt érdeket képviselnek. Lakosság, gazdasági szereplők, önkormányzatok, intézmények, egyéni és közösségi érdekek sokszor egymással szemben állók, esetenként nehezen feloldhatók.
A JÖVŐKÉP a fentieknek megfelelően legyen összehangolt, fejezze ki az itt élők szándékait, érdekeit, vágyait, megvalósulása eredményezzen megoldást problémáikra – a jövőképalkotás alapvető kritériumai ezek. Szükséges az itt élők közös érdekeinek meghatározása, a különféle, önmagukban indokolható, de egymásnak sokszor ellentmondó, ütköző érdekek, elképzelések, célok összehangolása.

Vannak továbbá olyan folyamatok, adottságok, trendek, kényszerfeltételek, amelyekkel mindenképp számolni kell a JÖVŐKÉP alakításakor, függetlenül attól, hogy azt a térség szereplői hogyan élik meg, kedvezőnek vagy éppen károsnak tartják. Ismét a teljesség igénye nélkül erre mutat példákat az alábbi felsorolás. E tényezők meghatározók a térség jövőbeni fejlődési lehetőségeire. A koncepcionális és stratégiai tervezés akkor jó, ha az adottságokat lehetőségként, erőforrásként kezeli, ha az esetleges kedvezőtlen hatásokat okozó, de adottságként kezelendő folyamatokat úgy próbálja kezelni, mederben

tartani, hasznosítani, hogy végső soron a hatások eredője pozitívvá váljon, a negatívnak ítélt tendenciát úgy alakítsa, hogy az a térség fejlődésének elemévé formálódjon.

- **A Budapesti Agglomeráció nagyvárosi pólustérség jellege**
  Sokan, sokféleképpen fogalmazták már meg, szakmai munkákban és a mindennapi kommunikációban egyaránt, hogy az agglomeráció túlzsúfolt, élhetetlen. A legtöbb ember jobban szeretne szellős, zöld, kisvárosias, vidékies környezetben élni. Egy nagyvárosi térségnek ugyanakkor vannak olyan funkciói, amelyek méretéből és funkcióiból adódnak, és ellentétesek ezen igényekkel: a közlekedési infrastruktúra elemek, a termelő funkciók, a több millió ember ellátását biztosító logisztika és intézményrendszerek jelen kell, hogy legyenek az agglomeráció szerkezetében és működésében. A nagyvároson belüli „sok kis falu" koncepció ugyanakkor vonzó lehetőség, a helyben történő minőségi ellátással, lakó-, rekreációs és munkahely funkciók összekapcsolásával, de a lüktető nagyvárost éltető, ellátó, gazdaságot, munkahelyeket működtető infrastruktúrák és funkciók, illetve az élhető lakóhely iránti igények biztosítása a Budapesti Agglomeráció létezésének és működésének alapja. A vonzó és élhető JÖVŐKÉP elérése érdekében a jövő célja itt is az élhetőség és a szükségszerűségek okos kombinálása kell, hogy legyen.

- **Napi ingázás az agglomeráción belül**
  A Budapesti Agglomerációban az egymillió főt közelíti a napi szinten ingázók száma, amelynek mintegy háromnegyede a Budapest-Pest vármegyei gyűrű relációban zajlik. Az élhető JÖVŐKÉP kialakításának alapeleme ezen ingázás mérséklése és kezelése, a környezeti károk, torlódás, zsúfoltság, balesetek, időveszteségek stb. mérséklése érdekében. A JÖVŐKÉP elemeként szükséges ennek érdekében a napi ingázók számának csökkentése (pl. helyben foglalkoztatás, home-office, távmunka, helyi bevásárlás, helyi szolgáltatások, intézmények, iskolák biztosítása stb.), illetve minél nagyobb arányban a közösségi közlekedésbe terelése, P+R-ek bővítése. Ugyanakkor a forgalomnak továbbra is részét fogja képezni a személygépjármű-forgalom, fontos ennek elvezetése. A lakóhely-munkahely és a különféle lakossági és üzleti szolgáltatások biztosítása (pl. szerelés, karbantartás, lakásfelújítás, irodafenntartási szolgáltatások stb.) viszonylatú napi utazások az agglomeráció társadalmi-gazdasági működésének alapját jelentik, ezért egy nagyvárosi környezetben meg kell tanulni együtt élni vele, mederbe terelni, káros hatásait minimalizálni (pl. elektromos autók + telekocsi rendszerek használatának támogatásával), mert teljesen megszüntetni nem lehet. Ugyanez vonatkozik a Budapestet és a Pest vármegyei agglomerációs gyűrűt kiszolgáló áruszállításra is.

- **A Budapesti Agglomeráción belül a Pest vármegyei gyűrű népességszámának növekedése**
  A Pest vármegyei agglomerációs gyűrűben a betelepülés (elsősorban Budapestről történő kiköltözés révén) a térség népességszámának növekedésével jár, a demográfiai prognózisok egybehangzóan ezt támasztják alá a következő évtizedekre. E növekedés további terhet ró az intézményrendszerre, az úthálózatra, a közművekre, általában a területhasználatra, illetve a

zöldfelületek csökkenésével jár; másrészről erőforrás a térség gazdasága számára, mivel az agglomeráción belül képzett munkaerőre alapozhat. Sok agglomerációs önkormányzat kitenné a „Megtelt" táblát a település határára. Mivel a főváros és az agglomerációs gyűrű ingatlanpiaci szempontból egymással összefüggő, egymásra kölcsönösen visszaható rendszert alkot ezért a folyamat csak összehangolt, térségi szemléletű intézkedésekkel befolyásolható, amiben a szabályozási elemek és a piaci megközelítésű, ösztönző komponensek egymást kiegészítik. Agglomerációs szintű stratégiai feladat a folyamat kiegyensúlyozása, lassítása és olyan módon történő kezelése, amely a gyűrűben minimalizálja a kitelepülés hátrányait és kiaknázza előnyeit, miközben alternatív, fenntartható lehetőségeket teremt a fővároson belül a folyamat lassítására, ami egyben a budapesti népességfogyás ellen is hat.

- **A klímaváltozás hatásai**
  A klímaváltozás olyan külső környezeti feltétel, amelynek meghatározó létével mindenképp számolni kell a térségi és települési szintű tervezésben is, amelyre a térségnek ráhatása nincsen. Szinte bizonyos, hogy minden elemében kedvezőtlen, és összességében meghatározó jelentőségű negatív tényező a jövő alakításában. Pozitív JÖVŐKÉP, benne jövőbeni magas életminőség csak a klímaváltozás hatásainak figyelembevételével alakítható ki, a klímaváltozásra való felkészüléssel, a környezeti károk elhárításával, az ehhez szükséges műszaki megoldások alkalmazásával, az esetleges előnyök maximalizálásának biztosításával.

- **Az agglomerációban élők szabadidős-rekreációs igényei**
  A Budapesti Agglomerációban élők százezrei végzik aktív, sport, kulturális és egyéb szabadidős-rekreációs tevékenységüket az agglomeráción belül, jellemzően hétvégeken, és döntően Budapestről a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű térségei felé mozdulva (ellenkező irányú, de kisebb volumenű mozgás is van, a gyűrűben élők budapesti kulturális, rekreációs lehetőségeket vesznek igénybe). A hétvégi rekreáció rendkívül fontos az abban résztvevők fizikai-mentális egészsége szempontjából, ugyanakkor fokozott terhelést jelent a közlekedési hálózatra nézve, és egyes frekventált településeken szinte elviselhetetlen tömeget jelent hétvégenként. Ez a nagy volumenű jelenség esetenként egymással ellentétes előjelű lakossági, vállalkozói, infrastruktúra üzemeltetési, szabályozási stb. érdeknet eredményez., Mivel olyan alapadottságnak tekinthető, amely mindig is lesz, sőt volumenében további növekedése várható ezért fontos, a negatív hatások csökkentése és a pozitívok erősítése.

A fenti példák még sorolhatók lennének, de ennyiből is leszűrhető a pozitív agglomerációs JÖVŐKÉP elérésének, az ellentétes érdekek feloldásának, azaz a Budapesti Agglomeráció fejlesztésének és vonzó jövőjének kulcsmondata:

Együttműködés minden szinten és minden formában, egy olyan nagyvárosi agglomerációs térség megteremtése érdekében, amely gazdaságilag sikeres, innovatív térség, magas életminőséggel, ahol mindenkinek jó élni, aki itt akar élni.

Együttműködés, minden szinten: a lakosság és az önkormányzatok között, az önkormányzatok egymás között, térségi szinteken, a fővárosi peremkerületek és a szomszédos Pest vármegyei települések között, Budapest Főváros és Pest vármegye, illetve a vármegyei települések között. Tágabb kitekintésben együttműködés a Budapesti Agglomeráció és a funkcionális várostérség agglomeráción túli települései és megyéi között.

> *Az együttműködések alapja annak felismerése, hogy a Budapesti Agglomerációban élők egyazon téren osztoznak, ezért rá vannak kényszerülve az együttműködése, ha jólétben, békében, mindenki önmagát, közösségét és értékeit építve szeretne élni. A közösen meghatározott cél, az együttműködésre épített megoldások jelenthetik az utat, a módját annak, hogy ki-ki elérje saját céljait. Profán példákkal élve: szomszédok, akik össze is hangolhatják, mikor lehet flexelni, füvet nyírni, és így mindenkinek jobb életminősége lesz; vagy megszervezhetik a közös munkába járást mindig más-más autójával, telekocsival; települések, amelyek közösen fejlesztik csapadékvíz gazdálkodó rendszerüket vagy közintézményeiket, növelve ezzel a hatékonyságot és optimalizálva a kapacitásokat; vállalatok, amelyek az egymásnak feszülés helyett partnerséget, hálózatot építve meg is oszthatják a működés vagy éppen a K+F tevékenység költségeit, majd hasznait.*
>
> *Sok kis partnerségből, sok megkötött alkuból és kompromisszumból, a másik elfogadásából és érdekeinek megértéséből épülhet csak föl az a „valami", amit leginkább belakott, legjobban ismert, legintenzívebben használt tér, a Budapesti Agglomeráció jelent. Bár statisztikai adat erre nincs, nagy biztonsággal kimondható, hogy az agglomerációban élők életük döntő részét az agglomeráción belül töltik el. Az is, aki naponta keresztülutazza az agglomerációt, és az is, aki akár Budapesten, egy pár utcából-térből élő nagyvároson belüli mikrovárosban, akár pl. egy dél-pesti kistelepülésen éli az életének zömét. Nem mindegy tehát, milyen életminőséget, milyen perspektívát kínál ez a közösen használt tér.*

A pozitív JÖVŐKÉP elérésének további fontos záloga a magas szintű szakmaiság, szakmai részvétel és bevonás a fejlesztések tervezésébe és megvalósításába.

A Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Koncepciójának JÖVŐKÉPE, amely a következő fejezetben kerül bemutatásra, a fentiek szellemében készült, az agglomeráció minden lakója számára egy optimista, vonzó jövőbeni forgatókönyv megalapozására és a benne foglaltak együttműködéseken, partnerségen alapuló megvalósításának reményében.

2.1.b A Budapesti Agglomeráció JÖVŐKÉPE

A Budapesti Agglomeráció jövőképe

Az élhető, prosperáló, ambiciózus és befogadó Budapesti Agglomeráció nagyvárosi pólus térség biztonságot és perspektívát nyújtó otthona az itt élő lakosságnak, nyitott partnere az ideérkezőknek. Hosszú távon fenntartható, integrált működési struktúrákra (szolgáltatásokra) és magas szintű digitalizációra épülő, változásokra hatékonyan reagálni képes (reziliens), magas életminőséget és produktív, innovatív vállalkozói környezetet kínáló (prosperáló) és befogadó (inkluzív) európai szintű növekedési pólus.

A Budapesti Agglomerációban jó élni, mert:

- J.1. A Budapesti Agglomeráció az európai regionális várostérségi központok kategóriájának teljes értékű, versenyképes képviselője.
- J.2. A helyben élők a társadalmi élet, a helyi értékek, tradíciók és a kultúra ezer szálához kötődve egy erősödő agglomerációs identitást, életérzést, közösségi élményt alakít ki. Ez a materiális javakon túlmutató erőforrás a térség jövője számára, egyszerre képez belső kohéziót és összetartást, nyitottságot és elfogadást, hozzájárulva ezzel a helyi közösségek megerősödéséhez.
- J.3. Az innovatív, a nemzetközi piacon is sikeres, a helyi tudásbázisra és innovációra épülő, kiemelten a magas szintű szolgáltatásokon, továbbá a high-tech szinten működő ipari-logisztikai termelésen alapuló gazdasága magas jövedelemszintet és perspektivikus, magas hozzáadott értéket előállító munkahelyeket biztosít az agglomerációs munkavállalóknak, iskolái, egyetemei távlati lehetőségeket teremtenek az itt tanulóknak.
- J.4. A térség zöld- és kékinfrastruktúra hálózata kiteljesedett, az ökoszisztéma-szolgáltatások korlátlanul működnek, a tiszta, rendezett települési és térségi környezet egészséges, élhető lakókörnyezetet kínál az itt élők számára.
- J.5. A műszaki és közlekedési infrastruktúra állomány és a kapcsolódó szolgáltatások, illetve a magas szintű digitális infrastruktúra a legkorszerűbb elvek szerint és módszerek alkalmazásával teremtik meg az agglomeráció mindennapi működésének alapjait, a környezeti és lakossági szempontok maximális figyelembevételével.
- J.6. A Budapesti Agglomeráció népességszáma Pest vármegyei agglomerációs gyűrű tekintetében egy, a jelenleginél némileg magasabb szinten stabilizálódik, Budapest népességfogyása megszűnik. A demográfiai feszültségeket oldja a magas szintű társadalmi szolidaritás és a generációk közötti együttműködés.
- J.7. Az intézményi szolgáltatások – kiemelten a közoktatást, a szociális és egészségügyi ellátást - illeszkednek és rugalmasan alkalmazkodnak az agglomeráció demográfiai jellemzői által meghatározott társadalmi igényekhez.

A Budapesti Agglomerációban a gazdasági versenyképesség, a zöld fenntarthatóság és a magas életminőség stabil egyensúlya alakul ki, egy, a helyi társadalom, a gazdaság és a természeti környezet érdekeit és szempontjai integráló társadalmi konszenzusban.

2.2 FEJLESZTÉSI ELVEK

A Budapesti Agglomeráció fejlesztési elvei és rövid indoklásuk

1. Minden agglomerációs fejlesztés központja az ember, az agglomerációban élők érdekeinek képviselete, életminőségének-életkörülményeinek jobbítása, szociális felzárkóztatása, esélyegyenlőségének biztosítása.

Az agglomerációs fejlesztések minden esetben – közvetve vagy közvetlenül -- az agglomerációban élők érdekeit, magasabb életminőségét, jobb érvényesülési esélyeit kell szolgálják. Fontos a közösségi érdekek preferálása- és az esélyegyenlőség biztosítása mindenki, de különösen a valamely okokból rászorulók számára. A közösségi érdekekkel ellentétes, azokat sértő célok, fejlesztések nem támogathatók.

Az emberközpontú, a helyben élők érdekeit elsődleges elvként érvényesítő szemléletmód kiemelt célterületei az életminőséget meghatározó egészségügyi, szociális és mentálhigiénés szempontok integrálása a fejlesztésekbe. A fejlesztések során mindig preferálni kell és érvényre juttatni ezen területek fontosságát, mivel alapjaiban határozzák meg az itt élők mindennapjait. Legyen szó gazdaság, munkahelyteremtő, vagy éppen infrastrukturális, illetve intézményi beruházásokról, a tervezés és a kivitelezés során mindig érvényesíteni kell a jobb egészségi állapotot vagy éppen szociális helyzetet eredményező megoldásokat.

A Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Koncepciójának célrendszere olyan módon került megalkotásra, hogy a célok elérése a Területfejlesztési programban meghatározott intézkedések megvalósítása révén az agglomerációs lakosság közösségi érdekeit szolgálja.

Példák:

- Az agglomerációs munkaerőpiac bővítési igényének összekapcsolása a dolgozni képes/szándékozó, de abban korlátozott képességgel élők bevonásával.
- A napi ingázás és a környezeti terhelés szintjét csökkentő, tudásintenzív helyi gazdasági fejlesztések megvalósításának támogatása.
- A helyi lakosság életminőségét rontó szintű, esetenként, főleg Budapesten „túlturizmust” (overtourism) eredményező fejlesztések megvalósításának elkerülése, helyette a minőségi szolgáltatások bővítése.
- A jobb egészségi és szociális állapot elérését szolgáló projektek támogatása, mint pl. helyi kulturális események (mentális egészség), sportinfrastruktúra, aktív programlehetőségek idősek számára.

2. A helyi és térségi összefogásra, együttműködésre és munkamegosztásra alapozott fejlesztések tervezése és megvalósítása – beleértve Budapest Főváros és a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű partneri együttműködését - az agglomeráció fejlesztési alapelve.

A Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Koncepciója és annak megvalósítása az agglomeráción belüli együttműködésekre épül, külön kiemelten a települési önkormányzatok közötti együttműködéseket, közös fejlesztéseket, projekteket. Ilyenek pl. a mikrotérségi, térségi, járási, budapesti kerületek és szomszédos települések közötti, nagyobb agglomeráción belüli, funkcionálisan lehatárolható térségek (pl. Duna partmenti sáv, hegyvidéki területek, kaputérségek stb.), továbbá a főváros és az agglomeráció közötti fejlesztések (pl. P+R parkolók).
Az alapelv érvényesítésének kiemelt területe a Főváros és a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű együttműködésének erősítése, a folyamatos párbeszéd megteremtésének szükségessége. A fejlesztések során a közvetlen fejlesztési területen kívül gyakorolt hatások vizsgálata.

Példák:

- Több önkormányzat részvételével megvalósuló közműhálózati fejlesztések.
- Közúti- és kötöttpályás fejlesztések, amelyek több településen ívelnek át, a közvetlen nyomvonal mellett a rácsatlakozó közlekedési hálózatra is hatást gyakorolnak, de a párhuzamos elemek forgalmát mérséklik.
- Budapesti peremkerületek és szomszédos települések összefogása a sport-rekreáció vagy a kultúra-oktatási szolgáltatások feltételeinek fejlesztésében.
- Budapesten megvalósuló, de az agglomerációban élők életminőségére is kiható fejlesztések (pl. centrumkórházak).

3. Az Agglomeráció fejlesztésével kapcsolatosan meghatározott beavatkozások maximális hatékonysággal járuljanak hozzá a térség társadalmi-gazdasági fejlesztési céljainak megvalósulásához, a kedvezőtlen folyamatok, hatások, kockázatok csökkentéséhez.

A Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Programja keretében meghatározott fejlesztések, projektek minden esetben a Koncepció céljainak megvalósítását kell szolgálják, amelynek teljesülését, illetve a megvalósítás hatékonyságát a monitoringrendszer hivatott biztosítani.

Példa:

- A Koncepció célrendszere és a javasolt Intézkedések, projektek közötti belső koherencia vizsgálat elvégzése, ennek eredménye alapján a projektek priorizálása.

4. A fejlesztések komplex és integrált módon valósuljanak meg, a gazdaság, a helyi adottságok és a kulturális örökség kiemelt elemeinek bevonásával, egymásra építésével, a természeti környezet és zöldfelületek védelmével, az elérhető pozitív szinergiák létrehozásával.

A Budapesti Agglomeráció fejlesztése a kiemelt térségre jellemző bonyolult társadalmi-gazdasági-környezeti és műszaki alakzatok, a sokkomponensű problémahalmazok révén komplex, integrált ágazati és területi megközelítést igényel a fejlesztések koncepcionálása, tervezése és megvalósítása során. Az integrált szemléletű megközelítésmódon belül is kiemelt tervezési szempontok a helyi erőforrások hatékony bevonása, az értékmegőrzés és ápolás, mindez olyan irányultsággal, amely a fenntartható fejlődést, versenyképesség-növekedést is biztosítja. Az egymásra épülő vagy éppen párhuzamos, de összekapcsolódó fejlesztési elemek hatásmechanizmusaiban a minél magasabb pozitív szinergia elérése.

Példák:

- A helyi kulturális örökség értékes elemeinek bevonása a turisztikai kínálatba.
- A helyi gazdasági fejlesztések révén a barnamezős területek újrahasznosítása és új, rendezett zöldfelületek létrehozása.
- A csapadékvíz okozta károkozás és a vízvisszatartás/hasznosítás összekapcsolása, térségi szinten.

5. A fejlesztéseket a társadalmi-, környezeti- és gazdasági-pénzügyi, illetve műszaki fenntarthatóság szempontjainak figyelembevételével kell megvalósítani.

A fejlesztések során alapelv, a fejlesztések és projektek teljes körű fenntarthatóságának biztosítása, amely az alapvető környezeti és társadalmi szempontú fenntarthatóságon túl magában foglalja a megvalósítás és üzemeltetés műszaki, gazdasági fenntarthatóságát is. A fenntarthatósági szempontok érvényesítését biztosítja a fejlesztések, projektek átlátható és pontos tervezése, a koncepcionális projekt elképzelések kialakításától kezdve a konkrét műszaki és pénzügyi tervezésig. A TFK és Program keretében elsősorban ezen fenntarthatósági szempontok előírására és megkövetelésére van lehetőség a projektelképzelések kialakításakor; másrészt a tervezést kísérő eljárások (SKV, társadalmi-gazdasági hatástanulmány), illetve a műszaki tartalom kialakítása biztosítják a fenntarthatósági szempontok, mint tervezési alapelvek érvényre juttatását.

Példák:

- A fejlesztési elképzelések, projektek társadalmi beágyazottságának vizsgálata, célcsoport-vizsgálat és igényfelmérés már a korai projekt tervezés időszakában.
- Alapos koncepcionális, majd tervi előkészítés, üzleti modellek és előzeset hatásvizsgálatok alapozzák meg a jelentősebb projektek megvalósítását.
- A fenntarthatósággal kapcsolatos monitoring mutatók rögzítése a Programban.

6. A fejlesztések tervezésénél és megvalósításánál a klímaváltozás hatás-kezelésére, annak kompenzálására is fel kell készülni, továbbá elkerülni a klímaváltozást tovább rontó fejlesztéseket.

A klímaváltozás hatásai gyakran olyan szélsőséges időjárási jelenségekben nyilvánulnak meg, amelyek korábban nem, vagy kevésbé voltak jellemzőek, és amelyek veszélyeztethetik akár a fejlesztések során megvalósult épített objektumokat, akár a települések vagy térségek biztonságát. Fokozottan figyelemmel kell tehát lenni pl. a műszaki- építészeti megoldások során az ezekre való felkészülésre, illetve, amennyiben lehetséges, a megváltozott környezeti feltételek kihasználására.
A klímaváltozás fokozottan érinti a városi területeket, ahol elsősorban a hőség, a napsugárzás és a szélsőséges szárazság okoz problémákat, amelyek élhetetlenné teszik a városi környezetet. A települési fejlesztéseknél, pl. közterületek tervezésénél ezért alapelv a klímaváltozás okozta hatások előrelátó és lehetőleg minden, a jövőben várható negatív hatás figyelembevétele, a klímaváltozást generáló, azt erősítő fejlesztések elkerülése.

Példák:

- Villámárvizek romboló hatására való felkészülés előrelátó műszaki-építészeti megoldásokkal, elsősorban a domb- és hegyvidéki területeken.
- Csapadékvíz visszatartó-tároló rendszerek preferálása az aszályos időszakokra való felkészülés jegyében.
- A szélsőségesen száraz és meleg időszakokra történő felkészülés a várostervezés, tájtervezés eszközeivel a közterületfejlesztések során, pl. parkosítás, fásítások, a városi terek természetes hűtését biztosító, árnyékolást biztosító megoldások.

7. Beruházások telepítése, bővítése során elv a magas hozzáadott értéket teremtő fejlesztések és a barnamezős területek hasznosításának előnyben részesítése.

A Budapesti Agglomeráció gazdaságfejlesztésében kiemelt szerep jut a beruházásoknak, legyen szó új beruházások betelepüléséről, vagy meglévő vállalkozások beruházásairól. Nem mindegy azonban, milyen jellegűek és hol települnek ezek a beruházások. A fejlesztés alapelve, hogy a kiemelt térség gazdaságának intenzív fejlődését szolgálják ezek a beruházások, egyben a környezeti fenntarthatóság szempontjainak is megfeleljenek. Ehhez az szükséges, hogy a telepítésben érintettek preferálják a magas hozzáadott értéket előállító, tudás- és technológiaintenzív tevékenységeket. A barnamezős területek újrahasznosítása, bevonása a telephelyfejlesztésbe törvényi kötelezettség is, de alapvető érdeke is a településeknek, térségeknek, hiszen ezek révén az eddig elhanyagolt, pusztuló, akár környezetszennyezést okozó területek rekultiválása és az agglomeráció fejlődését támogató hasznosítása történik meg a helyi gazdaságfejlesztés keretében.

Példák:

- A települések helyi gazdaságfejlesztési tevékenysége során az előkészített barnamezős területeken kedvező betelepülési feltételek teremtése a hightech szolgáltató tevékenységeknek és iparágaknak.
- A gazdaságfejlesztési célra kedvező feltételekkel bevonható barnamezős területek kiajánlása az agglomeráció beruházásösztönző, térségi marketing tevékenységébe.

8. A hatékonyságnövelés, térségi szintű kapacitás-optimalizálás megvalósítása rendezőelv az intézményi ellátásban.

A humán intézményi szolgáltatások – kiemelten az oktatás, szociális ügyek, egészségügy, kultúra– terén kiemelt fejlesztési elv, hogy a kapacitásbővítő, a szolgáltatások minőségét javító fejlesztésekkel nőjön a szolgáltatások hatékonysága, ami az ügyfelek elégedettségében és egyéb mérhető eredményességi mutatókban fejeződik ki. Az is rendezőelv kell legyen, hogy a települések által nyújtott szolgáltatások a lehető leghatékonyabban gazdálkodjanak erőforrásaikkal és kapacitásaikkal, illetve, hogy a fejlesztések és a létrejövő kapacitások a várható igényekre alapozva kerüljenek meghatározásra. Figyelemmel a közlekedési adottságokra fontos a térségi szintű optimalizálás, és a szolgáltatások kapacitásainak integrált szellemben történő alakítása. Mindez intenzív térségi együttműködést tesz szükségessé az agglomerációs gyűrű, illetve a budapesti peremkerületek és a Pest vármegyei települések viszonylatában.
Az intézményi szolgáltatások és kapacitások optimalizált fejlesztése a Budapesti Agglomerációban nem csak a kiemelt térségben élők életminőségét javítja, de térségi versenyképességi tényező is, pl. az oktatás színvonalának emelése, vagy a bölcsődei ellátás fejlesztése révén felszabaduló munkaerőpotenciál miatt.

Példák:

- A bölcsődei, óvodai férőhelykapacitások optimalizálása a budapesti kerületek és a szomszédos vármegyei települések összefogásával.

9. A partnerség és közösségi tervezés elvének érvényesítése, az érintett szereplők, a civil társadalom és a lakosság bevonása a tervezés és projektmegvalósítás minden szintjén.

Az érintett közösségek aktív részvétele a fejlesztések meghatározásában, megvalósításában és fenntartásában a közösségi alapú fejlesztés alapja. Ennek a lépéssornak a meghatározó eleme a tervezés, ami magában foglalja a problémák, lehetőségek és erőforrások definiálását, a projektötletek és konszenzusos megoldási lehetőségek közös kidolgozását és a konkrét fejlesztések tervezését. Ezáltal lehet olyan fejlesztési elképzeléseket meghatározni, véghez vinni, amely leginkább megfelel a helyben élők és egyéb érintettek igényeinek. Az agglomeráció fejlesztésének alapelve a helyi lakosság, a civil szervezetek és a helyi vállalkozások partneri részvételi a település- és térségfejlesztésben. A közösségi tervezés szintjén az esetleges konfliktusok is csökkenthetők, megnő az átadott információ mennyisége, az ellenérdekű felek közötti kompromisszumok kialakításának esélye megnő.
A társadalmi bevonás működő formáira jelenleg is vannak jó gyakorlatok a Budapesti Agglomeráció településein, a bevonás azonban jellemzően megmarad települési szinten: az agglomerációs fejlesztések megvalósításához szükséges a térségi gondolkodás és együttműködés elterjesztése, átültetése a projektelőkészítés gyakorlatába.

Ezen fejlesztési alapelv megvalósításában kiemelt szerep hárul a települési önkormányzatokra.

Példák:

- A lakossági részvétel kommunikációs csatornáinak kialakítása és működtetése a települési-térségi tervezéshez kapcsolódóan.
- A civil társadalom szerveződésének elősegítése, helyszínek, fórumok számára a helyszín és a technikai feltételek biztosítása.
- Vállalkozói klubok, rendszeres fórumok szervezése mikrotérségi szinten.

10. A sajátos helyi-térségi viszonyokra alkalmazott, differenciált, helyspecifikus megoldások előnyben részesítése a térségi problémák kezelésében.

Fontos fejlesztési alapelv, hogy a fejlesztések előkészítése, tervezése során ne legyenek sematikus, sablonszerű megoldások, hanem minden esetben a helyi viszonyok ismeretében és helyspecifikus módon kialakított megoldásokkal történjen a tervezés.
A nyilvánosság, partnerség, a helyi közösségek bevonása az egyik legjobb mód arra is, hogy a helyi sajátosságok, értékek, érdekek feltárásra kerüljenek, és ezek ismeretében folytatódjon a projektelőkészítés.

Példák:

- A turizmus megcélzott formáinak választása a helyi-térségi attrakciókra, értékekre alapozottan, illetve a helyi közösségek érdekeinek is a figyelembevételével. Pl. örökségturizmus, kulturális turizmus kisebb létszámú, kulturális érdeklődésű célcsoportok számára, ahol erre az adottságok lehetőséget adnak.
- A domb- és hegyvidéki területeken a csapadékvíz-gazdálkodás helyspecifikus megoldásainak alkalmazása.
- Lakossági fórumok, vállalkozói fórumok szervezésével a helyi közösségek bevonása, általuk javasolt megoldások felkarolása, beépítése a fejlesztésekbe.

11. Az összes érintett működési rendszerben olyan megoldások alkalmazása és kifejlesztése, amelyek erősítik a várostérség gyors alkalmazkodó/reagáló képességét, a negatív hatások hatékony csökkentését (reziliencia).

A horizontális célok szintjén megjelenő és a megvalósított beavatkozásokkal érvényesítendő fejlesztési vezérelv a települések, térségek hirtelen bekövetkező környezeti, társadalmi, gazdasági és egyéb jellegű változásokhoz való alkalmazkodóképességének - azaz rezilienciájának - az erősítése.

Ez olyan fizikai és szellemi kapacitások, infrastruktúrák, működési elvek és szervezeti struktúrák létrehozását és összehangolását jelenti, amely elsősorban a negatív, veszélyt, fenyegetettséget jelentő, hirtelen bekövetkező (kevésbé kiszámítható) események kezelésére, hatásainak

csökkentésére és elhárítására vértezi fel az érintett településeket, térségeket. A reziliencia magas szintjén álló települések, térségek képesek optimális működési pályára állni egy-egy megszokottól jelentősen eltérő körülményeket teremtő, sokkszerű eseményt követően. A reziliencia részeként fontos hangsúlyozni az előre gondolkodás, a sikeres, jobb állapotba kerülő változtatás, mint a reziliencia erősítését.

Példák:

- Diverzifikált helyi gazdaság megteremtése, amely egyes ágazatokat érintő válságok esetén képes megőrizni termelékenységét.
- A klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak elhárítására, csökkentésére, megelőzésére tett erőfeszítések, illetve a projektek szintjén műszaki megoldások.
- Az agglomeráció munkaerőpiacán az általános készségek és különösen a digitális kompetenciaszint növelése, kiterjesztése a munkaerőpiac perifériálisabb szegmenseire is, ezáltal sokoldalúbb, alkalmazkodóképesebb munkaerőbázis létrehozása.

12. Egyensúlykeresés a növekvő lakossági lakóhely iránti igények és a települési érdekek, illetve a műszaki infrastrukturális és intézményi kapacitások összehangolása, valamint a zöldinfrastruktúrák növelése és fenntartása terén.

A Budapesti Agglomeráció egyik legfőbb, egyben kritikus jellemzője a Pest vármegyei gyűrűben a lakosságszám növekedése, illetve ehhez kapcsolódóan a lakhatási igények folyamatos megléte és növekedése. E tendencia mára a lakóterületi funkciójú területek olyan mértékű felduzzadásához vezetett, amely számos (a TFK több pontján részletezett) probléma forrásává vált. A kérdéskör rendkívül összetett, amelyben sokféle, önmagában akár jogosnak ítélhető érdek keresztezi egymást, vagy áll szemben egymással, nehezen vagy alig feloldható feszültségeket generálva. A lakhatás és az ezzel járó térfoglalás, az intézményi kapacitások, a közmű és közlekedési hálózatok leterheltsége, az ingázás, a zöldfelületek csökkenése a legfőbb szempontok, amelyek összehangolása és az agglomerációs térség érdekének figyelembevétele szükséges. Ez csak az egyensúlykeresés elvének érvényesítésével lehetséges olyan módon, hogy ne sérüljenek a szükséges kompromisszumszintnél jobban se az emberek lakhatáshoz való joga, se a minden itt élő és a térség jövőjét érintő környezeti szempontok, se a jövedelmet termelő és munkahelyeket biztosító gazdaság és munkaerőpiac érdekei. Az elv érvényesítése érdekében fejlesztési döntéseknél szükségesaz agglomeráció egészére gyakorolt hatások vizsgálata, valamint az érintett szereplők bevonása, konszenzusos döntésekre törekvés, térségi és fenntarthatósági szemléletű, átgondolt döntések meghozatala a rövid távú érdekekkel szemben.

Példák:

- A lakóövezeti fejlesztések korlátozása olyan településeken/térségekben, ahol az ehhez szükséges infrastruktúra nem biztosítható.

- Az ingázás csökkentésre tett erőfeszítések támogatása, pl. home office, távmunka, térségi munkahelyek létrehozása.
- Budapesten a piaci igényeknek megfelelő számú és minőségű ingatlanpiaci-kínálat biztosítása.

13. Racionális területgazdálkodás elve a fenntartható térszerkezet kiegyensúlyozása érdekében.

Az új építészeti törvény (a továbbiakban: Méptv.) 1. §-a által rögzített célokat – különös tekintettel a kiszámítható településtervezés és a takarékos területgazdálkodás elősegítésére – a Budapesti Agglomeráció szintjén is érvényesíteni kell. A Méptv. 8. §-ával összhangban nem támogatható, hogy az új beépítésre szánt területek mértéke – természetesen a szükségszerű, elsősorban közcélú fejlesztések területigénye kivételével – tovább növekedjen. Erre a Budapesti Agglomerációban nincs is szükség, hiszen – különösen a déli és a keleti szektorban – jelentős, már kijelölt lakó- illetve gazdasági területek állnak rendelkezésre. Ugyanakkor nem szolgálja a fenntartható fejlődést, ha a népesség továbbra is az agglomeráció Budapest környéki településeire, azon belül is az extenzív fejlesztési területekre áramlana, ezért ezeknek a már kijelölt fejlesztési tartalékterületeknek a felhasználását is lehetőség szerint el kell kerülni. Ehelyett elsősorban a már igénybe vett területeket kell fejleszteni, különös tekintettel a barnamezős területekre. Ez a cél megköveteli, hogy a beépítési sűrűséget agglomerációs léptékben is differenciáltan határozzuk meg, figyelembe véve a fejlesztési céltérségeket, a (tervezett) közösségi közlekedési hálózatot és a (tervezett) központrendszert.

Példák:

- Település- és kerülethatárokon átívelő agglomerációs fejlesztési céltérségek kijelölése, fejlesztési eszközrendszer hozzárendelésével, kulcsprojektek definiálásával.
- A jövőtudatos tervezés érdekében a fejlesztések összehangolása, prioritások meghatározása, hosszú távú ütemezés készítése.
- A már kijelölt zöldmezős fejlesztési területek visszasorolási lehetőségeinek vizsgálata, a beépítésre nem szánt területek lakó- illetve vegyes területté alakulásának lehetőség szerinti megakadályozása.
- A fejlesztendő területeken az építkezések megkezdésének ösztönzése, elősegítése.

14. A zöld, környezetileg fenntartható és optimalizált megoldások keresése és preferálása.

A klímaváltozás negatív hatásainak tompítása érdekében tett intézkedések, a természeti értékek, környezeti elemek védelme horizontálisan kell, hogy megjelenjen a stratégia szakterületi prioritásai mentén, azon túl, hogy a természeti környezet és az ember alkotta környezet védelmére létrehozott intézkedések egy önálló prioritást is alkotnak.

Példák:

- A meglévő zöldhálózati elemek minőségi fejlesztésén túl javítani kell a közhasználatú zöldfelületi ellátottságot, beruházások csak rendkívül indokolt (közcélú) esetben létesülhetnek zöldinfrastruktúra elemek kárára.

- Erősíteni kell a városi erdők klímavédelmi funkcióit. A terveken kijelölt, de még nem erdősített területeken szükséges az erdőtelepítés megvalósítása és a természetközeli gazdálkodási módszerek alkalmazása, vízvisszatartással a klímaváltozás hatásainak mérséklése és ellensúlyozása végett.
- A klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése szempontjából preferálni kell a többszintű zöldfelületek kialakítását települési bel- és külterületeken egyaránt, (utak menti fásításokkal, zöldtetőkkel, zöldfalakkal, parkok bővítésével, mezőgazdasági területeken mezővédő erdősávokkal stb.). A zöld-kék infrastruktúra elemek hálózatának erősítése szempontjából kiemelt feladat az összekötő lineáris zöldhálózati elemek megőrzése és fejlesztése. A zöldinfrastruktúra elemeknek hálózatosnak, komplexnek és biodiverznek kell lenniük.
- A csapadékvizek elvezetése helyett azok helybentartása, tárolása, szikkasztása kell, hogy megvalósuljon, ami hozzájárul a vízkészletek megőrzéséhez és a helyi vízháztartás javításához, valamint csökkenti az elöntések és villámárvizek kockázatát.
- Barnamezős területek funkcióváltásakor új zöldfelületek létrehozása.
- Meg kell szüntetni a tájsebeket, helyükön preferálva a revitalizált zöldfelületek létrehozását.

15. A különböző ágazati – turisztikai, kulturális, kulturális gazdaság (CGI), rekreációs-szabadidős stb. fejlesztések kapcsolódjanak össze a helyi-térségi identitás fejlesztésével, a helyi hagyományok őrzésével.

Az agglomerációs gyűrűben a Budapestről kiáramló rekreációs turizmust gyakran a települések számára főleg negatív jelenségnek tekintik, csekély pozitív hozadékokkal, többnyire a forgalom, a zaj és a túlturizmussal járó problémák jelentenek gondot az ott élők egy részének. Azonban fontos jellemzője a turisztikai fejlesztéseknek, hogy a helyi lakosság életminőségét is javítják, rekreációs lehetőségeket biztosítanak számukra különböző szabadidős szolgáltatásokkal, sportolási lehetőségekkel, zöldterületek fejlesztésével, rendezvények, kiállítások szervezésével és környezetük rendbetételével. Továbbá fejlesztési forrásokat jelenthetnek a települések számára.

Szorosan a helyi lakosság rekreációs tevékenységéhez kapcsolódnak a kulturális szolgáltatások, mint közművelődési intézmények (pl. könyvtár, művelődési-, vagy alkotóház) és művészeti szolgáltatások (pl. színház, rendezvényhelyszín, múzeum). Ezen intézmények tevékenysége, mint néphagyományok ápolása, helyi emlékek és értékek megőrzése és kapcsolódó rendezvények szervezése erősebb közösségi összetartását és aktív, cselekvő közösségek létrejöttét eredményezi. Emellett a kulturális gazdaság másik fontos ága a kulturális termékipar, mely egyrészt a kulturális értékkel bíró, szimbolikus jellegű használati és emléktárgyak, másrészt a helyben termesztett/tenyésztett és feldolgozott mezőgazdasági termékek forgalmazását jelenti. A kulturális termékipar nagyban kötődik a kulturális szolgáltatásokhoz mind a közművelődés ágához (alkotóházak, múzeumok révén) mind a rendezvényszervezéshez (kitelepülés ünnepek alkalmával, vásárok szervezése), bevonva így a helyi

közösségeket. A gazdag kulturális élet pedig nem csak identitásképző erővel bír, de önállóan turisztikai vonzerővel is bír.

Példák:

- A turisztikai fejlesztések tervezését a lakosság és a helyi szereplők (civil szervezetek, szolgáltatók) bevonásával szükséges megkezdeni és a lehetőséget kell biztosítani számukra, hogy a fejlesztések megvalósításával és működésével kapcsolatban is elmondhassák meglátásaikat, melyeket a döntéshozók nagy arányban figyelembe is vesznek.
- A túlturizmus elkerülésével, a helyi igényeken, hagyományokon alapuló rekreációs és kulturális szolgáltatások fejlesztése növeli a térségi kötődést és a helyi identitástudatot.
- Kulturális rendezvények (pl. nemzetiségi, kulturális ünnepek, helyi termékeket kínáló vásárok) jellemzően helyi lakosság támogatását élvezik, de regionális szinten látogatókat is vonzanak a térségbe.
- A turizmusfejlesztés szakmai szempontok és széles körű együttműködések mentén, első sorban a tartózkodási idő hosszabbítása és a turizmusból származó bevételek növelése révén valósulhat meg fenntartható, a helyi lakosság számára is kielégítő módon.

16. A digitális szolgáltatások, adatalapú döntéshozatal, valamint okosváros megoldások alkalmazása minden települési és térségi fejlesztésben.

A digitális szolgáltatások, az adatalapú döntéshozatal és az okosváros megoldások alkalmazása a Budapesti Agglomeráció települési és térségi fejlesztéseiben kiemelten fontos. Az adatalapú működést követő eszközök/megoldások (MI) alkalmazása nem csupán a hatékonyságot és az élminőséget javítja, hanem hozzájárul a fenntartható, versenyképes és reziliens várostérségi környezet kialakításához. A smart city / okosváros megközelítés a szolgáltatások fejlesztésén keresztül értelmezhető a városi környezetben (közlekedés, humán közszolgáltatások, közműszolgálatások stb.). Manapság a mesterséges intelligencia (MI) megjelenik a települési szolgáltatásokban, és képes hatékonyabbá, gyorsabbá és személyre szabottabbá tenni a közszolgáltatásokat – az MI gyakorlatilag az adatvezérelt rendszerekkel egyező tartalmat jelent, ugyanakkor annak egy emberi beavatkozásokat minimalizáló ill. egészében nélkülöző fokozata.

A digitális eszközök és az MI alkalmazása nem csupán egy-egy városra vonatkoztatható, sőt a térségi kiterjesztés kifejezetten indokolt egy olyan összetett rendszerben, mint a Budapesti Agglomeráció, ahol a települések közös érdekei, és földrajzi közelsége is indokolja a digitális elemekkel támogatott fejlesztések megvalósítását.

A településfejlesztés (települési/ térségi szolgáltatások fejlesztése mellett (beleértve az önkormányzatok működését), a Budapesti Agglomeráció jövője szempontjából rendkívül fontos, hogy a szolgáltatásokat igénybe vevő lakosság és a gazdasági szereplők is megfelelően felkészültek legyenek. A digitális infrastruktúra megléte alapfeltétele az ipar 4.0, startup ökoszisztémák és a távmunka elterjedésének. Az okos megoldások bevezetése vonzóbbá teszi a térséget a befektetők és

a magasan képzett munkaerő számára. Fontos, hogy minél több vállalkozó számára elérhetővé váljon az adatalapú döntéshozatal edukációja, tudásának megléte.

Példák:

- Indokolt az agglomerációs lakosság digitális készségeinek, valamint az önkormányzati és vállalati szféra e-szolgáltatásainak fejlesztése célzott programok indításán keresztül.
- A digitális infrastruktúra és innovációs környezet fejlesztése ma már alapvető feltétele a gazdasági versenyképesség növelésének. Fontos, hogy a vállalkozók számára elérhetővé váljon az adatalapú döntéshozatal edukációja, amiben a gazdasági kamarák szerepvállalása meghatározó lehet.
- A településfejlesztésre vonatkozó igények felmérésében és a döntéshozatal előkészítésében is szerepet kell szánni a részvételi demokráciát támogató digitális megoldásoknak, amit a helyi önkormányzatok képesek megfelelően koordinálni. A lakosság bevonásában és az átláthatóság javításában hatékonyak az e-megoldások: pl. online konzultációk, részvételi platformok kiállítása.
- A különféle humán közszolgáltatások és azon belül egyes szolgáltatási elemek biztosításában már jelen van az adatalapú működés, a Budapesti Agglomeráció területén a térségi szintű szolgáltatásszervezés támogatása fontos fejlesztési elem – ennek feltétele a települések és szolgáltatók térségi szintű együttműködésez, aminek része a közös adatmenedzsment.
- Energia- és vízgazdálkodásban az okosmérők használata elterjedt. Az adatokat a szolgáltatók prediktív elemzésekre használják (MI). Ez előre jelzi a fogyasztási szokásokat, hibákat vagy meghibásodásokat (pl. csőtörést), és segít optimalizálni az energia- és vízfelhasználást. Az MI segíti a zöld energia integrációját és a városi energiaelosztást is.
- Az agglomeráció egyik fő problémája az ingázóforgalomból adódó közúti és közösségi közlekedést érintő optimalizált forgalomszervezés hiánya, illetve szegmentált, összehangolatlan jellege. Az adatalapú közlekedés szervezés lehetőséget jelent a problémák minimalizálására, ugyanakkor ennek érvényesítéséhez számos, egyes közlekedési alrendszerekért felelős szolgáltatónak (MÁV-Volán, BKK stb.) kell együttműködnie.
- A környezeti fenntarthatóságban és az ökológiai szolgáltatások működtetésében alapvető feltétel a környezet minden jellemzőjének ismerete, az alaphelyzet és a fejlesztések hatására beálló változások (hatások) nyomon követése (pl. szenzoros monitoring rendszerek, környezeti adatmenedzsment stb.). A környezeti kihívások nem állnak meg a településhatároknál – a közlekedés mellett a környezeti vonatkozású adatmenedzsment indokolja leginkább a térségi együttműködést.

Összességében szükséges annak felismerése, hogy a digitalizáció nem cél, hanem eszköz és jóval hatékonyabbak az alkalmazásra tett lépések, amennyiben több település, szereplő együttműködésében valósulnak meg az ezirányú fejlesztések.

2.3 A KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERE

2.3.a Átfogó célok

A Budapesti Agglomeráció JÖVŐKÉPE elérését szolgáló átfogó célok

Á1. **Nemzetközi szinten versenyképes és innovatív agglomeráció:** a közép-európai nagyvárosi agglomerációk közé tartozó, partnerséget építő, a közös fejlődést célzó, nyitott, egyben ambiciózus és versenyképes fejlődési pólusa.

Á2. **Zöld, élhető, a természeti kedvező és korlátozó adottságokat kezelő, biztonságot nyújtó és fenntartható agglomeráció:** az itt élőknek igazi otthont nyújtó, napi életüket megkönnyítő, egészséget, jóérzést, a jövő perspektíváját biztosító települési környezet, körforgásos működésre átálló gazdasági szereplőkkel, háztartásokkal és önkormányzatokkal.

Á3. **Értékteremtő, közösséget, gazdaságot, kultúrát építő agglomeráció:** feltörekvő, a belső erőforrásait mobilizáló, külső potenciálokat mozgósító, pozitív szinergiákra építő várostérség.

Á4. **Kiegyensúlyozott térszerkezettel, térségi szinten optimalizált funkció- és munkamegosztással bíró agglomeráció:** az itt élők, az ide érkezők és a gazdasági szereplők érdekeit egyaránt szolgáló várostérség.

2.3.b Részcélok: specifikus, területi és horizontális célok

Specifikus célok

S1. A Budapesti Agglomeráció gazdaság teljesítményének, jövedelemtermelő képességének növekedése, kiemelten az agglomerációs gyűrűben, a tudás- és technológiaintenzív, innovatív szolgáltatások és ipari termelőtevékenységek növekvő hozzáadott értéket előállító szintje révén.

S2. Tudásalapú hálózatok létrehozása az állami, önkormányzati és a gazdasági élet szereplői, illetve az egyetemi tudásközpontok együttműködése segítségével, amelyek biztosítják a magas értékű tevékenységek egyre bővülő elérhetőségét.

S3. Az agglomeráció kis- és középvállalkozásainak intenzívebb és eredményesebb szereplése a hazai és kiemelten a nemzetközi piacokon, a meglévő belső és a potenciális külső erőforrások hatékonyabb felhasználásával, vállalkozásbarát környezet megteremtésével, a digitális átállás és a helyi klaszterek és együttműködések erősítésével.

S4. A járási és mikrotérségi szintű helyben foglalkoztatás feltételeinek javulása, különös tekintettel a női munkaerő foglalkoztatására.

S5. A Budapesti Agglomerációban a meglévő zöldfelületek megőrzése, minőségi javítása, térbeli bővítése, a természeti értékek kiemelt védelme révén magasabb szintű környezeti minőség létrehozása.

S6. A minőségi turizmus jövedelemtermelő képességének növekedése az agglomerációs gyűrű jó turisztikai adottságokkal rendelkező térségeiben, figyelemmel a gazdasági és környezeti fenntarthatóságra és a forgalomnövekedés zavaró hatásainak elkerülésére.

S7. A sport, a rekreációs és a kulturális kínálat bővülése, minőségi fejlődése, gazdasági alapjainak megteremtése szolgálja az agglomerációban élők minőségi, egészségközpontú életvitelét, valamint a térségbe érkező turisták számára a színvonalas szabadidő eltöltési lehetőségeket.

S8. A közlekedési infrastruktúra rendszerei és szolgáltatásai környezetbarát, hatékony és korszerű módokon, a nemzetközi/belföldi és a napi agglomerációs ingázó forgalom igényeit integráltan és a környezeti szempontokat előtérbe helyezve biztosítsák a lakossági és gazdasági mobilitást.

S9. A közműrendszerek (vízi- és energiaközművek) és a kapcsolódó közüzemű szolgáltatások optimális hatékonysággal biztosítsák a növekvő agglomerációs lakossági és gazdasági igényeket, beleértve a klímaváltozás hatásainak kezelését, a megújuló erőforrások fokozott bevonását és a természeti erőforrásokkal való felelős gazdálkodás szempontjainak érvényre juttatását.

S10. A közintézmények (oktatási, szociális, egészségügyi, kulturális) által nyújtott szolgáltatások a helyi/térségi demográfiai igényekhez igazodó diverzifikálása, a minőségük javítása, ezzel csökkentve a hiányosságokat, érvényesítve a hatékonyságnövelés és a térségi kapacitás-optimalizálás elvét.

S11. A növekvő lakosságszámot fenntartható módon, erőforrásként kezelő területhasználat, a fokozódó lakhatási nehézségeket kezelő ingatlangazdálkodás, a térszerkezettel és az ingatlankínálat alakításával a lakosság áramlási folyamatainak optimalizálása.

S12. Az agglomerációs lakosság digitális készségeinek, valamint az önkormányzati és vállalati szféra e-szolgáltatásainak fejlesztése célzott programok indítása révén.

Horizontális célok

H1. Élhetőség, életminőség javítása a fejlesztések fókuszában.
H2. Környezeti fenntarthatóság, klímapolitika, zöld szempontok érvényesítése.
H3. Innováció minden szinten: társadalom, gazdaság, infrastruktúra, igazgatás, együttműködési formák (innovációs ökoszisztémák építése).
H4. Reziliencia erősödése – a gyors reagálás és a rugalmas alkalmazkodás képessége.
H5. Előrehaladott digitális átállás az otthonok, a települések, az intézményrendszerek és a gazdaság működésében – alrendszerek integrációja.
H6. A helyi-térségi kötődés, identitás erősödése, összetartó, aktív, cselekvő helyi közösségek.
H7. Partnerség, térségi és közösségi szemlélet és együttműködés a tervezésben, fejlesztésekben.
H8. A fővárosból agglomerációba történő költözési hullám társadalmi, infrastrukturális és környezeti következményeinek integrált kezelése.
H9. A helyi adottságoknak és tradícióknak megfelelő gazdasági fejlődés a sajátos adottságokkal rendelkező térségekben.

Területi célok

T1. K+F+I tevékenység és tudástranszfer továbbépítése az agglomerációs gyűrű egyes kiemelt térségi ipari-szolgáltató központjaiban és csomópontokban (pl. Pest vármegyei gazdasági pólustérségek, Liszt Ferenc N.R. térsége, kaputérségek stb.).
T2. Duna menti vízi turizmus fejlesztése kiemelten az RSD térségben és a Dunakanyarban.
T3. Az aktív turizmus feltételeinek javítása a Budai-hegység-Pilis-Visegrádi hegységben és a Gödöllői-dombságban.
T4. A Duna és a Duna parti térségek komplex, a Dunához kapcsolódó fejlesztése (helyi sportolás, vízi turizmus és a közlekedési, azon belül tömegközlekedést tehermentesítő fejlesztések).
T5. Az agglomerációs térségi központok, alközpontok szolgáltatási színvonalának fejlesztése.
T6. A természeti környezet kiemelt védelme-megőrzése a védett természeti területeken.
T7. A lakhatási nehézségek enyhítése és a fővárosi népességcsökkenés mérséklése céljából kiemelten Budapest barnamezős területein a lakáskínálat nagyléptékű bővítése a lakásállomány fenntartható fejlesztésével.

2.3.c Célfa

A Célrendszer Célfája a célhierarchia egymáshoz kapcsolódását hivatott bemutatni. Az Átfogó célok teljesüléséhez több Specifikus részcél is kapcsolódik, különböző intenzitással. A Területi célok a Budapesti Agglomeráció egyes térségeihez, településeihez tartoznak, míg a Horizontális célok a célrendszer egészével kapcsolatban vannak.

JÖVŐKÉP

Az élhető, prosperáló, ambiciózus és befogadó Budapesti Agglomeráció nagyvárosi pólus térség biztonságot és perspektívát nyújtó otthona az itt élő lakosságnak, nyitott partnere az ideérkezőknek. Hosszú távon fenntartható, integrált működési struktúrákra (szolgáltatásokra) és magas szintű digitalizációra épülő, változásokra hatékonyan reagálni képes (reziliens), magas életminőséget és produktív, innovatív vállalkozói környezetet kínáló (prosperáló) és befogadó (inkluzív) európai szintű növekedési pólus

Á1.	Á2.	Á3.	Á4.
Á1. Nemzetközi szinten versenyképes és innovatív agglomeráció: a közép-európai nagyvárosi agglomerációk közé tartozó, partnerséget építő, a közös fejlődést célzó, nyitott, egyben ambiciózus és versenyképes fejlődési pólusa	**Á2. Zöld, élhető, a természeti kedvező és korlátozó adottságokat kezelő, biztonságot nyújtó és fenntartható agglomeráció:** az itt élőknek igazi otthont nyújtó, napi életüket megkönnyítő, egészséget, jóérzést, a jövő perspektíváját biztosító települési környezet, körforgásos működésre átálló gazdasági szereplőkkel, háztartásokkal és önkormányzatokkal	**Á3. Értékteremtő, közösséget, gazdaságot, kultúrát építő agglomeráció:** feltörekvő, a belső erőforrásait mobilizáló, külső potenciálokat mozgósító, pozitív szinergiákra építő várostérség	**Á4. Kiegyensúlyozott térszerkezettel, térségi szinten optimalizált funkció- és munkamegosztással bíró agglomeráció:** az itt élők, az ide érkezők és a gazdasági szereplők érdekeit egyaránt szolgáló várostérség

S1. A Budapesti Agglomeráció gazdaság teljesítményének, jövedelemtermelő képességének növekedése, kiemelten az agglomerációs gyűrűben, a tudás- és technológiaintenzív, innovatív szolgáltatások és ipari termelőtevékenységek növekvő hozzáadott értéket előállító szintje révén	S2. Tudásalapú hálózatok létrehozása az állami, önkormányzati és a gazdasági élet szereplői, illetve az egyetemi tudásközpontok együttműködése segítségével, amelyek biztosítják a magas értékű tevékenységek egyre bővülő elérhetőségét	S3. Az agglomeráció kis- és középvállalkozásainak intenzívebb és eredményesebb szereplése a hazai és kiemelten a nemzetközi piacokon, a meglévő belső és a potenciális külső erőforrások hatékonyabb felhasználásával, vállalkozásbarát környezet megteremtésével, a digitális átállás és a helyi klaszterek és együttműködések erősítésével.	S4. A járási és mikrotérségi szintű helyben foglalkoztatás feltételeinek javulása, különös tekintettel a női munkaerő foglalkoztatására	S5. A Budapesti Agglomerációban a meglévő zöldfelületek megőrzése, minőségi javítása, térbeli bővítése, a természeti értékek kiemelt védelme révén magasabb szintű környezeti minőség létrehozásával.	S6. A minőségi turizmus jövedelemtermelő képességének növekedése az agglomerációs gyűrű jó turisztikai adottságokkal bíró térségeiben, figyelemmel a gazdasági és környezeti fenntarthatóságra és a forgalomnövekedés zavaró hatásainak	S7. A sport, a rekreációs és a kulturális kínálat bővülése, minőségi fejlődése, gazdasági alapjainak megteremtése szolgálja az agglomerációban élők minőségi, egészségközpontú életvitelét, valamint a térségbe érkező turisták számára a színvonalas szabadidő eltöltési lehetőségeket.	S8. A közlekedési infrastruktúra rendszerei és szolgáltatásai környezetbarát, hatékony és korszerű módokon, a nemzetközi/belföldi és a napi agglomerációs ingázó forgalom igényeit integráltan és a környezeti szempontokat előtérbe helyezve biztosítsák a lakossági és gazdasági mobilitást.	S9. A közműrendszerek (vízi- és energiaközművek) és a kapcsolódó közüzemű szolgáltatások optimális hatékonysággal biztosítsák a növekvő agglomerációs lakossági és gazdasági igényeket, beleértve a klímaváltozás hatásainak kezelését, a megújuló erőforrások fokozott bevonását és a természeti erőforrásokkal való felelős gazdálkodás szempontjainak érvényre juttatását.	S10. A közintézmények (oktatási, szociális, egészségügyi, kulturális) által nyújtott szolgáltatások a helyi/térségi demográfiai igényekhez igazodó diverzifikálása, a minőségük javítása, ezzel csökkentve a hiányosságokat, érvényesítve a hatékonyságnövelés és a térségi kapacitás-optimalizálás elvét.	S11. A növekvő lakosságszámot fenntartható módon, erőforrásként kezelő területhasználat, a fokozódó lakhatási nehézségeket kezelő ingatlangazdálkodás, a térszerkezettel és az ingatlankínálat alakításával a lakosság áramlási folyamatainak optimalizálása	S12. Az agglomerációs lakosság digitális készségeinek, valamint az önkormányzati és vállalati szféra e-szolgáltatásainak fejlesztése célzott programok indítása révén.

T1. K+F+I tevékenység és tudástranszfer továbbépítése az agglomerációs gyűrű egyes kiemelt térségi ipari szolgáltató központjaiban és csomópontokban (pl. Pest vármegyei gazdasági pólustérségek, Liszt Ferenc N.R. térsége, kaputérségek stb.).	T2. Duna menti vízi turizmus fejlesztése kiemelten az RSD térségben és a Dunakanyarban
T3. Az aktív turizmus feltételeinek javítása a Budai-hegység-Pilis-Visegrádi hegységben és a Gödöllői-dombságban	T4. A Duna és a Duna parti térségek komplex, a Dunához kapcsolódó fejlesztése (helyi sportolás, vízi turizmus és a közlekedési, azon belül tömegközlekedést tehermentesítő fejlesztések)
T5. Az agglomerációs térségi központok, alközpontok szolgáltatási színvonalának fejlesztése	T6. A természeti környezet kiemelt védelme-megőrzése a védett természeti területeken
T7. A lakhatási nehézségek enyhítése és a fővárosi népességcsökkenés mérséklése céljából kiemelten Budapest barnamezős területein a lakáskínálat nagyléptékű bővítése a lakásállomány fenntartható fejlesztésével.	

H1. Élhetőség, életminőség javítása a fejlesztések fókuszában	H2. Környezeti fenntarthatóság, klímapolitika, zöld szempontok érvényesítése.
H3. Innováció minden szinten: társadalom, gazdaság, infrastruktúra, igazgatás, együttműködési formák (innovációs ökoszisztémák építése)	H4. Reziliencia erősödése – a gyors reagálás és a rugalmas alkalmazkodás képessége
H5. Előrehaladott digitális átállás az otthonok, a települések, az intézményrendszerek és a gazdaság működésében – alrendszerek integrációja	H6. A helyi-térségi kötődés, identitás erősödése, összetartó, aktív, cselekvő helyi közösségek
H7. Partnerség, térségi és közösségi szemlélet és együttműködés a tervezésben, fejlesztésekben	H8. A fővárosból agglomerációba történő költözési hullám társadalmi, infrastrukturális és környezeti következményeinek integrált kezelése
H9. A helyi adottságoknak és tradícióknak megfelelő gazdasági fejlődés a sajátos adottságokkal rendelkező térségekben	

2.3.d A célrendszer belső koherenciája

Alapvető fejlesztési elv a partnerség erősítése, mivel a közös tervezés, megvalósítás és fenntartás nagyobb fejlesztési kompetenciát eredményez és közös ügyé, az érintettek érdekeltté tétele a folyamatban és gyorsabb reagálás a külső körülmények változásaira. A stratégiai célok mindegyikének eredményes megvalósításában a térségi kooperáció jelenti a kulcsot. Együttműködés horizontális szinten, helyi és térségi munkamegosztás alapelvében, illetve a vertikális összefogásban a lakosság, a civil és a közszféra, valamint a gazdasági szereplők között is megvalósulhat. Kiemelten fontos a lakosság és a civil szereplők bevonása a partnerségi tervezés teljes folyamatába a későbbi konfliktusok megelőzése érdekében. Térségi együttműködések esetében kiemelendő a fővárosi agglomeráció speciális jellege, endogén kapcsolata Budapesttel, illetve az agglomerációs gyűrűn túli Pest vármegyei településekkel, ezért a folyamatos párbeszéd szükségessége is alapvető fejlesztési elvként került megfogalmazásra.

A fejlesztési elvek közt lényeges a beavatkozások hatékonysága, a problémák azonosítása és a megfelelő megoldás kiválasztása, mely a későbbiekben a lehetséges kockázatok hatásait is mérsékelheti. Ehhez szükséges, hogy a fejlesztések komplex és integrált módon valósuljanak meg, a meglévő adottságra épülve és egymást erősítve az elérhető pozitív szinergiák kiaknázásával. A sajátos térségi viszonyokra adaptált helyspecifikus megoldások preferálása biztosítja a fejlesztések konfliktus-mentes hasznosulását. A területi szinergia mellett az ágazati szinergia is hangsúlyt kap a tervezés során, pl. a turisztikai, kulturális, kulturális gazdaság (CCI), rekreációs-szabadidős és zöldterületi fejlesztések kapcsolódjanak össze a helyi-térségi identitás fejlesztésével, a helyi hagyományok őrzésével is. Extenzív bővülés mérséklődése mellett fontos a hatékonyságnövelés a gazdasági, szolgáltatói struktúrában, illetve az intézményi ellátások kapacitásának térségi szintű optimalizálása.

Alapelv továbbá a fenntarthatóság komplex szemléletének alkalmazása a tervezés, a megvalósítás és az üzemeltetés során, társadalmi, gazdasági-pénzügyi, műszaki és környezeti szempontok szerint egyaránt. A fenntarthatósággal párhuzamosan a rezilienciára való képesség is döntő jelentőségű az összes társadalmi-gazdasági működési rendszerben. Ennek egyik eleme a klímaváltozás várható hatásainak kezelése és kompenzálása, ezért a zöld megoldások környezetileg fenntartható és a helyi viszonyokra optimalizált alkalmazása preferált a fejlesztési folyamatokban.

A fenntarthatóság területi aspektusaira reflektáló rendezőelv a területgazdálkodás racionalizálása és a térszerkezet kiegyensúlyozása. A térségben több település összenőtt egymással és a fővárossal, sokuk kimerítette területi tartalékait, de a zöldfelületeiből is veszített az évek során, nagyfokú beépítettség miatt rekreációs területeit elvesztette. Ezért a zöldinfrastruktúrák megőrzése és bővítése mellett szükséges az egyensúly megtalálása a lakossági lakóhely iránti igények és a települési érdekek, illetve a műszaki infrastrukturális és intézményi kapacitások összehangolása a gondos tervezés révén. Gazdasági beruházások esetén pedig a belső területhasznosítási tartalékok élveznek prioritást

különösen a barnamezős területek hasznosításának és a magas hozzáadott értékű beruházások előnyben részesítésével.

A Budapesti Agglomeráció TFK Helyzetfeltárás munkarészére épülve a Helyzetértékelés a feltárt társadalmi-gazdasági-műszaki helyzet elemzését, értékelését tartalmazza. A Helyzetértékelés alapvető formája a SWOT-analízis és a hozzá kapcsolódó indokló-alátámasztó szöveges elemzés.

A SWOT-analízis és értékelő elemzés a Budapesti Agglomeráció fejlesztését és működését befolyásoló belső adottságok (erősségek, gyengeségek) és külső feltételek (lehetőségek, veszélyek) értékelése. A SWOT-elemzésben hat tematikus (szakági) értékelési témakör került meghatározásra:

1. Térszerkezet, településrendszer
2. Közlekedési infrastruktúra
3. Közmű ellátó rendszerek
4. Gazdaság
5. Társadalom, intézményrendszer
6. Környezet

A SWOT-elemzés nyújtja a stratégiai tervezés alapját, az abban definiált erősségek és lehetőségek határozták meg a főbb fejlesztési irányokat stratégiai és ennek megfelelően operatív szinten egyaránt.

A JÖVŐKÉP hosszútávon kialakuló kívánatos jövőbeni célállapotot jelent, amely a Budapesti Agglomeráció kiemelt térség érintett szereplői (lakosság, önkormányzatok, gazdasági szereplők) és a szakmai képviselők számára elfogadott, reális, a beavatkozások tervezése és megvalósítása során a követendő irányt jelöli ki. A jövőképben a térségi szereplők és tervezők, szakértők értékrendje alapján a pozitív adottságokra, erősségekre és lehetőségekre épülő ambiciózus és proaktív célállapot fejeződik ki. Középpontba az embert, az agglomerációs gyűrű lakosságát helyeztük, mivel cél egy olyan térség kialakulása, ahol jó élni, ahol a munka és szabadidős lehetőségek, a szociális szféra és a fizikai környezet is otthont jelent az itt élőknek. Ezért a jövőkép kulcseleme az élhetőség, mely a helyi lakosság mellett a gazdasági szereplők és a térségbe érkezők fenntartható prosperitását tűzi ki célul a környezet, a szolgáltatások és az életkörülmények javítása révén.

Az élhetőség elérése érdekében meghatározott átfogó célok is tükrözik az értintett szereplők által legfontosabbnak tartott beavatkozási területeket: a gazdasági versenyképesség növelése, a fenntartható természeti környezet megőrzése, a társadalom életkörülményeinek és a kapcsolódó szociális szolgáltatások javítása, valamint a térszerkezet optimalizálása, utóbbi a másik három dimenzió megvalósulását is támogatja az egyes funkciók optimális eloszlása érdekében. Az átfogó célokhoz kapcsolódó stratégiai célok megvalósulása biztosítja a jövőkép, mint célállapot elérését.

A specifikus célok kapcsolódása az átfogó célokhoz

Lásd: 2.3.c Célfa

A koncepció célrendszerének belső koherenciája

Specifikus célok	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11	S12
S1. A Budapesti Agglomeráció gazdaság teljesítményének, jövedelemtermelő képességének növekedése, kiemelten az agglomerációs gyűrűben, a tudás- és technológiaintenzív, innovatív szolgáltatások és ipari termelőtevékenységek növekvő hozzáadott értéket előállító szintje révén.		X	X	X							X	
S2. Tudásalapú hálózatok létrehozása az állami, önkormányzati és a gazdasági élet szereplői, illetve az egyetemi tudásközpontok együttműködése segítségével, amelyek biztosítják a magas értékű tevékenységek egyre bővülő elérhetőségét.	X		X	X						X	X	
S3. Az agglomeráció kis- és középvállalkozásainak intenzívebb és eredményesebb szereplése a hazai és kiemelten a nemzetközi piacokon, a meglévő belső és a potenciális külső erőforrások hatékonyabb felhasználásával, vállalkozásbarát környezet megteremtésével, a digitális átállás és a helyi klaszterek és együttműködések erősítésével.	X	X		X		X				X		X
S4. A járási és mikrotérségi szintű helyben foglalkoztatás feltételeinek javulása, különös tekintettel a női munkaerő foglalkoztatására.	X	X	X			X				X		X

S5. A Budapesti Agglomerációban a meglévő zöldfelületek megőrzése, minőségi javítása, térbeli bővítése, a természeti értékek kiemelt védelme révén magasabb szintű környezeti minőség létrehozása.						X			X		X	
S6. A minőségi turizmus jövedelemtermelő képességének növekedése az agglomerációs gyűrű jó turisztikai adottságokkal bíró térségeiben, figyelemmel a gazdasági és környezeti fenntarthatóságra és a forgalomnövekedés zavaró hatásainak elkerülésére.			X	X	X		X	X	X	X	X	X
S7. A sport, a rekreációs és a kulturális kínálat bővülése, minőségi fejlődése, gazdasági alapjainak megteremtése szolgálja az agglomerációban élők minőségi, egészségközpontú életvitelét, valamint a térségbe érkező turisták számára a színvonalas szabadidő eltöltési lehetőségeket.					X	X				X	X	
S8. A közlekedési infrastruktúra rendszerei és szolgáltatásai környezetbarát, hatékony és korszerű módokon, a nemzetközi/belföldi és a napi agglomerációs ingázó forgalom igényeit integráltan és a környezeti szempontokat előtérbe helyezve biztosítsák a lakossági és gazdasági mobilitást.	X	X	X	X		X				X	X	
S9. A közműrendszerek (vízi- és energiaközművek) és a kapcsolódó közüzemű szolgáltatások optimális hatékonysággal biztosítsák a növekvő agglomerációs lakossági és gazdasági igényeket, beleértve a	X	X	X	X	X	X					X	

klímaváltozás hatásainak kezelését, a megújuló erőforrások fokozott bevonását és a természeti erőforrásokkal való felelős gazdálkodás szempontjainak érvényre juttatását.												
S10. A közintézmények (oktatási, szociális, egészségügyi, kulturális) által nyújtott szolgáltatások a helyi/térségi demográfiai igényekhez igazodó diverzifikálása, a minőségük javítása, ezzel csökkentve a hiányosságokat, érvényesítve a hatékonyságnövelés és a térségi kapacitás-optimalizálás elvét.		X					X				X	X
S11. A növekvő lakosságszámot fenntartható módon, erőforrásként kezelő területhasználat, a fokozódó lakhatási nehézségeket kezelő ingatlangazdálkodás, a térszerkezettel és az ingatlankínálat alakításával a lakosság áramlási folyamatainak optimalizálása.	X		X		X			X	X			
S12. Az agglomerációs lakosság digitális készségeinek, valamint az önkormányzati és vállalati szféra e-szolgáltatásainak fejlesztése célzott programok indítása révén	X	X	X								X	

2.3.e A célrendszer külső koherenciája

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció átfogó céljait a koncepcióba foglalt jövőképe határozza meg: Magyarország 2030-ban Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezetiállapottal."
Az OFTK átfogó céljaihoz a Budapesti Agglomeráció térségi szintjéről kapcsolódnak az átfogó és specifikus célok, a főbb társadalmi-gazdasági fejlesztési irányok és beavatkozások azonosításával:

Gazdaságfejlesztésre irányuló átfogó cél: A meglévő gazdasági adottságokra, képzett munkaerőre épülő fejlesztési irányok a gazdasági növekedés és a globális felzárkózás érdekében.
OFTK Értékteremtő foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés: „értékeket megőrző, kiszámítható, érték-, tudás- és munkaalapú, hozzáadott értéket és közhasznokat eredményező, valamint a takarékos és hatékony erőforrás-felhasználásra épülő gazdasági növekedés, fejlődés és jövedelemtermelés biztosítása, a globális gazdasághoz való felzárkóztatás és a hazai foglalkoztatás jelentős bővítése"
BA Nemzetközi szinten versenyképes és innovatív agglomeráció: a közép-európai nagyvárosi agglomerációk közé tartozó, partnerséget építő, a közös fejlődést célzó, nyitott, egyben ambiciózus és versenyképes fejlődési pólusa.

Zöld szempontok: Az OFTK-val ellentétben az Agglomerációs térségben a gazdasági potenciált mérsékelten helyezi előtérbe a zöld fejlesztések keretében, a fenntartható, klímaváltozásnak reziliens kommunális szolgáltatások működtetése, az erőforrások megőrzése azonban azonos célokat szolgálnak.
OFTK Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme hosszú távú gazdasági potenciálunkat és életfeltételeinket biztosító természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás megteremtése, az erőforrások megőrzése a jövő generációinak számára, mind mennyiségben, mind minőségben.
BA Zöld, élhető, a természeti kedvező és korlátozó adottságokat kezelő, biztonságot nyújtó és fenntartható agglomeráció: az itt élőknek igazi otthont nyújtó, napi életüket megkönnyítő, egészséget, jóérzést, a jövő perspektíváját biztosító települési környezet, körforgásos működésre átálló gazdasági szereplőkkel, háztartásokkal és önkormányzatokkal.

Társadalmi értékek: A fővárosi agglomerációban a betelepülők által előidézett gyors népességnövekedés negatív tendenciaként értékelhető, azonban itt is megjelenik célként a lakosság oktatási, egészségügyi, szociális ellátásának fejlesztése, a közösségek felemelése, a helyi identitástudat erősítése.

OFTK Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom: népességszám növelése, a gyermekvállalás ösztönzése. Továbbá cél a népesség szellemi, erkölcsi, tudásban, készségekben és értékekben való gyarapodásának elősegítése, az alsó-, az alsó-közép- és a középosztály, valamint a kis közösségek és családok felemelése-megerősítése, a nemzeti, közösségi és egyéni felelősségvállalás és értékátadás növelése.
BA Értékteremtő, közösséget, gazdaságot, kultúrát építő agglomeráció: feltörekvő, a belső erőforrásait mobilizáló, külső potenciálokat mozgósító, pozitív szinergiákra építő várostérség.

Térszerkezet: A térségi potenciálokra alapozott, kiegyensúlyozott, fenntartható térszerkezet a másik három átfogó cél megvalósulásával összefüggésben, azokkal összhangban értelmezhető. Az agglomerációs térség földrajzi és funkcionális központi pozíciójából adódóan a makroregionális és globális kapcsolatokban aktívan részt vesz.
OFTK Térségi potenciálokra alapozott fenntartható térszerkezet: területileg összehangolt, harmonikusan és fenntartható módon működő, a meglevő térszerkezet értékeit megtartó, a makroregionális és globális kapcsolatokban aktívan részt vevő térszerkezet kialakítása, amelyben jól együttműködő, értékeket teremtő és védő partnerként vehet részt az ország minden térsége és települése.
BA Kiegyensúlyozott térszerkezettel, térségi szinten optimalizált funkció- és munkamegosztással bíró agglomeráció: az itt élők, az ide érkezők és a gazdasági szereplők érdekeit egyaránt szolgáló várostérség.

BA TFK átfogó célok	OFTK stratégiai céljai
Nemzetközi szinten versenyképes és innovatív agglomeráció: a közép-európai nagyvárosi agglomerációk közé tartozó, partnerséget építő, a közös fejlődést célzó, nyitott, egyben ambiciózus és versenyképes fejlődési pólusa.	Értékteremtő foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés
Zöld, élhető, a természeti kedvező és korlátozó adottságokat kezelő, biztonságot nyújtó és fenntartható agglomeráció: az itt élőknek igazi otthont nyújtó, napi életüket megkönnyítő, egészséget, jóérzést, a jövő perspektíváját biztosító települési környezet, körforgásos működésre átálló gazdasági szereplőkkel, háztartásokkal és önkormányzatokkal.	Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
Értékteremtő, közösséget, gazdaságot, kultúrát építő agglomeráció: feltörekvő, a belső erőforrásait mobilizáló, külső potenciálokat mozgósító, pozitív szinergiákra építő várostérség.	Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom

K**iegyensúlyozott térszerkezettel, térségi szinten optimalizált funkció- és munkamegosztással bíró agglomeráció**: az itt élők, az ide érkezők és a gazdasági szereplők érdekeit egyaránt szolgáló várostérség.	Térségi potenciálokra alapozott fenntartható térszerkezet

A Budapesti Agglomeráció térségére az alábbi országos koncepcióban meghatározott területi specifikus célok vonatkoztathatók:

- Az ország makro-regionális szerepének erősítése

A fővárosi agglomeráció földrajzi és funkcionális központi helyzetéből adódóan magas fokú népesség és-, gazdasági koncentrációval bír, a közlekedési hálózatban és a térszerkezetben is centrumszerepet játszik, ezáltal kulcsszerepe van az ország makro-regionális kapcsolatrendszerének fejlesztésében.

- Többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat

A területi cél Budapest és térsége fejlesztési potenciáljának kiteljesítése mellett a többközpontú térszerkezet kialakításával járulna hozzá a településhálózati kapcsolatok területi kiegyenlítéséhez.

- Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése

Cél a kiemelkedő táji értékeket képviselő térségek, kultúrtájak értékőrző fejlesztése, az egyedi karakterükre építő térségek integrált kezelése. Döntően vidéki térségekre vonatkozó, tájjellemzők alapján meghatározott területi cél, a fővárosi agglomerációhoz való kapcsolódása a táji értékek integrált kezelésében, a helyi identitás erősítésében jelenik meg.

- Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása

A települési szolgáltatások, funkciók elérhetőségének javítása a közlekedési struktúra fejlesztésével, mely a nagy forgalmat bonyolító agglomerációs térség főbb kihívásai közé is tartozik.

A fentieken felül az OFTK-ban területi vonatkozásban szerepel:

- Budapest és a metropolisz térség fejlesztése: európai központi gazdasági régió, az ország kulturális és tudásipari központja, élhető nagyvárosi térség kialakítása.
- Duna-térség fenntartható fejlesztése: a Közép-Európát összekötő folyó lehetőségeinek kihasználása és megőrzése, a Duna Stratégia megvalósításával.
- Nagytérségi léptékben is kiegyensúlyozott zöldfelületi rendszer, ökológiai és rekreációs szereppel rendelkező „zöld gyűrű” kialakítása (Budai-hegység, Pilis, Visegrádi-hegység, Gödöllői-dombság stb.)

Pest Vármegye Területfejlesztési Koncepció

Pest vármegye TFK átfogó célokhoz való illeszkedés

Budapesti Agglomeráció TFK átfogó célok	Pest vármegye TFK átfogó célok
Á1. Nemzetközi szinten versenyképes és innovatív agglomeráció: a közép-európai nagyvárosi agglomerációk közé tartozó, partnerséget építő, a közös fejlődést célzó, nyitott, egyben ambiciózus és versenyképes fejlődési pólusa.	Gazdaság dinamizálása: az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira, külső- és belső kapcsolatrendszerére építve
Á3. Értékteremtő, közösséget, gazdaságot, kultúrát építő agglomeráció: feltörekvő, a belső erőforrásait mobilizáló, külső potenciálokat mozgósító, pozitív szinergiákra építő várostérség.	Társadalmi megújulás: testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek
Á2. Zöld, élhető, a természeti kedvező és korlátozó adottságokat kezelő, biztonságot nyújtó és fenntartható agglomeráció: az itt élőknek igazi otthont nyújtó, napi életüket megkönnyítő, egészséget, jóérzést, a jövő perspektíváját biztosító települési környezet, körforgásos működésre átálló gazdasági szereplőkkel, háztartásokkal és önkormányzatokkal.	Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása: a lokális és makrotérségi érdekeket kiszolgálni tudó, fenntartható környezet
Á4. K**iegyensúlyozott térszerkezettel, térségi szinten optimalizált funkció- és munkamegosztással bíró agglomeráció**: az itt élők, az ide érkezők és a gazdasági szereplők érdekeit egyaránt szolgáló várostérség.	

Specifikus célokhoz való illeszkedés

BA TFK specifikus célok	Pest vármegyei TFK stratégiai (specifikus) céljai		
S1. A Budapesti Agglomeráció gazdaság teljesítményének, jövedelemtermelő képességének növekedése, kiemelten az agglomerációs gyűrűben, a tudás- és technológiaintenzív, innovatív szolgáltatások és ipari termelőtevékenységek növekvő hozzáadott értéket előállító szintje révén.	Gazdasági húzótérségeink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése	A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; a technológia és tudás intenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő hagyományos ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése, a gazdasági ágak közül kiemelten az ipar, az építőipar, a turizmus, a közlekedés, kereskedelem, raktározás, az információ és kommunikáció ágakban működő vállalkozások versenyképességének növelése, technológiai felkészültségének javítása	Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az M0 mentén, a Liszt Ferenc nemzet-közi repülőtér térségében. A Gödi Különleges Gazdasági Övezet fejlesztése*
S2. Tudásalapú hálózatok létrehozása az állami, önkormányzati és a gazdasági élet szereplői, illetve az egyetemi tudásközpontok együttműködése segítségével, amelyek biztosítják a magas értékű tevékenységek egyre bővülő elérhetőségét.			
S3. Az agglomeráció kis- és középvállalkozásainak intenzívebb és eredményesebb szereplése a hazai és kiemelten a nemzetközi piacokon, a meglévő belső és a potenciális külső erőforrások hatékonyabb felhasználásával, vállalkozásbarát környezet megteremtésével, a digitális átállás és a			

helyi klaszterek és együttműködések erősítésével.			
S4. A járási és mikrotérségi szintű helyben foglalkoztatás feltételeinek javulása, különös tekintettel a női munkaerő foglalkoztatására.			
S5. A Budapesti Agglomerációban a meglévő zöldfelületek megőrzése, minőségi javítása, térbeli bővítése, a természeti értékek kiemelt védelme révén magasabb szintű környezeti minőség létrehozása.	Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában		
S6. A minőségi turizmus jövedelemtermelő képességének növekedése az agglomerációs gyűrű jó turisztikai adottságokkal bíró térségeiben, figyelemmel a gazdasági és környezeti fenntarthatóságra és a forgalomnövekedés zavaró hatásainak elkerülésére.			
S7. A sport, a rekreációs és a kulturális kínálat bővülése, minőségi fejlődése, gazdasági alapjainak megteremtése szolgálja az agglomerációban élők minőségi, egészségközpontú életvitelét, valamint a térségbe érkező turisták számára a színvonalas szabadidő eltöltési lehetőségeket.			
S8. A közlekedési infrastruktúra rendszerei és szolgáltatásai környezetbarát, hatékony és korszerű módokon, a nemzetközi/belföldi és a napi agglomerációs ingázó forgalom igényeit integráltan és a környezeti szempontokat előtérbe helyezve biztosítsák a lakossági és gazdasági mobilitást.	Pest vármegye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében	A térség kohéziójának javítása érdekében a vármegye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést	
S9. A közműrendszerek (vízi- és energiaközművek) és a kapcsolódó közüzemű szolgáltatások optimális hatékonysággal biztosítsák a növekvő agglomerációs lakossági és gazdasági igényeket, beleértve a klímaváltozás hatásainak kezelését, a megújuló erőforrások fokozott bevonását és a természeti erőforrásokkal való felelős gazdálkodás szempontjainak érvényre juttatását.	Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában		
S10. A közintézmények (oktatási, szociális, egészségügyi, kulturális) által nyújtott szolgáltatások a helyi/térségi demográfiai igényekhez igazodó diverzifikálása, a minőségük javítása, ezzel csökkentve a hiányosságokat, érvényesítve a hatékonyságnövelés és a térségi kapacitás-optimalizálás elvét.		Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi és helyi identitás erősítése	A szociális és létbiztonság megerősítése, a közösségek megújítása, a családi értékek előtérbehelyezése, a családbarát vármegye, a társadalmi bizalom erősítése

S11. A növekvő lakosságszámot fenntartható módon, erőforrásként kezelő területhasználat, a fokozódó lakhatási nehézségeket kezelő ingatlangazdálkodás, a térszerkezettel és az ingatlankínálat alakításával a lakosság áramlási folyamatainak optimalizálása.	Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a vármegye belső intézményfejlesztése, menedzsment kapacitásának fejlesztése		
S12. Az agglomerációs lakosság digitális készségeinek, valamint az önkormányzati és vállalati szféra e-szolgáltatásainak fejlesztése célzott programok indítása révén.	A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; a technológia és tudás intenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő hagyományos ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése, a gazdasági ágak közül kiemelten az ipar, az építőipar, a turizmus, a közlekedés, kereskedelem, raktározás, az információ és kommunikáció ágakban működő vállalkozások versenyképességének növelése, technológiai felkészültségének javítása	Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi és helyi identitás erősítése	Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a vármegye belső intézményfejlesztése, menedzsment kapacitásának fejlesztése

A Pest vármegyei Koncepcióban megjelenő „Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az M0 mentén a Liszt Ferenc nemzet-közi repülőtér térségében. A Gödi Különleges Gazdasági Övezet fejlesztése” specifikus stratégiai cél az Agglomeráció Területfejlesztési Koncepció célrendszerében a területi célok közt jelenik meg: 1. K+F+I tevékenység és tudástranszfer továbbépítése az agglomerációs gyűrű egyes kiemelt térségi ipari-szolgáltató központjaiban és csomópontokban (pl. Pest vármegyei gazdasági pólustérségek, Liszt Ferenc N.R. térsége, kaputérségek stb.).

Pest vármegyei TFK területi célokhoz való illeszkedés

BA TFK területi célok	Pest vármegyei TFK területi célok
T1. K+F+I tevékenység és tudástranszfer továbbépítése az agglomerációs gyűrű egyes kiemelt térségi ipari-szolgáltató központjaiban és csomópontokban (pl. Pest vármegyei gazdasági pólustérségek, Liszt Ferenc N.R. térsége, kaputérségek stb.).	
T2. Duna menti vízi turizmus fejlesztése kiemelten az RSD térségben és a Dunakanyarban.	Pest vármegye Duna Stratégia megvalósítása
T3. Az aktív turizmus feltételeinek javítása a Budai-hegység-Pilis-Visegrádi hegységben és a Gödöllői-dombságban.	
T4. A Duna és a Duna parti térségek komplex, a Dunához kapcsolódó fejlesztése (helyi sportolás, vízi turizmus és a közlekedési, azon belül tömegközlekedést tehermentesítő fejlesztések).	Pest vármegye Duna Stratégia megvalósítása
T5. Az agglomerációs térségi központok, alközpontok szolgáltatási színvonalának fejlesztése.	A fejlődésben elmaradott Szobi és Nagykátai, illetve a lemaradó Aszódi, Ceglédi, Nagykőrösi, Ráckevei és Dabasi térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása
T6. A természeti környezet kiemelt védelme-megőrzése a védett természeti területeken.	

T7. A lakhatási nehézségek enyhítése és a fővárosi népességcsökkenés mérséklése céljából kiemelten Budapest barnamezős területein a lakáskínálat nagyléptékű bővítése a lakásállomány fenntartható fejlesztésével.	

Pest vármegyei TFK horizontális célokhoz való illeszkedés

BA TFK horizontális célok	Pest vármegye TFK horizontális célok	
H1. Élhetőség, életminőség javítása a fejlesztések fókuszában.	Területi és társadalmi kohézió, szociális felzárkóztatás	Identitás erősítés, vármegyei profil, értékmegőrzés, értékmentés
H2. Környezeti fenntarthatóság, klímapolitika, zöld szempontok érvényesítése.	Fenntarthatóság, klíma és energiapolitika	
H3. Innováció minden szinten: társadalom, gazdaság, infrastruktúra, igazgatás együttműködési formák (innovációs ökoszisztémák építése).	Innováció	
H4. Reziliencia erősödése – a gyors reagálás és a rugalmas alkalmazkodás képessége.	Fenntarthatóság, klíma és energiapolitika	
H5. Előrehaladott digitális átállás az otthonok, a települések, az intézményrendszerek és a gazdaság működésében – alrendszerek integrációja.	Hatékonyság	
H6. A helyi-térségi kötődés, identitás erősödése, összetartó, aktív, cselekvő helyi közösségek.	Területi és társadalmi kohézió, szociális felzárkóztatás	Identitás erősítés, vármegyei profil, értékmegőrzés, értékmentés
H7. Partnerség, térségi és közösségi szemlélet és együttműködés a tervezésben, fejlesztésekben.	Partnerség, együttműködés	
H8. A fővárosból agglomerációba történő költözési hullám társadalmi, infrastrukturális és környezeti következményeinek integrált kezelése.	Fenntarthatóság, klíma és energiapolitika	Partnerség, együttműködés
H9. A helyi adottságoknak és tradícióknak megfelelő gazdasági fejlődés a sajátos adottságokkal rendelkező térségekben.	Területi és társadalmi kohézió, szociális felzárkóztatás	Identitás erősítés, vármegyei profil, értékmegőrzés, értékmentés

Budapest Városfejlesztési Koncepció 2030 és Budapest Főváros Településterve

Budapest Városfejlesztési Koncepció 2030 átfogó céljaihoz való illeszkedés

BA TFK átfogó célok	Budapest Városfejlesztési Koncepció 2030 átfogó célok
Á1. Nemzetközi szinten versenyképes és innovatív agglomeráció: a közép-európai nagyvárosi agglomerációk közé tartozó, partnerséget építő, a közös fejlődést célzó, nyitott, egyben ambiciózus és versenyképes fejlődési pólusa.	Érték- és tudásalapú fenntartható gazdaság
Á3. Értékteremtő, közösséget, gazdaságot, kultúrát építő agglomeráció: feltörekvő, a belső erőforrásait mobilizáló, külső potenciálokat mozgósító, pozitív szinergiákra építő várostérség.	Javuló életminőség, harmonikus együttélés

Á2. Zöld, élhető, a természeti kedvező és korlátozó adottságokat kezelő, biztonságot nyújtó és fenntartható agglomeráció: az itt élőknek igazi otthont nyújtó, napi életüket megkönnyítő, egészséget, jóérzést, a jövő perspektíváját biztosító települési környezet, körforgásos működésre átálló gazdasági szereplőkkel, háztartásokkal és önkormányzatokkal.	Harmonikus, sokszínű városi környezet
Á4. Kiegyensúlyozott térszerkezettel, térségi szinten optimalizált funkció- és munkamegosztással bíró agglomeráció: az itt élők, az ide érkezők és a gazdasági szereplők érdekeit egyaránt szolgáló várostérség.	Budapest az európai városhálózat erős tagja

Budapest Főváros Településterve hosszútávú célokhoz való illeszkedés

BA TFK specifikus célok	BP TT hosszútávú célok	
S1. A Budapesti Agglomeráció gazdaság teljesítményének, jövedelemtermelő képességének növekedése, kiemelten az agglomerációs gyűrűben, a tudás- és technológiaintenzív, innovatív szolgáltatások és ipari termelőtevékenységek növekvő hozzáadott értéket előállító szintje révén.	Versenyképes, fenntartható és inkluzív gazdaság	A barnamezős területek a városfejlesztés célterületei
S2. Tudásalapú hálózatok létrehozása az állami, önkormányzati és a gazdasági élet szereplői, illetve az egyetemi tudásközpontok együttműködése segítségével, amelyek biztosítják a magas értékű tevékenységek egyre bővülő elérhetőségét.		
S3. Az agglomeráció kis- és középvállalkozásainak intenzívebb és eredményesebb szereplése a hazai és kiemelten a nemzetközi piacokon, a meglévő belső és a potenciális külső erőforrások hatékonyabb felhasználásával, vállalkozásbarát környezet megteremtésével, a digitális átállás és a helyi klaszterek és együttműködések erősítésével.		
S4. A járási és mikrotérségi szintű helyben foglalkoztatás feltételeinek javulása, különös tekintettel a női munkaerő foglalkoztatására.		
S5. A Budapesti Agglomerációban a meglévő zöldfelületek megőrzése, minőségi javítása, térbeli bővítése, a természeti értékek kiemelt védelme révén magasabb szintű környezeti minőség létrehozása.	Alkalmazkodás a klímaváltozás hatásaihoz	A Dunával együttélő város*
S6. A minőségi turizmus jövedelemtermelő képességének növekedése az agglomerációs gyűrű jó turisztikai adottságokkal rendelkező térségeiben, figyelemmel a gazdasági és környezeti fenntarthatóságra és a forgalomnövekedés zavaró hatásainak elkerülésére.		
S7. A sport, a rekreációs és a kulturális kínálat bővülése, minőségi fejlődése, gazdasági alapjainak megteremtése szolgálja az agglomerációban élők minőségi, egészségközpontú életvitelét, valamint a térségbe érkező turisták számára a színvonalas szabadidő eltöltési lehetőségeket.		
S8. A közlekedési infrastruktúra rendszerei és szolgáltatásai környezetbarát, hatékony és korszerű módokon, a nemzetközi/ belföldi és a napi agglomerációs ingázó forgalom igényeit integráltan és a környezeti szempontokat előtérbe helyezve biztosítsák a lakossági és gazdasági mobilitást.	Paradigmaváltás a közlekedésben	

S9. A közműrendszerek (vízi- és energiaközművek) és a kapcsolódó közüzemű szolgáltatások optimális hatékonysággal biztosítsák a növekvő agglomerációs lakossági és gazdasági igényeket, beleértve a klímaváltozás hatásainak kezelését, a megújuló erőforrások fokozott bevonását és a természeti erőforrásokkal való felelős gazdálkodás szempontjainak érvényre juttatását.	Energiahatékonyság és kibocsátás-csökkentés	
S10. A közintézmények (oktatási, szociális, egészségügyi, kulturális) által nyújtott szolgáltatások a helyi/térségi demográfiai igényekhez igazodó diverzifikálása, a minőségük javítása, ezzel csökkentve a hiányosságokat, érvényesítve a hatékonyságnövelés és a térségi kapacitás-optimalizálás elvét.	Befogadó, támogató és aktív társadalom	Optimalizált humánszolgáltatások, csökkenő egyenlőtlenségek
S11. A növekvő lakosságszámot fenntartható módon, erőforrásként kezelő területhasználat, a fokozódó lakhatási nehézségeket kezelő ingatlangazdálkodás, a térszerkezettel és az ingatlankínálat alakításával a lakosság áramlási folyamatainak optimalizálása.	Kezdeményező, adaptív önkormányzati városfejlesztés és -üzemeltetés	Hatékonyan együttműködő várostérség
S12. Az agglomerációs lakosság digitális készségeinek, valamint az önkormányzati és vállalati szféra e-szolgáltatásainak fejlesztése célzott programok indítása révén.	Versenyképes, fenntartható és inkluzív gazdaság	Kezdeményező, adaptív önkormányzati városfejlesztés és -üzemeltetés

A Dunával együtt élő város alapvetően városi léptékű hosszútávú cél, azonban a folyó révén az agglomeráció Duna-menti területeihez is kapcsolódik, mely a területi célokban is megjelenik: 2. Duna menti vízi turizmus fejlesztése kiemelten az RSD térségben és a Dunakanyarban; 4. A Duna és a Duna parti térségek komplex, a Dunához kapcsolódó fejlesztése (helyi sportolás, vízi turizmus és a közlekedési, azon belül tömegközlekedést tehermentesítő fejlesztések).

Budapest-specifikus hosszútávú célok, melyek csak települési szinten értelmezhetők és fővárosi adottságokra, sajátosságokra reflektálnak:

- Az egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztés – sokszínű, összetett karakterű városkép a kulturális örökség és természeti értékek megőrzésével, fejlesztésével.
  Témájában kapcsolódik az agglomeráció specifikus céljaihoz:
  5. zöldterületek megőrzése
  6. turizmusfejlesztés
  10. kulturális intézmények fejlesztése.
- Budapest az ország méltó fővárosa és az európai városhálózat tagja – A város nemzetközi szerepköreinek erősítése elsősorban a humán tőke, a földrajzi elhelyezkedés és a kulturális örökség adottságainak érvényesítésével. Kapu és transzfer szerepek erősítése, befektetések ösztönzése humán, üzleti, kulturális és közlekedési szolgáltatások fejlesztésével. Az agglomerációs térség minden specifikus céljához kapcsolódó hosszútávú cél, mely az agglomerációs gyűrű jövőképét is meghatározza.
- Hatékony, kiegyensúlyozott, kompakt városszerkezet – fenntartható környezet alapelveinek érvényesítésével konfliktusok mérséklésére irányuló városfejlesztés. Kiegyensúlyozott térszerkezet létesítése alközpontok fejlesztésével, területi koncentráció szétterítésével, kapcsolatok erősítésével és a funkciók közti összhang megteremtésével. 15 perces város modell

kialakítása. A fejlesztések révén a külső kerületek vonzóbb lakókörnyezetté válnak, így csökkenhet a fővárosból az agglomerációba költözők száma.
Témájában kapcsolódik az agglomeráció specifikus céljaihoz:
5. zöldterületek megőrzése,
6. turizmusfejlesztés,
8. közlekedésfejlesztés
10. kulturális intézmények fejlesztése.

- Korszerű, megfizethető lakhatás – a fővárosra jellemző a szocio-ökonómiai különbségek növekedése és ennek térbeli-társadalmi szerkezetben való leképeződése. A város népességmegtartó képessége, a társadalmi integráció növelése és városrészek leértékelődésének mérséklése szempontjából fontos tényező az alacsony jövedelműek lakhatásának támogatása új lakások építésével, a lakásvesztés kockázatát csökkentő intézkedések és új lakhatási formák bevezetésével. A fejlesztések révén csökkennek a fővárosi ingatlanárak, melynek eredményeként mérséklődhetnek a szuburbanizációs folyamatok az agglomerációs térségben.

A Horizontális céloknak a Budapest Főváros Településterve fejlesztési elveihez való illeszkedése

BA TFK Horizontális célok	BP TT településfejlesztési elvek	
H1. Élhetőség, életminőség javítása a fejlesztések fókuszában.	Esélyteremtő: elsősorban az itt élő embereket szolgálja	
H2. Környezeti fenntarthatóság, klímapolitika, zöld szempontok érvényesítése.	Értékalapú: az értékekre építve fejleszt	Zöld: erőforrásaival gazdálkodik a környezetért
H3. Innováció minden szinten: társadalom, gazdaság, infrastruktúra, igazgatás együttműködési formák (innovációs ökoszisztémák építése).	Zöld: erőforrásaival gazdálkodik a környezetért	
H4. Reziliencia erősödése – a gyors reagálás és a rugalmas alkalmazkodás képessége.	Nyitott és kezdeményező: új kihívásokra rugalmasan reagál, felkészült és partnerség alapú döntéseket hoz	
H5. Előrehaladott digitális átállás az otthonok, a települések, az intézményrendszerek és a gazdaság működésében – alrendszerek integrációja.		
H6. A helyi-térségi kötődés, identitás erősödése, összetartó, aktív, cselekvő helyi közösségek.	Értékalapú: az értékekre építve fejleszt	
H7. Partnerség, térségi és közösségi szemlélet és együttműködés a tervezésben, fejlesztésekben.	Nyitott és kezdeményező: új kihívásokra rugalmasan reagál, felkészült és partnerség alapú döntéseket hoz	
H8. A fővárosból agglomerációba történő költözési hullám társadalmi, infrastrukturális és környezeti következményeinek integrált kezelése.	Nyitott és kezdeményező: új kihívásokra rugalmasan reagál, felkészült és partnerség alapú döntéseket hoz	
H9. A helyi adottságoknak és tradícióknak megfelelő gazdasági fejlődés a sajátos adottságokkal rendelkező térségekben.	Értékalapú: az értékekre építve fejleszt	

2.4 A TERÜLETHASZNÁLAT ALAPELVEI

A területhasználat alapelveit az országos szintű törvényekhez, rendeletekhez és tervekhez igazodva kell meghatározni, amelyek egyöntetűen a fenntartható fejlődést szorgalmazzák. Ezek közül a három legfontosabb a Méptv., a 2014-ben készült OFTK, valamint a 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről (a továbbiakban: Trtv.), amely a Budapesti Agglomeráció Kiemelt Térségének területrendezési tervét (a továbbiakban: BATrT) is tartalmazza.

Ezenkívül több hatályos dokumentumot is figyelembe kellett venni, amelyek a területhasználatra vonatkozó alapelveket is rögzítenek, és bár nem magasabb rendű tervek, érdemes azokkal szinergiában megfogalmazni a megállapításokat. Ezek közül kiemelendő a 2021-ben felülvizsgált Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció és Program (a továbbiakban: PMTFK), a Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia (a továbbiakban: BAVS), valamint Budapest Főváros Településterve (a továbbiakban: FTT). A 2024-ben, a Fővárosi Önkormányzat megbízásából készült, „Budapest és a fővárost körülvevő agglomerációs települések viszonya” című tanulmány (a továbbiakban: BA tanulmány) egyes elemei is felhasználásra kerültek.

Az Méptv. 1.§-ában megfogalmazott törvényi célok egyike a kiszámítható településtervezés és a takarékos területgazdálkodás elősegítése, aminek intézményi feltételeit az agglomeráció szintjén is meg kell teremteni. A jövőtudatos tervezés érdekében szükséges a stratégiai gondolkodás, amely hosszú távú célok mentén határozza meg a térszerkezet további fejlődését, amelyhez az ágazati és a települési terveknek igazodniuk kell.

A Budapesti Agglomerációban már kevés helyen érvényesíthető, de ahol még lehetséges, meg kell gátolni a települések összenövését, ezért fontos a lakó- illetve a vegyes területek meglévő települési szövethez csatlakoztatása (Méptv. 8. §), valamint a településhatárok mentén – ahol erre még lehetőség van – összefüggő beépítésre nem szánt területek megtartása (BATrT 38.§). A települési szövet tagoltságát összefüggő zöldinfrastruktúra-elemek és elérhető távolságban lévő zöldterületek támogatják, amelyeket – amennyiben nem állnak rendelkezésre – a meglévő területeken belül is meg kell teremteni.

A már kijelölt, de még igénybe nem vett potenciális (zöldmezős) lakó- illetve gazdasági területek nagy számban állnak rendelkezésre. Ugyanakkor a települési szövet további szétterülésének gátat kell szabni. A zöldmezős fejlesztéssel szemben a barnamezős fejlesztést és a már igénybe vett területek sűrítését kell előnyben részesíteni (Méptv. 8. §) – a települések közigazgatási területére vetített biológiai aktivitásérték fenntartása mellett, és természetesen az egészséges környezetre vonatkozó követelmények betartásával.

Fontos a differenciáltság, vagyis a helyi sajátosságok figyelembevétele a településtervezésben. A területhasználatnak igazodnia kell a térségek és a települések hagyományaihoz, örökségéhez és karakteréhez.

Szem előtt kell tartani a kompakt város elvét, amelynek eszköze a beépítési intenzitás növelése a már beépített területeken (OFTK 3.1.9.2), a barnamezős területek revitalizációja és a többszintű központfejlesztés. A funkcionális vegyességre kell törekedni, amit revitalizáció esetén meg kell teremteni, rehabilitáció során pedig meg kell erősíteni vagy meg kell tartani. Fontos, hogy az intézmények, a szolgáltatások és a (környezetet nem terhelő) munkahelyek is megjelenjenek a lakó-, illetve a vegyes területeken.

A hatékony városműködés érdekében a sűrítést ott kell támogatni, ahol a szükséges közösségi közlekedési kapacitás már rendelkezésre áll, vagy belátható időn belül rendelkezésre fog állni (BAVS III. szakcikk). A nagy volumenű fejlesztéseket a kötöttpályás tengelyek mentén kell megvalósítani, hogy a közúti közlekedésből adódó terhelés minimális legyen (FTT pp. 332-333.).

A hierarchikus, differenciált központrendszert a kis távolságok elvére alapozva kell meghatározni. Csökkenteni kell a helyváltoztatási kényszert, különös tekintettel a motorizált közlekedésre. A policentrikus szerkezet alkalmas arra, hogy a főközpontot tehermentesítse, ennek érdekében agglomerációs alközpontok létrejöttét kell támogatni (BA tanulmány). Fontos, hogy minden település(rész), szomszédsági egység rendelkezzen egy-egy lokális központtal is, ahol akadálymentesen elérhetőek az alapvető funkciók és szolgáltatások. A központok funkcionális összetételét és kapacitását a helyi igényekre szabva, a helyi identitást figyelembe véve kell meghatározni.

Az agglomeráció térszerkezete egymással szorosan összefüggő egységes rendszert alkot. Ezért a területhasználat során a szomszédos településekre gyakoroltak mellett az agglomeráció egészére gyakorolt hatásokat is vizsgálni indokolt. Így különösen a közlekedésre, a közmű infrastruktúrára, a közszolgáltatások ellátására gyakorlottakat is.

3 STRATÉGIAI PROGRAM

3.1 A TERVEZÉSI FOLYAMAT BEMUTATÁSA

A Budapesti Agglomeráció kiemelt térség területfejlesztési programjának tartalmi követelményeit a 218/2009. (X.6.) számú kormányrendelet (*a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól)* határozza meg az 5. sz mellékletének 2.1 és 2.2 pontjaiban részletezettek szerint.

A területfejlesztési program középtávú, 7 éves tervezési ciklust felölelő program, tehát a Budapesti Agglomeráció területfejlesztési programja 2026-2032 időtávra készül. A Program két részre tagozódik, stratégiai és operatív munkarészből áll és a Területfejlesztési Koncepció helyzetértékelésének megállapításaiból vezethető le.
Jelen II. kötet a Koncepció és A Stratégiai Program munkafázisokat tartalmazza, amely a térség jövőképének megvalósítását célozza és ennek megfelelően jelöli ki az erőforrásokra építő, hiányosságokat mérséklő célokat, fejlesztési prioritásokat és intézkedéscsoportokat.

A stratégiai célok mentén azonosított intézkedések és projektek a TFK III. kötetét képező, készülő Operatív Programban kerülnek majd részletes bemutatásra, kitérve a program megvalósításának pénzügyi, végrehajtási keretére és a beavatkozások ütemezésére, illetve a számszerűsíthető célok meghatározására. Mivel a Program megalkotásának időszakában még nem ismertek a végrehajtásra rendelkezésre álló, jövőbeli források, így a Program tág megvalósíthatósági keretekkel értelmezett. A Program tartalma alkalmas arra, hogy a későbbiekben a források ismeretében már fókuszálni lehessen a megvalósításra szánt intézkedésekre, projektekre és azok pénzügyi ütemezésére.

A helyzetfeltáró munkarészben megtörtént a Budapesti Agglomeráció kiemelt térség társadalmi, gazdasági, környezeti helyzetének meghatározása és az összefüggések alapján a térség helyzetének elemzése. A SWOT a főbb tematikus (szakági) területekre készült el részletes kidolgozottsággal.
Az elemzés 6 fókuszterületre irányul:

1. Térszerkezet, településrendszer
2. Közlekedési infrastruktúra
3. Közmű ellátó rendszerek
4. Gazdaság
5. Társadalom, intézményrendszer
6. Környezet

Az elemzésből kiemelkedő gyengeségek és veszélyek negatív, nem jól működő térségi tényezőkre hívják fel a figyelmet, melyek megváltoztatására, jobbítására vagy éppen elkerülésére kell a stratégiát létrehozni. Ezen, jelenleg nem megfelelően működő térségi adottságokkal szemben épült fel a Stratégia

célrendszere, az átfogó, a specifikus, a horizontális és a területi célok mentén. A célok meghatározásánál követendő szempont volt azok illeszkedésének biztosítása az OFTK területi céljaihoz, Pest vármegye Stratégiai Program céljaihoz, valamint a Fővárosi Településterv céljaihoz. A stratégia célrendszere fölött a térség hosszútávú jövőképe áll, mely túlmutat a stratégia hétéves időtávján.

A célok figyelembevételével a stratégiában hat beavatkozási terület (prioritás) került lehatárolásra a következők szerint:

1. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés
2. Közlekedésfejlesztés
3. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés
4. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés
5. Humán infrastruktúra és közszolgáltatás fejlesztése
6. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem

Mivel a prioritások többsége nagyszámú intézkedést tartalmaz, ezért célszerű kialakítani egy összefoglaló szintet a beavatkozási terület (prioritások) és az intézkedési szint közé. Ez a szint az intézkedéscsoportok szintje, melynek feladata, hogy az azonos témájú, de azon belül szétfutó intézkedéseket egy csokorba gyűjtse a könnyebb átláthatóság szempontjából.
A Stratégiai Program a prioritások és az intézkedéscsoportok részletes bemutatását tartalmazza.

Az intézkedéscsoportok kidolgozásának szempontjai olyan részletezettségűek, hogy a későbbiekben a végrehajtást szolgáló beavatkozások (pl. pályázati rendszer) alapinformációit tudják szolgáltatni.

Az intézkedéscsoportok az alábbi bontásban kerültek kifejtésre:

- Intézkedéscsoport tartalma
- Intézkedéscsoport célcsoportjai
- Lehetséges projekttípusok
- Eredményesség kritériumai
- Indikátorok
- Területi relevancia
- Területi relevancia
- Potenciális kedvezményezettek
- A megvalósítás lehetséges szereplői és egyéb érintett szervezetek
- Intézkedéscsoportokhoz kapcsolódó intézkedések

Az Operatív Program az intézkedések részletes bemutatását tartalmazza, valamint az intézkedések alá sorolt projekteket, pénzügyi ütemtervvel és számszerűsíthető eredményekkel.

Az intézkedések az alábbi bontásban kerültek kifejtésre:

- Intézkedés tartalma
- Intézkedés célcsoportjai
- Intézkedés célja

- Eredményesség kritériumai
- Indikátorok
- Intézkedéshez kapcsolódó projektek

Az intézkedések esetében számos esetben projektek, fejlesztési elképzelések meghatározására is sor kerül. A projekt definíciója alatt az adott idő alatt, adott pénzügyi kerettel, adott tartalommal, megvalósítási ütemtervvel rendelkező tervezett fejlesztést értjük. A fejlesztési elképzelés pedig olyan fejlesztési kezdeményezés, mely nem rendelkezik pénzügyi kerettel, kidolgozott tartalommal, megvalósítási ütemtervvel.

A nevesített beruházások több csatornán érkeztek a programba, melyek elsődleges kereteit, így a területi tervezés folyamatába bevonandó célcsoportokat, a tervezési fázisokhoz kapcsolódó eszközöket és részvételi formát, valamint a bevonás céljait a 2024-ben elkészült Partnerségi terv tartalmazza.
Első körben a Budapesti Agglomeráció hat szektorában szervezett térségi önkormányzati műhelymegbeszélések (workshopok) keretében volt lehetőségük az önkormányzatoknak (írásban és szóban egyaránt), hogy a településüket vagy kisebb térségüket érintő legfőbb problémákat, illetve fejlesztési ötleteket, javaslatokat vagy már tervekkel előkészített projekteket jelezzenek a tervezők elé. Ezt követte a kérdőíves adatgyűjtés. Ennek során kérdőívek, települési adatgyűjtő és projektgyűjtő adatlapok kerületek kiküldésre a Budapesti Agglomeráció valamennyi önkormányzatának (beleértve a budapesti kerületeket is). Tekintettel arra, hogy a pénzügyi keretek a tervezés idején nem ismertek, a tervezésbe vont települési önkormányzatok részéről a vártnál alacsonyabb részvételi arány mutatkozott a kérdőívek kitöltésére és a válaszadásra, ezért az Operatív Program véglegesítése során várhatóan szükséges lesz megismételni a projektgyűjtést az érintett önkormányzatok körében.
A közvetlen projektgyűjtés mellett a kiemelt térség felelősségén túlmutató fejlesztési igények a térséget érintő Budapesti és Pest vármegyei fejlesztési programokból is megjelenítésre kerülnek az Operatív Programban. Ebben az esetben kritérium, hogy olyan nevesített fejlesztések kerüljenek át mindkét terület releváns terveiből, programjaiból, melyek lokálisan, illetve közvetlen vagy közvetett módon kapcsolódnak a Budapesti Agglomeráció fejlesztéséhez és agglomerációs területi szintet képviselnek (pl. térségi szintű megvalósítást vagy hatást képviselő fejlesztések).

A tervezési folyamat részét képezik a szaktervezők és szakértők által lefolytatott szakági egyeztetések, interjúk, megbeszélések.

A programalkotási folyamat során számos egyeztetés, szakértői megbeszélés, műhelymunka került megtartásra, melyek során felmerültek olyan szakértői javaslatok is, melyek túlmutatnak a térség döntéshozói szervezeti szintjén és szabályozási, jogalkotási szinteket érintenek. Ezek a térség működése szempontjából szükségesnek ítélt, de magasabb területi szinten kezelendő javaslatok a Program mellékletében kerülnek majd bemutatásra.

3.2 A SPECIFIKUS, TERÜLETI ÉS HORIZONTÁLIS CÉLOK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

3.2.1 Specifikus célok

S1. A Budapesti Agglomeráció gazdaság teljesítményének, jövedelemtermelő képességének növekedése, kiemelten az agglomerációs gyűrűben, a tudás- és technológiaintenzív, innovatív szolgáltatások és ipari termelőtevékenységek növekvő hozzáadott értéket előállító szintje révén.

A Budapesti Agglomeráció gazdasági termelése kiemelt szerepet játszik Magyarország teljesítményében, a hazai GDP közel felének (46%) előállításával. Az ország ugyanakkor veszített pozíciójából a GDP/fő mutató alapján az európai uniós rangsorban. Mint elsőszámú országos húzótérségnek, a Budapesti Agglomeráció gazdaságának ezért célja a jövedelemtermelő képesség növelése, az országos értékhez való hozzájárulás érdekében; az agglomeráción belül, ahol jelentős a jövedelemtermelésben mutatkozó különbség Budapest javára a főváros és a Pest vármegyei gyűrű teljesítménye között, elsősorban az agglomerációs gyűrű jövedelemtermelő képességének növelése a cél.

A jövedelemtermelő képesség erősítése és a termelékenység növelése nem képzelhető el a gazdaság intenzifikálása, innovációs szintjének növelése nélkül. Csak a magas tudásbázison működő vállalkozások képesek jelentősen növelni a megtermelt hozzáadott értéket, különösen a nem kívánatos hatások (növekvő közlekedési forgalom, erőforrás- és területhasználat stb.) növekedése nélkül. Budapesten a magas szintű üzleti és egyéb szolgáltatások képezik a gazdaság gerincét. Bár ezek további fejlesztése is szükséges és fontos, a célkitűzés nagyobb mértékben vonatkozik a Pest vármegyei gyűrű gazdaságának fejlesztésére.

S2. Tudásalapú hálózatok létrehozása az állami, önkormányzati és a gazdasági élet szereplői, illetve az egyetemi tudásközpontok együttműködése segítségével, amelyek biztosítják a magas értékű tevékenységek egyre bővülő elérhetőségét.

A tudásalapú, versenyképes agglomerációs gazdaság elérése, fejlesztése megköveteli az innovációs ökoszisztémák kialakulását, majd a folyamatos és a kölcsönös bizalmon alapuló együttműködést az innovációs ökoszisztéma szereplői között, amely szervezett keretek között, intézményesített szinten irányítva kell működjön. Vertikális és horizontális partnerségi hálózatok kialakítása a cél, amely a Budapesti Agglomeráció innovációs pólusaiban és tudásközpontjaiban koncentrálódik, beleértve a budapesti egyetemi campusokat és K+F központokat, illetve a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű meghatározott innovációs pólustérségeit[13].

[13] Lásd Pest vármegye Területfejlesztési Koncepciója.

A célkitűzés túlmutat az innovációs partnerségi hálózatokon: a cél az agglomerációs népesség magasan képzett része számára megteremteni egy olyan magas tudásbázison működő gazdasági bázist, amely magas presztízsű és jövedelemtermelő képességű munkahelyek és vállalkozói kapcsolatok megteremtésével biztosítja az itt élők növekvő hányada számára ezen potenciálokhoz való kapcsolódás, az agglomeráción belüli perspektivikus, hosszú távú szakmai fejlődés és karrierépítés lehetőségét. A célkitűzés megvalósulása nemcsak a jövedelemszint emelkedését jelenti az agglomerációban, de ellene hat az elvándorlásnak, az „agyelszívás" –nak. Másrészt vonzó betelepülési miliőt teremt a hightech szolgáltatások és iparágak, az üzleti irányítóközpontok, kutatóközpontok, regionális „headquarter" --ek betelepülésének.

S3. Az agglomeráció kis- és középvállalkozásainak intenzívebb és eredményesebb szereplése a hazai és kiemelten a nemzetközi piacokon, a meglévő belső és a potenciális külső erőforrások hatékonyabb felhasználásával, vállalkozásbarát környezet megteremtésével, a digitális átállás és a helyi klaszterek és együttműködések erősítésével.

A Budapesti Agglomerációban nagy számú nagyon sikeres kis- és középvállalkozás (KKV) működik akár a szolgáltatási, akár az ipari szektorban. Ugyanakkor a KKV-nagyobb része jelentős versenyképességi gondokkal küzd, ami visszahat a cégek piaci sikerességére, üzleti eredményességére. A célkitűzés a helyi gazdaság gerincét adó KKV-k megerősítését célozza. Fontos megtalálni azokat a belső adottságokat és/vagy külső körülményeket, amelyek akadályozzák, hátráltatják az agglomerációs KKV-k hatékonyabb működését. Ezek egyik közös jellemzője, hogy az értékláncok alacsonyabb szintjeihez képesek kapcsolódni ezen vállalkozások, esetleg csak lokális piaci igényekre alapoznak. Mivel a legfejlettebb gazdaságok egyik fő jellemzője, hogy akár a legkisebb cégek is elég innovatívak és exportképesek, és ehhez magas hozzáadott érték termelés és termelékenység társul, a cél a KKV-k minél nagyobb számának emelése ezen magasabb, nemzetközi piaci szintekre. A KKV-k szintjén külön kiemelendő célpiacok a regionális, pl. V4 országok piacai.
A cél kapcsolódik egy agglomerációs léptékű versenyképességi és innovációs stratégia kialakításához is, hiszen ennek keretében lehetséges feltárni a hiányosságokat és meghatározni a KKV fejlesztési irányokat és tevékenységeket, a támogatás hatékony formáit.

S4. A járási és mikrotérségi szintű helyben foglalkoztatás feltételeinek javulása, különös tekintettel a női munkaerő foglalkoztatására.

Az elmúlt tíz évben a Budapesti Agglomeráció egyes településein a helyi, térségi foglalkoztatás lehetőségei jelentősen bővültek, különösen az ipar, logisztika és szolgáltatások terén. Ugyanakkor továbbra is jelentős egyenlőtlenségek állnak fenn az agglomeráción belül, léteznek rendkívül hangsúlyos gazdasági, így foglalkoztatási csomópontok (pl. Budaörs, Biatorbágy, Vecsés, Gödöllő) míg a járásközpontok többsége kevéssé hangsúlyos foglalkoztatási szempontból. A változások ellenére továbbra sem beszélhetünk az agglomerációs térben kiegyenlített foglalkoztatási lehetőségekről és

a járási, mikró térségi szintű helyben foglalkoztatás összetett feltételei messze nem ideálisak. Ennek következményeként még mindig jelentős az ingázás a főváros irányában, bár haránt irányban is felerősödött a munkaerő mozgása a jelentősebb agglomerációs foglalkoztatási központok felé, amire elsősorban a M0 gyűrű ad lehetőséget. A helyben történő foglalkoztatás hiányának vagy gyér kínálatának összetett, jellemzően negatív hatásai vannak: társadalmi hatások (családok összetartása), életminőségre gyakorolt hatások (ingázás kényszere ezzel a stressz--egészségi kockázatok), környezeti hatások (szennyezés), helyi adóbevételek kiesése. A helyi foglalkoztatás hiányos lehetőségeinek elsődleges elszenvedői a női munkavállalók, különösen, akik gyermekvállalást követően kívánnak visszatérni a munkaerőpiacra.

A Budapesti Agglomeráció TFK és Program specifikus célja a járási és mikrotérségi szintű helyben foglalkoztatás feltételeinek javulása, különös tekintettel a női munkaerő foglalkoztatására. A cél elérése komplex megközelítést kíván, hiszen a helyben foglalkoztatás feltételrendszere is összetett: nem csupán a helyben elérhető munkahelyek számának növelése a cél, hanem azok diverzifikációja annak érdekében, hogy a különféle képzettséggel rendelkező munkaerő megtalálja a foglalkoztatási lehetőségeit. Ezzel együtt lényeges az önkormányzat vállalkozásbarát fejlesztési megközelítése, ami a KKV-k mellett szükségszerűen kell, hogy támogassa az egyéni és mikrovállalkozások működését is.
Cél és alapfeltétel az intézményi / szolgáltatásokat érintő, infrastrukturális, közlekedési / elérhetőséget érintő feltételek javítása. A szolgáltatások bővülése önmagában is cél, mivel a női munkaerő esetében pl. a gyermekfelügyelet megoldása elsődleges kérdés. A szolgáltatások – legyenek azok kereskedelmi vagy intézményi jellegűek – maguk is helyi foglalkoztatók, tehát a szolgáltatások iránti igények erősödése a foglalkoztatás bővítéséhez vezet. Fontos figyelembe venni, hogy az alternatív foglalkoztatási formák -- a home - office és a hibrid, rugalmas foglalkoztatás – terjedése, a magasan képzett női munkaerő számára jelent megfelelő foglalkoztatási formát.
A járási és mikrotérségi szintű helyben foglalkoztatás feltételeinek javulása, mint specifikus cél szoros kapcsolatot mutat a közintézmények (oktatási, szociális, egészségügyi, kulturális) által nyújtott szolgáltatások specifikus céllal, valamint az alközpontok fejlesztését támogató területi céllal.

S5. A Budapesti Agglomerációban a meglévő zöldfelületek megőrzése, minőségi javítása, térbeli bővítése, a természeti értékek kiemelt védelme révén magasabb szintű környezeti minőség létrehozása.

A települések zöldfelületi hálózatának bővítése minden településen kulcsfontosságú a környezeti állapot javítása érdekében. Ez magában foglalja a levegőszennyezettség és a zajterhelés megelőzését vagy legalább mérséklését, a biológiai sokféleség megőrzését, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást, a városi klímahatás intenzitásának csökkentését. Ezek az intézkedések nemcsak az élővilág védelmét szolgálják, hanem jelentős humán közegészségügyi előnyökkel is járnak. A települési zöldfelületi hálózat alatt nemcsak a zöldterületeket értjük, hanem minden növényzettel borított földfelszíni területet, mint például erdőterületek, parkok és magánkertek, valamint a vonalas jellegű zöldfolyosókat, mint a fasorok és a vízfolyásokat kísérő zöldsávok. Az agglomerációban

kulcsfontosságú a városi erdők klímavédelmi funkcióinak erősítése, a fennmaradásukhoz szükséges környezeti tényezők, mint például a talaj vízkészletének biztosítása. A térségre vonatkozó budapesti és vármegyei fejlesztési programok és a térségi szereplők számos természetvédelmi beavatkozást fogalmaznak meg, melyek megvalósításával némileg kompenzálni lehetne a térség terheltségéből adódó környezeti és természeti problémákat.

S6. A minőségi turizmus jövedelemtermelő képességének növekedése az agglomerációs gyűrű jó turisztikai adottságokkal rendelkező térségeiben, figyelemmel a gazdasági és környezeti fenntarthatóságra és a forgalomnövekedés zavaró hatásainak elkerülésére.

Az ország és az Agglomeráció gazdasága számára stratégiai ágazat a turizmus, mivel jelentős a jövedelemtermelő-képessége, magas hozzáadott értékű szolgáltatást nyújt, további multiplikátor hatásokkal bír. Emellett munkaintenzív szektorként kiemelkedő a munkaerő-felszívó ereje is. A főváros turisztikai dominanciája az országban kiugró, kulturális öröksége és épített környezte jelentős vonzerővel bír mind a hazai lakosság, mind a külföldről érkező látogatók körében. Budapest túlsúlyát jelzi, hogy bár a főváros környezete is gazdag kulturális értékekben és természeti látnivalókban, az agglomerációs térségben a szálláshelyek vendégfogalma és a vendégéjszakák száma 90%-ban Budapesten koncentrálódik.

Az agglomerációs gyűrűben Budapest közelsége biztosítja a vendégérkezések jelentős részét: egyfelől a fővárosi lakosság főként a hétvégékre korlátozódó rekreációs célú látogatásaival, melyek jellemzően nem generálnak vendégéjszakát a térségben. Emellett a fővárosba érkező turisták, egy-két napos kirándulások keretében keresik fel a térség attrakcióit, legtöbb esetben a budapesti szállodai tartózkodásuk idején döntenek az utazásról főként a Dunakanyar irányába hajóval és jellemzően ők sem töltenek a célterületen vendégéjszakát.

Az agglomerációs gyűrű turisztikai adottságai kiegészítik a fővárosi turisztikai kínálatot: aktív és ökoturizmus nyújtotta lehetőségek, a táji környezet, karakterisztikus kisvárosok kulturális értékei más fajta időtöltést kínálnak az idelátogatóknak. Az adottságok közt vonzerőként értelmezhető a természeti környezet, elsősorban a Duna mente és térsége északi és déli irányban egyaránt, a Budai-, Visegrádi-hegység, a Pilis és a Gödöllői-dombság, illetve az épített környezet öröksége, történelmi kulturális emlékhelyek, (pl. Szentendre, Visegrád, Vác a Dunakanyarban, illetve jelentős még Gödöllő).

A térségben jellemző a fővárosból érkező hétvégi, rekreációs céllal érkező vendégforgalom, a pandémia idején történt lezárások miatt főként a természeti környezetben számuk jelentősen megnőtt, és azóta sem csökkent drasztikusan a látogatottság. A túlturizmus (különösen a fővárosban) veszélyeztetheti a természeti értékek védelmét, a forgalommal járó zaj, szennyezés az itt élők életminőségét és a helyi identitástudatot, végső soron a desztináció vonzereje és így a bevétele is csökken, negatív társadalmi gazdasági hatásokat indítva el a térségben. Ezért (különösen a fővárosban) az elsődleges cél a turizmusból származó bevételek növelése, nem pedig a forgalom növelése.

A turisztikai potenciál kiaknázása és az idegenforgalomból származó költések növelésének több módja is van, a környezeti értékek védelme, a túlturizmus elkerülése és a fenntarthatóság érdekében a térségben első sorban nem a forgalomnövekedésre, hanem a tartózkodási idő hosszabbítására, valamint a költési hajlandóság növelésére kell koncentrálni. A fővárosba érkező, főként külföldi turisták az agglomeráció turisztikai desztinációiba terelése több napos túrák, együttműködéseken alapuló garantált programok kínálatával valósulhat meg. Ezzel egyrészt a túlturizmus hatásai mérsékelhetők a fővárosban, illetve a látogatók tartózkodási ideje is hosszabbítható. A hétvégi turizmusban a sok kisebb attrakció jelenléte hosszabbíthatja a tartózkodási időt és egyúttal a térben szétteríti a látogatókat.

Fontos elem a turisztikai szolgáltatások színvonalának emelése: a látogatók igényszintje megemelkedett, elsősorban az autentikus tapasztalatokat, személyre szabott élményeket keresik. A célcsoportokra szabott, élményekre alapuló kínálat színesítése mind a tartózkodási időt, mind a költési hajlandóságot fogja növelni. A turizmus fenntartható keretek közti működése érdekében térségi és vertikális együttműködéseken alapuló marketingfejlesztés is szükséges, turisztikai termékcsomagok fejlesztésével, brandinggel és értékesítési csatornák kialakításával. A szolgáltatási színvonal növekedése infrastrukturális és munkaerő fejlesztéseken keresztül is szükséges. A technológiai fejlődés alakítja a vendégigényeket és az ágazat működését egyaránt, így a digitális átállást mind a vendégkapcsolatok oldalán (pl. valós idejű online keresési és foglalási rendszerek, online utazási irodák), mind az ágazat automatizálásában (pl. GDS szolgáltatók digitális együttműködése, adatmontoring). A digitális átalakulás az ágazat konjunktúra érzékenységét mérsékli, javítja a reziliens működését.

S7. A sport, rekreációs és kulturális kínálat bővülése, minőségi fejlődése, gazdasági alapjainak megteremtése szolgálja az agglomerációban élők minőségi, egészségközpontú életvitelét, valamint a térségbe érkező turisták számára a színvonalas szabadidő eltöltési lehetőségeket.

Fontos jellemzője a turisztikai fejlesztéseknek, hogy a lakosság életminőségét is javítják, mivel a helyben megvalósuló szolgáltatások az ott élők rekreációs igényét is kielégítik. Ilyen szabadidős szolgáltatások pl. a sportolási lehetőségek, kerékpáros utak, zöldterületek fejlesztése, rendezvények, kiállítások szervezése vagy az épített környezet rendbetétele. A turisztikai fejlesztések tervezését, megvalósítását, működtetését ezért a lakosság és a helyi szereplők (civil szervezetek, szolgáltatók) bevonásával szükséges lebonyolítani. Emellett ösztönzők bevezetése-, (pl. az új létesítmények használatára lakossági kedvezményekkel, helyiek számára szervezett programokkal) javítja a fejlesztések elfogadását. Kulturális rendezvények során a helyi identitást őrző szereplőkkel való együttműködés és tematikus események megtartása növelheti a lakosság érdeklődését, illetve fontos, hogy teret biztosítsanak a helyi termelők, szolgáltatók számára tematikus vásárok, megjelenések szervezésével. Múzeumok, tájházak, tematikus és időszaki kiállítások nem csak a turisták számára jelentenek vonzerőt, hanem a lakosság számára is tartalmas kikapcsolódást nyújt és identitásképző ereje is jelentős. A turizmus integráns, közvetett szolgáltatásai, mint a revitalizáció,

környezet és értékvédelem, a zöldterületek, közlekedési és kommunális infrastruktúra fejlesztése a lakosság életminőségét is javítja.
A turizmusból származó bevételek a helyi költségvetésben is megjelenhetnek idegenforgalmi adó formájában, melyből a helyi lakosság profitálhat további települési fejlesztések által. A lakossági igényeken alapuló fejlesztések garantálják, hogy az ott élők is használják a létesítményeket, melyek a térségbe látogató turisták számára tartalmas kikapcsolódást és egyedi, a helyre jellemző élményeket biztosítanak és ezáltal növelik a tartózkodási idejüket és költési hajlandóságukat.

S8. A közlekedési infrastruktúra rendszerei és szolgáltatásai környezetbarát, hatékony és korszerű módokon, a nemzetközi/belföldi és a napi agglomerációs ingázó forgalom igényeit integráltan és a környezeti szempontokat előtérbe helyezve biztosítsák a lakossági és gazdasági mobilitást.

A célkitűzés lényege, hogy a Budapesti Agglomeráció közlekedési rendszere képes legyen magas szolgáltatási szinten, integrált módon, fenntartható és korszerű megoldásokkal kiszolgálni a nemzetközi, belföldi és agglomerációs forgalmat.
Ennek érdekében elsődleges cél a modal split átalakítása a környezetbarát közlekedési módok irányába, mérsékelve az egyéni gépjárműhasználat dominanciáját. A fejlesztések középpontjában áll a közúti torlódások csökkentése, amelyek jelentősen rontják a közlekedés kiszámíthatóságát és a gazdasági szereplők hatékonyságát. Ezzel párhuzamosan fontos a károsanyag-kibocsátás, a zajterhelés és a közlekedési balesetek számának mérséklése, ami hozzájárul a települések élhetőségének javításához. Fontos szempont, hogy minden társadalmi csoport számára egyenlő eséllyel elérhető, inkluzív közlekedési lehetőségek jöjjenek létre.

A cél egy olyan közlekedési rendszer kialakítása, amely gyors, megbízható, miközben támogatja a gazdasági mobilitást és előtérbe helyezi a fenntarthatósági szempontokat. A fenntarthatóság időben, térben, illetve környezeti, társadalmi és pénzügyi szinten is értelmezendő; vagyis a környezet védelme mellett az emberi lépték megtartása, a hosszútávú szemlélet, harmonikus térszerkezet figyelembevétele, illetve a fejlesztési és fenntartási forrásokkal való helyes gazdálkodás mind kulcsfontosságú.

S9. A közműrendszerek (vízi- és energiaközművek) és a kapcsolódó közüzemű szolgáltatások optimális hatékonysággal biztosítsák a növekvő agglomerációs lakossági és gazdasági igényeket, beleértve a klímaváltozás hatásainak kezelését, a megújuló erőforrások fokozott bevonását és a természeti erőforrásokkal való felelős gazdálkodás szempontjainak érvényre juttatását.

A kitűzött cél, hogy a Budapesti Agglomeráció területe élhető, prosperáló, befogadó metropolisszá fejlődjön, amely igazi otthont nyújtana a mindenkor ott élőknek és nyitott lenne az érkezők fogadására. Ezen általános célkitűzés megvalósításához tartozó épített környezet fejlesztéséhez szükséges közművesítéshez kell az elérendő közműfejlesztési célokat kijelölni.

A területfejlesztés során megvalósuló és a már meglevő építményekhez a mindenkor szükséges közműigények ellátását kell biztosítani, megfelelő mennyiségben és elvárt minőségű szolgáltatásban egyidejűleg ki kell elégíteni a fenntarthatósági és környezetvédelmi követelményeket, valamint az egyes településekre elfogadott településképi rendeletben és az arculati kézikönyvben leírtakat.

A közműfejlesztés célja a teljes közműellátás településszintű biztosítása, amellyel a környezetvédelmi követelményeket és a klímaváltozás közművekkel történő hatáskompenzálási lehetőségét a legnagyobb biztonsággal tudja kielégíteni. A teljes közműellátás olyan komplex, közüzemű módon fenntartott szolgáltatás, amelyben szorosan összekapcsolódik a víziközmű- (vízellátás, vízelvezetés), az energiaközmű-ellátás (világítás, technológiai igények, fűtés-hűtés) és a felszíni vízrendezés (elöntés mentes környezet) megoldása.

A Budapesti Agglomeráció területén - Pilisszentlászló kivételével - mindegyik településen a teljes közműellátás lehetősége rendelkezésre áll, amelynek kiépítettsége, kapacitás biztosító képessége egyes településeken ugyan eltérő mértékű, de fejlesztésének lehetősége biztosítható.

Az egyes településeken rendelkezésre álló kiépített közmű infrastruktúra az elmúlt évek intenzív lakosság-növekedésével járó többlet igényeket az időközben megvalósított fejlesztések ellenére nehezen tudta kielégíteni. Az új igénylők, új beruházások ellátási lehetőségét mindig fékezi valamilyen korlát. Új beruházások mindegyikénél egy-egy közmű vonatkozásában feloldandó korlátozó akadályok fordulnak elő. A legtöbb akadályozás a vízi közművek területén fordul elő. Az energiaközműveknél elméletileg - az energiahordozó válság megjelenéséig - fékezést csak költségigények okoztak. Az energiahordozó válsággal kialakult nemzetközi energiahelyzet új helyzetet teremtett. Az energiaellátásra új struktúra, új energiamix kialakítása vált szükségessé, amelyben a megújuló energiahordozóknak várhatóan nagyobb szerep jut és a földgáz igénybevétele hátrébb szorul.
Az energiahálózat esetében az igényekhez igazodó elosztóhálózat kiépítése (bővítése) szükséges.

S10. A közintézmények (oktatási, szociális, egészségügyi, kulturális) által nyújtott szolgáltatások a helyi /térségi demográfiai igényekhez igazodó diverzifikálása, a minőségük javítása, ezzel csökkentve a hiányosságokat, érvényesítve a hatékonyságnövelést és a térségi kapacitás-optimalizálás elvét.

A Budapesti Agglomerációban a humán közszolgáltatások a folyamatosan változó társadalmi igényekre és szükségletekre jellemzően követő módon reagálnak, igazodva a jelentős állami feladatcentralizációból és az állandósult relatív forráshiányból eredő feltételekhez. A humán szolgáltatások fejlesztése általában jelentős fejlesztési igényeket halmozott fel az agglomerációban és ez kiterjed nem csak az infrastruktúrák állapotára és fenntarthatósági jellemzőire, de a működés szoft tényezőire (pl. feladatszervezés, eszközök, módszerek, és a humán erőforrás megtartó

képessége stb.) is. Mindez jelentősen befolyásolja a lakosság változó igényeihez való gyors igazodás képességét, a lakossági elégedettséget, ezzel a humán közszolgáltatások piaci és egyéb szereplőkkel szembeni és ágazaton belüli egymáshoz viszonyított versenyképességét.

A humán közszolgáltatások mennyiségi (kapacitás) és minőségi (szolgáltatási színvonal) vonatkozású fejlesztési célját kiegészíti a szolgáltatások egyenlő esélyű elérésének és a hátrányos helyzetű csoportok helyzetbe hozásának célja, valamint a szolgáltatások ellátásának területi optimalizációja, amely az egyes közszolgáltatások szintjén jelent kihívást az ágazati szereplők számára. Ugyanakkor számos olyan probléma feszíti az agglomeráció társadalmát, amelyek megoldása ágazatokon átnyúló integrált megközelítést kíván (oktatás, szociális helyzet, egészségügy), mindezt agglomerációs léptékben.

Az intézményi infrastrukturális megújulás, energetikai fókuszú fenntartható működtetés mellett cél az igényeken és folyamatos interakciókon alapuló szolgáltatásfejlesztés, a szolgáltatások diverzifikációja, amiben az új működési modellek és az adatalapú szolgáltatástervezés egyaránt szerephez kell, hogy jusson. A gyorsan és rugalmasan reagálni képes szolgáltatások kialakításához cél a humán erőforrás fejlesztése, a dolgozói motiváltság folyamatos fenntartására és a képzési továbblépési lehetőségek biztosítására, amit motivál a digitális alapú szolgáltatás szervezés által igényelt új készségek fejlesztési szükséglete.

A fentiek fényében, minden humán szektorra jellemző cél, hogy a piaci szereplők mintájára fokozni kell a kommunikációt a lakossággal (mint ügyfelekkel) és az egyéb kapcsolódó szakágban tevékenykedő intézményekkel és szakmai szereplőkkel. Agglomerációs szinten fontos kiemelni az egyes szakágak alap- és szakszolgáltatásai mélyebb együttműködésének szükségességét, kiterjesztve azokat a gazdaság komplementer tevékenységcsoportjaira (pl. egészségipar, „ezüst gazdaság”, kulturális és kreatív gazdaság stb.).
Kiemelten fontos cél a fejlesztések tervezésekor a mikrotérségi, indokolt esetben agglomerációs szintű megközelítés a feladatellátás szervezésének hatékonyságnövelése, optimalizációja és a speciális szolgáltatások elérhetőségének biztosíthatósága miatt.

A specifikus cél összefügg a gazdaságfejlesztési (kiemelten helyi gazdaság) és turisztikai fejlesztési célokkal, valamint a helyi közösségek és identitás erősítő célokkal. A specifikus cél hangsúlyosan érvényes az agglomerációs központok és alközpontok fejlesztésének vonatkozásában is.

S11. A növekvő lakosságszámot fenntartható módon, erőforrásként kezelő területhasználat, a fokozódó lakhatási nehézségeket kezelő ingatlangazdálkodás, a térszerkezettel és az ingatlankínálat alakításával a lakosság áramlási folyamatainak optimalizálása.

Az agglomeráció és a szuburbanizáció folyamatainak irányítása, a kedvezőtlen jelenségek és folyamatok (pl. fokozódó közlekedési terhelés, egyes térségek túlzott beépítése, zöldfelületek

csökkenése) mérséklése érdekében fontos, hogy a területhasználati elvek differenciáltan (Budapest és az agglomerációs szektorok kívánatos fejlődését szem előtt tartva), összehangoltan és ütemezetten kerüljenek meghatározásra.

Kiemelt cél, hogy a főközpont (Budapest) napi ingázást generáló elszívó hatását agglomerációs alközpontok képesek legyenek ellensúlyozni. Az intézményi fejlesztéseket koordináltan kell megvalósítani, hogy megfelelő kapacitású, a főközpontot valóban tehermentesíteni képes, egyenletes eloszlású és magas minőséget képviselő intézményi hálózat jöhessen létre.
A városok szétterülésének mérséklése érdekében konkrét intézkedések szükségesek. A potenciális (kijelölt, zöldmezős) lakó- illetve gazdasági fejlesztési területek beépítése csak indokolt esetben javasolt, ezért meg kell vizsgálni az ütemezett igénybevétel, illetve a beépítésre nem szánt területbe való visszasorolás jogi és gazdasági lehetőségeit.

A kompakt város elvét szem előtt tartva a cél – agglomerációs szinten értelmezve, településeken és kerületeken átívelő – településfejlesztési céltérségek kijelölése, amelyekhez kulcsprojekteket és fejlesztési ütemezést kell kapcsolni. A nagyívű fejlesztési területeket olyan térségekben kell kijelölni, ahol a szükséges (meglévő vagy belátható időn belül megvalósuló) közösségi közlekedési kapacitás rendelkezésre áll.
A fejlesztési céltérségek integráns részét képezi a lakhatás: a közösségi lakhatási formákat kell előnyben részesíteni, valamint a megfizethető (szociális) lakhatás megteremtésére kell törekedni. A lakó- és gazdasági célú céltérségek kijelölésekor figyelemmel kell lenni a demográfiai tendenciákra, az abból fakadó igényekre, a fővárosi barnamezős és egyéb szlömösödő területek kezelésének szükségleteire.
A főváros lakosságmegtartó képességének növeléséhez és az agglomerációs kitelepülési nyomás csökkentéséhez bővíteni szükséges a piaci igényeknek megfelelő lakás- és házállományt a fővárosban. Az agglomeráció ingatlanpiaca egymással összefüggő rendszert képez, ezért integrált megközelítés szükséges.

A fejlesztési céltérségekhez kapcsolódó jogi és gazdasági eszközrendszert kell létrehozni, és az intézményi-együttműködési kereteket meg kell teremteni. A települések jogállását (adminisztratív szerepkörét) össze kell hangolni valós jelentőségükkel.

S12. Az agglomerációs lakosság digitális készségeinek, valamint az önkormányzati és vállalati szféra e-szolgáltatásainak fejlesztése célzott programok indítása révén.

A digitális átállás a Budapesti Agglomeráció TFK és Program célrendszerében specifikus és horizontális célként is szerepel. Specifikus célként az egyes működési ágazatok digitális / adatalapú működtetésének fejlesztési szükségletét emeljük ki, míg horizontális célként a digitális átállás technológiai, humán, szervezeti feltételrendszerének fejlesztési célja és területi stratégiai megközelítése kerül hangsúlyozásra.

A Budapesti Agglomeráció társadalma, intézményei, vállalkozói, szolgáltatói stb. az élet számos területen tapasztalják a globálisan zajló digitális átállás különféle megnyilvánulásait, ami egyrészt lehetőséget, másrészt kihívást jelent a nívósabb szolgáltatások biztosításában és ezáltal a jobb életminőséghez való hozzájárulás folyamatában. A digitális átállás az összes települési működési területet érinti (pl. városüzemeltetés, közszolgáltatások, infrastruktúra, közlekedés, gazdaság, zöld ügyek stb.), amelyek között jelentős átfedések mutatkoznak. Ezek a területek és témakörök a Budapest Agglomerációs TFK és Programban maguk is specifikus célként szerepelnek.
A TFK és Programban megfogalmazódnak az egyes ágazatok fejlesztési céljai, amelyben egyértelműen kirajzolódik a digitális megoldások alkalmazásának szükségessége. Specifikus cél tehát a települési/térségi digitalizáció keretében 1.) a közlekedés (közlekedésbiztonság /szervezés, parkolás, közösségi közlekedés stb.), 2.) a környezet (környezeti / klíma jellemzők mérése és mérésen alapuló beavatkozások tervezése, smart grid rendszerek kiépítése, energetika, zöldfelületek adat-alapú menedzsmentje), 3.) a humán és egyéb városi szolgáltatások, 4.) közigazgatás (önkormányzatok) működésének okosítása, digitális eszközökkel, megoldásokkal való támogatása.
Cél emellett a gazdasági szereplők digitális átállásának elősegítése is. A térségi versenyképesség további javítása érdekében elsősorban a KKV-k vonatkozásában szükséges az innovativitást, rugalmas piaci alkalmazkodást (beszállítói hálózatok bővítése) és a marketing-kommunikációt támogató digitális átállás előmozdítása.

Az egyes szolgáltatási rendszerek működési adatokkal való minél alaposabb ellátottsága. Az adatbázisok integrálása segít az ágazati és az integrált területi alapú döntések megalapozásában (pl. környezeti és közlekedési adatok összevetésének lehetősége). Mindez közvetve hozzájárul a térségi reziliencia erősödéséhez és a fenntartható várostérségi működés megvalósításhoz.

Cél a térségi szintű ágazati adatbázisok létrehozása és döntéstámogató menedzselése. Ennek teljesüléséhez a stratégiai célként megfogalmazott ágazati fejlesztési célok digitalizációs elemekkel való bővítése is szükséges, aminek fő fókusza kell legyen az ágazati adatmenedzsment kérdésköre.

3.2.2 Horizontális célok

H1. Élhetőség, életminőség javítása a fejlesztések fókuszában.
Az élhetőség és az életminőség javítása számos tényezőt foglal magában, amelyek hozzájárulnak a térségben élők jólétéhez és boldogságához. A természeti és épített környezet állapotának védelme alapjaiban járul hozzá az emberek egészségéhez és jó közérzetéhez. A könnyen elérhető és magas színvonalú egészségügyi szolgáltatások növelik az életminőséget. A minőségi oktatás és a folyamatos tanulási lehetőségek hozzájárulnak az egyének fejlődéséhez és boldogulásához. A hatékony és fenntartható közlekedési rendszerek megkönnyítik a mindennapi életet és csökkentik a stresszt. A megfizethető és kényelmes lakhatási lehetőségek alapvetőek az emberek jólétéhez. Az erős közösségi kapcsolatok és a társadalmi támogatás növelik az emberek boldogságát és biztonságérzetét. A stabil munkahelyek és a tisztességes jövedelem biztosítják az anyagi biztonságot és a megélhetést. A szabadidős tevékenységek és kulturális programok gazdagítják az emberek életét és hozzájárulnak a mentális egészséghez. A közbiztonság és a bűnmegelőzés növelik az emberek biztonságérzetét és nyugalmát. A fenntartható fejlődés és a környezettudatos életmód hosszú távon biztosítja az élhetőséget és az életminőség javulását.
H2. Környezeti fenntarthatóság, klímapolitika, zöld szempontok érvényesítése.
2024 júliusában jelent meg és vált hatályossá az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1991 rendelete a természet helyreállításáról, melynek célja az éghajlatváltozás és természeti katasztrófák hatásainak mérséklése, valamint az EU nemzetközi környezetvédelmi kötelezettségvállalásainak teljesítése. A rendelet elősegíti a leromlott ökoszisztémák helyreállítását és az élelmezésbiztonság növelését. A tagállamok által – a rendelet hatálya alá tartozó területeken és ökoszisztémákban – megvalósított helyreállítási intézkedéseknek 2030-ra együttesen le kell fedniük az EU területének legalább 20%-át. A rendelet különös figyelmet fordít a Natura 2000 területekre és a beporzó rovarok populációinak növelésére. Az intézkedések célja, hogy 2030-ra legalább 30%-át, 2040-re 60%-át, és 2050-re 90%-át helyreállítsák a rossz állapotban lévő élőhelyeknek. A tagállamoknak meg kell akadályozniuk a helyreállított területek állapotromlását. Az Agglomeráció térsége számos leromlott állapotú és segítségre szoruló természeti területtel bír. A természetes és természetközeli területek állapota azok ökoszisztéma-szolgáltató képessége meghatározza a térség környezeti fenntarthatóságát, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodáshoz szükséges rezilienciát, a térség élhetőségét. A zöldterületek számos előnnyel járnak, amelyek jelentősen hozzájárulnak az élhetőség és az életminőség javításához.

- Levegőminőség javítása: A zöldterületek növényzete segít csökkenteni a levegőben található szennyező anyagok mennyiségét, így tisztább és egészségesebb levegőt biztosítanak a városlakók számára.
- Hőszigethatás csökkentése: A városi zöldterületek, például parkok és fasorok, mérséklik a városi hőszigethatást, ami különösen fontos a nyári hónapokban, amikor a hőmérséklet jelentősen megemelkedhet.
- Biodiverzitás növelése: A zöldterületek élőhelyet biztosítanak számos növény- és állatfaj számára, ezáltal hozzájárulnak a biológiai sokféleség megőrzéséhez és növeléséhez.
- Rekreációs lehetőségek: A parkok és zöldterületek kiváló helyszínt biztosítanak a szabadidős tevékenységekhez, mint például a sétálás, futás, piknikezés vagy sportolás, ami javítja a lakosok fizikai és mentális egészségét.
- Vízgazdálkodás javítása: A zöldterületek segítenek a csapadékvíz helyben tartásában és szikkasztásában, csökkentve ezzel az elöntések és villámárvizek kockázatát.
- Zajcsökkentés: A növényzet természetes zajszűrőként működik, csökkentve a városi zajterhelést és hozzájárulva a nyugodtabb környezethez.
- Esztétikai érték: A zöldterületek növelik a városi környezet esztétikai értékét, szebbé és vonzóbbá téve a városképet.
- Közösségi kapcsolatok erősítése: A zöldterületek közösségi találkozóhelyekként szolgálnak, elősegítve a társadalmi kapcsolatok kialakulását és erősítését.
- Ingatlanérték növelése: A zöldterületek közelsége növeli az ingatlanok értékét, mivel az emberek szívesebben élnek olyan környezetben, ahol könnyen elérhetők a parkok és zöldterületek.
- Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás: A zöldterületek segítenek a városoknak alkalmazkodni a klímaváltozás hatásaihoz, például a szélsőséges időjárási eseményekhez, és hozzájárulnak a fenntartható városfejlesztéshez.

A célhoz való hozzájárulás érdekében folytatni kell a közintézmények energetikai korszerűsítését az energiafelhasználás csökkentése és a kitettség mérséklése érdekében.

H3. Innováció minden szinten: társadalom, gazdaság, infrastruktúra, igazgatás, együttműködési formák (innovációs ökoszisztémák építése).

Az innováció fontossága az agglomeráció fejlesztésének minden fő elemében – legyen az gazdasági, társadalmi vagy környezeti szempont – megjelenik, hiszen az általános fogalmi meghatározás szerint értékteremtő, az életet jobbá tevő vagy a gazdasági versenyképességet növelő új ötletet, technológiát, eljárást jelent. Érinti az itt működő vállalkozásokat, az önkormányzatokat, az intézményrendszereket, az infrastruktúrát. A Budapesti Agglomeráció fontos horizontális célkitűzése ezért, hogy tervezett fejlesztései minden esetben innovációs célok elérését is szolgálják, legyen szó bármely terület fejlesztéséről.

H4. Reziliencia erősödése – a gyors reagálás és a rugalmas alkalmazkodás képessége.

A reziliencia a külső környezet hirtelen megváltozásából eredő sokkhatásokra való gyors reagálási képesség a negatív következmények hatásának minimalizálása érdekében. A reziliencia erősödését igénylik olyan külső, azaz egy adott rendszer működésétől független, vártalanul bekövetkező, kritikus hatásokkal bíró tényezők, amelyek képesek komoly fennakadást okozni a különféle komplexitású közösségek, társadalmak működésében. Az egyes fokozott rezilienciát igénylő mechanizmusok pl. a klímaváltozás jelenségei, egészségügyi vészhelyzetek – járványok, társadalmi konfliktusok, de globális pénzügyi vis major helyzetek eltérő mértékben képesek befolyásolni az érintett működési egység pl. egy város, várostérség vagy ország életét. Jellemzően minél komplexebb egy rendszer, annál összetettebb a hatás és annál nagyobb kihívás a reziliencia erősítése is.

A Budapesti Agglomeráció kiemelten komplex rendszer, ami nem csak területi kiterjedéséből, a szereplők (és a lakosság) nagy számából, hanem Budapest, mint globálisan is számon tartott gazdasági központ nemzetközi kitettségéből is adódik.

A reziliencia, a hirtelen változásokra történő gyors alkalmazkodás képessége nagyban múlik egyéb horizontális célokat érintő tényezőktől: ilyen a döntéshozók szervezeti, működési rugalmassága, az operatív beavatkozásban érintett szervezetek hatékony együttműködése (partnerség), valamit a helyzet gyors analitikáját megalapozó és a beavatkozások hatásának gyorselemzését is lehetővé tevő adatok, információk produkálása és folyamatos frissülése (digitális átállás). Ugyanígy fontos a jövőre való felkészülés képességének fejlesztése, pl. elemzések, forgatókönyv készítés gyakorlatának bevezetése, erősítése az önkormányzati tervezési munkában.

Mindezek alátámasztják a Budapesti Agglomeráció TFK és Programban alkalmazott reziliencia fókuszú tervezési megközelítés és annak horizontális célként való szerepeltetésének szükségességét, hiszen a komplex rendszerek jóval érzékenyebbek a külső hatásokra, begyűrűzésük elhúzódó (pillangó effektus) és kezelésük integrált megközelítést kíván.

H5. Előrehaladott digitális átállás az otthonok, a települések, az intézményrendszerek és a gazdaság működésében – alrendszerek integrációja.

A digitális átállás a Budapesti Agglomeráció TFK és Program célrendszerében specifikus és horizontális célként is szerepel. Horizontális célként a digitális átállás technológiai, humán, szervezeti feltételrendszerének fejlesztési célja és területi stratégiai megközelítése kerül hangsúlyozásra, míg specifikus célként az egyes működési ágazatok digitális / adatalapú működtetésének fejlesztési szükségletét emeljük ki.
A digitális átállás alapvetően az egyes szervezetek, intézmények, szolgáltatások, vállalkozások működésének átalakulását jelenti a digitális technológiák integrálásával, ami települési, térségi léptékben integrált rendszerként is értelmezhető. Az egyes entitások és térbeli működési rendszerek

sikeres digitális átállásának alapfeltétele, hogy az infrastruktúrák (digitális hálózat, adatgenerálás és menedzsment eszközrendszere) és a humán felkészültség, szervezeti feltételek támogassák azt.
Az Agglomerációs TFK és Program horizontális célja, hogy teremtődjenek meg a technológiai és humán feltételek az agglomerációs lakosság életminőségének javítását eredményező digitalizációs átálláshoz. Ezen belül részcél, hogy a digitális írástudás a kívánt szintet érjen el a társadalom minden csoportjába és hogy az idősek, valamint szociálisan hátrányos helyzetben lévők se szenvedjenek hátrányt e tekintetben. Cél, hogy az agglomeráció lakossága ne kihívást, hanem életminőségét javító eszközt lásson a digitális megoldásokban (pl. on-line ügyintézés) és egyenlő eséllyel férjen hozzá a különféle digitális szolgáltatásokhoz.
A humán feltételekkel összefüggő további cél, hogy a közintézmények és a vállalkozások képesek legyenek a szervezeti működésbe integrálni a digitális megoldásokat, azaz rendszer szinten érvényesíteni annak előnyeit. A cégek vonatkozásában további fő cél, hogy a digitalizáció (mesterséges intelligencia (MI) megoldások) a szervezeti működést támogató jellegént túl az alaptevékenységeken belül a termék-és technológiafejlesztés eszköze is legyen, ami jellemző hiányossága az agglomerációs cégeknek.
Mindez az egyének és a szervezetek esetében is jelentős szemléletváltást igényel, amihez e programnak is segítséget kell nyújtania.

A digitális átállás területi dimenzióját egy-egy térség integrált szemléletű digitális átállás tervezése támogatja, ami többnyire stratégia ill. akcióterv formájában ölt testet (okos város/smart city stratégia, digitális átállás akcióterv stb.). Az agglomeráción belül Budapest főváros az egyetlen olyan területi entitás, ami rendelkezik digitális átálláshoz kapcsolható stratégiával. Az agglomeráció városi településeinek elenyésző része rendelkezik ilyen vagy hasonló témájú tervvel és azoknak nincs várostérségi vagy több településre kiterjedő dimenziója. Cél tehát, hogy a digitális átállást területi léptékben támogató célok és beavatkozások fogalmazódjanak meg az Agglomerációra, illetve annak egyes térségeire vonatkozóan.

H6. A helyi-térségi kötődés, identitás erősödése, összetartó, aktív, cselekvő helyi közösségek.

A Budapesti Agglomeráció népessége és kiterjedése megnehezíti, hogy egyfajta közös identitás alakulhasson ki. Az agglomerációban ugyanakkor számos mikroközösség működik, ami kedvező hatással van az érintett települések, településcsoportok fejlődésére.

A helyi identitást számos tényező erősítheti, ami aztán erősebb közösségi összetartást és cselekvő közösségek létrejöttét eredményezi. Ilyen például a közös értékek, helyi néphagyományok ápolása, valamilyen történelmi esemény emlékének megőrzése, mind ehhez kapcsolódóan helyi rendezvények és ünnepek szervezése, vagy a helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítése. De fontos a bizalom megléte is, minden viszonylatban, ennek hiányában nem lehet helyi közösségeket építeni.

Fontos a közösségi terek, mint a parkok, közterek vagy közösségi, művelődési házak megléte, ahol az emberek találkozhatnak és kapcsolatokat építhetnek. A helyi közösségek összetartása és aktivitása kulcsfontosságú a helyi fejlesztések sikerességében. Fontos cél, hogy a helyi közösségek tevékenysége átalakuljon aktív, cselekvő jellegűvé. Az erős közösségi identitás növeli az emberek elkötelezettségét és motivációját a közös célok elérésében, ami elősegíti a fejlesztések támogatottságát és hatékonyabb megvalósítását. Az összetartó közösségekben az emberek jobban együttműködnek, megosztják a tudásukat és erőforrásaikat, ami szintén hozzájárul a fejlesztések sikeréhez.

A helyi közösségek jelentősen befolyásolják a közösségi alapú szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatások minőségét, bizonyos tekintetben önszerveződés alapján képesek bizonyos funkciók nem formális kiegészítésére, pótlására (pl. gyermekfelügyelet, ingázás megszervezése - car-sharing). A helyi közösségeknek kulcsszerepük van az idősgondozásban is: a közösség aktív tagjai segítséget nyújthatnak a mindennapi élethez és támogatják az időseket a társas kapcsolatok fenntartásában. A közösségi felelősségvállalás a települések zöldfelületeinek gondozását is érintheti, ami a településkép javítása mellett egyben az egyének közösségben történő hasznos szabadidőeltöltésének módja is.
A közösség igényeinek és szükségleteinek ismerete révén a szolgáltatások jobban igazodnak a helyi viszonyokhoz. A közösségi részvétel és a helyi erőforrások bevonása növeli a szolgáltatások hatékonyságát és fenntarthatóságát a települések működésének szinte minden területén, a közösség egyfajta kontrollt is jelent és visszajelzéseivel képes hozzájárulni a szolgáltatások (legyen az oktatás vagy közterületfenntartás) minőségének javulásához.

A helyi cselekvő közösségek megerősítése Budapesti Agglomeráció TFK és Program horizontális célja, hiszen azok a TFK szinte minden érintett ágazati témájában szerepet képesek vállalni.

H7. Partnerség, közösségi szemlélet és együttműködés a tervezésben, fejlesztésekben.

A Budapesti Agglomeráció komplex térbeli rendszer, aminek fejlesztése mind területi, mind pedig a szereplők sokszínűségét és ágazati sokféleségét tükröző együttműködés keretében valósítható meg. A tapasztalatok szerint a partnerségben történő gondolkodás lehetőségei jelenleg nem kerülnek megfelelő mértékben kihasználásra sem Budapest és az agglomerációs településeket képviselő Pest vármegye önkormányzatának, sem pedig az agglomerációs önkormányzatok viszonylatában. A Budapesti Agglomeráción belül jellemző, hogy a területi alapú partnerség többnyire formális és egy-egy fejlesztés, több érintettet foglalkoztató érdeksérelem kezelése vagy konkrét forrás felhasználásával összefüggésben erősödik fel. Az egyes ágazatokon belül pl. közművek vagy a humán közszolgáltatások fejlesztése és működtetése, a szakági szereplők bevonása jól bejáratott módszerek szerit zajlik, bár a szolgáltatás tervezés során az alternatív szolgáltatások képviselői (piaci szereplők, civilek) és főként a „fogyasztók” bevonása jóval intenzívebb is lehetne.
Az egyre gyakoribb integrált megközelítés kívánó fejlesztések esetében az ágazatközi együttműködéseknek kevéssé van meg a bevett gyakorlata. Különböző háttérrel rendelkező

intézmények, cégek, civil szervezetek, egyének együttműködése új nézőpontokat, ötleteket hozhat, amelyek egyébként nem merülnének fel. A közösen kialakított tervek nagyobb eséllyel veszik figyelembe a társadalom, gazdaság és környezet összefüggő szempontjait.

A partnerség és együttműködések létrehozása és tartós működtetése tehát több dimenzióban indokolt a Budapesti Agglomeráció TFK és Program kapcsán. A program által érintett minden működési területre és terület egységre kiterjedő cél a partnerség, a közösségi szemlélet és együttműködés erősítése az átfogó és projekt szintű tervezésben, a tervek megvalósításában és az eredmények fenntartásában.

Kiemelt cél a helyi lakosok, felhasználók és érintettek bevonása, amely biztosítja, hogy a fejlesztések valóban az ő szükségleteiket, elvárásaikat és problémáikat tükrözzék. A felhasználók bevonásával kizárható, hogy nem kívánt vagy nem fenntartható fejlesztések valósuljanak meg.

Helyi szinten az emberek nagyobb valószínűséggel támogatnak egy projektet, ha részesei lehettek a tervezésnek, a közösségi részvétel erősíti a felelősségérzetet és a közös tulajdonlás érzését.

A közös munka, az együtt gondolkodás és a párbeszéd erősíti a közösségi kapcsolatokat, a partnerség fejlesztési céljának ezen ismérve szoros összefüggést mutat a 6. specifikus céllal, ami a helyi közösségek megerősítéséről szól.

Cél, hogy a fejlesztései döntések várostérségi szemléletmódon, továbbá konszenzuson alapuljanak, ha a tervezési folyamat nyitott és átlátható, és minden érintett elmondhatja a véleményét, az segít megelőzni a későbbi vitákat vagy ellenállást. A Budapesti Agglomeráció TFK és Program létrehozását a jogszabályi kötelezettségeknek megfelelő Partnerségi terv végrehajtása kíséri. A program létrehozását támogató partnerségi terv és a TFK és Program horizontális célja is kihangsúlyozza a területi és ágazati szereplők együttműködésének szükségességét és hasznosságát.

H8. A fővárosból agglomerációba történő költözési hullám társadalmi, infrastrukturális és környezeti következményeinek integrált kezelése.

A Budapesti Agglomeráció jövőjét szinte minden tekintetben meghatározó és befolyásoló népesedési tendencia a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű népességszám növekedése. Ez évek óta Pest vármegye népességszámának trendszerű növekedését jelenti, a fővárosi népesség csökkenése mellett. A növekedés fő forrását a Budapestről kiköltözők jelentik (kisebb mértékben országos és nemzetközi betelepülés is jelen van). A prognózisok szerint az elkövetkező időszakban tovább mintegy 200 ezer fővel fog növekedni Közép-Magyarország népessége.

A folyamat sok nehezen kezelhető következménnyel jár (pl. lakóövezetek robbanásszerű növekedése, zöldfelületek csökkenése, közlekedési, intézményi kapacitáshiányok, környezetszennyezés stb.), amelyek kezelése, menedzselés rendkívül bonyolult és komplex feladat, mivel több ágazatot, szakpolitikát és területegységet érint. Tematikusa integrált és agglomerációs szintű gondolkodás és tervezés, illetve sokrétegű együttműködés szükséges.

A horizontális célkitűzés ezen integrált szemléletű problémafeltárás és megoldás megvalósulását célozza.

A Pest vármegyére – azon belül az agglomerációs gyűrűre - nehezedő demográfiai nyomás és infrastrukturális fejlesztési kényszer természetesen és a fentiekből következően messze nem csak a vármegye problémája. Kiemelten fontos Budapest olyan típusú fejlesztése, ami egyrészt jelentős mértékben növeli az elérhető lakóingatlan állományt a fővárosban; másrészt, hogy a fiatal, idős, családos és vállalkozó emberek számára is élhető legyen. Fontos a zöld környezet erősítése, a közlekedés fejlesztése, ennek részeként elővárosi, városi, továbbá P+R parkolók létesítése is. A vendéglátóhelyek ésszerű nyitvatartása, parkolóhelyek kérdéskörének fejlesztése szintén befolyásolja az életminőséget. A kevésbé népszerű peremkerületek funkcióval, élettel való megtöltése, közlekedési kapcsolataik erősítése, mindemellett a közbiztonság erősítése a kevésbé népszerű városrészekben növeli a fővárosi ingatlanok iránti keresletet.
Közép-Magyarország lakónépesség-növekménye térbeli eloszlásának (főváros vs. agglomeráció vs. Pest vármegye) kulcseleme a szabályozás és a piaci igényekhez (keresleti preferenciák) igazodó ingatlanpiaci-kínálat bővülés. Az ingatlan-kínálatra jelentőst hatást gyakorol a belvárosi kerületekben az airnb és a lakáscélútól eltérő felhasználás (szolgáltatások) mértéke.

H9. A helyi adottságoknak és tradícióknak megfelelő gazdasági fejlődés a sajátos adottságokkal rendelkező térségekben.

A Budapesti Agglomeráció területe rendkívül gazdag és színes a helyi adottságok, jellegzetességek, hagyományok tekintetében. Ezek erősítése, a helyi, térségi jellegek megőrzése és a helyi szándékokra, illetve erőforrásokra épített fejlesztések alapelvként is meghatározottak, ugyanakkor agglomerációs léptékben ezeknek fontos területi lenyomata van, amely meg kell jelenjen a fejlesztések területi differenciálásakor.

Az agglomeráció fejlesztése, a konkrét helyi, térségi projektek kijelölése során fontos feltárni, a helyi szereplőkkel, önkormányzatok bevonásával meghatározni az adott érintett területi egység gazdaságának fő jellemzőit, irányultságát, kedvező adottságait, hagyományait, erőforrásait. Ezek kell képezzék az alapját a térségek jövőjét megalapozó jellegű fejlesztéseknek: ilyenek elsősorban a gazdasági, turisztikai, kulturális, humánerőforrás fejlesztési törekvések.

Több célkitűzés a gazdasági (high-tech, logisztika, innovációs stb.) pólustérségek kiemelt jellemzőit tartalmazza. Számtalan más jellegű térségi jellegzetesség is megtalálható ugyanakkor. Kulturális, örökségi hagyományokkal rendelkező térségek, turisztikai térségek, ezen belül is a turizmus speciális ágainak fejlesztését lehetővé tevő helyi adottságok (pl. aktív, rekreációs, kulturális, rendezvény stb.) turizmus.

Az egyes fejlesztések összehangolásában is fontos a területi specifikumok szempontja, mivel egyes fejlesztések akár kedvezőtlen hatásokat is gyakorolhatnak másokra, negatív szinergiák alakulhatnak ki. A turizmusra, szabadidőgazdaságra alkalmas és jó adottságokkal rendelkező térségekben egy ipari vagy logisztikai fejlesztés, legyen bár akármennyire innovációs és előremutató, tönkreteheti a térség vonzerejét.

Fontos cél ezért a területi jellemzők minél részletesebb feltárása, az agglomerációs funkcionális „mozaikok” feltérképezése és figyelembevétele az egyes területek fejlesztése során.

3.2.3 Területi célok

T1. K+F+I tevékenység és tudástranszfer továbbépítése az agglomerációs gyűrű egyes kiemelt térségi ipari-szolgáltató központjaiban és csomópontokban (pl. Pest vármegyei gazdasági pólustérségek, Liszt Ferenc N. R. térsége, kaputérségek stb.).

A területi cél a Pest vármegyei Területfejlesztési Programban szereplő, a Budapesti Agglomeráció területén található gazdasági pólustérségek fejlesztése a fenti dokumentumban meghatározottaknak megfelelően.
A vármegyei Program szerinti pólusok:

- Logisztikai zóna: Érd, Százhalombatta, Szigetszentmiklós, Gyál, Dunakeszi, Fót, Kistarcsa, Dabas, Újhartyán;
- Kiemelt gazdasági-logisztikai zóna: Vecsés, Gyömrő, Üllő, Pécel;
- High-tech versenyképességi-innovációs pólus: Veresegyháza, Gödöllő;
- Innovációs zóna: Budaörs, Zsámbék, Budakeszi, Budakalász.

A pólustérségek fejlesztése során a területi célkitűzést össze kell kapcsolni a specifikus célok között szereplő versenyképességi, innovációs, a tudásgazdaságra és a magas jövedelemtermelő képesség elérésére vonatkozó célokban foglaltakkal, mintegy azok agglomerációs területi leképzéseként.

A horizontális célok közül elsősorban az innováció fejlesztésére vonatkozó cél illeszkedése releváns e területi cél teljesüléséhez.

Fontos ugyanakkor az is, hogy a gazdaságfejlesztési pólusokban is érvényre jussanak a környezeti fenntarthatóságra és a zöldebb, tisztább, élhetőbb agglomerációra vonatkozó célok.

T2. Duna menti vízi turizmus fejlesztése kiemelten az RSD térségben és a Dunakanyarban.

A Duna adottságai révén északi és déli irányban aktív turisztikai lehetőségei és táji szépségei révén kiváló kiegészítő időtöltést kínál a Budapestre érkező turisták számára akár több napos tartózkodásra is. Az agglomerációs gyűrűben a Dunakanyar rendelkezik a legnagyobb vonzerővel táji adottságai, kiépített aktív turisztikai lehetőségei révén. A Ráckevei (Soroksári)-Duna turisztikai értékei még nincsenek kellően kiaknázva. Mindkét térség további potenciálokkal rendelkezik, a turisztikai költések növelhetők a tartózkodási idő hosszabbítása és a minőség turizmus célcsoportjainak vonzása révén, ez a turisztikai szolgáltatások színvonalának emelésével és együttműködésen alapuló célzott marketing tevékenységek fejlesztésével érhető el. Szorosan kapcsolódik az 5. területi célhoz.

T3. Az aktív turizmus feltételeinek javítása a Budai-hegység-Pilis-Visegrádi hegységben és a Gödöllői-dombságban.

Területi célként jelöltük meg az aktív turizmus feltételeinek javítását a Budai-hegység-Pilis-Visegrádi hegységben és a Gödöllői-dombságban, mely szintén szoros kapcsolatban áll a zöldterületek védelmével. A térség az agglomeráció legnagyobb erdősült, zöldfelületi zónája, mely komoly rekreációs hatásokkal bír, első sorban a fővárosi lakosság számára jelent könnyen elérhető, hétvégi egynapos turizmusban megjelenő kikapcsolódási formát.
A zöld természeti környezet önmagában is vonzerővel bír, a stresszes hétköznapokból való kiszakadás egyik eszköze, az ökoturizmus elsősorban a bakancsos turizmussal áll összefüggésben. A gyalogos kirándulás mellett egyéb aktív turisztikai irányok is gyakori rekreációs tevékenységek a térségben a hétvégi turisták körében, mint pl. a kerékpározás, siklóernyőzés, síelés.

A Gödöllői-dombságban jellemzően egynapos gyalogos és kerékpáros túraútvonalakat, tanösvényeket, tematikus utakat találnak a látogatók, de legtöbben Gödöllőre érkeznek a kastély és parkjának megtekintése céljából. Cél, hogy a térségben több napot töltsenek el a turisták és a fő attrakció mellett az egynapos természeti és kulturális értékeit is fedezzék fel a dombságnak.
A Budai-hegység-Pilis-Visegrádi hegység térségei megközelíthetőségük miatt jelentős hétvégi idegenforgalmat bonyolítanak. A Pilisi Parkerdő 2019-ben már befogadóképessége határán mozgott, de a pandémia okozta lezárások tovább növelték a látogatószámot 20-25%-kal és ez az időszak további csoportokat vont be tartósan a rekreációs célú aktív turizmus irányába. A kiránduló területek épp a nagy látogatottság miatt veszíthetnek vonzerejükből, sokszor épp a turisták rongálják a környezetet természetkárosítással, szemeteléssel, a kihelyezett eszközök nem rendeltetésszerű használatával.

A hétvégi turizmus fenntarthatósága érdekében érdemes több kisebb, felfedezésre váró lehetőséget kínálni a látogatók számára, így a forgalom térbeli koncentrációja mérséklődhet és a természet túlhasználata is elkerülhető. A természeti értékek védelme a környezeti-társadalmi fenntarthatóság szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, így a szemléletformálásnak, a szelíd turizmushoz terelő szolgáltatásoknak kell érvényesülnie a fejlesztések során.
Fontos szempont, hogy az erdőgazdálkodásban is nagyobb szerepet kell kapnia a közjóléti céloknak és annak, hogy a fejlesztések a legkisebb szintű természetkárosítással járjanak, pl. élményelemekkel gazdagított rövidebb és tagoltabb tanösvények kialakítása, területátalakítást nem igénylő sportok, játékok, aktivitások változatos kikapcsolódást és a turizmus térbeli terítését eredményezi.

T4. A Duna és a Duna parti térségek komplex, a Dunához kapcsolódó fejlesztése (helyi sportolás, vízi turizmus és a közlekedési, azon belül tömegközlekedést tehermentesítő fejlesztések).

Az agglomerációs gyűrű turisztikai fejlesztései szorosan kapcsolódnak a Dunához köthető területi célokhoz, a Duna ugyanis kiemelt természeti kincse a vármegyének és a fővárosnak is: ivóvizet biztosít, ipari és mezőgazdasági felhasználása mellett utazásra, szállításra alkalmas a folyó. Jelentős

rekreációs és turisztikai értékekkel bír a Duna, első sorban vízi turizmus tekintetében, főként az evezős és vitorlás túrák keretében, de egyes szakaszokon fürdőzésre is alkalmas. Táji adottságai és alacsony szintkülönbségei miatt népszerű a kerékpáros turisták körében is, de fontos terepe a helyi lakosság rekreációjának, főleg zöldterületei, sétányai révén, valamint különböző aktivitások tekintetében, mint horgászás, csónakázás, evezés, fürdőzés a kijelölt strandokon és sportolási lehetőségek a part mentén.

A Duna vízminősége jelentősen javult az elmúlt években a víztisztító beruházásoknak köszönhetően, a klímaváltozásra azonban érzékeny az ökoszisztéma és a vízhiány is egyre növekvő problémát okoz, így a legfőbb feladat a Duna és a Duna part ökológiai védelmének szem előtt tartása minden fejlesztés esetén. Az RSD mederszakaszon egyre sürgetőbb feladat a mederkotrás megoldása, az iszaposodás a vízminőséget és az élővilágot veszélyezteti. A partmenti térségben lévő zöldterületek megőrzése és fejlesztése (őshonos, ártéri társulások) nem csak magas biodiverzitású élőhelyeket biztosít a természet számára, de a turizmus és a helyi lakosság számára értékes vonzerőt biztosít hosszú távon.
Az árvízi védekezés első sorban a Dunakanyarban jelent gondot főként az alacsonyan fekvő területeken és a szigeteken. Az RSD-ág vízszintje szabályozott, itt azonban a Duna-ágba érkező szennyvíz kezelésének és elvezetésének hiánya jelent problémát a vízminőségre.

Jelentős közlekedési potenciállal rendelkezik a folyó, különösen a fővárosi és az elővárosi hajózás tekintetében. L lényeges szempont kerékpáros szállításra is alkalmas alacsony kibocsátású járművek alkalmazása. A rendszeres hajójáratok kialakítása a lakossági mobilitásra és a turizmusra is pozitív hatást gyakorolna.

Összességében tehát a Duna-menti területek komplex fejlesztését a lehető legkisebb táji beavatkozással kell megvalósítani, előtérbe helyezve a meglévő szolgáltatások fejlesztését és a barnamezős területek funkcióval való megtöltését a természeti értékek védelme érdekében.

T5. Az agglomerációs térségi központok, alközpontok szolgáltatási színvonalának fejlesztése

A Budapesti Agglomeráció települések jellegzetes halmazaként értelmezhető. Az agglomeráció fejlődésének sikeressége nagyban függ az azt alkotó településhálózat csomópontjait jelentő központok és alközpontok közösen elért sikerességétől.

A Budapesti Agglomeráció több különféle méretű, szerepkörű település halmaza, ahol a települések alaphelyzetének és környékbeli településekkel való térbeli viszonyának, hagyományos kapcsolatrendszerének és közlekedési kapcsolatának megfelelően alakul a nyújtott szolgáltatások sokfélesége és kapacitása. A nagyvárosi agglomerációkban a településgyűrű lakossága jellemzően nem a metropolisztérség központjába igyekszik az összes szolgáltatás igénybevételéhez, ezt többnyire térségi központokban intézik. A Budapesti Agglomerációban a központ, Budapest

leterheltsége indokolatlanul nagy. Ennek oka részben a munkahelyek koncentrációja és ennek kapcsán akár egyes alapszintű és szakszolgáltatások (iskola, óvoda, egészségügy) valamint természetes módon az emelt szintű szolgáltatások (pl. színház) igénybevétele.

Az agglomerációs térségi központok és alközpontok fejlesztése azért jelent területi (egyben horizontális) célt, mert ideális esetben ezeken a helyeken történik a környező kisebb települések lakosságának megfelelő szintű és minőségű napi kiszolgálása és részben munkahelyeinek biztosítása. Ezzel megteremtődik az egyelő esélyű és térben kiegyenlített szolgáltatáslefedettség és foglalkoztatás, és nem mellesleg a főváros tehermentesítése. Ha ezek a központok jól működnek, akkor az ott élőknek nem kell messzire utazniuk az alap és középszintű szolgáltatások igénybevételéhez, pl. napi bevásárlás, orvosi ellátás vagy hivatalos ügyek intézése. Ez jóval kényelmesebb, gazdaságosabb és a közlekedés káros hatásait tekintve környezetbarátabb is. Ha ezek a központok fejlődnek, az új munkahelyeket teremt, és vonzóbbá teszi a környéket a vállalkozások számára, ami a gazdaság és ezzel a foglalkoztatás decentralizáltságát eredményezi az agglomerációban. Budapest mindezzel együtt tehermentesül és az ingázás alapfeltételét jelentő centrális közlekedési hálózatok leterheltsége is enyhül.

Összességében a Budapesti Agglomeráción belül cél az agglomeráció alközpontjai funkcionális és településképi fejlesztése, elérhetőségük javítása, hogy az alap és középszintű szolgáltatások és munkahelyek minden agglomerációs lakos számára egyforma eséllyel, magas színvonalon és hatékonyan elérhetőek legyenek. A fejlesztés cél finomításához szükséges megvizsgálni, hogy egy-egy központ milyen szerepet tölt be a térségben. Fontos, hogy a fejlesztések illeszkedjenek a központ funkcióióihoz és azok belő arányához, például inkább kereskedelmi, ipari vagy lakhatási csomópont. Indokolt vizsgálni továbbá, hogy milyen a központ jelenlegi állapota, milyen infrastruktúra áll rendelkezésre, és milyen a lakosság igénye - nem csak helyben, hanem a vonzáskörzetben is.

T6. A természeti környezet kiemelt védelme-megőrzése a védett természeti területeken, természeti és természetközeli élőhelyeken, az ökológiai hálózat övezet területein, valamint az ezeken kívül eső települési zöldterületeken.

A természeti környezet kiemelt védelme és megőrzése alapvető fontosságú a fenntartható jövő érdekében. A védett természeti területek, mint például nemzeti parkok és természetvédelmi területek, különleges figyelmet igényelnek. Ezek a területek otthont adnak számos ritka és veszélyeztetett fajnak, amelyek megőrzése kulcsfontosságú a biodiverzitás fenntartásához és ezen keresztül az ember számára nélkülözhetetlen ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz.
A természetközeli élőhelyek, mint például erdők, rétek és vizes élőhelyek szintén fontosak az ökológiai egyensúly fenntartásában. Az ökológiai hálózat övezet területei összekapcsolják ezeket az élőhelyeket, lehetővé téve a fajok mozgását és genetikai sokféleségük megőrzését.
A települési zöldterületek, mint például parkok, kertek, fasorok, zöldtetők, zöldfalak stb. javítják a városi környezet élhetőségét és hozzájárulnak az emberek jóllétéhez. Az ilyen területek védelme és

fenntartása csökkenti a városi hősziget-hatást és javítja a levegő minőségét, mentális hatásaira pedig különösen szüksége van az egyéneknek.

Az ökológiai hálózatok és zöldterületek fenntartása hozzájárul az éghajlatváltozás hatásainak mérsékléséhez. A természetes élőhelyek megőrzése és helyreállítása elősegíti az ökoszisztémák ellenálló képességét a környezeti változásokkal szemben. Végül, a természeti környezet védelme és megőrzése nemcsak a jelenlegi, hanem a jövő generációk számára is biztosítja a természeti erőforrások fenntartható használatát.

T7. A lakhatási nehézségek enyhítése és a fővárosi népességcsökkenés mérséklése céljából kiemelten Budapest barnamezős területein a lakáskínálat nagyléptékű bővítése a lakásállomány fenntartható fejlesztésével.

A Budapesti Agglomeráció ingatlanpiacán a kereslet és kínálat közötti egyensúly jelentős mértékben megbomlott, ami nemcsak az árak drasztikus emelkedését eredményezi, hanem hosszú távú társadalmi és gazdasági kihívásokat is előidéz. A lakásválság jelei egyre markánsabban mutatkoznak, különösen a fiatal korosztály körében, akik számára a megfizethető lakhatás elérhetősége folyamatosan romlik. Ezzel párhuzamosan a fővárosi ingatlanárak dinamikus növekedése az egyik meghatározó tényező, amely a lakosság jelentős részét az agglomerációs térségbe való kiköltözésre ösztönzi.

A Budapesti lakáspiaci igények kielégítése érdekében a meglévő lakásállomány természetes megújulásán túl új lakóingatlanok megépítése válik szükségessé. A főváros jelentős lakóterületi tartalékkal rendelkezik, melyek közül kiemelt jelentőséggel bírnak a barnamezős területek. Ezek a területek tökéletes célpontjai lehetnek a nagyléptékű, fenntartható lakóingatlanállomány bővítésnek azok kiterjedése és elhelyezkedése miatt is. Azonban ezek többségénél elengedhetetlen a közlekedési és infrastrukturális hálózat bővítése, valamint bizonyos esetekben környezeti kármentesítés a piaci bevonhatóság érdekében. A fejlesztések ütemét és hatékonyságát a rendezetlen tulajdonviszonyok mellett a spekulációs magatartás is nehezíti, amely a telekárak növekedését célzó kivárásban nyilvánul meg, és ezzel jelentős társadalmi károkat okoz.

Összességében a Budapesti Agglomerációban a cél lakáspiaci igények kielégítése olyan fővárosi barnamezős területek bevonásával, melyek a hozzá kapcsolódó infrastrukturális és közlekedési hálózat fejlesztésével együtt alternatívát tudnak biztosítani a lakáskeresőknek Budapesten. Ennek hatására a főváros népességcsökkenésének a mértéke is mérséklődni tudna, mivel az új lakóhelyet keresők sem a terhelt agglomerációs gyűrűt, hanem inkább Budapestet választanák.

3.3 A PRIORITÁSOK (BEAVATKOZÁSOK) BEMUTATÁSA

3.3.a A Stratégiai Program Prioritásai

Prioritások:

P1.T. TELEPÜLÉSSZERKEZET, TÉRSZERKEZET, TELEPÜLÉS- ÉS TÉRSÉGFEJLESZTÉS

P2.K. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS

P3.I. KÖZMŰ, VÍZI ÉS ENERGIAELLÁTÁS FEJLESZTÉS

P4.G. GAZDASÁGFEJLESZTÉS, VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉS

P.5.H. HUMÁN INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖZSZOLGÁLTATÁS FEJLESZTÉSE

P6.Z. KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG, ZÖLDHÁLÓZAT FEJLESZTÉS ÉS VÉDELEM

Prioritás	A Prioritás rövid bemutatása
P1.T. TELEPÜLÉSSZERKEZET, TÉRSZERKEZET, TELEPÜLÉS- ÉS TÉRSÉGFEJLESZTÉS	A prioritás a kiemelt térségben az agglomerációs és térségi szintű önkormányzati összefogás és együttműködés feltételeinek, platformjainak és fórumainak kialakítását, támogatását, továbbá fejlesztési céltérségek kijelölését, valamint a kooperatív építésügyi szabályozást és nyilvántartást tűzi ki célul. A tudatos területhasználat előmozdítása érdekében a térségi központok, illetve a fejlesztési céltérségekre vonatkozó fejlesztési elképzelések kialakítása és megerősítése, továbbá a beépítésre nem szánt területek megtartására vonatkozó intézkedések szükségesek. Az épített környezet alakítása és védelme érdekében a történeti településrészek rehabilitációja, minőségi szabadterek létrehozása és a növekvő lakosságszám kezelése kiemelt feladat. A térség zöldterületeivel a 6. prioritás foglalkozik kiemelten.
P2.K. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS	A prioritás fő célterülete az agglomeráció mobilitási rendszerének átfogó és fenntartható megújítása. A beavatkozások négy fő irányt ölelnek fel: a közösségi közlekedés versenyképességének növelését, az intermodális kapcsolatok javítását, az egyéni közlekedést támogató infrastruktúra fejlesztését, valamint a szolgáltatási színvonal emelését és a települési élhetőség javítását. A cél egy korszerű, környezetbarát, integrált és innovatív közlekedési hálózat kialakítása, amely támogatja a térség gazdasági és társadalmi fejlődését.

P3.I. KÖZMŰ, VÍZI ÉS ENERGIAELLÁTÁS FEJLESZTÉS	A közműveket érintő fejlesztési prioritás célja a települések és térségek élhetőbbé, lakhatóbbá válását szolgáló közműfejlesztések megvalósítása: a beépítésre szánt területen élőket érintő közműellátási hiányosságok kezelése, igényeik biztosítása, az ellátásuk javítása mennyiségi és minőségi szempontokból egyaránt; mindez olyan módon, hogy a környezetvédelmi elvárások, a klímaváltozási hatások kompenzálása és a gazdasági fenntarthatóság szempontjai is biztosíthatók legyenek. Ezt követhetik az új megjelenő közműigénylők ellátásának biztosítása, ahol már a közműfejlesztésekhez szükséges hálózatok, műtárgyak elhelyezésénél az arculati kézikönyvben előírtak és a településképi rendeletben leírtak betartását is biztosítani kell. Azon területeken, ahol a már ott élők közműellátásának a javítása a cél, az egyes településeken belüli településfejlesztés okozta feszültségeket is le kell küzdeni. A Budapesti Agglomeráció területén fekvő valamennyi települést (beleértve a fővárost is) érinti az egyes települések fejlődésében komoly társadalmi feszültséget okozó területfelhasználási változtatás, amelyet a korábban országosan megvalósított zárt-kertes településrészek kialakítása és azok közműellátásának problémája okozott. A volt zártkertes, de már beépítésre szánt területté vált településrészeket érintő közművesítési fejlesztési igény, mint a már meglevő lakosság közműellátási hiányossága szerepel, s ezzel a távlati fejlesztési célok meghatározásánál a közműfejlesztési prioritások közé kerül, megelőzve a település egyéb területrészeinek fejlesztési igényeit. A távlati fejlesztési célok második csoportjába a jelentkező fejlesztési feladatokat okozó hatások kezelési igénye tartozik, amelyet a klímaváltozás hatáskezelése tett szükségessé. A klímaváltozás két irányú hatásának kompenzálása igényel közműfejlesztési célkitűzést. A klímaváltozás okozta felmelegedés kompenzálása egyrészt az energiaellátás területén támaszt feladatokat, a másik hatása, a szélsőséges csapadékviszonyok és a klímaváltozás okozta vízbeszerzési lehetőségek drasztikus megváltozása a vízrendezés, a vízi-közműellátás biztosítása számára jelentenek fejlesztési feladatokat. A közműfejlesztési feladatok harmadik csoportjába azok a közműves fejlesztési feladat tartoznak, amelyeket a nemzetközi energiabeszerzési lehetőségek bizonytalansága és az energia ár-robbanása okozott. Ezek hatáskezelése az energiaellátási struktúra átalakítását tette szükségessé.

P4.G. GAZDASÁGFEJLESZTÉS, VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉS	A prioritás a gazdaságfejlesztést és a térség versenyképességének növelését célozza meg a tudásalapú és innovatív szolgáltatásokra és ipari tevékenységekre vonatkozó fejlesztésekkel, az agglomerációs gyűrűben elhelyezkedő KKV-k fejlesztésével, piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiaci fejlesztésekkel, Budapesti Agglomeráció szintű fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztéssel, illetve a fővárosi lakóingatlan állomány bővítésével. A cél az agglomerációs gazdaság magas hozzáadott értéket előállító irányba terelése, amely a helyi munkaerőkínálat és erőforrások lehetőségeire épül; továbbá a térségben a gazdasági együttműködések és szinergiák kiépülésének elősegítése, valamint a lakhatási nehézségek enyhítése.
P.5.H. HUMÁN INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖZSZOLGÁLTATÁS FEJLESZTÉSE	A prioritás a Budapesti Agglomeráció időben változó és térben is több szempontból kettősséget mutató társadalmának igényeire reagáló humán intézményi/szolgáltatás ellátottság kérdéskörével foglalkozik. A prioritás tárgyalásának logikáját a humán közszolgáltatások szektorális megosztása határozza meg, így a prioritás részletezése öt fő területre terjed ki. Ezek az oktatás-nevelés, a szociális és gyermekjóléti ellátás, az egészségügyi, a kulturális és civil, valamint az önkormányzati (hivatali) szolgáltatáscsoportok. Budapest és az agglomerációs gyűrű társadalmára és adottságaira jellemző különbségek miatt a horizontális beavatkozási szükségletek mellett az eltérő fejlesztési igényekre is reagál a program mind az öt tématerületen. Számos olyan probléma feszíti az agglomeráció társadalmát, amelyek megoldása szektorokon árnyúló integrált megközelítést kíván, agglomerációs léptékben. Ezért a problémaspecifikus, tematikus és térségi együttműködések kiemelt irányt jelentenek az egyes intézkedések tartalmának meghatározásában. Az intézményi infrastrukturális megújulás fenntartható működtetés mellett elsődleges a szolgáltatás diverzifikáció, és tartalomfejlesztés lehetőségeinek bővítése és összehangolása, amiben az új működési modellek és az adatalapú szolgáltatástervezés egyaránt szerephez kell, hogy jusson. Az egyes humán ágazatok átjárhatósága és szinergiáinak biztosítása mellett a prioritás intézkedései kapcsán fontos a prioriások közötti átjárás biztosítása is, különös tekintettel az oktatás, identitás - versenyképesség viszonyára, valamint a kultúra, identitás – turizmus kapcsolatára.

P6.Z. KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG, ZÖLDHÁLÓZAT FEJLESZTÉS ÉS VÉDELEM	A prioritás a Budapesti Agglomeráció zöld- és kékinfrasturktúra fejlesztését, tájsebek és barnamezős területek rehabilitációját, talajvédelmet, célzott természetvédelmi fejlesztéseket és környezetvédelmi intézkedések, továbbá a közintézmények energetikai megújításának megvalósítását tartalmazza. A témakört ugyanakkor nem lehet pusztán ágazati szemléletben kezelni, ezért is jelenik meg a horizontális és területi célokon belül is.

3.3.b A Prioritások részletes bemutatása

P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. TELEPÜLÉSSZERKEZET, TÉRSZERKEZET, TELEPÜLÉS- ÉS TÉRSÉGFEJLESZTÉS**

Prioritás részletes leírása és indoklása

A P1.T. jelű prioritás – és a hozzájuk kapcsolódó intézkedéscsoportok, intézkedések – megfogalmazása összhangban van az országos szintű törvényekkel, rendeletekkel és tervekkel, melyek közül a legjelentősebb a Méptv., a 2014-ben készült OFTK és a Trtv.), amely magában foglalja a Budapesti Agglomeráció Kiemelt Térségének területrendezési tervét (BATrT).

A prioritás a kiszámítható és takarékos tervezés (Méptv. 1. §), a jövőtudatos és stratégiai gondolkodás meghonosítására törekszik a Budapesti Agglomeráció szintjén is. Választ kell adni arra a kihívásra, hogy a szuburbanizáció, illetve a hazai népesség Budapest várostérségébe áramlása miatt a lakosságszám folyamatosan növekszik a térségben. A fenntartható fejlődést (Méptv. 74. §) segítve, a településfejlesztés és -rendezés komplex eszközrendszerével együtt kell segíteni az agglomerációt érintő lakosságszám-növekedés egyenletes megoszlását Budapest és a Budapest környéki települések között, az alábbi célok szem előtt tartásával:

1. A Budapest és a főváros környéki települések közötti egyenetlen lakosságszám-változást ki kell egyensúlyozni. A főváros területén belüli enyhe csökkenést meg kell állítani, ezzel szemben a fővároson kívüli települések túlzott növekedését vissza kell fogni.
2. A Budapest határán kívüli településeken rendelkezésre álló zöldmezős (extenzív) lakó- illetve gazdaságfejlesztési területek beépítését vissza kell fogni, hogy csak a települési infrastruktúra függvényében, ütemezetten lehessen őket igénybe venni. Ha a területkijelölés nem felel meg a fenntarthatósági szempontoknak, akkor meg kell vizsgálni a beépítésre nem szánt területbe való visszasorolás jogi és gazdasági lehetőségeit.
3. A fejlesztéseket a takarékos területgazdálkodás elvének megfelelően kell megvalósítani, ennek érdekében agglomerációs fejlesztési céltérségeket kell lehatárolni. A fejlesztési céltérségek kijelölésekor előnyben kell részesíteni a barnamezős területeket, a (történeti) településközpontokat, a leromlott állapotú (szlömösödő vagy szegregációval érintett) területeket. A kijelölt céltérségekben a funkcionális vegyességre kell törekedni.
4. A kompakt város elvének megfelelően meg kell állítani a települési szövet szétterülését (OFTK 3.1.9.2), ezért azoknak a térségeknek a fejlesztését, az intenzitás növelését kell támogatni, ahol a (meglévő vagy belátható időn belül megvalósuló) nagy kapacitású közösségi közlekedési infrastruktúra rendelkezésre áll, továbbá ezeken a jól ellátott területeken megfizethető lakásokat kell létesíteni.
5. A Budapesti Agglomeráció központrendszerét úgy kell megerősíteni, hogy a fővárosi mellékközpontok és az agglomerációs térségi központok valóban képesek legyenek a főközpont tehermentesítésére. A helyi közösségek számára lokális központokat kell teremteni, figyelembe véve a helyi adottságokat és igényeket.

A település- és térségfejlesztés során az alábbi földrajzi és településszerkezeti adottságokra kell tekintettel lenni:

1. A táji és természeti értékeket, az ökológiai hálózat elemeit és azok kapcsolatait tiszteletben kell tartani. A természetföldrajzi adottságok közül a legfontosabb a nemzetközi jelentőségű Duna folyam, amelynek mentén speciális fejlesztési célokat kell érvényre juttatni.
2. Figyelembe kell venni a gyűrűirányú zónák (Budapest belső, átmeneti és külső zónája, a fővárossal határos települések, illetve a belső periféria települései) eltérő fejlesztési igényeit.
3. Figyelembe kell venni a sugárirányú agglomerációs szektorok eltérő adottságait, fejlődési pályáit és településkarakterét, és szektorokra differenciáltan kell megfogalmazni a településfejlesztési célokat.
4. Értékőrző módon kell kihasználni a Budapesti Agglomeráció épített és természeti örökségét, törekedve a turisztikai és rekreációs forgalom koncentrációjának oldására, egyenletesebb eloszlására.

A fenti célokat nem csak a Budapesti Agglomeráció hivatalos területére, hanem az azon túlmutató, teljes metropolisztérségre kell értelmezni, figyelembe véve a valós gazdasági és társadalmi kapcsolatoknak megfelelő ún. „funkcionális várostérségi" lehatárolásokat. Erre az OFTK is javaslatot tesz (p. 140).

A prioritás szinergiában van a 2021-ben felülvizsgált PMTFK céljaival, melyek közül kiemelendő a 4. prioritás „Élhető Pest megye: települési infrastruktúra- és környezetfejlesztés az élhetőbb-, fenntarthatóbb lakókörnyezetért" és az 5. prioritás „Emberközpontú Pest megye: képzett, egészséges, együttműködő, értékeit megőrző és fejlesztő, a lemaradókat segítő megyei társadalom építése".

A prioritás az FTT középtávú céljai közül az 1. „Megfizethető és biztonságos lakhatás vonzó lakókörnyezetben" célhoz, ahhoz kapcsolódóan az 1. „Mindenki számára elérhető lakhatás biztosítása" intézkedéshez, a 3. „Zöld átállás: klíma- és környezetvédelem" célhoz, ahhoz kapcsolódóan a 8. „Komplex szemléletű városrehabilitáció megvalósítása" intézkedéshez, a 4. „Értékőrző és értékteremtő minőségi városfejlesztés" célhoz, valamint a 6. „Városkormányzás" célon belül a 6. „Emberközpontú szolgáltatástervezés és hatékony digitalizáció megvalósítása" célhoz kapcsolódik szorosabban.

A Tanács munkaszervezete által végzett elemzések mellett a 2024-ben, a Fővárosi Önkormányzat megbízásából készült BA tanulmány, valamint a BAVS is figyelembe vételre került a prioritás megfogalmazásakor.

A Program átfogó céljai közül a P1.T jelű prioritás a 4. átfogó céllal van legerősebb összefüggésben, melynek címe „Kiegyensúlyozott térszerkezettel, térségi szinten optimalizált funkció- és munkamegosztással bíró agglomeráció: az itt élők, az ide érkezők és a gazdasági szereplők érdekeit egyaránt szolgáló várostérség." A prioritás a 11. számú specifikus céllal van legerősebb kapcsolatban, mely szerint A növekvő lakosságszámot fenntartható módon, erőforrásként kezelő területhasználat,

a fokozódó lakhatási nehézségeket kezelő ingatlangazdálkodás, a térszerkezettel és az ingatlankínálat alakításával a lakosság áramlási folyamatainak optimalizálása.
A prioritás a területi célok közül mindegyikhez kapcsolódik, de főképp a 6. számú, „Az agglomerációs térségi központok, alközpontok szolgáltatási színvonalának fejlesztése, kulturális fejlesztések és értékmentés" című területi célokat erősíti.
A horizontális célok közül elsősorban az 1. „Élhetőség, életminőség javítása a fejlesztések fókuszában", a 2. „Környezeti fenntarthatóság, klímapolitika, zöld szempontok érvényesítése", a 3. „Innováció minden szinten: társadalom, gazdaság, infrastruktúra, igazgatás, együttműködési formák (innovációs ökoszisztémák építése)", a 7. „Partnerség, közösségi szemlélet és együttműködés a tervezésben, fejlesztésekben", valamint a 9. „A helyi adottságoknak és tradícióknak megfelelő gazdasági fejlődés a sajátos adottságokkal rendelkező térségekben" című célok fontosak, de gyengébb kapcsolat minden horizontális céllal felfedezhető.

A prioritáshoz három intézkedéscsoport kapcsolódik:
A P1.T.1. jelű intézkedéscsoport a térségi önkormányzati összefogás és együttműködés feltételeinek kialakítását célozza, melyen belül a koordinált településfejlesztés és építésügyi szabályozás, valamint az ezek nyilvántartását biztosító térinformatikai rendszerek kiépítése jelenik meg intézkedésként.
A P1.T.2. jelű intézkedéscsoport a tudatos területhasználatot célozza a települési szövet további szétterülésének megakadályozása érdekében, melynek intézkedésként része az agglomerációs központrendszer megerősítése, fejlesztési céltérségekre vonatkozó stratégiai tervek kidolgozása, valamint az extenzív fejlesztések visszaszorítása (a beépítésre nem szánt területek megtartása).
A P1.T.3. jelű intézkedéscsoport a települési épített környezet alakítását és védelmét célozza, amelynek része az értékőrző rehabilitáció, a köz- és magánhasználatú szabadterek fenntartható fejlesztése, valamint a növekvő lakosságszám kezelése a településfejlesztés és -rendezés eszközrendszerével.

A térség zöldterületeivel a 6. prioritás foglalkozik kiemelten.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• A BAFT szervezésében működik az agglomerációs szintű egyeztetési platform. • Fejlesztési projekttérségek	• Az elkészítendő struktúraterv keretében kb. 10000 hektár extenzív gazdaságfejlesztési terület vizsgálata a jövőbeli hasznosítás vagy a beépítésre nem szánt területbe való visszasorolás tekintetében. • Kb. 7500 hektár extenzív lakófejlesztési terület vizsgálata a jövőbeli hasznosítás vagy a beépítésre	• Lakóterület fejlesztési területek. • Gazdaságfejlesztési területek. • Barnamezős fejlesztési területek. • Központi vegyes területek. • zártkertek, üdülőterületek.

jönnek létre. Barnamezős fejlesztések valósulnak meg. • Minőségi, turisztikai vonzerőt is jelentő helyi központok jönnek létre.	nem szánt területbe való visszasorolás tekintetében[14]. • Legalább 120 ezer új lakóegység kerül használatba vételre a fővárosban és legfeljebb 40 ezer a Pest vármegyei agglomerációs gyűrűben. • A barnamezős területekről készülő nyilvántartás elkészültét követően az abban megjelenő agglomerációs barnamezős területek vizsgálata a jövőbeli rehabilitáció tekintetében.	• Agglomerációs térségi központok. • Településközpontok (történeti); • Duna-part mente.
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• BAFT. • Építésügyi és Közlekedési Minisztérium. • Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium.	• Pest Vármegye Önkormányzata. • Budapest Főváros Önkormányzata. • Építésügyi és örökségvédelmi hatóságok (kormányhivatalok). • Települési és kerületi önkormányzatok.	• Magyar Építész Kamara. • Helyi partnerek (pl. civil szervezetek, vállalkozások, egyházak stb.).
Kapcsolódó Intézkedéscsoportok		
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	P1.T.1. Térségi önkormányzati összefogás és együttműködés feltételeinek kialakítása P1.T.2. Tudatos területhasználat és funkciókiosztás a települési szövet további szétterülésének megakadályozása érdekében P1.T.3. A települési épített környezet alakítása és védelme	

[14] Ebből 900 hektár beépítésre nem szánt területbe kártalanítási kötelezettség nélkül visszasorolható terület. Adatforrás: Budapest és a fővárost körülvevő agglomerációs települések viszonya (2024.) Készítette: BFVT Kft.

P2.K. Közlekedésfejlesztés

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS**

Prioritás részletes leírása és indoklása

A Budapesti Agglomeráció közlekedési rendszere számos kihívással szembesül, mint például az erősödő szuburbanizáció, a növekvő gépjárműforgalom, környezetterhelés és közúti torlódások, illetve az egyéni gépjárműhasználat dominanciája. A közlekedésfejlesztés átfogó célja egy olyan fenntartható és integrált mobilitási rendszer kialakítása, amely csökkenti a negatív hatásokat, javítja a közlekedésbiztonságot, és elősegíti a gazdasági versenyképesség erősítését.

Ez a prioritás közvetlenül kapcsolódik a dokumentum átfogó céljaihoz:

- Á1. Nemzetközi szinten versenyképes és innovatív agglomeráció – Fejlett közlekedési infrastruktúrával és szolgáltatásokkal erősíti az agglomeráció kapcsolatait Európa és a világ fő gazdasági központjaihoz.
- Á2. Zöld, élhető, a természeti kedvező és korlátozó adottságokat kezelő, biztonságot nyújtó és fenntartható agglomeráció – A környezetbarát közlekedési módok fejlesztésével és a közúti forgalom mérséklésével csökkenti a károsanyag-kibocsátást és a zajterhelést.
- Á3. Értékteremtő, közösséget, gazdaságot, kultúrát építő agglomeráció – A közlekedésfejlesztések segítik a gazdaság és közösségek hálózatos működését.
- Á4. Kiegyensúlyozott térszerkezettel, térségi szinten optimalizált funkció- és munkamegosztással bíró agglomeráció – A hatékonyabb működő közlekedési rendszer lehetővé teszi a funkció- és munkamegosztás optimalizálását a térségben.

A közlekedésfejlesztési prioritás szervesen kapcsolódik a specifikus célhoz (S8) is: A közlekedési infrastruktúra rendszerei és szolgáltatásai környezetbarát, hatékony és korszerű módokon, a nemzetközi/belföldi és a napi agglomerációs ingázó forgalom igényeit integráltan és a környezeti szempontokat előtérbe helyezve biztosítsák a lakossági és gazdasági mobilitást.

Kapcsolódás a horizontális célokhoz

- H1. Élhetőség, életminőség javítása a fejlesztések fókuszában – A közlekedési rendszerek célzott fejlesztése (modal split eltolódás az egyéni gépjárműhasználat felől, illetve lakóterületek belső forgalmi igényeinek és az átmenő forgalmi igények térbeli elválasztása) révén csökken a közterületek terhelése, javul a lakóterületek élhetősége.
- H2. Környezeti fenntarthatóság, klímapolitika, zöld szempontok érvényesítése - A modal split eltolódás a zöld közlekedési módok irányába, illetve a motorizált közlekedés elektrifikációja elősegíti a környezeti terhelés csökkentését, a kibocsátás mérséklését.
- H3. Innováció minden szinten: társadalom, gazdaság, infrastruktúra, igazgatás, együttműködési formák (innovációs ökoszisztémák építése) – Intelligens közlekedési

rendszerek és digitális megoldások bevezetése növeli a közlekedési rendszer szolgáltatási szintjét, de emellett hozzájárul az innováció erősödéséhez.

- H4. Reziliencia erősödése - a gyors reagálás és a rugalmas alkalmazkodás képessége – A közlekedési rendszer fejlesztése során kiemelt célkitűzés az ellenállóképességének növelése a különböző zavarokkal, anomáliákkal szemben.
- H5. Előrehaladott digitális átállás az otthonok, a települések, az intézményrendszerek és a gazdaság működésében - alrendszerek integrációja – A közlekedésszervezésben cél, hogy egyre nagyobb szerepet kapjanak a digitális platformok és integrált megoldások, amelyek egyszerűsítik az utazások, szállítások tervezését és lebonyolítását.
- H9. Helyi adottságoknak és tradícióknak megfelelő gazdasági fejlődés a sajátos adottságokkal rendelkező térségekben – A közlekedésfejlesztés célja, hogy a kisebb és nagyobb településeken a helyi adottságokhoz és tradíciókhoz igazodva támogassa a és gyalogos, kerékpáros (és egyéb mikromobilitási) közlekedés feltételeinek javítását, illetve megoldja a parkolási problémákat, ezáltal hozzájáruljon a településközpontok értékorientált megőrzéséhez, illetve új élhető, környezetbarát településközpontok létesüléséhez.

Kapcsolódás a területi célokhoz:

- T2. Duna menti vízi turizmus fejlesztése kiemelten az RSD térségben és a Dunakanyarban – A közlekedésfejlesztés kiemelt eleme part menti infrastruktúra korszerűsítése és a közforgalmú vízi közlekedés bővítése. A kikötői hálózat, a megállóhelyek és az intermodális kapcsolatok fejlesztése a Duna integrált közlekedési tengellyé válását segíti elő. E beavatkozások közvetett hatásaként erősödhet a víziturizmus, amely a korszerű, megbízható vízi közlekedési rendszer révén fenntartható módon illeszkedik a térség mobilitási és gazdasági struktúrájába. Emellett megjelenhet a közösségi közlekedés részeként mind fővárosi, mind agglomerációs szinten.
- T5. Az agglomerációs térségi központok, alközpontok szolgáltatási színvonalának fejlesztése – A közlekedésfejlesztés célja, hogy a jobb közlekedési kapcsolatok révén erősítse az agglomerációs központok gazdasági és társadalmi kohézióját.
- T6. A természeti környezet kiemelt védelme-megőrzése a védett természeti területeken – A fejlesztések során kiemelt figyelmet kap a környezetbarát tervezés és az ökológiai folyosók megőrzése.

A Budapesti Agglomeráció közlekedésfejlesztése négy fő intézkedéscsoport mentén valósul meg, amelyek egymásra épülve biztosítják a térség fenntartható és hatékony mobilitási rendszerének kialakítását. Ezek a közösségi közlekedés megerősítésére, az intermodalitás elősegítésére, az egyéni közlekedés hatékonyabb kiszolgálására és a közlekedési szolgáltatások minőségének javítására koncentrálnak.

P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása

A Budapesti Agglomeráció közlekedési hálózata jelenleg nem biztosít elegendő lehetőséget a közlekedési módok közötti rugalmas váltásra. Az elővárosi P+R parkolók jelentős része már túlterhelt, különösen a főváros peremén, miközben a főbb elővárosi vasút- és HÉV-állomások környezetében a P+R és B+R kerékpártároló kapacitás hiányos. Az átszállóhelyek és intermodális csomópontok infrastruktúrája sok esetben korszerűtlen, a szolgáltatásminőség alacsony, a megközelíthetőség és az akadálymentesség nem megfelelő. Az integrált jegyrendszer hiánya tovább nehezíti a különböző közlekedési szolgáltatások egységes igénybevételét, csökkentve ezzel a közösségi közlekedés használatának kényelmét és vonzerejét.

Az intézkedéscsoport fő fókusza egy olyan modern, felhasználóbarát intermodális rendszer létrehozása, amely elősegíti az utazási láncok egyszerűsítését és a különböző közlekedési módok hatékony összekapcsolását. A fejlesztések részeként új P+R és B+R parkolók épülnek az agglomerációban, továbbá a meglévő átszállási csomópontok átalakítása kényelmes, biztonságos és akadálymentes környezetet teremt az utasok számára, ahol modern utastájékoztató rendszerek és digitális eszközök segítik az utazások tervezését. Az integrált tarifarendszer, valamint az új innovatív digitális megoldások bevezetése révén az utazások egyszerűbbé és vonzóbbá válnak, csökkentve az egyéni gépjárműforgalmat és mérsékelve a torlódásokat. Ezen felül szemléletformáló programok segítik a fenntartható mobilitás társadalmi elfogadottságának növelését. A szemléletformálás mellett kiemelt szerepet kell kapniuk a gazdasági ösztönzőrendszereknek és a szabályozási eszközöknek, amelyek közvetlen hatást gyakorolnak a közlekedési szokásokra.

(P2.K.2.) Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése

Az agglomeráció közösségi közlekedési rendszere nem képes kellőképpen versenyezni az egyéni gépjárműhasználattal. A vasúti infrastruktúra számos vonalon elavult, a pályák állapota leromlott, különösen a fővárosi fejpályaudvarokon és az elővárosi vonalak nagy részén (pl. 1., 71., 100., 142. sz. vasútvonalak). A kapacitások szűkösek, a rendszer zavarérzékeny, és gyakoriak a késések, ami rontja a közösségi közlekedés megbízhatóságát és vonzerejét. A HÉV-vonalak járműparkja és infrastruktúrája szintén elavult, akadályozva a versenyképesség javítását. Hiányzik a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér kötöttpályás kapcsolata, ami hátrányosan érinti a régió nemzetközi elérhetőségét. A közforgalmú vízi közlekedés a Dunán alulhasznosított. A helyi és helyközi autóbuszos közlekedés szolgáltatásminősége nagy eltéréseket mutat.

Az intézkedéscsoport célja egy olyan korszerű, kapacitív, környezetbarát és integrált közösségi közlekedési hálózat kiépítése, amely valós alternatívát kínál az egyéni gépjárműhasználattal szemben. Ennek része a nagyvasúti és HÉV-rendszer teljes körű korszerűsítése, távlati szinten új kapcsolatok kiépítése, ami lehetővé tenné az átmenő vasúti közlekedést és az utazási idők jelentős csökkentését. A repülőtér kötöttpályás kapcsolatának megvalósítása javítaná a nemzetközi mobilitást. A vízi közlekedés fejlesztése új közlekedési alternatívát biztosíthat. A helyközi és helyi

autóbusz-hálózat fejlesztése, a ráhordó rendszer erősítése szintén kulcsszerepet kap a modal split eltolásában, a közlekedési torlódások és a környezeti terhelés csökkentésében.

P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések

Az agglomeráció közúthálózatát jelentős forgalmi terhelés sújtja, különösen az országos főutak lakott területeken áthaladó szakaszain. Az M0 körgyűrű hiányzó szakasza miatt az átmenő forgalom sok esetben a települések belső részein halad át, súlyosbítva a torlódásokat és környezeti terhelést okozva. Ezen fejlesztés az ország, az agglomeráció és a főváros szempontjából is a legfontosabb beruházás versenyképességi szempontból. A harántirányú útkapcsolatok hiányosságai az agglomeráció több szektorában tovább növelik a közúti közlekedés egyenetlenségeit. Ezzel párhuzamosan a térségi kerékpárforgalmi hálózat is fejletlen, különösen a települések közötti kapcsolatok hiánya jelent akadályt a fenntartható közlekedési módok térnyerésének.

Az intézkedéscsoport célja a közúti és kerékpáros infrastruktúra fejlesztése, hogy az egyéni közlekedés biztonságosabbá, gyorsabbá és környezetbarátabbá váljon. Ennek része a gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése és a szűk keresztmetszetek megszüntetése, amely javítja az átmenő és helyi forgalom elvezetését. Az új gyűrűirányú kapcsolatok kialakítása különösen fontos a főváros tehermentesítése érdekében. A térségi kerékpárforgalmi hálózat fejlesztése – beleértve a hivatásforgalmi és turisztikai célú nyomvonalakat – támogatja az aktív mobilitást, csökkenti a gépjárműhasználatot és javítja a települések közötti elérhetőséget.

P2.K.4 Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer

A Budapesti Agglomeráció közlekedési rendszere több ponton alacsony szolgáltatási színvonalat és élhetőségi problémákat mutat, különösen a helyi közutak, a gyalogos és kerékpáros felületek, valamint a településeken belüli forgalomkezelés területén. A közterületek túlterheltsége, az átmenő forgalom okozta zaj- és légszennyezés, valamint az áruszállításból eredő konfliktusok csökkentik a lakókörnyezet minőségét. A közlekedési rendszer nem elég fejlett ahhoz, hogy rugalmasan reagáljon a növekvő mobilitási igényekre és a környezeti kihívásokra.

Az intézkedéscsoport célja a közlekedési rendszer szolgáltatási színvonalának emelése és a települések élhetőségének javítása. Ennek keretében a közlekedésbiztonság erősítése kiemelt prioritást kap, különös tekintettel az iskolák, óvodák környezetére és a gyalogos-kerékpáros infrastruktúrák bővítésére. Fontos célkitűzés a lakóterületi forgalomcsillapítás, amely a gépjárművek sebességének csökkentését, valamint az átmenő forgalom elterelését jelenti, így csökkentve a környezeti terhelést. A logisztikai folyamatok átszervezése, az áruszállítás optimalizálása és a környezetbarát megoldások elősegítik a zavaró hatások csökkentését és növelik a rendszer hatékonyságát. Az intelligens közlekedési rendszerek alkalmazása és a digitális forgalomirányítás modern eszközei hozzájárulnak a közlekedési hálózat forgalomlevezető és alkalmazkodóképességének növeléséhez. A tudatos közlekedéspolitikának pedig alapja a stratégiai tervezés és az üzemeltetési kapacitások fejlesztése.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Közlekedési módok közötti megoszlás a zöld közlekedési módok irányába tolódik. • Közlekedési eredetű üvegházhatásúgáz-kibocsátása csökken. • Közúti torlódások csökkenek. • Közlekedésbiztonság javul. • A napi ingázásban a közösségi közlekedés arányának növekedése.	• Motorizációs fok az agglomerációban. • Agglomerációs gyűrűből Budapestre ingázók száma. • Budapestről az agglomerációs gyűrűbe ingázók száma. • Közúti balesetekben elhunytak száma az agglomerációban az adott évben. • Elégedettségi mutató a Budapesti Agglomeráció közlekedésével kapcsolatban.	A Budapesti Agglomeráció teljes területe.
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Építési és Közlekedési Minisztérium. • Vármegyei, fővárosi, települési és kerületi önkormányzatok. • Magyar Közút, MÁV Csoport, BKK, MAHART.	• Vármegyei, fővárosi, települési és kerületi önkormányzatok. • BKV. • Budapest Airport. • Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium. • Aktív Magyarországért Felelős Államtitkárság. • Budapest Közút.	• Közlekedéstudományi Intézet (KTI). • Helyi járat szolgáltatók. • Helyi és szakmai civil szervezetek. • Kamarák. • BRFK és Pest MRFK Közlekedésrendészeti Főosztálya.

Kapcsolódó Intézkedéscsoportok	
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer

P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. KÖZMŰ, VÍZI ÉS ENERGIAELLÁTÁS FEJLESZTÉS**

Prioritás részletes leírása és indoklása

Közműfejlesztés

A területfejlesztési koncepció megvalósításához szükséges közműellátás biztosítása, az érvényes előírások alapján településenként önkormányzati feladat, de a forrásigény nagyságrendje miatt állami segítségnyújtás is indokolt. Ezt az előírások adta feladatot, vagy közvetlen az önkormányzat látja el, vagy szerződés alapján egy-egy közműág ellátására létesített szolgáltató biztosítja. A főváros és az agglomerációs gyűrűben fekvő települések mindegyikénél a közműellátást az arra létesített közműszolgáltatók biztosítják, egyedi szerződéskötések alapján.
Hangsúlyozni kell, hogy a közműellátás egy szolgáltatás, amelyet elméletileg annak kell finanszírozni, aki a szolgáltatást igényli, kivétel a lakossági szféra, ahol a szolgáltató és az önkormányzat átvállalhatja. A területfejlesztő beruházás közműellátásának finanszírozója a beruházó (esetenként a beruházót-fejlesztőt támogató finanszírozásával lehet megvalósítani).

A közműfejlesztés lépcsőfokai, a közműfejlesztés prioritásai:
A Budapesti Agglomeráció fejlesztési célkitűzésében megfogalmazott jövőképhez, az élhető térség eléréséhez szükséges közműfejlesztés három lépcsőfokának a teljesítése szükséges.

- A meglevő hálózati rendszerek településszintű fejlesztése és jókarba helyezése (a szolgáltatást nyújtó közszolgáltatók feladata, önerő, önkormányzati támogatás és cél-pályázati források igénybevételével).
- Az újabb kihívások kompenzálása (közműfogyasztók, szolgáltatók, önkormányzatok feladata, önerő és cél-pályázati források igénybevételével).
- A területfejlesztésben rögzített új fejlesztési javaslatoknak igény szerinti közműellátása (fejlesztő feladata, önerő és cél-pályázati források igénybevételével).

1. A Budapesti Agglomeráció fejlesztési koncepciójának megvalósításához szükséges közműfejlesztési javaslat első lépcsőfoka, első prioritása, a hálózatok településszintre fejlesztése és a meglevő hálózati rendszerek jókarba helyezése.

A Budapesti Agglomeráció területén fekvő településeken élők számára a rendelkezésre álló közműellátottság bár mutatószámaiban országos átlag feletti, de ellátottsági hiányosságok az agglomeráció területén is előfordulnak. A legelső prioritás a település beépítésre szánt területén élő, még el nem látott fogyasztók ellátásának megoldása, amelyhez a hálózatok fejlesztése szükséges.

Terület	Állandó népesség száma (fő)	Lakás-állomány (db)	Közüzem vízvezeték bekapcsolt lakások száma (db)	Közüzem vezeték bekapcsolt lakások aránya (%)	A közüzemi szennyvíz bekapcsolt lakások száma (db)	A közüzemi szennyvíz bekapcsolt lakások aránya (%)
Budapest	1630320	963103	962140	99,9	914205	94,9
Agglomerációs gyűrű	918613	347348	329270	94,8	301889	86,9
BA összesen	2548933	1310451	1291410	98,5	1216094	92,8

Terület	Állandó népesség száma (fő)	Lakás-állomány (db)	Háztartási villamosenergia fogyasztók száma (db)	Háztartási villamosenergia fogyasztók aránya (%)
Budapest	1630320	963103	1014620	105,35
Agglomerációs gyűrű	918613	347348	401204	119,58
BA összesen	2548933	1310451	1415824	

Terület	Állandó népesség száma (fő)	Lakás-állomány (db)	Háztartási gázfogyasztók száma (db)	Háztartási gázfogyasztók aránya (%)	Távfűtésbe bekapcsolt lakások száma (db)	Távfűtésbe bekapcsolt lakások aránya (%)
Budapest	1630320	963103	715574	74,3	240777	25
Agglomerációs gyűrű	918613	347348	281673	76,83	17541	1,81
BA összesen	2548933	1310451	997247		258318	

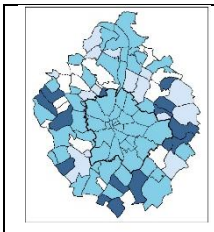

Ivóvízellátottság (Forrás: 2022. évi KSH adatok alapján saját szerkesztés Megj.: a budapesti adatok a népszámlálási adatokon alapulnak)

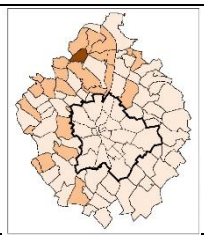

Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%) 2022-ben Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

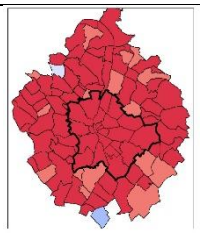

Háztartási villamosenergia fogyasztók aránya (%) 2022-ben Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

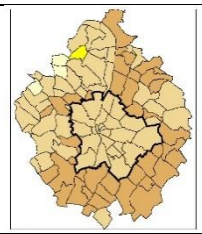

Háztartási gázfogyasztók aránya (%) Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

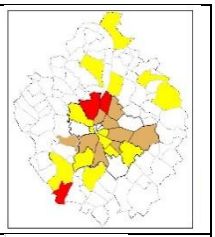

Távfűtésbe bekapcsolt lakások aránya (%) Forrás: KSH (2022) adatok alapján saját szerkesztés

A Budapesti Agglomeráció területén fekvő települések kedvező közműellátási lehetőségét nyújtó, műszaki hálózati rendszerek -a csapadékvíz elvezetés kivételével- elméletileg többnyire kiépítésre

kerültek, de mindegyik közműágnál a még el nem látott fogyasztók ellátása érdekében hálózatfejlesztési feladatokkal is kell számolni.

A Budapesti Agglomeráció területén fekvő valamennyi települést, a fővárost is érinti, az egyes települések fejlődésében komoly társadalmi éket, feszültséget okozó területfelhasználási változtatás, amelyet a korábban országosan megvalósított zárt-kertes településrészek kialakítása és azok közműellátásának problémája okozott.

Az így kialakított településrendezési szempontból problémás településrészek használata az idők során az eredeti célokat hátrahagyva, többnyire a szükséges településrendezési tervezés, a megfelelő feltáró út-hálózat és telekstruktúra kialakítása nélkül többnyire burkoltan alakult át. A telektulajdonosok érdekérvényesítő képességének mértékében, ma már jelentős hányaduk hatályosan is, beépítésre szánt területi besorolásúvá változott megfelelő infrastruktúra ellátás nélkül. A hatályos tervekben még beépítésre nem szánt kiskertes területként szereplő telkeknél is jellemző, hogy burkoltan megváltozott a területhasználata.
Ezeknél a burkoltan, vagy megengedetten funkciót váltó településrészeknél a megfelelő paraméterű utak utólagos kialakítására korlátozott a lehetőség. A rendelkezésre álló területfeltáró utak a közlekedési nehézségeken kívül a közműhálózat kiépítését, a csapadékvizek elvezetésének megoldását alig teszik lehetővé.
Az egyes településekre készült településtervekben felhívták a figyelmet az átalakulási folyamat feltételek teljesítéséhez kötött támogatásának szükségszerűségére, de kevés eredménnyel tudták a változási folyamatot a településeken belül jelentkező társadalmi feszültséget okozó hatása ellenére is megállítani.

Az egyes településeken élők jelenlegi közműellátásáról általánosan megállapítható, hogy az egyes közműágakhoz kiépített hálózatok műszaki állapota az üzembiztos szolgáltatást nem mindig tudja biztosítani. Az is általános, hogy tartalék kapacitással szinte egyetlen közműhálózati rendszer sem rendelkezik.

A legtöbb üzemzavar a vízi-közműellátás területén fordul elő, kiemelten a vízszolgáltatás vonatkozásában, ahol az elöregedett hálózatok meghibásodásai, a nagy hálózati veszteségek időnként komolyabb fennakadásokat okoznak. Ezért fel kell hívni a figyelmet a 25/2023. (XII. 13.) EM rendeletre, a 24/2023. (XII. 13.) EM rendeletre, valamint a 2011. évi CCIX. törvény előírásaira, amelyek a víziközmű-szolgáltatás, illetve a települési vízgazdálkodási tervek tartalmi követelményeinek és megvalósításának szabályozására vonatkoznak, azok mentén a hosszabb távú célkitűzések elérése biztosítható.
A klímaváltozás okozta talajvízszint süllyedéssel romló vízbeszerzési viszonyok, a vízminőség romlása is a vízellátást érintő fejlesztési feladatokat igényelnek.
A szennyvízgyűjtés-kezelés területén különösen az agglomeráció területén fekvő néhány településnél jelentősebb hálózatfejlesztési hiányosságok is vannak. A 2023-as statisztikai nyilvántartást vizsgálva,

Pilisszentlászló, ahol a közcsatornahálózat még nem került kiépítésre, de 70 %-os ellátottsági szintet el nem érő települések: Budakeszi, Dunabogdány, Herceghalom, Piliscsaba, Pilisszántó, Remeteszőlős, Sóskút, Visegrád, ahol jelentősebb hálózatfejlesztési feladatok is jelentkeznek. A szennyvízhálózat hiányát jobban kiemeli, ha a kiépített vízellátottságot is vizsgáljuk, amely Herceghalom és Pilisszántó kivételével, mindenhol 80 % feletti, így szinte valamennyi településen, eltérő mértékben, de még nyitott a közműolló.

A szennyvízgyűjtő hálózattal el nem ért ingatlanoknál közműpótlóként szennyvízgyűjtő medencét, vagy szennyvíztisztító kisberendezést alkalmaznak.

Közműpótlóként többnyire a szennyvízgyűjtő medencés megoldást alkalmazzák. A szennyvízgyűjtő medencéket elméletileg szigorúan vízzáró műtárgyként kellene kivitelezni, de ezek döntő hányada a műszaki átvételt követően már szikkasztó műtárgyként üzemel, amely talajba szikkasztja a szennyvizet, ez, az egyes települések legkomolyabb szennyező forrásai. Ezek a szennyező források az országnak azon a nyílt karsztvizes térségében, a fővárosi agglomeráció területén fordulnak elő, ahol a felszín alatti vízkészletek veszélyeztetettek és intenzív védelmet igényelnének, illetve dél-keleti részén belvízzel is veszélyeztetett!

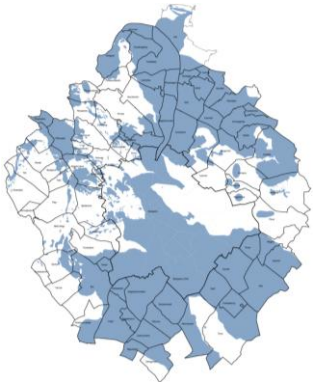

Vízminőség-védelmi terület övezete (Forrás: 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet alapján saját szerkesztés)

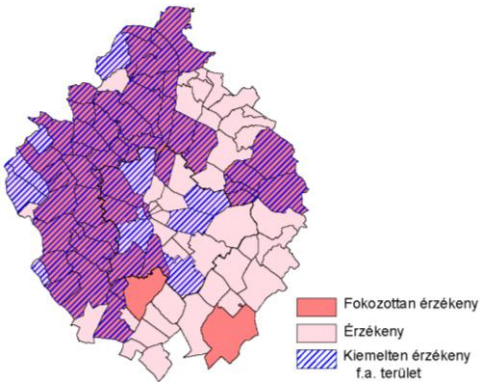

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról (Forrás: 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján saját szerkesztés)

A fővárosi agglomeráció területén a közcsatornára nem csatlakozó ingatlanok esetében, közműpótló műtárgyként ma is a legelterjedtebb megoldás a szennyvíz elméletileg zárt medencébe történő gyűjtése és a szennyvíz elszállíttatása a kijelölt befogadó helyre. A gyűjtőmedencék valóban vízzáró üzemeltetésének ellenőrzése és a szennyvíz elszállításának nyomon követése elméletileg önkormányzati feladat. A szabályozott és ellenőrzött begyűjtés és szállítás célja a talaj- és felszín alatti vizek védelme, valamint a jogellenes, környezetkárosító elhelyezések megelőzése.

A gyakorlatban a megfelelő ellenőrzési lehetőség hiányában a közcsatornára nem csatlakozó -a valóságban szikkasztóként üzemelő műtárgyakkal rendelkező- ingatlanoknál a szennyvizek talajba szikkasztása mindaddig fennmarad, amíg azoknak az ingatlanoknak a közcsatornás szennyvízelvezetési lehetősége nem valósul meg. Néhány ingatlan esetében azonban számolni kell annak hosszabb távon

is a fennmaradásával, ahol a csatornahálózat kiépítése műszakilag vagy gazdaságilag nehezen kivitelezhető.

A szennyvízgyűjtő hálózattal el nem ért ingatlanok kisebb hányadában közműpótlóként házi szennyvíztisztító kisberendezést alkalmaznak. A kisberendezés alkalmazási lehetőségét az arra vonatkozó rendeletek, előírások és helyi természeti, főként hidrogeológiai adottságok korlátozzák. A helyi építési szabályzat felelőssége a helyi adottságok figyelembe vételével a környezet károsítása nélküli telepítési feltételek meghatározása, valamint a kezelői megbízhatóság és kockázat vállalási szempontok mérlegelése.

A közműpótlók alkalmazásával járó kockázatok elkerülésének lehetőségét a közcsatornás szennyvízgyűjtés és szennyvíztisztító telepen történő kezelés biztosíthatja.

Összegezve, a szennyvízelvezetés és kezelés vonatkozásban is jelentős fejlesztési feladatok vannak.
Meg kell említeni a fejlesztési feladatok között a szennyvíztisztító kisberendezésekből, de a tisztító telepekről is kikerülő tisztított víz nem csupán terhelést jelenthet a környezetre, hanem megfelelő minőség esetén értékes erőforrásként is kezelhető. Az új szemléletű vízgazdálkodás célja, hogy a vízkörforgásba visszavezetett tisztított szennyvizek minél nagyobb arányban hasznosuljanak, különösen a klímaváltozás okozta vízhiányos időszakokban.

A tisztított szennyvíz hasznosítása többféle módon valósítható meg:

- Öntözésre: amennyiben a vízminőség megfelel a vonatkozó előírásoknak (pl. 2020/741/EU rendelet), a biológiailag megtisztított víz alkalmas lehet zöldfelületek, gyümölcsfák, dísznövények, illetve mezőgazdasági kultúrák öntözésére.
- Ipari és technológiai felhasználásra: a településeken működő ipari üzemek számára a tisztított szennyvíz kedvező alternatívát jelenthet technológiai vízként vagy hűtővízként, csökkentve az ivóvíz-felhasználást.
- Vízpótlás és talajnedvesség-megőrzésre: a tisztított víz felszín alatti szivárogtatása hozzájárulhat a talajvíz utánpótlásához, illetve a kiszáradás elleni védekezéshez.
- Ökológiai célra: természetes vízfolyások, tavak vagy vizes élőhelyek vízpótlása, amelyekben a megfelelő minőségű tisztított víz javíthatja az élőhelyek állapotát.

Szennyvízelvezetés vonatkozásában külön kell említeni a fővárosban jelentősebb hányadban előforduló és még néhány településen is, az egyesített rendszerű szennyvízhálózati rendszer elválasztottá tételi igényét, mint kiemelt fejlesztési feladatot.
A hálózatfejlesztési igényeken túl, a befogadó szennyvíztisztító telepek kapacitása és a tisztítási hatásfoka is okoz fejlesztési korlátozásokat. A kapacitásokban (talán a Dél-Csepeli szennyvíztisztító telep kivételével) jellemzően nincs tartalék, a tisztítási hatásfok pedig általánosan nagyon ingadozó. Bár előírások tiltják, a lakosság a csapadékvizeket beengedi az elválasztott rendszerű szennyvízcsatornába és az így lökésszerűen extra mennyiségű vizet a szennyvíztisztító telep nem tudja

megfelelően kezelni, különösen azért, mert a csapadékvízzel higított szennyíz kezelését a szennyvíztisztító telep technológiája nem tudja megfelelően követni.

Az energiaközművekről viszont rögzíthető, hogy a kiépítettség jellemzően közel követi az igényeket. Az energia szektorban azonban az energiaválság, a nemzetközi energiahordozó beszerzésének és árának változása, a kialakult ellátási rendszerek felülvizsgálatát, az energiafelhasználás kialakult rendszerének átalakítását igényli. Kiemelt feladat, hogy az energiamix változtatása ne a környezet terhelés növelésével történjen és ne menjen a komfortszint csökkenés irányába.

A legnagyobb hiányosság a csapadékvíz elvezetésében van, ahol a kiépítettség csak az egyes települések központjában tekinthető megfelelőnek. Csapadékvíz elvezetés vonatkozásában, nem csak az elvezetés hálózati rendszere igényel jelentősebb fejlesztést, hanem annak üzemeltetését is szolgáltatási szintre kellene emelni. A csapadékvíz elvezetését is közműként kellene kezelni és arra megfelelő szolgáltatót kellene létrehozni. Racionálisabb megoldásnak tűnik, ha a szennyvízgyűjtését végző szolgáltató, ahogy az a főváros területén is történik, vállalná be a csapadékvíz gyűjtésének megoldását is, kiterjesztve a szolgáltatását a nyílt árkos csapadékvíz gyűjtő rendszerekre is, azok megfelelő üzemben és jókarban tartásával.

A csapadékvíz elvezetéshez szorosan kapcsolódnak a felszíni vizek rendezési feladatai, amelyek a vizek tovább szállításában töltenek be szerepet. A felszíni vizek és az, azokat befogadó gerinc-vízfolyások, az agglomeráció területén áthaladó Duna és jobb- és bal-parti mellékvizeinek mederben tartása a Budapesti Agglomeráció területén árvízi védekezéssel oldhatók meg. Az árvízi védekezési feladatokat növelte a klímaváltozás hatására előforduló szélsőséges csapadék-események, villám-árvizek előfordulása és az egyes felszíni vizek vízgyűjtőjén a burkoltsági arányok megváltozása, amelynek hatására a záporok gyorsabban és a korábbihoz képest, nagyobb mennyiségben terhelik árhullámokat okozva a befogadókat. Az árhullámok kezelhetősége érdekében módosították a mértékadó árvíz szint mértékét, s ez a megnövekedett árvízszint és az azt kiegészítő, magasítási előírás alapján kell az egyes települések árvíz-védelmét újra gondolni, a védvonalakat fejleszteni.

A területfelhasználás lehetőségét erősen korlátozó adottság a magasabb talajvíz állású, belvízzel sújtott területek hasznosítása. Talán az egyetlen közműveket érintő pozitív hatása a klímaváltozásnak, hogy a talajvíz-szint csökkenésével a belvízzel veszélyeztetett területek csökkentek.

Összefoglalóan értékelve a jelenlegi közműszolgáltatások állapotát, hiányosságait az egyes közművek jókarba helyezésével, a hiányosságok pótlásával, a jelenlegi korlátozások és az ellátottságok javíthatók lennének. A hálózatfejlesztésre, a jókarba helyezésre az egyes szolgáltatóknak többnyire vannak tervei (ilyen pl. vízi közműveknél az un Gördülő Fejlesztési Tervek), de valamennyi közmű számára a megfelelő fejlesztéshez a gazdasági háttér biztosítása hiányzik, annak biztosításával nyílna lehetőség a prioritásban első feladatként jelölt, a meglevő fogyasztók megfelelő ellátását szolgáló fejlesztések megvalósítására.

2. A Budapesti Agglomeráció fejlesztési koncepciójának megvalósításához szükséges közműfejlesztési javaslat második lépcsőfoka, második prioritás az újabb kihívások kompenzálásának biztosítása.

A közműellátásban általánosan újabb kihívásokat jelentett a környezetvédelmi előírások szigorítása, kiemelten a vízvédelem területét és a levegőtisztaság védelmét érintően, valamint az egyre növekvő klímaváltozás hatáskezelésének közműves feladatai, valamint az energiaellátás lehetőségét megrázó energiahordozó válság.
Ma a világ valamennyi településének, így a Budapesti Agglomeráció területén fekvő településeknek is a jövőjét a folyamatban zajló klímaváltozás fogja meghatározni és ahhoz, hogy az élhetőség fennmaradjon kettős célt kell kitűzni, egyrészt az emberi alkalmazkodó képességet kell növelni, másrészt a várható hatások kompenzálására kell megoldást találni. A klímaváltozás hatásai valamennyi közműágat érintik.

A vízi-közművek területén a klímaváltozás okozta talajvíz, rétegvíz süllyedés, a Duna vízszint csökkenése, szélsőséges szint mozgása, a vízbeszerzés lehetőségét nehezíti, amely jelentős fejlesztéssel kompenzálható. A mennyiségi vízbeszerzési lehetőség nehézségéhez párosul a kitermelt víz minőségének is a romlása, amely szintén jelentős fejlesztéssel kompenzálható.
A vízkészlet, vízbeszerzés biztonságára, a vízbázisok védelmére kiemelt figyelmet kell fordítani, a kockázatot jelentő egyéni érdekek érvényesítésének nem szabad utat nyitni (a közműpótló műtárgyak alkalmazásának gondolatlan megengedése!).
Az egészséges ivóvíz előállítása egyre költségigényesebb technológiával oldható meg, kiemelt feladatnak kellene lenni, hogy ivóvizet csak ivóvíz minőséget igénylő célra használjanak. A kisebb települések, lazábban beépített területén, könnyedén javasolható, hogy a nem ivóvíz minőségű vízigényük kielégítésére helyi vízbeszerzést létesítsenek, de ezt egy intenzívebb beépítésű területen, a főváros szinte egész beépítésre szánt területén, az agglomerációban fekvő városok központjaiban, ennek megoldására alig van lehetőség.

A főváros területén, bár az ivóvíz ellátásához szükséges vízbeszerzés lehetőségében még van tartaléka, mégis a nem ivóvíz minőségű vízellátás (locsolóvíz, burkolat karbantartó víz ellátása, stb) lehetőségét célszerű lenne vizsgálni. Erre megoldást adhat az ipari vízellátás újraélesztése, felülvizsgálata, új iparivíz ellátó rendszer létrehozása. A fővárosban még nyomokban az iparivíz beszerzési mű, az „ősi" hálózat maradványai ma is több helyen, ugyan üzemen kívüli állapotban, de megvannak. Az újra üzemképesé tétele nyilván csak jelentős átépítésével oldható meg, de helyfoglalása az újraélesztés lehetőségét kínálja. Ez a fővárosban megfontolandó, azt is megemlítve, hogy az ipari vízkivételi vízmű területe még nem épült be, bár a fejlesztési szándékok között új beépítésre szánt területi hasznosításra javasolt.
A fővárosban, az ez irányú gondolkodás szükségességét az is alátámasztja, hogy a klímaváltozás okozta felmelegedés, amely 10 éven belül, tartós 40 fok feletti hőmérséklet előfordulását jósolja, az utak, a villamosközlekedés üzemképes állapotban tartásához a villamos-pályák (a fehérre festésen túl), az

útburkolatok hűtését meg kell oldani, arra is a kiépített iparivíz ellátó rendszer nyújtana takarékosabb, gazdaságosabb megoldást.

A klímaváltozás okozta másik nagy vízi-közműveket érintő hatás területe a szélsőséges csapadékviszonyok, villámárvizek kezelésének megoldása.
A vizsgált 81 település mindegyikén a leghiányosabb kialakítású közműág a csapadékvíz elvezetés, amelynek megoldása és üzemeltetése is helyi önkormányzati kompetencia. Műszaki szempontból közműágnak tekintjük, de valódi közműszolgáltatási rendszerbe nem tartozik, bár ezirányú rendezésére szükség lenne. Célszerűen a szennyvízgyűjtő hálózat üzemeltetőjét kellene szolgáltatóként megbízni, amely nem csak a zárt csapadékvíz hálózat üzemeltetését végezné, hanem a nyílt árkos vízelvezetés üzemeltetését, karbantartását is megoldhatná.
A fővárosban, a települések központjának kisebb-nagyobb területén a csapadékvíz elvezetésére zárt csapadékcsatorna hálózatot létesítettek, amelynek kezelője általában már jelenleg is a szennyvízhálózat üzemeltetője. A zárt csapadékvíz elvezető hálózattal nem rendelkező településrészeken, a települések beépített területén is a csapadékvíz elvezetése nyílt burkolt, vagy föld medrű árkokkal biztosított. Ezeket az árkokat a helyi önkormányzatoknak kellene jókarban tartani, hogy a vízszállító képessége folyamatosan biztosított legyen, de erre megfelelő gazdasági fedezete többnyire nincs, így csak havária esetben foglalkoznak vele. Szinte mindegyik településen vannak olyan településrészek, ahol a csapadékvíz elvezetése beépítésre szánt területen sincs megoldva.
Beépítésre nem szánt területen a csapadékvíz elvezetését többnyire a természet alakította vízfolyások, árkok, vízmosások, illetve rövidebb hosszabb nyílt árkok biztosítják. Ki kell emelni, a különösen változatosabb topográfiájú településeken (Budakeszi, Budaörs, Szentendre, Dunakanyar jobb és bal-parti településeken stb.) a természetes vízmosásokat később útként hasznosították és a vízelvezetés helyigényét nem vették figyelembe, amely a nagyobb mélységű vízmosásnál, horhosnál, utólag nehezen biztosítható.
A természet alakította, de a művi kialakítású csapadékvíz elvezető rendszerek is a klímaváltozás hatására egyre szélsőségesebb csapadékvíz mennyiségek elvezetését már nem biztosítják. Általánosan jellemző, hogy a befogadó vízfolyások a többlet vízterhelés kiöntés mentes tovább szállítását, már nem tudják biztosítani.
Az egyre sűrűbben előforduló szélsőséges csapadékesemények (szuper cellás záporesemény) okozta vízelöntési károk elhárítása érdekében a helyi víz visszatartás (záportárolók) megvalósítása elkerülhetetlen lesz. Erre vonatkozó helyi építési szabályozás már egy évtizede előírja az ezirányú kötelezést, de a megvalósítás és különösen annak az ellenőrzése gyakran nem megfelelő.

A vízi-közművekkel kapcsolatban kiemelten a fővárosra vonatkozóan meg kell említeni a még ma is jellemző egyesített rendszerű csatornahálózattal történő csapadékvíz elvezetés problémáit. A közműfejlesztési koncepcióban kiemelt feladatként kell foglalkozni a vízelvezetés elválasztott rendszerűvé tételének igényével. A jelenlegi egyesített rendszerű vízelvezetés elválasztottá tételét a Duna projektben is követelték, mivel a nagy csapadékeseményeknél igénybe vett vészkiöntőknél szennyvizet engednek a Dunába, ami mindenképpen elkerülendő kell legyen.

A fővároson áthaladó Duna a lehetőségek tárházát nyújtja, sportolás, turisztikai szempontokat, akár közlekedési célú lehetőségét tekintve, de a szélsőséges vízszintmozgás, árhullámok megjelenése, az árhullámok mederben tartása árvízvédelmi feladatokat okoz.

Az energia-közművek területén a klímaváltozás okozta felmelegedés hatáskompenzálásának megoldása ad közműfejlesztési feladatokat. Az egyre erőteljesebben érezhető felmelegedés elleni védelem energiaigénye, jelentős terhelést okoz az energiaközművekre. Ez az energia-közmű terhelés növekedés egybeesett a nemzetközi energiapolitikai változással, a kirobbant energiaválsággal, az energiahordozói árrobbanással, a nemzetközi szinten jelentkező energiahordozó ellátási zavarokkal.

Az energiaellátási struktúrát egy időben ért kettős hatás, a klímaváltozás kompenzálása és az energiahordozói válság kezelési igénye az energiaellátási struktúra felülvizsgálatát tették szükségessé. A klímaváltozás fékezését szolgáló megoldások, a környezetvédelmi elvárások, a levegőtisztatás védelmének növekvő igényei, növelték a kielégítendő energiaigényeket, az energiahordozó válság idején, miközben a fenntarthatóság követelménye is növekedett.

A környezetvédelem és a fenntarthatóság szempontjainak az érvényesítése szoros összefüggésben jelentkezik az energiaellátás területén. A két irányú igény teljesítéséhez elsődlegesen az energiaigény csökkentése szükséges. Az el nem fogyasztott energia kíméli a környezetet és csökkenti a költségeket, segíti a fenntarthatóságot.
A környezetvédelem és a fenntarthatóság javításához az ellátási struktúra optimálisabb szerkezetű, racionálisabb gazdálkodási lehetőséget nyújtó átalakítása szükséges. Az energiaellátási struktúra felülvizsgálat során kialakítandó új ellátási struktúrának biztosítani kell a komfortos életkörülmény megőrzését, figyelembe kell venni a fenntarthatóság gazdasági elvárásait, a környezetterhelés növekedésének a minimalizálását és a várható klímaváltozás okozta felmelegedés hatáskompenzálásának kezelési igényét is.

Az energiaellátási struktúra racionálisabb energiagazdálkodásához optimálisabb energiahordozó szerkezet alakítható ki, ha a hagyományosan hasznosított energiahordozók mellé bevonjuk a megújuló energiahordozók hasznosítását is, lehetőleg egyre nagyobb részarányban.

A Budapesti Agglomeráció területén fekvő településeken a megújuló energiahordozók hasznosítására elsődlegesen a napenergia vehető igénybe, napkollektorok-naperőművek alkalmazásával, továbbá a föld energiája föld-hőszivattyúk alkalmazásával, a termálvíz hasznosítható és a formálódó előírások ma már a szélenergia hasznosítás lehetőségét sem zárja ki. Az utóbbi években a termikus energia nyújtotta adottságok hasznosítási lehetőségét kutatják, hosszabb távon jelentősebb szerepet szánnak ennek a természeti kincsnek az energiatermelésbe való bevonására.

A klímaváltozás hatására jelentkező felmelegedés a távhőszolgáltatású épületeknél okoz kiemelten nehézséget. Budapesten kívül kilenc településen (Budaörs, Dunakeszi, Érd, Gödöllő, Százhalombatta, Szentendre, Szigetszentmiklós, Vác, Veresegyház) üzemel távhőszolgáltatás. A fővárosban a lakásállomány 25 %-a, az agglomerációban fekvő települések lakásállományának összesítve mindössze 1,8 %-a rendelkezik távhőellátással. A távhőellátás közvetlen hűtési ellátási szolgáltatásra jelenleg még nem alkalmas, így a klímaváltozás hatására természetes árnyékolási lehetőségekből kieső emeleteken fekvő lakások, a hőszigetelések megoldása ellenére is élhetetlenné válnak gépi hűtés megoldása nélkül. Prioritásként kell kezelni a lakótelepi épületek gépi hűtésének megoldását, az ahhoz szükséges többlet energiaigény biztosítását, amelynél figyelembe kell venni a fenntarthatóság megőrzését és az egyes épületek arculatának a településképi illeszkedési igényeit is.

Az energia ár-robbanás negatív folyamatot indított el, nagyobb mértékben az agglomeráció gyűrűjében fekvő településeken, de a fővárosban is, ahol arra a műszaki feltételek rendelkezésre álltak az egyéni gazdasági nehézségekkel küzdő ingatlan tulajdonosok a földgáz helyett a nem vezetékes energiahordozók hasznosítását helyezték előtérbe és azzal rontották a környezeti állapotot. Ennek a folyamatnak a megállítására optimális energiastruktúra kialakítása szükséges, amelyhez a megújuló energiahordozók alkalmazási lehetőségének térnyerési lehetőségeit kell megkeresni, és annak gyakorlati hasznosítását szorgalmazni.

3. A Budapesti Agglomeráció fejlesztési koncepciójának megvalósításához szükséges közműfejlesztési javaslat harmadik lépcsőfoka, harmadik a prioritási sorban a területfejlesztésben rögzített várható új beruházások új igényinek kielégítése.

A település közműigényeit részben a lakossági fogyasztás, részben a gazdasági szféra fogyasztása eredményezi. A gazdasági fogyasztók mindenkor egyedileg állapodnak meg a szolgáltatókkal és a szolgáltatók az ellátásukat külön, az erre kötött megállapodásuk alapján biztosítják, ezt változatlannak lehet feltételezni a prognózis készítése során, mivel ezirányú ellátási feladata az önkormányzatoknak nincs.

A település fejlődésével járó lakossági igénynövekedés meghatározása viszont fontos, mivel az ellátási kompetencia egyrészt önkormányzati feladat, másrészt csak az önkormányzat közreműködésével valósítható meg. A lakossági fogyasztók igénybecslése a jelenlegi lakossági fogyasztás tényadatára támaszkodva a település meglevő lakosságának komfortigény növekedésére, a még el nem látott fogyasztók igényeinek a kielégítésére és a népességváltozására prognosztizálható igényekből tevődik össze.

A lakossági igények kielégítésénél meghatározó szempont, hogy a jelentkező klímaváltozás hatásait kezelve az életkörülmények javuló tendenciát mutassanak, a komfortigény kielégítése a környezet terhelését lehetőleg ne növelje, de a fenntarthatóság is biztosított legyen. A fenntarthatóság javításához szükséges a fogyasztás csökkentése, amelynek elérésében jelentős szerepet tölt be a tudatformálás, a takarékosságra nevelés. A tudatosabb takarékosabb közműfogyasztás eredményeként a közhálózatról történő vételezés, s ezzel a közműköltségek jelentősen csökkenthetők.

A közelmúltban kirobbant energiahordozó válság, az energiahordozók fogyasztói árának drasztikus növekedése a lakosságot és különösen a gazdálkodó szervezeteket erőteljesebb takarékosságra kényszeríti és az önellátásra törekvést erősíti, amelyre a megújuló energiahordozó hasznosítása kínál lehetőséget.
Reális esélye van annak, hogy az energiahordozó árrobbanása lakosságot költségérzékenyebbé tette és takarékosabb fogyasztásra késztette, ennek hatása várhatóan a vízfogyasztás csökkentésére is átterjed. A fenntarthatóság javítása, a közmű költségek csökkentése a fogyasztási szokások felülvizsgálatát, a takarékosságra törekvést az energiafogyasztás mellett a vízfogyasztás csökkenését is fogja eredményezni, ezzel a fajlagos fogyasztások távlatilag nem növekedni, hanem csökkenni fognak.

A közműigények volumenét alapvetően befolyásolja a várható népesség-mozgás. A népesség-mozgás várható jövőképére előzetes demográfiai tanulmány készült 2050-re. A demográfusok által készített népesség-prognózis egyelőre csak a fővárost és az agglomerációban fekvő településeket különítette el, azon belül a települések járási szintű összevonásával. Az igénybecslésnél a demográfiai prognózis alapján a járási szintű adatokból lehet település szintű adatokat becsülni.

Budapesti Agglomeráció népességszám változási prognózis

	2000	2010	2000-2010	2022	2010-2022	2050	2022-2050
Terület	**Állandó népesség száma (fő)**	**Állandó népesség száma (fő)**	**Növekedés %**	**Állandó népesség száma (fő)**	**növekedés %**	**Állandó népesség száma (fő)**	**Növekedés %**
Agglomerációs gyűrű	665310	813536	22	918613	13	1022835	11
Budapest	1747305	1694900	-3	1630320	-4	1725000	6
Budapesti Agglomeráció	**2412615**	**2508436**	4	**2548933**	2	**2747835**	8

A demográfiai prognózis alapján a lakásállomány változása is prognosztizálható, amely alapot adhat az előzetes közműigények prognózisának az elkészítésére is.

Lakásszám változása

változás	**2000**	**2010**	**2000-2010**	**2022**	**2010-2022**	**2050**	**2022-2050**
Terület	**Lakás-állomány (db)**	**Lakás-állomány (db)**	**Növekedés %**	**Lakás-állomány (db)**	**Növekedés %**	**Lakásállomány (db)**	**Növekedés %**
Agglomerációs gyűrű	239839	291382	21	347348	19	389052	12
Budapest	820191	895400	9	963103	8	1098103	14
Budapesti Agglomeráció	**1060030**	**1186782**	12	**1310451**	**10**	**1487155**	**13**

A demográfiai prognózis a víziközmű igények becslésére, a lakásállomány prognózisa az energia igények tájékoztató távlati meghatározására ad lehetőséget.
Közműigény prognózis készítésénél figyelembe véve, hogy a nagy beruházások közvetlen igénybejelentéssel, egyedileg állapodnak meg a közmű-szolgáltatókkal és számukra a beruházás költségterhére a szolgáltatók kiépítik az igényelt ellátásukat, igényprognózist készíteni a lakossági változásról lehet.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Teljes közműellátás elérése. • Hálózati veszteségek csökkenése. • Ellátás biztonság javulása. • Megújuló energiahordozó hasznosítás növekedő hányada. • Klímaváltozást kezelő vízgazdálkodás, vízvisszatartás. • Árvízvédelem javítása.	• Vízellátottság arány növekedése (%). • Közcsatorna hálózatra csatlakozó lakások arány növekedése (%). • Hálózati vízveszteség arány csökkenése (%). • Megújuló részarány növekedése (%). • Hálózati meghibásodások számának csökkenése (db). • Árvízzel elöntött ingatlanok számának csökkenése (db).	• Települések. • Járások. • Vízgyűjtő területi egységek.
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Települési önkormányzatok. • Önkormányzati társulások. • Közműszolgáltatók. • Energiakereskedő cégek.	• Szakminisztériumok (ÉKM, EM). • Vízügyi főigazgatóság (OVF). • Tervezők-kivitelezők.	• Katasztrófavédelmi és vízügyi hatóság. • Ingatlantulajdonosok. • Kormányhivatalok.
Kapcsolódó Intézkedéscsoportok		
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	P3.I.1. Ivóvízellátás P3.I.2. Szennyvízkezelés P3.I3. Csapadékvíz-gazdálkodás P3.I4. Energiarendszerek fejlesztése P3.I5. Árvízvédelem	

P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. GAZDASÁGFEJLESZTÉS, VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉS**

Prioritás részletes leírása és indoklása

A Budapesti Agglomeráció gazdasága a metropolisz térségekre jellemzően kiemelkedő szerepelt tölt be az ország gazdasági teljesítményében és a közép-európai nagyvárosi centrumok hálózatához kapcsolódik. A Budapesti Agglomeráció termelte meg 2023-ban az ország GDP-jének mintegy 46%-át, ebből önmagában a főváros 38%-ot. Budapest és az agglomerációs gyűrű gazdasági jellemzői tekintetében markáns kettőség jelenik meg, elsősorban a gazdaság jövedelemtermelő képessége tekintetében, amely mögött összetett okok húzódnak meg: eltérő a gazdaság szerkezete, mások a meghatározó gazdasági ágak, a gazdaság sűrűsödésének szintje, a jellemző vállalati méretek, a beruházások mértéke stb. Megjegyzendő, ez általában jellemző a nagyvárosi térségekre, ahol az agglomerációs térségek nagy mértékben a központi nagyváros és az egész agglomerációs térség logisztikai, kereskedelmi kiszolgáló funkcióit töltik be.

Budapest kiemelkedő gazdasági szerepének fő okai a magas termelékenységű üzleti-pénzügyi-műszaki-IKT stb. szolgáltatások és az ezekhez kapcsolódó beruházások koncentrálódása, amelyben jellemző a külföldi szereplők nagy számú jelenléte is: az országban a legtöbb külföldi tulajdonú vállalkozással a főváros, majd utána pedig Pest vármegye rendelkezik. A Magyarországra érkező külföldi tőkebefektetések több mint 50%-a, a Budapesti Agglomerációba áramlott 2023-ban. Az agglomerációban több mint 410 ezer működő vállalkozás, míg működő társas vállalkozásokból több mint 210 ezer darabvolt megtalálható 2023-ban, ami az ország társas vállalkozásainak csaknem 46%-át jelenti. Azonban a vállalkozások jelentős része még ebben a fejlett térségben is olyan problémákkal kell szembenézzen, mint a tőke- és tudáshiány, az innováció alacsony szintje, a vállalkozási menedzsment és stratégiai tervezés, illetve a digitalizációs felzárkózás hiányosságai.
Az innováció szempontjából is meghatározó térség a Budapesti Agglomeráció, ám ez is inkább a fővárosban rajzolódik ki markánsan, míg az agglomerációs gyűrűben nagyobb részben az alacsonyabb hozzáadott értéket termelő vállalkozások vannak jelen.

A magasabb hozzáadott értéket előállító, tudásalapú gazdaságra való minél nagyobb mértékű átállás az agglomerációs gazdaságfejlesztés elsődleges célterülete, így jelen Prioritás vezérfonala is, amely minden kapcsolódó Intézkedésben, projektben megjelenik. A Prioritás területi fókuszát ennek megfelelően a gyengébben teljesítő Pest vármegyei agglomerációs gyűrű jelenti.

A Budapesti Agglomeráció gazdaságának sikeres fejlesztéséhez előre kell lépni az innovativitás területén, törekedni kell a hozzáadott érték növelésére, a technológiai színvonal emelésére, a termelékenység javítására, amelynek részben az innovációra, részben a digitalizációra kell támaszkodnia. Fontos az új, helyben jó minőségű munkahelyet teremtő, ezzel az ingázást csökkentő munkahelyeket létrehozó vállalkozások bevonzása, különös tekintettel a tudásalapú szolgáltatásokra

és a zöld gazdaság ágazatban működőkre. További támogatandó területek az innovatív start-up-ok arányának növelése és a területen belül a női vállalkozók arányának növelése is.
A gazdaság további fejlesztéséhez szükséges olyan képzéseket biztosítani, melyek az alacsonyabb képzettségűeket célozzák meg, főleg olyan térségekben, ahol ez nagyobb arányuk miatt indokolt; másrészt olyan továbbképzéseket, melyek állami és önkormányzati rásegítéssel, de helyi oktatóintézetek bevonásával valósulnak meg. Az olyan informatikai képzések bővítése is lényeges, melyek minden korosztály számára elérhetőek és a helyi viszonyokhoz, igényekhez igazodnak. A magasabb képzettségi szintű lakosság magas arányával jellemezhető területeken pedig helyi tudásigényes vállalkozások megtelepedésének ösztönzésére van szükség pl. a a magas életminőség (tiszta levegő, zöld területek, kulturális intézmények, jó oktatási-egészségügyi szolgáltatások) biztosításával. A fejlesztésekben szintén hangsúlyosan kell megjelennie a fizikai infrastruktúra javításának, különös tekintettel a közösségi közlekedésre, vasúthálózatra, valamint a közutak minőségére, az agglomeráción belüli együttműködések megkönnyítése érdekében. Ez azért is fontos, mert szükség van olyan regionális együttműködésekre az önkormányzatok, vállalkozások, oktató-kutatóintézetek, illetékes állami hatóságok és helyi gazdasági kamarák között, melyek jelentősen elő tudják mozdítani a térséget gazdasági téren.

A gazdaság mellett olyan társadalmi kérdésekre is választ kell adni, mint a helyi társadalmi tőke és a regionális tőke erősítése. Ezt a célt tudja szolgálni az aktív, szakértői és kultúraépítő önkormányzati munka és a család- és gyerekbarát települési légkör. Emellett fontos hangsúlyt kell fektetni az idősek bevonására a gazdasági, kulturális életbe, a digitális felzárkóztató képzésük megszervezésére, és-lényeges a betelepülő lakosság kulturális, és helyi értékekhez való kötődésének előmozdítása. A kulturális előmozdításához nagyban hozzájárulhatnak szomszédos településekkel együtt szervezett események is, amik során a helyi kulturális örökségeket szélesebb közösségek ismerhetik meg.

Pest vármegye versenyképességének javításához jelentős előrelépések szükségesek az alábbi területeken: a KKV szektor innovativitásának javítása, a tudásigényesebb munkahelyek arányának növelése, a továbbképzésben résztvevők arányának növelése, a zöldgazdaságban rejlő lehetőségek kihasználása, valamint az előrelépés a digitalizációban (MI alapú alkalmazott technológiák és vállalatirányítási rendszerek).

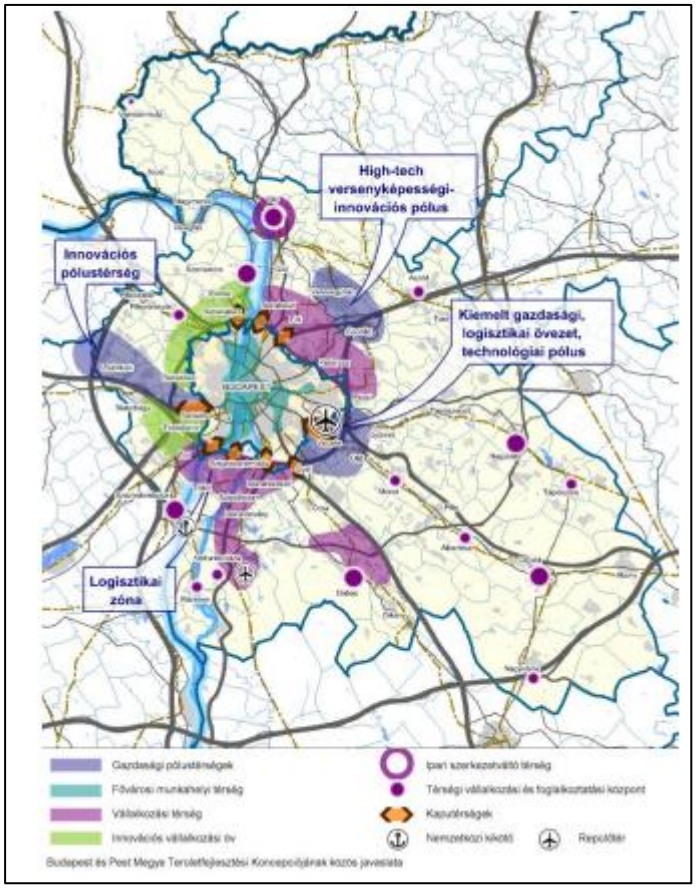

Forrás: Pest Vármegyei Területfejlesztési Program

E térségekben csak úgy lehetséges a gazdaság termelékenységének, a megtermelt hozzáadott értéknek a növelése, ha a tudás- és technológiaintenzív szolgáltatások és high-tech ipar aránya nő jelentősen. A hagyományos ipari beruházások támogatása nem célravezető, hiszen a területhasználat jelentősen korlátozott és további jelentősebb gazdasági célú zöldmezős területek bevonása nem kívánatos az agglomerációban; továbbá a térség közlekedési infrastruktúrája és közműrendszerei sem bírnak el további nagyobb terhelést. Az ilyen jellegű beruházásokat a terület lakossága és önkormányzatai sem támogatják már jellemzően.

A Budapest Agglomerációban a meglévő egyetemi bázisok, kutatóintézetek, K+F központok, másrészt a nagyvállalati regionális központok és termelőegységek, továbbá az agglomerációs gyűrű alap közlekedési és logisztikai kapacitásai révén minden adottság megvan a tudásalapú gazdaság irányába történő kitörésre, de szükséges ennek agglomerációs szintű fejlesztése, támogatása, koordinációja – jelen Prioritás alapvetése e hiányosságok pótlása, a feltételek megteremtése, erősítése.

A tudásbázisra épülő és technológiaintenzív gazdaság fejlesztésének másik alapjaként az országos kutató személyzetnek több mint 64%-a helyezkedett el a Közép-Magyarország nagyrégióban 2023-ban. A Pest vármegyei agglomerációs térségben az innovációs kapacitások területi koncentrációt

mutatnak. Gödöllő-Veresegyház térségében, illetve a Budakeszi, Érdi és Szentendrei járásokban nagy számban működnek az innovációs ökoszisztéma szereplői, így ezen innovációs pólustérségek további fejlesztése kiemelt eleme a Prioritásnak.
Bár a vármegyén belül kiemelkednek ezek az innovatív pólustérségek, a startup vállalkozások a legnagyobb tömörülést a fővárosban mutatják.
Szintén kiemelendő a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térsége, ami a főváros és Vecsés település határában folyamatosan fejlődik a logisztika, és repülőgép javítás és karbantartás (Maintenance, repair, overhaul MRO) ágazatoknak köszönhetően, a tovább gyűrűző hatások pedig kiterjednek a környező településekre-térségekre is. A reptér és térségének további fejlesztése ezért agglomerációs, de kiemelkedő volumene és hatásai révén országos érdek is.

A gazdaság digitalizálásának élénkítése több dimenzióban is érvényesül és rendkívül fontos tényező a versenyképesség növelésében a Budapesti Agglomeráció vonatkozásában. A digitalizáció lehetővé teszi, hogy a vállalkozások hatékonyabban működjenek — automatizálás, online szolgáltatások, jobb logisztika, hatékony vállalatirányítás, digitális oktatás és belső továbbképzés. Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazása (pl. adat-analitika, felhő alapú szolgáltatások) segítheti a vállalkozásokat abban, hogy szélesebb piacra is kilépjenek. Ahogy digitalizálódik a gazdaság, átalakulnak a hagyományos iparágak, új típusú munkahelyek jönnek létre (pl. szoftverfejlesztés, digitális marketing, adatkezelés) ezzel a társadalmi hatások is áthatóak. A digitális gazdaság tehát csak részben fejlődik a hagyományos gazdasággal párhuzamosan. Az egészen új gazdasági ágak mellett a hagyományos gazdasági tevékenységeket hatja át, ami jóval hatékonyabbá, versenyképesebbé teszi azok működését (pl. logisztikai innovációk, MI gyártósorok stb.).

A digitális átállás mellett a gazdaság zöld átmenetét is biztosítani kell az agglomeráció gazdasági versenyképességének erősítéséhez. A zöld átmenet eszközei, a megújuló energiaforrások, energiahatékonyság, zöld közlekedés, hulladékkezelés mind a környezeti terhelés csökkentését célozzák. A vállalkozásoknak egyre gyakrabban kell megfelelni ESG-kötelezettségeknek[15], amelyek előnyre is válhatnak (pl. zöld beszerzésekben, pályázatokban).
A zöld technológiákkal (pl. napenergia, hőszivattyúk, elektromos járművek, körforgásos gazdaság) foglalkozó vállalkozások számára bővülő piac alakul ki globálisan – aki ebbe a körbe bekerül biztos piacra számíthat. Az EU-s és hazai támogatások gyakran zöld célkitűzések köré szerveződnek, tehát a feltételek kedvezőnek nevezhetők.

A kulturális és kreatív gazdaság (angolul: Cultural and Creative Industries – CCI) fokozódó szerepet játszik a Budapesti Agglomeráció gazdasági fejlődésében és versenyképességének erősítésében. A kulturális és kreatív iparágak az utóbbi időben egyre jelentősebben járultak hozzá az agglomerációs GDP-hez, elsősorban Budapest jóvoltából, ahol a CCI fejlődését lehetővé tevő kreatív fiatalok,

[15] Lásd: 2023. évi CVIII. törvény a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról.

innovációs potenciál és a többnyire magasan képzett kulturális fogyasztók koncentrálódnak. Ugyanakkor, ez a szerepvállalás Budapesten is elmarad az EU nagyvárosokra jellemzőtől, az agglomerációs gyűrűben pedig csak kitüntetett helyeken (pl. Szentendre) járul hozzá a helyi gazdasághoz.

A CCI alapvetően piaci tevékenységet jelent, ami kulturális és kreatív tevékenységeken alapul. A kapcsolódó ágazatok több szempontból is fontosak az agglomeráció gazdasági versenyképességét tekintve. A CCI-ban a kis- és középvállalkozások (KKV-k), startupok és szabadúszók nagyobb arányban képviseltetik magukat, mint általában a gazdaságban. Ez dinamikus és rugalmas gazdasági szerkezetet eredményezhez, ha a folyamat további lendületet kap. A termékek folyamatos innováció tárgyát képezik és az egyes CCI ágazatok jelentős foglalkoztatási potenciállal rendelkeznek, különösen a fiatal, magasan képzett munkaerő körében. A kreatív ágazatokra jellemző, hogy sok szállal kapcsolódnak a digitális átalakuláshoz és ezzel együtt a tudásalapú gazdasághoz. Jellemző az MI alapú megoldások (pl. kreatív tervezés, design) kísérleti alkalmazása. A kreatív ágazatoknak szoros kapcsolata van a turisztikai kínálat fejlesztéséhez és az élhető, kellemes városi, kisvárosi környezet kialakításához (pl. Szentendre, Gödöllő). A helyi kulturális értékek és identitás hangsúlyozása segíti a térség márkaépítését, ami a helyi gazdaság egyik fő eszköze lehet a jó adottságokkal rendelkező térségekben.

A fővárosban a szolgáltató szektor a dominánsabb, főleg a magas szintű üzleti-pénzügyi-IKT stb. szolgáltatások révén, de kiemelkedő a turizmus szerepe is, az országba érkező külföldi turisták legfőbb desztinációja Budapest. A Prioritás külön Intézkedéscsoport keretében foglalkozik a turizmus fejlesztésével, amelyben kiemelt célterület a Pest vármegyei térségek turizmusának fejlesztése. A mezőgazdaság a főváros és az agglomerációs gyűrű esetében nem meghatározó a gazdaság szerkezetében, de egyes települések/térségek igyekeznek megőrizni az agrártevékenységeket és néhányan falusias karakterüket is. A térségben rövid termelési láncok terjesztése, a helyi termelők támogatása, térségi piacokra jutásának elősegítése fontos a lakosság ellátása szempontjából.

A Budapesti Agglomerációban országos szinten kiemelkedik a diplomások és az érettségizők aránya. Azonban a térségben továbbra is szükség van a piacorientált humán erőforrás fejlesztésekre, mivel a munkaerőpiac strukturális problémákkal küzd. A térségben egyre nagyobb igény mutatkozik a magas hozzáadott értéket előállító iparra és szolgáltatásokra, melyeknél kapacitáshiány is megfigyelhető magas szinten képzett munkaerő tekintetében. A strukturális feszültségek egyik oka a nem elégséges mértékű kooperáció a gazdasági szereplők, valamint az oktatási intézmények között, amelynek hatására a képzések kimeneti eredményei és a vállalkozások igényei sok esetben nem találkoznak megfelelő módon.

Ezt a helyzetet tudná orvosolni a Triple Helix modell gyakorlatának megvalósítása, amelynek keretében stratégai együttműködés valósulhatna meg az egyetemek, az önkormányzatok és a vállalkozások között. A modell alkalmazása mellett fontos szempont a duális képzések kérdése, melyek agglomerációs tapasztalatai alapján is elmondható, hogy a helyi KKV-k fogadókapacitása korlátozott, illetve a gyakorlati képzés színvonala sem mindig megfelelő. A hazai KKV-nál emellett

gyakran nem is a nemzetközi sztenderdeknek megfelelően zajlanak a belső képzések, forrás-, kapacitás- és időhiány miatt. A fentiek alapján a piaci és versenyképességi feltételeknek jobban megfelelő irányban fejlesztendő a munkaerőpiac minőségi jellemzői a térségben, így a beavatkozás ezen a területen is megkérdőjelezhetetlen.

A Budapesti Agglomeráció kis és középvállalkozásai, habár Magyarország egyik legkiemelkedőbb gazdasági régiójában helyezkednek el, ugyanúgy szenvednek a vállalkozásokat érintő országos problémákkal. A térség vállalkozásai tőkehiányban szenvednek, mivel egy komolyabb fejlesztés megvalósulásához nincs elég önerejük, és pályázati lehetőségekre, pénzügyi támogatási konstrukciókra szorulnak. A tőkehiány nagyban nehezíti az innovációk megvalósítását is, mely által az új technológiák vagy a digitalizáció nehezebben tud érvényre jutni a vállalkozásoknál. A tőkehiány mellett a tudáshiány is nehezíti a magasabb hozzáadott értékre való törekvést, ami a stratégiai gondolkodás és a vállalkozásmenedzsment (MI alapú vállalatirányítási rendszerek alkalmazása) hiányosságaiból, valamint az elégtelen minőségű és kiterjedésű kapcsolatrendszerekből tevődik össze. A vállalkozási menedzsment béli hiányosságok mellett jelen van még a nyelvtudás, az adatmenedzsment készségek gyengesége, illetve a perspektivikus/ távlati tervezés hiánya is. A nyelvtudás pedig a helyi multinacionális vállalatok által kialakított értékláncokba való bekapcsolódást is megnehezítik.
A hosszú távú tervezés hiánya érinti a sok hazai vállalkozásnál jelenleg esedékes generációváltást problémakörét, ami a helyi vállalkozások fennmaradását is veszélyezteti.

A Prioritás a fentieknek megfelelően azt célozza, hogy a Budapesti Agglomerációban olyan minőségi, a gazdaságot érintő fejlesztések, beruházások valósuljanak meg, amelyek egy tudásalapú, technológiaintenzív és innovatív, közép-európai léptékű tudáspólust alapoznak meg, amely ennek révén nemzetközi szinten is kiemelkedően versenyképessé válik. Ehhez szükséges az innovációs ökoszisztéma integrált fejlesztése, a kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása, a mindezek alapját képező humánerőforrás bázis minőségbéli emelkedése, a térségben főképp a fővárost érintő tömegturizmus fenntarthatóvá alakítása, szerkezetének megváltoztatása a minőségi turizmus szegmensek erősítésével.

A prioritás kiemelt munkaerőpiaci szegmensei a nők és fiatalok (és azok vállalkozásai) csoportja. Ez a két – jelentős részben átfedő – csoport fontos, eddigiekben kevéssé kihasznált munkaerő-tartalékot jelent, aminek aktivizálása elengedhetetlen humán feltétel egy versenyképes térségi gazdasághoz.
A megújulás jegyében a nők, fiatalok sokszor olyan vállalkozási ötleteket hoznak, amelyek rugalmasabbak, innovatívabbak, jobban reagálnak a társadalmi és környezeti igényekre — például vállalkozások szociális szolgáltatásokban, zöld szolgáltatásokban, digitális platformokon. Nők és fiatalok vállalkozásai ideálisak lehetnek a helyi gazdaság fejlesztéséhez: rugalmas munkaidő, távmunka, helyi szolgáltatások, amelyek csökkentik az ingázás szükségességét is.

A prioritás kiemelten foglalkozik a térség ingatlanpiaci helyzetével. A Budapesti Agglomerációban a lakóingatlanok kereslete és kínálata nincs egyensúlyban, ami az árak emelkedéséhez is vezet. A térségben már a lakhatási válság jelei is megfigyelhetők, különösen a fiatalok körében. A fővárosból az agglomerációs övezetbe irányuló kiköltözés egyik fő oka a budapesti ingatlanárak jelentős növekedése, pedig a városban jelentős számú lakóingatlan áll rendelkezésre – köztük üres lakások és rövid távú kiadásra szánt ingatlanok.

A Közép-Magyarországra irányuló folyamatos bel- és külföldi bevándorlás, valamint a csökkenő laksűrűség tartósan növeli az ingatlanpiaci keresletet. Az előrejelzések szerint a Budapesti Agglomeráció lakossága 2050-re mintegy 200 ezer fővel nőhet. Ennek kiszolgálásához Budapesten további körülbelül 120 ezer lakásra lesz szükség, új építések vagy az üresen álló lakások hasznosítása révén.

A kínálatot jelentősen korlátozza 167 ezer üresen álló lakás (a teljes állomány 16,7%-a), valamint a lakáscélú felhasználástól való eltérés, például a rövid távú kiadások vagy az iroda- és szolgáltatási célú hasznosítás miatt. A turizmus várhatóan megduplázódik 2019 és 2050 között, Magyarországon akár 70 millió vendégéjszakáig. Bár a turizmus területi megoszlása várhatóan javul, Közép-Magyarországon így is 80–85%-os vendéglátóhely-bővülés szükséges, Budapesten pedig további 45–55 ezer kereskedelmi vendégágy hiányzik. Ha ezek nem épülnek meg, tovább nő a rövid távra kiadott lakások iránti kereslet, ami tovább szűkíti a lakáspiacot.

Az üresen álló lakások egy része leromlott állapotú vagy rendezetlen tulajdonviszonyok miatt nem hasznosítható. A piaci reintegrációhoz felmérésekre, ösztönzőkre és programokra van szükség; becslések szerint akár 40 ezer lakás is visszavezethető lenne a lakáspiacra. Ha ez megvalósul, és a lakáscéltól eltérő hasznosítás aránya mérséklődik, akkor 2050-ig további mintegy 80 ezer új lakás építése indokolt. Budapest mintegy 350 ezer lakóegységnyi területi tartalékkal rendelkezik, de ezek jelentős részén infrastrukturális fejlesztésekre, közlekedésfejlesztésre vagy kármentesítésre van szükség.

A Prioritás Intézkedéscsoportjai a fentiek szellemében kerültek kialakításra. Az Intézkedéscsoportok komplex fejlesztését célozzák meg a gazdaságnak, illetve megteremtik azokat a szinergiákat, melyeknek megvalósulása elengedhetetlen egy versenyképes és innovatív agglomeráció fejlesztéséhez. Az Intézkedéscsoportok koherens viszonyrendszert alkotnak a Koncepció célrendszerével.

A P4.G.1. „Versenyképes, tudásalapú, innovatív gazdasági szolgáltatások és ipar” Intézkedéscsoport célja a nemzetközi szintű versenyképesség növekedés a Budapesti Agglomeráció egészére. Ehhez a térségben a magas hozzáadott értékű termelésre való átállás erősítésére, az agglomerációs gyűrűnek a fővároshoz való felzárkózására van szükség, illetve olyan térségi szintű együttműködésekre és fejlesztésekre, amelyek ezt képesek erősíteni. Ehhez elengedhetetlen a tudásgazdaság magasabb szintre emelése az agglomerációs gyűrű gazdaságában és a meglévő innovációs potenciál kiaknázása az innováció minden típusának támogatásával (technológiai innováció, folyamat innováció, tervezési innováció, irányítási innováció). Ennek egyik alapja a high-tech szolgáltatások és ipar erősítése,

kiemelten az elsőre fókuszálva. A térségi együttműködésekben a helyi kis-és középvállalkozások is vezető szerepet tudnak vállalni, mivel a vállalkozói szint az, ahol értékláncok, minőségi beszállítói láncok alakulnak ki. Ezért is került tervezésre a P4.G.2. „KKV fejlesztés az agglomerációs gyűrűben" intézkedéscsoport, amely a térség vállalkozásainak innovációs szintjét, nemzetközi értékláncokhoz való kapcsolódását, startup vállalkozások támogatását, valamint helyi termelők és forgalmazók támogatását célozza meg. A területi együttműködések kiemelt képviselői a vállalkozásokon túl az állami és önkormányzati szereplők, az érdekképviseletek, a civil szervezetek, illetve az egyetemek és kutatóintézetek, amelyek révén egy valóban dinamikus és hatékony innovációs ökoszisztéma erősödhet meg. A P4.G.3. „Piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiac fejlesztések" Intézkedéscsoport a térség humánerőforrásának fejlesztését célozza meg, külön fókuszálva női munkavállalókra is, akiknek sajátos helyzete kiemelten fontos a térség munkaerőpiacán. A P4.G.4. „Fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztés a Budapesti Agglomerációban „intézkedéscsoport pedig célkitűzésében az eddig főleg a fővárosra koncentrálódó turizmust emeli ki Budapestből és teríti szét az agglomerációs gyűrű turisztikailag értékes, de még a lehetőségektől elmaradó szinten hasznosított térségeibe. P4.G.5. „Lakásállomány bővítése a fővárosban a lakhatási válság kezelése és az agglomerációba történő lakosságkiáramlás fékezése céljából" intézkedéscsoport a budapesti potenciális fejlesztési területek előkészítését és az üresen álló lakásállomány hasznosítását célozza meg.

A Budapesti Agglomeráció gazdaságának szempontjából központi fontosságú egy agglomerációs versenyképességi-innovációs és gazdaságfejlesztési stratégia elkészítése. Az agglomerációs versenyképesség és a gazdaság megalapozott fenntartható növekedése érdekében szükséges a kiemelt térség sajátos adottságaira, erőforrásaira és értékeire, valamint az intenzív innovációra alapozott tudatos tervezés. A stratégiának a térségi gazdasági szereplők, illetve az innovációs ökoszisztéma szereplőinek széles körű bevonásával kell elkészülnie, magas szintű szakmaiságát a témakörben jártas legkiválóbb szakértők, tervezők, egyetemi kutatók és vállalati szakemberek bevonásával szükséges biztosítani. Ehhez elengedhetetlen egy agglomerációs innovációs menedzsment szervezet felállítása, amely mediátorszerepet vállal a térség szereplői között. Illetve a stratégia sikerességéhez szintén alapvető olyan adatbázisok kialakítása, melyek teljeskörűen és hiánytalanul képesek szolgálni a készítőket, döntéshozókat.

A Prioritás szoros kapcsolatban áll a Koncepció A „Nemzetközi szinten versenyképes és innovatív agglomeráció", valamint az „Értékteremtő, közösséget, gazdaságot, kultúrát építő agglomeráció" átfogó célokkal.

A Specifikus célok tekintetében a következőkkel áll szoros kapcsolatban:

- S1. A Budapesti Agglomeráció gazdaság teljesítményének, jövedelemtermelő képességének növekedése, kiemelten az agglomerációs gyűrűben, a tudás- és technológiaintenzív, innovatív szolgáltatások és ipari termelőtevékenységek növekvő hozzáadott értéket előállító szintje révén.

- S2. Tudásalapú hálózatok létrehozása az állami, önkormányzati és a gazdasági élet szereplői, illetve az egyetemi tudásközpontok együttműködése segítségével, amelyek biztosítják a magas értékű tevékenységek egyre bővülő elérhetőségét.
- S3. Az agglomeráció kis- és középvállalkozásainak intenzívebb és eredményesebb szereplése a hazai és kiemelten a nemzetközi piacokon, a meglévő belső és a potenciális külső erőforrások hatékonyabb felhasználásával, vállalkozásbarát környezet megteremtésével, a digitális átállás és a helyi klaszterek és együttműködések erősítésével.
- S6. A minőségi turizmus jövedelemtermelő képességének növekedése az agglomerációs gyűrű jó turisztikai adottságokkal bíró térségeiben, figyelemmel a gazdasági és környezeti fenntarthatóságra és a forgalomnövekedés zavaró hatásainak elkerülésére.

A Horizontális célok esetében a Prioritás a H3. „Innováció minden szinten: társadalom, gazdaság, infrastruktúra, együttműködési formák (innovációs ökoszisztémák építése)", a H5. „Előrehaladott digitális átállás az otthonok, a települések, az intézményrendszerek és a gazdaság működésében – alrendszerek integrációja", valamint a H9. „A helyi adottságoknak és tradícióknak megfelelő gazdasági fejlődés a sajátos adottságokkal rendelkező térségekben" céllal van kapcsolatban.

A Területi célok esetében a Prioritás az alább felsoroltakhoz kapcsolódik.

- T1. K+F+I tevékenység és tudástranszfer továbbépítése az agglomerációs gyűrű egyes kiemelt térségi ipari-szolgáltató központjaiban és csomópontokban (pl. Pest vármegyei gazdasági pólustérségek, Liszt Ferenc N.R. térsége, kaputérségek stb.).
- T2. Duna menti vízi turizmus fejlesztése kiemelten az RSD térségben és a Dunakanyarban.
- T3. Az aktív turizmus feltételeinek javítása Budai-hegység-Pilis-Visegrádi hegységben és a Gödöllői-dombságban.
- T4. A Duna és a Duna parti térségek komplex, a Dunához kapcsolódó fejlesztése (helyi sportolás, vízi turizmus és a közlekedési, azon belül tömegközlekedést tehermentesítő fejlesztések).

A térségi fejlesztési tervek vonatkozásában a Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció és Pest Megyei Területfejlesztési Program, illetve a Budapest Főváros Településterve dokumentumok jelentik a releváns térségi terveket.
A Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció esetében a „Gazdaság dinamizálása (GD)" átfogó célhoz kapcsolódik a Prioritás, míg a horizontális célok közül a H4 (Hatékonyság) és a H5 (Innováció) a releváns. A stratégiai célokon belül a GD1 a GD2 és a GD3 célokhoz kapcsolódik szorosan a prioritás, mely célok a GD átfogó cél leképeződései.

Budapest Főváros Településtervében a következő hosszú távú célokhoz kapcsolódik szorosan a Prioritás:

- 2. Hatékonyan együttműködő várostérség,
- 3. Budapest az ország méltó fővárosa és az európai városhálózat erős tagja,

- 4. Versenyképes, fenntartható és inkluzív gazdaság,
- 9. A Dunával együtt élő város,
- 11. A barnamezős területek a városfejlesztés célterületei

A Prioritás fő fejlesztési javaslatait az Intézkedéscsoportok tartalmazzák.

A P4.G.1. „Versenyképes, tudásalapú, innovatív gazdasági szolgáltatások és ipar" intézkedéscsoport fókuszál az agglomerációs innovációs ökoszisztéma az innovációs szereplők alkotta hálózatok fejlesztésére. Kiterjed továbbá a meglévő és új iparterületeken a magas technológiájú és tudásalapú termelőtevékenységek és K+F-ek ösztönzésére, a megújuló energiaforrásokra és energiahatékonyságra, valamint a Pest Megyei Területfejlesztési Koncepcióban nevesített, kiemelt gazdasági ágazatok (ipar, az építőipar, a turizmus, a közlekedés, kereskedelem, raktározás, az információ és kommunikáció) fejlesztésére az agglomerációs gyűrűben.

A P4.G.2. „KKV fejlesztés az agglomerációs gyűrűben" intézkedéscsoport a kis- és középvállalkozások beszállítói láncokhoz, értékláncokhoz és rövid ellátási láncokhoz való kapcsolódása mellett támogatja a helyi termelőket és forgalmazókat, a startup vállalkozásokat, kiemelten foglalkozik az üzleti képességek és a nyelvtudás fejlesztésével, valamint térségi önkormányzati-vállalkozói információs fórumokat biztosít a bizalomerősítés érdekében.

A P4.G.3. „Piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiac fejlesztések" intézkedéscsoport javítja a helyben foglalkoztatást különös tekintettel a női munkavállalók és a magas hozzáadott érték előállító munkaerőre. Javítja az együttműködést az önkormányzatok, egyetemek, vállalkozások és a munkavállalók között. Támogatja a telekocsizást és a szuburbanizációs elektromos autózást az ingázási és a környezeti terhek csökkentésére.

A P4.G.4. „Fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztés a Budapesti Agglomerációban" intézkedéscsoport a rekreációs célú hétvégi turizmus és a fővárosba érkező, döntően külföldi turizmus agglomerációs lecsapódásának javítását célozza, illetve a Dunakanyar és a Ráckevei-Soroksári Dunaág (RSD) térségének turisztikai fejlesztését támogatja.

P4.G.5. „Lakásállomány bővítése a fővárosban a lakhatási válság kezelése és az agglomerációba történő lakosságkiáramlás fékezése céljából" intézkedéscsoport a rövidtávú lakáskiadás szabályozási kereteivel, az üresen álló ingatlanok felmérésével és reintegrációjuk előkészítésével, lakóingatlan fejlesztésekhez szükséges forrásbevonás növelésével és barnamezős területek hasznosításának ösztönzésével foglalkozik.

A Prioritás keretében a Budapesti Agglomeráció nemzetközi versenyképessége növekszik, kiemelt ágazatai a tudás alapú gazdaságra térnek át és magasabb hozzáadott értéket állítanak elő. A térség mikro-, kis- és középvállalkozásai jelentősen erősödnek a vállalati irányítás menedzsment és

alapkészségek (digitalizáció, üzleti nyelvtudás), az innovativitás területén, javul az üzleti bizalom, a partnerség és együttműködés szintje a vállalkozások, érdekképviseletek, önkormányzatok között. Együttműködések épülnek és valósulnak meg a vállalkozói szféra és az egyetemek, kutatóintézetek között, így javítva a térség innovációs potenciálját. A high-tech szolgáltatások és ipar aránya nő, kiemelten az agglomerációs gyűrűben. Mindezeknek köszönhetően minőségi munkahelyek jönnek létre nagy számban, a helyben foglalkoztatás magasabb szintje alakul ki, amely csökkenti a napi ingázást és a környezeti terhelést.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• A Budapesti Agglomeráció versenyképessége növekszik, kiemelt ágazatai a tudásalapú gazdaságra térnek át és magasabb hozzáadott értéket termelnek. • Az innováció és a high-tech ágazatok ellátására képes munkahelyek jönnek létre, melyek javítják helyben való foglalkoztatást.	• Budapest és a Budapesti Agglomeráció helyezése a nemzetközi összehasonlító innovációs indexekben. • Egy lakosra jutó vállalkozások által befizetett iparűzési adó összege. • Munkanélküliségi ráta. • Egy lakosra jutó idegenforgalmi adó bevétel.	• Agglomerációs gyűrű. • Budapesti Agglomeráció kaputérségei. • Pest Megyei Területfejlesztési programban kijelölt innovációs térségek (Gödöllő-Veresegyház innovációs térség, Budakeszi és Szentendrei járás egyes részei).
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Települési önkormányzatok. • Az agglomerációban működő vállalkozások.	• Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács. • Budapest Főváros Önkormányzata. • Pest Vármegye Önkormányzata. • Települési és Budapest kerületi önkormányzatok.	• Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara. • Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara.

		• HEPA Magyar Exportfejlesztési Ügynökség. • HIPA Nemzeti Befektetési Ügynökség ZRt. • Nemzeti Innovációs Ügynökség.
Kapcsolódó Intézkedéscsoportok		
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	P4.G.1. Versenyképes, tudásalapú, innovatív gazdasági szolgáltatások és ipar P4.G.2. KKV fejlesztés az agglomerációs gyűrűben. P4.G.3. Piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiac fejlesztések P4.G.4. Fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztés a Budapesti Agglomerációban P4.G.5. Lakásállomány bővítése a fővárosban a lakhatási válság kezelése és az agglomerációba történő lakosságkiáramlás fékezése céljából	

P.5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatás fejlesztése

Prioritás kódszáma és címe	**P.5.H. HUMÁN INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖZSZOLGÁLTATÁS FEJLESZTÉSE**

Prioritás részletes leírása és indoklása

A Budapesti Agglomeráció társadalma, mint minden metropolisztérségé egyrészt a kontextusát jelentő ország népességét jellemző folyamatokat tükrözi, másrészt a magas fokú urbanizáció és egyéb külső hatások nyomán számos, attól eltérő jelenséget is mutat. A Budapesti Agglomeráció Budapest fővárost és az agglomerációs gyűrűt fedő kettőségét több társadalmi mutató is egyértelműen jelzi. A sok szempontból különböző jelenségek agglomerációs szinten egymást kiegészítő, együtt értelmezhető folyamatokat takarnak (pl. budapesti lakosság agglomerációs kitelepülése, visszatelepülés).

A Budapesti Agglomerációban humán közszolgáltatások a folyamatosan változó társadalmi igényekre és szükségletekre követő jelleggel reagálnak, igazodva a jelentős állami feladatcentralizációból és az állandósult relatív forráshiányból eredő determinációkhoz. A humán szolgáltatások fejlesztése általában jelentős elmaradásokat halmozott fel, és ez kiterjed nem csak az infrastruktúrák állapotára és fenntarthatósági jellemzőire, de a működés szoft tényezőire (feladatszervezés, eszközök, módszerek, és a humán erőforrás megtartó képessége). Mindez jelentősen befolyásolja a lakosság változó igényeihez való gyors igazodás képességét ezzel a humán közszolgáltatások piaci és egyéb szereplőkkel szembeni és ágazaton belüli egymáshoz viszonyított versenyképességét.

A Budapesti Agglomeráció népességszámának alakulására jellemző – minimális éves kilengésekkel – hogy népessége, és ezen belül a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű (és Pest vármegye) népessége növekszik, míg Budapest népessége csökken. Ennek következménye az közszolgáltatások egy részére jelentősen kiható korszerkezeti struktúra: Budapest az országosnál gyorsabban öregszik, míg az agglomerációs gyűrűbe főleg fiatalok költöznek, akiknél jellemzően nagyobb a gyermekvállalási kedv. Ezeket a fejlesztési igényeket ugyanakkor számos tényező árnyalja, pl. sok szülő még mindig Budapesten veszi igénybe a bölcsődei, óvodai és általános iskolai szolgáltatásokat, illetve, hogy a vidéki területek kínálják a legkedvezőbb feltételeket pl. a bentlakásos szociális intézmények létrehozására.

A bonyolult és változó társadalmi folyamatok szükségessé teszik, hogy az oktatás és nevelés intézményei egyre diverzifikáltabb igényekre reagáljanak, miközben általában elvárt, hogy lépést tartsanak a kor elvárásaival mind infrastrukturális (energetikai jellemzők és környezet) mind a nyújtott szolgáltatások terén. Az oktatás nevelés intézményei egyre inkább igénylik a gyermekek mentális egészségét (gyermekpszichológia) és szociális helyzetét (gyermekvédelem) kezelő szolgáltatások aktív együttműködését. Az oktatás nevelés szorosan kapcsolódik a gazdaság humán erőforrás igényének jövőbeni alakításához. A 4. prioritás tartalma szerint leginkább a technológia és tudás-intenzív ágazatok várják az agilis fiatal munkavállalókat a Budapesti Agglomerációban.

A növekvő számú és belső arányú idős lakosság ellátási igényei Budapesten jelentkeznek hangsúlyosabban. Cél a nappali ellátás alternatív formáinak közszolgáltatásokba (is) történő bevezetése, amihez a piaci tech szolgáltatók eszközrendszere kínálhat kiegészítő megoldást (home care). Fontos ugyanakkor, hogy a humán ellátó háttér erősödjön (megbecsülés, folyamatos képzési lehetőségek, versenyképes kereset), és a helyi közösségek, önkéntesek és civil szervezetek ellátórendszerbe integrált feladatokhoz jussanak.
A korszerkezetből adódó kihívásokon túl további, napjainkban különösen meghatározó jelenség a társadalmi polarizáció a leszakadó csoportok arányának növekedése, a társadalmi kirekesztés és az ezzel járó szegregáció, valamint annak szélsőséges megnyilvánulása a hajléktalanság. A polarizáció globális jelensége Budapesten jóval nagyon súllyal jelentkezik, mint az agglomerációs gyűrűben, ugyanakkor a hajléktalanok korábbinál nagyobb arányú megjelenéseséről számolnak be a településvezetők a várostérségben. A probléma részben helyben keletkezik, de főként exportálódik (Budapestről és az ország egyéb részeiből), így megoldást az agglomerációs szereplők több szakág bevonása mellett csak együttesen találhatnak.

Az egészségügyi alapellátás alapvetően túltelített. Feltöltendő helyek leginkább a házi és gyermekorvosi ellátásban mutatkoznak, utóbbi elsősorban az agglomerációs gyűrű egyes településein jelent komoly kihívást. A kórházi ellátás területi lefedettsége nem egyenletes, ami új létesítmények építésével, kapacsitások létrehozásával kompenzálható. Javasolt erősíteni a már meglévő szűrési és prevenciós programokat és új eszközöket használva bevonni a veszélyeztetett csoportokat a programok végrehajtásába.

A humán közszolgáltatások hatékonyságát nagyban támogatják a helyi aktív közösségek. Az összetartó és egymásra figyelő közösségben nehezebb elkallódni, motivációt veszíteni. Az utóbbi évtizedek nem kedveztek a közösségeknek ugyanakkor számos esetben megfigyelhetők alulról jövő kezdeményezések, amelyek települési és városrészi (szomszédsági) szinten a leginkább életképesek. Fontossá válik a helyi identitás erősítése, amire több pozitív folyamat építhető – generációk közötti kapcsolatok erősödése, közösségi összetartás, jobb közérzet, gazdasági, turisztikai márkaépítés stb.

A humán (köz)szolgáltatások települési szintű koordinációját a helyi önkormányzatok látják el.
A szűkülő bevételek mellett jellemző növekvő költségek nehezítik a fejlesztések megvalósítását és a városi szolgáltatások fenntartását – fontos tehát, hogy a feladat tervezés és a működtetés túllépjen a hagyományos eszközrendszerén és előtérbe helyeződjenek az okos város működési modell eszközrendszerének megoldásai.

Átfogó, minden humán közszolgáltatást érintő stratégiai megfontolások az agilis, igény alapú és folyamatos adatkiértékelésre épülő szolgáltatásfejlesztés, ami a mindebből kiinduló tudatos szolgáltatás tervezés szükségességét támasztja alá. A gyorsan és rugalmasan reagálni képes szolgáltatások figyelmet fordítanak a humán erőforrás fejlesztésére (a motiváltság folyamatos fenntartására és a képzési továbblépési lehetőségek biztosítására) és a digitális átállás teljeskörű

végrehajtására, ahol a működésből származó adatok mindenkor kiemelt inputot jelentenek az intézményi és szektorális szintű döntéshozatalban.

További, minden humán szektorra jellemző feladat, hogy a piaci szereplők mintájára fokozni kell a kommunikációt a lakossággal (mint ügyfelekkel) és az egyéb kapcsolódó szakágban tevékenykedő intézményekkel és kollégákkal. Agglomerációs szinten fontos kiemelni az egyes szakágak alap- és szakszolgáltatásainak mélyebb együttműködésének szükségességét kiterjesztve azokat a gazdaság komplementer tevékenységcsoportjaira (pl. egészségipar, „ezüst gazdaság", kulturális és kreatív gazdaság stb.). Kiemelten fontos tehát a fejlesztések tervezésekor az agglomerációs szintű megközelítés, ami segíthet a térségi szintű feladatellátás szervezésének, a hatékonyságnövelés és a speciális szolgáltatások elérhetőségének biztosíthatósága miatt.

A prioritás tárgyalásának logikáját a humán közszolgáltatások szektorális megosztása határozza meg, így a prioritás részletezése öt intézkedéscsoport keretein belül történik. Ezek az 1.) az oktatás nevelési, 2.) a szociális és gyermekjóléti, 3.) egészségügyi, 4.) kulturális és civil, valamint az 5.) önkormányzati (hivatali) szolgáltatáscsoportok.

Számos olyan probléma jellemzi az agglomeráció társadalmát, amelyek megoldása szektorokon árnyúló integrált megközelítést kíván, agglomerációs léptékben. A szolgáltatások működése az igények komplexitásának megfelelően az egymással való szinergikus viszonyrendszerre épül. Ennek megfelelően találunk olyan pl. célcsoportorientált (ifjúság, hajléktalanok) intézkedéseket, amelyeknél a besorolást meghatározó fő szolgáltatáscsoport mellett kifejezetten sok utalás történik az egyéb szolgáltatáscsoportok bevonására.

A P5 Humán infrastruktúra és közszolgálatás fejlesztés prioritás intézkedéscsoportjai és intézkedései eltérő mértékben járulnak hozzá az cél-hierarchia különféle szintjein szereplő célokhoz. A P5 intézkedések elsősorban a 2. és 3. átfogó cél megvalósítását támogatják, emellett hozzájárulnak a várostérség nemzetközi pozicionálásához (1) és a konkrét fejlesztéseken keresztül a kiegyensúlyozott térszerkezet és optimalizált funkciómegosztás átfogó célhoz is.

Az átfogó célok mentén a leszorosabb kapcsolódás a 2. és 3. esetében jelezhető előre.

- Á2.Zöld, élhető, a természeti kedvező és korlátozó adottságokat kezelő, biztonságot nyújtó és fenntartható agglomeráció: az itt élőknek igazi otthont nyújtó, napi életüket megkönnyítő, egészséget, jóérzést, a jövő perspektíváját biztosító települési környezet, körforgásos működésre átálló gazdasági szereplőkkel, háztartásokkal és önkormányzatokkal.
- Á3.Értékteremtő, közösséget, gazdaságot, kultúrát építő agglomeráció: feltörekvő, a belső erőforrásait mobilizáló, külső potenciálokat mozgósító, pozitív szinergiákra építő várostérség.

a specifikus célok szintjén a 7. és 10. célokhoz látható szoros kapcsolódás.

- S7. A sport, a rekreációs és a kulturális kínálat bővülése, minőségi fejlődése, gazdasági alapjainak megteremtése szolgálja az agglomerációban élők minőségi, egészségközpontú életvitelét,

valamint a térségbe érkező turisták számára a színvonalas szabadidő eltöltési lehetőségeket. •

S10. A közintézmények (oktatási, szociális, egészségügyi, kulturális) által nyújtott szolgáltatások a helyi /térségi demográfiai igényekhez igazodó diverzifikálása, a minőségük javítása, ezzel csökkentve a hiányosságokat, érvényesítve a hatékonyságnövelés és a térségi kapacitás-optimalizálás elvét.

A területi célok szintjén elsősorban a 5. célhoz kapcsolódnak a prioritás intézkedései

• T5.Az agglomerációs térségi központok, alközpontok szolgáltatási színvonalának fejlesztése.

A horizontális célok - azok természeténél fogva – mindegyike összefüggésbe hozható az 5. prioritás intézkedéseivel.

Az 5. prioritás intézkedéseinek megvalósíthatóságát számos külső feltétel befolyásolja. Az első legfontosabb a népességdinamika, amit a legkülönfélébb hatások érintenek (gazdaság általános helyzete, lakáspiac stb.).

Magát a megvalósítást befolyásolja, hogy az önkormányzatok mozgástere a közszolgáltatások biztosításában (kötelező és önként vállalt feladatként) szűkül. Természetesnek tekinthető, hogy a bizonyos szakszolgáltatások országos szinten koordináltak, ugyanakkor meghatározó külső tényezőt jelent az általános iskolai oktatás nevelés centralizált jellege (tankerületek). A települések által megosztott tapasztalatok egy része szerint az önkormányzatok és a településeken működő alapfokú oktatási intézmények között a kapcsolat nem elég szoros. Ugyanakkor, sok jó példa van az önkormányzatok, a tankerületek és az iskolák együttműködéséére. Ez helyi szinten dől el, alakul ki. Ennek lehet intézményesített formája a Tankerületi Tanács, de akár más együttműködést biztosító kezdeményezés is.

A BA TF Koncepció és Program megvalósításakor figyelmet kell fordítani a nem önkormányzati fenntartókra és a feladatellátásukat irányító jogszabályi háttér változásaira.

A humán közszolgáltatások minőségének fejlesztése részeben úgy érhető el, ha bizonyos feladatokat több település bevonásával társulási vagy annak megfelelő együttműködési formában látnak el az agglomerációs önkormányzatok. A mikrótérségi (járási) szint megerősítése a területfejlesztési szakpolitikában kulcsfontosságú lépés és a 5. prioritás intézkedéseinek végrehajthatóságát jelentősen befolyásoló külső tényezőnek tekinthető.

A humán szolgáltatások mindegyikének területi szempontú fejleszthetőségét befolyásolja az egyes szakágak működését meghatározó jogszabályi háttér, annak állandósága, illetve a támogató ill. hátráltató változásai. A fenti tényezőkön túl a rendszerint egymással kevéssé összehangolt szakpolitikai megfontolások befolyásolják leginkább az 5. prioritás megvalósíthatóságát.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• A magas színvonalú humán szolgáltatások egyenlő esélyű elérése független az egyének életkorától, anyagi helyzetétől és lakóhelyétől. • Az agglomeráció lakosságának növekvő elégedettsége a humán szolgáltatások színvonalával.	Prioritás szinten értelmezhető indikátor: 1.) a lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével (négyes skálás: egyáltalán nem elégedett, inkább nem elégedett, inkább elégedett, nagyon elégedett) (cél, hogy az inkább elégedett és nagyon elégedett szavazók együttesen közelítsék a 90%-t) 2.) lakosság elégedettsége ágazati bontásban • oktatás, nevelés • egészségügy • szociális ellátás • kulturális szolgáltatások • hivatali ügyintézés	A Budapesti Agglomeráció minden települése.
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Pest Vármegyei Önkormányzat. • Fővárosi Önkormányzat. • Települési és kerületi önkormányzatok. • Közszolgáltatást nyújtó intézmények, szervezetek. • Humán szolgáltatásokat nyújtó helyi és	• Pest Vármegyei Önkormányzat. • Fővárosi Önkormányzat. • Települési és kerületi önkormányzatok. • Közszolgáltatást nyújtó intézmények, szervezetek. • Humán szolgáltatásokat nyújtó helyi és országos civil szervezetek • Humán szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások. • Települési társulások. • Települések projekt alapú konzorciumai. • Egyházi jogi személyek.	• Turisztikai szolgáltatók. • Innovációs központok.

országos civil szervezetek • Humán szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások. • Települési társulások. • Települések projekt alapú konzorciumai. • Egyházi jogi személyek.	• Állami közigazgatási intézmények, szervezetek.	
Kapcsolódó Intézkedéscsoportok		
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	P5.H.1. A települési szerepkörnek megfelelő oktatási és nevelési intézményi kapacitások (infrastruktúra és humán erőforrás) és szolgáltatásformák biztosítása a Budapesti Agglomerációban P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával P5.H.3. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása P5.H.4 A kulturális és kreatív tevékenységeket, valamint a térségi identitásépítést támogató akciók és fejlesztések P5.H.5 Települési önkormányzatok és polgármesteri hivatalaik működési hatékonyságának növelése	

P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG, ZÖLDHÁLÓZAT FEJLESZTÉS ÉS VÉDELEM**

Prioritás részletes leírása és indoklása

Budapest és környéke földrajzi helyzete változatos természeti adottságokkal bír, amelyek nagyban meghatározzák a táj jellegét és látványát. A fővárost és környékét az ember által kialakított kultúrtájak uralják, míg az eredeti természetes táj már csak szórványosan, zárványok formájában található meg a beépített területek között.

A főváros térségében a természeti környezetre, a zöldinfrastruktúra elemeire és a tájra a legnagyobb terhelést a települések terjeszkedése és a túlzott beépítés jelentik. Az agglomeráció területének közel 40%-a beépített vagy beépítésre kijelölt terület

A zöldinfrastruktúra olyan stratégiailag megtervezett hálózat, amely természetes és részben természetes területekből, vízfelületekből, valamint növényzettel borított és ökológiai funkciót betöltő területekből áll és széleskörű ökoszisztéma szolgáltatásokat nyújt.

Az agglomeráció zöldinfrastruktúra-hálózata csökkenti a gyorsan urbanizálódó térség környezeti és klímaterhelését, javítja az agglomerációs települések alkalmazkodóképességét (rezilienciáját) és a helyi életminőséget, ezért fejlesztése kiemelten fontos.

A zöldinfrastruktúra hálózatának gerincét a zöldfelületek és a vízfelületek alkotják. A foltszerű elemeket összekötő vonalas elemek közé tartoznak a folyóvizek, csatornák, azok parti sávjai, az úthálózatot követő zöldfolyosók, fasorok és erdősávok. Ezek összessége biztosítja a természetes élőhely-hálózatok folytonosságát, jelentős kondicionáló szereppel bír, kedvezően befolyásolja a települési klímát, csökkenti a városi hősziget hatást, javítja a levegőminőséget, a vízháztartási viszonyokat és a felszín alatti vizek minőségét.

A települések belterületét behálózó vonalas elemek ökológiai kapcsolatot és élőhely folytonosságot biztosítanak a belterület és a külterület foltszerű elemei között. A külterület zöldfelületeinek kondicionáló és regeneráló hatása létfontosságú a települések belterülete szempontjából, ezért fontos, hogy a települések körüli zöldgyűrű megmaradjon, újra kialakításra kerüljön, fenntartása biztosított legyen és a települések ne nőjenek össze. Ez különösen fontos az agglomerációs települések esetében, amelyek eleve Budapest néhai zöldgyűrűjén belül helyezkednek el.

A települések belterületi zöldhálózatának alapvető elemei a rekreációs célú erdők, közparkok és közkertek, templomkeretek, fasorok, sövények, zöldfalak, zöldtetők és minden egyéb állandó növényzettel borított felület. A közhasználatú zöldfelületek mellett a korlátozott közhasználatú vagy közhasználat elől elzárt területek is fontos strukturális elemek. A településeken található egyéb, főként közlekedési területekhez kapcsolódó zöldfelületi elemek leginkább kondicionáló szerepet töltenek be.

A Budapesti Agglomeráció élhetőségi és klímaadaptáció szempontjából is lényeges, hogy újrahasznosításra kerüljenek a települések bel- és külterületein található elhagyott ipari, kereskedelmi, közlekedési és katonai területek, valamint megszüntetésre a főleg korábbi bányászati, katonai tevékenységekből eredő tájsebek. Ezzel egyidejűleg fontos megőrizni az érintetlen területeket, a jó minőségű szántóföldeket és a biológiai sokféleség szempontjából jelentős természetközeli területeket, valamint elkerülni a burkolt felületek további növekedését és figyelemmel lenni a talajvédelemre.

Barnamezős területnek azokat a területeket nevezik, amelyeket korábban ipari, katonai, kereskedelmi, raktározási, közlekedési célokra használtak, de a korábbi tevékenység megszűnése miatt funkciójukat vesztették és elhagyatottá váltak. Ezek a területek gyakran alacsony koncentrációjú veszélyes hulladékkal vagy más szennyezéssel terheltek, de megfelelő kármentesítés után újrahasznosíthatók.
A barnamezős területek jellemzően városi ipari körzetekben találhatók, ahol elhagyott gyárak, kereskedelmi épületek és egyéb korábbi szennyező tevékenységek örökségei vannak jelen. Ezek a területek jelentős fejlesztési potenciállal rendelkeznek, mivel frekventált helyen vannak, sok esetben kiépített infrastruktúrával (áram, víz, csatorna) rendelkeznek és jól hasznosíthatók ingatlanberuházásokra a zöld mezős beruházásokkal szemben, sőt zöldinfrastruktúra fejlesztésére fel lehet őket használni.
Az Építési és Közlekedési Minisztérium 2026. január 1-ig létrehozza a barnamezős területeket tartalmazó digitális közhiteles nyilvántartást, ami alapja lehet a területek rehabilitációjának. Pest vármegye agglomerációs területére jelenleg még nincsen adat, de Budapesten több mint 1200 hektárnyi olyan terület található, amely korábbi funkcióját elveszítve használaton kívülinek vagy alulhasznosítottnak tekinthető. A barnamezős területek fejlesztésével a stratégia 4. prioritása (Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés) is foglalkozik. A 6. prioritásban a barnamezős területek rehabilitációja a zöldfelületek gyarapodását szolgálja, míg a 4. prioritásban a gazdasági fejlesztések célterületét jelentik. A prioritás tartalmazza azokat a konkrét természetvédelmi fejlesztéseket is, melyek agglomerációs területi szinttel rendelkeznek és szerepelnek Budapest Településtervében és Pest vármegye Környezetvédelmi Programjában, illetve a térség szereplőinek ajánlásaival kerültek a programba.

A települések területének és népességének növekedése fokozott terhelést ró a környezeti elemekre (levegő, víz, talaj). A legjelentősebb környezetvédelmi problémák közé tartozik a közlekedésből eredő légszennyezés, a zajterhelés, az illegális hulladéklerakás, a talajszennyezés, valamint a Duna és kisebb vízfolyások szennyezése, továbbá az alacsony zöldterületi ellátottság. Az agglomeráció környezetvédelmi intézkedése azokat a tématerületeket tartalmazza, amelyek más intézkedésekben közvetetten vagy közvetlenül nem jelennek meg és valamilyen módon az agglomerációs településekre fokozottan vonatkozik.
A Budapesti Agglomerációban megoldandó problémaként jelentkezik számos település esetében a szennyvíztisztító művek kapacitáshiánya. Erre a problémára az operatív program 3. prioritása a

Közmű, vízi- és energiaellátás fejlesztés szennyvízkezeléssel foglalkozó intézkedése ad majd megoldást. A közlekedésből eredő zaj és levegőszennyezéssel a közlekedésfejlesztéssel foglalkozó 2. prioritás foglalkozik a közösségi közlekedés fejlesztésen és a P+R kialakításokon keresztül. A talajvédelem a barnamezős területek és tájsebek rehabilitációján (1., 4. és 6. prioritás) keresztül élvez támogatást. A legerősebb környezetromboló hatással bíró tényező a települések terjeszkedése, a mesterséges felszínek kiterjedtségének növekedése. Ezzel a problémával országos szintű jogszabály igyekszik a települések számára eszközt biztosítani, ugyanakkor a stratégia 1. prioritásának tudatos területhasználattal foglalkozó intézkedéscsoportja is tartalmaz konkrét intézkedéseket.

A prioritás keretében megvalósítandó környezetvédelmi feladatok között szerepel a települési szintű klímavédelmi és -alkalmazkodási stratégiák készítése és végrehajtása, a fenntartható közlekedési módok népszerűségének növelése, a közösségi, alulról jövő klímatudatos, környezetvédelmi kezdeményezések támogatása, a körforgásos gazdaságra való átállás elősegítése a termelő vállalkozások körében, a komposztálás népszerűsítése, a házi és kisközösségi komposztálás kialakításának támogatása, az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat automata mérőműszereinek kiterjesztése a jelenleg működő 4 helyszínen kívüli településekre és a tájba illeszkedő, zöld infrastruktúrát is tartalmazó zajvédő falak építése a közlekedési zajártalom csökkentésére.

A térségben kiemelten fontos klíma és környezetvédelmi beavatkozás a közintézmények energiahatékonyságának javítása, folytatva a korábbi fejlesztéseket. Ide tartoznak a gyermekjóléti alapellátást nyújtó intézmények (bölcsődék, családi bölcsődék), az alap- és középfokú oktatási intézmények, a szociális szolgáltatást nyújtó intézmények, az egészségügyi ellátást biztosító intézmények, valamint a helyi önkormányzat kötelező feladatait ellátó intézmények. Szükséges az energia- és környezeti hatékonysági beruházások, valamint a megújuló energiatermelés folytatása és ezek együttes alkalmazása. Ezzel növelhető a települések energiahatékonysága, előtérbe kerülhetnek a klímavédelmi és energiahatékonysági szempontok a közszolgáltatások során, példát mutatva a lakosságnak. Az intézmények ökológiai lábnyoma csökkenhet, fenntarthatóbbá válhatnak, és mérséklődhet a települések energiafüggősége. A priortáson belül tehát önálló intézkedés kezeli a Közintézmények energetikai megújítása az energiahatékonyság érdekében témakört.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Települési zöldfelületek kiterjedtségének növekedése. • Barnamezős területek és tájsebek		Települési, kerületi és nagyvárosi szint.

kiterjedtségének csökkenése. • Megvalósult természetvédelmi beruházások. • Megvalósult környezetvédelmi beruházások.		
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Budapest Főváros Önkormányzata. • Pest Vármegye Önkormányzata. • Duna Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság. • Pilisi Parkerdő Zrt. • Települési és kerületi önkormányzatok. • Helyi és országos civil szervezetek. • Egyházi jogi személyek • Oktatási intézmények.	• Önkormányzatok. • Vállalkozások. • Állami intézmények. • Civil szervezetek.	• Önkormányzatok. • Vállalkozások. • Állami intézmények. • Civil szervezetek.
Kapcsolódó Intézkedéscsoportok		
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	P6.Z.1. Természet- és tájvédelem, zöldfelületek P6.Z.2. Környezet- és klímavédelem	

3.3.c A Prioritások és a célrendszer kapcsolata

BA TFK Specifikus célok	Prioritások					
	P1. Település-szerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés.	**P2. Közlekedés-fejlesztés.**	**P3. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés.**	**P4. Gazdaság-fejlesztés, versenyképesség növelés.**	**P5. Humán infrastruktúra és közszolgáltatás fejlesztése.**	**P6. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem.**
S1. A Budapesti Agglomeráció gazdaság teljesítményének, jövedelemtermelő képességének növekedése, kiemelten az agglomerációs gyűrűben, a tudás- és technológiaintenzív, innovatív szolgáltatások és ipari termelőtevékenységek növekvő hozzáadott értéket előállító szintje révén.				XX		
S2. Tudásalapú hálózatok létrehozása az állami, önkormányzati és a gazdasági élet szereplői, illetve az egyetemi tudásközpontok együttműködése segítségével, amelyek biztosítják a magas értékű tevékenységek egyre bővülő elérhetőségét.				XX		

S3. Az agglomeráció kis- és középvállalkozásainak intenzívebb és eredményesebb szereplése a hazai és kiemelten a nemzetközi piacokon, a meglévő belső és a potenciális külső erőforrások hatékonyabb felhasználásával, vállalkozásbarát környezet megteremtésével, a digitális átállás és a helyi klaszterek és együttműködések erősítésével.				XX		
S4. A járási és mikrotérségi szintű helyben foglalkoztatás feltételeinek javulása, különös tekintettel a női munkaerő foglalkoztatására.				XX		
S5. A Budapesti Agglomerációban a meglévő zöldfelületek megőrzése, minőségi javítása, térbeli bővítése, a természeti értékek kiemelt védelme révén magasabb szintű környezeti minőség létrehozása.	X					XX
S6. A minőségi turizmus jövedelemtermelő képességének növekedése az agglomerációs gyűrű jó turisztikai adottságokkal bíró térségeiben, figyelemmel a gazdasági és környezeti fenntarthatóságra és a forgalomnövekedés zavaró hatásainak elkerülésére.				XX		X

S7. A sport, a rekreációs és a kulturális kínálat bővülése, minőségi fejlődése, gazdasági alapjainak megteremtése szolgálja az agglomerációban élők minőségi, egészségközpontú életvitelét, valamint a térségbe érkező turisták számára a színvonalas szabadidő eltöltési lehetőségeket.	X			X		XX
S8. A közlekedési infrastruktúra rendszerei és szolgáltatásai környezetbarát, hatékony és korszerű módokon, a nemzetközi/ belföldi és a napi agglomerációs ingázó forgalom igényeit integráltan és a környezeti szempontokat előtérbe helyezve biztosítsák a lakossági és gazdasági mobilitást.	X	XX				
S9. A közműrendszerek (vízi- és energiaközművek) és a kapcsolódó közüzemű szolgáltatások optimális hatékonysággal biztosítsák a növekvő agglomerációs lakossági és gazdasági igényeket, beleértve a klímaváltozás hatásainak kezelését, a megújuló erőforrások fokozott bevonását és a természeti erőforrásokkal való felelős gazdálkodás szempontjainak érvényre juttatását.	X		XX			

S10. A közintézmények (oktatási, szociális, egészségügyi, kulturális) által nyújtott szolgáltatások a helyi /térségi demográfiai igényekhez igazodó diverzifikálása, a minőségük javítása, ezzel csökkentve a hiányosságokat, érvényesítve a hatékonyságnövelés és a térségi kapacitás-optimalizálás elvét.	X				XX	
S11. A növekvő lakosságszámot fenntartható módon, erőforrásként kezelő területhasználat, a fokozódó lakhatási nehézségeket kezelő ingatlangazdálkodás, a térszerkezettel és az ingatlankínálat alakításával a lakosság áramlási folyamatainak optimalizálása.	XXX		X		X	
S12. Az agglomerációs lakosság digitális készségeinek, valamint az önkormányzati és vállalati szféra e-szolgáltatásainak fejlesztése célzott programok indítása révén.	XXX			XXX	X	

3.3.d A Prioritások illeszkedése a térséget érintő fejlesztési programokhoz

Pest vármegyei Területfejlesztési Program 2020-27.

Prioritások illeszkedése

BA TFK prioritások	**Pest vármegyei Területfejlesztési Program prioritások**				
	1. prioritás Versenyképes Pest megye: a megye több lábon álló gazdaságának dinamizálása	2. prioritás Szolidáris Pest megye: a megye társadalmi-gazdasági lemaradásban lévő térségeinek (Szobi, Aszódi, Dabasi, Ceglédi, Nagykátai, Nagykőrösi és Ráckevei járásainak) komplex fejlesztése	3. prioritás Elérhető Pest megye: közlekedésfejlesztés Pest megye nemzetközi, regionális és térségi kapcsolatainak javítása érdekében	4. prioritás Élhető Pest megye: települési infrastruktúra- és környezetfejlesztés az élhetőbb-, fenntarthatóbb lakókörnyezetért	5. prioritás Emberközpontú Pest megye: képzett-, egészséges-, együttműködő-, értékeit megőrző és fejlesztő-, a lemaradókat segítő megyei társadalom építése
1. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés.			X	X	x
2. Közlekedésfejlesztés.			X		
3. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés.			X	X	
4. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés.	X				
5. Humán infrastruktúra és közszolgáltatás fejlesztése.					X
6. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem.			X		
Nem kapcsolódik az agglomerációs gyűrűhöz		X			

A Pest vármegyei Területfejlesztési Program 2. prioritás (Szolidáris Pest megye: a megye társadalmi-gazdasági lemaradásban lévő térségeinek (Szobi, Aszódi, Dabasi, Ceglédi, Nagykátai, Nagykőrösi és Ráckevei járásainak) komplex fejlesztése az agglomerációs térségen kívüli járások és járási központok fejlesztésére irányul, így nincs területi érintettsége a BA TFK prioritásaival.

Intézkedéscsoportok és programok megfeleltethetősége

BA TFK Prioritás	BA TFK Intézkedéscsoport	Pest vármegyei Területfejlesztési Program intézkedései		
1. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés.	Térségi önkormányzati összefogás és együttműködés feltételeinek kialakítása	4.1. Policentrikus településstruktúra, fenntartható városfejlesztés	5.4. Térségi szereplőkkel való együttműködés és koordináció	
	Tudatos területhasználat és funkciókiosztás a települési szövet további szétterülésének megakadályozása érdekében	4.1. Policentrikus településstruktúra, fenntartható városfejlesztés	4.2. Környezetvédelem, természeti területek és értékek megóvása, élhetőbb települési környezet kialakítása	5.4. Térségi szereplőkkel való együttműködés és koordináció
	A települési épített környezet alakítása és védelme	4.1. Policentrikus településstruktúra, fenntartható városfejlesztés	4.2. Környezetvédelem, természeti területek és értékek megóvása, élhetőbb települési környezet kialakítása	
2. Közlekedésfejlesztés	Intermodális közlekedési rendszer létrehozása	3.1. Nemzetközi közlekedési kapcsolatok fejlesztése	3.3. Közúthálózat fejlesztése	
	Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése	3.2. Közösségi közlekedés fejlesztése		
	Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések	3.3. Közúthálózat fejlesztése		
	Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer	3.3. Közúthálózat fejlesztése		
3. Közmű, vízi- és energiaellátás fejlesztés	Ivóvízellátás	4.4. Vízgazdálkodás, vízvisszatartás létesítményeinek fejlesztése		
	Szennyvízkezelés	4.4. Vízgazdálkodás, vízvisszatartás létesítményeinek fejlesztése		
	Csapadékvíz-gazdálkodás	4.4. Vízgazdálkodás, vízvisszatartás létesítményeinek fejlesztése		
	Energiarendszerek fejlesztése	4.3. Energiahatékonyság növelése, a CO2 kibocsátás csökkentése		
	Árvízvédelem	4.4. Vízgazdálkodás, vízvisszatartás létesítményeinek fejlesztése		
4. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés	Versenyképes, tudásalapú, innovatív ipar és szolgáltatások	1. Vállalkozások versenyképességének javítása	2. Pest vármegye gazdaságában meghatározó súlyú ágazatok fejlesztése	3. Területi fókuszú gazdaságfejlesztés

	KKV fejlesztés az agglomerációs gyűrűben	1. Vállalkozások versenyképességének javítása	2. Pest vármegye gazdaságában meghatározó súlyú ágazatok fejlesztése	3. Területi fókuszú gazdaságfejlesztés
	Piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiac fejlesztések	1. Vállalkozások versenyképességének javítása	2. Pest vármegye gazdaságában meghatározó súlyú ágazatok fejlesztése	3. Területi fókuszú gazdaságfejlesztés
	Fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztés a Budapesti Agglomerációban	1. Vállalkozások versenyképességének javítása	2. Pest vármegye gazdaságában meghatározó súlyú ágazatok fejlesztése	
5. Humán infrastruktúra és közszolgálatás fejlesztés	Oktatás és nevelés: A települési szerepkörnek megfelelő oktatási és nevelési intézményi kapacitások (infrastruktúra és humán erőforrás) és szolgáltatásformák biztosítása a Budapesti Agglomeráció településein	5.2. Pest vármegyei intézmények fejlesztése és építése		
	Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával.	5.2. Pest vármegyei intézmények fejlesztése és építése	5.6. Egészségtudatos életmód és prevenció ösztönzése	5.7. Egészségügyi intézményrendszer fejlesztése
	A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása	5.2. Pest vármegyei intézmények fejlesztése és építése	5.5. Társadalmi programok megvalósítása	
	A kulturális és kreatív tevékenységeket, valamint a térségi identitásépítést támogató akciók és fejlesztések	5.2. Pest vármegyei intézmények fejlesztése és építése	5.3. Pest megyében lévő kulturális értékek megőrzése, helyi és megyei identitástudat erősítése	
	Települési önkormányzatok polgármesteri hivatalaik működési hatékonyságának növelése.	5.2. Pest vármegyei intézmények fejlesztése és építése		
6. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem	Természet- és tájvédelem, zöldfelületek	4.2. Környezetvédelem, természeti területek és értékek megóvása, élhetőbb települési környezet kialakítása		
	Környezet- és klímavédelem	4.2. Környezetvédelem, természeti területek és értékek megóvása, élhetőbb települési környezet kialakítása		

A Pest vármegyei Területfejlesztési Program intézkedései a BA TFK intézkedéscsoportjainak feleltethetők meg. A Pest vármegyei Területfejlesztési Program intézkedései közül a 4.5. Hulladékgazdálkodás fejlesztése c. intézkedés nem feleltethető meg egy BA TFK intézkedésnek sem,

mivel a vármegyei dokumentum tervezése óta a települési hulladákszállítás koncessziója a MOL ill. MOHU Zrt.-hez került.

Budapest Főváros Településterve[16]

Középtávú célokhoz való illeszkedés

BA TFK Prioritás	**BP TT középtávú célok**					
	1. Megfizethető és biztonságos lakhatás vonzó lakó-környezetben	2. Egészség és gondoskodás	3. Zöld átállás: klíma- és környezetvédelem	4. Értékőrző és értékteremtő minőségi városfejlesztés	5. Fenntartható és inkluzív gazdaság	6. Városkormányzás
	BP TT Középtávú célok intézkedései					
	1. Mindenki számára elérhető lakhatás biztosítása	2. Egészségmegőrzés támogatása 3. Méltó időskor feltételeinek megerősítése 4. Esélyteremtő szolgáltatások biztosítása	8. Komplex szemléletű városrehabilitáció megvalósítása 10. Integrált zöld- és kékhálózat fejlesztése 11. Energetikai átállás és körforgásos gazdaság szerepének növelése 12. Fenntartható vízgazdálkodás biztosítása	9. Fenntartható mobilitási szolgáltatások biztosítása	7. Életminőséget támogató gazdasági és kulturális szolgáltatások bővítése	5.Biztonságos és akadálymentes Budapest feltételeinek megteremtése 6. Emberközpontú szolgáltatástervezés és hatékony digitalizáció megvalósítása
1. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés.	X		X	X		X
2. Közlekedésfejlesztés.				X		
3. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés.			X			
4. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés.						
5. Humán infrastruktúra és közszolgáltatás fejlesztése.		X				
6. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem.			X			

[16] Elfogadás előtt álló terv.

A Főváros Településterve hosszú és középtávú célokat is nevesít, a hosszútávú célok a Budapest Városfejlesztési Koncepcióból kerültek levezetésre, ezekből 6 középtávú célt fogalmaz meg a stratégia, jellegükből adódóan leginkább ez a tervezési szint feleltethető meg a BA TFK prioritásainak. A középtávú célokból 12 intézkedést határoztak meg a középtávú tervezési időszakra a cselekvési programban, az intézkedéseken belül beavatkozásokat is nevesít a program, a BA TFK logikája mentén ezek az intézkedésekhez illeszthetők, ezeken belül szerepelnek a konkrét projektek.
A fővárosi cselekvési tervekben konkrét gazdaságfejlesztési tevékenység nem került definiálásra, lévén, hogy a főváros a legnagyobb vállalkozáskoncentrációval rendelkezik az országban, jellemzően az üzleti környezet és a civil gazdaság jelenik meg a fejlesztésekben (5. Fenntartható és inkluzív gazdaság középtávú cél).

Intézkedéscsoportok illeszkedése

BA TFK Prioritás	BA TFK Intézkedéscsoport	BP TT beavatkozások		
1. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés.	Térségi önkormányzati összefogás és együttműködés feltételeinek kialakítása			
	Tudatos területhasználat és funkciókiosztás a települési szövet további szétterülésének megakadályozása érdekében	1.1. Kezelt lakásszektor bővítése és korszerűsítése	7.1. Társadalmi innovációs program: Smart Budapest	
	A települési épített környezet alakítása és védelme	8.1. Belvárosi Duna-partok megújítása	8.3. Vonzó közterületek, egészséges utcák	8.2. Emblematikus budapesti tengelyek
2. Közlekedésfejlesztés	Intermodális közlekedési rendszer létrehozása	5.3. Köz- és közlekedésbiztonsági program	9.5. Közúthálózati kapcsolatok fejlesztése és rekonstrukciója	
	Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése	5.1. Közösségi közlekedés akadálymentesítése	9.1. Fonódó villamoshálózat	9.2. Közösségi közlekedés hálózati fejlesztése
	Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések	5.3. Köz- és közlekedésbiztonsági program	9.4. Bringasztrádák, kerékpárutak	
	Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer	9.5. Közúthálózati kapcsolatok fejlesztése és rekonstrukciója	5.3. Köz- és közlekedésbiztonsági program	
3. Közmű, vízi- és energiaellátás fejlesztés	Ivóvízellátás	12.1. Biztonságos víziközmű-szolgáltatások és elöntésvédelem		
	Szennyvízkezelés	12.1. Biztonságos víziközmű-szolgáltatások és elöntésvédelem		
	Csapadékvíz-gazdálkodás	12.1. Biztonságos víziközmű-szolgáltatások és elöntésvédelem		
	Energiarendszerek fejlesztése	11.1. Energiahatékony épületek és világítás	11.2. Távhőrendszer fejlesztése	
	Árvízvédelem	12.2. Árvízvédelem		
	Versenyképes, tudásalapú, innovatív ipar és szolgáltatások			

4. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés	KKV fejlesztés az agglomerációs gyűrűben			
	Piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiac fejlesztések			
	Fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztés a Budapesti Agglomerációban			
5. Humán infrastruktúra és közszolgálatás-fejlesztés	Oktatás és nevelés: A települési szerepkörnek megfelelő oktatási és nevelési intézményi kapacitások (infrastruktúra és humán erőforrás) és szolgáltatásformák biztosítása a Budapesti Agglomeráció településein			
	Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával.	2.1. Egészségfejlesztési és egészségügyi program		
	A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása	3.1. Időseket támogató ellátások fejlesztése	4.1. A hajléktalanellátás intézményi programja	
	A kulturális és kreatív tevékenységeket, valamint a térségi identitásépítést támogató akciók és fejlesztések	7.3. Kulturális program		
	Települési önkormányzatok polgármesteri hivatalaik működési hatékonyságának növelése.	6.2. Digitális városháza program	7.1. Társadalmi innovációs program - Smart Budapest	
6. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem	Természet- és tájvédelem, zöldfelületek	10.1. Dunai zöldfolyósó		
	Környezet- és klímavédelem	10.3. Természetközeli területek		

3.3.e A Prioritásokhoz kapcsolódó Intézkedéscsoportok

Prioritás-Intézkedéscsoport-Intézkedés összesítő táblázat

PRIORITÁSOK	INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	INTÉZKEDÉSEK
P1.T. TELEPÜLÉSSZERKEZET, TÉRSZERKEZET, TELEPÜLÉS- ÉS TÉRSÉGFEJLESZTÉS.	P1.T.1. Térségi önkormányzati összefogás és együttműködés feltételeinek kialakítása	P1.T.1.1. A térségi összefogás platformjainak kialakítása, fejlesztése P1.T.1.2. Koordinált agglomerációs településfejlesztés: prioritások, céltérségek, ütemezés P1.T.1.3.Kooperatív építésügyi szabályozás, az építésügyi hatósági intézményrendszer megerősítése P1.T.1.4. GIS rendszerek alkalmazása és folyamatos karbantartása az agglomerációs önkormányzatoknál
	P1.T.2. Tudatos területhasználat és funkciókiosztás a települési szövet további szétterülésének megakadályozása érdekében	P1.T.2.1. Az agglomeráció térségi központjainak megerősítése a településfejlesztés és -rendezés eszközrendszerével P1.T.2.2. Fejlesztési céltérségek kijelölése, összehangolt fejlesztése P1.T.2.3. Összehangolt intézkedések az extenzív fejlesztések minimalizálása, a beépítésre nem szánt területek megtartása érdekében
	P1.T.3. A települési épített környezet alakítása és védelme	P1.T.3.1. Az épített környezet értékőrző rehabilitációja, különös tekintettel a történeti és egyéb funkcióhiányos központokra, településrészekre

PRIORITÁSOK	INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	INTÉZKEDÉSEK
		P1.T.3.2. Köz- és magánhasználatú szabadterek fenntartható és klímatudatos fejlesztése P1.T.3.3. A növekvő lakosságszám kezelése a településfejlesztés és -rendezés eszközrendszerével P1.T.3.4. Épített környezet rezilienciájának javítása, új építőanyagok felhasználásának, építésének könnyítése
P2.K. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS	P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása	P2.K.1.1. Intermodalitás erősítése: P+R és K+R létesítése/bővítése, átszállóhelyek fejlesztése P2.K.1.2. Integrált megközelítés, együttműködés P2.K.1.3. Mobilitási igények befolyásolása, szemléletformálás P2.K.1.4. Teherforgalom hatékony kiszolgálása
	P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése	P2.K.2.1. Nagyvasúti vonalak komplex korszerűsítése és továbbfejlesztése P2.K.2.2. HÉV vonalak teljeskörű megújítása, fővárosi közlekedési rendszerbe való jobb bekötése, járműbeszerzés P2.K.2.3. Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér kötött pályás közlekedési kapcsolatának megvalósítása P2.K.2.4. Hatékony helyközi autóbusz közlekedés előtérbe helyezése

PRIORITÁSOK	INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	INTÉZKEDÉSEK
		P2.K.2.5. Helyi hálózat térségi szintű fejlesztése P2.K.2.6. Versenyképes közforgalmú vízi közlekedés létrehozása
	P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések megvalósítása	P2.K.3.1. Gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése P2.K.3.2. Térségi kapcsolatokat erősítő útfejlesztések P2.K.3.3. Közúti szűk keresztmetszetek feloldása P2.K.3.4. Térségi kerékpárforgalmi hálózat bővítése
	P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer elérése	P2.K.4.1. Települések élhetőségét javító közlekedésfejlesztések P2.K.4.2. Intelligens közlekedési rendszer megteremtése P2.K.4.3. Mobilitási tervezés és üzemeltetés
P3.I. KÖZMŰ, VÍZI- ÉS ENERGIAELLÁTÁS FEJLESZTÉS	P3.I.1. Ivóvízellátás	P3.I.1.1. Vízbeszerzés, gerinc- és elosztóhálózat fejlesztése, rekonstrukciója viziközmű társulások működésének felülvizsgálata, komplex program indítása az ivóvíz havaria helyzetek elkerülése/kiküszöbölése érdekében
	P3.I.2. Szennyvízkezelés	P3.I.2.1. Szennyvízgyűjtés közüzemű hálózati rendszerének rekonstrukciója, fejlesztése, kiemelten a befogadó szennyvíztelepek kapacitás bővítésének és a szennyvízkezelés hatásfokának javítása,

PRIORITÁSOK	INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	INTÉZKEDÉSEK
		valamint a befogadó vízfolyások vízminőség védelmének fokozása P3.I.2.2. A közüzemű szennyvízhálózattal el nem látott térségekben keletkező szennyvizek kezelésének, elhelyezésének felszíni és felszín alatti vizek minőségét védő, szigorúan szabályozott és ellenőrizhető és ellenőrzött megoldása
	P3.I.3. Csapadékvíz-gazdálkodás	P3.I.3.1. Csapadékvíz zavarmentes kettőscélú helyi visszatartásának és elvezetésének megoldása P3.I.3.2. Befogadó vízfolyások mederrendezése, karbantartási lehetőségének biztosítása, azok telekjogi rendezése P3.I.3.3. Csapadékvíz elvezetésének közműként történő kezelésbe vételének rendezése
	P3.I.4. Energiarendszerek fejlesztése	P3.I.4.1. Épületenergetikai innovációk, energiaközösségek, alkalmazkodás a klímaváltozáshoz P3.I.4.2. Villamosenergia ellátás hálózati rendszereinek korszerűsítése, fejlesztése (hálózatok földalatti elhelyezésével), a megújuló energiatermelés során a termelés-fogyasztás kiegyenlítésére alkalmassá tételével P3.I.4.3. Optimális energiamix, takarékos, gazdaságos, környezetkímélő energiaellátási struktúra, racionális energiagazdálkodás alkalmazására általános felkészítés, támogatási forráskeresés

PRIORITÁSOK	INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	INTÉZKEDÉSEK
		P3.I.4.4. Megújuló energiahordozók hasznosításának általános növelése
	P3.I.5. Árvízvédelem	P3.I.5.1. Vízfolyások mederben tartásának biztosítására mederrendezés, árvízvédelem-parthasználat összehangolt fejlesztése, villámárvizekre való felkészülés P3.I5.2. Árvízi védekezés területigényének szerzett jogok figyelembevételével, telekjogi rendezése
P4.G. GAZDASÁGFEJLESZTÉS, VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉS	P4.G.1. Versenyképes, tudásalapú, innovatív gazdasági szolgáltatások és ipar	P4.G.1.1. Agglomerációs innovációs ökoszisztéma – az innovációs szereplők alkotta hálózatok fejlesztése P4.G.1.2. A meglévő és új iparterületeken a magas technológiájú, tudásalapú tevékenységek és K+F ösztönzése P4.G.1.3. Megújuló energia és energiahatékony rendszerek alkalmazása, a körforgásos gazdaság feltételeinek megteremtése a vállalkozások versenyképességének növelésére P4.G.1.4. A Pest vármegyei Területfejlesztési Koncepcióban nevesített gazdasági ágakban működő vállalkozások célzott fejlesztése az agglomerációs gyűrűben (ipar, az építőipar, a turizmus, a közlekedés, kereskedelem, raktározás, az információ és kommunikáció)
	P4.G.2. KKV fejlesztés az agglomerációs gyűrűben	P4.G.2.1. A KKV-k beszállítói hálózatokhoz, értékláncokhoz kapcsolódásának, exportpiacokra történő belépésének ösztönzése, kiemelten a technológiai szint és a menedzsment tudás növelésével

PRIORITÁSOK	INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	INTÉZKEDÉSEK
		P4.G.2.2. Helyi termékeket előállító/forgalmazó termelők és mikrovállalkozók támogatása, helyi beszállítói hálózatok, rövid ellátási láncok erősítése P4.G.2.3. Startup vállalkozások támogatása P4.G.2.4. Mikro- és kisvállalkozások versenyképesség növelése, kiemelten az üzleti képességek és a nyelvtudás erősítésével P4.G.2.5. Térségi önkormányzati-vállalkozói információs fórumok létrehozása, bizalomerősítés az üzleti szférában
	P4.G.3. Piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiac fejlesztések	P4.G.3.1. Önkormányzatok, egyetemek, vállalkozások és a munkavállalók együttműködése a piacképes munkaerőpiaci kínálat megteremtéséért P4.G.3.2. Oktatási/képzési intézmények és vállalatok együttműködésének elősegítése a munkaerőkínálat fejlesztése érdekében – vállalati belső képzés erősítése P4.G.3.3. Az agglomerációs gyűrű településein a helyben foglalkoztatás feltételeinek javítása, különös tekintettel a női és a magas hozzáadott értéket előállító munkaerőre P4.G.3.4. Telekocsi, szuburbanizációs elektromos autózás támogatása a napi ingázás szintjének és környezeti hatásainak csökkentése érdekében

PRIORITÁSOK	INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	INTÉZKEDÉSEK
	P4.G.4. Fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztés a Budapesti Agglomerációban	P4.G.4.1. A Budapestre irányuló, döntően külföldi turizmus agglomerációs „szétterítése” és a hosszabb tartózkodási idő feltételeinek javítása P4.G.4.2. RSD turisztikai fejlesztése P4.G.4.3. Dunakanyar térség turisztikai fejlesztése P4.G.4.4. A rekreációs célú hétvégi turizmus feltételeinek és működőképességének javítása P4.G.4.5. A turisztikai kínálat fejlesztése és bővítése a minőségi turizmus növelése érdekében
	P4.G.5. Lakásállomány bővítése a fővárosban a lakhatási válság kezelése és az agglomerációba történő lakosságkiáramlás fékezése céljából	P4.G.5.1. Szabályozási (esetlegesen adózási) eszközökkel a rövid távú hasznosítás leszabályozása P4.G.5.2. A rövid távú lakáskiadási igény növekedésének ellensúlyozásához, a turizmus fejlődéséhez igazodóan a fővárosban a kereskedelmi szálláshelyek számának jelentős növelése P4.G.5.3. A lakáscéltól eltérő hasznosítás további növekedésének fékezése érdekében szolgáltatói centrumok létesítése a belvárosban P4.G.5.4. Az üresen álló lakásállomány pontos felmérése, az ingatlanpiacra történő reintegrációjuk ösztönzése szabályozási (esetlegesen adózási) eszközökkel, valamint felújításukat ösztönző támogatásokkal

PRIORITÁSOK	INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	INTÉZKEDÉSEK
		P4.G.5.5. A barnamezős területek hasznosításának ösztönzésére komplex fejlesztési programok kialakítása, ami magában foglalja az infrastruktúra fejlesztést is P4.G.5.6. Az üresen álló, fejlesztési célú területeken a beruházások megkezdésének elősegítése szabályozási és pénzügyi (esetlegesen adózási) eszközökkel P4.G.5.7. Magánszemélyek részére lakásvásárláshoz pénzügyi ösztönzők biztosítása P4.G.5.8. Lakóingatlan fejlesztésekhez szükséges forrásbevonás növelése támogatási programokkal, tőke-és pénzügyi támogatási konstrukciókkal
P5.H. HUMÁN INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖZSZOLGÁLATÁS FEJLESZTÉS	P5.H.1. A települési szerepkörnek megfelelő oktatási és nevelési intézményi kapacitások (infrastruktúra és humán erőforrás) és szolgáltatásformák biztosítása a Budapesti Agglomerációban	P5.H.1.1. Oktatási nevelési szolgáltatások intézményeinek fenntarthatósági szempontú, épületmodernizációs és kiegyensúlyozott kapacitásnövelési célú fejlesztése - különös tekintettel a dinamikusan növekvő agglomerációs szektorok intézményeire P5.H.1.2. Az oktatási és nevelési intézmények hatékony szolgáltatás-szervezése – munkaerőpiac orientációs, ifjúságvédelmi célú inter-szektorális kapcsolatok építése P5.H.1.3. A fiatalok – mint munkaerőpiaci szempontból kulcsfontosságú, egyben veszélyeztetett célcsoport – integrált megközelítésű támogatása

PRIORITÁSOK	INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	INTÉZKEDÉSEK
	P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával	P5.H.2.1. A területileg eltérő súlypontú ellátási igényekre reagáló (alap és szak-) ellátás feltételrendszerének biztosítása hagyományos (épületmegújítás, kapacitásnövelés) és kevéssé konvencionális (távmedicina, home care stb.) eszközökkel P5.H.2.2. A fekvőbeteg ellátás területi egyenlőtlenségeinek minimalizálása, az ellátás minőségének javítása P5.H.2.3. Az egészségmegőrzést szolgáló prevenciós tevékenységek, szűrővizsgálatok egyenlő hozzáférésének biztosítása a Budapesti Agglomerációban.
	P5.H.3. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása	P5.H.3.1. A szociális és gyermekvédelmi szolgáltatások igény és prognózis alapú, szolgáltatói együttműködésekre támaszkodó kapacitásfejlesztése P5.H.3.2. Az idősellátás nappali, bentlakásos és otthoni formáinak területi alapú kapacitáserősítése - a silver gazdaság lehetőségeinek kiterjesztése P5.H.3.3. A hajléktalanság ágazati és területi (főváros – agglomerációs gyűrű települései) együttműködéseken alapuló, agglomerációs szintű kezelése
	P5.H.4. A kulturális és kreatív tevékenységeket, valamint a térségi identitásépítést támogató akciók és fejlesztések	P5.H.4.1. A kulturális intézmények és civil szervezetek működési feltételeinek és vonzerőjének támogatása a közösségépítés, kreatív gazdaság és a turisztikai ágazat kínálatához való hozzájárulásuk növelése mellett

PRIORITÁSOK	INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	INTÉZKEDÉSEK
		P5.H.4.2. A sajátos kulturális identitással rendelkező településcsoportok értékmegőrzésének elősegítése az agglomerációs gyűrűben
	P5.H.5. Települési önkormányzatok és polgármesteri hivatalaik működési hatékonyságának növelése	P5.H.5.1. A hivatali ügyintézés hatékonyságának növelése a digitális ügyintézés, ügykezelés eszközeinek fokozott, ügyfélbarát bevezetésével (szolgáltatás tervezés), infrastrukturális fejlesztések P5.H.5.2. A hivatali döntéselőkészítés és önkormányzati döntéshozatal digitális (adatalapú) támogatásához szükséges agilis fejlesztések (digitális fejlesztések humán kompetenciák és eszközök / szoftverek biztosítása)
P6.Z. KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG, ZÖLDHÁLÓZAT FEJLESZTÉS ÉS VÉDELEM	P6.Z.1. Természet- és tájvédelem, zöldfelületek	P6.Z.1.1. Zöld- és kékinfrastruktúra elemek kialakítása és hálózatba szervezése P6.Z.1.2. Tájsebek megszüntetése, barnamezős területek rekultiválása és újrahasznosítása, talajvédelem P6.Z.1.3. Célzott természetvédelmi fejlesztések az Agglomerációban
	P6.Z.2. Környezet- és klímavédelem	P6.Z.2.1. Közlekedési, ipari és lakossági környezetszennyezés mérséklése P6.Z.2.2. Közintézmények energetikai megújítása az energiahatékonyság érdekében P6.Z.2.3. Környezetmonitoring fejlesztése, szennyezők azonosítása, célzott

PRIORITÁSOK	INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	INTÉZKEDÉSEK
		beavatkozások a kibocsátás csökkentése érdekében P6.Z.2.4. Hulladékhasznosítás ösztönzése, zöld együttműködések ösztönzése a vállalati szektorban, és egyéb relációkban

3.3.f A Prioritásokhoz kapcsolódó Intézkedéscsoportok részletes bemutatása

P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés - Intézkedéscsoportok

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. TELEPÜLÉSSZERKEZET, TÉRSZERKEZET, TELEPÜLÉS- ÉS TÉRSÉGFEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P1.T.1. Térségi önkormányzati összefogás és együttműködés feltételeinek kialakítása**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	
A P1.T.1. jelű intézkedéscsoport a P1.T jelű prioritás megvalósításához szükséges együttműködési, szervezeti, intézményi és jogi keretek megteremtésével foglalkozik. Az intézkedéscsoporton belül megjelenik a térségi együttműködés feltételeinek kialakítása, a koordinált településfejlesztés és építésügyi szabályozás, valamint az ezek nyilvántartását biztosító térinformatikai rendszerek kiépítése. A Budapesti Agglomeráció működtetéséhez elengedhetetlen, hogy a településfejlesztési és -rendezési eszközrendszer téradatokra alapozva, az érintettek részvételével készüljön, összehangoltan működjön és rendszeresen felülvizsgálják. A jövőtudatos tervezés érdekében a Budapesti Agglomeráció szintjén szükséges a fejlesztések összehangolása, prioritások meghatározása, valamint hosszú távú ütemezés készítése. Az intézkedéscsoport és a hozzá kapcsolódó intézkedések teljesítik a a 2023. évi C. törvény a magyar építészetről és a 2014-ben készült Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció célkitűzéseit. Az intézkedéscsoport szinergiában van a 2021-ben felülvizsgált Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció és Program intézkedéseivel, melyek közül a 4. prioritáson („Élhető Pest megye: települési infrastruktúra- és környezetfejlesztés az élhetőbb-, fenntarthatóbb lakókörnyezetért”) belül a 4.1. „Policentrikus településstruktúra, fenntartható városfejlesztés” című feladat, valamint az 5. prioritáson („Emberközpontú Pest megye: képzett, egészséges, együttműködő, értékeit megőrző és fejlesztő, a lemaradókat segítő megyei társadalom építése”) belül az 5.4. „Térségi szereplőkkel való együttműködés és koordináció” című feladat releváns. A PMTFK TF.3. számú stratégiai célján belül a TF.3.2. és a TF.3.3. jelű feladatok kapcsolódnak szorosan az intézkedéscsoporthoz. Az intézkedéscsoport Budapest Főváros Településterve intézkedései közül az 1. „Mindenki számára elérhető lakhatás biztosítása” intézkedéshez, a 8. „Komplex szemléletű városrehabilitáció megvalósítása” intézkedéshez és a 6. „Emberközpontú szolgáltatástervezés és hatékony digitalizáció megvalósítása” intézkedéshez kapcsolódik szorosabban. Az FTT 1. számú hosszú távú célja a „Kezdeményező, adaptív önkormányzati városfejlesztés és -üzemeltetés”, melyen belül az 1.1. „Felkészült szervezeti, intézményi háttér biztosítása”, az 1.2. „A finanszírozási háttér megerősítése, az átláthatóság növelése”, valamint az 1.5. „Partnerségi alapú városfejlesztés erősítése” releváns. A 2. „Hatékonyan együttműködő várostérség” célon belül fontos	

a 2.1. „Partnerség és intézményi háttér kiépítése” és a 2.2. „A budapesti várostérség összehangolt fejlesztése”. A 10. számú cél „Az egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése”, amin belül a 10.4. „Új értéket hordozó fejlesztések megvalósítása” áll kapcsolatban az intézkedéscsoporttal.
Az intézkedéscsoport kidolgozásához a „Budapest és a fővárost körülvevő agglomerációs települések viszonya” című tanulmány (2024) megállapításai is figyelembe vételre kerültek.

A PMTFK TF.3. célja leszögezi, hogy „A spontán és beruházói érdekek által hajtott szuburbanizációt váltsa fel a tervezett, koordinált térségfejlesztés, partnerségi alapon”. Szintén a PMTFK TF.3.2. jelű feladata rögzíti, hogy „nélkülözhetetlen a térségfejlesztés stratégiai céljainak (…) közös meghatározása”, hogy „szükséges a területrendezés, területfejlesztés és ágazati politikák megelőző együttműködése a klímaváltozás kapcsán”, és hogy fontos „az agglomeráció közös tervezése, a városok és várostérségek összehangolt fejlesztése és tervezése”.

Az FTT 206. oldalán állapítja meg az alábbiakat: „Koordináció hiányában érdekmegosztottság jellemzi az agglomerációt, aminek két dimenziója van: a horizontális, a helyi önkormányzatok szinte teljes közigazgatási fragmentáltságában, a vertikális pedig a különböző közigazgatási szintek közötti nem kielégítő együttműködésben ölt testet. A térbeli folyamatok beavatkozás nélkül Budapest és várostérségének jelenlegi versenyképességét jelentősen rontják.” A Fővárosi Önkormányzat a 616/2024.(10.30.) Főv. Kgy. határozattal tett javaslatot a „Metropolisz Kerekasztal” létrehozására.

Az intézkedéscsoporthoz tartozó intézkedések:
P1T.1.1. A térségi összefogás platformjainak kialakítása, fejlesztése. Az együttműködés kiemelt szerve az Országgyűlés által, a területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény módosításával létrehozott Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanácsa (BAFT) kell legyen, amelynek a folyamatok katalizátoraként kell működnie. A BAFT feladata kell legyen a települések érdekegyeztető fórumainak (nem kizárólag a településfejlesztés és -rendezés értekében történő) megszervezése. Az együttműködési platform feladata állásfoglalások, irányelvek megfogalmazása, valamint közös szabályozási javaslatok kidolgozása a települések és a kormány számára (FTT 206. oldal). Az intézkedés keretében a BAFT megkapja a szükséges jog- és hatásköröket, illetve forrásokat ahhoz, hogy a térség összehangolt fejlesztéséhez szükséges projekteket menedzseljen. Az intézkedés végrehajtása során a részvételi demokrácia eszközrendszerével kell élni, a folyamatokba a kezdetektől be kell vonni minden érintettet.

P1T.1.2. Koordinált agglomerációs településfejlesztés: prioritások, céltérségek, ütemezés. A BAFT koordinálása mellett a bevont döntéshozók és tervezők kidolgozzák a Budapesti Agglomeráció struktúratervét. „A tervezés során az életminőségi, területhasználati és mobiltástervezési szempontok összehangolt figyelembevételére van szükség a hatásvizsgálatok szerepének erősítésével” (FTT 2.2.). Fejlesztési céltérségeket kell lehatárolni, amelyek területére különleges szabályozási és intézményi jogosítványok, ösztönzők legyenek érvényesek, ugyanakkor a beépítési

feltételeket és paramétereket az érintettek bevonásával, a helyi igényekre tekintettel kell meghatározni. Tervegyeztető és koordinációs fórumok (FTT 206. oldal) létrehozásával és működtetésével lehetőség van a települési és kerületi szintű tervek összehangolására. A céltérségekre készítendő, integrált szemléletű stratégiai tervek mellett ágazati tervek (pl. szociális rehabilitáció, kisvízfolyások revitalizációs stratégiája) készítése is szükségessé válhat.

P1T.1.3. Kooperatív építésügyi szabályozás, az építésügyi hatósági intézményrendszer megerősítése. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az önszabályozási mechanizmusok nem elegendőek az új beépítésre szánt területek kijelölésének visszaszorítására, a szükséges települési infrastruktúra és zöldterületi ellátottság feltételeinek megszabására. A településképi követelmények nem elegendőek arra, hogy a települési önkormányzatok hathatósan avatkozzanak bele a jogszerűtlen építkezési és lakcímbejelentési folyamatokba, ezért meg kell vizsgálni a hatósági jogkörök átalakításának lehetőségeit. A helyi építési szabályok megszigorítása mellett, az építésügyi hatóságok megerősítése, kapacitásbővítése szükséges az engedélyeztetés, az ellenőrzés és a szankcionálás tekintetében. Meg kell teremteni a zöldmezős fejlesztési területek beépítésre nem szánt területbe való visszasorolásának jogi lehetőségeit: korlátozó és ösztönző szabályok meghozatalára is szükség van.

P1T.1.4. GIS rendszerek alkalmazása és folyamatos karbantartása az agglomerációs önkormányzatoknál: A Méptv. előírja, hogy „digitális rendszereket kell kiépíteni” (3. §), valamint, hogy „a dokumentálást és a nyilvántartások vezetését digitalizálni szükséges” (14. §). A barnamezős területekről a településfejlesztésért és településrendezésért felelős miniszter nyilvántartást vezet (Méptv. 9.§). Mindezeket a térinformatikai rendszereket az agglomeráció szintjén, összevontan is meg kell teremteni, és célszerű lenne biztosítani, hogy az illetékes téradatgazdák a Budapesti Agglomerációs Fejlesztési Tanács számára is folyamatosan szolgáltassanak adatot. Nyilván kell tartani többek között a barnamezős területeket, a szegregációval érintett területeket, valamint a zöld-kék infrastruktúra-elemeket – ezekre speciális katasztereket kell készíteni. „A döntéshozás támogatására ki kell alakítani a térségi folyamatok monitorozásának, a változások értékelésének hátterét” (FTT 2.2.).

Lehetséges projektek:

- A jogi, gazdasági és szervezeti eszközrendszer hozzárendelése érdekében a Budapesti Agglomeráció struktúratervének kidolgozása.
- A struktúraterv keretében agglomerációs fejlesztési céltérségek kijelölése[17], a területek fejlesztéséhez speciális jogi, szervezeti együttműködési és gazdasági eszközrendszer rendelése.

[17] Budapest területén a Fővárosi Településfejlesztési Tervvel összhangban, az FTT Fejlesztési tervlapján kijelölt közép- és hosszú távú akcióterületeken, figyelembe véve a fejlesztési célok és lehetőségek térbeli összefüggéseit. (Az FTT társadalmi egyeztetési anyaga alapján, amely még nem lépett hatályba.)

- A zöldmezős fejlesztési területek ütemezett igénybevételének, illetve – indokolt esetben – a beépítésre nem szánt területbe való visszasorolások jogi és szervezeti kereteinek megteremtése.
- Javaslatcsomag kidolgozása az építésügyi jog- és hatáskörök átalakítására a jogszerűtlen építkezések és lakcímbejelentések visszaszorítása érdekében.
- Agglomerációs térinformatikai adatbázis létrehozása és működtetése.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Létrejön a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanácsának szervezésében a rendszeres egyeztető fórum. • Az agglomerációs építésügyi szabályok felülvizsgálata. • Ágazati kataszterek létrehozása.	(az intézkedéscsoport jellegénél fogva nincsenek számszerűsíthető eredmények)	• Zöldmezős fejlesztési területek. • Fejlesztési céltérségek. • Barnamezős területek. • Kiemelt beruházások területei.
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• BAFT. • Építésügyi és Közlekedési Minisztérium. • Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium.	• Pest Vármegye Önkormányzata. • Budapest Főváros Önkormányzata. • Építésügyi és örökségvédelmi hatóságok (kormányhivatalok). • Települési és kerületi önkormányzatok településfejlesztéssel foglalkozó bizottságai, önkormányzati főépítészek. • Lechner Tudásközpont.	• Magyar Építész Kamara. • Helyi partnerek (pl. civilszervezetek, vállalkozások, egyházak stb.). • Önkormányzati társulások. • Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara • Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara

Kapcsolódó Intézkedések	
Intézkedések kódszáma és címe	P1T.1.1. A térségi összefogás platformjainak kialakítása, fejlesztése P1T.1.2. Koordinált agglomerációs településfejlesztés: prioritások, céltérségek, ütemezés P1T.1.3. Kooperatív építésügyi szabályozás, az építésügyi hatósági intézményrendszer megerősítése P1T.1.4. GIS rendszerek alkalmazása és folyamatos karbantartása az agglomerációs önkormányzatoknál

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. TELEPÜLÉSSZERKEZET, TÉRSZERKEZET, TELEPÜLÉS- ÉS TÉRSÉGFEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P1.T.2. Tudatos területhasználat és funkciókiosztás a települési szövet további szétterülésének megakadályozása érdekében**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	

A P1.T.2. jelű intézkedéscsoport a P1.T jelű prioritás megvalósításához szükséges településfejlesztési és -rendezési eszközrendszer kidolgozásával foglalkozik. Az intézkedéscsoport megvalósításának előfeltétele, hogy elkészüljön a Budapesti Agglomeráció struktúraterve, melynek része az agglomerációs központrendszer megtervezése, fejlesztési céltérségek kijelölése, valamint az extenzív fejlesztési területek felülvizsgálata az agglomeráció perifériáján és a Budapest-határ még beépítetlen területein. Megfontolandó, hogy a beépítési sűrűség a Budapesti Agglomeráció szintjén, területileg differenciáltan és összehangoltan legyen szabályozva. A struktúraterv készítésekor érvényesíteni kell a kompakt város elvét, meg kell őrizni a települési szövet tagoltságát, a takarékos területhasználatra kell törekedni, a nagy kapacitású közösségi közlekedésre kell alapozni a fejlesztéseket, és meg kell teremteni a zöld-kék infrastruktúra-elemek folytonosságát. A kis távolságok elvére alapozva a policentrikus agglomerációs térszerkezetet meg kell erősíteni. A struktúraterv része kell legyen a projektek priorizálása, ütemezése is.

Az intézkedéscsoport (és az intézkedések) megfogalmazása összhangban van az országos szintű törvényekkel, rendeletekkel és tervekkel, melyek közül a leglegjelentősebb a Méptv., a 2014-ben készült OFTK és a Trtv., amely magában foglalja a BATrT-t.
A 2021-ben felülvizsgált PMTFK céljai közül a 4. prioritás („Élhető Pest megye: települési infrastruktúra- és környezetfejlesztés az élhetőbb-, fenntarthatóbb lakókörnyezetért”) 4.1. „Policentrikus településstruktúra, fenntartható városfejlesztés” célja és a 4.2. „Környezetvédelem, természeti területek és értékek megóvása, élhetőbb települési környezet kialakítása” célja fontos az intézkedéscsoport szempontjából.
Az intézkedéscsoport szempontjából az FTT számos feladata releváns. A 4. számú, „Versenyképes, fenntartható és inkluzív gazdaság” hosszú távú célt a 4.6. „Munkahelyi területek fejlesztése” feladat, a 8. „Hatékony, kiegyensúlyozott kompakt városszerkezet” célt a 8.1. „A területhasználat és a

közlekedési rendszer térbeli összehangolása a mobilitási igények csökkentésére törekedve", a 8.2. „Differenciált központrendszer kialakítása (a meglévő központok minőségi fejlesztésével, az új központok igényes városépítészeti kialakításával a városszerkezetben meghatározott szerepkörhöz illeszkedve)", a 8.3. „Városi szolgáltatások gyalogos elérhetőségének biztosítása (>kis távolságok városa<)", a 8.4. „Fenntartható, szabad területekkel megfelelően tagolt város kialakítása" és a 8.5. „A város indokolatlan terjeszkedésének megakadályozása" feladatok is szolgálják. Kiemelendő a 11. számú cél, amely „A barnamezős területek a városfejlesztés célterületei" állítást fogalmazza meg, melyen belül a 11.1. „Barnamezős területek értékőrző és értékteremtő funkcióváltása" és a 11.3. „Barnamezős területek megújításának támogatása az egyedi adottságok és városszerkezeti potenciál figyelembevételével" kapcsolódnak szorosan az intézkedéscsoporthoz. A cselekvési program 1.1. „Kezelt lakásszektor bővítése és korszerűsítése", valamint a 7.1. „Társadalmi innovációs program: Smart Budapest" beavatkozásai relevánsak.
Az intézkedéscsoport kidolgozásához a „Budapest és a fővárost körülvevő agglomerációs települések viszonya" című tanulmány (2024) megállapításai is figyelembe lettek véve.

Az intézkedéscsoporthoz tartozó intézkedések:
P1T.2.1. Az agglomeráció térségi központjainak megerősítése a településfejlesztés és -rendezés eszközrendszerével. A Budapesti Agglomeráció központrendszerét az élhetőség, a hatékonyság és a fenntarthatóság követelményeit érvényesítve kell felülvizsgálni. A cél a kiegyensúlyozott térszerkezet révén a főváros tehermentesítése, a Budapesttől való függés oldása. Ahol szükséges, pótolni kell a települési (humán és műszaki) infrastruktúra hiányosságait, ami állami szerepvállalás nélkül nem valósítható meg. A központfejlesztést differenciáltan, a helyi sajátosságokat (fizikai adottságokat, hagyományokat, identitást) figyelembe véve kell megvalósítani, az azonos szintű központok uniformizálása nem lehet követelmény. Törekedni kell a funkcionális vegyességre, amelynek az intézmények, a szolgáltatások és a szabad terek mellett szerves része a lakhatás és a munka is. Fontos, hogy a funkciók mindenki számára hozzáférhetőek legyenek, aminek része a közösségi közlekedéssel való megközelíthetőség, a gyalogos- és kerékpárosbarát, akadálymentes kialakítás és a megfizethetőség is. A nagy alapterületű létesítményekkel szemben a kisebb kereskedelmi, szolgáltató és vendéglátó létesítményeket kell támogatni. A Fővárosi Önkormányzat koncepciót dolgozott ki az átmeneti zónában található mellékközpontok fejlesztésére, amelynek megvalósítását a főközpont túlterheltségének mérséklése érdekében segíteni kell. A térségi és kistérségi központok fejlesztése a BAFT koordinálásával kell történjen. A lokális (nem agglomerációs szintű) központok fejlesztését a helyi érdekeltekre kell bízni, de megvalósulásukat a hiányzó források biztosításával kell támogatni.

P1T.2.2. Fejlesztési céltérségek kijelölése, összehangolt fejlesztése. A Méptv. rögzíti, hogy elsődlegesen a barnamezős területeket kell felhasználni (3. §), és hasznosításukat kármentesítéssel egybekötött adómentességgel, sajátos településrendezési, telekalakítási és építési követelmények meghatározásával kell segíteni (9. §). Ezzel összhangban az OFTK azt fogalmazza meg, hogy „A fejlesztések helykiválasztásánál prioritást kell élveznie a meglévő ipari parkoknak, barnamezős

területeknek", és hozzáteszi, hogy „a gazdaságfejlesztés hatékony területi, területhasználati orientálásának része lehet az egyes térségek gazdasági/társadalmi fejlődését szolgáló beruházások tervezésénél a fokozottabb területi megközelítés, a beruházók és a térség számára legkedvezőbb helyszínek központilag segített kiválasztása, a barnamezős területek központi nyilvántartása" (OFTK 3.1.9.2). Ugyanezt hangsúlyozza a PMTFK 3.2. fejezete is, és megfogalmazza a P4.2. intézkedés d) beavatkozását: „Barnamezős területek megyei kataszterének elkészítése, kármentesítési-, hasznosítási tervek elkészítése, barnamezős területek kármentesítése, hasznosításra történő előkészítése". A barnamezős területek elsődlegessége mellett természetesen más szempontok is befolyásolják a fejlesztési céltérségek kijelölését: elengedhetetlen a (meglévő vagy belátható időn belül megvalósuló, lehetőleg kötöttpályás) közösségi közlekedési infrastruktúra közelsége, valamint előnyben kell részesíteni a gazdasági fejlesztési pólusokat, a település- és kerülethatárokon átívelő helyszíneket, illetve a kiürüléssel küzdő leromlott állapotú, rehabilitálandó vagy funkcióváltásra javasolt területeket. Minden egyes fejlesztési céltérségre komplex szemléletű stratégiai tervet kell készíteni, amelynek készítése során az alább alapelveket kell érvényre juttatni: vegyesség (amelynek része a megfizethető lakhatás és a környezetre jelentős hatást nem gyakorló munkahelyek); sűrűség (városiasságot biztosító szintterületi mutató, amely ugyanakkor nem teremt zsúfoltságot); élhetőség (egészséges környezet, megfelelő zöldfelületi arány, akadálymentesség, hozzáférhetőség).

P1T.2.3. Összehangolt intézkedések az extenzív fejlesztések minimalizálása, a beépítésre nem szánt területek megtartása érdekében különösen az agglomerációs gyűrű területén. A rendszerváltás után számos település az extenzív (zöldmezős) fejlesztési területek spekulatív kijelölésében látta a kitörési pontot. Koordináció és felső korlát híján ez a politika a települési szövet szétterülését, illetve a rossz települési infrastruktúra-ellátottságú, perifériára szorult területek igénybevételét eredményezte. Az extenzív terjeszkedés a beépítésre nem szánt (többek között mezőgazdasági, erdő- és természetközeli) területek jelentős részét felemésztette. A felgyorsult klímaváltozás még értékesebbé tette a megmaradt szabad területeket, ezért ezek védelme (további fogyatkozásuk megakadályozása) kulcsfontosságú. A Méptv. progresszív előírásokat fogalmaz meg ezzel kapcsolatban (8.§), de a Budapesti Agglomerációra vonatkozóan a fokozódó területhasználati igényre tekintettel meggondolandó lehet ennek szigorítása. A továbbiakban csak alapos indokkal, a szükséges települési infrastruktúra-fejlesztések megkövetelése mellett szabad lehetővé tenni új beépítésre szánt területeket kijelölését. A készítendő struktúraterv részeként felül kell vizsgálni a már kijelölt, még nem beépített területek fenntartásának indokoltságát különösképpen a településhatárok menti periférikus helyzetekben: javasolt a települési infrastruktúra függvényében történő, ütemezett igénybevétel, és amennyiben a területkijelölés fenntarthatatlan, javasolt a terület visszasorolása beépítésre nem szánt területté. „Az agglomerációban jelentős mértékű (mintegy 900 hektár) olyan tervezett lakóterület is rendelkezésre áll, amely építési joggal még nem rendelkezik, ennélfogva kártalanítási költségek terhe nélkül beépítésre nem szánt területté átsorolhatók a településszerkezeti tervekben" (BA tanulmány). A települések összenövését – ahol még lehetséges – meg kell fékezni, és fontos, hogy a beépítésre nem szánt (mezőgazdasági, zöld- és erdőterületek, vízfelületek, üdülőterületek, különleges területek, borszőlő-termőhelyek és

gyümölcsösök) összefüggő hálózatot alkossanak. Külön hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a kertes mezőgazdasági területek (korábbi zártkertek) és az üdülőterületek fennmaradjanak: ösztönzőkkel és közösségfejlesztő programokkal kell segíteni az eredeti területhasznosítást, az attól eltérő használatot szankcionálni kell, és meg kell akadályozni a további állandó lakcímbejelentéseket.

Lehetséges projektek:

- A Budapesti Agglomeráció struktúratervének kidolgozása.
- A struktúraterv keretében az agglomerációs központrendszer megerősítésére vonatkozó átfogó koncepció, valamint az egyes központokra vonatkozó stratégiai tervek kidolgozása.
- A struktúraterv keretében agglomerációs fejlesztési céltérségek kijelölése, melyek átívelhetnek település- és kerülethatárokon, pl. Ráckevei (Soroksári)-Duna térsége, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térsége.
- A struktúraterv keretében a zöldmezős fejlesztési területek felülvizsgálata: a csak ütemezetten, infrastruktúra függvényében igénybe vehető területek megjelölése, indokolt esetben az extenzív fejlesztési területek visszasorolása beépítésre nem szánt területbe.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Az agglomeráció térségi központjaiban integrált fejlesztések valósulnak meg. • A fejlesztési céltérségekben mintatprojektek valósulnak meg. • Az extenzív fejlesztések visszaszorulnak. Egyes kijelölt zöldmezős fejlesztési	• Az elkészítendő struktúraterv keretében kb. 10000 hektár extenzív gazdaságfejlesztési terület vizsgálata a jövőbeli hasznosítás vagy a beépítésre nem szánt területbe való visszasorolás tekintetében. • Kb. 7500 hektár extenzív lakófejlesztési terület vizsgálata a jövőbeli hasznosítás vagy a beépítésre nem szánt területbe való visszasorolás tekintetében[18]. • Legalább 120 ezer új lakóegység kerül használatba vételre a fővárosban és legfeljebb 40 ezer a Pest vármegyei agglomerációs gyűrűben. • A barnamezős területekről készülő nyilvántartás elkészültét követően az	• Agglomerációs térségi központok. • Barnamezős fejlesztési területek. • Tematikus fejlesztési területek. • Extenzív (zöldmezős) fejlesztési területek.

[18] Ebből 900 hektár beépítésre nem szánt területbe kártalanítási kötelezettség nélkül visszasorolható terület. Adatforrás: Budapest és a fővárost körülvevő agglomerációs települések viszonya (2024.) Készítette: BFVT Kft.

területeket visszasorolnak.	abban megjelenő agglomerációs barnamezős területek vizsgálata a jövőbeli rehabilitáció tekintetében.	
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• BAFT. • Építésügyi és Közlekedési Minisztérium. • Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium.	• Pest Vármegye Önkormányzata. • Budapest Főváros Önkormányzata. • Építésügyi hatóságok (kormányhivatalok). • Települési és kerületi önkormányzatok településfejlesztéssel foglalkozó bizottságai, önkormányzati főépítészek. • Lechner Tudásközpont.	• Helyi partnerek (pl. Civilszervezetek, vállalkozások, egyházak stb.). • Önkormányzati társulások. • Táj- és természetvédelmi szakhatóságok. • Környezetvédelmi szakhatóságok. • Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara • Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P1T.2.1. Az agglomeráció térségi központjainak megerősítése a településfejlesztés és -rendezés eszközrendszerével P1T.2.2. Fejlesztési céltérségek kijelölése, összehangolt fejlesztése P1T.2.3. Összehangolt intézkedések az extenzív fejlesztések minimalizálása, a beépítésre nem szánt területek megtartása érdekében	

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. TELEPÜLÉSSZERKEZET, TÉRSZERKEZET, TELEPÜLÉS- ÉS TÉRSÉGFEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P1.T.3. A települési épített környezet alakítása és védelme**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	
A P1.T.3. jelű intézkedéscsoport a P1.T jelű prioritás megvalósításához szükséges építészeti, tájépítészeti, örökségvédelmi és lakáspolitikai eszközrendszert tartalmazza. Az intézkedéscsoport a településfejlesztés és -rendezés eszköztárának felhasználásával a történeti településrészek rehabilitációját, a köz- és magánhasználatú szabadterek fejlesztését, valamint a növekvő lakosságszám kezelését célozza. Az intézkedéscsoport végrehajtásához elengedhetetlen a P1T.1.3.	

jelű intézkedés végrehajtása, amely a jogszerűtlen építkezések, átalakítások, rendeltetésmódosítások és lakcímbejelentések visszaszorítása érdekében a jogi és intézményi környezet megerősítését célozza.

Az intézkedéscsoport figyelembe veszi a Méptv., a4 OFTK, a 280/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet a településrendezési és építési követelmények alapszabályzatáról (a továbbiakban: TÉKA) és a 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről (a továbbiakban: Kötv.).
A 2021-ben készült PMTFK) céljain belül a 4. prioritáson („Élhető Pest megye: települési infrastruktúra- és környezetfejlesztés az élhetőbb-, fenntarthatóbb lakókörnyezetért") belüli 4.1. „Policentrikus településstruktúra, fenntartható városfejlesztés" és a 4.2. „Környezetvédelem, természeti területek és értékek megóvása, élhetőbb települési környezet kialakítása" című célok relevánsak.
Az intézkedéscsoport szempontjából az FTT, az 5. „Alkalmazkodás a klímaváltozás hatásaihoz" hosszú távú célon belül az 5.3. „A városi hőszigethatás enyhítése az épített környezetben" feladat, a 8. „Hatékony, kiegyensúlyozott kompakt városszerkezet" célon belül a 8.4. „Fenntartható, szabad területekkel megfelelően tagolt város kialakítása" feladat, valamint a 9. „A Dunával együtt élő város" célon belül a 9.1. „A Duna-partok gyalogosbarát közcélú használatának biztosítása" és a 9.2. „A Duna menti területek világörökséghez méltó funkcióbővítése a mindennapi közcélú használat növelése érdekében" feladatok relevánsak. Az intézkedéscsoporthoz illeszkedik továbbá az FTT 10. „Az egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése" célján belül a 10.1. „A történeti városi táj védelme" és a 10.2. „Az épített értékek hatékonyabb védelme" feladat, valamint a 12. „Korszerű, megfizethető lakhatás" célján belül a 12.3. „Felújítások és komplex rehabilitáció az egészséges és megfizethetőbb lakhatás érdekében" és a 12.5. „Lakhatási biztonság növelése a sérülékeny társadalmi csoportok esetében" feladat is. Az FTT cselekvési programjában a 8.1. „Belvárosi Duna-partok megújítása", a 8.2. „Emblematikus budapesti tengelyek" és a „8.3. Vonzó közterületek, egészséges utcák" című beavatkozásai relevánsak.

Az intézkedéscsoporthoz tartozó intézkedések:
P1.T.3.1. Az épített környezet értékőrző rehabilitációja, különös tekintettel a történeti és egyéb funkcióhiányos központokra, településrészekre. A Budapesti Agglomeráció kulturális, épített és természeti öröksége nem csak a hazai és nemzetközi turizmus fejlesztésére, hanem a nemzeti identitás erősítésére is alapot adhat. Budapest belvárosi területein – amely magában foglalja a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrássy út világörökségi helyszínét és védőzónáját – kiemelt feladat a történeti városi táj védelme, melynek eszközei többek között a beépítési magassági korlátozások. Komplex programok kidolgozásával és végrehajtásával kell segíteni a történeti településrészek rehabilitációját, a leromlott állapotú ingatlanállomány értékőrző hasznosítását, valamint az üres vagy nem rendeltetésszerűen hasznosított lakások eredeti funkciójának visszaállítását. Az agglomeráció területén található világörökségi várományos helyszínekre, valamint a nemzeti és történelmi emlékhelyek mindegyikére hasznosítási stratégiát kell készíteni. A főközpontot terhelő turisztikai koncentráció oldása érdekében törekedni kell a még felfedezetlen régiók fejlesztésére, különös

tekintettel az agglomeráció térségi központjaira, valamint a Duna és a kisvízfolyások menti rekreációs területekre.

P1.T.3.2. Köz- és magánhasználatú szabadterek fenntartható és klímatudatos fejlesztése. A zöldinfrastruktúra-hálózat folytonosságát a Budapesti Agglomeráció léptékében is meg kell teremteni, ezért a településfejlesztési és -rendezési terveket össze kell hangolni. A Duna és a kisvízfolyások partjain település- és kerülethatárokon átívelő gyalogos és kerékpáros tengelyeket kell létrehozni, amelyekhez sokrétű zöldterületi, sport- és rekreációs funkciókat kell kapcsolni. A hőszigethatás mérséklése érdekében Budapest belső kerületeiben és az agglomeráció városias központjaiban az egy főre jutó zöldterületi arány javítására kell törekedni. A történelmi belvárosok élhetőségét – a koncepciózus ingatlanhasznosítás mellett – a zöldfelületekkel megfelelően tagolt települési szövet támogatja, ezért ösztönözni kell az utcák egészségessé tételét, a belső udvarok zöldítését, új városi parkok, közkertek és közösségi kertek kialakítását. A kertvárosi és a lakótelepi zöldterületek fenntartásába be kell vonni a lakosságot. A magánhasználatú telkeken is törekedni kell a fenntartható megoldásokra, ezért a csapadékvíz-megtartást és az alacsony fenntartási igényű növények telepítését kell ösztönözni. A zöldfelületek létesítésére és fenntartására, valamint a fakivágásra és fapótlásra vonatkozó építésügyi előírások szigorítására van szükség számos településen. Az eredeti területhasználatot kell támogatni a zártkerteken és az üdülőterületeken, ennek érdekében szemléletformáló és közösségfejlesztő projekteket kell menedzselni.

P1.T.3.3. A növekvő lakosságszám kezelése a településfejlesztés és -rendezés eszközrendszerével. Mivel Budapest és a környező települések lakosságszámának változása egyenetlen, indokolt az intézkedések területi differenciálása. Budapest főközpontjában és a történeti településrészeken komplex rehabilitációra van szükség, melynek keretében az épületállomány megújításának ösztönzésére, az üres lakások hasznosítására és a meglévő lakásállomány egészségessé tételére kell törekedni. A szegregációval érintett területeken szociális rehabilitációs programok indítására, Budapest belső kerületeiben pedig a kiürülést visszafordító stratégiára, koncepciózus ingatlanhasznosításra van szükség van szükség.
A lakosságszám-beáramlásból származó lakáséhség miatti ingatlanár-emelkedést megfizethető lakások létesítésével lehet megállítani. A lakásépítés elsődleges helyszínei a főváros fejlesztési céltérségei, amelyek Budapest átmeneti zónájában és a közösségi közlekedéssel jól ellátott területeken helyezkednek el.[19] Az új városnegyedeken belül lehetőség van a bérlakásállomány növelésére, valamint speciális közösségi lakhatási formák meghonosítására. A nagy lakótelepek rehabilitációja során a feladat a meglévő épületek korszerűsítése, energiahatékonyságának javítása és a települési infrastruktúra fejlesztése.

[19] Budapest területén a Fővárosi Településfejlesztési Tervvel összhangban, az FTT Fejlesztési tervlapján kijelölt közép- és hosszú távú akcióterületeken, figyelembe véve a fejlesztési célok és lehetőségek térbeli összefüggéseit. (Az FTT társadalmi egyeztetési anyaga alapján, amely még nem lépett hatályba.)

A Budapest közigazgatási területén belüli kertvárosias, falusias területeken is fontos a megfelelő lakáskínálat biztosítása, hogy családi házat keresők ne az agglomerációs gyűrűben elhelyezkedő településekre költözzenek.

Azok az agglomerációs települések, melyek jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkeznek, és a helyi építési szabályzatukban (esetenként egyéb rendeletekkel) nem korlátozták megfelelően a lakosságszám növekedését, egy komplex – a beépítési sűrűséget, a közúti közlekedést, a parkolást, a zöldfelületi intenzitást és a humán infrastruktúrát érintő – problémahalmazzal küzdenek. A lakóterületi fejlesztéseket és a településrendezési szabályokat össze kell hangolni, amelynek érdekében egy jó gyakorlatokra alapozott javaslatcsomag közös kidolgozására van szükség, melynek része az országos és a helyi jogszabályok hiányosságainak pótlása.

A Közép Magyarországra beáramló lakosság területi elhelyezkedését jelentősen befolyásolja az ingatlanpiaci keresleti-kínálati egyensúly. A kínálati oldal fővároson belüli erősítése, bővítése szükséges új ingatlanok építésével, a használaton kívüli ingatlanok ismételt használatba vonásával. A lakás célú ingatlankínálatot befolyásolja a rövid távú turisztikai lakáskiadás (airnb), valamint a lakóingatlanok eltérő célú (pl. szolgáltatásnyújtás, cégszékhely, iroda) használata is.

Lehetséges projektek:

- Komplex belváros-rehabilitációs projektek megvalósítása Budapest főközpontjában és térségi központjaiban, nagy hangsúlyt fektetve a lakáspolitikára.
- A Duna és a kisvízfolyások mentén gyalogos- és kerékpárosbarát turisztikai és rekreációs fejlesztések.
- Szemléletformáló és közösségépítő programok a zöldterületek, a zártkertek és az üdülőterületek fenntartása érdekében.
- Megfizethető, közösségi lakhatási projektek menedzselése az agglomerációs fejlesztési céltérségekben[20], a bérlakásállomány növelése.
- Javaslatcsomag kidolgozása a települési önkormányzatok számára a laksűrűség korlátozását és a zöldfelületi arány növelését célzó településfejlesztési és -rendezési eszközrendszerről, jó gyakorlatok alapján.
- Komplex lakásépítési projektek (különös tekintettel a bérlakásokra) megvalósítása Budapesten.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**

[20] Budapest területén a Fővárosi Településfejlesztési Tervvel összhangban, az FTT Fejlesztési tervlapján kijelölt közép- és hosszú távú akcióterületeken, figyelembe véve a fejlesztési célok és lehetőségek térbeli összefüggéseit. (Az FTT társadalmi egyeztetési anyaga alapján, amely még nem lépett hatályba.)

• A népesség-növekedés a Budapesti Agglomeráció települései között kiegyensúlyozottabbá válik. • Megújulnak a történeti településközpontok. • Új turisztikai és rekreációs célterületek jönnek létre. • Megfizethető lakások és bérlakások épülnek.	Javul az egy főre jutó zöldterületi arány;	• Világörökségi és világörökségi várományos helyszínek. • Történeti településközpontok. • Duna-part és kisvízfolyások mente. • Fejlesztési céltérségek. • Lakótelepek. • Zártkertek, üdülőterületek.
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• BAFT. • Építésügyi és Közlekedési Minisztérium. Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium.	• Pest Vármegye Önkormányzata. • Budapest Főváros Önkormányzata. • Építésügyi hatóságok (kormányhivatalok). • Települési és kerületi önkormányzatok településfejlesztéssel foglalkozó bizottságai, önkormányzati főépítészek. • Lechner Tudásközpont.	• Helyi partnerek (pl. Civilszervezetek, vállalkozások, egyházak stb.). • Önkormányzati társulások. • UNESCO. • Nemzeti parkok igazgatóságai. • Társasházi és egyéb lakóközösségek. • Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara. • Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara.

Kapcsolódó Intézkedések	
Intézkedések kódszáma és címe	P1.T.3.1. Az épített környezet értékőrző rehabilitációja, különös tekintettel a történeti és egyéb funkcióhiányos központokra, településrészekre P1.T.3.2. Köz- és magánhasználatú szabadterek fenntartható és klímatudatos fejlesztése P1.T.3.3. A növekvő lakosságszám kezelése a településfejlesztés és -rendezés eszközrendszerével P1.T.3.4. Épített környezet rezilienciájának javítása, új építőanyagok felhasználásának, építésének könnyítése

P2.K. Közlekedésfejlesztés – Intézkedéscsoportok

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	

Bevezetés

Az intermodális közlekedési rendszer fejlesztése a Budapesti Agglomerációban a fenntartható mobilitás egyik legfontosabb pillére. A különböző közlekedési módok – a vasúti, közúti, kerékpáros és gyalogos közlekedés, valamint a megosztott mikromobilitási eszközök – hatékony összekapcsolása nemcsak a közlekedési láncok egyszerűsítését és az utazási/szállítási idő csökkentését teszi lehetővé, hanem hozzájárul a környezeti terhelés mérsékléséhez és a városi térségek élhetőségének javításához is. A jelenlegi közlekedési rendszer egyik legnagyobb kihívása, hogy a közösségi közlekedés és az aktív mobilitás elérhetősége, valamint a közlekedési módok közötti átjárhatóság sok helyen korlátozott. Ennek következménye a magas motorizációs arány, a torlódások és a levegőminőség romlása, különösen a fővárosba vezető be- és kivezető útvonalak mentén.

Megalapozottság, indoklás

A Budapesti Agglomeráció közlekedési rendszere jelentős terhelés alatt áll a mindennapos ingázási igények és a szuburbanizáció következtében megnövekedett utazási távolságok miatt. A közlekedési hálózatok központi elemei – különösen a fővárosi fejpályaudvarok és az azokat kiszolgáló sugárirányú vasútvonalak – kapacitáshatáron üzemelnek, ami magas torlódási szintet, csökkent szolgáltatási színvonalat és alacsony rendszerrezilienciát eredményez. A közúthálózatra nehezedő túlzott forgalom súlyosbítja a települési környezet élhetőségének romlását, miközben a vasúti és HÉV-hálózat korszerűtlensége, valamint a közösségi közlekedés és az aktív mobilitási módok közötti integráció hiánya korlátozza a fenntartható alternatívák vonzerejét.

Kiemelt problémát jelent a meglévő P+R parkoló kapacitások túlterheltsége. A fővárosi határon belül található P+R létesítmények jelentős része már nem képes hatékonyan befogadni az agglomerációból érkező gépjárműforgalmat, így a közösségi közlekedésre való átszállás lehetősége gyakran korlátozott. Az elővárosi vasútállomások és buszmegállók környezetében csak elszórtan találhatók megfelelő P+R és B+R parkolók, a mikromobilitás és a közösségi közlekedés kombinált használatát segítő infrastruktúra pedig többnyire hiányos.

A meglévő átszállási csomópontok műszaki és szolgáltatási színvonala szintén fejlesztésre szorul: a kényelmetlen és időigényes átszállások, az elégtelen utastájékoztatás és a hiányos akadálymentesítés rontják az utazási élményt. Mindez együtt akadályozza az intermodalitás széleskörű elterjedését és hátráltatja a mobilitási szokások fenntartható irányba terelését.

A közlekedési szövetség megszűnése és az integrált tarifarendszer hiánya miatt az agglomeráció és a főváros közötti utazások során az utasok gyakran több szolgáltató eltérő díjszabásával találkoznak, ami csökkenti a közösségi közlekedés versenyképességét.

A térség logisztikai folyamatai szintén jelentős kihívásokat rejtenek. A városi áruszállítás szervezetlensége és a logisztikai infrastruktúra hiányosságai miatt a teherforgalom egyre nagyobb mértékben terheli a belvárosi és lakóövezeti úthálózatot. A vasúti áruszállítás alacsony részaránya miatt az áruforgalom döntő része közúton bonyolódik, ami a szállítási láncok torlódásaihoz és környezeti problémákhoz vezet. A V0, azaz a Budapestet délről kerülő vasútvonal hiánya miatt a fővároson keresztülhaladó vasúti teherszállítás nem kerülhető el, így a fejpályaudvarok és a belső vasúthálózat jelentős teherforgalmi terhelést szenved el. A city logisztikai rakodási területek hiánya Budapesten tovább rontja az áruszállítás hatékonyságát, miközben a nehézgépjárművek behajtásának szabályozása sem mindenütt kellően kidolgozott.

Célkitűzés

A célkitűzés egy olyan egységes, jól szervezett és felhasználóbarát közlekedési hálózat létrehozása, amely biztosítja a különböző közlekedési módok közötti zökkenőmentes átszállást, és csökkenti az egyéni gépjárműhasználat dominanciáját, illetve elősegíti a logisztikai folyamatok korszerűsítését. Ennek középpontjában az áll, hogy az utazási láncok minden eleme – a gyaloglás, a kerékpározás, a közösségi közlekedés és az egyéni autózás – hatékonyan kapcsolódjon egymáshoz. Kiemelt prioritás a P+R és B+R parkolók kapacitásának bővítése, meglévő létesítmények korszerűsítése, a megközelíthetőség és a biztonság javítása, hogy az utasok számára valódi alternatívát kínáljanak a közösségi közlekedés igénybevételére.

A mobilitási igények tudatos befolyásolása és a szemléletformálás szintén elengedhetetlen. Az oktatási, kommunikációs és ösztönző programok célja, hogy a lakosság körében erősödjön a közösségi közlekedés és az aktív mobilitási módok társadalmi elfogadottsága.

Az agglomeráció áruszállítási célkitűzéseinek középpontjában a vasúti áruszállítás részarányának jelentős növelése áll, melynek egyik kulcsa a vasúti áruszállításra épülő intermodális logisztikai csomópontok fejlesztése. A city logisztikai célkitűzések ennek a rendszernek a városi kiegészítései. A cél egy olyan integrált, hatékony áruszállítási rendszer kialakítása, amely egyszerre szolgálja a gazdasági versenyképességet és az élhetőségi szempontokat.

Fejlesztési irányok

A fejlesztési irányok középpontjában a parkolókapacitások bővítése, az átszállási pontok komfortjának növelése, a közlekedési rendszerek integrációja és az utazási szokások átalakítása áll. A P+R parkolók létesítése és bővítése különösen sürgető feladat, mivel a meglévő létesítmények a reggeli csúcsidőszakban gyorsan telítődnek. Ennek következtében az agglomerációból érkező autósok jelentős része kénytelen a főváros belső részei felé haladni, ami fokozza a torlódásokat. A tervezett fejlesztések célja, hogy új térségi jelentőségű P+R parkolók jöjjenek létre az elővárosi vasútállomások és átszálló csomópontok közelében, különös tekintettel a főbb bevezető utak menti településeken. Ezek a létesítmények a közösségi közlekedésre történő átszállás ösztönzésével

jelentős mértékben csökkenthetik a fővárosba irányuló gépjárműforgalmat. Az agglomerációs gyűrűben nincs egységes stratégia elfogadva, hogy hova mekkora P+R parkoló létesítése szükséges, így első lépésként a meglévő állapotok felmérése és stratégia elkészítése az első feladat. Fővárosi szinten lehetséges P+R helyszínek többek közt: Határ úti, Kelenföldi és Kőbánya-Kispest metrómegálló bővítése, Göncz Árpád városközpont metrómegálló, a Közvágóhíd megálló, a Mexikói úti és a Népliget metrómegálló bővítése, Bosnyák téri, Filatorigát HÉV megálló menti, Hűvösvölgy villamos végállomás, Újpest-Városkapu, Árva u., XXII. Nagytétény - Diósd vm., Szemeretelep vasútállomás, Békásmegyeri HÉV megálló, 10. sz. főút környezetében.

A P+R parkolók mellett a kerékpáros közlekedést segítő B+R parkolók fejlesztése is elengedhetetlen. Az elővárosi vasútállomásokon és a térségi buszmegállókban egyre nagyobb igény mutatkozik olyan biztonságos, fedett és őrzött kerékpártárolók iránt, amelyek lehetővé teszik a kerékpárral kombinált utazások elterjedését. A kerékpártárolók megvalósításához átfogó programot kell kidolgozni, amely felméri a meglévő kapacitásokat és szolgáltatási színvonalat, majd ütemezett fejlesztési javaslatokat tesz. Ezeket a fejlesztéseket kiegészíti a kerékpáros megközelíthetőség javítása: a vasútállomásokhoz és buszmegállókhoz vezető utak mentén kerékpárbarát infrastrukturális, illetve forgalomtechnikai elemek kiépítése szükséges. Mindez elősegítheti, hogy a kerékpározás valós alternatívát jelentsen az első és utolsó kilométeres utazások során, és csökkentse az egyéni gépjárműhasználatot. Stratégiát kell kidolgozni a vasútállomások kerékpáros megközelíthetőségének biztosítása érdekében, amely felméri a meglévő állapotokat és javaslatokat teszi az új kerékpáros beavatkozások megvalósítására agglomerációs szinten.

Az átszállási pontok és intermodális csomópontok korszerűsítése szintén kulcsfontosságú elem. A fővárosi és elővárosi közlekedési rendszerek találkozási pontjainak fejlesztése komplex beavatkozásokat igényel. A cél olyan átszállási környezet kialakítása, ahol a közösségi közlekedési módok közötti váltás kényelmes, gyors és akadálymentes. Az új és megújuló csomópontokban korszerű utastájékoztató rendszereket, fedett peronokat, akadálymentesített közlekedési útvonalakat és mobilitási pontokat kell létrehozni, amelyek támogatják a közlekedési módok kombinált használatát. A mobilitási pontok lehetővé teszik a közösségi közlekedés és a megosztott mikromobilitási szolgáltatások – például kerékpár- és rollerkölcsönző rendszerek – integrációját, ezzel is növelve a közösségi közlekedés vonzerejét.

A közlekedési rendszerek közötti átjárhatóságot tovább erősíti a közlekedési szövetség újbóli létrehozása és az integrált tarifarendszer kialakítása. A jelenlegi széttagolt jegyrendszer jelentős mértékben rontja a közösségi közlekedés versenyképességét, mivel az utasoknak több szolgáltató eltérő díjszabásával kell szembesülniük. Az integrált rendszer révén lehetőség nyílik arra, hogy az utasok egyetlen jeggyel vehessék igénybe a különböző közlekedési módokat és szolgáltatókat, egyszerűbbé téve az utazási láncokat. A kerékpáros közlekedés és a közösségi közlekedési szolgáltatások kombinált tervezését segítő digitális útvonaltervezők kiterjesztése szintén hozzájárul a multimodális közlekedés elterjedéséhez. A Mobility as a Service (MaaS) rendszerek bevezetése révén az utasok egyetlen digitális platformon keresztül tervezhetik meg utazásaikat, és vehetik igénybe a különböző közlekedési szolgáltatásokat, ami jelentősen növeli a közösségi közlekedés versenyképességét.

Az infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztések mellett a közlekedési szokások átalakítása is elengedhetetlen. A közösségi közlekedés, a kerékpározás és az utazási láncolatok népszerűsítését célzó szemléletformáló programok különböző célcsoportokat szólítanak meg, az iskolás korú gyermekektől kezdve a munkába járó felnőttekig és az idősebb korosztályig. Ezek a programok hozzájárulnak ahhoz, hogy a fenntartható közlekedési módok társadalmi elfogadottsága növekedjen, és hogy hosszú távon kialakuljon egy környezetbarát közlekedési kultúra.

A közlekedési igények befolyásolását segítheti a közlekedési bonus-malus rendszer, amely anyagi ösztönzőkkel támogatja a környezetbarát közlekedési módokra való áttérést, míg a díjszabási eszközök – például dinamikus parkolási díjszabás – alkalmazása a gépjárműhasználat mérséklését célozza. A fenntartható munkába járást elősegítő programok és a kerékpáros közlekedést támogató pénzügyi ösztönzők szintén szerepet játszanak a közlekedési szokások átalakításában. A mobilitási magatartás és viselkedés kutatása révén pedig a beavatkozások finomhangolhatók, a célcsoportok igényeihez igazíthatók.

Az adatalapú megoldások bevezetése is elengedhetetlen a fejlesztések sikeréhez. A teljeskörű és naprakész térinformatikai adatbázisok, valamint a nyílt adatok publikálása támogatja az önkormányzatok, a közlekedési szolgáltatók és a civil szervezetek közötti együttműködést, és lehetővé teszi a pontosabb tervezést.

Az intermodális közlekedési rendszer fejlesztése tehát átfogó, több szintű megközelítést igényel, amely magában foglalja a fizikai infrastruktúra bővítését, az informatikai rendszerek integrációját és a társadalmi szemléletformálást. A különböző beavatkozások egymással szorosan összefüggenek, és csak összehangolt módon képesek biztosítani a Budapesti Agglomeráció közlekedési rendszerének fenntartható átalakulását.

A teherforgalom hatékony kiszolgálása az áruszállítás feltételeinek javítására és a környezeti terhelés mérséklésére irányul. A Gubacsi híd felújítása és a vasút Budapest áruforgalmi kiszolgálásában betöltött szerepének bővítése révén lehetővé válik, hogy a városi teherforgalom egy része közútról vasútra terelődjön. A Budapestet délről kerülő vasútvonal (V0) megépítése kulcsfontosságú a fővároson áthaladó tehervonatok okozta forgalmi és környezeti problémák enyhítése szempontjából. Az ipari parkok közúti és vasúti kapcsolatait fejleszteni szükséges így támogatva a gazdaság prosperálását, illetve a munkába járást járást (pl. közvetlen Duna-híd kapcsolat biztosítása a 150-es vonalról, Üllő vagy Göd Ipari Park új közúti kapcsolatai). A városi áruszállítás optimalizálása érdekében szükséges a city logisztikai rakodási területek hálózatának kialakítása Budapesten, valamint a fenntartható city logisztikai szabályozás kidolgozása, amely a rakodási időablakok, a járművek környezetvédelmi besorolása és a nehézgépjárművek behajtási korlátozásainak pontos meghatározása révén csökkenti a belvárosi környezet terhelését.

Hatások

Az intézkedések megvalósításával számos pozitív eredmény várható, amelyek a mobilitási lehetőségek bővülésében, a környezetterhelés csökkentésében és a térség élhetőségének javulásában is mérhetők lesznek. Az egyik legfontosabb elvárt hatás a közösségi közlekedés versenyképességének jelentős növekedése. Az újonnan létesített és bővített P+R parkolók révén a

térségben élők számára valódi alternatíva nyílik arra, hogy a főváros felé történő napi utazásaik során személygépkocsijukat a városhatáron kívül hagyják, és onnan korszerű, sűrűn közlekedő vasúti vagy buszjáratokkal folytassák útjukat. Ezáltal csökkenthető a fővárosi bevezető úthálózat és a belső városrészek forgalmi terhelése, amely egyúttal a közúti torlódások mérséklődéséhez és a közlekedési idők kiszámíthatóbbá válásához vezet.

A kerékpáros közlekedés és a közösségi közlekedési módok kombinálhatóságát támogató B+R parkolók kiépítésével növekszik az aktív mobilitási formák aránya, különösen az első és utolsó kilométeres szakaszokon. Az utasok számára elérhetővé válik, hogy lakóhelyük és a vasútállomás vagy buszmegálló közötti utat kerékpárral tegyék meg, amelyet biztonságosan tárolhatnak a korszerű, fedett, őrzött létesítményekben. Ezzel párhuzamosan a vasútállomások és buszmegállók kerékpáros megközelíthetőségének javítása révén a kerékpározás nem csupán szabadidős tevékenységként, hanem mindennapi közlekedési alternatívaként is megerősödhet. Az intermodális csomópontok és átszállóhelyek korszerűsítése a felhasználói élmény jelentős javulását eredményezi. Az utasok gyorsabb, kényelmesebb és akadálymentesített átszállási lehetőségeket kapnak, ami különösen fontos az idősek, a kisgyermekes családok és a mozgásukban korlátozott személyek számára.

A szervezeti és informatikai integráció által az utazási láncok egyszerűsödnek ezáltal várhatóan jelentős mértékben nő a közösségi közlekedés részesedése a modal splitben. A mobilitási igények befolyásolását célzó szemléletformáló programok hosszú távon változást idéznek elő a közlekedési kultúrában. A kerékpározás, a közösségi közlekedés és az utazási láncolatok előnyeit bemutató kampányok és oktatási programok révén a fenntartható közlekedési módok társadalmi elfogadottsága nő, és egyre többen választják a környezetbarát alternatívákat.

A fejlesztések környezeti hatásai is jelentősek. A gépjárműforgalom mérséklésével csökken a közúti szálló por és a levegő szennyezettsége, valamint mérséklődik a zajterhelés a fővárosba vezető főbb közlekedési útvonalak mentén. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése hozzájárul a klímavédelmi célkitűzések eléréséhez, amely összhangban van a nemzeti és uniós klímasemlegességi törekvésekkel. A közlekedési rendszer átalakítása a gazdaságra is pozitív hatással van. A jobb elérhetőség és a kiszámíthatóbb utazási idők növelik a térség vonzerejét a vállalkozások és a munkavállalók számára egyaránt. A társadalmi hatások közül kiemelkedik az utazások komfortjának javulása és a közlekedésbiztonság növekedése.

A city logisztika és a vasúti áruszállítás fejlesztése a közúti teherforgalom mérséklését eredményezi, csökkentve ezáltal a környezeti terhelést és forgalmi torlódást, ami javítja a lakott területek élhetőségét, valamint mérsékli a zaj- és légszennyezést. A vasúti áruszállításra történő terelés csökkenti az agglomeráció gyorsforgalmi és főúti hálózatának terhelését. A vasúti infrastruktúra fejlesztése és az intermodális kapcsolatok erősítése növeli a logisztikai folyamatok hatékonyságát, javítja a nemzetközi elérhetőséget és támogatja a térség gazdasági versenyképességét. A logisztikai pólusok további fejlődésnek indulhatnak, erősítve a helyi foglalkoztatást és a gazdasági hálózatokat.

Megvalósítás

Az intermodális közlekedési rendszer fejlesztésének megvalósítása összetett és több szereplő összehangolt együttműködését igényli. A siker kulcsa az állami, önkormányzati és közlekedési szolgáltatói szintek közötti partnerségben rejlik, amely lehetővé teszi a különböző közlekedési módok és szolgáltatások integrációját. Elengedhetetlen a hosszú távú stratégiai tervezés, amely biztosítja a fejlesztések koherenciáját és a különböző projektek (P+R és B+R parkolók, intermodális csomópontok, integrált tarifarendszer) közötti szinergiák kihasználását. A finanszírozás biztosítása több forrásból – uniós, állami és önkormányzati támogatások, valamint esetenként magánbefektetések – szükséges a tervek ütemezett megvalósításához.

A megvalósítás során kihívást jelenthet a projektalapú szemlélet meghaladása, mivel a közlekedésfejlesztési beruházások gyakran szigetszerűen valósulnak meg, így fennáll annak veszélye, hogy nem épülnek be a közlekedési rendszer egészébe. Az üzemeltetési és fenntartási kapacitások hiánya, a meglévő infrastruktúra korszerűtlensége és a források szűkössége szintén korlátozó tényező lehet. Ezen túlmenően a lakossági szokások és attitűdök megváltoztatása hosszú távú szemléletformáló programokat igényel, amelyek hiányában a közlekedési módváltás ösztönzése csak részlegesen valósulhat meg. A siker érdekében a fejlesztéseknek alkalmazkodniuk kell a gyorsan változó technológiai környezethez, különös tekintettel a digitális szolgáltatásokra és a megosztott mikromobilitási megoldásokra.

Kihívást jelent a projektek közötti koordináció, különösen azoknál a fejlesztéseknél, ahol a logisztikai, környezetvédelmi és közlekedési szempontok ütköznek egymással. A városi áruszállítás és a nehézgépjárművek behajtási korlátozásai különösen érzékeny területnek számítanak, ahol a fenntarthatósági célokat össze kell hangolni a gazdasági működés igényeivel.

Összegzés

A megvalósuló fejlesztések eredményeként a Budapesti Agglomeráció egy rugalmas, környezetbarát és felhasználóbarát közlekedési hálózattal rendelkezik majd, amely képes alkalmazkodni a változó mobilitási igényekhez és kihívásokhoz. Az intézkedések egymásra épülése biztosítja, hogy a közlekedési rendszer komplex módon reagáljon a térség növekvő személy- és áruszállítási igényeire, és elősegítse a fenntartható, élhető városi és elővárosi környezet kialakítását.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
P+R parkolók száma nő az agglomerációban B+R tárolók száma nő az agglomerációban	Több közlekedési móddal való utazások aránya az agglomerációban utaskm alapon Kerékpáros utazások részaránya az agglomerációban utaskm alapon	teljes agglomeráció

Javulnak átszállás feltételei az átszállópontokon Szervezetek közötti együttdolgozás javul Javul az integráció és digitalizáció a díjpolitika és közlekedésszervezés és a tájékoztatás tekintetében Lakosság közlekedéstudatossága javul	Mikromobilitási eszközzel (kivétel kerékpár) megtett utazások részaránya az agglomerációban utaskm alapon P+R kapacitása kötött pálya mellett az agglomerációban B+R kapacitása kötött pálya mellett az agglomerációban Vasúti utasforgalmi megállási helyek száma az agglomerációban, amelyek tágabb környezete kerékpárosbarát Vasúti közlekedésbe ráhordással bekapcsolt települések száma az agglomerációban Megfelelő kapacitású és kialakítású kerékpártárolóval ellátott buszmegállóhelyek száma az agglomerációs gyűrűben Tarifaintegráció mértéke Távmunkában, home office-ban foglalkoztatottak aránya az agglomerációban	
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	A megvalósítás lehetséges szereplői	Egyéb érintett szervezetek
Építési és Közlekedési Minisztérium, MÁV Csoport, települési, fővárosi és kerületi önkormányzatok, BKK	**Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium, Aktív Magyarországért Felelős Államtitkárság**	**Magyar Közút, KTI, helyi és szakmai civil szervezetek, kamarák**
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P2.K.1.1. Intermodalitás erősítése: P+R és K+R létesítése/bővítése, átszállóhelyek fejlesztése P2.K.1.2. Integrált megközelítés, együttműködés P2.K.1.3. Mobilitási igények befolyásolása, szemléletformálás P2.K.1.4. Teherforgalom hatékony kiszolgálása	

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**

Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása

Bevezetés

Az elmúlt évtizedekben tapasztalható szuburbanizáció, a lakosság számának növekedése és az ingázási igények fokozódása egyre nagyobb nyomást helyez a térség közlekedési hálózatára. A közösségi közlekedés kulcsszerepet játszik a térség mobilitási kihívásainak kezelésében, hiszen megfelelő fejlesztések mellett képes lehet kapacitív alternatívát kínálni az egyéni gépjárműhasználattal szemben. Ez nem csupán a közlekedési torlódások mérséklése és a környezeti terhelés csökkentése szempontjából fontos, hanem hozzájárul a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentéséhez és a gazdasági kapcsolatok erősítéséhez is.

A közösségi közlekedés versenyképességének javítása nem önmagában cél, hanem egy olyan átfogó fejlesztési stratégia része, amelynek célja az agglomeráció és a főváros közötti közlekedési kapcsolatok hatékonyságának növelése, az utazási idők csökkentése, valamint a fenntartható és környezetbarát közlekedési módok előtérbe helyezése. Az intézkedéscsoport közvetlenül hozzájárul a modal split arányainak átalakításához, elősegítve, hogy a gépjárműhasználat arányának mérséklésével csökkenjenek a légszennyezési és zajterhelési problémák, csökkenjen közúti torlódásban eltöltött idő, valamint javuljon a térség életminősége. A cél egy olyan korszerű, megbízható és kényelmes közlekedési rendszer kialakítása, amely mindenki számára elérhető és az agglomeráció teljes területére kiterjed.

Megalapozottság, indoklás

A Budapesti Agglomeráció közlekedési rendszerét a közösségi közlekedés tekintetében ellentmondásos helyzet jellemzi. A vasúthálózat országos viszonylatban magas lefedettséggel rendelkezik, sok település elérhető kötöttpályás közlekedéssel. Az agglomeráció területén jellemzően jobb állapotú, fiatalabb motorvonatok közlekednek a nagyvasúton, míg az autóbuszflotta is fiatalodó és jól felszerelt. Az informatikai és bérletintegráció magas szintet ért el, amely nagymértékben segíti az utasok számára az egységes közlekedési rendszer használatát.

A pozitívumok ellenére több komoly gyengeség hátráltatja a közösségi közlekedés versenyképességét. Az agglomeráció vasúti infrastruktúrája helyenként leromlott, különösen a fővárosi fejpályaudvarok és több nagyforgalmú vonal (pl. 1AK, 71, 100, 142-es vasútvonalak) esetében. Ez a rendszer zavarérzékenységéhez, a menetrendszerűség romlásához és az utaskomfort csökkenéséhez vezetett. A HÉV-járműpark elöregedett, ami az utazási élményre és a szolgáltatás színvonalára egyaránt negatív hatást gyakorol. A nagyvasúti és helyközi autóbusz-járatok többsége fővárosi végponttal közlekedik, így kevés az olyan járat, amely Budapestet átmenő rendszerben szolgálná ki, csökkentve az átszállási kényszert és az utazási időt.

A szolgáltatások minősége településenként jelentős eltéréseket mutat. Míg néhány agglomerációs településen sűrű menetrend és jó minőségű szolgáltatás érhető el, más helyeken ritka járatok, alacsony kínálat és hiányos infrastruktúra jellemző. A kisebb településeken a helyi közösségi közlekedés gyakran nem működik, vagy csak alacsony szolgáltatási szinten, ami a gépjárműhasználat kényszerét erősíti. Az intermodális kapcsolatok és átszállóhelyek minősége szintén elmarad az elvárhatótól: sok esetben a vasútállomások P+R parkolói és kerékpártárolói hiányosak vagy kapacitáshatáron működnek, miközben a különböző közlekedési módok közötti átjárhatóság is gyenge.

Célkitűzés

A közösségi közlekedés versenyképesség fejlesztésének legfőbb célja, hogy a Budapesti Agglomeráció mobilitási rendszere fenntarthatóbbá, hatékonyabbá és társadalmilag igazságosabbá váljon. A versenyképes közösségi közlekedés megteremtése kulcsfontosságú a gépjárműforgalom mérsékléséhez, a környezeti terhelés csökkentéséhez, valamint az agglomeráció és a főváros közötti közlekedési kapcsolatok minőségi javításához. A célrendszer központi eleme egy olyan közlekedési hálózat létrehozása, amely gyors, kényelmes, megbízható és mindenki számára elérhető alternatívát biztosít. A fejlesztések kiemelt prioritása a kötöttpályás közlekedés (nagyvasút, HÉV) szolgáltatási színvonalának emelése, amely az agglomerációs mobilitási igények kiszolgálásában meghatározó szerepet tölt be. A versenyképes közösségi közlekedés megteremtéséhez elengedhetetlen a Budapesti Agglomeráció vasúti, HÉV és autóbuszos hálózatának átfogó fejlesztése, valamint a közlekedési módok integrációjának javítása. A közösségi közlekedés fő tengelyét a kötöttpályás rendszerek alkotják, amelyek kapacitásának bővítése, szolgáltatási színvonalának emelése és hálózati hiányosságainak megszüntetése prioritást élvez.

Fejlesztési irányok

A vasúti közlekedés fejlesztésének egyik sarokköve az átmenős vasúti kapcsolatok kialakítása, amelynek lényege, hogy minél több járat ne budapesti végponttal közlekedjen, hanem fővároson átközlekedve kapcsolja össze az agglomeráció és az egész ország többi részét úgy, hogy minél több átszállási kapcsolatot biztosítson. Az átmenő járatok révén csökkenthető lenne az átszállási kényszer és az utazási idők, miközben a vasúti hálózat rugalmassága és kapacitása is jelentősen növekedne. Ez a beruházás nemcsak a városi térséget érinti, hanem közvetlenül javítja az agglomerációs lakosság közlekedési lehetőségeit is. E fejlesztés számos projektből áll, amelyek közül a rövidebb távon megvalósítandó többek közt a Nyugati, a Keleti és a Déli pályaudvar rövid távú fejlesztése, a Városligeti különszintű elágazás, a Népliget megállóhely létesítése, Kelenföld – Törökbálint kapacitásbővítése.

Az agglomeráció vasúti infrastruktúrájának komplex korszerűsítése szintén kiemelt feladat. A leromlott állapotú vonalak (pl. 1., 71., 100. és 142. sz. vasútvonalak) teljes körű felújítása, a pályaállapotok javítása és a központi forgalomirányítási rendszerek bevezetése révén a menetrendszerűség és a szolgáltatás minősége jelentősen javítható. A kapacitásbővítések és új

átszállóhelyek kialakítása lehetővé teszi a növekvő utazási igények kielégítését, miközben a vasút versenyképessége növekszik.
A közösségi közlekedés nemzetközi kapcsolatai szempontjából meghatározó beruházás a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér kötött pályás közlekedési kapcsolatának megvalósítása. A repülőtér közvetlen vasúti elérésének hiánya hosszú ideje fennálló probléma, amely rontja a főváros és az agglomeráció nemzetközi elérhetőségét. A projekt célja egy gyors, kényelmes és fenntartható közlekedési kapcsolat kialakítása, amely közvetlen összeköttetést biztosít a repülőtér és a főváros központja, valamint az agglomeráció települései között. A beruházás révén csökkenne a repülőtér környékének közúti forgalmi terhelése, és javulna az utazási élmény a nemzetközi utasok számára is.

A HÉV-vonalak teljes körű megújítása és integrálása a fővárosi közlekedési rendszerbe szintén kulcsfontosságú. A jelenlegi infrastruktúra és járműpark elöregedett, ami rontja a szolgáltatás minőségét és az utazási komfortot. Az új, korszerű járművek beszerzése, a vonalak akadálymentesítése és a fővárosi kötöttpályás hálózatba történő bekötés révén a HÉV vonzereje jelentősen növelhető. Ez különösen fontos a peremkerületek és az agglomerációs települések közötti közlekedés javítása szempontjából.
Az autóbusz-hálózat fejlesztése a ráhordó szerep erősítésére koncentrál. A közlekedési csomópontokhoz kapcsolódó autóbuszjáratok menetrendi sűrítésével, valamint az autóbuszok előnyben részesítését biztosító forgalomtechnikai beavatkozásokkal (pl. buszsávok, jelzőlámpás előnyben részesítés) a közúti közlekedés megbízhatósága és gyorsasága is javítható. A feladat első lépése egy stratégia elkészítése, amely egyértelműen azonosítja azon helyszíneket, ahol jelentős előnyben részesítés érhető el. Ezen felül a Zsámbéki-medence autóbuszos közlekedésének fejlesztése projekt már előkészített, megvalósítható. A helyközi autóbusz hálózat fontos kitörési pontjai lehet a korszerű, alacsony kibocsátású és elektromos járművek beszerzése, amely hozzájárul a közlekedés környezetbarát jellegének erősítéséhez. Ezen felül kiemelt fejlesztési irány az igényvezérelt közösségi közlekedési szolgáltatások, illetve a kistelepülési buszmegállók fejlesztése.
Azonosítható továbbá számos helyi közösségi közlekedési hálózatot érintő fejlesztés, amelynek hatása az egész agglomerációra hatással bír, ezért ezen dokumentumnak is tárgya. Ide tartoznak többek közt a metróvonalak tervezett meghosszabbításai (M3 metróvonal északi, M1 Millenniumi földalatti, M4 metróvonal nyugati és keleti meghosszabbítása), egyes villamosvonali építések (pl Külső Bécsi úti villamosvonal meghosszabbítása), illetve az agglomerációs gyűrű helyi autóbuszhálózatok vasútra hordásának erősítései.
A Dunán történő közforgalmú vízi közlekedés kihasználása szintén fontos fejlesztési irány. A közforgalmú hajójáratok bővítésével és a part menti infrastruktúra fejlesztésével a folyó integrálható a térség közlekedési rendszerébe, alternatívát biztosítva különösen a belvárosi és agglomerációs utazások esetében. Emellett szükség van a meglévő átkelési lehetőségek, révek fejlesztésére. A beavatkozások meghatározásához stratégia megalkotása szükséges, amely kitér a meglévő állapotok felmérésére és egy valós ütemezés megtervezésére.
Az intézkedések egymásra épülő rendszert alkotnak, amelynek célja egy hatékony, fenntartható és inkluzív közösségi közlekedési hálózat kialakítása. Ezek révén a Budapesti Agglomeráció közösségi

közlekedése képes lehet megfelelni a XXI. század mobilitási kihívásainak és hozzájárulhat a térség gazdasági és társadalmi kohéziójának erősítéséhez.

Hatások

A közösségi közlekedés fejlesztésének eredményeként a Budapesti Agglomeráció mobilitási rendszere képes lesz hatékonyan kiszolgálni a növekvő utazási igényeket, miközben mérsékli a közlekedés környezeti terhelését és javítja a térség életminőségét. A vasúti és HÉV-hálózat átfogó korszerűsítése révén csökkennek az utazási idők és a járatok menetrendszerűsége jelentősen javul, ezáltal a közösségi közlekedés vonzóbbá válik az egyéni gépjárműhasználattal szemben. Az átmenő rendszerű vasúti közlekedés bevezetése új szintre emeli a főváros és az agglomeráció közötti vasúti kapcsolatokat, elősegítve az utasforgalom kiegyenlítését és a fejpályaudvarok terhelésének csökkentését.
A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér kötött pályás kapcsolatának megvalósítása javítja a térség nemzetközi elérhetőségét, miközben csökkenti a repülőtér környékének közúti forgalmi terhelését és a környezetre gyakorolt negatív hatásokat. Az autóbusz-hálózat és a ráhordó kapcsolatok fejlesztése hozzájárul a kisebb települések közösségi közlekedési elérhetőségének növeléséhez, míg az intermodális csomópontok létrehozása megkönnyíti az utasok számára a különböző közlekedési módok közötti váltást. Mindezek eredményeként várhatóan csökken az egyéni gépjárműhasználat aránya, ami mérsékli a közúti torlódásokat és a károsanyag-kibocsátást.
A fejlesztések hosszú távon erősítik az agglomeráció és a főváros gazdasági és társadalmi kohézióját. A közösségi közlekedés megbízhatóságának és komfortjának növekedése révén javul az agglomerációs lakosság munkaerő-piaci mobilitása és az oktatási, egészségügyi, valamint kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférése.

Megvalósítás

A versenyképes közösségi közlekedési rendszer megvalósítása számos előfeltételt és kihívást foglal magában, amelyek együttes kezelése nélkülözhetetlen a fejlesztési célok eléréséhez. A tervezett beruházások nagyrészt komplex, több szereplő együttműködését igénylő projektek, amelyek sikeréhez elengedhetetlen a központi kormányzat, a főváros, az agglomerációs települések, valamint a közlekedési szolgáltatók és a civil szervezetek közötti szoros koordináció. Az infrastrukturális beavatkozások megvalósítása jelentős pénzügyi forrásokat igényel, ezért kulcsfontosságú az uniós és hazai finanszírozási lehetőségek kihasználása, illetve a fenntartható működtetés érdekében hosszú távú üzemeltetési és fenntartási koncepció kidolgozása.
A projektek során technikai és műszaki kihívásokkal is számolni kell. A meglévő vasúti infrastruktúra korszerűsítése, illetve az átmenő rendszerű vasúti közlekedés kialakítása rendkívüli mérnöki feladat, amely a fővárosi közlekedési rendszerbe történő beillesztése mellett környezeti és társadalmi szempontból is érzékeny terület. A Liszt Ferenc Repülőtér kötött pályás kapcsolatának kialakítása

szintén összetett feladat, amely jelentős egyeztetést igényel a központi kormányzat, a repülőtér-üzemeltető, a közlekedési szolgáltatók és az érintett önkormányzatok között.

Összegzés

A Budapesti Agglomeráció közösségi közlekedésének fejlesztése kulcsfontosságú a térség fenntartható mobilitásának biztosítása, a környezeti terhelés mérséklése és az életminőség javítása szempontjából. A versenyképes közösségi közlekedési rendszer megteremtése lehetőséget ad arra, hogy egy korszerű, kényelmes, gyors és mindenki számára hozzáférhető alternatíva álljon rendelkezésre. A tervezett fejlesztések – különösen az átmenő rendszerű vasúthálózat, valamint a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér kötött pályás kapcsolata – nem csupán infrastrukturális beruházások, hanem stratégiai jelentőségű lépések a térség gazdasági és társadalmi kohéziójának erősítése érdekében.
A célzott intézkedések egymásra épülő rendszere lehetővé teszi, hogy a közösségi közlekedés szolgáltatási színvonala, elérhetősége és megbízhatósága egyaránt javuljon. Ezek révén az agglomeráció és a főváros közötti kapcsolatok erősödhetnek, miközben csökken a közúti torlódások és a károsanyag-kibocsátás mértéke. A közlekedési módok összehangolása, a digitális megoldások alkalmazása és az intermodális csomópontok fejlesztése hozzájárul egy modern, reziliens közlekedési rendszer kialakításához, amely képes megfelelni a XXI. század kihívásainak.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Kötött pályás közlekedés szolgáltatási szintje, menetrendszerűsége javul. • Új kapacitások jelennek meg a nagyvasúton az agglomerációban (különösen a fővárosi szakaszokon). • Helyközi autóbuszközlekedés harántirányba jobb szolgáltatást nyújt.	Kötött pályás közlekedést választók aránya az összes utazáson belül Budapest és az agglomerációs gyűrű viszonyában utaskm alapon Kötött pályás közlekedést választók aránya az összes utazáson belül az agglomerációs gyűrű települései között utaskm alapon Helyközi autóbusz közlekedést választók aránya az összes utazáson belül Budapest és az agglomerációs gyűrű viszonyában utaskm alapon Helyközi autóbusz közlekedést választók aránya az összes utazáson belül az agglomerációs gyűrű települései között utaskm alapon	A Budapesti Agglomeráció teljes területe.

• Fővárosi helyi vasútvonalak jobban elérhetővé válnak az előváros irányból. • Dunai közforgalmú hajózás megvalósul. • Vasút közlekedési részarány (modal split) emelkedik. • Helyközi autóbusz közlekedési részarány (modal split) emelkedik.	Menetrendszerűségi mutató az agglomerációban kötött pályás közlekedés esetén • Menetrendszerűségi mutató az agglomerációban helyközi autóbusz közlekedés esetén. • Vasúti kocsik átlagéletkora az agglomerációban. • Helyközi autóbuszok átlagéletkora az agglomerációban. • Férőhelykm az agglomeráció területén kötött pályás közlekedésben évente. • Férőhelykm az agglomeráció területén helyközi autóbusz közlekedésben évente. • Utaskm az agglomeráció területén kötött pályás közlekedésben évente. • Utaskm az agglomeráció területén helyközi autóbusz közlekedésben évente.	
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
Építési és Közlekedési Minisztérium, MÁV Csoport, BKK, MAHART	települési, fővárosi és kerületi önkormányzatok, BKV, Budapest Airport	KTI, helyi járat szolgáltatók, helyi és szakmai civil szervezetek, kamarák Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P2.K.2.1. Nagyvasúti vonalak komplex korszerűsítése és továbbfejlesztése P2.K.2.2. HÉV vonalak teljeskörű megújítása, fővárosi közlekedési rendszerbe való jobb bekötése, járműbeszerzés P2.K.2.3. Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér kötött pályás közlekedési kapcsolatának megvalósítása	

	P2.K.2.4. Hatékony helyközi autóbusz közlekedés előtérbe helyezése P2.K.2.5. Helyi hálózat térségi szintű fejlesztése P2.K.2.6. Versenyképes közforgalmú vízi közlekedés létrehozása

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	

Bevezetés

Az egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések célja a Budapesti Agglomeráció közúti kapcsolatainak fejlesztése, a torlódások mérséklése, valamint a közúthálózat hatékonyságának és biztonságának növelése. A gyorsforgalmi úthálózat bővítése, a térségi kapcsolatokat erősítő főúti fejlesztések és az új elkerülő utak megépítése lehetővé teszik a forgalom jobb elosztását, és hozzájárulnak az átmenő forgalom településeken kívülre tereléséhez. Az intézkedések között szerepelnek olyan stratégiai jelentőségű beruházások, mint az M0 gyorsforgalmi út északi és nyugati szektorának kiépítése, a Körvasút menti körút különböző szakaszai és kapcsolódó úthálózat létrehozása. A közúti szűk keresztmetszetek feloldását célzó beavatkozások és a térségi kerékpárforgalmi hálózat bővítése szintén fontos elemei ennek a programnak, elősegítve a biztonságos és hatékony közlekedést a térség egészében.

Megalapozottság, indoklás

A Budapesti Agglomeráció közúthálózatát napjainkban jelentős torlódások, túlterhelt főútvonalak és szűk keresztmetszetek jellemzik, amelyek az egyéni közlekedést választók számára rendszeres időveszteséget, a települési környezetben élők számára pedig fokozott környezeti terhelést és élhetőségi problémákat okoznak. Az agglomerációs gyűrűből a fővárosba irányuló ingázás volumene folyamatosan nő, miközben az elővárosi közúthálózat és a kapcsolódó gyorsforgalmi utak kapacitása sok helyen elérte a felső határát. Az országos közúthálózat sugaras szerkezete miatt a keleti és nyugati országrészek közötti forgalom is jelentős részben az agglomeráción keresztül bonyolódik, tovább növelve a forgalmi terhelést a főbb bevezető utakon.

A közúti hálózat jelenlegi hiányosságai közé tartozik az M0 gyorsforgalmi út északi és nyugati szektorainak hiánya, amelyek nélkül a körgyűrű nem képes teljes értékűen betölteni forgalomelosztó szerepét. Emiatt az észak-nyugati térségből érkező forgalom jelentős része kénytelen a főváros belső úthálózatát használni, ami tovább fokozza a belső kerületek terhelését. A körgyűrű hiányzó szakaszai különösen nagy mértékben érintik a Pilisborosjenő–Üröm–Budakalász térségét, valamint a Biatorbágy–Solymár közötti kapcsolatot, ahol a gyorsforgalmi elérhetőség hiánya gátolja a forgalom

hatékony elvezetését. A térségi kapcsolatok szempontjából szintén problémát jelent a Körvasút menti körút hiányos kiépítettsége, amely elengedhetetlen a belvárosi hidak, utak forgalmának tehermentesítéséhez.

A településeket érintő átmenő forgalom csökkentése érdekében több térségi elkerülő út megépítése vált sürgetővé, amelyek hiánya miatt a főbb főútvonalak mentén fekvő települések lakókörnyezetét jelentős forgalmi és környezeti terhelés sújtja. Ezek az útszakaszok gyakran szűk keresztmetszetet jelentenek, ahol a forgalmi torlódások miatt a közlekedésbiztonság is romlik. Hasonlóan komoly problémát jelent a helyi állami utak leromlott állapota, különösen a Ferihegyi gyorsforgalmi út szolgáltatási szintje problémás.

A térségi kerékpárforgalmi hálózat kiépítettsége szintén hiányos, különösen a hivatásforgalmi és turisztikai célú közlekedés szempontjából. Az EuroVelo 6 nemzetközi kerékpárútvonal Budapest északi és déli szakaszain még nem teljes, míg az EuroVelo 14 hiányzó szakaszai (pl. Budaörs–Gödöllő) gátolják a régiós összeköttetések kialakulását. A fővárosi bringasztrádák (B1–B10) és a kapcsolódó kerékpárforgalmi főhálózati elemek hiányosságai miatt a fővárosi szakaszokon sem teljesértékű a kerékpárforgalmi hálózat.

A fenti problémák következtében az egyéni közlekedést választók számára magas a közlekedési idő és a kiszámíthatatlanság, a gépjárművek környezeti terhelése pedig rontja az agglomeráció lakóinak életminőségét, emellett közlekedésbiztonsági problémákat okoz.

Célkitűzés

Az egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések elsődleges célja a Budapesti Agglomeráció közúti elérhetőségének javítása, a torlódások mérséklése és a közlekedésbiztonság növelése. A fejlesztések középpontjában a térség gyorsforgalmi, főúti és kerékpáros hálózatának olyan átfogó bővítése és korszerűsítése áll, amely lehetővé teszi a közúti közlekedési igények biztonságos, hatékony és környezetbarát kielégítését. A stratégiai irányok kijelölésénél fontos szempont a forgalom jobb elosztása, az átmenő forgalom településeken kívülre terelése, valamint a közlekedési rendszer rugalmasságának és alkalmazkodóképességének növelése.

Fejlesztési irányok

A gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése a térség közlekedésfejlesztési stratégiájának egyik legjelentősebb pillére. A hiányzó körgyűrű-szakaszok pótlása kulcsfontosságú a főváros tehermentesítése szempontjából. Az M0 gyorsforgalmi út északi szektorának kiépítése Pilisborosjenő–Üröm–Budakalász térségében lehetővé teszi, hogy az északi és észak-nyugati régiókból érkező forgalom a belső városrészek érintése nélkül haladhasson át a térségen. A nyugati szektor Biatorbágy és Solymár közötti szakasza további jelentős forgalomelvezető kapacitást biztosít, hozzájárulva az M1 autópálya és az északi közúti kapcsolatok közötti közlekedés optimalizálásához. E nyugati szektor megvalósításakor erősen érvényesíteni kell a lakossági és környezeti igényeket, illetve a pénzügyi források hatékony felhasználását, így mérlegelendő, hogy az M0 ezen szakaszán legyen részlegesen vagy teljesen kitiltva a tehergépjárműforgalom.

Mindezek mellett az M10 gyorsforgalmi út Budapest–Esztergom–Szlovákia közötti kapcsolatot erősíti meg, míg az M2 gyorsforgalmi út Vác–Rétság–Hont irányában biztosítja a gyorsabb és biztonságosabb közlekedést a határ menti térségek felé. Fontos továbbá megvalósítani a meglévő gyorsforgalmi utak (M1, M3, M7 és M0) kapacitív és közlekedésbiztonsági fejlesztéseit.

A térségi kapcsolatokat erősítő útfejlesztések egyik markáns eleme a Körvasút menti körút kiépítése, amely több szakaszban valósul meg. Az első szakasz a 10. sz. főút és az M3 autópálya között biztosít új összeköttetést a fővárosi peremkerületek között, csökkentve a belvárosi áthaladó forgalmat. A további szakaszok – M3 autópálya és Üllői út közötti, majd Üllői út és Soroksári út közötti szakaszok – a keleti és délkeleti városrészek közötti közlekedést javítják. A körút déli szakaszának (Soroksári út – M6 bevezető út és Albertfalva – Egér út közötti szakaszok) kiépítése új alternatívát kínál a dél-pesti és dél-budai térségek összekapcsolására. A Galvani úti új Duna-híd megépítése, valamint a kapcsolódó úthálózat fejlesztése szintén meghatározó jelentőségű, mivel lehetővé teszi a déli átkelési kapacitások bővítését, tehermentesítve a belvárosi hidakat és javítva a térségi közlekedési feltételeket.

A főúti kapcsolatok fejlesztése során több új összekötő út és elkerülő út megépítése is szerepel. A harántirányú kapcsolatok erősítését szolgálja többek közt a 310. sz. főút Mogyoród és az M31 között, a 213. sz. főút kiépítése (Gödöllő – Vác térsége – Tahitótfalu), a Dunakeszi – Csomád összekötőút, valamint a 100. sz. főút (vagy M100) M1 autópálya - M4 gyorsforgalmi út közötti szakasza. Sugárirányú kapacitások bővítését is több fejlesztés célozza, ilyen a 31. sz. főút új nyomvonalon: Ecser (M0) – Nagykáta (31. sz. főút) közt, vagy az 51. sz. főút 2x2 forgalmi sávra történő bővítése.

A közúti szűk keresztmetszetek feloldása érdekében több kritikus projekt előkészítése és megvalósítása szükséges. A Szentendrei, Budakeszi, Piliscsabai és Budakalászi elkerülő utak célja az átmenő forgalom kivezetése a települési környezetből, javítva ezzel a közlekedésbiztonságot és csökkentve a zaj- és légszennyezést. A Ferihegyi gyorsforgalmi út felújítása különösen fontos a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér gyors és biztonságos elérhetősége szempontjából. Ezen felül több lokális beavatkozás is megvalósítandó, mivel jelentős térségi hatással bír, ilyen többek közt a Szigethalom, Mű út - HÉV vonal kereszteződésében különszintű átvezetése, M0 gyorsforgalmi út - Soroksár Haraszti út összekötő út és híd megvalósítása.

A kerékpáros közlekedési infrastruktúra fejlesztése a hivatásforgalmi és a turisztikai célok kiszolgálása érdekében is kulcsfontosságú. Az EuroVelo 6 nemzetközi kerékpárútvonal fejlesztése összesen kilenc szakaszra osztva valósul meg a Duna mindkét partján. Az EuroVelo 14 kerékpáros nyomvonal hiányzó szakaszainak kiépítése – például a Budaörs–Budapest–Gödöllő közötti szakaszon – elősegíti a térségi és nemzetközi kerékpáros turizmus fejlődését. A fővárosi bringasztrádák (B1–B10) egyes szakaszainak megvalósítása a kerékpározás versenyképességének növelését célozza, különös tekintettel a napi munkába és iskolába járásra. Térségi kerékpáros nyomvonalak kiépítése szakaszosan valósul meg (pl. Alsónémedi-Dunaharaszti, Páty-Biatorbágy között), de végső cél az egybefüggő hálózat elérése a teljes agglomerációra.

Hatások

Az intézkedések komplex megközelítést igényelnek, amely biztosítja a közúthálózat, a kerékpáros infrastruktúra és a közlekedési módok közötti kapcsolódási pontok összehangolt fejlesztését. Ezzel lehetővé válik egy olyan közlekedési rendszer kialakítása, amely a jövőben képes lesz rugalmasan alkalmazkodni a változó mobilitási igényekhez, miközben javítja az életminőséget és a gazdasági lehetőségeket a Budapesti Agglomeráció egész területén.

Az egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések megvalósítása jelentős hatást gyakorol a Budapesti Agglomeráció közlekedési rendszerére, a térség gazdasági versenyképességére és a lakosság életminőségére. Az intézkedések célja nemcsak a közúthálózat kapacitásának bővítése és a forgalom zökkenőmentesebbé tétele, hanem a környezeti terhelés mérséklése és települések élhetőségének növelése is.

A gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése, különösen az M0 körgyűrű északi és nyugati szektorainak megépítése által lehetővé válik az átmenő forgalom hatékony elvezetése, csökkentve ezzel a belvárosi és belső kerületek úthálózatának terhelését. A forgalom átterelése a körgyűrűre mérsékli a központi területeken jelentkező torlódásokat és a légszennyezést, miközben az utazási idők kiszámíthatóbbá válnak. Csökkenhet továbbá az Északnyugati és Nyugati szektor útjain megjelenő tehergépjárművek száma.

A térségi kapcsolatokat erősítő útfejlesztések ugyancsak hozzájárulnak az agglomeráció úthálózat tehermentesítéséhez és a közlekedési kapcsolatok javításához. Az elkerülő utak kiépítésének hatása kettős: egyrészt lehetővé teszik az átmenő forgalom településeken kívülre terelését, másrészt javítják a közlekedésbiztonságot és a lakókörnyezet élhetőségét. Az új összekötő utak és a közúti szűk keresztmetszetek feloldása hozzájárul a közúti közlekedés rugalmasságának növeléséhez, a torlódások mérsékléséhez és az utazási idők csökkentéséhez.

A térségi kerékpárforgalmi hálózat bővítése a közlekedési módok közötti arányok kedvező irányú elmozdulását segíti elő. Az EuroVelo 6 és EuroVelo 14 nemzetközi kerékpárútvonalak hiányzó szakaszainak kiépítése nemcsak a turizmus szempontjából jelent előnyt, hanem a hivatásforgalmi kerékpározás feltételeinek javítását is szolgálja. A fővárosi bringasztrádák (B1–B10) és a kapcsolódó főhálózati elemek megvalósításával a kerékpározás valós alternatívát kínálhat a rövid és közepes távú közlekedési igények kielégítésében, ezzel mérsékelve a közúthálózat terhelését.

A fejlesztések összességében hozzájárulnak a közlekedési rendszer környezeti fenntarthatóságához. A közúthálózat kapacitásának növelése és a forgalom optimalizálása révén csökken a légszennyezés, a települések belső részein. Az aktív közlekedési módok arányának növekedése szintén kedvező környezeti hatásokkal jár, elősegítve a klímavédelmi célkitűzések elérését.

A jobb közúti elérhetőség növeli a térség vonzerejét a vállalkozások és a befektetők számára, elősegítve a helyi gazdaság dinamizálódását. A társadalmi hatások szintjén a közlekedési komfort javulása és a baleseti kockázatok csökkenése kiemelt jelentőségű. Az utazások kiszámíthatóbbá válása mérsékli a közlekedés okozta stresszt, és elősegíti a közlekedésbiztonság növekedését, különösen a gyalogosok és kerékpárosok számára.

Megvalósítás

Az egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések megvalósítása átfogó koordinációt és hosszú távú stratégiai tervezést igényel a központi kormányzat, a fővárosi és agglomerációs gyűrű önkormányzatai, valamint a közlekedési ágazat szereplői között. A beruházások sikeres kivitelezésének feltétele a megfelelő finanszírozási háttér biztosítása, amely több forrás – uniós támogatások, állami költségvetési források – kombinációjával érhető el.

Kihívást jelenthet a komplex tervezési folyamatok összehangolása, különösen ott, ahol a fejlesztések több közigazgatási határon ívelnek át, illetve ahol a környezeti és társadalmi szempontok érzékenyen területet érintenek. A településeken élők bevonása és a partnerség kialakítása kulcsfontosságú a társadalmi elfogadottság növelése és a helyi érdekellentétek kezelése szempontjából. A projektek környezeti engedélyezése során várhatóan több esetben szükség lesz kompromisszumokra és kiegészítő környezetvédelmi intézkedésekre.

Összegzés

Az egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések megvalósítása alapvető fontosságú a Budapesti Agglomeráció közúti közlekedési kihívásainak kezelésében. A gyorsforgalmi úthálózat bővítése, a térségi kapcsolatokat erősítő főúti fejlesztések és a közúti szűk keresztmetszetek feloldása együttesen hozzájárulnak a közlekedési torlódások csökkentéséhez, a forgalom jobb elosztásához és a közlekedésbiztonság növeléséhez. A térségi kerékpárforgalmi hálózat bővítése elősegíti az aktív közlekedési módok térnyerését.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Közúti (elsősorban gyorsforgalmi) hálózati hiányosságok és szűk keresztmetszetek megszűnnek. • Közúti torlódások mértéke javul/nem romlik tovább. • Lakott területek érő forgalomnagyság	• Egyéni gépjármű közlekedést választók aránya az összes utazáson belül Budapest és az agglomerációs gyűrű viszonyában utaskm alapon. • Egyéni gépjármű közlekedést választók aránya az összes utazáson belül az agglomerációs gyűrű települései között utaskm alapon. • Legalább hetente kerékpározók aránya az agglomerációban. • Közúti torlódásokban eltöltött idő az agglomerációs gyűrűben. • Közúti torlódásokban eltöltött idő Budapesten.	A Budapesti Agglomeráció területe.

javul/nem romlik tovább. • Térségi kerékpárforgalmi hálózat kialakul.	• Lakott területen átvezető tranzit útvonalak hossza. • Kerékpárforgalmi létesítménnyel összekötött települések száma. • Kerékpárforgalmi főhálózati elemek hossza az agglomerációban.	
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Magyar Közút. • BKK. • Települési, fővárosi és kerületi önkormányzatok.	• Budapest Közút. • Építési és Közlekedési Minisztérium. • Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium. • Aktív Magyarországért Felelős Államtitkárság.	Helyi és szakmai civil szervezetek, kamarák.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P2.K.3.1. Gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése P2.K.3.2. Térségi kapcsolatokat erősítő útfejlesztések P2.K.3.3. Közúti szűk keresztmetszetek feloldása P2.K.3.4. Térségi kerékpárforgalmi hálózat bővítése	

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	

Bevezetés

A Budapesti Agglomeráció közlekedési rendszerének átalakítása során kiemelt jelentőséggel bír, hogy a közlekedési hálózat ne csupán kapacitásában és kiterjedésében fejlődjön, hanem szolgáltatási színvonalában is igazodjon a térség dinamikusan változó igényeihez. A program átfogó szemléletében egyszerre jelenik meg a települések élhetőségének fokozása, a városi áruszállítás korszerűsítése és a digitális technológiákra építő intelligens közlekedési rendszerek fejlesztése. Az intézkedések célja, hogy egy jól működő, rugalmas és környezetbarát közlekedési rendszer jöjjön létre, amely képes

hatékonyan kiszolgálni mind a személy-, mind az áruszállítási igényeket a fővárosban és annak térségében.

Megalapozottság, indoklás

A Budapesti Agglomeráció közlekedési rendszere az elmúlt évtizedekben számos kihívással nézett szembe, amelyek mind a közlekedési szolgáltatások színvonalában, mind a hálózati elemek állapotában és szervezettségében jelentkeznek. A térség növekvő lakosságszáma, valamint a közlekedési igények dinamikus bővülése egyaránt nyomást gyakorolnak a meglévő közlekedési infrastruktúrára és a szolgáltatások minőségére.

Az élhetőség szempontjából az egyik legjelentősebb probléma a településeken áthaladó forgalom magas aránya. A főútvonalak és gyűjtőutak mentén hiányosak a gyalogos felületek, sok helyen nem biztosított az akadálymentes közlekedés, ami különösen az idősek, a mozgáskorlátozottak és a kisgyermekes családok számára jelent nehézséget. A közlekedésbiztonság szintén kritikus kérdés: a sűrűn lakott területeken, különösen az oktatási intézmények környékén szükséges fokozott körültekintés. A forgalomcsillapított övezetek hiánya miatt a lakóterületeken nagy sebességgel, átmenő jelleggel közlekedő gépjárművek nem szolgálják az élhetőbb települési környezet kialakítását.

A parkolási problémák szintén egyre súlyosabbak a fővárosban és az agglomeráció központi településein. A megnövekedett gépjárműállomány miatt a közterületi parkolóhelyek kereslete meghaladja a kínálatot, ami szabálytalan parkoláshoz és a közlekedés akadályozásához vezet. A zaj- és légszennyezés mértéke is emelkedett a közlekedési terhelés növekedésével, különösen a nagy forgalmú főútvonalak és gyorsforgalmi utak mentén.

Az intelligens közlekedési megoldások terén szintén tapasztalható lemaradás. Bár egyes forgalomirányítási rendszerek és utastájékoztató megoldások már működnek, a közlekedési változások digitális kezelésére alkalmas átfogó IT rendszerek hiányoznak. Az elektromos járművek számának növekedése új kihívásokat állít az e-töltő infrastruktúra elé, amely jelenleg nem mindig képes kielégíteni a folyamatosan bővülő keresletet. Az automatizált járművek közlekedésének kihívásaira is fel kell majd készíteni a közlekedési rendszert.

A tudatos közlekedéspolitika néhány közlekedési projekt esetében kevésbé érződik, gyakran csak pontszerű beavatkozások valósulnak meg, kevésbé van jelen a holisztikus szemlélet. Az üzemeltetési kapacitások (gépjárműállomány, munkaerő) és a rendelkezésre álló források nem minden esetben tartanak lépést a hálózatfejlesztéssel. Ez a helyzet korlátozza a közlekedési rendszer hatékony működését és a már megvalósult beruházások optimális kihasználását.

Az agglomeráció közlekedési rendszerében tapasztalható problémák nemcsak az utasok és a gazdasági szereplők mindennapjait nehezítik, hanem a térség fenntartható fejlődését is akadályozzák. Az élhetőség, a logisztikai hatékonyság, a közlekedésbiztonság és az intelligens megoldások hiányosságai együttesen indokolják a beavatkozást, hogy egy magas színvonalú, jól szervezett és környezetbarát közlekedési rendszer jöhessen létre.

Célkitűzés

A megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer megvalósításához olyan átfogó intézkedéscsomagra van szükség, amely egyszerre célozza a települések élhetőségének javítását, a az intelligens közlekedési megoldások és a stratégiai közlekedéspolitikai eszközök bevezetését. Ezek az intézkedések egymást erősítve járulnak hozzá a Budapesti Agglomeráció közlekedési rendszerének magasabb szolgáltatási színvonalához és fenntartható működéséhez.

Fejlesztési irányok

A települések élhetőségét javító közlekedésfejlesztések célja, hogy a közlekedési infrastruktúra fejlesztésével mérséklődjenek a közlekedés okozta negatív környezeti és társadalmi hatások, miközben a lakosság számára kényelmesebb, biztonságosabb közlekedési lehetőségek nyílnak. A helyi közutak korszerűsítési programja keretében a települési közúthálózat burkolatának felújítása, a vízelvezetés megoldása, valamint a közlekedésbiztonsági elemek kiépítése valósulhat meg. Ennek kiegészítéseként kiemelten fontos a főútvonalak és gyűjtőutak mentén a gyalogos felületek bővítése, különös tekintettel az akadálymentesítésre és a zökkenőmentes átjárhatóság biztosítására.

A közlekedésbiztonsági intézkedések között hangsúlyos szerepet kap az oktatási intézmények megközelítésének fejlesztése, vagyis, hogy váljon biztonságosabbá, gyalogos és kerékpáros közlekedés számára vonzóbbá és edukatívvá az iskolák, óvodák elérése. A forgalomcsillapított övezetek bővítése és a közlekedéscsillapító eszközök beépítése hozzájárulnak a helyi közlekedési környezet nyugodtabbá és élhetőbbé tételéhez azáltal, hogy a lakóterületeken a gépjárművek alacsonyabb haladási sebességre kényszerítik, illetve elterelik az átmenő forgalmat. Fontos kiemelni azonban, hogy a fő- és gyűjtőúthálózat áteresztőképességének csökkentése más alternatív útvonalak vagy módozatok fejlesztése nélkül növeli a forgalmi torlódásokat és rontja a gazdasági és élhetőségi viszonyokat.

A települések kerékpárforgalmi alaphálózatának kialakítása – vagyis a kényelmes és biztonságos biciklizést lehetővé tevő kerékpárosbarát települések létrehozása – szintén hozzájárul a kitűzött célok eléréséhez. A parkolási problémák kezelése szintén elengedhetetlen a közlekedési rendszer megfelelő működéséhez. Kiemelt figyelmet kell fordítani a zajvédő falak építésére is, különösen a nagy forgalmú főútvonalak és gyorsforgalmi utak mentén, ahol a közlekedési zaj jelentős életminőségi problémát okoz.

A felsorolt helyi beavatkozások részleteinek kidolgozása a rendelkezésre álló források és az önkormányzati igények alapján állítható össze, de lehetséges egy egységes stratégia kidolgozása is az agglomeráció számára. Az intelligens közlekedés területén az automatizált járművek közlekedéséhez kapcsolódó feltételrendszer kialakítása, valamint a szükséges infrastrukturális és jogszabályi feltételek meghatározása képezi a fejlesztések hosszabb távú fókuszát. Az agglomerációs e-töltő infrastruktúra fejlesztése és a szabályozási környezet megteremtése már rövid távon támogatja az elektromos járművek elterjedését, csökkentve ezzel a közlekedés okozta helyi szennyezést. A dinamikus informatikai rendszerek kiépítése lehetővé teszi a közlekedési változások digitális kezelését, a forgalomszervezés optimalizálását és a közlekedési folyamatok valós idejű

monitorozását. Mind a személy- mind az áruszállítás számára kiemelt fókuszterületről van szó, amely erőforráshatékonyan képes javítani a közlekedés feltételein. Ehhez remek eszköz lehet a ma még gyerekcipőben járó dinamikus forgalomterelés és parkolóinformációs rendszer fejlesztése, a dinamikus árazások bevezetése.

A program sikeréhez elengedhetetlen a tudatos közlekedéspolitika megvalósítása, amely magában foglalja a stratégiai tervezést és az üzemeltetési kapacitások – beleértve a gépi állományt, a humán erőforrásokat és a pénzügyi forrásokat – bővítését. A már széleskörben elfogadott stratégiák megvalósítása során kiemelten fontos, hogy minél komplexebb módon megvalósuljanak, mivel egy interdiszciplináris stratégia egyoldali megvalósítása – legyen az kerékpáros, közösségi vagy egyéni közlekedés irányában elhajló – a közlekedési rendszer torzulásához, a közlekedők önkényes priorizálásához vezet. A cél az, hogy a közlekedési rendszer képes legyen reagálni a jövőbeni mobilitási trendekre és kihívásokra, biztosítva a fenntartható és jól szervezett közlekedési szolgáltatások hosszú távú működését. Ennek nélkülözhetetlen eszköze, hogy legalább minden járásközponti település számára álljon rendelkezésre elfogadott, aktuális mobilitási terv, illetve, hogy készüljenek el agglomerációs szinten releváns ágazati stratégiák (pl. közlekedésbiztonsági fejlesztési program), amelyek megvalósítására forrás is rendelkezésre tud állni.

Hatások

Az intézkedéscsoport várható hatásai több szinten is érzékelhetők, beleértve a lakosság életminőségének javulását, a közlekedésbiztonság növekedését, valamint a gazdasági és környezeti terhelések mérséklődését. Az intelligens közlekedési megoldások bevezetése lehetővé teszi a közlekedés hatékonyságának és rugalmasságának növelését. A tudatos tervezés biztosítja, hogy az újonnan létrejött kapacitások megfelelő módon kerüljenek később üzemeltetésre és fenntartásra. A stratégiai tervezés és az üzemeltetési kapacitások bővítése lehetővé teszi, hogy a közlekedési rendszer hosszú távon is fenntartható és megbízható szolgáltatást nyújtson az agglomeráció lakossága számára.

Megvalósítás

A megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer megvalósítása komplex szakmai, pénzügyi és szervezési feltételeket igényel. Kihívást jelent a projektek közötti koordináció, különösen azoknál a fejlesztéseknél, amelyek több közigazgatási területet érintenek, illetve ahol a forgalomcsillapítási és a forgalomelvezetési szempontok ütköznek egymással. A társadalmi elfogadottság növelése érdekében elengedhetetlen a helyi lakosság és gazdasági szereplők bevonása a tervezési és döntési folyamatokba. Az intelligens közlekedési rendszerek új technológiai és jogszabályi kihívásokat vetnek fel, amelyek megoldása rugalmas, innovatív megközelítést igényel.

Összegzés

A települések élhetőségét javító fejlesztések, a logisztikai folyamatok optimalizálása, valamint az intelligens közlekedési és stratégiai közlekedéspolitikai eszközök bevezetése együttesen biztosítják a közlekedési rendszer magasabb szolgáltatási színvonalát és fenntartható működését. Az intézkedések

nemcsak a közlekedésbiztonság, a környezeti terhelés csökkentése és az utazási komfort javítása terén hoznak eredményeket, hanem hozzájárulnak a gazdasági szereplők versenyképességének növeléséhez és a lakosság életminőségének hosszú távú javításához. A program megvalósítása révén egy korszerű, felhasználó- és környezetbarát közlekedési rendszer jön létre, amely képes rugalmasan alkalmazkodni a jövő kihívásaihoz és a mobilitási igények változásaihoz.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Agglomeráció településeinek élhetősége javul. • Közúti balesetek száma csökken. • Forgalomcsillapított övezetek aránya nő. • Oktatási intézmények közlekedési feltételei javulnak, tudatosabb intézményi megközelítés valósul meg. • Önkormányzati és országos közutak burkolata javul. • Települések parkolási viszonyai javulnak. • Teherszállítás feltételei javulnak. • Stratégia mentén történő közlekedésfejlesztés valósul meg.	• Elégedettségi mutató az agglomeráció élhetőségével kapcsolatban. • Közúti balesetekben érintett gyalogosok száma az agglomerációban az adott évben. • Közúti balesetekben érintett kerékpárosok száma az agglomerációban az adott évben. • Közúti balesetekben érintett gyalogos vagy kerékpáros gyerekek száma az agglomerációban az adott évben. • Forgalomcsillapított övezetekbe bevont utcák hossza. • Iskolai mobilitási terv jellegű programba bevont oktatási intézmények száma az agglomerációban. • Azon települések száma, ahol működik bici- vagy pedibusz szolgáltatás. • Megújult önkormányzati közutak hossza. • Megújult országos közutak hossza. • Elektromos gépjárművek aránya az agglomerációban. • Közszolgáltatásban üzemeltetett járműállományban az elektromos gépjárművek aránya.	A Budapesti Agglomeráció területe.

Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Települési, fővárosi és kerületi önkormányzatok. • BKK. • Magyar Közút. • MÁV.	• Budapest Közút. • Építési és Közlekedési Minisztérium.	• Helyi és szakmai civil szervezetek, kamarák. • BRFK és Pest MRFK Közlekedésrendészeti Főosztálya. • Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara • Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P2.K.4.1. Települések élhetőségét javító közlekedésfejlesztések P2.K.4.2. Intelligens közlekedési rendszer megteremtése P2.K.4.3. Mobilitási tervezés és üzemeltetés	

P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés - Intézkedéscsoportok

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. KÖZMŰ, VÍZI- ÉS ENERGIAELLÁTÁS FEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P3.I.1. Ivóvízellátás**

Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása

Víziközmű szolgáltatás-vízellátás

A 2011. évi CCIX. törvény 2. § 20. pont szerinti a víziközmű olyan közcélú vízilétesítmény, amely

a) település vagy települések közműves ivóvízellátását, ezen belül az ivóvíztermelést, az ehhez kapcsolódó ivóvízbázis-védelmet, az ivóvízkezelést, -tárolást, -szállítást és -elosztást, felhasználási helyekre történő eljuttatást, mindezekhez kapcsolódóan a tűzivíz biztosítását vagy

b) a közműves szennyvízelvezetés során (egyesített rendszer esetén a csapadékvíz-elvezetést is ideértve) a szennyvíz felhasználási helyekről történő összegyűjtését, elvezetését, tisztítását, a keletkező szennyvíziszap kezelését és a tisztított szennyvíz hasznosítását, elhelyezését szolgálja, ezek közül a közműves ivóvízellátás kiemelt szerepet tölt be a közműellátásban, mivel a településeken a lakhatás, az életvitelszerű tartózkodás lehetőségének alapfeltétele.

A lakosság vízellátásának megoldása helyi önkormányzati feladat, amelyet saját maga old, vagy szerződéskötéssel közszolgáltató cégeken keresztül biztosít. A főváros egy saját maga által alapított szolgáltató céggel, a Fővárosi Vízművek Zrt-vel végezteti el a vízszolgáltatást, térségi feladatok ellátását is vállalva. A Budapesti Agglomerációban fekvő települések ellátását 7 szolgáltató biztosítja.

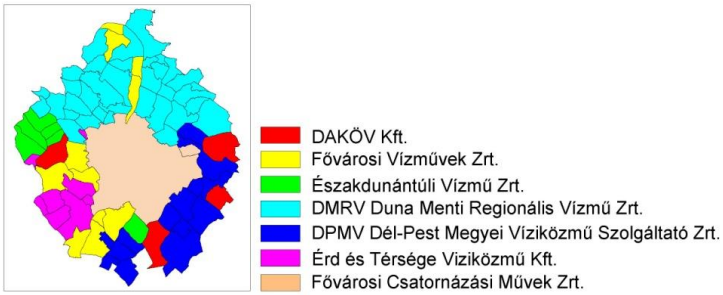

Ivóvíz szolgáltatók területi megoszlása (Forrás: MaVíz adatok alapján saját szerkesztés)

A Budapesti Agglomeráció területén fekvő települések vízellátás szolgáló infrastruktúra adottságait összefoglalva rögzíthető, hogy valamennyi településen az ivóvíz ellátottság megközelíti a 100 %-ot a statisztikai nyilvántartás szerint (Budapest 99,9 %-os, agglomerációban fekvő települések 95,8 %-os, a Budapesti Agglomeráció területe összesen 98,5 %-os ellátottsággal rendelkezik) és az ivóvíz ellátását szolgáló vízelosztó hálózat kiépítettsége ma már valamennyi településen közel település szintű.

A fővárosban és az agglomerációban fekvő településeken is az elmúlt 10 éves időszakban jelentős népességmozgás (a főváros területén közel 5%-os csökkenés, az agglomerációban fekvő

településeken közel 9% növekedés történt), összesítve növekedés zajlott. Az agglomerációban fekvő településeken a hirtelen jelentkező többletigény ellátását a rendelkezésre álló kiépített vízellátó rendszerek csak részben tudták és tudják kielégíteni, annak ellenére, hogy a közelmúltban nagyon intenzív hálózatfejlesztés zajlott a fővárosban és az agglomerációban is. A közvetlen ellátást szolgáló közüzemű vízelosztó hálózat 15,3 km-rel nőtt a fővárosban és 327,3 km-rel az agglomerációban.

A biológiai lét alapját szolgáló víz beszerzési lehetőségét a klímaváltozás okozta talajvíz, rétegvíz süllyedés, a Duna vízszint csökkenése, szélsőséges szint mozgása alapvetően megnehezítette, amely jelentős fejlesztéssel kompenzálható. A mennyiségi vízbeszerzési lehetőség nehézségéhez párosul a kitermelt víz minőségének a romlása, amely szintén jelentős fejlesztéssel kompenzálható.

A Budapesti Agglomeráció területén a vízellátásra kiépített vízelosztó hálózat anyagában, életkorában általánosan elavult, amelynek üzemképes fenntartása komoly folyamatos karbantartással és fejlesztéssel oldható meg. A folyamatos meghibásodás, a rövidtávra alkalmas toldozgatás, a jelentős vízveszteség lényegesen emeli a szolgáltatás költségeit. A rangsorolt gazdasági támogatásban a fejlesztési feladatok prioritásában még sincs az élen.

A vízkészlet bizonytalansága, a vízbeszerzés nehézsége ellenére a vízkészletek, a vízbázisok védelme mégsem kap kellő figyelmet, az egyéni érdekek érvényesítése ezt gyakran figyelmen kívül hagyja.

Ivóvízellátás

A vízbázisokból kitermelt nyers víz ma már szinte sehol sem felel meg az ivóvíz minőségi előírásainak. Az egészséges ivóvíz előállítása egyre költségigényesebb technológiával oldható meg. A vízszállítás, elosztás az erősen elöregedett hálózat üzemben tartásának költségei is egyre, növekednek. A jelenlegi fogyasztói árak mellett is a takarékoskodás igénye szavakban már terjed, de a szolgáltatás szintjén ez alig érzékelhető.

Az elmúlt években tapasztalt energia árrobbanáshoz hasonlóan várható a víz árváltozása, amelynél szintén az energiaszolgáltatásban már megtapasztalt ár növekedés okozta költségemelkedés fékezésére az egyéni takarékosabb fogyasztást az élet kikényszeríti. Ez várható a vízellátás területén is.

A takarékoskodás hatására csökkenő vízfogyasztás nem csökkenhet a szociálisan indokolt és szükséges vízellátási igény szintje alá. Ezért a takarékosság mellett kiemelt feladat, hogy ahol ez megoldható, az ivóvizet csak ivóvíz minőséget igénylő fogyasztási célra használjanak. Ez az elvárás a nem ivóvíz minőségű vízellátás igényét vetíti elő, amelynek biztosítására nem mindenhol van műszaki lehetőség.

A vízbázisoktól induló gerinchálózatok többnyire regionális rendszert alkotnak, amelyek a stabilabb ellátás lehetőségét nyújtják az egyes településeknek. Egyes helyi vízbeszerzési lehetőségek korlátozott kivételt nyújtanak és a vízminősége is bizonytalan, amelyeknek pótlását, kiváltását a szolgáltatók a regionális rendszereken keresztül tudják biztosítani. Mai ismereteink szerint a vízbázisok kiterheltek, tartalék kapacitás csak a fővárosi vízbeszerzési lehetőségében van.

Nem ivóvíz minőségű vízellátás

Könnyen lehet tanácsot adni a vízfogyasztóknak, hogy csak az ivóvíz minőséget igénylő vízellátásra használják a közüzemű ivóvízellátó rendszert, a további vízigény kielégítésére létesítsenek házi, helyi vízbeszerzést. Erre azonban csak a megfelelő hidrogeológiai környezetben van lehetőség. A Budapesti Agglomeráció területe ilyen szempontból kedvező adottságú területen fekszik, műszaki-fizikai lehetőség azonban csak a lazább beépítésű területfelhasználású területeken biztosított. A falusias és kertvárosias területeken erre van lehetőség, de az intenzívebben beépített területeken, kiemelten a főváros intenzíven beépített területén nincs. Az intenzív beépítésű környezetben csak a közszolgáltatásként üzemeltethető hálózattal lehet a nem ivóvíz minőségű vízszolgáltatást létrehozni, amelynek kialakítási lehetőségét célszerű lenne vizsgálni.

A nem ivóvíz minőségű vízellátással a főváros rendelkezik komolyabb előzménnyel, közszolgáltatásként korábban üzemeltettek iparivíz ellátást, ma már felhagyott ez a szolgáltatás. Az „ősi" hálózati rendszer maradványai azonban még ma is több helyen, ugyan üzemen kívüli állapotban, de megvannak. Az újra üzemképessé tétele nyilván csak jelentős átépítésével oldható meg, de helyfoglalása, helyfenntartása az újraélesztés lehetőségét kínálja.

A korábbi káposztásmegyeri felszíni vízmű maradványai is még megvannak. Megfontolandó az ipari vízkivételi mű még be nem épített területének sorsának felülvizsgálata, amelyet a közelmúltban elkészült Budapest településterv új hasznosításra javasol.

Kiemelten a fővárosban a klímaváltozás hatáskezelése is szorgalmazza a nem ivóvízellátás közhálózati formában történő kiépítésének megoldását. A klímaváltozás okozta felmelegedés, amely már a közeljövőben tartós 40 fok feletti hőmérséklet előfordulását jósolja, amikor a fasorok-zöldfelületek intenzívebben igénylik a locsolást, a fővárosban a villamos-pályák és mindenütt az útburkolatok hűtését-mosását is meg kell oldani, a locsoló-autók – amennyiben csapadékvíz-összegyűjtés kialakításával nem biztosítható – a helyi iparivíz elosztó hálózatról tudnák a vizet vételezni, gazdaságosabb megoldással kisebb környezetterhelést okoznának.

Természetesen a fővároshoz hasonlóan az agglomerációs gyűrűben fekvő településeket is sújtja a klímaváltozás. Már a közeljövőben tartós 40 fok feletti hőmérséklet előfordulása várható, amikor a fasorok-zöldfelületek intenzívebben igénylik a locsolást, valamint az útburkolatok hűtését-mosását is meg kell oldani, a locsoláshoz szükséges nem ivóvíz minőségű vízbeszerzés lehetőségét kiépíteni. Ahol a nem ivóvíz minőségű vízbeszerzésre lehet támaszkodni, arról helyi iparivíz elosztó hálózat létesítését célszerű lenne megoldani.

Korábban az agglomerációban üzemelő nagyobb ipari-gazdasági területek is kiépítettek saját használatra vízbeszerzést és iparivíz ellátást. Ezek döntő hányada ma már felhagyott, de ezeknek a feltárását, esetleges újraélesztését is célszerű lenne vizsgálni. Vannak jelenleg is működő gazdasági célú vízkivételek, ezeknek a közcélú használatra való bővítési, kiterjesztési lehetőségét is célszerű lenne megvizsgálni.

A javasolt kiépítendő nem ivóvízellátó hálózattal a klímajavító intézkedési megoldások területe is bővíthető.

Vízellátás területén szükséges fejlesztések:

- a jelenlegi szolgáltatói rendszerek felülvizsgálata
- a vízkivétel, vízbázisok fenntartása, fejlesztése, új vízbázisok, távlati vízbeszerzési lehetőség várható létesítési igénye, azok vízminőségvédelmét szolgáló hidrogeológiai védelmi igények kialakítása
- a vízkezelési igények mértékének jövőbeli tervezése
  - ivóvíz minőségű vízellátás vízbázisa
  - nem ivóvíz minőségű (locsolóvíz, technológiai, iparivíz) vízellátás vízbázisa
- a vízellátási regionális rendszerek kialakításának változtatásai, bővítései

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Vízellátottság arányának növekedése. • Vízellátási regionális rendszerek fejlesztése, bővítése • Vízminőség-védelmet szolgáló. Hidrogeológiai védelmi igények kialakítása. • Nem ivóvíz minőségű (locsolóvíz, iparivíz) vízellátás ösztönzése, növelése. • Csőtörések és üzemszünetek mérséklése	• Vezetékes ivóvízellátással rendelkező lakások aránya (%). • Vízellátási korlátozások (nap/év). • Nem ivóvíz minőségű vízhálózatból fedezett vízhasználat (%). • Hálózati vízveszteség (%).	• Települések. • Járások. • Vízbázis területi egységek.
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, vállalkozások. • Állami és önkormányzati víziközmű szolgáltató cégek.	• Települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, vállalkozások. • Állami és önkormányzati víziközmű szolgáltató cégek.	• Szakminisztériumok (ÉKM, EM). • Vízügyi főigazgatóság (OVF) • Szabályozó hatóságok (Magyar Energetikai és Közmű-Szabályozási Hivatal).

Kapcsolódó Intézkedések	
Intézkedések kódszáma és címe	P3.I.1.1. Vízbeszerzés, gerinc- és elosztóhálózat fejlesztése, rekonstrukciója, viziközmű társulások működésének felülvizsgálata, komplex program indítása az ivóvíz havaria helyzetek elkerülése/kiküszöbölése érdekében

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. KÖZMŰ, VÍZI- ÉS ENERGIAELLÁTÁS FEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P3.I.2. Szennyvízkezelés**

Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása

Víziközmű szolgáltatás-szennyvízkezelés

A 2011. évi CCIX. törvény 2. § 20. pont b) bekezdésében definiálja, hogy:

b) a közműves szennyvízelvezetés során (egyesített rendszer esetén a csapadékvíz-elvezetést is ideértve) a szennyvíz felhasználási helyekről történő összegyűjtését, elvezetését, tisztítását, a keletkező szennyvíziszap kezelését és a tisztított szennyvíz hasznosítását, elhelyezését szolgálja,

amelyek közül a használt víz, a keletkező szennyvíz elvezetésének és megfelelő kezelésének hiánya a lakókörnyezet elsődleges szennyező forrása.

A lakossági szennyvízelvezetés, kezelés megoldása, ahogy a vízellátásnál is rögzítésre került, helyi önkormányzati feladat, amelyet saját maga old, vagy szerződéskötéssel közszolgáltató cégeken keresztül biztosít. A főváros egy saját maga által alapított szolgáltató céggel, a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt-vel végezteti el a szennyvízgyűjtést, a kezelés (szippantott szennyvíz is!) feladatát szintén főváros által létrehozott Fővárosi Vízművek Zrt kezelésében levő telepen oldják meg, térségi feladatok ellátását is vállalva. A fővárosban és az agglomerációjában fekvő települések területén a közcsatorna hálózatot, a szennyvíz elvezetését, kezelését, elhelyezését 8 regionális szolgáltató biztosítja.

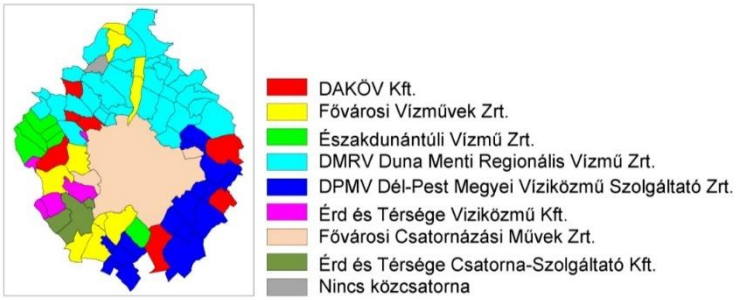

A szolgáltatók üzemeltetési területeinek lehatárolása (2024)
Forrás: MaViz adatok alapján saját szerkesztés

A Budapesti Agglomeráció területén fekvő településeken a szennyvízgyűjtést és kezelést szolgáló infrastruktúra adottságait összefoglalva rögzíthető, hogy valamennyi településen (Pilisszentlászló kivételével, ahol jelenleg kiépített közcsatorna hálózat nincs) a közcsatornás szennyvízgyűjtés megoldása kisebb-nagyobb hiányosságokkal megközelíti a teljes körűséget a statisztikai nyilvántartás szerint (Budapest 94,9 %-os, agglomerációban fekvő települések 86,9 %-os, a Budapesti Agglomeráció teljes területe összesen 92,8 %-os ellátottsággal rendelkezik) és a szennyvízgyűjtő hálózat kiépítettsége is ma már település szintű ellátáshoz közelít.

A vízellátásnál leírtakhoz hasonlóan a fővárosban és az agglomerációban fekvő településeken is az elmúlt 10 éves időszakban zajlott népességmozgás hatására jelentkező többlet igények ellátását a rendelkezésre álló kiépített szennyvízgyűjtő rendszerek, csak részben tudták és tudják kielégíteni, annak ellenére, hogy a közelmúltban nagyon intenzív hálózatfejlesztés zajlott a fővárosban és az agglomerációban is. A közvetlen ellátást szolgáló közüzemű szennyvízgyűjtő hálózat 40 km-rel nőtt a fővárosban és 450 km-rel az agglomerációban.

A Budapesti Agglomeráció területének természeti adottságai befolyásolják az alkalmazható szennyvízkezelés megoldási lehetőségeket. A szennyvízkezelés megoldási lehetőséget korlátozza a főváros és agglomerációjának területének hidrológiai, hidrogeológiai és geológiai természeti adottsága, a nyílt karsztvíz feletti fekvése, a felszín alatti vízkészletek mennyiségi és minőségi védelmének igénye. Ezek a természeti adottságok a szennyvízkezelés lehetőségére szigorú feltételek teljesítését teszik szükségessé, részben törvényi, részben rendeleti, részben átfogó területrendezési tervekben, részben helyi építési szabályzatban előírtak betartásával.

A biztonságos szennyvízkezelést a közcsatornás szennyvízelvezetés és a szennyvíztisztító telepen történő szennyvíz kezelésének megoldása jelenti, így annak fejlesztése valamennyi település kiemelt feladata. Az elmúlt években megvalósított, a Budapesti Agglomeráció területén közel 500 km közcsatorna építésével és szennyvíztisztító telepeken is megvalósított fejlesztésekkel a vizsgált 81 településen fekvő ingatlanok a 92,8%-ának közcsatornás csatlakozását építették ki (98,5%-os vezetékes vízellátottság mellett, így a jelenlegi közműolló bár sokat záródott, de még mindig 5,7%).
A kedvező kiépítettség és ellátottság mellett is az új beruházásokban keletkező szennyvizek szennyvíztelepi fogadására az agglomerációban fekvő településeken csak nagyon korlátozott a lehetőség, talán a fővárosi szennyvízkezelési rendszer, amelyben van még némi fogadóképesség.

A szennyvízgyűjtés-kezelés szolgáltatás területén is, hasonlóan a vízhálózathoz, új igények fogadására részben a hálózatok, részben a szennyvíztisztító telepek fejlesztése nélkül már alig van lehetőség.

A fővárosban az új beruházásokból származó szennyvizek fogadásának a legfőbb akadálya a hálózati rendszer fogadóképességének korlátozottsága, amelyet a főváros egyesített rendszerű szennyvízgyűjtő hálózata okoz. Az egyesített rendszerű gyűjtőhálózattal üzemelő városrészeken az új

igények fogadása különösen problémás, mivel az egyesített rendszerű vízelvezetéssel a csapadékvíz szélsőséges mennyiségének a fogadási lehetőségét is biztosítani kell, így az érkező szennyvizek tovább szállítási lehetősége korlátokba ütközik.
Az új fejlesztési területekről a vízelvezetés biztosítására a legkézenfekvőbb megoldást az jelentené és ez ideig alkalmazták is ezt a módszert, hogy ha a kiépített hálózat szállító képessége kicsi, a végbefogadó irányába vezető vízelvezetési útvonalon, ahol a szűk keresztmetszet volt, ott a hálózati paramétereket megnövelnék. Természetesen rövid távon gazdaságos megoldást jelentett, de hosszabb távú kitekintéssel ez ésszerűnek nem tekinthető. A valóban hosszabb távú racionális megoldást az egyesített rendszerű hálózatok felülvizsgálata jelentené.
Az egyesített rendszerű hálózat elválasztott rendszerűvé tétele évtizedek óta van napirenden, és több okból is fontos feladat lenne. Egyik legnagyobb gondja, hogy záporok esetén túltelítődik és a csapadékvízzel higított szennyvíz egyrészt a szennyvíztisztító telep technológiai folyamatát zavarja, másrészt, túl nagy záporok esetén - többszörös hígítással ugyan -, de a nyers szennyvizet tartalmazó vizet a záporkiöntőkön keresztül közvetlenül, kezeletlenül a Dunába vezetik. A hazai szabályozás a többszörös hígítású víz bevezetését ugyan megengedi, de a nyers szennyvízzel terhelt víz élő, felszíni vízbe bevezetés megszüntetését környezetvédelmi előírások és nemzetközi rendeletek sürgetik.

A 100 éve kiépített, műszaki állapotában is már átépítést igénylő egyesített rendszerű vízelvezetési hálózat, korszerűbb, elválasztott rendszerűvé való átépítésének az előkészítéséhez, legalább annak távlati megvalósításához az első lépést meg kell tenni. Először ennek igénye a budapesti világkiállítás előkészítése során 30 éve merült fel, de érdemi ez irányú előrelépés azóta sem történt. A fővárosi távlati csatornázási terv felülvizsgálatára lenne szükség, tanulmánytervi szintű kidolgozással, bejelölve azokat a területrészeket, ahol jelentősebb új fejlesztés (építés, útrekonstrukció stb.) várható, hogy annak a csatlakozási-tovább szállítási útvonala kerüljön ennek igényére fejlesztésre. Ez az indító előzetes csak tájékozódást szolgáló tanulmány lehetne a prioritás, kb. 30 millió Ft keretösszeggel.

A fejlesztési területeken keletkező szennyvíz-közmű fogadóképességének korlátozottsága miatt a közműpótlás alkalmazásának igénye egyre fokozódik, miközben az ország legnagyobb természeti kincsét jelentő vízkészlet védelmét kockázatmentesen biztosítani kellene.

Jelentős kutatások-fejlesztések alapján fejlesztették ki azokat a szakszerű szennyvízkezelő házi berendezéseket, amellyel a szennyvizeket elméletileg lehetne helyben kezelni. Az alkalmazását azonban csak ott szabad megengedni, ahol azt kockázatmentesen az állampolgárra lehet bízni és a kockázatcsökkentés biztosítására annak alkalmazási lehetőségét az egyes települések helyi építési szabályzatában szigorúan szabályozni lehet.
A helyi építési szabályzatban, a helyi hidrogeológiai adottságokat figyelembe véve az egyedi szennyvíztisztító létesítmények alkalmazására vonatkozó 147/2010 Korm rendeletben és a TÉKÁ-ban is már előírt korlátozásokon túliszabályozással korlátozni kell azokon a területeken a közműpótlók alkalmazási lehetőségét, ahol a legnagyobb védelmet igénylik a felszín alatti vizek, így a vízbázisok

védőterületein-övezetein, a kiemelt vízminőség védelmi területeken. A kockázat-mentesség biztosításához hozzá tartozik, hogy a tisztított szennyvíz minősége és elhelyezése bármikor ellenőrizhető legyen és ezt csak felszíni vízbefogadóval lehet biztosítani.
A környezeti kockázatokat okozó közműpótlók alkalmazása iránti igényeket a közcsatornás szennyvízelvezetés-kezelés megoldásának fejlesztésével lehet mérsékelni.

A szennyvízelvezetés-kezelés hálózati rendszer fogadó képességének a javításával lehet a biztonságos környezetvédelmet nyújtó megoldás felé a kiutat megkeresni.

Első lépésként az egyesített rendszerű csatornahálózati szakaszok elválasztottá tételét (kiemelten a főváros területén) kellene elindítani, megvalósítani. Ezzel egyidejűleg a felszíni és felszín alatti vízkészletek védelme érdekében a vízbázisok védőterületein-övezetein, a kiemelt vízminőség védelmi területeken egyéni kockázatot rejtő megoldásoknak, azaz az egyedi szennyvízkezelő berendezéseknek és létesítményeknek alkalmazását korlátozni szükséges.

A szennyvíztisztító telepek kiterheltsége indokolná, hogy felülvizsgálatra kerüljön az egy település-egy szennyvíztisztító telep elv és a nagyobb kiterjedésű, tagoltabb szerkezetű településeknél, kockázatos üzemeltetésű közműpótló alkalmazásának megengedése helyett támogatni indokolt ugyanazon szolgáltató által üzemeltetett, fenntartott második telep üzembe helyezését. A meglevő és túlterhelt szennyvíztelepről, fogyasztói terület leválasztásával tehermentesíthető a meglévő telep és a leválasztásra kerülő terület ellátására önálló automatikus üzemvitelű kompakt berendezéssel a szennyvízkezelés megoldható, ha arra telepítési hely biztosítható és a megfelelő befogadó rendelkezésre áll és üzemeltetését a település szennyvizes szolgáltatója vállalja.

Kiemelt feladatot igényel az is, hogy az agglomeráció területén fekvő településekre szinte általánosan kimondható, hogy a lakosság a csapadékvizet engedély nélkül, sőt tiltás ellenére is bevezeti a szennyvízgyűjtő rendszerbe. A záporok idején a szennyvíztelepre érkező felhígult szennyvíz a telep technológiai folyamatát tönkreteszi, hasonlóan, mint ahogy a főváros egyesített rendszerű gyűjtőhálózatánál előfordul.
Az agglomeráció gyűrűben fekvő településeknél megoldandó feladat a csapadékvíz bevezetés lehetőségének megakadályozása, amelynek egyetlen biztonságot adó megoldási lehetősége a csapadékvíz elvezetés kialakításának, üzemeltetésének, karbantartásának a folyamatos biztosítása.

A szennyvízgyűjtő rendszernél, szennyvízátemelő műtárgyaknál és a szennyvíztisztító telepeknél a környezetvédelmi előírások alapján előírt védőtávolság igény kijelölése és azon belül a területfelhasználás szigorú szabályozása szükséges. A védőtávolságon belüli fejlesztések kizárólag a műtárgyak védelmi igényeinek a figyelembevételével támogatható. A védőtávolság funkcionális védelmének sokkal szigorúbb ellenőrzésére lenne szükség. Szabályozni kellene az eddig szinte figyelembe se vett védőtávolság igényének csökkentésének műszaki feltételeit.

Szennyvízelvezetés, szennyvízkezelés területén szükséges beavatkozások:

- a jelenlegi szolgáltatói terület lehatárolások felülvizsgálata,
- felszín alatti vízkészletek védelemi igényével érintett területek, települések rögzítése,
- szennyvízelvezetési rendszer területi lehatárolása,
- szennyvíz-agglomerációk lehatárolása,
- szennyvíztelepek fejlesztési igényei, telepek és műtárgyak védőtávolságuk, hatásterületük lehatárolásával,
- szennyvízgyűjtő hálózati rendszerek távlati kialakítása (egyesített rendszerű vízelvezetés elválasztottá tétele!),
- egyedi szennyvízkezelési megoldások alkalmazási lehetőségének lehatárolás kiemelten vizsgálva a volt zártkertes területek ellátási lehetőségét-tiltását,
  - alkalmazás feltételei, korlátjai
  - ellenőrzési lehetőségek szigorítása.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Közcsatorna hálózatra való rákötés növekedése. • Szennyvízgyűjtő hálózati rendszerek távlati kialakítása, bővítése, korszerűsítése. • Illegális csapadékvíz-bevezetések csökkentése. • Egyedi szennyvízkezelési megoldások alkalmazási lehetőségeinek szabályozása.	• Közcsatornára csatlakozott lakások aránya (%). • Közcsatorna hálózat bővítése, fejlesztése (km). • Szennyvíztisztító telepek tisztítási hatásfoka, kapacitása (%). • Kezeletlen szennyvíz kibocsátás (m^3) • Helyi szikkasztással érintett ingatlanok csökkentése (db/év).	• Települések. • Járások. • Szennyvízelvezetési agglomerációk.
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Települési önkormány-zatok.	• Települési önkormányzatok, önkormányzati társulások, vállalkozások.	• Szakminisztériumok (ÉKM, EM). • Vízügyi főigazgatóság (OVF).

Önkormányzati társulások. • Vállalkozások. • Állami és önkormányzati víziközmű szolgáltató cégek.	• Állami és önkormányzati víziközmű szolgáltató cégek.	• Szabályozó hatóságok (Magyar Energetikai és Közmű-Szabályozási Hivatal).
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P3.I.2.1. Szennyvízgyűjtés közüzemű hálózati rendszerének rekonstrukciója, fejlesztése, kiemelten a befogadó szennyvíztelepek kapacitás bővítésének és a szennyvízkezelés hatásfokának javítása, valamint a befogadó vízfolyások vízminőség védelmének fokozása P3.I.2.2. A közüzemű szennyvízhálózattal el nem látott térségekben keletkező szennyvizek kezelésének, elhelyezésének felszíni és felszín alatti vizek minőségét védő, szigorúan szabályozott és ellenőrizhető és ellenőrzött megoldása	

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. KÖZMŰ, VÍZI- ÉS ENERGIAELLÁTÁS FEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P3.I.3. Csapadékvíz-gazdálkodás**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	
Víziközmű szolgáltatás-csapadékvíz elvezetés-gazdálkodás Víziközmű gyűjtőfogalom, a vízellátás, vízelvezetést (szennyvíz- és csapadékvíz elvezetést), vízrendezést biztosító közművek együttese, amelyek közül a csapadékvíz elvezetés feladata az elöntés mentes építési és lakhatási körülmények biztosítása. Jelenleg a csapadékvízzel kapcsolatos gondolkodás, csak annak zavarmentes gyors elvezetésének megoldására irányul. A megváltozott csapadékviszonyok, hol sok van, hol hiányzik, az ezirányú gondolkodás felülvizsgálatát indokolná. Mivel az épített és természeti környezetben egyaránt egyre fontosabb a csapadékvíz hiányos időszakban a vízpótlás igényének megoldása, a kék-zöld infrastruktúra kialakítása, amelynek célja a csapadékvíz hasznosítása, tárolása, szikkasztása, a csapadékvíz hiányos időszakban a vízpótlási lehetőségének biztosítása. A csapadékvíz elvezetés megoldása helyi önkormányzati feladat, amelyet saját maga old, vagy szerződéskötéssel közszolgáltató cégeken keresztül biztosít. A fővárosban a kiépített zárt csapadékvíz elvezetési rendszer (egyesített és elválasztott rendszerű vízelvezetést egyaránt) egy saját maga által	

alapított szolgáltató céggel, a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt-vel üzemelteti és tartatja karban. A főváros területén nyílt árkos csapadékvíz elvezető hálózatot elméletileg a helyi kerületi önkormányzat üzemelteti, kezeli, de munkaerő és gazdasági fedezet hiányában ezzel egyes kerületekben intenzívebben, más kerületekben alig foglalkoznak vele.
A Pest vármegyei agglomerációs gyűrűben fekvő településeken a csapadékvíz elvezető rendszereket a helyi önkormányzatok üzemeltetik, bár az agglomeráció területén fekvő városok, hasonlóan a fővároshoz, ezt a feladatot egy arra alkalmas szervezetre bízzák. A további települések közül is előfordul, hogy szerződéskötéssel kiszervezik a csapadékvíz elvezető rendszer karbantartását, de van olyan is, hogy az önkormányzaton belül tartanak fenn egy településüzemeltető csapatot és az végzi, vagy végezteti el ezt a munkát.

Az eddigi gyakorlat fenntartásához, a csapadékvizek zavarmentes elvezetésének biztosításához is jelentős fejlesztési feladat jelentkezik a csapadékvíz elvezetés területén. Különösen a kisebb településeken a legnagyobb közmű hiányosság a csapadékvíz elvezetés kialakításában van, ahol a kiépítettség csak az egyes települések központjában tekinthető megfelelőnek. De nagyobb településeken, sőt még a fővárosban is vannak csapadékvíz elvezetés megoldása nélküli területek.

Csapadékvíz elvezetés vonatkozásában nem csak az elvezetés hálózati rendszere igényel jelentősebb fejlesztést, hanem annak üzemeltetését is szolgáltatási szintre szükséges emelni. A szolgáltatási szintre emeléssel lehetne a csapadékvízzel való gazdálkodás, a kék-zöld infrastruktúra kialakítás megvalósításának irányába elmozdulni. A csapadékvíz elvezetését is közműként kellene kezelni és a csapadékvíz elvezetéssel, gazdálkodással, a zöldfelületek kezeléssel is egyidejűleg foglalkozó, arra megfelelő szolgáltatót létrehozni.

A csapadékvízelvezetés a fővárosban a legjobban kiépített, azonban a régebben csatornázott, beépített területeken a csapadékvíz elvezetése zárt csapadékcsatornával, főként egyesített rendszerű csapadékcsatornával megoldott, amelynek üzemeltetését a szennyvízhálózati rendszer üzemeltetője biztosítja, de ezzel a műszaki kialakítással a csapadékvízzel való gazdálkodásra nincs lehetőség.

A szennyvízelvezetés fejezetében részletezésre került, a klímaváltozással érkező szélsőséges csapadékesemények komoly üzemeltetési zavarokat okozhatnak a szennyvíztisztító telepeken, és a hálózati túlterhelést megakadályozó vészkiöntőkön keresztül a Dunába vezetéssel szennyezhetik a Dunát. Ez is előtérbe helyezi, az egyesített rendszerű vízelvezetés mielőbbi elválasztottá tételének megoldását, ami utat nyitna a csapadékvízzel való gazdálkodás lehetőségére is.
A főváros beépítésre szánt, zárt csapadékcsatornával nem rendelkező területein nyílt árkokkal a csapadékvíz elvezetés megoldott, a beépítésre nem szánt területeken a csapadékvíz elvezetés megoldását többnyire a természet alakította ki, amelyet részben nyílt árkos vízelvezetéssé alakítottak, részben megőrizték a természetes vízelvezetés útját.

A Pest vármegyei agglomeráció területén fekvő városok intenzívebben beépített területén és egyéb települések településközpontjában zárt csapadékcsatornával vagy nyíltárkos csatornával a csapadékvíz elvezetése megoldott, a beépítésre nem szánt területeken, hasonlóan, mint a fővárosban, a csapadékvízelvezetés megoldását többnyire a természet alakította ki, amelyet részben nyílt árkos vízelvezetéssé alakítottak, részben megőrizték a természetes vízelvezetés útját.

A fővárosban és az agglomerációban fekvő településeknél is általánosan jellemző, hogy a már kialakított csapadékvíz elvezető rendszer a burkoltsági arány változásából eredő többlet vizek zavarmentes vízelvezetését nem, vagy nehezen tudja biztosítani. Mindezek alkalmat adnak az eddigi csapadékvíz elvezetési gyakorlatnak a felülvizsgálatára és a vízgazdálkodási lehetőségek kialakítására.

Az új beruházások, illetve burkoltság növekedéséből eredő többlet csapadékvizek befogadását, továbbszállítását az amúgy is problémás, vagy hiányosan kialakított, vagy túlterhelt csapadékvíz elvezető rendszer sok esetben nem tudja biztosítani. A csapadékvizek zavarmentes elvezetését tovább nehezíti a korábbitól eltérő, a klímaváltozás hatására előforduló, egyre szélsőségesebb csapadékvíz mennyiségek elvezetésének szükségessége. A szélsőséges szupercellás záporok elvezetését a csapadékvíz elvezető rendszerek már nem tudják biztosítani.

Az is általánosan jellemző, hogy a csapadékvíz elvezető csatornákkal, árkokkal szállított vizeket befogadó vízfolyások a többlet vízterhelést fogadni és a kiöntés mentes tovább szállítást biztosítani nem tudják, így a helyi vízvisszatartás kiépítése valamennyi új beépítésű telekre, illetve minden burkoltságot növelő beruházás esetén már régóta javasolt, egyes települések helyi építési szabályzatában már kötelező előírásként rögzített. A gyakorlatban a megvalósítása azonban nagyon ritka, szinte csak a nagyobb gazdasági beruházásoknál fordul elő a megvalósítás.

Az épített környezethez hasonlóan a természeti környezetben is, a mezőgazdálkodási, erdészeti területeken is a klímaváltozás egyik egyre érezhetőbb hatása a szélsőséges csapadékesemények előfordulása, amely együtt jelentkezik csapadékhiánnyal és az özönvízszerű esőzésekkel, ezért mindkettőre ezeken a beépítésre nem szánt területeken is fel kell készülni. Meg kell védeni az épített és a természetes környezetet egyaránt.

Az épített környezetben az egyre sűrűbben előforduló szélsőséges csapadékesemények (szuper cellás záporesemény) okozta vízelöntési károk elhárítása a fontosabb. A víz elöntések megakadályozására a helyi víz visszatartás (záportárolók) megvalósítása elkerülhetetlen. A helyi vízvisszatartás beruházását és üzemeltetését arra az ingatlanra kellene terhelni, ahol a többlet burkolás hatására, az elvezetendő többlet csapadékvíz keletkezik. Ennek rendeleti hátterét a helyi építési szabályzatok ugyan biztosítani tudják, de a végrehajtása és folyamatos ellenőrzése nagyon fontos lenne.

A helyi víz-visszatartás érdekében létesítendő záportározót a zápor-esemény után le kell üríteni, hogy a következő zápor-esemény számára is fogadó kész legyen. Természetesen vízgazdálkodási szempontból a csapadékvíz öntözésre történő felhasználása fontos, de arra mindig külön tároló medence létesítése szükséges.

A természetes környezetben, a beépítésre nem szánt területeken a szélsőséges csapadékviszonyok közül az aszály megjelenése, a csapadék hiány pótlása a fontosabb. A talajvízszint csökkenésével különösen a mezőgazdasági hasznosítású területeken a víz visszatartásának megoldása kiemelt feladat, amelynek műszaki kialakítását a talajmechanikai és hidrogeológiai feltáró vizsgálatok alapján lehet megtervezni, megvalósítani.

A csapadékvizek befogadására és annak tovább szállítására a felszíni vízfolyások befogadóként rendelkezésre állnak. A területrendezés és településrendezés során a felszíni vizek helyét, medrének és karbantartásához szükséges sávjával együttes területigényének hosszabb távú megőrzése érdekében a vízgazdálkodási területfelhasználási besorolással kell biztosítani.
A vízgyűjtő felől és a települések csapadékvíz csatornáival érkező vizek mederben tartása a vízfolyások folyamatos karbantartása mellett nagyobb érkező vízmennyiségek esetén komoly kártételek elleni védekezéssel oldható meg. A folyamatos karbantartás lehetőségének biztosítására kell kijelölni a mederkarbantartási sávot, a felszíni víz partisávját, amelynek szabadon hagyását vízgazdálkodási besorolásával, illetve a mederkezelő számára biztosított szolgalmi joggal lehet fenntartani.
A szállítóképesség fenntartása, az elöntés mentesség érdekében helyi csapadékvíz visszatartás megoldása szükséges és annak hosszabb távú fenntartása érdekében az ellenőrzési lehetőségét is biztosítani kell.

Összefoglalva a szélsőséges csapadékviszonyok kezelési feladatait rögzíteni kell, hogy a települési csapadékvíz-gazdálkodás egyik legfontosabb alapelve a csapadékvíz keletkezési helyén történő visszatartása. A klímaváltozás hatására gyakoribbá váltak az intenzív, rövid időtartamú esőzések, valamint a hosszan tartó aszályos időszakok. Ennek következtében a kizárólag elvezetésre épített rendszerek már nem biztosítanak megfelelő védelmet sem a vízkárok, sem a vízhiány ellen.
A helyben történő csapadékvíz-visszatartás célja, hogy a lehulló csapadék ne azonnal, hanem késleltetve jusson el a befogadóba, illetve lehetőség szerint helyben hasznosuljon. A megoldás hozzájárul a települések vízbiztonságához, a vízkárok csökkentéséhez és a helyi mikroklíma javításához.

Előnyei
Ki kell emelni a csapadékvíz helyben történő visszatartásának több, egymással összefüggő előnye is van. Vízgazdálkodási szempontból csökkenti a vízelvezetés útján a csúcsvízhozamot, mérsékli az elvezető rendszerek terhelését, késlelteti az árhullámok kialakulását, ezáltal csökkenti az elöntések kockázatát.

Környezeti és ökológiai szempontból elősegíti a talajvíz-utánpótlást, javítja a talajnedvességet, és támogatja a biodiverzitást. A zöld infrastruktúra – esőkertek, zöldtetők, áteresztő burkolatok – hozzájárul a települési hőszigetek csökkentéséhez és az élhetőbb városi környezet megteremtéséhez. Gazdasági előnye, hogy csökkenti a csatornarendszerek építési és üzemeltetési költségeit, mérsékli az elöntésekből eredő károkat, valamint lehetővé teszi a csapadékvíz másodlagos felhasználását. Társadalmi és esztétikai hatásai is jelentős: növeli a zöldfelületek arányát, javítja a településképet, és erősíti a környezettudatos szemléletet.

Hátrányai és korlátai

A módszer alkalmazása ugyanakkor korlátokkal is jár. Talaj- és geológiai szempontból a kötött, agyagos talajokon vagy magas talajvízszint esetén a szikkasztás hatástalan, sőt környezeti kockázatot is jelenthet. Karbantartási igénye sem elhanyagolható, hiszen a rendszerek rendszeres tisztítást és gondozást igényelnek; elhanyagolásuk eltömődéshez, pangó vízhez vagy szúnyogképződéshez vezethet. A sűrűn beépített településrészeken a térbeli korlátok miatt kevés hely áll rendelkezésre a visszatartásra alkalmas felületek kialakítására. Gazdasági és szabályozási szempontból a beruházási költség magasabb lehet, a lakossági bevonás pedig elengedhetetlen a hosszú távú működéshez.

Klímaváltozási összefüggések

A klímaváltozás hatására növekvő csapadék-szélsőségek még inkább indokolják a helyben történő vízvisszatartást. Heves esőzések esetén a lokális visszatartás csökkenti a csúcslefolyást és megelőzi a villámárvizeket, míg aszályos időszakokban a visszatartott víz segíti a talajvíz-utánpótlást és a helyi öntözést. Tartós hőhullámok idején a zöld infrastruktúra párologtatás és árnyékolás révén hozzájárul a települési hőmérséklet csökkentéséhez, ezáltal növelve a lakókörnyezet komfortját.

Összegzés

A helyi csapadékvíz-visszatartás hosszú távon fenntartható és klímaadaptív megoldás, amely növeli a település vízbiztonságát, csökkenti a villámárvizek és elöntések kockázatát, javítja a mikroklímát és a zöldfelületi rendszerek hatékonyságát, valamint illeszkedik az Európai Unió fenntartható vízgazdálkodási és klímaadaptációs irányelveihez.

Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés területén:

- a települési csapadékvízrendezés önkormányzati feladat, közművé minősítése szükséges, amelynek üzemeltetését létrehozandó közszolgáltatóval célszerű megoldani,
- a csapadékvízelvezetés rendezését, az ahhoz szükséges vízelvezető hálózat tervezését, a vízgyűjtő területre kiterjedő vízrendezési tanulmányterv alapján lehet, amelyben előzetesen célszerű lehatárolni a zárt csapadékcsatornás és nyílt árkos csapadékvíz elvezetésű területrészeket, a csapadékvíz gazdálkodás lehetőségét nyújtó víz-visszatartó árkok, tározók kialakítási lehetőségeit is,
- a csapadékvíz elvezetését jelenleg szolgáló egyesítettrendszerű csatorna hálózatok elválasztottá történő átépítése kiemelt feladat,

- hiányzó csapadékvíz elvezetést szolgáló szakaszok, akár nyílt árkos, akár zárt csatornás megoldással, a víz visszatartást szolgáló víztározók kialakítása szükséges,
- a nyílt árkos szakaszok hidraulikai rendezése a zavartalan tovább vezetés érdekében fontos,
- a zavartalan tovább szállítás érdekben a helyi víz-visszatartás kiépítése szükséges, amelynek a méretezése a területfelhasználás változásával (új beépítés, területhasznosítás funkcióváltása stb.) jelentkező többlet burkoltság alapján határoz meg,
- a tovább szállítás zavartalansága érdekében a felszíni vízrendezés keretében a befogadók mederrendezése karbantartása.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Beépített környezetben a vízelöntések kiterjedésének és gyakoriságának csökkenése. • Az elválasztott rendszerű vízelvezetéssel a Dunának és szennyvíz-tisztító telepek a teher-mentesítése. • A továbbvezetési igény csökkentése, a vízhiány pótlási lehetősége a helyi vízvisszatartással, víztárolással. • A befogadók tehermentesítése. • Közműként működő csapadékvízelvezetés, gazdálkodás. • Kék-zöld infrastruktúrájú	• Elválasztott csapadékvíz elvezető hálózat (km). • A vízelöntéssel veszélyeztetett ingatlanok száma (db). • A karbantartott csapadékvízelvezető hálózat (km).	• Település. • Járás. • Vízgyűjtő területi egység.

közműszolgáltatás.		
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Települési önkormányzatok, önkormányzati társulások. • Vállalkozások. • Közmű szolgáltatók. • Zöld-kék beruházók, parkfenntartók. • Magán ipari területgazdák.	• Települési önkormányzatok. Önkormányzati társulások. • Vállalkozások. • Közmű szolgáltatók. • Zöld-kék beruházók, parkfenntartók. • Magán ipari területgazdák.	• Szakminisztériumok (ÉKM, EM). • Vízügyi főigazgatóság (OVF). • Szabályozó hatóságok (Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal).
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P3.I.3.1. Csapadékvíz zavarmentes kettőscélú helyi visszatartásának és elvezetésének megoldása P3.I.3.2. Befogadó vízfolyások mederrendezése, karbantartási lehetőségének biztosítása, azok telekjogi rendezése P3.I.3.3. Csapadékvíz elvezetésének közműként történő kezelésbe vételének rendezése	

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. KÖZMŰ, VÍZI- ÉS ENERGIAELLÁTÁS FEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P3.I.4. Energiarendszerek fejlesztése**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	
Energiarendszerek fejlesztése-energiaközmű szolgáltatás Energiaközmű szolgáltatás is -a víziközműhöz hasonlóan- gyűjtőfogalom, a villamosenergia ellátást, a termikus célú energiaellátást biztosító közművek együttese. Energiaellátáshoz hasznosítható energiahordozók, a vezetékes és vezeték nélküli energiahordozók és a megújuló energiaforrások összessége.	

A vezetékes energiahordozókkal biztosított a villamosenergia ellátás, a termikus célú energiaellátásra a szénhidrogén (elsődlegesen földgáz) ellátás, a távhőellátás szolgál. A vezeték nélküli energiahordozók, a szén, (fa, úgy is mint megújuló energiahordozó, egyben vezeték nélküli energiahordozó is), olaj a termikus energiaellátásra hasznosítható.
Az energiaellátásnál hasznosított energiahordozó mindegyikéhez társítható a megújuló energiahordozók (nap-, szél-, föld-, geotermikus források) használata.
Az energiaellátás fejlesztési igényeit a területfejlesztési szándékok ellátási igényeinek a kielégítése generálja, de a mindenkor jelentkező újabb kihívások is többnyire energiaigényesek.

A közelmúltban két hatás érintette az energiaellátási struktúrát, amely a kialakult energiafogyasztási szokások újragondolását tette szükségessé. A korábban legáltalánosabban kialakított energiamixben a villamosenergia és a földgáz, vagy a távhő kapott szerepet. Az energiaellátást érintő első sokkoló hatást az energiahordozók árrobbanása és egyidejűleg az energiahordozó beszerzési lehetőségek válsága okozta, amely súlyosabban a földgáz igénybevételi lehetőségét érintette. A földgázhasználat csökkentése a kialakított energiamix felülvizsgálatát, átalakítását tette szükségessé. Az első reakcióként a visszafogottabb fogyasztással csökkentették a felhasználást, de az energiahordozó áremelkedése a kialakított ellátási struktúra átalakítása nélkül kezelhetetlenné vált. Az árrobbanás hatására kényszerpályára került az energiaellátási struktúra átalakítása és ezzel egy időben jelentkezett a klímaváltozás okozta felmelegedés olyan mértékű növekedése, amelynek kompenzálását árnyékolással, szigeteléssel már nem lehet kivédeni, elkerülhetetlenné vált a gépi hűtés igénybevétele, amely máris újabb energiaellátási feladatot jelent.

A klímaváltozás okozta felmelegedés hatásának csökkentését szolgáló megoldások mindegyike növeli az energiaigényt, s a többlet energiaigény kielégítésénél is feltétel a környezetvédelmi elvárások és a gazdaságos fenntarthatóság teljesítése. A megváltozott körülmények a struktúra teljes átalakítását teszik szükségessé.

A kialakítandó új energiaellátási struktúrával biztosítani kell a komfortos életkörülmény megőrzését, a fenntarthatóság gazdasági elvárásait, a környezetterhelés mérséklését és a várható klímaváltozás okozta felmelegedés hatáskompenzálásának kezelési igényét.

A távlati célkitűzésben elhatározott élhető körülmények biztosításához meghatározó feladat a klímaváltozás okozta felmelegedés hatáskompenzálásának a megoldása, amelyre már a korábban alkalmazott megoldások, az építészeti és épületgépészeti beavatkozások kevésnek bizonyultak, a felmelegedés fokozódásával a gépi hűtés biztosítása nélkül a hatáskompenzálás már nem lehet eredményes. A gépi hűtéshez szükséges energiaellátási többlet igény a fenntartási költségeket növelné. Ezért megoldást kell keresni - a komfortszint csökkentése nélkül - az energiaellátás költségterheinek a mérséklésére, amely a fejlődés fenntarthatóságát segítené elő.

A felmelegedés kompenzálására szolgáló megfelelő klíma-berendezés üzemeltetésének fenntarthatósága érdekében optimálisabb energiahordozó szerkezet kialakítása szükséges. Az új energiamixben a korábban használt vezetékes energiahordozók (földgáz, távhő) mellé, azok felhasználásának a csökkentése érdekében a megújuló energiahordozók nagyobb részarányú bevonása szükséges. Az így kialakítandó energiamixben ezért meghatározó szerepet kap a megújuló energiahordozók hasznosítása.

Az új energiamix alkalmazására nagyobb a lehetőség a lazább beépítésű területeken, mint pl. a Budapesti Agglomeráció Pest vármegyei gyűrűjének településein, ahol az egyedi megoldások megvalósíthatók, megújuló energiahordozók hasznosítási lehetőségére is több lehetőség áll rendelkezésre.

A javasolt energiamix kialakítási lehetősége az intenzívebben beépített egyedi termikus energiaellátású területeken, korlátozottabb. Nehezebb, az egyes épületek műszaki kialakítása miatt a meglevő egyedi energiaellátási struktúrán való változtatás. A komfort szint és a fenntarthatóság egyidejű kielégítése érdekében a megújuló energiahordozók hasznosítási lehetősége nagyon fontos lenne, de sokkal nehézkesebb.

Az intenzívebben beépített településrészeken a távhővel, annak a primer energiahordozó ellátási lehetőségének rugalmasabb alkalmazkodó képességével, gazdaságosabb, kedvezőbb lehetőséget kínál, fűtés és hosszabb távon a hűtés lehetőségének a biztosításával.

A klímaváltozás hatásainak kompenzálására a jelenlegi távhőellátású lakótelepeken ma még korlátozott a lehetőség, de a központi hőszolgáltatás fűtési célú termikus energiaellátásra történő használatának korszerűsítése, gazdaságosabbá tétele folyamatosan napirenden van. Bár a nyári hűtés megoldása is szükséges és erre a kiépített jelenlegi távhőrendszer nem alkalmas. Ezért a távhővel ellátott épületeknél a nyári hűtés megoldása komolyabb és költségesebb beavatkozást igényel, mivel az rövid távon csak kiegészítő beruházásokkal valósítható meg.

A távhőszolgáltatás fejlesztése, gazdaságos üzemeltetése érdekében, a primer energiahordozó struktúra megválasztásának fontos szerepe van, amelyben a megújuló energiahordozók hasznosítás rész- arányának a növelése szükséges.

<u>Villamosenergia ellátás hálózati energiarendszere</u>

A vezetékes energiahordozókkal való ellátáshoz, energia-hordozónkként azok hálózati rendszere áll rendelkezésre. A lakosság, a fogyasztók villamosenergia ellátásának megoldása, mivel az is a közműellátás része, így mint a közműellátás biztosítása elméletileg helyi önkormányzati feladat lenne, de energiaközművek vonatkozásában ettől eltérő a rendelkezés. Az energiatermelés, vételezés és elosztás állami monopólium, ezt a szolgáltatást az állam által létrehozott szolgáltatókon keresztül lehet igénybe venni. A fogyasztók közvetlen az állam által kijelölt szolgáltatótól veszik igénybe a szolgáltatást.

A Budapesti Agglomeráció területe az MVM Next Energiakereskedelmi Zrt. csoporthoz tartozó ELMŰ Hálózati Kft üzemeltetése alá tartozik.

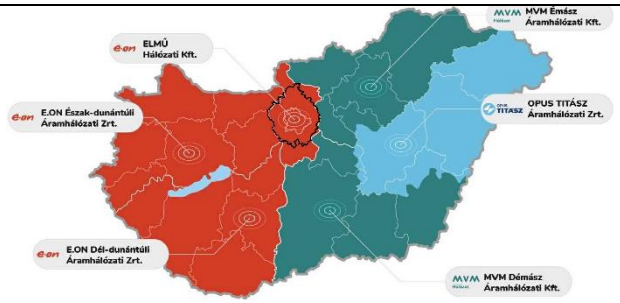

A szolgáltatók üzemeltetési területeinek lehatárolása
Forrás: mvm.hu

A helyi önkormányzat csak a közvilágítás energiaellátásával kapcsolatban áll szerződéses jogviszonyban a villamosenergia szolgáltatóval.

A Budapesti Agglomeráció területén fekvő települések villamosenergia ellátása település szinten megoldott. A közműszolgáltatások közül a legkiépítettebb ellátás, amely minden fogyasztónak rendelkezésére áll, beépítésre nem szánt területen is, ha igényli (természetesen a villamosenergia ellátásnál is előfordul, hogy pl. fizetéshátralék miatt a szolgáltatásból kizárnak fogyasztókat, de a kiépített hálózati rendszer mindenki számára rendelkezésre áll).

Az agglomerációban fekvő 81 település villamosenergia igényét a villamosenergia országos egységes hálózati rendszeréről vételezett villamosenergiával elégítik ki, amelynek hálózati rendszerének betáplálása döntő hányadban a hazai erőművekben termelt villamosenergiával, illetve a nemzetközi vételezés útján beérkező villamosenergiával megoldott.

Az országos hálózati rendszerből a fővárosi agglomeráció területén jelentősebb villamosenergia ellátó rendszerekhez tartozó MAVIR Zrt által üzemeltetett átviteli és az ELMŰ Hálózati Kft által üzemeltetett főelosztó és gerinc elosztóhálózatok haladnak keresztül. Ezek a nagyfeszültségű 400 és 220 kV-os átviteli hálózatok és a 132 kV-os főelosztó gerinchálózat.
A Budapesti Agglomeráció területén Budapesten Albertfalván és Zuglóban, Gödön, Ócsán és Százhalombattán üzemelnek az országos villamosenergia hálózat MAVIR Zrt. által üzemeltetett csomópontjai, amelyek a villamosenergia ellátásában bázis-csomóponti szerepet töltenek be. Ezekről a csomópontokról induló 132 kV-os főelosztó hálózatok, amelyek képezik a települések villamosenergia ellátásának gerincét.

A fővárosi agglomeráció területén Budapesten és Budaörs, Biatorbágy, Diósd, Érd, Százhalombatta, Szigetszentmiklós, Dunavarsány, Ócsa, Vecsés, Üllő, Gödöllő, Fót, Dunakeszi, Göd, Pomáz, Sződ-Sződliget és Vác településeken üzemel a főelosztó hálózatról betáplált alállomás, amelyről induló középfeszültségű hálózatok táplálják a fogyasztói transzformátor állomásokat. Az alállomásokat és a főelosztó hálózatokat az ELMŰ Hálózati Kft üzemelteti.
Az erről kiépített közvetlen települési és fogyasztói közép- és kisfeszültségű elosztóhálózatok, már csak a településterv szintjén vizsgálhatók.

A fővárosi agglomeráció területén haladó átviteli hálózati nyomvonalak, a 400 kV-os és 220 kV-os hálózatok kivétel nélkül, föld feletti elhelyezésűek. A hálózatok önmagukban is, mivel föld felett oszlopokra fektetve üzemelnek, jelentős területfoglalást okoznak, amelyet a biztonsági övezeteiknek területfoglalási igénye lényegesen megnövel.

Az ágazati távlati fejlesztési szándékok alapján nagyobb távlatban a 220 kV-os hálózati rendszer 400 kV-ra történő átállítása várható, ez a fejlesztési szándék a területfoglalási igényt nem befolyásolja. Azt viszont meg lehet jegyezni, hogy már korábban is vizsgálta az ágazat az átviteli hálózatoknak is a földalatti elhelyezési lehetőségének megoldási lehetőségét, azonban jelenleg ez még csak vizsgálati szakaszban van.

A fővárosi agglomeráció területén haladó főelosztó (132 kV-os) hálózati nyomvonalak, részben föld feletti, részben föld alatti elhelyezéssel üzemelnek.
A régebbi kivitelezésű 132 kV-os főelosztó hálózatokat általánosan föld felett, oszlopra fektetéssel építették, az utóbbi években létesített szakaszokat már főként a főváros területén, belterületen, földalatti elhelyezéssel kivitelezték. A 132 kV-os hálózat földalatti elhelyezésének műszaki lehetősége rendelkezésre áll, így az újabban épített szakaszoknál és hálózati rekonstrukció során is a környezetvédelmi, üzemeltetési és karbantartási, valamint területgazdálkodási előnyök érdekében a szolgáltató is törekszik a főelosztó hálózatát földalatti elhelyezéssel kivitelezni.
A villamosenergia hálózati rendszerének fejlesztési igénye az energiatermelés gazdaságosságának javítása, amelyhez a megújuló energiahordozók hasznosításának minél nagyobb mértékű bevonását tervezi. A szolgáltató is részt vesz az újabb és újabb naperőmű parkok létesítésében. Ezért vált elsődleges feladatává, hogy segítse a megújuló energiahordozó termelés-fogadás megoldását (az ad-vesz rendszer alkalmazását).

A településfejlesztés, a területfejlesztés során tervezett új beruházások, a népesség növekedésével járó lakásépítések új villamosenergia igénylőként jelentkeznek, amelyek kielégítése hálózatfejlesztést igényel. A megálmodott jövőkép, a korszerűsítés, az új energiamix szintén a villamosenergia igény növekedését okozza. Új igény az energiaellátás gazdaságosságát segítő megújuló energiahordozókkal termelt villamosenergia fogadásának biztosítása és a termelés-fogyasztás kiegyenlítése. Az új igények kielégítésére így már nem csak az elosztóhálózat, hanem a főelosztó hálózat fejlesztési igénye is jelentkezik. A már jelenleg is ismert és várható igények ellátására a budai oldalon új 132 kV-os főelosztó hálózati nyomvonal létesítésének igénye merült fel. Az ágazati tervezők már keresik annak elhelyezésére a nyomvonal lehetőségét.

A nyomvonal létesítésénél, annak ellenére, hogy a műszaki lehetőség rendelkezésre áll, az ágazati tervezők, a szolgáltatók még mindig föld feletti, oszlopokra fektetett nyomvonal létesítésében gondolkodnak, annak kedvezőbb beruházási költségeire hivatkozva. A jelentős helyfoglalású, arculatot rontó hálózatfejlesztés társadalmi elfogadtatásának nehézsége akadályozza a

megvalósítást. A jövőkép, a klímaváltozás okozta szélsőséges szélhatások előfordulása esetén is az üzembiztosabb szolgáltatás a hálózatok földalatti elhelyezését szorgalmazzák.
A villamosenergia fejlesztési stratégiájának prioritása, hogy új hálózatépítésnél, főelosztó és elosztóhálózatok esetén is csak a földalatti elhelyezés támogatható belterületen, beépítésre szánt területen és ahol a hálózatépítés területbiztosítása kikényszeríti, vagy egyéb tájképvédelmi igények, ott beépítésre nem szánt területen egyaránt. Itt meg kell jegyezni, hogy az ágazat ma is a hálózatfejlesztési szándékok megvalósítására kiválasztott területeket külterületként és belterületként kezeli, de az építési jog ma már csak beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területeket ismer.

A villamosenergia szolgáltatás további kiemelt feladata a hálózati rendszereinek a korszerűsítése, részben az üzembiztonságosabb szolgáltatás, részben a takarékosabb helyfoglalás, részben a településkép javítása, arculatformálása érdekében. Ezeket a törekvéseket a hálózatainak a földalatti elhelyezésével és az alállomások igényesebb építészeti megoldásával tudja biztosítani.

Meg kell említeni, hogy a jövőképi arculatformálásban a közvilágítás megoldása is kiemelt szerepet kap. A közlekedés- és közbiztonság szolgálata mellett a közvilágítás látványa, arculatformáló képességének is fontos szerepe van, s mindennek energiatakarékos megoldása alapvető elvárás.

<u>Földgázellátás</u>

A lakosság, a fogyasztók termikus energiaellátására kialakított energiamixben a földgázellátás szerepe bár csökkent, de reálisan belátható időn belül, fennmarad. A földgázellátás biztosítása jelenleg, mint a közműellátás része, elméletileg helyi önkormányzati feladat lenne, de energiaközművek vonatkozásában ettől eltérő a rendelkezés. Az energiatermelés, vételezés és elosztás földgáz esetében is állami monopólium, ezt a szolgáltatást az állam által létrehozott szolgáltatókon keresztül lehet igénybe venni. A fogyasztók közvetlen az állam által kijelölt szolgáltatótól veszik igénybe a szolgáltatást.

Az ország területén a fogyasztók földgáz ellátását biztosító szolgáltatók köre a közelmúltban teljesen átalakult. A korábbi szolgáltatók helyét egyetlen egyetemes szolgáltató, az MVM Next Energiakereskedelmi Zrt. vette át. A Budapesti Agglomeráció területén fekvő települések földgázellátására kiépített hálózatok üzemeltetői az MVM Főgáz Földgázhálózati Kft. és az OPUS TIGÁZ Gázhálózati Zrt.

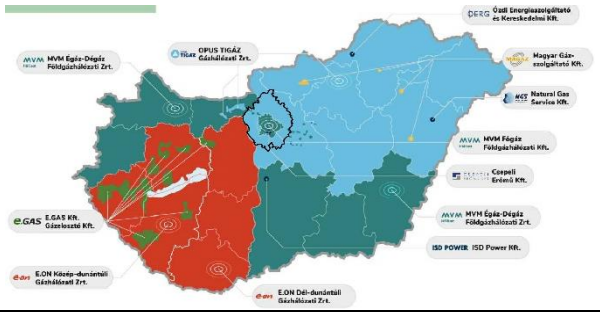

A szolgáltatók üzemeltetési területeinek lehatárolása
Forrás: mvm.hu

Az országban és a Budapesti Agglomeráció területén is egészen a közelmúltig a hazai termikus energiaellátásban meghatározó szerepet töltött be a földgázellátás, amellyel automatikus üzemvitelű, környezetbarát ellátást lehetett biztosítani. A bekövetkezett gáz-árrobbanás, a hazai gázár képzés megváltoztatása, valamint a nemzetközi földgáz beszerzési nehézségek a fogyasztók jelentős hányadát a földgáz használatának az átértékelésére kényszerítette. Az átértékelési kényszer egybeesett a felerősödő klímaváltozással, a felmelegedéssel, annak a kompenzálásának a megoldására a fogyasztók reagálási kényszerbe kerültek.

Akiknek a gazdasági lehetőségei megengedték a felmelegedés hatáskompenzálását szolgáló gépi hűtés energiaellátásának megoldását, a fűtési energiaellátással egyesítve, a megújuló energiahordozók hasznosítására támaszkodva azt villamosenergia használatával kiegészítve számolták fel a földgáz igénybevételét. Ezt az irányt a lakosságnak csak a kisebb hányada választhatta.
A lakosság egy része a gazdasági korlátjaik következtében más utat próbáltak keresni. Azok, akiknek ingatlanjuk műszaki kialakítása lehetővé tette, a földgáz használatát csökkentették és a szükséges kiegészítést hagyományos szilárd tüzelőanyag használatával oldották meg. A szilárd tüzelőanyag ismételt előtérbe kerülése a településeken a környezetterhelést növelte.
Azoknak, akiknek a fűtési módon nem volt változtatási lehetőségük, egyedi takarékossággal és a földgáz használatának részbeni kiváltásával csökkentették a gázfelhasználásukat. A kiváltásra villamosenergia felhasználású fűtő-hűtő klímaberendezést helyeztek üzembe, ami egyidejűleg a nyári hűtési igényük kielégítését is biztosította.

A földgázellátás lehetősége Pilisszentlászló kivételével az agglomerációban fekvő valamennyi település számára rendelkezésre áll, bár a statisztikai adatok alapján a földgázt igénybe vevők aránya alig változott, a földgáz felhasználás jelentős mértékben csökkent.

A Budapesti Agglomeráció területén kiépített földgázellátó hálózati rendszer segítségével a földgáz eljut az egyes fogyasztókig. Az agglomerációban fekvő települések földgáz igényét az országos egységes hálózati rendszerről vételezett földgázzal elégítik ki, amelynek hálózati rendszerének betáplálása kisebb hányadban hazai beszerzésből, nagyobb hányadban nemzetközi vételezés útján jut az ország hálózati rendszerébe.

A Budapesti Agglomeráció területén fekvő települések gázellátását így a területén áthaladó országos földgáz szállítóhálózati rendszerről történő vételezéssel, mint bázisról biztosítják. A szénhidrogén szállító hálózatokat a FGSZ Földgázszállító Zrt üzemelteti. A földgáz szállítóhálózati rendszerek közül több nagynyomású földgázszállító vezeték érinti az agglomeráció területét.

A földgázhálózati rendszer mellett egyéb szénhidrogén hálózati rendszerek is áthaladnak a Budapesti Agglomeráció területén. Az ide tartozó települések közül a Budapesten és a Százhalombattán

üzemelő erőművek primer energiaellátására kiépítésre került olajszállító hálózat is, továbbá jelentősebb olaj- és termékvezeték szállító hálózatok is érintik az agglomeráció területét. A kőolaj és termékvezeték hálózatokat a MOL Nyrt. üzemelteti.
Az agglomeráció területén áthaladó jelentősebb országos földgáz szállítóvezetékekre telepített gázátadók táplálják a gázfogadó nyomáscsökkentő állomásokat, ahonnan indul az agglomerációhoz tartozó települések ellátását biztosító nagyközép-nyomású gázelosztó gerinchálózat.

Az agglomeráció területén üzemelő átadóállomások, mint bázishelyek a következők: Budapest területén üzemelő átadó állomásokon kívül Vác, Sződ, Dunakeszi, Fót, Veresegyház, Szada, Gödöllő, Szigetmonostor, Szentendre, Pilisvörösvár, Perbál, Zsámbék, Érd, Százhalombatta, Tököl, Majosháza, Szigetszentmiklós, Gyál, Vecsés, Ecser, Maglód. A gázátadó-nyomáscsökkentőkön keresztül nagy-középnyomású vezeték szállítja a földgázt a településekig, általában a települések határába telepített gázfogadóig és a nagy-közép/közép nyomásszabályozóig.

A földgázellátás jövőbeli szerepét az új energiaellátási struktúrában, az új energiamixben erősen meghatározza annak a fogyasztói ár képzése és a beszerzési lehetőségek alakulása, valamint a klímavédelem érdekében várható intézkedések.

A földgáz teljes kiiktatására az energiaellátási struktúrából nagyobb távlatban sem lesz lehetőség. Ha a gázszolgáltatás fogyasztói ár szerkezete és beszerzési bizonytalansága erősödne, a felhasználás mértéke ugyan csökkenne, de továbbra is jelentős marad. Ennél intenzívebb csökkenés csak abban az esetben prognosztizálható, ha a villamosenergia termelés a jelenlegi tervezetet lényegesen meghaladó mértékben növekszik.

Távhőellátás

A lakosság távhőellátásának megoldása helyi önkormányzati feladat, amelyet saját maga old meg, vagy szerződéskötéssel közszolgáltató cégeken keresztül biztosít. A főváros egy saját maga által alapított szolgáltató céggel, a Fővárosi Távfűtő Művek Zrt-vel biztosítja a lakosság számára a távhőszolgáltatást. Az agglomerációban fekvő további kilenc településen van még távhőszolgáltatást, ott a szolgáltatást helyi üzemeltető kft-k biztosítják.

Magyarország területén és az elsők között a fővárosban indult el a távhőszolgáltatás, a lakótelepek építésével egyidejűleg. A legutolsó rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján fővárosban a távhővel ellátott lakások aránya a lakásállomány 25%-a volt.
Az agglomerációs gyűrűben fekvő településeken, már sokkal kisebb a távhő ellátásban részesülő lakások száma, a lakásállományának összesen nem érte el a 2 %-át. A távhőszolgáltatás keretében a fűtési energiaellátás mellett többnyire a használati melegvíz ellátást is a távhőszolgáltatással biztosítják.

Az agglomerációhoz tartozó települések közül ma kilenc településen üzemel távhőszolgáltatás, (Budaörs, Dunakeszi, Érd, Gödöllő, Százhalombatta, Szentendre, Szigetszentmiklós, Vác), az utóbbi években csatlakozott Veresegyház (mindössze 4 lakóingatlannal).

A távhőellátás hőbázisai a főváros területén fűtőerőművek, a kisebb településeken részben fűtőerőművek, de helyi kazánházak-fűtőművek is előfordulnak. A távhőszolgáltatás gazdaságossága a kapcsolt energiatermelés kialakítását szükségessé tette, így a kisebb kazánházaknál is törekedtek a kapcsolt energiatermelési mód kialakítására.
A főváros területén üzemelő nagyobb hőbázisok a Kelenföldi Erőmű, amely a XI., I., XXII. és a VIII. és IX. kerület ellátásában vesz részt. A Csepeli Erőmű a XXI. és XX., a Kispesti Erőmű a XVIII., XIX., a Kőbányai Erőmű (utódja a Kőbányahő Kft) a X., Újpesti Erőmű, a HUHA a IV. és XIII., Észak-Budai Erőmű a III., Rákoskeresztúri Fűtőmű a XVII., az Újpalotai Fűtőmű a XV., a Füredi úti Fűtőmű a XIV. kerület ellátását szolgálja. Üzemelnek még kisebb kazánházak, (pl a XXII. kerületben a Rózsakerti Fűtőmű) és újabban lakóparkok ellátására létesítettek központi hőbázist. A közelmúltban megvalósított nagyobb hőbázisokat összekötő kooperációs hálózatok a racionálisabb üzemeltetés lehetőségét biztosítják. Az agglomerációs településeken helyi kazánházak biztosítják a hőszolgáltatást.

A hőbázisok primer tüzelőanyaga ma még jellemzően a földgáz, néhány közülük korábban olajtüzelésű volt, törekedtek azok földgázra való átállítására. Ma már az olajtüzelő anyag használata csak tartalék tüzelőanyagként fordul elő.
A hőbázistól primer gerinchálózat épült, amelyről a helyi hőközpontok ellátása történik. Korábban körzeti hőközpontok üzemeltek, ma már lépcsőházra bontva üzemeltetnek kompakt hőközpontokat, hogy az egyes hőkörzetek minél kisebbek legyenek. A kisebb hőkörzetek rugalmas szabályozása javítja a szolgáltatás minőségét és a társadalmi megítélését.

A hőszolgáltatás gazdaságosabbá tétele a szolgáltatók piaci érdekeltsége, ezért a szolgáltatás javítása érdekében a megújuló energiahordozók igénybevétele elkerülhetetlenné vált. Valamilyen mértékben, szinte mindegyik hőbázisnál megjelentek a napenergia hasznosítását szolgáló panelek.
A távhőszolgáltatás gazdaságosságát a fogyasztói oldalról a fogyasztás csökkentésével lehet elérni, amelyhez az épületszigetelés, nyílászáró csere, a helyi mérés-szabályozás megoldása és az hőelosztó hálózat rekonstrukciójával a hálózati veszteségek csökkentése szükséges.
Távhőrendszer gazdaságosságát az energiatermelési oldalról a primer energiahordozó hasznosítás csökkentésével lehet elérni, amelyre lehetőséget – a technológiai korszerűsítések mellett – a megújuló energiahordozó használatának a bevonása eredményezhet.

A lakótelepeken és egyéb közintézményekben a távhő használat elterjedtségére tekintettel és az épületek műszaki kialakítása miatt, annak hosszabb távú fenntartása szükséges. Annak ellenére, hogy a távhőszolgáltatás jelenlegi kialakításában csak a fűtési és használati melegvíz ellátásra alkalmas. A hűtés megoldása a klímaváltozás hatására elkerülhetetlen lesz, annak kielégítésére

egyéb műszaki megoldás kialakítása szükséges, egyéb (lehetőleg megújuló energiahordozó) hasznosításának a segítségével.

A távhőszolgáltatás nagyobb távlatban való fenntartását indokolhatja az is, hogy az egyetlen hőtermelési megoldás, amely szükség esetén a primer energiahordozó váltást rugalmasabban tudja kezelni.

Évtizedekkel ezelőtt tanulmányok készültek, pontosan a rugalmasabb energiahordozó váltási lehetőségek érdekében Budapest nagytávolságú hőellátásának megoldására, amely egyben környezetvédelmi, levegőtisztaság védelmi szempontból is előnyös megoldást jelentene. Annak továbbfejlesztéseként született az ún. Budapestet körülvevő hőkörgyűrű megvalósításának ötlete. A napirendre vételét a nemzetközi bizonytalan energiahordozó beszerzés és az energiahordozók szélsőséges ár-ingadozása ismét indokolhatja.

Nem vezetékes energiahordozók hasznosítása az energiaellátásban

A nem vezetékes energiahordozók közé tartozik a szén, az olaj, a PB energiahordozók. Használatuk környezetszennyező, ezért korlátozásuk indokolt lenne. A gazdasági nehézségekkel küzdő lakossági célú nem vezetékes energiahordozók használata azonban ma is még jellemző, s ezek használata hosszabb távon is fennmarad, ahol arra az épületszerkezete, kialakított épületgépészete, belső kialakítása lehetőséget ad.

Megújuló energiahordozók és hasznosítási lehetőségeik

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosításával, kiváltva, vagy csökkentve a korábban hasznosított energiahordozók használatát a környezetterhelés csökkentése és a racionálisabb energiagazdálkodással a fenntarthatóság javítása érhető el.

Az országban és benne a Budapesti Agglomerációhoz tartozó települések számára is elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia, a vízenergia, a biomassza-biogáz és a geotermikus energia. Ezek előfordulása az ország területén nem egyenletes és általános, befolyásolja a földrajzi elhelyezkedés, a topográfiai és a légköri viszonyok, valamint a felszín alatti geológiai adottságok.

Jelentősebb gyógyvíz minősítésű termálvíz kinccsel rendelkezik a főváros, amelyre több gyógyfürdő támaszkodik, továbbá Érd, Göd, Leányfalu és Visegrád. A termál-gyógyvíz hasznosítása megfelelő minőségű környezettel, kiegészítő szolgáltatásokkal Visegrádon megoldott. A többi településen a megfelelő hasznosításhoz kiegészítő fejlesztések megvalósítása szükséges.

Az utóbbi években a termálvíz energetikai célú hasznosítási lehetőségének igénybevétele újra napirendre került. A Budapesti Agglomeráció több települését is érinti a geotermikus energia erőművi hasznosításának megoldása, de ezek még csak előkészítő tanulmányok szintjén állnak.

Ugyanúgy a fővárosban is készült tanulmány a Duna menti sávban a geotermikus energia hasznosítására, de ezek is még csak előkészítő tanulmányként érhetők el.		
Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Villamos-energia rugalmasság és ellátás-biztonság nő. • Megújulók rácsatlakozása bővíthető. • Földgázellátás: lakossági gázfelhasználás mérséklése. • Távhő: geotermikus részaránya növekedése, a lakásállomány klímatizálási képességének javulása. • Primer energiamix javulása. • Megújuló energia: fotovoltaikus „boom” folytatódik. • Zöldáram importkitettség csökkenése. • Szélerőmű blokk feloldása. • Geotermikus pilotok.	• Beépített kapacitás (MW). • Geotermikus kapacitás (MW). • Szélenergia kapacitás (MW). • Háztartási PV rendszerek (db).	• PV „hot-spot” korridor. • Duna-Tisza-közi szélpotenciál. • Geotermikus sáv (hőkörgyűrű).
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**

• Villamosenergia iparág (MAVIR, ELMŰ). • Földgázellátás (MVM Főgáz, OPUS Tigáz, FGSZ, MOL). • Távhőellátás (Főtáv és önkormányzatok). • Megújuló energia: beruházó.	• Villamosenergia iparág (MAVIR, ELMŰ). • Földgázellátás (MVM Főgáz, OPUS Tigáz, FGSZ, MOL). • Távhőellátás (Főtáv és önkormányzatok). • Megújuló energia: beruházó.	• Szakminisztériumok (ÉKM, EM). • Szabályozó hatóságok (Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal).
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P3.I.4.1. Épületenergetikai innovációk, energiaközösségek, alkalmazkodás a klímaváltozáshoz P3.I.4.2. Villamosenergia ellátás hálózati rendszereinek korszerűsítése, fejlesztése hálózatok földalatti elhelyezésével), a megújuló energiatermelés során a termelés-fogyasztás kiegyenlítésére alkalmassá tételével P3.I.4.3. Optimális energiamix, takarékos, gazdaságos, környezetkímélő energiaellátási struktúra, racionális energiagazdálkodás alkalmazására általános felkészítés, támogatási forráskeresés P3.I.4.4. Megújuló energiahordozók hasznosításának általános növelése	

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. KÖZMŰ, VÍZI- ÉS ENERGIAELLÁTÁS FEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P3.I.5. Árvízvédelem**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	

Árvízvédelem

A Budapesti Agglomeráció területe a Duna részvízgyűjtőjén fekszik, amely a vízgyűjtőjéről összegyűlő vizeket a Tiszával egyesülve a Fekete-tengerig szállítja. Az agglomeráció területén összegyűlő csapadékvizek befogadói a területen haladó felszíni vízfolyások, amelyek a vizeket a befogadó fő-vízgyűjtőbe, a Dunába szállítja, amely a tovább szállítást biztosítja.

Az agglomeráció területén a csapadékvíz elvezetésének megoldása szorosan kapcsolódik a felszíni vizek rendezési feladataihoz, amelyek az összegyűjtött csapadékvizek tovább szállításában töltenek be szerepet. A felszíni vizek és az, azokat befogadó fő-vízgyűjtők, az agglomeráció területén áthaladó Duna és annak jobb- és bal-parti mellékvizei. A felszíni vizek és a fővízgyűjtő, valamint mellékvizein

lefolyó szélsőségesen változó vízmennyiségek mederben tartása a Budapesti Agglomeráció területén árvízi védekezéssel oldhatók meg.

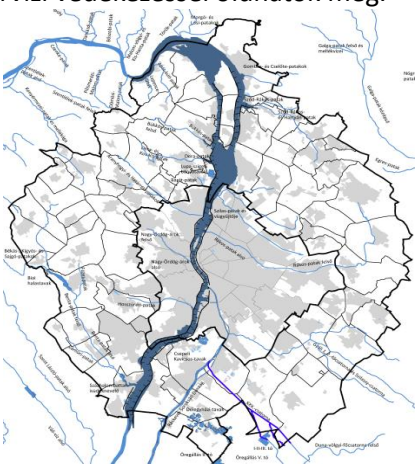

Nagyvízi meder területe
Forrás: KDVVIZIG adatszolgáltatása alapján saját szerkesztés

Az árvízi védekezési feladatokat folyamatosan növelték a klímaváltozás hatására előforduló szélsőséges csapadék-események, villám-árvizek előfordulása és az egyes felszíni vizek vízgyűjtőjén a burkoltsági arányok megváltozása, amelynek hatására a záporok gyorsabban és a korábbihoz képest, nagyobb mennyiségben terhelik a befogadókat. A változó mennyiségű vízszállítási igények a felszíni vizeken árhullámokat okozva haladnak a főgyűjtőig.
A térség fővízgyűjtője az agglomeráció területén végig haladó Duna, amely a kiterjedt vízgyűjtőjéről változó mennyiségű vizeket szállít, valamint a jobb- és balparti mellékvizeinek is a mederben tartásához, a megváltozott vízszállítási igények érdekében a mértékadó árvízszintet (MÁSZ) módosították, amelyre a vízügyi ágazat elkészítette a nagyvízi mederkezelési tervet, amelyben kijelölték az árvízi veszélyeztetés mértékének függvényében a levezető sávokat, s rögzítették az egyes sávok megengedhető hasznosítási lehetőségét.

A kijelölt árvízvédelmi fővédvonal és a Duna medre közötti terület a nagyvízi meder része a hullámtér, amelynek területét az árhullámok idején víz borítja, ezért időnkénti víz alá kerülését figyelembe kell venni.

A nagyvízi mederkezelési tervben rögzített területfelhasználási korlátozásokat az érintett települések településtervében, illetve az érintett területrendezési tervben rögzíteni kell. Az elsőrendű védvonal (töltés) hullámtéri oldalán, a nagyvízi mederben a területhasznosítás lehetőségét a 83/2014 (III.14) Korm. rendeletben rögzítették, annak figyelembevétele szükséges. A rendeletben előírtaknak megfelelően az árvízi védekezés számára biztosítandó a töltés mentett oldali lábától mért 10 m-es un. védekezési sáv, amelyben semmi építmény nem helyezhető el. Továbbá ki kell jelölni az elsőrendű védvonal védelme érdekében a mentett oldalon 110 m-es fakadóvízzel veszélyeztetett sávot, a hullámtéri oldalon 60 m-es gödörásási tilalmi sávot, amelyen belül felszín alatti munkálatok csak nagy gondossággal, az illetékes hatóság hozzájárulásával végezhetők.

A kijelölés a Budapesti Agglomeráció területén, a Duna jobb és bal-partján egyaránt komoly konfliktusokat okozott, mivel a már kialakult területfelhasználás és az egyes települések hatályos

településtervében rögzített területhasználat nincs összhangban a nagyvízi mederkezelési tervben megengedett területhasználattal. Ez is jelzi, hogy a Duna menti települések mindegyikének, azok nagyvízi meder területére eső, beépített, illetve beépítésre szánt területét, az árvízi elöntés veszélyezteti. A Dunán levonuló árhullámok idején, ezeken a területeken árvízi védekezésre van szükség.
Meg kell említeni, hogy a nagyvízi mederkezelési terv okozta konfliktus feloldására adott megoldást a 9/2019 (VI.14.) MvM rendelet, amelyben egyrészt rögzítették, hogy új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, másrészt a jogszerű eljárással korábban kijelölt beépítésre szánt területek hasznosítása megengedett, a vízügyi igazgatási szerv egyedi árvízi védekezési javaslatával kiegészített hozzájárulásával.

A módosított MÁSZ Budapesttől északra 100-150 cm-rel növekedett, Budapesten belül az Erzsébet hídtól északra is néhány cm-rel nőtt, a Kopaszi-gáttól déli irányban már a változás nem jelentős. A megváltozott MÁSZ alapján a korábban kialakított védvonalak ellenőrzése és az új MÁSZ plusz a rendeletben előírt biztonsági magasítással növelt méretre a védvonal fejlesztése szükséges, amely biztosíthatja a beépített és be nem épített területek vízelöntés elleni védelmét.
Árvízvédelem felelőse a helyi önkormányzatok polgármestere, de a vízügy szakmai tanácsadással segíti a védekezést és szükség esetén eszközökkel hozzájárul a védekezéshez.
Ez a megnövelt MÁSZ miatti védvonal felülvizsgálat és fejlesztési igény, Budapesttől északra fekvő valamennyi Duna mentén fekvő települést érint.
A védelem kialakításánál az adott település beépített területének a mederrel való kapcsolati igényét is figyelembe lehet venni, lehet mobilgátas megoldással is tervezni. A mobil gátrendszer bár költségesebb árvízvédelmi megoldás, segítségével a beépített területet a medertől ténylegesen csak az árhullám levonulásának az idején zárja el.

A Budapesti Agglomeráció területén jelentősebb árvízvédelmi beruházás jelenleg a Nánási út mentén van előkészítés alatt, kisebb karbantartási és fejlesztési tervek több szakaszon is folyamatban vannak. A Nánási út mentén a védvonal nyomvonalának helye is bizonytalan volt és a védelmet nyújtó gát kialakítására is több elképzelés született. A vélhetően megvalósításra kerülő védvonal a Nánási út Duna felöli oldalán, mobilgátas megoldással kerül megépítésre. A Római-part árvízvédelmét szolgáló, Nánási út – Királyok útja vonalán létesítendő mobilgát építésének közbeszerzése elkezdődött, és a tervek szerint 2027-2028-ra befejeződhet a kivitelezés.

A Budapesti Agglomeráció területén áthaladó Duna és mellékágai, a Szentendrei-Duna-ág, a Ráckevei-Soroksári Duna-ág, bár az árhullámok levonulása idején veszélyeztethetik a környezetüket, az év jelentősebb hányadában kedvező lehetőségeket nyújtanak a környezetüknek. Folyamatosan rendelkezésre állnak a csapadékvizek befogadására, közlekedési feladatok teljesítésére is hasznosíthatók (komp-közlekedések, túra-útvonalak) és szezonálisan a vízi-sportolás lehetőségét is biztosítják.

Az utóbbi években, főként a szennyvízelvezetés közcsatornás megoldásának növelésével a felszíni vizek vízminősége javult, amelynek eredményeként közvetlen fürdőzésre is ki lehetett jelölni újabb partszakaszokat. Budapesten a Dunán jelenleg három helyen van lehetőség fürdőzésre, a Római-parton és a Kopaszi-gátnál található SHO Beach-en és a Duna mentén, a XXII. és XI. kerület határán, a Hosszúréti-pataknál.
Az egyes vízfolyások revitalizációja is reálisan megvalósíthatóvá válik, s a Duna és mellékvizein is turisztikai, vízi-sportolási lehetőség fejlesztésére nyílhat lehetőség. A sportolási, turisztikai célú hasznosítás érdekében a nagyvízi meder területének és a beépített terület összehangolt fejlesztése szükséges.

A felszíni vizek, a vízfolyások vízszállító képességének biztosítása és megőrzése, azok folyamatos karbantartásával biztosítható, ezért a rendeletekben előírt karbantartó sávok kijelölése kiemelt feladata a vízfolyással érintett települések településtervének a készítésénél. A településen haladó vízfolyások, árkok mellett azok karbantartását szolgáló sávokat, az ún. parti sávokat ki kell jelölni. A parti sávot a hatályos előírások szerint vízgazdálkodási övezetbe kellene sorolni. A parti sávot a partvonaltól kell mérni. A vízfolyások, árkok döntő hányadánál, nincs kijelölve a partvonal, ezért a karbantartására szolgáló, rendeletben előírt parti sáv méretével azonos sávot ki kell jelölni a meder telkétől és szolgalmi jogot kell biztosítani a karbantartó számára, s ha majd ténylegesen kijelölésre kerül a partvonal és attól mérve a partisáv, akkor a karbantartó sáv felülvizsgálható és felszámolható lesz.

A tapasztalatok szerint az idők során előfordul, hogy a vízfolyás valóságos medre a nyilvántartásban szereplő medrétől eltér. A meder-karbantartó sávot mindig a földhivatali térképen jelzett telkéhez igazítva lehet kijelölni, akkor is, ha az a valóságban attól már „elmászott”, mivel elméletileg oda a víz visszaterelését meg lehet oldani. Aki érdekelt abban, hogy a víz megváltozott helye jogilag rendezésre kerüljön és a régi helye felszabaduljon, azt vízjogi engedély alapján megteheti, vállalva annak a kártalanítási következményeit is.

<u>Belvízvédelem</u>
A Budapesti Agglomeráció területének kiemelten a keleti, különösen a dél-keleti része belvízzel veszélyeztetett. A belvízi veszélyeztetettségű területeket négy veszélyeztetettségi mérték szerinti csoportra osztással, évtizedekkel ezelőtt kijelölték. Az erről készült ún. Pálfai féle nyilvántartás alapján került a területrendezési és településrendezési tervekbe a kijelölése. Az egyes veszélyeztetettségi csoportra vonatkozóan területfelhasználási korlátozást szabályozó rendelet jelenleg nincs, azt a települések helyi építési szabályzatában szabályozzák.

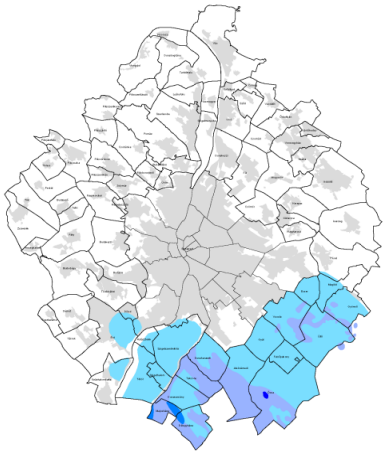

Belvízzel veszélyeztetett települések
Forrás: Pálfai-féle belvíz veszélyeztetettségi térkép alapján saját szerkesztés

A klímaváltozás hatására jelentősen süllyedt a talajvízszint Magyarország teljes területén, ezért a Pálfai-féle nyilvántartásnak a mielőbbi felülvizsgálatára szükség lenne és az egyes veszélyeztetettségű csoportjaira átfogó rendeleti szabályozás kidolgozása, hogy ezt a természeti adottságból eredő területfelhasználási korlátozást ne lehessen rövid-távú érdekek alapján figyelmen kívül hagyni.

Felszíni vízrendezés, árvíz-, belvízvédelem területén szükséges:

- felszíni vízrendezés
  - a meglevő árkok, vízfolyások, tavak feltüntetése, azok jó karba helyezésére, vízszállító képesség megőrzése érdekében parti sávjaikkal
  - folyómedrek földhivatali nyilvántartásának fenntartási területfoglalási igénye
  - felszíni vizek revitalizációs lehetőségének jelölése
- árvízvédelem
  - árvízcsökkentő tározók rögzítése
  - elsőrendű védvonal rögzítése
  - nagyvízi meder (hullámtéri) területének feltüntetése
  - nagyvízi meder zónációinak, levezető sávjainak feltüntetése
  - árvízi védekezés területigénye
  - fakadóvízzel veszélyeztetett sávok és gödörásási tilalommal érintett sávok jelölése
  - árvízvédelmi mű területigényének jelölése
- belvízvédelem
  - a jelenlegi Pálfai-féle nyilvántartásban rögzített egyes veszélyeztetettségi kategóriák területi lehatárolásának feltüntetése
  - öblözetekre vonatkozó korlátozások várható ágazati előírásai
- területi tervezés rendeletében előírt felszíni vizek feltüntetése (pl országos csatorna)

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Árvízi biztonság erősödése. • Hullámtér-használat rendezettsége.	• Árvízi védvonal fejlesztés (km). • Hullámtéri konfliktusos építési ügyek (db/év). • Belvízzel veszélyeztetett terület (ha).	• Települések. • Járások. • Vízgyűjtő területi egység.

• Villámárvizek károkozásának mérséklése. • Belvíz kitettség csökkenése.		
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Önkormányzatok. • Vízügyi igazgatóságok (OVF). • Minisztériumok (ÉKM, ÉM) • Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács (BAFT).	• Önkormányzatok. • Tervezők, kivitelezők.	• Civilek és lakosság. • Sport, turizmus. • Természet és örökségvédelem. • Gazdálkodói érdekképviselet.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P3.I.5.1. Vízfolyások mederben tartásának biztosítására mederrendezés, árvízvédelem-parthasználat összehangolt fejlesztése, villámárvizekre való felkészülés P3.I.5.2. Árvízi védekezés területigényének szerzett jogok figyelembevételével, telekjogi rendezése	

P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés - Intézkedéscsoportok

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. GAZDASÁGFEJLESZTÉS, VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P4.G.1. Versenyképes, tudásalapú, innovatív ipar és szolgáltatások**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	

A tudásalapú gazdaság fejlesztése a gazdaságfejlesztés és versenyképesség növelés egyik alappillére, amely nagy mértékben támogatja a P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés Prioritás megvalósulását.

A Budapesti Agglomeráció egésze gazdasági teljesítményének legnagyobb hányadát a szolgáltatások teremtik meg. A perspektivikus jövőt Budapest, de a Pest vármegyei gyűrű gazdasága számára is elsősorban az üzleti-pénzügyi, IKT és egyéb magas hozzáadott értékű szolgáltatások, illetve K+F+I tevékenységek és ezek eredményeinek átültetése a vállalati működésbe és a szolgáltatások és ipari termelés piacaira kerülő termékekbe jelentik. Ezért az Intézkedéscsoport elsősorban e tevékenységek fejlesztését célozza.

A Budapesti Agglomeráció gazdaságának nemzetközi szintű versenyképességét, termelékenységét, a jövő gazdasági sikerességét vagy éppen a gazdaság lemaradását alapvetően meghatározza annak innovativitása, az innováció intenzitása. Az agglomerációban a vállalatok növekvő hányadú része kapcsolódik az ipari szerkezetváltáshoz, amely megnyilvánul a high-tech feldolgozóipari cégek és a nemzetközi értékláncokhoz kapcsolódó ipari és szolgáltató tevékenységek arányának növekedésében. Ezen magas jövedelemtermelő képességet és magas foglalkoztatást biztosító tevékenységek minél magasabb aránya, ennek növekedése, továbbá kapcsolódása a hazai egyetemi és egyéb tudásközpontokhoz, másrészt együttműködési képessége és a nemzetközi piacokon folyó versenyben való helytállása jelentik az egyik legfőbb elemét az agglomerációs gazdaság növekedésének, fejlődésének.

A magas szintű innovációt képviselő cégek, hálózatok mellett ugyanakkor a térség gazdasági szereplőinek jelentős hányada nem, vagy nem elégséges szinten vonódik bele az innovációba. Ennek oka a gyakran jellemző tőkehiány mellett a tudás- és képességbeli hiányosságok, nem megfelelő szemléletmód, illetve az együttműködésekkel kapcsolatos bizalmatlanság is. Az agglomerációs szintű innovációs szemléletmód terjesztése, az innovációs üzleti ökoszisztéma kialakítása, fejlesztése és menedzselése, az innováció minden típusának támogatása (technológiai innováció, folyamat innováció, tervezési innováció, irányítási innováció) a vállalatok ösztönzése ezért alapvető gazdaságfejlesztési feladat.

Mivel a Budapesti Agglomeráció képviseli a hazai innovációs potenciál zömét, mint kiemelt területi szereplő, az agglomerációs gazdaság innovációs potenciáljának fejlődése az ország nemzetközi teljesítményét is meghatározza.

A Budapesti Agglomeráció gazdaságában megnyilvánuló dualitás kiemelten jellemző a Budapest főváros és a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű gazdasága közötti fejlettségbeli különbségre. Míg Budapest a K+F és innováció terén nemzetközi szinten magas (de nem a legmagasabb) kategóriába tartozik, az agglomeráció Pest vármegyei részének innovációs szintje nem magasabb, mint más hazai és a legtöbb kelet-közép-európai régió szintje, amelyek alacsonyabb innovációs szinten teljesítenek. A főváros és agglomerációs gyűrűjének gazdasága abban is eltér, hogy Budapesten dominálnak a magas szintű üzleti és egyéb szolgáltatások, míg a Pest vármegyei gyűrűben a szolgáltatások (pl. logisztika) és a kereskedelem mellett jelentősebb szerepet kap az ipar: a Budapesti Agglomerációban az ipari termelőtevékenység jellemzően az agglomerációs gyűrűben koncentrálódik, amely tevékenység a fő célterülete az Intézkedéscsoportnak.
Pest vármegyében egy tudatos ipari park fejlesztési program valósult meg, amelynek eredményeként jelentős ipari parki szabad kapacitásokkal rendelkezik az agglomerációs gyűrű is. Így javasolt megfontolni olyan ösztönzési környezet kialakítását, ami lehetőséget biztosít olyan ipari vállalkozások számára, akik Budapesten lakóövezetben végzik tevékenységüket, és hajlandóságot mutatnak egy Pest vármegyei ipari területre való átköltözésre. Egy ilyen programban résztvevők mind nyertesnek érezhetik magukat a budapesti lakóövezet lakói, mivel az elhagyott ipartelepek helyén kereskedelmi, turisztikai, szolgáltatási tevékenységek honosodhatnak meg. A kitelepülő vállalkozók egy olyan közművesített területen folytathatják tevékenységüket, ahol az energiaközösségek kialakítására lehetőség nyílik. Szintén nyertesek a munkavállalók, akik nem kell, hogy ingázzanak, hiszen helyben valósul meg foglalkoztatásuk.

Az Intézkedéscsoport a fentiek okán elsősorban az agglomeráció Pest vármegyei részére vonatkozik, ami a célcsoportokat illeti. A K+F és innovációs fejlesztéseknek ugyanakkor az első számú résztvevői az egyetemi tudás- és kutatóközpontok, és ezek döntően a fővárosban koncentrálódnak, így az intézkedések ugyanúgy érintik a fővárost is.

Pest vármegye Területfejlesztési Koncepciója gazdaságfejlesztés céljai között az innovatív, tudásalapú gazdaság kiemelt helyen szerepel, és az ebben megfogalmazottak hatványozottan érvényesek a vármegyei agglomerációs gyűrűre. A vármegyei koncepció az innovációs prioritás tekintetében így fogalmaz:
„Erős pozíciókkal rendelkezik a megye, ezért a növekedés szempontjából különösen ígéretes a gyógyszeripar, az informatika, valamint a logisztika. Cél: növekedési potenciál maximális kihasználása. Az európai szintű fejlesztő központi és gazdasági csomóponti szerep erősítése, logisztikai szolgáltatások kiterjedt fejlődésének támogatása (ellátási lánc menedzsment), multimodális csomópont és további infrastrukturális fejlesztések, koordinált ingatlanfejlesztés, K+F+I erősítése, hightech pólusok, ipari parkok és vállalkozási övezetek, innovációs központok, egyetemi-ipari kapcsolatok fejlesztése. A pólusok kisugárzásának –a tudás térségi „hasznosulásának” – támogatása.

A növekedési pályán lévő ágazatok kilátásai szoros kapcsolatban vannak az országos K+F+I stratégiával – egységes és megújított K+F+I támogatási rendszer, a felsőoktatási intézmények és az akadémiai kutatóhelyek stabil alapkutatás finanszírozásának megteremtése, a közvetlen piaci hasznosítást célzó innováció kiemelt támogatása, a támogatási rendszerhez szükséges szervezetfejlesztések támogatása a felsőoktatási intézmények és az alapkutatást végző kutatóhelyek esetében."

Az agglomerációs gyűrű gazdaságában paradigmaváltás szükséges a minél inkább tudás- és technológiaintenzív tevékenységek irányába. Ennek indoklása többrétű:

- A technológiai és általában az üzleti működésbeli innovációnak a gyorsabb és hatékonyabb innováció révén kiemelt szerepe van az agglomeráción belül a versenyképesség növelésében; új iparágak és munkahelyek teremtése, innovatív kisvállalkozások bevonzása révén a gazdasági növekedés megalapozásában; a társadalmi kihívások kezelésében pl. klímaváltozás, egészségügy, mobilitás stb. területein, továbbá ez hozzájárulhatna a körforgásos gazdaságra való átálláshoz is.
- A Pest vármegyei térség gazdasága magasabb hozzáadott érték termelő képességének, a termelékenység fokozásának, a jövedelemtermelő képesség növelésének egyaránt előfeltétele a magasabb technológiai szint;
- Az egyre szűkösebben rendelkezésre álló, egyben egyre magasabb árú gazdasági célú területek intenzív hasznosítása szintén megköveteli a magas technológiai szintű termelést;
- A magas ingatlanár eleve csak magas jövedelmezőségű új beruházások betelepülését teszik lehetővé az agglomeráció még szabad, értékes gazdasági területein,
- A térségben jellemző munkaerőhiány szintén a magas technológiájú, kevés, de magas szinten képzett munkaerőt igénylő tevékenységeket indokolja;
- A környezeti terhelés csökkentése és lakosságot érő zavaró hatások mérséklése – ezek kiemelt szempontok az agglomeráció minden vármegyei térségében - szintén a tudásintenzív iparágak preferálásával érhető el.
- Az agglomerációs szintű napi, jellemzően személygépjárműre épülő ingázás, illetve a nagymértékű áruforgalom (pl. kamionok) csökkentéséhez is hozzájárul az intenzívebb technológiai színvonalú tevékenységek erősödése.

Egy versenyképes, tudásalapú, innovatív ipar és szolgáltatási szektor fejlesztéséhez több, egymással összefüggő tényező összehangolt meglétére és fejlesztésére van szükség. Ezek közül a legfontosabbak:

- Kutatóintézetek, egyetemek és vállalatok közötti együttműködés erősítése. A Budapesti Agglomeráció a hazai innováció és K+F központja, ahol megtalálható a jellemző innovációs ökoszisztéma, azaz a működési-szervezeti struktúra minden fontos eleme. Az ebben részt vevő szereplők célja a tudás és technológia áramlásának elősegítése, új termékek, szolgáltatások és megoldások létrehozása, magasabb szintű gazdasági és társadalmi érték

teremtése. Jellemző szereplői a kutatóintézetek, egyetemek, vállalatok és vállalati innovációs egységek, startupok, szakmai befektetők, továbbá a különféle kormányzati szervek és az önkormányzatok. Az innovációs ökoszisztéma szereplői együttműködnek az innováció előmozdítása érdekében.

A Budapesti Agglomerációban kiemelt adottság, hogy a magas szintű egyetemi és kutatóintézeti háttér, illetve a fővárosban (főleg üzleti, műszaki szolgáltatások terén), és az agglomerációs gyűrűben (ipari tevékenységek, logisztika és kereskedelem terén) az erős gazdasági termelő potenciál megvan. A kutatóintézetek, egyetemek és vállalatok közötti együttműködés elsősorban Budapesten jellemző, ennek szintje, hatékonysága, főleg az agglomerációs gyűrű tekintetében még nem elégséges. Az agglomerációs gazdaság intenzifikálása, nemzetközi versenyképességének növelése érdekében szükséges ezen innovációs láncok erősítése, az alap-és alkalmazott kutatásoktól indulva egészen a konkrét, vállalati szintű, piacorientált termékfejlesztésig bezárólag. Az Intézkedéscsoporton belül szükséges meghatározni ennek lehetséges formáit, partnereit, célcsoportjait, tevékenységeit, agglomeráción belüli területi aspektusait.

- A digitális háttér infrastruktúra fejlesztése. A Budapesti Agglomerációban a szélessávú internet elérés és 5G hálózat jellemzően biztosított, ugyanakkor fontos vállalati és intézményi szinten a digitalizáció ösztönzése. Kiemelt versenyképességi feltétel a vállalkozások minden szintjén a digitális szolgáltatások fejlesztése, az adatalapú döntéshozatal és mesterséges intelligencia alkalmazásának elterjesztése.
- A tudásintenzív vállalkozói ökoszisztéma szervezeti-szabályozási és menedzsment fejlesztése. Az agglomerációban hatékonyan működtethető tevékenység e téren a vállalati együttműködések ösztönzése, az innovatív KKV-k és startupok támogatása, innovációs tudásklaszterek létrejöttének szakmai elősegítése.
- A tudásintenzív vállalkozói ökoszisztéma fizikai hátterének fejlesztése. Az agglomerációban a gazdaság települése kiemelten a nagy közlekedési csomópontokban és kaputérségekben rendkívül intenzív, a tudásalapú gazdaság növelése érdekében szükséges a meglévő és új, modern ipari parkok, iparterületek (barnamezős területek hasznosításával) és innovációs központok létrehozása.

  Az energiahatékony, zöld és fenntartható megoldások alkalmazása az iparban új és jelentős versenytényezővé vált, ennek fejlesztése az agglomeráció gazdaságában szükséges.

  A termelőtevékenységekhez kapcsolódóan hatékony, környezetbarát közlekedési és ellátási láncok kialakítása szükséges.
- Oktatás és szakképzés fejlesztése a magas szintű és specializált humánerőforrás biztosítása érdekében. A magas színvonalú alap- és felsőoktatás különösen a természettudományos, technológiai, mérnöki és matematikai területeken kiemelt feladat, ugyanakkor messze túlmutat jelen kiemelt térségi stratégia keretein. Az agglomeráció ipari és logisztikai vállalkozásai esetében ugyanakkor nagy jelentőséggel bírnak a gyakorlatorientált képzési formák, a duális képzés és a szakmai gyakorlatok, amelyek valóban használható munkaerőt biztosítanak a vállalkozások számára.

- Exportpiacra lépés vállalati feltételei létrehozásának, nemzetközi kapcsolatok fejlesztésének támogatása. Az agglomerációs gyűrű elsősorban mikro- és kisvállalkozásai, esetleg középvállalkozásai esetében még jelenleg is problémát okozhat a külső piacokra történő kilépés: hiányzó vállalati kapcsolatok, sales és nyelvtudás, az ezek birtokában lévő munkaerő hiánya is akadályozza a fejlődés lehetőségét. A vállalati és szakképzések ösztönzése, célzottan az agglomerációban működő, jó piaci feltételekkel, piacképes termékekkel és technológiákkal rendelkező, de ezen szempontokból hátrányos feltételekkel bíró vállalkozásai számára.

Az Intézkedéscsoporthoz kapcsolódó Intézkedések és projektek strukturáltan képviselik a fentiekben összefoglalt fő szükséges tevékenységek programszintű megalapozását.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• A Budapesti Agglomeráció fő gazdasági teljesítménymutatóinak jelentős, a jelenlegi trendet meghaladó ütemű növekedése. • Budapest és a Budapesti Agglomeráció felértékelődése a nemzetközi összehasonlító innovációs indexekben.	• Budapest és Pest vármegye GDP. • Nemzetgazdasági beruházások. • Külföldi működőtőke beruházások (FDI). • K+F-ben foglalkoztatottak száma.	• High-tech versenyképességi-innovációs pólus Gödöllő-Veresegyháza térségében. • Kiemelt gazdasági, logisztikai övezet, technológiai pólus a Liszt Ferenc n.r. térségében (Vecsés, Gyömrő, Üllő, Pécel). • Nyugati kapu innovációs pólustérség (Budaörs, Budakeszi, Zsámbék, Törökbálint, Érd).
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Gazdasági szervezetek. • Tudásközpontok, innovációs központok, ipari parkok.	• Egyetemek, kutatóintézetek a Budapesti Agglomerációban. • Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara.	• HEPA Magyar Exportfejlesztési Ügynökség.

	• Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara.	• HIPA Nemzeti Befektetési Ügynökség ZRt. • Nemzeti Innovációs Ügynökség.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P4.G.1.1. Agglomerációs innovációs ökoszisztéma – az innovációs szereplők alkotta hálózatok fejlesztése P4.G.1.2. A meglévő és új iparterületeken a magas technológiájú, tudásalapú termelőtevékenységek és K+F ösztönzése P4.G1.3. Megújuló energia és energiahatékony rendszerek alkalmazása, a körforgásos gazdaság feltételeinek megteremtése a vállalkozások versenyképességének növelésére P4.G.1.4. A Pest vármegyei Területfejlesztési Koncepcióban nevesített gazdasági ágakban működő vállalkozások kiemelt fejlesztése az agglomerációs gyűrűben (ipar, az építőipar, a turizmus, a közlekedés, kereskedelem, raktározás, az információ és kommunikáció).	

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. GAZDASÁGFEJLESZTÉS, VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P4.G.2. KKV fejlesztés az agglomerációs gyűrűben**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	
A kis és középvállalkozások a Budapesti Agglomeráció gazdaságának meghatározó szereplői, ezért fejlesztésük kiemelten fontos a P4.G Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés prioritás megvalósulásának érdekében. A Budapesti Agglomerációban, különösen a fővárosban kiemelten magas a vállalkozássűrűség, mivel az ország irányítási, gazdasági központjában működő telephely jelentős gazdasági előnyt jelent (pl. kapcsolatok, bizalom, tudás stb.). Szintén fontos telepítési tényező a vállalkozásoknak a budapesti piac és az innovációs tudásbázis elérhetősége, melyet a főváros nyújt. Számosság alapján a vállalkozások döntő többségét a kis- és középvállalkozások teszik ki, de emellett a fővárosban koncentrálódnak a transznacionális vállalatok telephelyei és regionális központjai is, melyek meghatározó szerepet játszanak a pólustérség gazdaságában.	

A korábbi évek gazdasági konjunktúráját az elmúlt pár év kedvezőtlen külső tényezői (Covid, majd ukrán válság, energia- és inflációs válság, elhúzódó háborús helyzet, recessziós gazdasági környezet Európában) és azok negatív következményei megtörték. A vállalkozások versenyképességének növelése és a vállalkozói környezet javítása érdekében hozott kormányzati intézkedések ellenére a vállalkozások száma csökken. Mindezek következtében országosan és a Budapesti Agglomerációban is számos kihívással kell, hogy szembe nézzenek a kis- és középvállalkozások.

A Budapesti Agglomerációban működő vállalkozások nemzetközi versenyképességét befolyásolják a bérköltségek, amelyek nemzetközi összehasonlításban még mindig viszonylag alacsonynak tekinthetők. Jelentős versenyhátrányt jelent ugyanakkor európai uniós és a világ más vállalkozásaival szemben is az alacsonyabb termelékenység. A termelékenység növelését elsősorban a magas hozzáadott értéket termelő gazdasági tevékenységekre történő fokozott átállás segítheti.
Szintén nagyban tudja növelni a termelékenységet a digitalizáció és a mesterséges intelligencia alkalmazása. A mesterséges intelligencia akár 40 %-kal is növelheti a vállalkozások hatékonyságát a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara szerint (MKIK), azonban a technológia kiforratlansága és veszélyei miatt bizalmatlanok a vállalkozások az MI-vel szemben. Az MKIK részéről további cél egy olyan tudásalapú ökoszisztéma kiépítése, amelynek az egyetemek és kutatóintézetek is szerves részeit képezi a vállalkozások mellett.

A vállalkozások közötti kapcsolatok a térségben kiterjedtek, de nem elégségesek, a belső piacok kevésbé vannak feltérképezve, így a hazai vállalkozások nehezen találják meg egymást. Az elégtelen kapcsolatok mellett tőkehiány is jellemzi a magyar vállalkozásokat, melyre részben jelentett csak megoldást a Demján Sándor Tőkeprogram és a Széchenyi Kártya Hitelprogram, így a közeljövőben más pénzpiaci és egyéb típusú támogatásokra is szükség lesz.

Alapvető kérdés a magyar vállalkozások energiafelhasználása, mivel a magyar gazdaság rendkívül energiaigényes, így lényeges szempont a hatékonyság növelés ezen a területen is. Azonban térségi szinten is jellemző, mind az előbb felsorolt problémakör, illetve a térségi vállalkozások még kevésbé alkalmaznak úttörő innovációkat, illetve kevésbé fognak össze akár hazai szereplőkkel, lesznek beszállítói nemzetközi nagyvállalkozásoknak. Pedig az agglomeráció térségében a TNC-ek térnyerése miatt egyre több ilyen lehetőség nyílik a hazai vállalkozások számára is. A térségben pedig jövőbeni cél is a magas hozzáadott értéket előállító vállalkozások további megtelepedése, amelynek jó alapját jelenthetik a minőségi hazai kis- és középvállalkozások.

Hangsúlyos országos jelentőségű probléma a vállalkozások esetében a generációváltás kérdése, mely főképp a családi vállalkozásokat érinti. Itthon a vállalkozások döntő többségének nincsenek alapos előkészületei vagy stratégiai tervezései ezen a téren, mivel a vállalati kultúrában ez a kérdés nem jelenik meg hangsúlyosan. A vezetőváltási terv hiánya azonban ezen vállalkozások hosszú távú fennmaradását nehezíti meg. A problémakörre egyértelműen a fiatal generációk becsatornázása

adhat választ, azonban velük szemben is nagy a bizalmatlanság, illetve a generációs nézetkülönbségek is szerepet játszanak.
Szintén jellemző a vállalkozásokra, hogy kevésbé vannak jelen a tudatos management és a jól átgondolt üzleti modellek. Ennek oka, hogy a vállalkozások ismeretei sok esetben hiányosak, illetve nem mindig érzik szükségét a stratégiai gondolkodás ilyen mélységének.

Az agglomeráció vállalkozásainak hátrányai több térségi adottságból is adódnak. Az egyik, hogy kevés olyan nagyvállalat működik az agglomerációs gyűrűben, aki minőségi kooperációt tudna biztosítani, mert ezek a vállalkozások nagyobbrészt exportra termelnek, alacsony hozzáadott értékkel. A térséget domináló logisztikai és/vagy ipari komplexumok jelenleg kevésbé igénylik a tudásalapú kisvállalkozások bekapcsolódását, mint az olcsó munkaerőt, így gyakran nem is a térség munkavállalóit foglalkoztatják.
Másik probléma a térség gazdasági vállalkozásaival az egymás felé irányuló bizalmatlanság, ami nem térségspecifikus, hanem országos szintű probléma. Ez a bizalmatlanság a vállalkozások közötti kapcsolatok kialakulását nehezíti meg, kifejezetten az olyan vállalkozásoknál, ahol innovációs tevékenység is folyik. Ez a bizalmatlanság vállalkozás méret és tulajdonos független, ami tovább mélyíti a nehézségeket. Ennek köszönhetően a tudásátadás folyamata sincs meg kellőképpen a vállalkozások között, amely tudás- és információhiányt eredményez, ami újfent versenyképességi hátránnyal jár.
A tudáshiány azonban nem mindig a kapcsolatok hiányából, hanem forráshiányból is fakadhat. Ez abban mutatkozik meg leginkább, hogy az új technológiák bevezetése igen lassan halad, valamint az eszközbeszerzések is csak támogatással tudnak megvalósulni. Emiatt a helyi KKV-k gyakran megragadnak egy bizonyos fejlettségi szinten és nem tudnak kilépni onnan, nem tudnak előre lépni a fejlődés irányába.

A Pest vármegyei agglomerációs gyűrű KKV-inak is szembe kell nézniük azzal a munkaerőhiánnyal, ami az agglomerációs térséget jellemzi. Az agglomerációra jellemző másik kritikus, jelentős környezeti terhelést és forgalmi dugókat okozó probléma a napi sok százezres ingázó tömeg, amelynek fő relációja az agglomerációs gyűrűből a budapesti munkahelyekre történő beingázás. E két probléma ezért összefügg: a Budapestre történő beingázás - annak kedvezőtlen hatásain túl - azt is eredményezi, hogy a helyben élő, országos összehasonlításban is kiemelten magas szinten képzett munkaerő nagy többségével az agglomerációs gyűrű KKV-i nem tudnak számolni. A szakképzett munkaerő alacsony rendelkezésre állása miatt így ők is gyakran rászorulnak a térségen kívüli munkavállalók alkalmazására. Élénk továbbá az agglomerációs gyűrűn belüli munkaerőpiac is, akár a legtávolabbi relációkban, ám az, hogy a helyi munkaerő alkalmazása helyett a KKV-k adott esetben az agglomeráció távoli településéről vonnak be munkaerőt, ugyanúgy a kedvezőtlen napi ingázást gerjeszti.

A KKV-k fejlesztési lehetőségeit meghatározzák az ingatlanárak is. Ezek igen nagy mértékben emelkedtek az utóbbi években. Az agglomerációs gyűrű településein is jelentős, de területenként

eltérő mértékű volt az áremelkedés mértéke. Általánosságban még így is alacsonyabb költségen lehet gazdasági ingatlanhoz jutni a Pest vármegyei agglomerációs gyűrűben, mint a fővárosban.

A térséget jellemző dualitás a KKV-k esetében is megfigyelhető, ugyanis a fővárosban nagyobb számban vannak jelen vállalkozások, mint az agglomerációs gyűrűben. Ez egyaránt igaz a szolgáltató szektorban és az iparban működő vállalkozásokra is. A fővárosba való betelepülés mellett szól, hogy a magasabb hozzáadott értéket képviselő vállalkozások döntő többsége a fővárosban koncentrálódik, így a vállalkozások részéről is a betelepülésre van inkább igény. Ehhez kapcsolódik az infrastrukturális ellátottság kérdése is, mely jobb feltételeket biztosít a fővárosban. Hozzá kell tenni, hogy az agglomerációs gyűrűben is sok olyan fejlesztés valósult meg, amely érdemben javított a körülményeken, az úthálózat, az infrastruktúra vagy az ingatlanállomány tekintetében egyaránt.
Az innovációs vállalkozásoknál is hasonló kettőség figyelhető meg. A startupok szinte kizárólag a fővárosban tevékenykednek, az agglomerációs gyűrűben nincsenek számukra ideális infrastrukturális körülmények, illetve a számukra súlyponti vállalkozások is a fővárosban helyezkednek el. Ezért fontos a térségben a vállalkozások digitális hátterének fejlesztése is, mely nélkül a tudásalapú gazdaság feltételei nem teremthetők meg.
A telephelyek problémájának van egy olyan aspektusa is, hogy az agglomerációs gyűrűben gyakorta kisvárosias lakóövezetekben alakultak meg családi vállalkozások, melyek így nem tudnak tovább növekedni. Ehhez új telephelyek létesítésére lenne szükség, de ezt településen belül sok vállalkozás nem tudja megengedni magának, forráshiány, vagy gyakrabban a rendelkezésre álló gazdasági célú és alkalmas terület hiánya miatt. Erre nyújthatnak megoldást vállalkozói parkok/inkubációs parkok és házak., Ezekben a KKV-k koncentrálódása a vállalkozások közötti együttműködések számára is kedvező környezetet teremt, valamint korszerű infrastruktúrát és szolgáltatásokat (tanácsadást is) tudnak igénybe venni a vállalkozások, ami elősegítheti felzárkózásukat.

A COVID-19 óta jobban megnőtt az igény a rövid ellátási láncokra, melyek az ellátásbiztonság növelése mellett a helyi vállalkozások érdekeit is szolgálják. A rövid ellátási láncok vonatkozásában a helyi vállalkozások helyben előállított termékei előtérbe kerülnek a távolabbról érkező termékekkel szemben, amelyek eddig alacsonyabb árfekvésük miatt előnyben részesültek, akár a minőségbéli különbségek ellenére is.
A helyi termelők versenyképességének javításában épp ezért nagy szerepet játszanak bevásárló vagy más szóval „kosárközösségek”, melynek lényege, hogy a helyi termelő és a helyi fogyasztó együtt, közösségben szervezi meg az élelmiszerek eljuttatását a termelőtől a fogyasztóig. Ezáltal erősíti a helyi gazdaságot, helyben tartja a pénzt, valamint erősíti a helyi élelmiszer termelést és fogyasztást. Mindemellett ezek a közösségek bizalomerősítő és közösségépítő hatással is rendelkeznek.
A rövid ellátási láncok mellett a helyi szereplőknek/termelőknek pótolhatatlan segítséget nyújthat az olyan térségi információs fórumok megtartása, ahol a helyi önkormányzati szereplők, térségi szereplők és a vállalkozások is jelen vannak, ugyanis ezek a legjobb terei a tudásátadásnak, tudásáramlásnak. Jelenleg ilyen rendszeres program még kevésbé szerveződik az agglomerációs térségben, így ezek segítése egyértelműen cél kell, hogy legyen.

A Pest vármegyei program is külön intézkedésként (Vállalkozások versenyképességének javítása [P1.1-intézkedés]) kezeli a vállalkozások fejlesztését, majd 10 darab beavatkozást rendel hozzá:

a) beavatkozás: Vállalkozások foglalkoztatási gondjainak mérséklése [P1.1.a]
b) beavatkozás: Vállalkozások telephely feltételeinek javítása [P1.1.b]
c) beavatkozás: Pénzügyi eszközökhöz való hozzáférés feltételeinek javítása [P1.1.c]
d) beavatkozás: Vállalati technológia fejlesztések [P1.1.d]
e) beavatkozás: Vállalkozások digitális transzformációja [P1.1.e]
f) beavatkozás: Üzleti környezet fejlesztése [P1.1.f]
g) beavatkozás: Vállalkozói együttműködések ösztönzése [P1.1.g]
h) beavatkozás: Vállalkozásokat segítő tanácsadói program indítása [P1.1.h]
i) beavatkozás: Vállalati K+F tevékenység erősítése [P1.1.i]
j) beavatkozás: Vállalkozások támogatása a fenntartható működés, a körforgásos gazdaság modelljének adaptációjában [P1.1.j]

A javasolt agglomerációs intézkedések teljesen összeegyeztethetőek a Pest vármegyei program egyes beavatkozásaival, mivel az agglomerációs gyűrű térségére is becsatornázhatóak ezek a fejlesztési beavatkozások.

A fentiek alapján a Budapesti Agglomerációban olyan vállalkozásfejlesztési program megalkotása a cél, ami:

- támogatja az agglomerációs vállalkozások önálló termékkel való sikeres megjelenését a piacokon,
- segíti a körforgásos gazdaságra való áttérést,
- segíti a rövid ellátási láncokba, beszállítói hálózatokba való bekapcsolódást,
- javítja a környezet teherbíróképességéhez való alkalmazkodást,
- segíti az új vállalkozások megtelepülését és fennmaradását,
- segíti a startup vállalkozások fejlődését,
- fejleszti a vállalkozások digitális hátterét,
- szakmai fórumot biztosít helyi vállalkozásoknak a bizalomerősítés és a fejlődés érdekében támogatja a társadalmi és környezeti felelősségvállalást szolgáló vállalkozásokat.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
Az agglomerációs gyűrűben elhelyezkedő vállalkozások	Vállalkozások által befizetett iparűzési adó mértéke.	Pest vármegyei agglomerációs gyűrű települései.

minőségbéli javulása és versenyképességük növekedése.		
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
Gazdasági szervezetek. Települési önkormányzatok.	Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara.	• Magyar Kereskedelmi és Iparkamara. • Agrárkamara. • Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara • Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P4.G.2.1. A KKV-k beszállítói hálózatokhoz, értékláncokhoz kapcsolódásának, exportpiacokra történő belépésének ösztönzése, kiemelten a technológiai szint és a menedzsment tudás növelésével. P4.G.2.2. Helyi termékeket előállító/forgalmazó termelők és mikrovállalkozók támogatása, helyi beszállítói hálózatok, rövid ellátási láncok erősítése. P4.G.2.3. Startup vállalkozások támogatása. P4.G.2.4. Mikro- és kisvállalkozások versenyképesség növelése, kiemelten az üzleti képességek és a nyelvtudás erősítésével. P4.G.2.5. Térségi önkormányzati-vállalkozói információs fórumok létrehozása, bizalomerősítés az üzleti szférában.	

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. GAZDASÁGFEJLESZTÉS, VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P4.G.3. Piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiac fejlesztések**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	
Pest vármegye önálló NUTS2 régióvá válásának köszönhetően a 2021-2027-es időszakban nyílt lehetőség TOP keretében, uniós támogatással a foglalkoztatási együttműködések kialakítására és működtetésére Pest vármegyében. Ennek kertében a vármegyei stratégiában rögzített	

munkaerőpiaci fejlesztést célzó programok kerülnek megvalósításra, valamint a meghatározott a célcsoportok foglalkoztatását elősegítő szolgáltatások és támogatások nyújtására kerül sor.

A Pest vármegyei Területfejlesztési Programhoz illeszkedő Foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési Stratégia és Akcióterv alapvető hosszútávú célja a Pest vármegyei munkaerő kínálat fejlesztése a helyi gazdaság versenyképességének növelése érdekében.
A Stratégia első átfogó célja a gazdasági szereplők felkészültségének, potenciáljának és kompetenciájának erősítése a munkaerőpiaci-foglalkoztatási kihívások hatékonyabb kezelése érdekében. Az átfogó célhoz rendelt specifikus célok: kormányhivatalok fejlesztése, a vállalkozások felkészítése a speciális helyzetű potenciális munkaerők fogadására, ösztönzése a helyi termék és szolgáltatásfejlesztés területén, munkaadók pénzügyi támogatása, szociális gazdaság erősítése (termék- és szolgáltatásfejlesztés, piaci és állami szereplőkkel való partnerség fejlesztésével), befektetésösztönzés az általános gazdaságfejlesztési célok mentén (fejlesztés, munkaerőpiac bővülés, foglalkoztatási szerkezet diverzifikálása), illetve a vállalkozások befektetési tevékenységének támogatása a versenyképesség növelésével.
Másik átfogó célja a Stratégiának a vármegyei humánerőforrás (kiemelten a nevesített célcsoportok) foglalkoztatási helyzetének, potenciáljának és versenyképességének javítása.
Specifikus célokra bontva:

- inaktív csoportok bevonása a munkaerőpiacba,
- az aktív és motivált álláskeresők ösztönzése,
- vállalkozóvá válás feltételeinek fejlesztése,
- a speciális helyi adottságokra épülő foglalkoztatásnövelés,
- a kallódó tehetségek (fiatalok) munkaerőpiaci bevonásának bővítése,
- a munkaerőpiaci beilleszkedést segítő programok fejlesztése és a fejlesztendő kedvezményezett térségek gazdaságának fellendítése.

A TOP Plusz-3.1.1-21 kódszámú, Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések tárgyú pályázati felhívás keretei között megvalósuló projekt céljait a Projekt Előkészítő Tanulmány rögzíti. A PET részcéljai a TOP Plusz célokon alapulnak: 1. a gazdaságfejlesztési együttműködések, partnerségek (paktumok) hozzájussanak a forrásokhoz, melyek elősegítik a a képzési, foglalkoztatási programok megvalósítását, koordinálhatják a vármegye gazdaság- ás foglalkoztatás fejlesztéseit. 2. munkaerőpiac bővítése, 3. a célcsoport képzése, 4. a szereplők együttműködésének erősítése, 5. a munkaerő kereslet és kínálat vármegyei szintű összehangolása, kiemelten az átlagnál alacsonyabb foglalkoztatási szinttel rendelkező kevésbé fejlett járásokban.

A Pest Vármegyei Paktum projekt keretében képzési, foglalkoztatási és befektetési programok valósulnak meg a gazdasági, a köz- és a civilszféra partnerségében, amelyek hozzájárulnak a vármegye népességének megtartásához, az életminőségének javításához, a munkaképesség fenntartásához, a foglalkoztatás szélesítéséhez. A stratégia célcsoportja egyrészről a vármegye munkaerő-piaci szereplői: önkormányzatok, kamarák, szociális és egészségügyi ellátórendszer

szervezetei, intézményei, érdekképviseleti szervezetek képviseletei, képző intézmények, illetve a munkaerőpiaci programok foglalkoztatáshoz, foglalkoztatást elősegítő szolgáltatásokhoz kapcsolódó célcsoportjai demográfiai és sajátos élethelyzethez köthető kritériumok alapján:

- 30 év feletti alacsony iskolai végzettségű álláskeresők,
- 30 év feletti szakképzetlen álláskeresők,
- 30 év feletti tartós 6 hónapon túli álláskeresők,
- 50 év feletti álláskeresők,
- kisgyermekes anyák; azon 30 év feletti álláskeresők és inaktív nők, akik egyedülállóak, valamint gyermekes vagy több gyermeket nevelnek,
- 30 év feletti inaktívak.

Az intézkedéscsoport fő küldetése, hogy alkalmassá tegye a Budapesti Agglomerációban jelen lévő munkaerőt arra, hogy minél hatékonyabban járuljon hozzá a régió gazdasági versenyképességének növeléséhez és a szolgáltatások színvonalának igény alapú fejlődéséhez ezzel a lakosság életminőségének javulásához. Az intézkedések illeszkednek a Pest vármegye Foglalkoztatási Paktumában megfogalmazott beavatkozásokhoz és a Budapesti Agglomerációban azonosított alapproblémákra reagálnak.

- A Budapesti Agglomeráció munkaerőpiaca strukturális problémákkal küzd. A növekvő és egyre inkább diverzifikálódó gazdaságban egyre nagyobb az igény a magasan képzett foglalkoztatottakra (kiemelendő a műszaki végzettség, de minden egyéb képzettség is keresett), valamint általában a szakképzett munkaerőre. A Budapesti Agglomerációban növekszik az igény a magas színvonalú (köz) szolgáltatásokra is, és e téren szintén komoly munkaerő kapacitás problémák azonosíthatók. Fokozott igény mutatkozik a közszolgálatásokban a szakképzett munkaerőre, bár ezen a téren inkább a bérfeszültségek okoznak munkaerőhiányt.
- Az egyre inkább technológia intenzív agglomerációs gazdaság keresleti oldala nincs kellően összehangolva a munkaerő kínálattal. A strukturális feszültségek egyik oka az a rés (gap), ami a szakképzés és a felsőfokú képzés kimeneti eredményei és a vállalkozások munkaerőpiaci igényei között azonosítható. A hiátus oka a korábban jellemző gyér együttműködés a gazdasági szereplők és a képzőhelyek között, aminek mára már kialakultak bizonyos jogszabályi szinten rögzített formái (duális képzés a szakképzésben és a felsőoktatásban), de ezek nem elég hatékonyak, így továbbfejlesztést igénylenek.
- Budapesten és annak agglomerációjában akadnak jó példák az úgynevezett Triple Helix model (egyetemek, vállalkozások, állami szervezetek és önkormányzatok) alapján összeálló stratégiai együttműködésekre. Az egyetemek részéről pl. a BME, BGE, ELTE is rész vesz ilyen jellegű projekt alapú, vagy stratégiai együttműködésekben, amelyekben nagyvállalatok, start-upok és KKV-k vállalnak partnerséget bevonva további önkormányzati és állami szereplőket. Az együttműködéseknek ebben a felállásban maguk a munkavállalók csupán alanyai, de nem részesei, miközben szerepük meghatározó a programok sikerességében.

- Az országos trendekhez képest a Budapesti Agglomerációban talán még fontosabbak az oktatási és szakképzési intézmények, valamint a vállalatok közötti együttműködés a munkaerő-kínálat piacorientált, rugalmas és versenyképes fejlesztésében. A duális képzés agglomerációban is tapasztalt kihívásai meghatározzák a beavatkozások szükségességét: jelentős különbségek mutatkoznak az egyes cégeknél a gyakorlati képzés színvonalában és a cégek fogadókapacitása korlátos – és ez különösen jellemző az agglomerációs gyűrű településein található kisebb KKV-kra. Ezen kívül a gyakorlati képzést biztosító cégek területi eloszlása nem egyenletes így feszültség mutatkozhat az iskolai képzés és a gyakorlati képzőhely elérhetőségének különbségei miatt.
- A Budapesti Agglomeráció nagyvállalatainál nemzetközi sztenderdeknek megfelelő módon zajlanak a belső képzések, míg a KKV-król ugyanez nem mondható el (pl. forrás, kapacitás, időhiány, kompetenciahiány stb. miatt). Az igényekre és szükségletekre alapozott belső képzések egyértelmű haszna a munkaerő megtartásban és a termelékenység fokozódásában látható. Az egyre gyakrabban előforduló technológiaváltás alapfeltétele, hogy a munkaerő felkészült legyen a megváltozott elvárásokra. A munkavállalók számára ugyanakkor egyre fontosabb, hogy milyen képzési és belső továbblépési lehetőségeket kínál egy foglalkoztató.
- Az utóbbi években a Budapesti Agglomeráció egyes településein a helyi, térségi foglalkoztatás lehetőségei jelentősen bővültek, ugyanakkor továbbra sem beszélhetünk az agglomerációs térben kiegyenlített és helyben diverzifikált foglalkoztatási lehetőségekről. A mikrotérségi szintű helyben foglalkoztatás összetett feltételei messze nem ideálisak, ami leginkább a nőket, az alacsonyan képzett hátrányos helyzetűeket és a magasan kvalifikált munkaerő foglalkoztatási lehetőségeit érinti.
- Rövid távon nem várható, hogy teljesen egyenletesek és kiegyensúlyozottak leszenek a foglalkoztatási viszonyok a Budapesti Agglomerációban. Fontos, hogy egyéb módszerekkel is támogassa a TFK és Program az ingázás szintjének és különösen környezeti hatásainak csökkentését.

A munkaerőpiaci alapproblémáira reagáló intézkedéscsoport négy intézkedést tartalmaz. Ebből kettő a kulcsszereplők szoros együttműködésére épít, míg a harmadiknak inkább területi fókusza van: a helyi gazdaság fejlesztésén keresztül a helyi / mikrotérségi foglalkoztatásra fókuszál. A negyedik intézkedés az munkaerő agglomeráción belüli környezetbarát és több szempontból erőforráskímélő módszereivel foglalkozik.

P4.G.3.1. Önkormányzatok, egyetemek, vállalkozások és a munkavállalók együttműködése a piacképes munkaerőpiaci kínálat megteremtéséért.

A Budapesti Agglomerációban az önkormányzatok, egyetemek (önálló kutatóhelyek), vállalkozások és munkavállalók hatékony stratégiai együttműködése kulcsfontosságú a piacképes munkaerő megteremtéséhez és az agglomeráció gazdasági versenyképességének növeléséhez.

Az intézkedés keretében javasolt

- A meglévő Triple Helix model alapú (egyetemek + vállalkozások + állam/önkormányzat) munkaerőfejlesztési célú együttműködések megerősítése és kiterjesztése oly módon, hogy

annak maguk a munkavállalók is tevőleges részesei lesznek. Az együttműködések keretében javasolt a már meglévő mentorprogramok továbbfejlesztése, aminek keretében a vállalkozók, alumni tagok segítik a fiatalokat és pályakezdőket

- Az együttműködés akkor hatékony, ha a külső hatásokra változó munkaerőpiaci igények folyamatosan követhetők, azaz működik egy munkaerőpiaci monitoring rendszer a Budapesti Agglomerációban, amelyben láthatók az aktuális igények és az adatok alapján prognosztizálhatók annak változásai. A monitoring feltárja a mindenkori hiányszakmákat, amelyek hangsúlyosabban tudnak megjelenni a képzési kínálatban és amelyekre célzottan támogatások is kiírhatók. Fontos, hogy az együttműködésben szerepet vállaló képzőhelyek - egyetemek és szakképző helyek (lásd alább P4.G.3.2.) - hozzáférjenek az adatokhoz a rugalmas illeszkedés biztosítása érdekében.
- A piacképes munkaerőpiaci kínálat megteremtése és menedzsmentje feltételezi továbbá a duális képzések tartalmi erősítését. Fontos, hogy a jövő munkavállalói a képzés során minél közelebbről ismerkedjenek meg a gyakorlattal és részeseivé váljanak a termelési, szolgáltatási folyamatoknak. Az intézkedés részeként javasolt a gyakorlatorientált képzések tartalmi továbbfejlesztése a felsőfokú képzésbe – további ösztönzők beépítése mellett.
- A munkaerőpiaci fejlesztéseket meghatározza, hogy a jövő munkaereje milyen megoldásokon és eszközökön gyakorolja az adott szakmát, feladatkört stb. Fontos tehát, hogy az együttműködésben részt vevő egyetemek (innovációs központok) kutatási eredményei minél gyorsabban és nagy hatékonysággal hasznosuljanak a partner vállalkozásoknál, azaz a technológiai transzfer megvalósuljon. Az ilyen dinamikus környezetben képzett munkaerő versenyképessége teszi a régiót is versenyképessé.
- A versenyképes munkaerőpiaci kínálat megteremtése feltételezi, hogy a munkavállalók kényelmesen mozognak a digitális ismereteket igénylő tevékenységekben – ez mára alapkészségnek számít, ami az egyének munkaerőpiaci helyzetét és lehetőségeit nagyban kibővítik. Hasonló a körforgásos gazdálkodás alapismereteinek beépítése az egyetemi és szakképzési tananyagba, vállalati tréningekbe.
- A hatékony munka kultúra részét képezik az alternatív foglalkoztatási formák – részidős munkavállalás, rugalmas munkaidő, home office, amelyek előnyeivel meg kell tanulniuk élni a jövő sikeres munkavállalóinak.

P4.G.3.2. Oktatási/képzési intézmények és vállalatok együttműködésének elősegítése a munkaerőkínálat fejlesztése érdekében – vállalati belső képzés erősítése.

A Budapesti Agglomeráció szakképzési intézményeinek és vállalatainak formális és informális kertetek között is van lehetőségük együttműködni a közös érdek, a munkaerőpiaci kínálat fejlesztése érdekében. A duális képzés egy megfelelő kiindulási alap az együttműködések elmélyítésére. A kölcsönös előnyöket garantáló pl. állami ösztönzők (pl. vállalati adókedvezmény) duális képzés (2019. évi LXXX. tv. alapján) ötvözi az elméleti oktatást (iskolai képzés) és a gyakorlati tapasztalatszerzést (vállalati környezetben). Célja, hogy a tanulók gyakorlatorientált tudást szerezzenek, ami igazodik a gyorsan változó munkaerőpiaci elvárásokhoz. A hazai duális képzés jelentős lépés a munkaerőpiac és

az oktatás összehangolására ugyanakkor mint minden régióban, a Budapesti Agglomerációban sem egységes még a rendszer és a minőség ágazatonként is változó: komoly anomália tapasztalható intézményenként és a vállalkozások vonatkozásában is.
Az intézkedés részeként javasolt lépések:

- a nagyvállalatok mellett még több KKV bevonására van szükség a szakképzési intézmények és vállalatok együttműködésének ebbe a formájába (duális képzés)
- A meglévő együttműködéseket fontos elmélyíteni pl. a vállalkozások bevonásával az elméleti tananyagok fejlesztésébe, hogy a képzési tartalom naprakészen tükrözze a piaci trendeket és technológiákat; vagy a cégek szorosabb bevonásával az iskolák irányító testületeibe, közös projektek
- Szükséges lépés a következetes és régió szinten egységes elvárásokat támasztó minőségbiztosítás bevezetése a duális képzés intézményi és vállalati oldalán egyaránt.
- A Budapesti Agglomeráció egész területén egyenletes lefedettséget kell biztosítani együttműködésekben működő képzőhelyek terén.

Az intézkedés részeként felmerül a vállalati belső képzések rendszereinek szükség szerinti megteremtésére, a meglévők erősítésére való igény. A vállalati belső képzések megléte, továbbá hatékonysága kulcsfontosságú a szervezetek hosszú távú versenyképessége, innovációs képessége és munkavállalók elkötelezettsége szempontjából. A képzések akkor hatékonyak, ha stratégiailag tervezettek, célzottak, mérhető eredményeket hoznak és valóban hozzájárulnak a munkavállalók teljesítményének és kompetenciáinak fejlődéséhez.

- A vállalati belső képzések ugyanakkor nem pusztán oktatási események kell, hogy legyenek, hanem a szervezeti működésbe integrált, stratégiai jelentőségű fejlesztési eszközökről van szó. A belső képzések hatékonyságának kulcsa a tervezett, gyakorlatorientált, mérhető és motiváló lebonyolítás.
- A belső képzések szervezésében fontos a gazdasági kamarák közreműködése, amelyek képesek optimalizálni bizonyos típusú képzési kapacitásokat az érintett területi szinten (Budapest, Pest vármegye).

P4.G.3.3. Az agglomerációs gyűrű településein a helyben foglalkoztatás feltételeinek javítása, különös tekintettel a női, hátrányos helyzetű és a magas hozzáadott értéket előállító munkaerőre c. intézkedés
A helyben foglalkoztatás feltételeinek javítása komplex megközelítést kíván, hiszen a helyben foglalkoztatás feltételrendszere is összetett. Az önkormányzatoknak jelentős szerepe van a feltételrendszer alakításában ugyanakkor a foglalkoztatáspolitikai célok eléréshez a településfejlesztésen belül számos más cél teljesülésére (beavatkozások végrehajtására) is szükség van.

- Elsődleges magának a helyi gazdaságnak a fejlesztése, amelynek keretében külső befektetők és helyi tulajdonú KKV-k letelepítése egyaránt javasolt lépés. A letelepedést, cégalapítást

motiváló eszközrendszer változatos a konkrét zöldmezős terület, vagy barnamezős ingatlan kiajánlásától kezdve egészen a településkép alakulásáig terjed a beavatkozás lehetősége.

- Különösen a hátrányos helyzetűek és/vagy alacsonyabb képzettségűek foglalkoztatásának szempontjából lehet fontos a szociális gazdaság, közösségi vállalkozások létrehozása és támogatása: ezek rugalmasabb munkavégzési lehetőséget nyújtanak, különösen hátrányos helyzetű vagy alacsony iskolai végzettségű nők számára.
- A nők helyben foglalkoztatásának előmozdítására javasolt a női vállalkozók felkészítése és támogatása pl. mentori programokkal, női vállalkozói hálózatok kialakításával és működtetésével.
- Lényeges a családbarát munkahelyi kultúra terjesztése a helyi cégek körében, ami rugalmas munkakezdés, otthoni munkavégzés támogatását jelenti. Ehhez kapcsolódóan az önkormányzatnak a legtöbb mozgástere a gyermekfelügyeleti intézmények biztosításának a terén van: bölcsődék, óvodák, családi napközik elérhetősége és rugalmassága döntő jelentőségű (lásd P5.H1 és H3.).
- Képzés és átképzés önkormányzati és mikrotérségi szervezése munkaügyi központok együttműködésével: olyan szakmákra, amelyekre helyben van kereslet (pl. adminisztráció, egészségügy, kereskedelem, szociális ellátás). Digitális készségek fejlesztése a távmunkára való alkalmasság miatt különösen fontos, míg az élethosszig tartó tanulás ösztönzése a különféle korosztályok számára kínál hosszabb távra megoldást.

P4.G.3.4. Telekocsi, szuburbanizációs elektromos autózás támogatása a napi ingázás szintjének és környezeti hatásainak csökkentése érdekében.

Az előző intézkedések ellenére sem várható, hogy teljesen egyenletesek és kiegyensúlyozottak leszenek a foglalkoztatási viszonyok a Budapesti Agglomerációban. A munkavállalók napi ingázásában pedig a közösségi közlekedési formáknak kell elsődlegesen szerepet adni. A napi ingázók egy jelentős része ugyanakkor továbbra is a gépjárművet fogja választani részben megszokásból/kényelmi okokból, részben viszont mert a tevékenység jellege kapcsolódik a gépjárműhasználat szükségességéhez (pl. szerelés, karbantartás szolgáltatások, építőipari kisvállalkozások stb.) Fontos ezért, hogy egyéb módszerekkel is támogassa a TFK és Program az ingázás szintjének és különösen környezeti hatásainak csökkentését.

A telekocsi (carpooling) és az elektromos autózás a szuburbanizált térségekben olyan modern mobilitási megoldások, amelyek csökkenthetik a napi ingázás szintjét és a közlekedés környezeti terhelését – különösen a Budapesti Agglomerációban, ahol az ingázás és a közúti torlódás komoly problémát jelent. Az elektromos telekocsi elterjedt használatával több ember utazik egy autóval, így csökken az autók száma a fő közlekedési útvonalakon (pl. M0, M3, M1, bevezető szakaszok) emellett kisebb lesz a forgalmi terhelés a reggeli és délutáni csúcsidőben. Csökken a CO_2-kibocsátás a belső városrészekben pedig kisebb a zajterhelés és levegőszennyezés. Szervezése digitális platformokkal (pl. Oszkár, BlaBlaCar) egyszerűen megoldható.

Az elektromos autózás egyéni mobilitást biztosít ott, ahol nincs megfelelő tömegközlekedés (pl. Sóskút, Tököl, Veresegyház); illetve azok számára, akik tevékenységüket nem tudják gépjármű nélkül

megoldani. Az otthoni töltési lehetőségek miatt kevésbé függ a budapesti városi infrastruktúrától. Hosszú távon csökkenti a fosszilis üzemanyagokra épülő közlekedést, csökken a ÜHG-kibocsátás, ha a töltés megújuló energiával történik. Az elektromos autózás nem feltétlenül csökkenti az autóhasználatot, ezért csak akkor környezetbarát megoldás, ha más eszközökkel kombinálják: pl. P+R, carsharing, vagy carpooling.

A két módszer és a közösségi közlekedés kombinációja adja az igazi megoldást (kombinált mobilitás):

- Elektromosautóval telekocsizás, amikor biztosan csökken az egységnyi CO_2 kibocsátás.
- Ingatlanfejlesztés ösztönzése P+R parkolókkal, elektromos töltőkkel.
- Kiegészítő közlekedési lehetőségek (e-bike, hibrid busz, vonat) integrálása.

Az intézkedés keretében javasolt önkormányzati beavatkozások:

- Támogatni a carpooling appokat,
- Ösztönözni az elektromos autó infrastruktúrát / töltők kiépítését ill. bővítését a vidéki agglomerációs csomópontokban.
- P+R parkolók és közösségi e-autó flotta (e-car-sharing) létrehozása.
- Ingyenes parkolási lehetőség a teljesen elektromos gépjárművek (battery electric vehicle, BEV)) részére a Budapesti Agglomerációban.

Az önkormányzatok további ösztönzőkkel képesek elősegíteni az alternatív közlekedési módok elterjedését: ingyenes parkolás, töltési kedvezmény, adóvisszatérítés telekocsis e-autóra.

Fontos, hogy az intézkedés keretében az egyedi beavatkozások összehangolásra kerüljenek pl. ezzel ne minden önkormányzat hozzon létre külön applikációt, hanem egy-egy agglomerációs térségben több önkormányzat együttesen. Hatékonyabb, ha a fő foglalkoztatók is részt vesznek a kezdeményezésekben.

Intézkedéscsoport kapcsolódása a prioritáshoz: A piacorientált humánerőforrás-fejlesztések tartalma szoros és közvetlen kapcsolatban áll a gazdaságfejlesztéssel és a versenyképesség növekedésével úgy a cégek szintjén, mint egy-egy területegység, régió, ország stb. esetében. Az országon belül ez hatványozottan igaz a Budapest Agglomeráció dinamikusan változó, folyamatosan átstrukturálódó és egyben növekvő gazdaságára. A piacorientált humánerőforrás-fejlesztés nem öncélú, hanem közvetlen eszköze a gazdasági növekedésnek, technológiai fejlődésnek, és a nemzetközi versenyképesség növelésének. A jól képzett, rugalmas, innovatív és motivált, rugalmasan át és tovább képezhető munkaerő a modern gazdaság egyik legfontosabb erőforrása.

A piacorientált humánerőforrás- és munkaerőpiaci fejlesztések akkor lehetnek igazán hatékonyak, ha bizonyos külső (strukturális, intézményi és környezeti) feltételek teljesülnek. Piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiac fejlesztések sikeréhez komplex külső feltételrendszerre van szükség, amely a gazdaság, jog, oktatás, társadalom és technológia szféráit egyaránt érinti. Minél kedvezőbbek ezek a feltételek, annál hatékonyabban lehet a munkaerőt a piaci igényekhez igazítani, így fokozva a versenyképességet és gazdasági növekedést.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Enyhülnek a strukturális feszültségek az agglomeráció munkaerőpiacán. • A szakképzési és felsőoktatási rendszer képes rugalmasan alkalmazkodni a gazdaság és a társadalom foglalkoztatási elvárásaihoz • Az agglomerációs vállalkozások aktív résztvevők a jövő munkaerejének képzésében. • A többoldalú együttműködések (Quadtuple Helix model) nem csak a gazdaság, de ezzel együtt a munkaerőpiac harmonikus fejlődését is segítik. • A rendszer lehetőséget biztosít a munkaerőpiacról kihulló személye re-integrációjára.	• Munkanélküliségi ráta. • Munkanélküliek iskolai végzettség szerinti megoszlása.	A Budapesti Agglomeráció települései, kerületei, járásai.
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Szakképző intézmények. • Felsőoktatási intézmények. • Nagyvállalatok. • KKV-k.	• Szakképző intézmények. • Felsőoktatási intézmények. • Nagyvállalatok. • KKV-k. • Önkormányzatok (települési és kerületi).	• Kulturális és Innovációs Minisztérium (duális képzés). • Nemzetgazdasági Minisztérium (munkaerőpiac).

• Önkormányzatok (települési és kerületi).	• Kormányhivatalok munkaügyi központok kirendeltségei és szolgáltató központok. • Pest Vármegyei és Érdi Kereskedelmi és Iparkamara. • Budapesti kereskedelmi és iparkamara.	• Pest megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztálya.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P4.G.3.1. Önkormányzatok, egyetemek, vállalkozások és a munkavállalók együttműködése a piacképes munkaerőpiaci kínálat megteremtéséért. P4.G.3.2. Oktatási/képzési intézmények és vállalatok együttműködésének elősegítése a munkaerőkínálat fejlesztése érdekében – vállalati belső képzés erősítése P4.G.3.3. Az agglomerációs gyűrű településein a helyben foglalkoztatás feltételeinek javítása, különös tekintettel a női és a magas hozzáadott értéket előállító munkaerőre P4.G.3.4. Telekocsi, szuburbanizációs elektromos autózás támogatása a napi ingázás szintjének és környezeti hatásainak csökkentése érdekében	

Prioritás kódszáma és címe	**P4. GAZDASÁGFEJLESZTÉS, VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P4.G.4. Fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztés a Budapesti Agglomerációban**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	

Az ország és a Budapesti Agglomeráció gazdasága számára stratégiai ágazat a turizmus, mivel jelentős a jövedelemtermelő-képessége, magas hozzáadott értékű szolgáltatást nyújt, további multiplikátor hatásokkal. Emellett munkaintenzív szolgáltatásként jelentős a munkaerő-felszívó ereje is. A vendégforgalom és az agglomerációban eltöltött vendégéjszakák száma tendenciaszerűen növekszik, azonban konjunktúra-érzékeny ágazatként a gazdasági válságok, a lezárásokkal járó pandémia erőteljes visszaesést okoznak. A krízishelyzetek elmúltával a szektor forgalma általában gyorsan visszatalál az eredeti növekedési pályájára. A szálláshelyek forgalmát jó ütemben követik a rendelkezésre álló kapacitások és a küldőterületek köre is fokozatosan bővül.

<u>Budapest turizmusa</u>

A főváros turisztikai dominanciája az országban kiugró, kulturális öröksége és épített környezete jelentős vonzerővel bír mind a hazai lakosság, mind a külföldről érkező látogatók körében. Turisztikai vonzereje egyre növekvő, mára globális szinten is ismert, többprofilú desztinációvá vált: elsősorban

szabadidős céllal (városnézés, körutazás, egészségmegőrzés) keresik fel a turisták Budapestet, de növekszik az üzleti célú látogatások aránya is. A főváros turisztikai súlyát jelzi, hogy Magyarországon turisztikai szálláshelyeken megszálló vendégek 37%-a Budapestet választotta úticélul. Szintén Budapest túlsúlyát jelzi, hogy bár a főváros környezete is gazdag kulturális értékekben és természeti látnivalókban, az agglomerációs térségben a szálláshelyek vendégfogalma és a vendégéjszakák száma 90%-ban Budapesten koncentrálódik.
A külföldi vendégek aránya kiemelkedő a fővárosban, az országba érkező külföldi turisták 65%-a a fővárosban szállt meg. Míg az országban eltöltött vendégéjszakák felét külföldiek tették ki, Budapesten a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák aránya 86% volt. A vendégek által eltöltött átlagos vendégéjszaka-szám azonban tükrözi az országos adatokat, külföldi vendégek körében kissé magasabbak, de még továbbra is csak 2,5 éjszakát maradnak átlagosan Budapesten a külföldi turisták. Bár a szezon egész évben tart, a fővárosba történő látogatások nagyobb része a nyári hónapokban koncentrálódik, ilyenkor a belvárosi frekventált helyek a túlturizmus jellemzőit mutatják. Ez a tendencia alapján a jövőben várhatóan fokozódni fog. A pandémia okozta visszaesést követően 2024-ben Budapest rekordévet zárt az idegenforgalomban.

A globális szintű turisztikai kereslet tehát egyre fokozódik Budapest, mint desztináció iránt, a szabadidő- és a hivatásturizmus területén egyaránt, azonban a turizmus minőségi ugrásához alapvetően szükséges fejlesztések, melyek eredményeként felzárkózhatna a főváros a két regionális versenytársához, Bécshez és Prágához, elmaradnak vagy halasztódnak. A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér megközelítése közösségi közlekedési eszközökkel nehézkes, Budapest belvárosából jelenleg csak buszos közlekedés jelent közvetlen elérhetőséget. A terminál kapacitásbővítése ezért elengedhetetlen az egyidejű kiszolgálás és gyorsabb utasáramlás érdekében, melynek fontos eleme a Budapest Nyugati Pályaudvar és a Repülőtér közötti gyorsított kötöttpályás kapcsolat kialakítása a meglévő vasúti szárnyvonalakhoz való bekötéssel, gyors elérést biztosítva a fővárosba és a vidéki desztinációkba egyaránt, növelve ezzel az ország vonzerejét és a külföldre utazók kényelmét.

A nemzetközi, magas fizetőképességű turizmus volumenének növelése alapvető cél Budapest turisztikai forgalmában. Ennek fő tényezője a hivatásturizmus, és annak különböző fajtáinak fejlesztése.
Az üzleti turizmus egy fokozatosan bővülő szegmens a hazai turizmusban, része az üzleti rendezvényturizmus (MICE: értekezletek, motivációs utak, konferenciák és kiállítások, de beletartoznak a kongresszusok és szakmai tréningek is), mely jellemzően nagy szervezettséget igénylő üzleti célú találkozókat takar, első sorban cégek, nagyvállalatok, szakmai szervezetek, oktatási intézmények számára. A magas igényszint és az erős nemzetközi versenyben való helytállás szükségessége nagy fokú szakismereteket és tapasztalatot, illetve befektetett tőkét igényel a turisztikai szolgáltatók részéről. Tehát lényeges fejlesztendő pillére a rendelkezésre álló infrastruktúra színvonala és a szolgáltatók szakmai tevékenysége. A fent említett reptér elérhetőségen túl a magas minőségű rendezvényhelyszínek, illetve a magas minőségű (4 és 5 csillagos szállodák) szálláshelyek számának és kapacitásainak növelése a minőségi turizmus budapesti fejlesztésének alapja.

A fejlesztések első sorban budapesti helyszínek fejlesztését célozzák az adottságok és kereslet révén, de a Pest vármegyei agglomerációs gyűrű településeit is fontos részesíteni a támogatásokból, ahol a kereslet és a kapacitások azt indokolhatják, pl. Ráckeve, Gödöllő, Visegrád, Százhalombatta.

Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia (NTS) 2.0

2021-ben elfogadott Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 - Turizmus 2.0 11 turisztikai térséget határolt le, amelynek egyike Budapest és környéke, mely 133 településre terjed ki a Budapestről könnyen elérhető desztinációkra és része pl. Esztergom vagy a Velencei-tó is. Az agglomerációs gyűrűből a legfőbb célpont a Dunakanyar, a Visegrádi-hegység, a Pilis, a Ráckevei (Soroksági)-Duna menti települések egy része Csepel-szigeten, illetve Gödöllő. Budapest és környéke turisztikai térség önálló desztináció menedzsment szervezetet kapott, melynek küldetése „Budapest plusz egy nap", azaz a Budapestre érkező turisták tartózkodási idejének növelése és a főváros környezetében lévő attrakciókhoz való terelése. Ezzel egyrészt a túlturizmus hatásai mérsékelhetők a fővárosban, illetve fővárosba érkező turisták tartózkodási ideje is hosszabbítható. Az addicionális költések révén a turizmusból származó bevételek is növekednek, melyből az agglomerációs gyűrű is nagyobb mértékben részesedik.

Fontos megjegyezni, hogy a Budapest és környéke turisztikai desztináció lehatárolása túlnő a Budapesti Agglomeráció területén, így indokolt az agglomeráción kívüli területek bevonása a fejlesztésekbe.

<u>Pest vármegyei agglomerációs gyűrű</u>

A Budapesti Agglomerációban realizálódó a vendégfogalom és a vendégéjszakák száma 90%-ban a fővárosban koncentrálódik, az agglomerációs gyűrű desztinációi részesedése alacsony. Ennek oka, hogy az agglomerációs gyűrűben Budapest közelsége biztosítja a vendégérkezések jelentős részét: egyfelől a fővárosi lakosság főként a hétvégékre korlátozódó rekreációs célú látogatásaival, melyek jellemzően nem generálnak vendégéjszakát a térségben. Emellett a fővárosba érkező turisták, egy-két napos kirándulások keretében keresik fel a térség attrakcióit, legtöbb esetben a budapesti szállodai tartózkodásuk idején döntenek az utazásról főként a Dunakanyar irányába hajóval és jellemzően ők sem töltenek a célterületen vendégéjszakát. Bár tágabb térségi, regionális, illetve főként a környező országok küldőterületeiről is érkeznek látogatók, arányuk kisebb mértékű.

Az agglomeráció kiváló turisztikai adottságokkal, ám eddig nem teljes mértékben kihasznált potenciállal rendelkezik a szabadidős- és hivatásturizmus tekintetében egyaránt. Az adottságok közt vonzerőként értelmezhető a természeti környezet, elsősorban a Duna mente és térsége északi és déli irányban egyaránt, a Budai-, Visegrádi-hegység, a Pilis és a Gödöllői-dombság, illetve az épített környezet öröksége, történelmi kulturális emlékhelyek, (pl. Szentendre, Visegrád, Vác a Dunakanyarban, illetve jelentős még Gödöllő).

Az agglomerációs gyűrű turisztikai fejlesztései szorosan kapcsolódnak a Dunához köthető területi célokhoz, a Duna ugyanis kiemelt természeti kincse a vármegyének és a fővárosnak is: ivóvizet

biztosít, ipari és mezgazdasági felhasználása mellett rekreációs és turisztikai értékekkel bír, illetve utazásra, szállításra alkalmas a folyó, illetve egyes szakaszokon fürdőzésre is alkalmas. Az agglomerációs gyűrűben a Dunakanyar rendelkezik a legnagyobb vonzerővel táji adottságai, kiépített aktív turisztikai lehetőségei révén, a Ráckevei (Soroksári)-Duna turisztikai értékei nincsenek megfelelően kiaknázva és mindkét térség további potenciálokkal rendelkezik. A turisztikai költések növelhetők a tartózkodási idő hosszabbítása révén, ezt a turisztikai szolgáltatások színvonalának emelésével és együttműködésen alapuló célzott marketing tevékenységek fejlesztésével érhető el.

A Duna vízminősége jelentősen javult az elmúlt években a víztisztító beruházásoknak köszönhetően, a klímaváltozásra azonban érzékeny az ökoszisztéma és a vízhiány is egyre növekvő problémát okoz, így a legfőbb feladat Duna és a Duna part ökológiai védelmének szem előtt tartása minden fejlesztés esetén. A partmenti térségben lévő zöldterületek megőrzése és fejlesztése (őshonos, ártéri társulások) nem csak magas biodiverzitású, természeteshez közeli élőhelyeket jelent, de turizmus és a helyi lakosság számára vonzó desztinációt is biztosít hosszú távon. Jelentős közlekedési potenciállal rendelkezik a folyó különösen a fővárosi és az elővárosi hajózás tekintetében, lényeges szempont kerékpáros szállításra is alkalmas alacsony kibocsátású járművek alkalmazása. A rendszeres hajójáratok kialakítása a lakossági mobilitásra és a turizmusra is pozitív hatást gyakorolna.

Az aktív turizmus feltételeinek javítása főként a Budai-hegység-Pilis-Visegrádi hegységben és a Gödöllői-dombságban szintén szoros kapcsolatban áll a zöldfelületek védelmével. A természeti környezet önmagában is vonzerővel bír, a stresszes hétköznapokból való kiszakadás egyik eszköze, az ökoturizmus elsősorban a bakancsos turizmussal áll összefüggésben. A gyalogos kirándulás mellett egyéb aktív turisztikai irányok is gyakori rekreációs tevékenységek a térségben a hétvégi turisták körében, úgy, mint a kerékpározás, siklóernyőzés, síelés. A kiránduló területek épp a nagy látogatottság miatt veszthetnek vonzerejükből, mivel sokszor épp a turisták rongálják a környezetet természetkárosítással, szemeteléssel, a kihelyezett eszközök nem rendeltetésszerű használatával. A hétvégi turizmus fenntarthatósága érdekében érdemes több kisebb, felfedezésre váró lehetőséget kínálni a látogatók számára, így a forgalom térbeli koncentrációja mérséklődhet és a természet túlhasználata is elkerülhető. A természeti értékek védelme a környezeti-társadalmi fenntarthatóság szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, így a szemléletformálásnak, a szelíd turizmushoz terelő szolgáltatásoknak kell érvényesülnie a fejlesztések során.

Az ágazat jövedelemtermelő képessége a térségben nagy mértékben koncentrált a Dunakanyarban, azon belül is főként Visegrádon és környezetében, így jelentős fejlesztésekre van szükség a turizmusban ahhoz, hogy a térségi potenciál kiaknázásra kerüljön és a változó vendégigényeknek és az adottságoknak megfelelő turisztikai kínálat jöjjön létre. Ennek érdekében a turisztikai kínálat színesítésére, az attrakciók és a turisztikai szolgáltatások (szabadidős tevékenységek, szállás- és vendéglátóhelyek) színvonalának emelésére, indokolt esetben a szálláshelykapacitások bővítésére, valamint tematikus programok, rendezvények fejlesztésére van szükség. A tartózkodási idő hosszabbításához a tematikus útvonalak kialakítása, hálózatos kapcsolódások működtetése is

hozzájárul, több attrakció meglátogatására, nagyobb területek bejárására ösztönözve a látogatókat, melyhez a helyi adottságokra épülő mikromobilitási lehetőségek infrastrukturális és eszköz biztosítása is elősegíti.

Az ökoturisztikai fejlesztések esetén elsődleges cél a természeti értékek megőrzése és a szelíd turizmus erősítése, a fenntarthatósági alapelvek érvényesítése. A környezeti fenntarthatóság különösen fontos az öko- és aktív turisztikai célterületek esetében, mivel a látogatók gyakran értékalapú döntést hoznak utazásaik során és a természet védelme, autentikus élmények felértékelődnek választásaik során, így hiteles fenntartható szemléletmód képviselése a működésben, szolgáltatás nyújtásában is legyen tetten érhető.
Az agglomeráció megmaradt zöldterületeinek védelme és a gazdaságfejlesztési célra használható területek korlátozott rendelkezésre állása is indokolja, hogy az infrastrukturális fejlesztések első sorban a meglévő szolgáltatások fejlesztésére irányuljanak, továbbá az új létesítmények az elhanyagolt, elhagyatott, barnaövezeti területekre korlátozódjanak.

A fenntarthatóság pénzügyi oldalról is lényeges, a turizmus konjunkturális hatásainak mérséklése és a reziliens (pl. a válságokra és a konjunktúrákra egyaránt rugalmasan reagáló) működési modell működtetése céljából.

Az infrastrukturális beruházások mellett szükséges a partnerség és a térségi marketing megerősítése: branding, tematikus turisztikai termékcsomagok és hálózatok kialakításával, desztinációs szintű együttműködések elősegítésével, innovatív, értékesítést, kommunikációt és kapcsolatokat is érintő beruházásokkal, illetve célzott szakmai képzésekkel.

Az együttműködések több szintű megvalósulása kulcsfontosságú az eredményes turisztikai fejlesztésekhez. A térségi együttműködések egyrészt a desztináció szereplői között, másrészt a Budapest és környéke DMSZ szereplői között is szükségesek. Az érintett szereplők köre is tág: desztinációs szintű együttműködésekben a térség turisztikai desztinációmenedzsment szervezetének vezetésével az önkormányzatok, turisztikai szolgáltatók, turizmusban érintett civil szervezetek és állami szervezetek összefogásával közösen léphetnek fel marketing tevékenységekben, információs és monitoring tevékenységekben, szolgáltatások és rendezvények összehangolásában és a külső szereplőkkel (Budapest, főváros környéki desztinációk) való kapcsolattartásban. Másrészt az egyes turisztikai szereplők közötti összefogások erősítésére is szükség van, komplex turisztikai termékcsomagok és garantált programok kialakításával.

A fejlesztések során kiemelt fontosságú a digitális átállás megvalósítása mind az együttműködések szintjén mind a vendégélmények javítása terén.

- Adatmenedzsment, monitoring: térség turisztikai szereplőinek közös, digitálisan működtetett adatplatformjának létrehozása, adatgyűjtés, -kezelés, -rendszerezés, -elemzés és -értékelés, az adatok alapján szükséges beavatkozások megfogalmazása.

- Információs kommunikációs platformok kialakítása a desztináció szereplői és a külső szereplők közötti kapcsolattartásra, valamint potenciális befektetők számára elérhető információs felület marketing célzattal.
- Vendégek számára információs applikáció kialakítása, vendégkártya működtetése.
- Attrakciók, tematikus túrák esetében okos, interaktív eszközök biztosítása.
- Turisztikai szolgáltatók vállalati digitális átállásának megvalósítása.

Az agglomerációs gyűrűben a Budapestről kiáramló rekreációs turizmust gyakran a települések számára főleg negatív jelenségnek tekintik, csekély pozitív hozadékokkal. Azonban fontos jellemzője a turisztikai fejlesztéseknek, hogy a helyi lakosság életminőségét is javítják, rekreációs lehetőségeket biztosítanak számukra. A turisztikai fejlesztések tervezését ezért a lakosság és a helyi szereplők (civil szervezetek, szolgáltatók) bevonásával szükséges megkezdeni és a lehetőséget kell biztosítani számukra, hogy a fejlesztések megvalósításával és működésével kapcsolatban is elmondhassák meglátásaikat, melyeket a döntéshozók nagy arányban figyelembe is vesznek. Emellett javasolt ösztönzőket is bevezetni a helyiek számára az új létesítmények használatára kedvezményekkel, helyiek számára szervezett programokkal.

A fejlesztések elsődleges célcsoportja a térségbe érkező turisták köre. A fejlesztések hozzájárulnak a lakosság elégedettségéhez, a helyi identitás erősítéséhez. A turisztikai beruházások révén nő az általuk is igénybevehető szolgáltatások köre, a rendezett környezet, rekreációs terek kialakításából a helyi népesség is profitál.
A turizmus integráns, közvetett szolgáltatásai, mint a zöldterületek, közlekedési és kommunális infrastruktúra fejlesztése a lakosság életminőségét is javítja.

Kapcsolódó intézkedések: rekreációs zöldterületek fejlesztése, a turisztikai térségek közlekedési kapcsolatainak javítása, közműszolgáltatások (főként víz- és szennyvíz) fejlesztése.
Egyéb, a TFK felelősségi körén kívül eső fejlesztések:

- RSD revitalizációs projekt megvalósítása
- Fővárosi és agglomerációs Dunai hajózás feltételeinek megteremtése
- Liszt Ferenc N. R. kötöttpályás kapcsolatának biztosítása

Elsősorban standard pályázatos projektek dedikált forráskerettel, hálózatos projektek, nagyobb turisztikai értékek fejlesztése esetében kiemelt projektek.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• A turizmus térbeli koncentrációjának	• Turisztikai szálláshelyek vendégforgalma (fő).	Elsősorban:

oldása, a turizmus szétterítése az agglomerációban. • Turisták tartózkodási idejének hosszabbítása. • Az agglomerációs gyűrűbe érkező látogatók számának növelése a fenntarthatóság figyelembevételével.	• Támogatott turisztikai attrakciók látogatószáma (fő). • Turisztikai szálláshelyeken vendégek átlagos tartózkodási ideje (éjszaka).	Ráckevei Soroksári-Duna térsége, Dunakanyar, Budai-hegység, Pilis, Visegrádi-hegység, Gödöllő és térsége.
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Önkormányzatok. • Állami szervezetek. • Gazdasági szervezetek. • Nonprofit szervezetek.	• Önkormányzatok. • Állami szervezetek. • Gazdasági szervezetek. • Nonprofit szervezetek. • Közintézmények.	• Önkormányzatok. • Állami szervezetek. • Gazdasági szervezetek. • Nonprofit szervezetek. • Közintézmények.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P4.G.4.1. A Budapestre irányuló, döntően külföldi turizmus agglomerációs „szétterítése” és a hosszabb tartózkodási idő feltételeinek javítása P4.G.4.2. RSD turisztikai fejlesztése P4.G.4.3. Dunakanyar térség turisztikai fejlesztése P4.G.4.4. A rekreációs célú hétvégi turizmus feltételeinek és működőképességének javítása P4.G.4.5. A turisztikai kínálat fejlesztése és bővítése a minőségi turizmus növelése érdekében	

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. GAZDASÁGFEJLESZTÉS, VERSENYKÉPESSÉG NÖVELÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P4.G.5. Lakásállomány bővítése a fővárosban a lakhatási válság kezelése és az agglomerációba történő lakosságkiáramlás fékezése céljából**

Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása

A Budapesti Agglomerációban a lakóingatlanok keresleti-kínálati egyensúlya elmozdult, ami jelentősen növeli a lakások árát és számos problémát indukál. Lakásválság kialakulásának a jelei tapasztalhatóak (különösen a fiatalok körében), valamint a fővárosi ingatlanárak jelentős növekedése az egyik motorja az agglomeráció felé történő lakosságkiáramlásnak.

Az ingatlanpiaci keresletet folyamatosan fűti a Közép-Magyarországra történő bel- és külföldi lakosságbeáramlás, valamint a társadalmi változásokra visszavezethető lakásonkénti laksűrűség csökkentés. Az előrejelzések szerint az agglomeráció lakosságszáma 2050-re további ~200 ezer fővel növekedhet. Az igények kielégítéséhez Budapesten a lakások számát 2050-ig további 120 ezerrel indokolt növelni (új építéssel, illetve üresen álló lakások hasznosításával).

Az ingatlanpiaci kínálatot szűkíti az üresen álló lakások magas száma (a 2022. évi népszámlálási adatok alapján 167 ezer lakás, a teljes lakásállomány 16,7%-a), valamint annak a lakáscéltól eltérő hasznosítása (rövid távú ingatlankiadás, szolgáltatási- illetve iroda célú használat). A rövid távú lakáskiadás önálló iparággá nőtte ki magát, ami nem csak Budapesten, de Európa számos országában kihívásokat jelent.
Az UNWTO előrejelzése szerint a turizmus globálisan 2019-2050 között megduplázódik, ami a nemzetközi trendekkel összhangban 2050-re 70 millió vendégéjszakára nőhet Magyarországon. Ennek jelenleg ~33%-át töltik el Budapesten. A vendégéjszakák számának növekedésével párhuzamosan, ha a turizmus centralizáltsága csökken is (a fővároson kívüli turisztikai desztinációk erősödésével) a kereskedelmi vendéglátóhelyek számában akkor is legalább 80-85%-os bővülés várható Közép-Magyarországon 2050-ig. Ez által a vendégágyak száma Budapesten 100 ezerre, Pest Vármegyében 26 ezerre nőhet. A turisztikai igények kiszolgálásához további 45-55 ezer kereskedelmi vendégágy létesítése szükséges Budapesten. Ha a turizmus fejlődésével a kereskedelmi vendégágyak létesítése nem tart lépést, az tovább növeli az airbnb-k iránti igényt.

A statisztikailag üresen álló lakások nem csak rövid távú lakáskiadásra kerül hasznosításra, de igen jelentős a szolgáltatási és a kereskedelmi célú hasznosítás is. A folyamat erősödése tovább szűkíti a lakáskínálatot, a lakáshoz jutást, illetve árnövelő tényezőként is kifejti hatását. Ennek fékezésének – a szabályozási beavatkozásokon túl – eszköze lehet a belvárosban szolgáltatási centrumok kialakítása. Jelentős az üres ingatlanokon belül azon ingatlanok száma is, amelyek állaga leromlott (így nem használható jelenleg), vagy tulajdonviszonyok rendezetlensége, esetlegesen megfelelő motiváció hiánya (befektetési célú vásárlások) akadályozza a hasznosítását. Ezen lakásállomány piaci reintegrációjához szükséges azok pontos felmérése, valamint a hasznosítás irányába ható megfelelő

ösztönzési programok, intézkedések kialakítása. Előzetes becslés alapján az üresen álló lakásállományból 40 000 lakás is visszaintegrálható a lakáspiacra.

Ha az üresen álló lakások visszaintegrációja a fenti volumenben valósul meg (40 000 lakás) és a lakáscéltól eltérő hasznosítás aránya fékeződik, akkor az igények kielégítéséhez a lakásállomány természetes megújításán felül további 80 000 új lakóingatlan létesítése szükséges Budapesten 2050-ig. A főváros lakóterületi tartaléka jelentős (~350 ezer lakóegység) ami ehhez megfelelő területi tartalékot biztosít. Ezen belül is kiemelten fontos a barnamezős területek hasznosítása, ugyanakkor ezek jelentős részénél közlekedési- és infrastruktúrafejlesztés (esetenként kármentesítés) szükséges az ingatlanpiaci bevonásukhoz. A területi tartalékon belül a fejlesztést a tulajdonviszonyok rendezetlensége mellett számos esetben akadályozza a tulajdonosok spekulációs szándéka is (a telekárak növekedését váró szándékos kivárás), amivel jelentős társadalmi kárt okoznak.
Ugyanakkor fontos a keresleti igényeknek megfelelő típusú és elhelyezkedésű építés. Az agglomerációba kiáramló lakosság elsősorban kertkapcsolatos ingatlanokat keres (önálló családi ház, vagy önálló kertrésszel rendelkező zárt beépítésű sorház).
A lakáskínálat további 120 ezer lakóegységgel történő bővítése jelentős fejlesztési igényt jelent, 6500-7000 Mrd. forrás bevonását köz-, magán- és piaci szférából.

A fentiek alapján az agglomerációs gyűrűbe történő lakosságkiáramlás fékezése, a lakhatási válság kezelése érdekében a főváros vonatkozásában:

- el kell kerülni a rövid távú lakáscélú kiadásra hasznosított lakások számának további kiugró növekedését;
- fékezni szükséges a lakásoknak a lakás céltól eltérő célú (szolgáltatási) használatának növekedését;
- az üresen álló lakásállományból 40 000 lakás reintegrációja szükséges;
- a lakásállomány természetes megújításán felül Budapesten – a piaci igényekhez igazodó típusokban és szerkezetben – további 80 ezer új lakóegység létesítése szükséges.

A tervezett célokhoz az alábbi beavatkozások végrehajtása indokolt:

a) Szabályozási (esetlegesen adózási) eszközökkel a rövid távú hasznosítás leszabályozása.
b) A rövid távú lakáskiadási igény növekedésének ellensúlyozásához, a turizmus fejlődéséhez igazodóan a fővárosban a kereskedelmi szálláshelyek számának jelentős növelése.
c) A lakáscéltól eltérő hasznosítás további növekedésének fékezése érdekében szolgáltatói centrumok létesítése a belvárosban.
d) Az üresen álló lakásállomány pontos felmérése, az ingatlanpiacra történő reintegrációjuk ösztönzése szabályozási (esetlegesen adózási) eszközökkel, valamint felújításukat ösztönző támogatásokkal.
e) A barnamezős területek hasznosításának ösztönzésére komplex fejlesztési programok kialakítása, ami magában foglalja az infrastruktúra fejlesztést is.

f) Az üresen álló, fejlesztési célú területeken a beruházások megkezdésének elősegítése szabályozási és pénzügyi (esetlegesen adózási) eszközökkel.
g) Lakásépítésekhez, lakásvásárláshoz nyújtott pénzügyi ösztönzők biztosítása.
h) Lakóingatlan fejlesztésekhez szükséges forrásbevonás növelése támogatási programokkal, tőke-és pénzügyi támogatási konstrukciókkal.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
a) rövid távú lakáskiadások számának szinten tartása; b) kereskedelmi szálláshelyek férőhely-bővítése; c) lakások szolgáltatási- és iroda célú hasznosítása növekedésének fékeződése; d) üresen álló lakóingatlanok piaci reintegrációja; e) lakásszám bővítés új lakóingatlanok létesítésével.	a) rövid távú lakáscélra kiadott lakások száma 12.000 körül stabilizálódik a fővárosban; b) kereskedelmi szálláshelyek vendégágy-száma 2050-ig további 45-50000 bővül; c) lakóingatlant szolgáltatási-, kereskedelmi- és iroda célra 2050-ig legfeljebb a lakásállomány további 4%-áig vesznek igénybe; d) 40 ezer jelenleg üresen álló lakás felújítása, ismételt használatba vétele a fővárosban; e) lakásszám 80 ezer lakással történő bővítése a fővárosban új lakóingatlanok építésével.	Budapest
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Lakás tulajdonosok. • Kereskedelmi szálláshelyek. • Építőipar. • Ingatlan-tulajdonsok.	KKV-k, nagyvállalatok (építőipar), pénz- és tőkepiaci szereplők, minisztériumok, Budapest Főváros, valamint kerületi Önkormányzatok.	• Magyar Kereskedelmi és Iparkamara. • Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara. • Magyar Turisztikai Ügynökség.

		• Aktív Magyarország Fejlesztési Központ.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P4.G.5.1. Szabályozási (esetlegesen adózási) eszközökkel a rövid távú hasznosítás leszabályozása. P4.G.5.2. A rövid távú lakáskiadási igény növekedésének ellensúlyozásához, a turizmus fejlődéséhez igazodóan a fővárosban a kereskedelmi szálláshelyek számának jelentős növelése. P4.G.5.3. A lakáscéltól eltérő hasznosítás további növekedésének fékezése érdekében szolgáltatói centrumok létesítése a belvárosban. P4.G.5.4. Az üresen álló lakásállomány pontos felmérése, az ingatlanpiacra történő reintegrációjuk ösztönzése szabályozási (esetlegesen adózási) eszközökkel, valamint felújításukat ösztönző támogatásokkal. P4.G.5.5. A barnamezős területek hasznosításának ösztönzésére komplex fejlesztési programok kialakítása, ami magában foglalja az infrastruktúra fejlesztést is. P4.G.5.6. Az üresen álló, fejlesztési célú területeken a beruházások megkezdésének elősegítése szabályozási és pénzügyi (esetlegesen adózási) eszközökkel. P4.G.5.7. Magánszemélyek részére lakásvásárláshoz pénzügyi ösztönzők biztosítása. P4.G.5.8. Lakóingatlan fejlesztésekhez szükséges forrásbevonás növelése támogatási programokkal, tőke-és pénzügyi támogatási konstrukciókkal.	

P.5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatás fejlesztése – Intézkedéscsoportok

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. HUMÁN INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖZSZOLGÁLATÁS FEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P5.H.1. A települési szerepkörnek megfelelő oktatási és nevelési intézményi kapacitások (infrastruktúra és humán erőforrás) és szolgáltatásformák biztosítása a Budapesti Agglomerációban**
Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása	
Az oktatási nevelési szolgáltatások terén az állam szerepe megerősödött, az önkormányzatok hatásköre szűkült, miközben az egyházak, valamint a piaci szolgáltatók jelenléte és befolyása nőtt. Ez különösen Budapesten érvényes, de mára már az agglomeráció egyes zónáiban (pl. Nyugati, Észak-nyugati szektor) is átható a diverzifikáció. A Budapesti Agglomeráció az alap- és középfokú oktatás intézmények (óvodák és iskolák) aggregált igényekhez mért összes kapacitása megfelelő. A probléma a területi eloszlás terén jelentkezik, ami leginkább a kapacitáskihasználtság területi adataiban mutatkozik meg. Területi anomáliák főleg az óvodai (és a bölcsődei) ellátás esetében tapasztalhatók, az agglomerációs átlaghoz képest pl. a Déli szektorban találunk több olyan települést, ahol telítettek ill. túltelítettek az óvodák (2024). Budapest lakóterületeinek legnagyobb része óvodával és általános iskolával jól ellátott. Jellemző a budapesti óvodák és iskolák ingázó távolságokból történő igénybevétele, praktikus (szülő ingázik) és minőségi okokból. Az óvodák vonatkozásában az agglomerációs gyűrűn belül új kapacitások jöttek létre, és sok intézmény megújult. Az energetikai célú fejlesztések leginkább a szigetelést és a fűtési rendszerek korszerűsítését jelentették. Míg a szoláris energia hasznosítása terjedőben van, az integrált adat-alapú épületirányítás csak ritkán jelenik meg. Az általános iskolák vonatkozásában nem indult átfogó intézmény felújítási, kapacitásbővítési program. Jelentős számú intézmény szorul fejlesztésre a modern oktatás támasztotta igényeknek való megfelelés érdekében. A vándorlási célterületek átrendeződése miatt új intézmény építése és a meglévő bővítése főként a Déli és Délkeleti ill. Keleti szektorban merült fel. Változatlanul hiányosságok mutatkoznak az oktatási nevelési intézmények sportolást szolgáló és rekreációs célú infrastruktúrájának megújulását tekintve, ami források szűkössége miatt gyakran ott sem valósult meg, ahol beavatkozás történt az épület infrastruktúra vonatkozásában. Az agglomeráción belül a középfokú oktatást jelentős budapesti túlsúly, azon belül is erős pesti belvárosi koncentráció jellemzi, és itt találhatók az ország „csúcs” gimnáziumai. A Pest vármegyei agglomerációs gyűrűben a Budapesti Agglomeráció középfokú intézményeinek (ugyan típusonként eltérően) cca. egyötöde működik.	

A felsőfokú oktatást tekintve Budapest egyértelműen az ország felsőfokú oktatási központja, ellátási körzete az egész országra és nemzetközi szintre is kiterjed. A kollégiumi férőhelyek hiánya jelentős. A téma elsősorban a munkaerőpiaci fejlesztések intézkedés alatt kerül tárgyalásra.
Összességében az agglomerációban mind az önkormányzati, mind az állami fenntartású oktatás nevelési intézményeknél esetében számottevő a felújítások, a fenntarthatóságot támogató és komplex módon megközelítő, valamint sportolási, rekreációs célú beruházások iránti igény. Az intézményrendszer infrastruktúrája energetikai szempontból többségében még mindig elavult. Az intézményrendszer rugalmasságát is növelni szükséges az igények gyors és gyakran nehezen kiszámítható változása miatt.

Miközben a közszolgáltatások állami centralizációja erősödött a P5H.1.1 pontban tett utalás szerint az országoshoz képest markánsabban átalakult az oktatási nevelési szolgáltatásban részvevő intézmények fenntartó szerinti belső megoszlása.

Az erősen diverzifikált kereslet mellett az oktatás és nevelés terén is jelen van és meghatározó a verseny, ami az agglomerációs viszonylatban meglehetősen kiélezett. A verseny nem csupán a magán- és közfinanszírozású szoltáltatások között jelentkezik, hanem a közfinanszírozott intézmények körében is jellemző.
Az intézményi feladatellátásban a fejlesztések és az igények gyakran nincsenek összhangban, az erőforrások szétaprózódtak, és gyakran hiányzik a szolgáltatási szemlélet.
A magán- és közszféra humán szolgáltatásai között munkaerő-elszívás figyelhető meg. A közfinanszírozott oktatási nevelési intézmények között kisebb mértékű bérkülönbséget eredményező kiegészítés is ok lehet az intézmények közötti mozgásra. Ez leginkább az óvodai nevelés és középfokú oktatás keretében jellemző. Felértékelődik a járulékos tudás, a folyamatos önképzés és szervezett továbbképzéseken történő részvétel, amelyek új lehetőségeket nyitnak meg a pedagógusok és szakemberek számára. Akik lépést tartanak az elvárásokkal nyomon követik az intézményi fejlesztéseket is és olyan helyekre mennek, ahol intézményi infrastruktúra folyamatos karbantartása és fejlesztése szemmel látható a munkavállalók számára is, akiknek a pénzbeni juttatások mellett, a munkakörülmények is egyre fontosabbak.
Az oktatási nevelési intézmények fokozottan figyelnek az azokat igénybe vevők elégedettség mérésére, az igények folyamatos monitorozására, amiből aggregált szinten térségi következtetések is levonhatók és a településközi viszonylatban bonyolódó feladatszervezés is lehetségessé válik.
A jövendő munkavállalási lehetőségeket is szem előtt tartó igényekre való odafigyelés az adatalapú feladattervezés egyik fontos eleme. A speciális oktatási nevelési igények, valamint az erősödő pályaorientációs megalapozás indokolttá teszi az intézmények már jelenleg is széles körben kiterjedt ágazat-közi kapcsolatainak továbbfejlesztését.

Összességében megállapítható, hogy az intézményi infrastruktúrák fejlesztése mellett szükséges az oktatási nevelési intézmények működésének professzionalizálása, hatékonyabbá tétele a vonzerő

fokozása és a versenyképesség megőrzése érdekében. A térségi szemlélet alkalmazásával pedig fontos a feladatracionalizálás, túlfejlesztések elkerülése és a térségi szintű feladatszervezés megvalósítása egyes intézménycsoportok sajátosságaink figyelembevételével. A versenyelőnyt jelentő magát folyamatosan fejlesztő humán erőforrás elérése egyre kritikusabb, sokféle ösztönző (nem csak anyagi!) együttes alkalmazása szükséges.

Miközben a települési önkormányzatok mozgástere az alap- és középfokú oktatás nevelés terén csökkent, gyakran ők szembesülnek a gyorsan változó környezetben felnövő fiatalok korábbitól erősen eltérő napi kihívásainak következményeivel. Ezek a motivációvesztés, korai iskolaelhagyás, munkanélküliség, aminek szellemi fizikai lecsúszás, drogfüggőség, szélsőséges esetben a bűnözésre való hajlam növekedése a következménye stb. A probléma összetett és nem csupán a szerény anyagi lehetőségekkel rendelkező fiatalokat érinti. Ugyanakkor mivel ennek a csoportnak az érintettsége felülreprezentált az esélyegyenlőség biztosításának fontos szerepe van a megoldás megtalálásában.

A Budapesti Agglomerációban a jó életlehetőségeket biztosító magas képzettség eléréséhez az intézményi háttérfeltételek biztosítottak, a közép- és felsőfokú oktatás magas színvonalú. Ugyanakkor ezek elérhetősége nem adott minden fiatalkorú számára. Az országosnál magasabb jövedelmek jelentősebb jövedelemkülönbséget takarnak és nagy a lecsúszás veszélye. A fiatalok jelentik a jövő munkaerejét, amihez a Budapesti Agglomeráció országos léptékben is kiemelkedő lehetőségeket kínál. Mindeközben talán korábban soha nem volt ennyire fontos az egyenlő esélyek biztosítása a boldoguláshoz, ami a megfelelő testre szabott oktatási nevelési szolgáltatásoknál kezdődik és inter-szektorális megközelítést kíván.

Az iskolai szegregáció különböző fenntartók esetében eltérő, és sok esetben hiányoznak az integrált oktatási, foglalkoztatási és szociálpolitikai fejlesztések is, amelyeket azonban a törvényi szabályozás előír.

Statisztikával kevéssé megfogható jelenség a kallódó fiatalok léte, akik elvesznek nemcsak a munkaerőpiac, de gyakran saját családjaik számára is. Jellemző körükben a drogfogyasztás és esetlenként a bűnözés is. A probléma nem kizárólag a társadalom perifériájára szorult, szegregációval elszenvedő fiatalokat jellemzi (lecsúszott ill. állami gondozásban nevelkedett), hanem a jobb társadalmi helyzetűeket is. A motiváltalan, közösségen kívül rekedt fiatalok minden társadalmi csoportban megjelennek. A jelenségre a budapesti, és az agglomerációs településvezetők is felhívták a figyelmet. A problémával szembesülő vezetők és szakamberek is az integrált megközelítésben látják a megoldást, ahol az oktatási nevelési intézmények kiemelt szerepe mellett a motiváló, iskolán kívüli és szabadidős aktivitás pl. sport, kreatív tevékenységek, közösségi akciók is előtérbe kerülnek.
A kérdéskörrel a P5.H3. és P5.H4 intézkedéscsoportokban kerültek megfogalmazásra beavatkozási lehetőségek.

Az intézkedéscsoportban javasolt beavatkozások:

- Tekintettel a demográfiai helyzetre és a mennyiségi vs. minőségi fejlesztési szükségletek tartalmi/minőségi irányba történő elmozdulására jelentősebb kapacitásbővítő és új intézmények létrehozását, építését célzó fejlesztések csak rendkívül indokolt esetben javasoltak a Budapesti Agglomeráció területén. Fontos, hogy - a jogszabályi keretek figyelembevételével - az egyes intézménytípusok (pl. óvodák és a gyermekjóléti szolgáltatásként működő bölcsődék is (lásd: P5H3.1) összehangolják kapacitáskihasználtságukat. A kapacitásbővítés indokolt lehet pl. a jelenleg magasabb arányú lakossági beáramlást tapasztaló és ezzel párhuzamosan telítettebb intézményekkel bíró Déli agglomerációs szektorban.
- Amennyiben indokolt új intézmények létrehozása ill. a meglévők más telephelyen történő kapacitás fejlesztése az alapfokú ellátás intézményi feltételeinek biztosítását és kereteit már a tervezés idején figyelembe kell venni. Új intézmény (általános iskola) építése és a meglévő bővítése elsősorban a Déli és Délkeleti ill. Keleti szektorban merült fel, mint fejlesztési igény[21], ugyanakkor a még kevéssé kiemelt célterületeken – mint pl. Őrbottyán – is létezik a bővítés / új építés terve.
- Az oktatás nevelés területén az agglomerációban (is) szükséges teret biztosítani az alternatív (nem állami) szektornak, egyrészt a speciális nevelési igényekre történő reagálás, a kínálat kiterjesztése és a kapacitások általános bővítése érdekében. Ilyen helyi fejlesztési tervek Biatorbágy és Szigetszentmiklós kapcsán fogalmazódtak meg (református egyházi iskola).
- A közszféra fenntartásában működő szolgáltatások épületállományának jelentős része felújítást, korszerűsítést igényel, melyet az energiahatékonysági tényezők és akadálymentesítési követelmények figyelembevételével kell végrehajtani. Energiatakarékossági beruházásokkal fenntarthatóbbá válnak az intézmények, kisebb terhet jelentenek fenntartóiknak, különösen akkor, ha a beruházások és fejlesztések integrált módon, valamint térségi szemlélettel és tervezésben valósulnak meg. Fontos, hogy az energetikai megújítás eredményeként előtérbe kerüljenek az alternatív energiaforrások és komplex adat-vezérelt épületirányítási rendszerek kerüljenek kiépítésre, a fejlesztések nyomán az intézmények lehetőség szerint települési, térségi integrált „smart grid” rendszer részeként működjenek.
- Minden intézmény vonatkozásában szükség van a sportolás helyszíneinek megújítására, bővítésére (kültéri sportpályák, tornatermek, csarnokok, uszodák), az iskolai szabad terek minőségi, zöldfelület növelő átalakítására. Ez különösen hangsúlyos Budapest belső kerületeinek intézményei esetében. Az új intézményi fejlesztések során a zöldterületekhez (parkok) való kapcsolatot kell kialakítani, a gyors elérhetőséget is figyelembe véve. A fenntartásra felkészült agglomerációs városok, mint Törökbálint és Dunaharaszti konkrét komplex fejlesztési tervekkel rendelkeznek lakosságuk ellátása érdekében.

[21] Az önkormányzati kérdőíves felmérés keretében Dunaharaszti (Déli szektor), Gyömrő (Délkeleti szektor) Kistarcsa (Keleti szektor) települések jelezték ilyen jellegű fejlesztési igényüket.

- Speciális nevelési igényű gyermekek ellátását végző intézmények egyenletesebb területi lefedettsége és kapacitásbővítése válik egyre inkább indokolttá. [22]
- Szükséges az ellátási hiányok (területi-, eszköz/infrastruktúra, szakember hiány) megszüntetésére irányuló eszközök közös kidolgozása, koordináció és a közös érdekérvényesítés biztosítása, különös tekintettel az adatalapú döntéshozás erősítésére.
- Fontos az egyes közszolgáltatások (ez esetben az oktatás, nevelés) tudatos tervezése (service design), amely települési közszolgáltatási és szektorálisan térségi szinten is megvalósítható. Az emberközpontú szolgáltatástervezés (service design módszertan alkalmazása, adatalapú döntéselőkészítés és döntéshozás), az igények folyamatos mérését és a célcsoportok bevonásával történő fejlesztések tervezését és végrehajtását (kooperáció és kollaboráció) jelenti. Mindezek megvalósításához lényeges, hogy az önkormányzatok rendelkezzenek a megfelelő a speciális módszertani ismeretekkel bíró, szolgáltatás szervezés terén jártas és ilyen dedikált munkakörben dolgozó személlyel.
- A gyorsan változó környezetben szükségessé vált a rugalmasság, a gyors reakcióképesség és az egyre inkább egyedi igényeknek való megfelelés, ami felborítja a korábbi szolgáltatási/működési rendet. Szükséges a speciális szükségletekre történő reagálás képességének növelése, ami a versenyhelyzetben a piaci szolgáltatók mellett a közszférában is terjed. Ez magában foglal olyan tényezőket, mint a speciális szaktudással (is) rendelkező humán erőforrás rendelkezésre állása, szükség szerinti egyéni fejlesztési utak kidolgozása belső erőforrások használatával, illetve súlyosabb esetekben a szakszolgálatok igénybevételével.
- A nevelés oktatás terén az agilitás fokozható az interszektorális együttműködések fokozásával: kiemelten a kulturális, szociális, egészségügyi (mentálhigiénés, prevenciós), bűnmegelőzési intézményekkel, valamint az iskolán kívüli elfoglaltságok biztosításában nagy szerepet játszó civilekkel, pl. sportegyesületekkel. (lásd P5.H.1.3)
- A speciális szükségletekre történő reagálás képességének erősítésében az oktatási nevelési intézményeknek jelentős a szerepe (fenntartótól függetlenül), ami ki kell egészüljön egy ennél átfogóbb integrált megközelítéssel. Jó esetben az önkormányzatok kötelezően előállított Esélyegyenlőségi programja kiterjedten foglalkozik az ifjúságvédelemmel és programot kínál a súlyos problémák (drogfogyasztás) mellett az ehhez vezető okok kezelésére is ugyanakkor a beavatkozások térségi (járási, mikró-térségi) szintű megközelítése (stratégiája) fontos, a következetes és fenntartható megvalósításhoz.
- Az esélyegyenlőség elősegítése érdekében alapvető a lemorzsolódást és szegregációt csökkentő és felzárkóztatást növelő esélykiegyenlítő eszközök használata (szakemberek biztosítása és képzése, intézményekhez plusz kapacitások biztosítása, iskola-előkészítő programok, alapfokú végzettség megszerzésének támogatása, szocio-kulturális hátrányokat csökkentő beavatkozások stb.).

[22] Ilyen hiánypótló létesítmény a Déli szektorban Szigetszentmiklósi Konduktív Óvoda és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Dunavarsányban épülő új iskolája (forrás: önkormányzati kérdőíves felmérés (2025))

- Ehhez szükséges az önkormányzati szolgáltatások bővítése, valamint kiterjedt együttműködések kiépítése nem csak a szakszolgálatokkal, de pl. a szabadidő hasznos eltöltésére programokat kínáló civil szervezetekkel (sport, hobbi, szabadidő). Az egészséges életvitel alapvető eleme a rendszeres testmozgás, ezért az aktív életmódhoz szükséges feltételrendszer megteremtése, a tömegsport intézményi és infrastrukturális hátterének kialakítása valósul meg a beavatkozás kapcsán.
- Együttműködésen alapuló drogprevenciós programok kidolgozása és végrehajtása. Az érintett szakmai szereplők szoros együttműködése az intézkedések hatékonyságának növeléséhez és a közösségi támogatás biztosításához elengedhetetlen. A beavatkozás keretében fontos, hogy olyan országos programok megvalósítását támogassák a területi szereplők, melyek az iskolarendszeren kívüli nem formális és informális tanulásban, tanításban nyújtanak segítséget. Ezen intézmények képesek lehetnek a munkaerő-piacon lévők, illetve az oda belépni kívánó munkavállalók esélyét növelni a jobb foglalkoztatási feltételek eléréséhez képzéseik és a tudás megszerzését támogató szolgáltatásaik révén. Egyedi szolgáltatástartalmak fejlesztése javasolt az érintett intézményekben.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Fenntarthatóbb intézmények jönnek létre, mely hozzájárul az EU hosszú távú céljához, az energiafüggőség csökkentéséhez. • A beavatkozás keretében javul a gyermekek magas minőségű, a kor követelményeinek megfelelő oktatási-nevelési feltételekhez, infrastruktúrához való hozzáférése. • A szervezet- és feladattervezés modelljeinek alkalmazása az intézmények agilitásának fejlődését eredményezi. • Az intézkedés keretében javul a gyermekek kor követelményeinek megfelelő oktatási-nevelési feltételekhez, infrastruktúrához való hozzáférése. • A jó minőségű és sajátos igényekre is rugalmasan reagáló alapfokú oktatási nevelési ellátás elősegíti a	• Megújult vagy újonnan létrehozott sport infrastruktúrák száma (db). • Megújult vagy újonnan létrehozott sport infrastruktúrák száma • Smart épületirányítási rendszer által működtetett oktatási és nevelési intézmények száma • Szolgáltatás tervezés módszertanát alkalmazó oktatási és nevelési intézmények száma (db). • Esélyegyenlőséget támogató akciók/programok száma az oktatási és nevelési intézményekben (db). • Drogprevenciós események száma oktatási és nevelési intézményekben (db esemény/év).	A Budapesti Agglomeráció területe.

megalapozott középfokú iskolaválasztást későbbi munkavállalás, munkába állást segíti. • A fejlesztések közvetve a gazdaság erősödéséhez is hozzájárulnak. • Iskolarendszeren kívüli oktatás, képzés, önképzés elfogadottabbá válik, a képzésekben résztvevők elhelyezkedési esélyei javulnak. • Az iskolán kívüli kulturális és sport tevékenységekbe való bevonódással a fiatalok és általában a lakosság, egészségi állapota és stressztűrő képessége, motiváltsága javul, ami pozitívan hat a gazdaság teljesítőképességére.		
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Oktatási nevelési intézmények. • Önkormányzatok. • Óvodák. • Tankerület / általános iskolák, gimnáziumok.	• Oktatási nevelési célú tevékenységet folytató civil szervezetek. • Egyházak és intézményeik • Egyéb fenntartású intézmények.	
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P5.H.1.1. Oktatási nevelési szolgáltatások intézményeinek fenntarthatósági szempontú, épületmodernizációs és kiegyensúlyozott kapacitásnövelési célú fejlesztése– különös tekintettel a dinamikusan növekvő agglomerációs szektorok intézményeire. P5.H.1.2 Az oktatási és nevelés intézmények hatékony szolgáltatás-szervezése – munkaerőpiac orientációs, ifjúságvédelmi célú inter-szektorális kapcsolatok építése P5.H.1.3 A fiatalok – mint munkaerőpiaci szempontból kulcsfontosságú, egyben veszélyeztetett célcsoport – integrált megközelítésű támogatása	

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. HUMÁN INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖZSZOLGÁLTATÁS FEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával**

Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása

A Budapesti Agglomeráció lakosságáról általában elmondható, hogy az életkilátások kedvezőbben alakulnak, mint az ország keleti, elmaradottabb régióiban. Budapesten a születéskor várható élettartam: férfiaknál kb. 74,3 év, nőknél 80,1 év, ezzel a lista élén áll a magyar vármegyék között. Ugyanakkor, a halandóság erősen területfüggő: a pesti belső kerületek és külső agglomeráció között akár 10 év különbség is lehet az agglomeráció javára. Ezzel együtt számos krónikus betegség érinti a felnőtt lakosságot és jelentősek az életmódbeli kockázatok (pl. elhízás, dohányzás, stressz). Az egyenlőtlenségek belülről is markánsak (kerületi különbségek). A fővárosi lakosok körében az elhízás aránya jelentős: fiatalkorú férfiaknál kb. 30%, nők esetén kb. 10%, középkorú népesség körében ez az arány nőknél 50%, férfiaknál 60%.
Jellemző probléma gyermek korúak kóros elhízása a mozgáshiányos életmódból eredően.

Az egészségesebb agglomerációs társadalom érdekében egyre hangsúlyosabb szerepet kell, hogy kapjon a megelőzés (prevenció). Ez azt jelenti, hogy eredményesebben lehet fenntartani egy egészséges társadalmat a rendszeres egészségügyi szűrővizsgálatok elvégzésével, az egészséges táplálkozás és a rendszeres testmozgás népszerűsítésével, valamint a lelki állapot kiegyensúlyozottságára való odafigyeléssel, mint a már kialakult betegségek kezelésével. A szűrővizsgálatok elérhetők, de nem egyforma eséllyel, különösen a kisebb települések idős lakossága számára nehezen hozzáférhetők. Jellemző továbbá, hogy a kevéssé felvilágosult csoportok körében nem épült be a hétköznapokba a szűrővizsgálatok igénybevétele – ez különösen Budapest hátrányosabb helyzetű népességet koncentráló kerületeiben tipikus.

Intézményi ellátottságát tekintve Budapest kiemelkedő az országban: sok egyetemi klinika, szakrendelő és kórház található itt, jelentős kapacitással. Az alapellátás esetében a rendszer túlterhelt, különösen a háziorvosok esetében, és az agglomerációs gyűrű településein a népesség növekedése tovább fokozza az ellátórendszer terheltségét.
Az agglomeráció településein – különösen gyors népességnövekedés esetén – gyakran nem követi az infrastruktúra és a szolgáltatások a megnövekvő igényeket. Problémát jelent a háziorvosok és a képzett asszisztensek nem elégséges száma. Gyakoriak a betöltetlen háziorvosi praxisok. A házi gyermekorvosok hiánya az egyik legégetőbb probléma.

A Budapesti Agglomeráció fekvőbeteg-ellátásának helyzete összetett és kihívásokkal teli. Míg Budapest magas szintű kapacitásokkal és országos jelentőségű egészségügyi intézményekkel rendelkezik, addig az agglomerációs településeken hiányos ellátási struktúra, korlátozott hozzáférés és területi egyenlőtlenségek jellemzők. A fekvőbeteg-ellátás központja továbbra is Budapest, ahol az

országos, vármegyei, városi szintű kórházak is működnek (pl. SOTE klinikák, Dél-pesti Centrumkórház, Honvédkórház stb.). Egyes agglomerációs városokban (pl. Vác, Gödöllő, Érd) működnek kisebb városi kórházak vagy szakrendelők, de ezek jellemzően nem nyújtanak teljes spektrumú fekvőbeteg-ellátást – a lakosság az ellátásért a fővárosba utazik. Gyakori a szakorvosok hiánya.

Az agglomeráció népessége folyamatosan nő, miközben az egészségügyi infrastruktúra nem bővült ezzel arányosan. A fővárosi kórházak ellátási területe jóval túlmutat Budapest határain: az agglomerációs betegek is ide kerülnek, ami jelentős túlterheltséget okoz, különösen a sürgősségi és belgyógyászati osztályokon.
A jelenlegi fejlesztések elsősorban Budapestet érintik, az agglomerációs kórházi hálózat az állagmegóvás, karbantartás, felújítások, fejlesztések tekintetében fokozottabban támogatandó.

Az egészségmegőrzést támogató infrastruktúrák vagy fejlesztésre szoruló állapotúak, vagy árfekvésük miatt korlátozottan hozzáférhetők (pl. agglomerációban (és a fővárosban) elérhető gyógy- és termálfürdők nyújtotta szolgáltatások). Az egészségmegőrzés szempontjából fontos szerepet betöltő tömegsport számára nem áll rendelkezésre megfelelő minőségű és mennyiségű terület és létesítmény az agglomerációban.

Az intézkedéscsoporton belül javasolt beavatkozások:

- A háziorvosok hiányára megoldást jelenthet az orvosok lakhatási és utazási költségeinek támogatása. Budapest közelsége jelentős vonzerővé válhat további orvosok vonzásához az agglomerációba, kiegészülve a térség településein elérhető oktatási, kereskedelmi, kulturális, üzleti és rekreációs szolgáltatásszínvonal emelésével.
- Fontos lépés az alapellátás intézményeinek felújítása és bővítése, energetikai fejlesztése. A fejlesztési szükségleteknek nincs területi mintázata, azok nincsenek összefüggésben a területi fejlettségbeni különbségekkel.
- Szükséges lépés az agglomeráció nagyobb településein (Vác, Dunaharaszti, Kistarcsa) már meglévő, fekvőbeteg-ellátást biztosító intézmények felújítása, felszereltségük és az ellátási színvonal javítása, továbbá decentralizált kórházi kapacitások kialakítása az agglomerációban – ez rendkívül sürgető Érden és Dunakeszin a népességszám gyors gyarapodása miatt.
- Indokolt sürgősségi ellátó pontok kiépítése a nagyobb agglomerációs településeken.
- Mentőállomások fejlesztése fontos a szolgáltatást biztosító települések és ellátási körzetük számára. Az agglomerációs gyűrűben igényként felmerülő fejlesztések Dunakeszi, Szigetszentmiklós, Szentendre, Gödöllő városokhoz köthetők az önkormányzati kérdőíves felmérés alapján.
- A távmedicina szolgáltatások integrálása a normál ellátási rendszerbe, ami jelentősen segítheti a Budapesti Agglomeráció egészségügyi ellátásának hozzáférhetőségét, gyorsaságát és hatékonyságát, a kapacitáshiányosságok részben pótolhatók különösen a krónikus betegek ellátása és beavatkozásokat követő utánkövetés terén.

- Nagy hangsúlyt kell fektetni az egészség életmódra és egészségmegőrzésre sarkalló lakossági szemléletformálásra. Ehhez különféle eszközök és módszerek használata javasolt az egyes célcsoportok szerint. A különféle betegségek kialakulásának megelőzésére, fontos feladat az egészséges életmód terjesztése, célzott tanácsadás melyben nagy hangsúlyt kap az egészséges és változatos táplálkozásra és a rendszeres testmozgásra való odafigyelés. Ez a szemléletformálásra különösen hangsúlyos kell legyen Budapesten – különösen annak hátrányosabb helyzetű népességet koncentráló kerületeiben, ahol a várható élettartam alacsonyabb, mint az agglomerációs gyűrűben.
- Az egészségtudatos életmód elsajátítása kiemelten fontos gyermekkorban, mert így a diákok már fiatalon hozzászoknak a megfelelő étkezési szokások betartásához és a rendszeres testmozgáshoz. Szükséges a diáksport támogatása, az iskolai testnevelés feltételeinek javítása, a tornatermek felszereltségének fejlesztése.
- A komoly egészségi ártalmak megelőzésében kulcsfontossággal bír a diagnózis mielőbbi felállítása és a beavatkozások korai megkezdése a gyógyuláshoz szükséges szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatása mellett (ld. betegút szervezése). Ezért is jelentősek a leggyakoribb halálesetekhez vezető betegségek megelőzését segítő, lakóhely közelében elvégzendő szűrővizsgálatok, melyek népszerűsítése a szegregációval vagy annak veszélyével érintett területeken elsődleges. Ennek a tevékenységnek a megerősítése tehát a fővárosban és különösen annak hátrányosabb helyzetű népességet koncentráló kerületeiben indokolt. Az egyes ellátóhelyekhez kötött szűrővizsgálatok mellett indokolt mobil szűrőbuszok üzemeltetése is, amely a kisebb településeken teszik elérhetővé a szolgáltatást főleg a kevéssé mobil, főleg időskorú lakosság számára.
- A már kialakult mozgásszervi, reumás, bőrgyógyászati, nőgyógyászati, idegrendszeri, légzőszervi megbetegedésektől és gerincproblémáktól szenvedő térségi lakosság rehabilitációjának eredményességéhez és hatékonyságához nagyban hozzájárulhatnak az agglomerációban (és a fővárosban) elérhető gyógy- és termálfürdők nyújtotta szolgáltatások, ezzel segítve mielőbbi felépülésüket és az agglomerációs társadalom egészségügyi állapotának további javulását. Szükséges ezek egyenlő esélyű elérhetőségének biztosítása.
- A meglévő tömegsport számára fenntartott infrastruktúrát általában sportegyesületek, intézmények veszik igénybe, így a szabadidő eltöltése alatt végzett hobbi sporttevékenységek számára kevés szabad terület áll rendelkezésre, fontos ezeknek a lehetőségeknek a kiterjesztése az agglomeráció minden településén.
- Fontos, hogy az oktatási nevelési intézmények sportinfrastruktúrája nyitott legyen a szülők számára is bizonyos időszakokban – lényeges az oktatási és egészségügyi intézmények, valamint az önkormányzatok együttműködése a személetformálás hatékonyságának növelése érdekében.

Az intézkedéscsoport három intézkedésből áll: az első intézkedés az alapellátás problematikáját dolgozza fel, amiben elemzésre kerül a telemedicina lehetősége is mint kiegészítő és helyettesítő megoldás. A második intézkedés az agglomeráció fekvőbeteg ellátásával foglalkozik, aminek

kiegyensúlyozatlan kapacitásai komoly budapesti leterheltséget okoznak. A harmadik intézkedés a prevenció, a szűrővizsgálatok és a rehabilitáció alternatív lehetőségeit tárják fel és jelentős hangsúlyt fektetnek az életmódot érintő személetváltás szükségességére az agglomerációban, annak is társadalmilag alacsonyabb státuszú, így veszélyeztetettebb területein.

Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése szoros és többirányú kapcsolatban áll a humán közszolgáltatások fejlesztésével. Az egészségügyi rendszer a humán közszolgáltatások egyik alappillére – a hatékony, hozzáférhető, méltányos egészségügyi ellátás nélkülözhetetlen a lakosság jólétéhez, munkaképességéhez és társadalmi aktivitásához. Emellett az egészségügyi rendszer fejlesztése multiplikatív hatással van más humán területekre is, mint az oktatás, szociális ellátás és közösségi szolgáltatások.

A telemedicina eszközrendszere szabályozott – a Covid időszakban bevezették és részletezték a távkonzultációs formákat, meghatározták a minimumfeltételeket, eljárásrendet és a NEAK finanszírozás lehetőségét anélkül, hogy a beteg megjelenne. Tehát a távmedicina alapvető szabályozása, mint feltétel adott hazai viszonylatban.

A fekvőbeteg ellátás országos szervezése a szakpolitikai döntések tárgyát képezi. A szaktárca dönt egyes kapacitásszűkítő vagy bővítő lépésekről konkrét esetekben.
Az alapellátás esetében inkább a standard projektek kerülnek előtérbe, míg a fekvőbeteg ellátás és szakellátás fejlesztése már megkívánja a kiemelt és nagyprojekt kategóriákat.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Testileg és lelkileg is egészségesebb agglomerációs társadalom. • Az agglomeráció területén elérhető egészségügyi alap- és szakellátás igénybevételének csökkenése. • Nő az egyébként végzetes kimenetelű betegségek korai stádiumban történt diagnosztizálásainak száma. • Az agglomeráció lakossága egyre inkább igényt tart az egészségügyi szűrővizsgálatokon való részvételre.	• Tartósan betöltetlen háziorvosi praxisok aránya az összes praxis viszonylatában (%). • Tartósan betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok aránya az összes praxis viszonylatában (db). • Telemedicina eszközrendszerével kezelt esetek száma (db). • Felújított és modernizált háziorvosi rendelők száma (db).	A Budapesti Agglomeráció területe.

• Az egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosságszám csökken az agglomerációban • Felerősödnek az egészségügyben is a hatékonyságot növelő digitális szolgáltatások • A fekvőbeteg ellátás területileg kiegyensúlyozottabbá válik. • Budapest kórházai ellátási központjai mentesülnek a nagy számú agglomerációs lakos ellátásától. • A meglévő kórházak ellátási színvonala, energiahatékonysága és ellátási hatékonysága javul.	• Szűrővizsgálatokon résztvevők a teljes népesség arányában (db) • Az agglomeráció területén elérhető kórházi ágyak száma (db). • Sürgősségi ellátási pontok száma az agglomerációban (db). • Egynapos ellátást biztosító helyek száma az agglomerációban (db).	
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Önkormányzatok. • Szakellátó intézmények. • Fekvőbeteg ellátó intézmények.	• Technológiai cégek. • Sportegyesületek. • Sportinfrastruktúrával rendelkező oktatási intézmények.	• Civil szervezetek. • Közintézmények.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P5.H.2.1. A területileg eltérő súlypontú ellátási igényekre reagáló (alap és szak-) ellátás feltételrendszerének biztosítása hagyományos (épületmegújítás, kapacitásnövelés) és kevéssé konvencionális (távmedicina, home care stb.) eszközökkel. P5.H.2.2. A fekvőbeteg ellátás területi egyenlőtlenségeinek minimalizálása, az ellátás minőségének javítása P5.H.2.3. Az egészségmegőrzést szolgáló prevenciós tevékenységek, szűrővizsgálatok egyenlő hozzáférésének biztosítása a Budapesti Agglomerációban.	

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. HUMÁN INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖZSZOLGÁLATÁS FEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P5.H.3. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása**

Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása

A Budapesti Agglomeráció társadalma magán hordozza az ország jellemző társadalmi problémáit és az azokkal járó szociális ellátás iránti igények jellemzőit. Fontos megjegyezni, hogy a nagyvárosi lét társadalmi hatásai bizonyos típusú problémákat felerősítenek. A szociális ellátás szükségletei egyre diverzebbek és a szociális (köz)szolgáltatások soha nem tartoztak a megfelelően finanszírozott ágazatok közé. Az elmúlt évtizedekben kritikusan alulfinanszírozott időszakokról beszélhetünk, így az infrastrukturális háttér jelentős fejlesztési, felújítási, korszerűsítési hátralékot halmozott fel. Emellett a szociális közszolgáltatásokban való munkavállalás presztízse, anyagi megbecsülése nem elégséges, amely veszélyezteti az ellátások biztonságos működtetését.

A Budapesti Agglomerációban eltérő a korstruktúra és a fiatal családok jellemzően nagyobb arányt képviselnek az agglomerációs gyűrűben, mint az erőteljesen öregedő fővárosban. Az agglomerációs gyűrű településeinek egyik kiemelt fejlesztési fókuszát jelentik a gyermekjóléti szolgáltatások, a bölcsődei ellátás biztosítása. A statisztikák szerint az utóbbi évtizedben az agglomerációs gyűrűben jelentősen javult a fajlagos ellátottsági szint, viszont mutatkoznak területi különbségek. A bölcsődei ellátás biztosítása csak bizonyos településméret felett kötelező, és több település ettől függetlenül is igyekszik biztosítani a szolgáltatást, mivel ez kiemelt népességvonzó, megtartó tényező. A bölcsődei szolgáltatásban is lehet látni nagy számban piaci szereplőket és a nagyobb cégek maguk is működtetnek saját bölcsődét. Települési szinten Szentendrén, Budaörsön, Százhalombattán, Érden és Fóton voltak megfigyelhetőek 100% feletti kihasználtságot mutató adatok, míg az agglomerációs települések döntő többségén 40% és 80% feletti kihasználtság figyelhető meg.

A Budapesti Agglomerációban jelenlévő inaktívakon belül jelentős arányt képviselnek a gyermekükkel otthon tartózkodó anyukák, akik értékes munkaerőpiaci tartalékot jelentenek. A megfelelő szolgáltatások mellett – és ha igényeiket a gazdasági szereplők is figyelembe veszik (rugalmas munkaidő, távmunka, rövidebb munkaidő) – a fiatal anyukák munkaerőpiaci bevonása jóval nagyobb arányú lehet. Mindez egyértelműen hozzájárul a családi bevételek, így a jólét alakulásához és a Budapesti Agglomeráció gazdaságának termelékenységéhez, innovációs képességéhez és ezen túl nemzetgazdasági szempontból is pozitív hatása van.
A bölcsődei ellátás további átgondolt fejlesztése nem pusztán „szociális cél”, hanem gazdasági célú beruházás is a Budapesti Agglomerációban. Fontos, hogy a szolgáltatások ne csak mennyiségi, hanem minőségi értelemben is fejlődjenek – ami elsősorban az igényekhez történő rugalmas igazodást jelent.
A megfelelő bölcsődei szolgáltatásoknak van átfogó demográfiai hatása is, hiszen az intézmények biztonságot nyújtó jelenléte hozzájárulhatnak a további gyermekvállaláshoz.

A társadalmi polarizáció következményei mellett gondoskodni kell a rászorulók – különösen a növekvő számú idős ember, a fogyatékossággal élők, mentális betegségben szenvedők, drogfüggők és hajléktalan emberek – életminőségét javító szolgáltatások fejlesztéséről is (ezek közül két csoportról – idősek és hajléktalanok - külön intézkedés keretében lesz szó).

A Budapesti Agglomerációban kiemelten fontos tehát az idősekkel foglalkozó szolgáltatások struktúráinak és működésének átgondolása, megerősítése, fejlesztése. Szükséges az idős korosztály változatos igényekkel és anyagi lehetőségekkel rendelkező csoportjai számára optimalizált lakás- és szolgáltatásstruktúra kiépítése. Az idősellátás hagyományos intézményi kereteit feszegető megoldások már évtizedek óta megjelentek és kísérleti projektek formájában a gyakorlatban is működnek. Számos infokommunikációs cég és maga az állam is biztosít már eszközöket az otthon gondozás és az öngondoskodás feltételének biztosítása érdekében (digitális megoldások – home care rendszerek, pl. gondos óra). A „Silver gazdaság" fogalma nem ismeretlen – az idős korosztály kiszolgálására épülő multi-szektorális gazdasági ágról van szó integrálva az egészségipar, szociális ellátás, építőipar, IT ipar stb. tevékenységeit. Pest vármegyében egyes térségek kifejezetten alkalmasak a kiszolgáló infrastruktúrák működtetésére és az agglomerációs gyűrű települései is ideális feltételeket biztosíthatnak olyan létesítmények létrehozására, ahol a lakhatás és a komplex idősellátás minden igénye kielégíthető.

Fontos alapadottság, hogy a fővárosban nem csak a társadalmi kihívások jelentkeznek koncentráltan, hanem a megoldásban potenciálisan együttműködő szervezetek is - az országostól jóval magasabb számban vannak jelen a társadalmi vállalkozások, civil szervezetek, egyházak és egyéb érdekeltek. Fontos, hogy a működési szinergiák fokozása érdekében tevékenységük valamilyen szinten koordináltan történjen és nem csak a budapesti, hanem az agglomerációs szervezetek bevonása mellett.

Kiemelt kihívások a szociális és gyermekjóléti szolgáltatások terén:

- A bölcsődei ellátásban immáron kevéssé a mennyiségi, hanem a minőségi sajátosságok egyenlőtlenségei jelentenek kihívást, amelyek az intézmények kihasználtságának egyenlőtlenségéhez vezetnek az agglomeráción belül.
- Az agglomerációban is jellemzőek a közfinanszírozott szociális ellátások kapacitáshiányai, valamint az intézmények jelentős felújítási igénye, a szolgáltatások strukturális problémái (szolgáltat szervezési hiányosságok, alacsony bérek, munkaerőhiány, nagy fluktuáció). Egyre nehezebb megtartani a rászorultak emberi méltósághoz való alapvető jogait és megfelelni a rászorulók egyre speciálisabb ellátási szükségleteivel szembeni jogos elvárásoknak.
- A magánellátások térnyerése kockázatot jelent a közellátás szakember-ellátottságának biztosításában.
- A Budapesti Agglomerációban növekvő számú idős ember, növekvő ideig történő, intenzívebb ellátásának szükségességéről beszélünk, amihez az agglomeráción belül

erőteljes területi egyenlőtlenség is párosul. Mindezek a tényezők jelentős és kiegyensúlyozatlan módon hatnak a szolgáltató- és ellátórendszerekre és évtizedek óta látható, hogy a hagyományos ellátási formák ezzel nem képesek megbirkózni sem mennyiségi sem minőségi értelemben. A Budapesti Agglomerációban kiemelten fontos tehát az idősekkel foglalkozó szolgáltatások struktúráinak és működésének átgondolása, megerősítése, fejlesztése. Szükséges az idős korosztály változatos igényekkel és anyagi lehetőségekkel rendelkező csoportjai számára optimalizált lakás- és szolgáltatásstruktúra kiépítése.

- A társadalmi egyenlőtlenségek felerősödése, az életminőség romlása, a szegregáció, a kirekesztés, valamint a lakhatási krízis az utóbbi évtizedekben a társadalom egyre szélesebb rétegét érinti és mindez együttesen vezet a hajléktalanság jelenségének erősödéséhez. Ezzel párhuzamosan a hajléktalan emberek helyzete is gyorsan romlik. A hajléktalanság jelen van az idősek, fiatalok és veszélyeztett anyák és gyermekeik körében, akik mind speciális ellátást igényelnek.
- A hajléktalanság utcán megjelenő és rejtett formái a korábbi években jellemzően Budapesten voltak megfigyelhetők a társadalmi polarizáció nagyvárosi jelenségeként. Az utóbbi években ugyanakkor az agglomerációs települések (különösen városok) közösségi közlekedési csomópontjaiban és közterületein is szemmel látható a változás.
- Minden elemzett szolgáltatáscsoport esetében kihívást jelent a piaci alapú szolgáltatások térnyerése, ami az összehangoltság nem kellő mértéke miatt megnehezíti a közfeladatok tervezhetőségét és kockázatot jelent a közellátás szakember-ellátottságának biztosításában.

Az Intézkedéscsoport javasolt beavatkozásai:

- Az új kapacitások létrehozása szükségszerű, ugyanakkor fontos, hogy az új bölcsődei intézmények építése, meglévők kapacitásbővítése az agglomerációs demográfiai prognózisok figyelembevételével, a várható térségi-mikrotérségi szintű létszámigények felmérésével, valamint a bölcsődei ellátás teljes portfólióját (önkormányzati, piaci és vállalati) figyelembe véve történjen. A főváros és agglomerációs gyűrű viszonylatában ezek a fejlesztési szükségletek a gyűrű településein valószínűsíthetők a leginkább.
- Javasolt beavatkozás a bölcsődék minőségi fejlesztése, ami magában foglal infrastrukturális, humán erőforrásokat és innovatív szolgáltatási megközelítést érintő elemet. Az közelítő színvonalú ellátás hozzájárul a meglévő kapacitások kiegyenlítettebb kihasználásához.
- A közfinanszírozott szolgáltatások terén kulcsfontosságú a területi, eszköz-, infrastruktúra, illetve szakember hiány megszüntetésére irányuló eszközök közös kidolgozása. A hátralékok felszámolása és a további lemaradások elkerülése érdekében elengedhetetlen a koordinált, a kerületi és települési önkormányzatok között összehangolt szolgáltatás tervezés; a szolgáltatásfejlesztést, a kapacitástervezést és az információáramlást biztosító, szektorközi összefogás; a szakemberek rendelkezésre állásának biztosítása, képzéssel, lakhatás támogatással; a civil kapacitások bevonása).

- Fontos az önkormányzati fenntartású alapellátások társulási kereteinek megerősítése, az alapszolgáltatások fenntarthatóságának biztosítása érdekében. Az önkormányzatoknak gyakorlatilag ezen a szinten van befolyása a szolgáltatásminőségre az alapszolgáltatások működési feltételrendszerének fejlesztésén keresztül: infrastruktúra és eszközök megújítása és kapacitások növelése, humán háttér. Mozgásterük van az ellátásba bevont civilek (feladatellátási szerződés) megválasztásában, ami szintén az ellátás minőségét és elérhetőségét befolyásoló tényező. Bizonyos célcsoportok elérése érdekében fokozni kell a humán szolgáltatások közötti párbeszédet – az önkormányzati esélyegyelőségi tervekhez kapcsolódva a szociális kerekasztal működésének térségi kiterjesztése javasolt.
- A Budapesti Agglomeráció területi szempontjait figyelembe véve (egységes várostérségi szemlélet) az agglomerációs települések esetében a Budapesti ellátórendszerrel való összehangoltság elérése a feladat különösen a peremkerületek és a velük határos települések viszonylatában.
- Fontos a már szociális ellátórendszerben kezelt helyzetek megelőzése, korai felismerése és jelzése (önhibából történő állásvesztés, lecsúszás elkerülése, családi feszültségek korai felismerése, tettleges bántalmazás megelőzése, alkoholproblémák, drogfogyasztás felismerése és kezelése). Fontos, hogy az érintettek tudják kihez és mivel fordulhatnak – legyenek az információk és maga a segítség is könnyen elérhető. A megelőző szakaszban a segítség egészen más szolgáltatás felől is érkezhet (foglalkoztatás, oktatás, egészségügy).
- A szolgáltatók oldaláról fontos a szemléletváltás: az ügyfélközpontú szolgáltatás tervezés a szociális ellátásokban is lényeges, a digitális innovatív eszközök alkalmazása a tájékoztatás javítását a segítség elérését szolgálhatja a megelőzés fázisában és kritikus esetekben egyaránt.
- Kiemelten fontos a meglévő szolgáltatások és a folyamatosan változó igények monitorozása települési, kerületi és fővárosi szinten. A monitoring ugyanakkor egy jól kiépített, várostérségi léptékben is működőképes szolgáltatási hálózat létezését feltételezi, amelyben az egyértelműen definiálásra kerül az egyes szereplők feladata. Ezekhez kapcsolható az esetek adatfelvételére (monitoring) és azok aggregált elemzésére alapozott fejlesztési célmeghatározása, amiben megállapításra kerül az is, hogy mely szereplők tudják az adott problémát a leghatékonyabban ellátni. Az adatfelvételeket természetesen az alap és szakszolgálatok elvégzik ma is, viszont a területi alapú kiértékelhetőség nem egyértelműen elvárható.
- Ösztönözni kell a szolgáltatási hiányterületekre vonatkozóan a költségtérítéses és piaci alapon működő szolgáltatók és szolgáltató csoportok létrejöttét és működését. A fenntarthatóság és a különféle igényekkel és lehetőségekkel rendelkező célcsoportok egyenlő elérése érdekében javasolt új, innovatív üzleti modellek alkalmazása a szolgáltatásszervezés területén, ami feltételezi az azonos súlyú részvételt és együttműködést az érintett szereplők között.
- A közszférán kívüli szereplők hozzájárulása a szolgáltatási (pl. civilek és társadalmi vállalkozások) és finanszírozási hiányok csökkentéséhez (adományozás, CSR, önkéntesség,

egyéb kezdeményezések) magától értetődő kell, hogy legyen. Azonban itt is fontos a területi léptékű koordináció.

- Elsődleges feladat a nappali és bentlakásos intézmények kapacitásbővítése, fenntarthatóságának javítása (feladatszervezés megújítása, épületenergetikai fejlesztések), ezzel párhuzamosan az otthongondozás feltételrendszerének folyamatos fejlesztése az intézményi túlterhelés csökkentése érdekében. Átfogó szemléletváltásra is szükség van mind az idősek (idősek és technológia kapcsolata) mind ellátórendszer fenntarthatósága vonatkozásában. Fontos a társadalmi innovációk, gondoskodó közösségek támogatása, az időseket bevonó lakókörnyezeti közösségépítő programok indítása szükséges az elmagányosodás csökkentésére a közösségi háló kiterjesztésére.
- A területi egyenlőtlenségből adódik, hogy nagyobb arányban Budapest időskorú lakossága körében jellemző az igény a bentlakásos intézményekre. Indokolt a vármegyei, vagy fővárosi egészségügyi ellátórendszer közelében a mainál korszerűbb ellátórendszer, hálózat kialakítása támaszkodva a változatos szolgáltatói körre. Fontos, hogy a silver gazdaság jól szabályozott és ellátórendszerbe integrált elérhető szolgáltatásokkal rendelkezzen és ne csak a vagyonos idősek számára kínáljon megoldásokat.
- Szoros összefüggés van a főváros és az agglomerációs gyűrű hajléktalansággal összefüggő jelenségei között, ennek megfelelően koordinált agglomerációs szintű együttműködésre van szükség a jelenség erősödésének hatékony és egyben méltányos kezelésére. A probléma komplexitásból adódik a kezelés szükségszerű integrált megközelítése. Ez azt jelenti, hogy számos ellátó szektornak kell együttműködnie: lakhatás, drogprevenció, ifjúságvédelem, oktatás, egészségügy stb.
- Az intézkedés alapvetése, hogy a Budapesti Agglomeráció szintjén a hajléktalan ellátás intézmény és szolgáltatás fejlesztésére, területileg kiegyenlített struktúrát kell biztosítani. Emellett fontos, hogy speciális ellátóhelyek és segítő szolgáltatások is rendelkezésre álljanak pl. a növekvő arányban jelenlévő hajléktalan idősek (50 felettiek), hajléktalan terhes anyák és pszichiátria problémákkal küzdő fedél nélküliek számára. Fontos, a kevéssé ígéretes életlehetőségekkel rendelkező állami gondozásból kikerülő fiatalok hajléktalanságának megelőzése.
- A Budapesten készült Otthon, mindenkinek - Fővárosi stratégia az otthontalanság és a hajléktalanság csökkentéséről (2022-2031) c. dokumentum négy fontos lépést helyez előtérbe: A hangsúly a megelőzésen, a megfizethető lakhatás biztosításán, a közterületi hajléktalanság visszaszorításán, és a méltó ellátás biztosításán van.
- Az intézkedés részeként az agglomerációs gyűrű településeinek vonatkozásában fontos a megelőzésre helyezni a hangsúlyt, a hajléktalanná válás megelőzése érdekében. Fontos, hogy az alapvető közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosított legyen Budapesten és agglomerációs gyűrű településein. Ennek érdekében szükséges a tehetséggondozás, felzárkóztatás, az iskolai integráció segítése, valamint családsegítési idősgondozási programok indítása. Ezen túl szükség van a lakáskörülmények és a tágabb

lakókörnyezet javítására szolgáló programok indítására, a foglalkoztatás megfelelő fókuszú kiterjesztésére.

A közszolgáltatások egyik fő célja a társadalmi esélyegyenlőség erősítése. Ha bizonyos csoportok (pl. alacsony jövedelműek, romák, vidéki lakosság, sajátos nevelési igényű gyermekek) nem férnek hozzá a szociális és gyermekjóléti ellátásokhoz, akkor a közszolgáltatások diszfunkcionálisan működnek. Az esélyegyenlőség garantálása minőségi indikátora a humán szolgáltatások fejlettségének. A szociális alapszolgáltatások (pl. házi segítségnyújtás, családsegítés, gyermekjóléti alapellátás) jelenléte biztonsági hálóként működik, segíti a többi humán szolgáltatás kihasználtságát.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• A bölcsődei ellátóhelyek hiánya nem akadályozza a munkavállalást. • A speciális igényű rászorultak választhatnak az egyenlő hatékonyságú intézményi és otthoni ellátás legmegfelelőbb formái között. • A hatékony területi monitoring rendszerrel prognosztizálhatók az egyes szolgáltatások iránti igények, ami a hatékony szolgáltatás tervezés alapja. • Az idősellátás területén tapasztalható méltányos ellátásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés visszaszorul. • Budapesten a nappali míg az agglomerációs gyűrűben a bentlakásos idősellátás szolgáltatásai bővülnek. • A hatékonyan működő szociális háló segítségével megáll a hajléktalanok számának növekedése majd	• Bölcsődék kapacitáskihasználtsága (%). • Intézményfenntartó társulások száma. • Otthon gondozottak száma (fő). • Bentlakásos férőhelyek száma (nem közfinanszírozott) (db). • Tartós és átmeneti bentlakásos intézmények férőhelyek kihasználtsága • Intézményrendszerben regisztrált ellátott hajléktalanok száma (fő/év).	• Település, járás, társulások által lefedett településcsoport.

csökken a hajléktalanok száma. • Az ellátórendszer speciális igényekre reagáló szegmense képes megnyugtatóan kezelni a beteg, idős hajléktalanok és hajléktalan gyermekes anyák helyzetét.		
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
• Önkormányzatok. • Intézményfenntartó társulások. • Szociális és gyermekjóléti (védelmi) intézmények. • Ellátásban szerepet vállaló civil szervezetek (feladatellátási szerződéssel). • Bentlakásos intézmények. • Nappali ellátást biztosító intézmények.	• Szociális (szociálpolitikai) kerekasztal. • Települési önkormányzatok.	• Egészségügy alapellátás intézményei. • Oktatási, nevelési intézmények.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P5.H.3.1. A szociális és gyermekvédelmi szolgáltatások igény és prognózis alapú, szolgáltatói együttműködésekre támaszkodó kapacitásfejlesztése P5.H.3.2. Az idősellátás nappali, bentlakásos és otthoni formáinak területi alapú kapacitáserősítése - a silver gazdaság lehetőségeinek kiterjesztése P5.H.3.3. A hajléktalanság ágazati és területi (főváros – agglomerációs gyűrű települései) együttműködéseken alapuló, agglomerációs szintű kezelése.	

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. HUMÁN INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖZSZOLGÁLATÁS FEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P5.H.4 A kulturális és kreatív tevékenységeket, valamint a térségi identitásépítést támogató akciók és fejlesztések**

Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása

A pezsgő kulturális élet a hagyományos és kreatív kulturális helyszínek, termékek és események bőséges kínálata a Budapesti Agglomeráció kiemelt erősségét jelenti, a helyi lakosság és az idelátogatók számára egyaránt, és ez olykor a befektetési döntéseknél is fontos tényező. Az Európa szerte kiemelkedő kulturális kínálat általában a városlátogatások, a kultúr- és eseményturizmus, valamint a MICE turizmus egyik fő komplementer eleme. A Budapesti Agglomeráción belül a kulturális kínálat (pl. múzeumok, kiállítások, színházak, koncertek, fesztiválok, vásárok stb.) terén egyértelmű Budapest kiemelkedő szerepköre. Itt koncentrálódnak a világviszonylatban számontartott kulturális intézmények (pl. Magyar Állami Operaház, MUPA, Szépművészeti Múzeum stb.) és események pl. Sziget fesztivál, Wagner fesztivál a MUPA-ban stb.).

A turisztikai vonzerőt is jelentő kulturális kínálat biztosításában az állam és az önkormányzatok meghatározó tényezők (fejlesztés és fenntartás), míg a keresletre alapozva a piaci szereplők is egyre fokozzák jelenlétüket. Több intézmény esetében a köz- és piaci finanszírozási modell kombináltan teremti meg a fenntartható színvonalat és részben a kultúrafogyasztók igényeihez igazodó kínálatot.
A kulturális és kreatív gazdaság Budapest egyik legdinamikusabban növekvő ágazata, amely feltételezi az üzleti szemlélet megerősödését a kulturális szférában és ösztönzi az egyéni és csoportos kreativitás megnyilvánulásait és piaci útkeresését. Ennek vannak már intézményesült megnyilvánulásai is Budapesten.
A turisztikai vonzerővel is bíró kulturális kínálat további erősítésére irányuló tennivalók számosak, ezek közül is kiemelkednek az alábbiak:

- A jelenleg is futó kormányzati kulturális megaprojektek fejlesztési elemeiből jó néhány még megvalósításra vár.
- Számos értékes védett ingatlan (pl. Iparművészeti Múzeum) áll hosszú évek óta működő funkció nélkül és sok további védett épület – funkció híján – szintén hasznosításra vár.
- Több jogszabály-módosítás érintette a kulturális területet, ez elsősorban a nem állami fenntartású intézmények, szolgáltatók esetében eredményezett finanszírozási nehézségeket, mint pl. a budapesti színházak esetében. A jogszabály változások a piaci fenntartás felé tolják a hangsúlyt ezen intézmények körében is pl. a színházak működtetése kapcsán, amire viszont hatással van a fizetőképes kereslet alakulása – tehát kényes az egyensúly a fenntarthatóság terén.
- A kulturális tartalmak előállítása és termékként való értékesítése, azaz a kulturális és kreatív gazdaság (CCI) feltételei Budapesten kedvezőek (elegendően nagy állandó igényes kultúrafogyasztó tömeg, nagy számú látogató), ugyanakkor a kapcsolódó üzleti modellek

még fejlesztendők. A hazai és Budapest központú kulturális és kreatív ipar nemzetközi összehasonlításban az adottságokból és a kínálatból fakadó lehetőségeitől még elmarad.

A Budapesti Agglomeráció közművelődési intézményei, a „helyi" könyvtárak és civil tevékenységeket koncentráló intézmények szerepe a lakosság folyton változó kulturális igényeinek kielégítésében is rendkívül fontos így azok egyenletes területi lefedettsége (elérhetősége), valamint tartalmi és infrastrukturális megújítása elengedhetetlen. Mindennek jelentősége van az oktatásban, az ifjúságvédelemben, a versenyképes munkaerő megteremtésében és a közösségek erősítésében.
A kerületi és települési önkormányzatok által fenntartott a művelődési és közösségi házak rendszerint a civilek működésének is helyet adnak, gyakran a helyi egyesületek biztosítják a tartalmat. Utóbbi időben kereskedelmi céllal épült, mára multifunkciós épületkomplexumok (plázák) vállalnak fel közművelődési szerepet pl. kiállítások szervezésével, míg a fenntarthatóság érdekében kulturális központokban profán módon pl. használtruha piacot rendeznek be. A létesítmények eredeti céljának és a funkcióknak teljes keveredése figyelhető meg helyi szinten.
Az agglomerációs gyűrű településeinek lakossága a főváros kultúrafogyasztóinak jelentős részét képezi. Ugyanakkor, az is megállapítható a statisztikákból, hogy az agglomeráció gyűrűben is gyarapodó számú kiállítás és múzeumi gyűjtemény látogatható, ami növeli az agglomerációs települések vonzerejét, és megfelelő helyszíne a közösségépítést célzó programoknak.
Megoldandó feladatok:

- Viszonylag kevés kulturális és közművelődési célú új intézmény létesült Budapesten az utóbbi évtizedekben, továbbra is fennáll egyes városrészek ellátási hiánya, és/vagy a létesítmények leromlott állapota, mely így a helyi civil közösségek megerősödését is hátrányosan érinti.
- A fogyasztói szokások változásának hatására csökkenő kereslet mutatkozik egyes kulturális szolgáltatások iránt (pl. vidéki mozik) az agglomerációs településeken, amelyek egy idő után fenntarthatatlanná válnak.
- Az agglomerációs települések kulturális kezdeményezéseire jellemző, hogy a nagyobb látogatószám elérése jelentősebb befektetéseket, újszerű vonzerőket kíván a fenntartóktól, ami viszont – támogatás híján – nem garantálja a fenntarthatóságot.
- Fontos a kultúra és gazdaság kapcsolatrendszerének megértése és lehetőségeinek kihasználása. Sok esetben az intézményi fenntartási kényszer olyan innovatív megoldásokat eredményez, ami hozzájárul a kultúra vonzerejének erősítéséhez is.

Az utóbbi évtizedekben a település- és térségfejlesztés egyik meghatározó iránya a megerősített identitásra, mint alapra épülő fejlesztési stratégia megvalósítása. Az identitás sokrétű társadalmi, közösségi jellemző, aminek eredete és gyakorlati vonatkozásai is messze túl terjednek a kulturális identitáson. A Budapesti Agglomeráció egyes településcsoportjainak vonatkozásában talán könnyebb közös identitásról beszélni, mint a főváros esetében. Budapest nemzetközi nagyváros, amelynek a multikulturális jellegének erősödése megosztja a társadalmat. A fővárosban is megfigyelhető a helyi kezdeményezésekre épülő, identitás építés, egy-egy városrész egyedi

sajátosságaira építve. Az identitás legfontosabb hordozója a Budapesti Agglomerációban a helyi hagyományokra (népi, nemzeti kisebbségi hagyományok, mint a sváb), régi gazdasági tevékenységek (pl. erdőgazdálkodás, halászat, bányászat) szerepkörre (pl. regionális jelentőségű piac, Duna átkelőhely) épülhet. A népesség erős tájidentitással rendelkezik, tájegység/mikrotérségi léptékben képes hatékonyan együttműködni.

A helyi önkormányzatok, a civil szervezetek és az egyházak a helyi identitás építésének letéteményesei, ugyanakkor fokozott a gazdasági szereplők jelenléte is (különösen a turizmus és vendéglátás vonatkozásában), mivel mindennek együtt van szerepe a helyi brand építésében. Az identitásépítés hagyományos szereplői a kulturális és közművelődési intézmények, amelyek gyakran az épített örökség identitáshoz is szorosan kötődő helyszíneihez kapcsolják tevékenységüket. Látható, hogy az identitás fontos szerepet játszik a helyi kultúrában, de messze nem kizárólagos a relevanciája. A közös identitás a közösségépítés alapja, ami viszont már olyan területekre is kihat, mint az egymás iránti bizalom erősítése, a segítő közösségek épülése pl. közösségi alapú szociális gondoskodás.

Az intézkedéscsoport keretében előirányzott lépések és beavatkozási szükségletek:

- Az intézkedéscsoport keretében hangsúlyt kell fektetni a kiemelt kulturális vonzerők továbbfejlesztésére (Budapesten és az agglomerációs gyűrűben), működésük fenntarthatóságának biztosítására, amely egyidőben hat a várostérség vonzerőjének erősödésére és a lakosság kulturális jólétének további növekedésére. A Visegrádon és Zsámbékon tervezett fejlesztések[23] vonzó kulturális helyszínek és egyben turisztikai vonzerők erősítését is jelentik az agglomerációs gyűrűben. Forrásokat kell mozgósítani a közművelődési intézmények megújítására és fenntartható működés energetikai, szervezeti, humán erőforrás feltételrendszerének megteremtésére. Ez egyaránt érvényes a főváros egyes kerületeiben és az agglomerációs gyűrűben működő intézményekre.
- Szélesebb teret kel biztosítani a civil és piaci szereplők számára a kulturális programfejlesztésben, a szezonalitás csökkentésében, a használaton kívüli terek, közösségi- és közterületek kulturális célú hasznosításában. Utóbbi elsősorban a fővárosi kerületek jellemző kulturális kínálatbővítési módja, de az agglomerációs települések is szívesen élnek a közterületek kulturális célú hasznosításának lehetőségével.
- Javítani kell a kulturális és szabadidős szolgáltatások hozzáférési esélyeit fogyatékossággal élő személyek és hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számára. A szolgáltatások kialakítása és fejlesztése során az akadálymentesítés, valamint az inkluzív használat szempontjainak érvényesítésére van szükség.
- Teret és lehetőséget kell biztosítani a kulturális és kreatív gazdaság megnyilvánulásainak ezen belül a fiatal kreatívok megjelenésének és piackereső próbálkozásaiknak. Az

[23] A zsámbéki Premontrei Templom és Kolostor rekonstrukciója, Visegrád 700 - Alsóvár és Salamon-torony helyreállítása, Visegrád 700 - Királyi palota helyreállítása, Visegrád 700 - Völgyzárófal és a vízibástya helyreállítása (forrás: önkormányzati kérdőíves felmérés)

önkormányzatoknak szükséges végig gondolnia azokat az pénzügyi és egyéb ösztönzőket, amivel ezt az új irányt helyben támogathatják.

- Elsődlegessé válik az új szemléletet képviselő nemzetközileg is versenyképes kulturális szakemberek, menedzserek képzése a kultúra fő intézményi szereplőinek és az egyetemek együttműködésében.
- Hasonlóan sok egyéb városi szolgáltatáshoz az infrastruktúra fejlesztése mellett egyre jelentősebb hatású a kulturális intézmények digitális eszközökkel való felszerelése és az adatalapú megoldások alkalmazásának megerősítése – adatalapú döntések, tájékoztatás, előnyeinek kihasználása a kultúraközvetítésben.
- Fontos a közművelődési intézmények védelme, sokszínű strukturált közművelődési-kulturális intézményrendszer felújítása, bővítése, új színterek kialakítása is (összhangban a P5.H.4.1. intézkedéssel) védett épületek funkcióba állítása (tájházak).
- Az épített örökség fizikai értékmegőrzése, funkcióba helyezése: helyi értékek segítenek a helyi identitás megőrzésében, erősítésében, és turisztikai jelentőségük van, ezzel együtt kihatnak a gazdaságra is. Fontos szerepe van a Pest vármegyei értéktár program keretében megkezdett munkának. Ennek folytatása és kiterjesztése mind a turisztika, mind pedig a kulturális, építészeti és környezeti örökség megóvása szempontjából rendkívüli jelentőséggel bír az agglomerációs gyűrű települései számára. Budapesten a helyi védett értékek védelme a fővárosi és a kerületi önkormányzatok feladatát képezi. Kiemelt feladat a stílusokban rendkívül változatos képet mutató historikus várostest megőrzése, hiteles és korszerű megújulása.
- Az intézkedéscsoport támogatja a helyi értékhez köthető rendezvények, identitást erősítő fesztiválok, egyesületi foglalkozások (kézműves körök működtetése akár modern eszközökkel, hagyományos kézművesség új kor igényeire lefordított hasznosítása, termék design) megtartását. Ebben a támogatandó tevékenységkörben a fiatalok megszólítása és bevonása a fő eszköz. Fontos az idősebb és fiatal generációk párbeszédének megindítása pl. tudáscsere programokkal, mint kézműves gyakorlati ismeretek átadása a fiataloknak cserébe digitális írástudás alapjainak átadása az időseknek.
- Az intézkedéscsoport támogatja továbbá a helyi identitás védelméről és a hagyományok fenntartásáról gondoskodó civil szervezeteket és azok kezdeményezéseit az oktatás, közösségépítés, gondoskodás, szabadidős tevékenységek terén.

Az intézkedéscsoport két intézkedést tartalmaz, az egyik a kulturális és kreatív ágazat, míg a másik a helyi identitás fejlesztésének fontosságára hívja fel a figyelmet hangsúlyozza a két terület szoros kapcsolódását és lehetőségeit az agglomeráció társadalmának és gazdaságának megerősítésében.

A kulturális és kreatív gazdaság, valamint az identitásépítés kulcsfontosságú, de gyakran alulértékelt szerepet játszanak a humán közszolgáltatások fejlődésében. Ezek a tényezők nem csupán gazdasági hasznot hajtanak, hanem közösségformáló, motiváló és integráló hatással is bírnak – különösen az oktatás, szociális ellátás, ifjúsági és egészségügyi szolgáltatások területén.

Az országos presztízst adó intézmények és rendezvények fenntartása nem képzelhető el az állam hathatós támogatása nélkül, hasonlóan fejlesztéseket is lehetővé tevő támogatást igényelnek a helyi jelentőségű intézmények és identitásépítést szolgáló események is. Fontos, hogy az önkormányzatok a maguk eszközeivel lehetőséget biztosítsanak a kulturális és kreatív gazdaság kísérletező vállalkozói számára alkotóhelyek és piaci lehetőségek biztosítása révén.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• A Budapesti Agglomeráció kulturális vonzereje tovább erősödik és egyre nagyobb szerepe játszik a turizmus különféle formáinak teljesítményben. • Az agglomeráció települései képesek a napi szintű kulturális és közművelődési igények kielégítésére. • A helyek identitásépítése a közösségek egyik összetartó erejét jelenti, aminek pozitív hatása kiterjed a gazdaságra, de a cselekvő közösségeken keresztül a társadalmi jólétre is.	• Múzeumok és kiállítások látogatószámának változása az előző évhez képest.	
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P5.H.4.1 A kulturális intézmények és civil szervezetek működési feltételeinek és vonzerőjének támogatása a közösségépítés, kreatív gazdaság és a turisztikai ágazat kínálatához való hozzájárulásuk növelése mellett P5.H.4.2 A sajátos kulturális identitással rendelkező településcsoportok értékmegőrzésének elősegítése az agglomerációs gyűrűben	

Prioritás kódszáma és címe	**P5. H. HUMÁN INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖZSZOLGÁLATÁS FEJLESZTÉS**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P5.H.5 Települési önkormányzatok és polgármesteri hivatalaik működési hatékonyságának növelése**

Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása

A Budapesti Agglomeráció települései szinte kivétel nélkül önálló önkormányzatisággal rendelkeznek viszont méretüknél fogva néhány esetben körjegyzőségekhez tartoznak, azaz nem tartanak fenn polgármesteri hivatalt. A polgármesteri hivatalok működése és szolgáltatásainak elérhetősége fontos minden agglomerációban élő lakos számára. Továbbra is fontos a polgármesteri hivatalok épületinfrastruktúrájának hatékony működtetése – alapvető modernizációs igényekkel szinte minden hivatal rendelkezik, és számos esetben ezek a beavatkozások meg is történtek már. A beavatkozások többsége tartalmazott energetikai fejlesztéseket, és az épületek külső megjelenése megújult – ezzel együtt a megújulás nem teljes.

A hivatalok működésében az utóbbi években előtérbe került az ügyfélbarát szolgálató hivatalok fejlesztése, amiknek részét képezi a digitális ügyintézés és ügykezelés eszközeinek fokozatos bevezetése. Ez különösen szolgáltatástervezési szempontok figyelembevételével és infrastrukturális fejlesztésekkel megtámogatva, jelentősen növeli a hivatali ügyintézés hatékonyságát – mind az állampolgárok, mind az ügyintézők szempontjából.

Az ügyintézés feladatkörén túl az adatmenedzsment egyéb önkormányzati feladatellátáshoz kapcsoló tevékenységek kapcsán is fokozottan előtérbe kerül. Sajnálatos, hogy alacsony azon önkormányzatok száma, ahol az okos város működési modell bevezetésre került volna és az önkormányzat, mint adatmenedzsment központ működne. A smart city városüzemeltetési modell gyakorlati hasznossága az utóbbi években érik be igazán, amikor a települések többsége napi szinten szembesül a közszolgáltatások és az ingatlanvagyon fenntartási költségeinek emelkedésével. A smart koncepció tetszőleges szintű beépítése a helyi városfejlesztési és üzemeltetési stratégiákba, valamint azok megvalósításába immáron megkerülhetetlen különös tekintettel a városi agglomerációs településeken, ahol folyamatos a nyomás a szolgáltatások fejlesztésére. Budapest rendelkezik smart city stratégiával, aminek részét képezi a hivatal digitális átállása ügyfélbarát feladatszervezése.

Ahhoz, hogy az ügyfélbarát szolgálató hivatalok és az okos város működési modell helyi adaptációjából származó előnyök érvényre jussanak Budapesti Agglomeráció településein az intézkedéscsoport keretében a következő fejlesztésekre van szükség.

- Továbbra is fontos a polgármesteri hivatalok épületinfrastruktúrájának megújítása, ami növeli a fenntartási hatékonyságot és reprezentatív helyként hozzájárul a település külső imázsának pozitív változásához.
- A lakossági elégedettség fokozása érdekében szükséges előtérbe helyezni az ügyfélközpontú szemlélet, amit a hivatali szolgáltatás tudatos tervezése (service design) jelentősen képes támogatni. Fontos, hogy készüljenek el az egyes hivatalok szolgáltatásfejlesztési tervei.

Ennek keretében a folyamatfejlesztés az ügyfelek visszajelzésein alapul. Egyértelmű az igény az egyszerű, logikus folyamatokműködtetésére, amelyekben kevesebb a hibalehetőség és az elakadás.

- Infrastrukturális fejlesztéseket kell végrehajtani annak érdekében, hogy stabil és gyors internethálózat álljon rendelkezésre a hivatali épületekben. Szükséges az adatbiztonság garantálása és naprakész ügyintézési szoftverek alkalmazása. Ezzel együtt javasolt az eszközpark fejlesztése, mint korszerű munkaállomások, esetleg videós ügyintézési lehetőség (pl. idősek számára) biztosítása.
- Az önkormányzat által működtetett épületállomány üzemeltetése, valamint a szolgáltatások fenntarthatóságának kiértékelhetősége a szolgáltatások tudatos tervezésének- és fenntarthatóvá tételének alapfeltétele. Az önkormányzati kötelező és szabadon választható feladatokhoz kapcsoló szolgáltatási háttér működtetése döntéseket igényel, amelyeket megkönnyít, ha a képviselőtestület valós idejű ill. hiteles saját adatokat használó trendelemzéseket tudnak alapként használni.
- A folyamatos és lehető legbővebb és változatosabb adat típusokkal dolgozó belső adat menedzsment egyben a városok reziliensé válásának és az agilis szolgáltatás szervezésnek is feltétele – a változásokra való gyors reagálás alapja a helyzet objektív, adat-alapú kiértékelhetősége. Az különféle típusú jelenségek egymástól való függésének megállapíthatósága (pl. forgalom és légszennyezés), az esetleg a megoldások, beavatkozások modellezése mesterséges intelligencia segítségével további lehetőségeket jelentenek az önkormányzatok számára.
- Egyelőre az okos város működési modell eltérő szintű települési alkalmazása és eltérő színvonalú feltételrendszere miatt nehéz térségi adatmenedzsmenten alapuló térségi működési modellekről beszélni pl. a szolgáltatások tervezésben. Ugyanakkor hosszabb távon ez a jövő, ha a szolgáltatások agglomerációs vagy azon belül mikrotérségi optimalizációjáról beszélünk.
- A fejlesztések végrehajtásának és működtetésének alapfeltétele, hogy történjen meg a szervezeti/humán kapacitások fejlesztése különös tekintettel a térségközpontok (agglomerációs városok) vonzáskörzetükre is kiterjedő adat-menedzsment hátterének biztosítása érdekében. Az önkormányzat átfogó felkészítése az adat alapú döntéselőkészítésre, és annak további lehetőségeire. Felelős személyek kijelölése a digitális átállás menedzselésére. Fontos, hogy a települési önkormányzatok képesek legyenek a településen keletkező adatok (környezeti adatok, közlekedési adatok, intézményi működési adatok stb.) tudatos gyűjtésére, tárolására és feldolgozására (riportok készítése). Hangsúlyozott lépés az ügyintézői feladatkörben dolgozók felkészítése, digitális kompetenciáinak naprakésszé tétele (e-learning, képzések). Esetenként indokolt maguknak az ügyfeleknek a támogatása is pl. helpdesk működtetésével.
- Digitális és bizonyos településméret felett okos város stratégia, illetve – megfelelő jogszabályi környezetben – járási ill. mikrotérségi stratégia készítése javasolt. Másik lehetőség – Fenntartható Városfejlesztési Stratégiákat készítő városoknál módszertani alapvetés – hogy

a terület fejlesztési programok /stratégiák integrálják az adatalapú működési szemlélethez szüksége digitalizációs feladatokat. Ezeket javasolt térségi kiterjesztéssel készíteni.

Az Intézkedéscsoporton belül két intézkedést találunk: ez első a polgármesteri hivatalok ügyfélbarát szolgáltatásfejlesztési folyamatára koncentrál, míg a másik fókuszában az okos város / település működési modell adaptálásához szükséges beavatkozások kerülnek a fókuszba.

A települési önkormányzatok és polgármesteri hivatalok működési hatékonyságának növelése szoros, közvetlen kapcsolatban áll a humán szolgáltatások fejlődésével. A humán szolgáltatások – mint az egészségügy, oktatás, szociális ellátás, kulturális és közösségi programok – jelentős részét helyi szinten az önkormányzatok szervezik, finanszírozzák vagy koordinálják. Ezért minél hatékonyabban működik az önkormányzat, annál színvonalasabb, gyorsabb és rugalmasabb humán szolgáltatásokat tud biztosítani a helyi lakosságnak.

A helyi ügyfélbarát fejlesztések szempontjából fontos a központi rendszerek fejlesztésének iránya, hiszen az ASP rendszerhez minden önkormányzat kapcsolódik valamilyen módon. Fontos továbbá, hogy milyen források (pályázati lehetőségek) állnak rendelkezésre a makróinfrastruktúrák és eszközpark fejlesztésére. További külső feltétel az okos város modell adaptációhoz a külső motiváció, a határozott jogszabályi iránymutatás annak integrálására a települések életébe (különösen a városok esetében). Hasonló a hivatalok működésének ügyfélbarát átalakításához itt is fontos a források biztosítása az alapfeltételrendszer megteremtéséhez (eszközök és képzés). A képzés feltétlen központilag érdemes tervezni, ami túlmutat a Budapesti Agglomeráció beavatkozási lehetőségein.
Az egyes hivatalok fejlesztése feltétlen standard eljárásban javasolt, ugyanakkor szükség lesz kiemelt és nagyprojektekre, amelyek bizonyos helyi fejlesztési feltételek teljesülését egységesen biztosítja.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Megvalósul a polgármesteri hivatalok feladattervezés alapú ügyfélbarát működtetésre történő átállása. • A hivatalok infrastruktúrája, eszközállománya	• Teljes mértékben elektronikus úton folytatható ügytípusok belső aránya (%). • On-line elindítható ügytípusok száma Önkormányzati épületállomány részben vagy egészben energetikai rendszerben való működtetése a 81 települési és 23 kerületi önkormányzat arányában (db)	• Elsősorban települési önkormányzatok / polgármesteri hivatalok

és humán erőforrása felkészült a digitális átállásra a hivatali ügyintézés és a városüzemeltetés területén is. •	• Települési szintű adatmenedzsment központok megléte a 81 települési és 23 kerületi önkormányzat arányában (db).	
Potenciális kedvezményezettek (projektgazdák)	**A megvalósítás lehetséges szereplői**	**Egyéb érintett szervezetek**
Budapesti Agglomeráció települési / kerületi önkormányzatainak polgármesteri hivatalai.	• Technológiai cégek. • Fejlesztések finanszírozását biztosító DIMOP.	• Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium. • Belügyminisztérium. • Lechner Tudásközpont.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P5.H.5.1. A hivatali ügyintézés hatékonyságának növelése a digitális ügyintézés, ügykezelés eszközeinek fokozott, ügyfélbarát bevezetésével (szolgáltatás tervezés), infrastrukturális fejlesztések P5.H.5.2. A hivatali döntéselőkészítés és önkormányzati döntéshozatal digitális (adatalapú) támogatásához szükséges agilis fejlesztések (digitális fejlesztések humán kompetenciák és eszközök / szoftverek biztosítása)	

P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem - Intézkedéscsoportok

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG, ZÖLDHÁLÓZAT FEJLESZTÉS ÉS VÉDELEM**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P6.Z.1. Természet- és tájvédelem, zöldfelületek**

Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása

Az agglomeráció területének természeti adottságai rendkívül változatosak. A domborzat sokszínűsége miatt az élővilág is gazdag, annak ellenére, hogy a térségben magas a beépítettség. Budapest területén az épített környezet kiépítettsége a legmagasabb, kivéve a budai kerületeket, ahol kisebb-nagyobb erdős területek találhatók. Ezekben a budai kerületekben és egyes pesti peremkerületekben természetközeli élőhelyek is megtalálhatók, amelyek növelik a főváros természeti környezetének jelenlétét, és egy részük védett területnek minősül.

Budapestet és környékét az ember által alakított kultúrtájak uralják, az eredeti természet alkotta táj már csak zárványként jelenik meg a beépített területek, az autópálya- és vasúthálózat között. A tájképet meghatározó tájegységek közé tartozik a Budai- és Visegrádi hegység, a Pilis erdőségei, a Gödöllői dombság mezőgazdasági területei és a Duna-völgy ártéri területei, amelyek összességében változatos tájösszetételt eredményeznek. Budapest körül gyűrűs szerkezetben helyezkednek el a települések, amelyek sok helyen szinte összenőttek egymással. A lakóövezetek és ipari területek terjeszkedése, valamint az infrastruktúra fejlesztése csökkenti a természetes zöldfelületek és mezőgazdasági területek arányát, jelentős terhelést jelentve a környezeti elemekre és rendszerekre, így a tájra is. A tájképvédelem legfőbb célja az agglomerációban a tájkép harmóniájának megőrzése a beépítések és a természetes elemek arányának megfelelő szabályozásával.

Az urbanizációs nyomás miatt a nagyarányú beépítettség egyre növekszik, ami jelentős hatással van a természetes környezetre. A hiányos zöldinfrastruktúra hálózat miatt a zöldfelületek és vonalas zöldhálózati elemek nem tudják megfelelően ellátni funkciójukat. Az infrastruktúra elemek felszabdalják és izolálják a természetközeli területeket, ami csökkenti azok ökológiai értékét. Az agglomerációban a beépített területek magas aránya felerősíti a városi hősziget hatást, ezért a településeken belüli zöldfelületi hálózat jelentősége egyre fontosabb. A hiányos zöldinfrastruktúra hálózat miatt a városi területek kevésbé ellenállóak a klímaváltozás hatásaival szemben. Az infrastruktúra elemek által felszabdalódó természetközeli területek biodiverzitása csökken. A klímaváltozás következtében csökkenő csapadékmennyiség és a szélsőséges csapadékeloszlás akadályozza a természetes és természetközeli területek megújulását, elősegítve az inváziós növényfajok térhódítását. A hőmérsékletnövekedés, csapadék- és talajvízhiány negatívan hat a közepes vízellátású erdőkre, élőhelyük szűkül, egészségi állapotuk veszélybe kerül. Az erdőket veszélyeztető tényezők között az urbanizáció után a klímaváltozás hatásai (aszály és extrém időjárási jelenségek), az invazív fajok terjedése, valamint a kártevők és betegségek erdőkárosító hatása

említhető meg. A fővároshoz közeli erdők jelentős részét szabadidős-rekreációs célokra használják, ami nehezebben összeegyeztethető az erdőgazdálkodás és természetvédelem céljaival. A városi erdők klímaváltozáshoz való alkalmazkodásának elősegítése, például a csapadékvizek visszatartásával, erdei tókák, itatóhelyek, dagonyák kialakításával különösen fontos. Az erős viharok, forgószelek és özönvizek több védett növény- és állatfajt közvetlenül veszélyeztetnek. A tarlók, száraz cserjés gyepek és erdők különösen tűzveszélyesek, az erdő- és tarlótüzek pedig az inváziós fafajok terjedését segítik elő. Az intézkedéscsoport egyik célja a térségi kék- és zöldinfrastruktúra elemek pusztulásának megállítása, a folyamat visszafordítása új zöldterületek létesítésével, hálózatba kapcsolásával, a megmaradt elemek minőségi javítása az ellenállóképességük növelése érdekében.

Barnamezős területek azok a helyek, amelyeket korábban ipari, katonai, kereskedelmi, raktározási vagy közlekedési célokra használtak, de a tevékenység megszűnése után funkciójukat vesztették és elhagyatottá váltak. Ezek a területek gyakran alacsony koncentrációjú veszélyes hulladékkal vagy más szennyezéssel terheltek, de megfelelő kármentesítés után újrahasznosíthatók. Az agglomeráció területén jelentős mennyiségű (több ezer hektár) ilyen barnamezős terület található. Ezek a területek jelentős fejlesztési potenciállal bírnak, mivel frekventált helyen vannak, sok esetben kiépített infrastruktúrával (áram, víz, csatorna) rendelkeznek, és jól hasznosíthatók ingatlanberuházásokra vagy zöldinfrastruktúra fejlesztésére. A barnamezős, rekultiválatlan területek és a tájsebek jelenléte negatívan hat a környezetminőségre és az emberi egészségre. A zöldmezős beruházások preferálása miatt a barnamezős újrahasznosítási potenciálok kihasználatlanok maradnak. Az intézkedéscsoport másik nagy célterülete a települések bel- és külterületein található felhagyott ipari, kereskedelmi, közlekedési és katonai területek újrahasznosítása, a tájsebek megszüntetése. A bányászat által okozott tájsebek a vármegye egyik jellegzetes tájterhelési problémáját jelentik. A bányaterületek rekultivációs nehézségei különösen Pest vármegye agglomerációs övezetében összpontosulnak. Ezzel egyidejűleg fontos, hogy megőrizzük az érintetlen területeket, különösen a jó minőségű szántóföldeket és a biológiai sokféleség szempontjából jelentős természetközeli területeket, valamint elkerüljük a burkolt felületek további növekedését.

A térség természeti és természetközeli területeinek védelme érdekében mind Budapest, mind Pest vármegye rendelkezik megvalósítandó fejlesztési projektekkel, projekt ötletekkel. Az agglomerációs térséget érintő projektek beemelésre kerültek az intézkedéscsoportba, hogy megvalósíthatóságuk biztosított legyen. Ezek a projektek a Budapest Településtervében és Pest vármegye Környezetvédelmi Programjában kerültek nevesítésre és jelentős részük végrehajtásában a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága és a Pilisi Parkerdő Zrt. kulcs szerepet kell, hogy betöltsön.

Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Települési zöldfelületek	• Újonnan létrehozott vagy revitalizált zöld- és kékinfrastruktúra területek összes nagysága (ha).	Települési, kerületi és nagyvárosi szint.

kiterjedtségének növekedése. • Barnamezős területek és tájsebek kiterjedtségének csökkenése. • Megvalósult természetvédelmi beruházások száma.	• Természetvédelmi beruházással érintett területek nagysága (ha). • A környezetvédelmi beruházásokkal érintett lakosság száma (fő).	
A megvalósítás lehetséges szereplői	**Potenciális kedvezményezettek**	**Érintett szervezetek**
• Települési és kerületi önkormányzatok. • Helyi és országos civil szervezetek. • Egyházi jogi személyek. • Budapest Főváros Önkormányzata. • Pest Vármegye Önkormányzata. • Duna Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság. • Pilisi Parkerdő Zrt.	• Települési és kerületi önkormányzatok. • Helyi és országos civil szervezetek. • Egyházi jogi személyek. • Budapest Főváros Önkormányzata. • Pest Vármegye Önkormányzata. • Duna Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság. • Pilisi Parkerdő Zrt.	• Települési és kerületi önkormányzatok. • Helyi és országos civil szervezetek. • Egyházi jogi személyek. • Budapest Főváros Önkormányzata. • Pest Vármegye Önkormányzata. • Duna Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság. • Pilisi Parkerdő Zrt.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P6.Z.1.1. Zöld- és kékinfrastruktúra elemek kialakítása és hálózatba szervezése P6.Z.1.2. Tájsebek megszüntetése, barnamezős területek rekultiválása és újrahasznosítása, talajvédelem P6.Z.1.3. Célzott természetvédelmi fejlesztések az Agglomerációban	

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG, ZÖLDHÁLÓZAT FEJLESZTÉS ÉS VÉDELEM**
Intézkedéscsoport kódszáma és címe	**P6.Z.2. Környezet- és klímavédelem**

Az Intézkedéscsoport részletes leírása és indoklása

A főváros környékén a természeti környezet és a táj legnagyobb terhelését a települések terjedése és a túlzott beépítés okozza. Az agglomeráció területének közel 40%-a már beépített vagy beépítésre kijelölt terület. Jelenleg is intenzív beépítés zajlik az agglomeráció településein, és további jelentős fejlesztési lehetőségek rejlenek bennük. Az országos tendenciákkal ellentétben az agglomerációban népességnövekedés tapasztalható, amit főként a fővárosból történő kiköltözési igény, azaz a szuburbanizáció táplál. A települések területének és népességének növekedése fokozott terhelést jelent a környezeti elemekre, mint a levegő, víz és talaj. A legjelentősebb problémák közé tartozik a közlekedésből eredő légszennyezés és zajterhelés, az illegális hulladéklerakás, a talajszennyezés, valamint a Duna és kisebb vízfolyások szennyezése, továbbá az alacsony zöldterületi ellátottság.

A közlekedésből eredő zaj jelentős hatással van a városi életminőségre. A forgalmas utak mentén élők gyakran panaszkodnak a zajszennyezés miatt, amely nemcsak kellemetlen, hanem egészségügyi problémákat is okozhat. A zajszennyezés növeli a stressz szintjét, és hozzájárulhat alvászavarokhoz, valamint szív- és érrendszeri betegségek kialakulásához. Az iskolák és kórházak környékén a zaj különösen káros, mivel zavarhatja a tanulást és a gyógyulást. A zajcsökkentő intézkedések, mint például zajvédő falak építése, különösen zöldinfrastruktúrával kombinálva segíthetnek enyhíteni a problémát. Az elektromos járművek elterjedése is hozzájárulhat a zajszennyezés csökkentéséhez, mivel ezek sokkal csendesebbek, mint a hagyományos belső égésű motorral működő járművek. A városi tervezés során fontos figyelembe venni a zajszennyezés hatásait, és olyan megoldásokat keresni, amelyek javítják a lakók életminőségét. Az emberek tudatosabb közlekedési szokásai, például a kerékpározás vagy a gyaloglás előnyben részesítése, szintén hozzájárulhatnak a zaj csökkentéséhez.

A környezetmonitoring fejlesztése napjainkban egyre fontosabb szerepet tölt be a fenntartható fejlődés és a közegészségügy szempontjából. A modern technológiák, mint például az IoT-alapú („Internet of Things”) szenzorhálózatok, lehetővé teszik a levegő, víz és talaj minőségének folyamatos és részletes nyomon követését. Ezek az eszközök valós idejű adatokat szolgáltatnak, amelyek segítenek a szennyező anyagok gyors azonosításában. A szennyezők forrásainak feltérképezése elengedhetetlen ahhoz, hogy célzott beavatkozásokat lehessen tervezni.

A térségben kiemelten fontos a közintézmények energiahatékonyságának javítása, folytatva a korábbi fejlesztéseket. Ide tartoznak a gyermekjóléti alapellátást nyújtó intézmények (bölcsődék, családi bölcsődék), az alap- és középfokú oktatási intézmények, a szociális szolgáltatást nyújtó intézmények, az egészségügyi ellátást biztosító intézmények, valamint a helyi önkormányzat kötelező feladatait ellátó intézmények. Szükséges az energia- és környezeti hatékonysági beruházások,

valamint a megújuló energiatermelés folytatása és ezek együttes alkalmazása. Ezzel növelhető a települések energiahatékonysága, előtérbe kerülhetnek a klímavédelmi és energiahatékonysági szempontok a közszolgáltatások során, példát mutatva a lakosságnak. Az intézmények ökológiai lábnyoma csökkenhet, fenntarthatóbbá válhatnak, és mérséklődhet a települések energiafüggősége. A hulladékok mennyiségének növekedésével szemben hatékony lépéseket kell tenni a körforgásos gazdaság irányába, amellyel jelentősen csökkenteni lehet a keletkező hulladékok mennyiségét. A hulladékok visszakerülnek a gazdasági körforgásba, így elkerülhető a hulladéklerakók túlzott használata. A hulladékkeletkezésen belül gondolni kell a komposztálható, szerves hulladékokra is, melyek házi komposztálása főleg a kertes övezetekben, de közösségi komposztálási programokon keresztül még a nagyobb városi lakóközösségek esetében is megoldható és főleg szemléletformálással elősegíthető. A zöld együttműködések ösztönzése a vállalati szektorban szintén kulcsfontosságú. Azok a cégek, amelyek közösen dolgoznak ki fenntartható megoldásokat, nemcsak környezetbarátabbá válnak, hanem versenyképesebbek is lehetnek.

A környezetvédelem a stratégia egyik horizontális célja, amely valamennyi intézkedésre vonatkozik jogszabályi és etikai szinten egyaránt. Az Agglomeráció környezetvédelemmel foglalkozó intézkedéscsoportja azokat a tématerületeket tartalmazza, amely más intézkedésekben közvetetten vagy közvetlenül nem jelennek meg és valamilyen módon az agglomerációs településekre fokozottan vonatkozik. A Budapesti Agglomerációban megoldandó problémaként jelentkezik számos település esetében a szennyvíztisztító művek kapacitáshiánya. Erre a problémára az operatív program 3. prioritása a *Közmű, vízi- és energiaellátás fejlesztés* szennyvízkezeléssel foglalkozó intézkedése ad majd megoldást. A közlekedésből eredő zaj és levegőszennyezéssel a közlekedésfejlesztéssel foglalkozó 2. prioritás foglalkozik a közösségi közlekedés fejlesztésen és a P+R kialakításokon keresztül. A talajvédelem a barnamezős területek és tájsebek rehabilitációján (1., 4. és 6. prioritás) keresztül élvez támogatást. A legerősebb környezetromboló hatással bíró tényező a települések terjeszkedése, a mesterséges felszínek kiterjedtségének növekedése. Ezzel a problémával országos szintű jogszabály igyekszik a települések számára eszközt biztosítani, ugyanakkor a stratégia 1. prioritásának tudatos területhasználattal foglalkozó intézkedéscsoportja is tartalmaz konkrét intézkedéseket.

Az intézkedéscsoport az alábbi tématerületekre koncentrál:

- Települési szintű klímavédelmi és -alkalmazkodási stratégiák készítése és végrehajtása a települések megváltozó éghajlati feltételekkel szembeni ellenálló képességének fokozása érdekében
- Közintézmények energetikai megújítása az energiahatékonyság érdekében
- Fenntartható közlekedési módok népszerűségének növelése
- Közösségi, alulról jövő klímatudatos, környezetvédelmi kezdeményezések támogatása.
- Tájba illeszkedő, zöld infrastruktúrát is tartalmazó zajvédő falak építése a közlekedési zajártalom csökkentésére

• Környezetmonitoring fejlesztése, szennyezők azonosítása, célzott beavatkozások a kibocsátás csökkentése érdekében (pl. Az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat automata mérőműszereinek kiterjesztése a jelenleg működő 4 helyszínen kívüli településekre) • Hulladékhasznosítás ösztönzése, zöld együttműködések ösztönzése a vállalati szektorban, és egyéb relációkban.		
Várható hatások / eredmények (eredményesség kritériumai)	**Számszerűsíthető eredmények**	**Területi relevancia**
• Negatív környezeti hatások csökkenése. • Klímaváltozás hatásaira felkészült települések. • Hasznosított hulladékok. mennyiségének növekedése. • Települések energiakitettségének csökkenése.	• Megvalósított környezetvédelmi, klímavédelmi projektek száma. • Energiamegtakarítás az intézmények szintjén a kiindulási állapothoz képest.	Települési, kerületi és nagyvárosi szint.
A megvalósítás lehetséges szereplői	**Potenciális kedvezményezettek**	**Érintett szervezetek**
• Budapest Főváros Önkormányzata. • Pest Vármegye Önkormányzata. • Települési és kerületi önkormányzatok. • Egyházi és civil szervezetek. • Intézményfenntartók. • Költségvetési szervek.	• Budapest Főváros Önkormányzata. • Pest Vármegye Önkormányzata. • Települési és kerületi önkormányzatok. • Egyházi és civil szervezetek. • Intézményfenntartók. • Költségvetési szervek.	• Budapest Főváros Önkormányzata. • Pest Vármegye Önkormányzata. • Települési és kerületi önkormányzatok. • Egyházi és civil szervezetek. • Intézményfenntartók. • Költségvetési szervek.
Kapcsolódó Intézkedések		
Intézkedések kódszáma és címe	P6.Z.2.1. Közlekedési, ipari és lakossági környezetszennyezés mérséklése	

	P6.Z.2.2. Közintézmények energetikai megújítása az energiahatékonyság érdekében P6.Z.2.3. Környezetmonitoring fejlesztése, szennyezők azonosítása, célzott beavatkozások a kibocsátás csökkentése érdekében P6.Z.2.4. Hulladékhasznosítás ösztönzése, zöld együttműködések ösztönzése a vállalati szektorban, és egyéb relációkban.

3.4 A PROGRAM PARTNERSÉGI TERVE

A Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Koncepció és Program Partnerségi terve az I. kötetben kerül bemutatásra.

3.5 A tervezéskísérő eljárások (különösen az előzetes programértékelés és a környezeti értékelés) dokumentációja, bemutatva a tervezéskísérő eljárások tervezési folyamatra tett hatásait és a végrehajtás várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásait

Összefoglaló a Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Koncepció Stratégiai Környezeti vizsgálatáról

A Stratégiai környezeti vizsgálat elkészítése folyamatban van.

Összefoglaló a Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Koncepció Területi hatásvizsgálatáról

A területfejlesztési koncepció a térség hosszú távú cselekvési terve, mely átfogó fejlesztési céljait, a fejlesztési programok és a területrendezési tervek kidolgozásához szükséges irányelveket tartalmazza. Meglapozó munkarésze a térség helyzetének, társadalmi, gazdasági és környezeti állapotának részletes felmérése és bemutatása, illetve ezen adatok értékelése. Az összegyűjtött és feldolgozott információkra építve kerül megalkotásra a stratégia, mely a térség jövőképének megvalósításán alapul és így jelöli ki az erőforrásokra alapuló, hiányosságokat mérséklő beavatkozási célokat. Végül a stratégiai célok alapján lehet azonosítani a konkrét fejlesztési prioritásokat és intézkedéseket, ezeket részletesen az operatív program mutatja be.
A hatásvizsgálat célja, hogy a készülő Területfejlesztési Koncepció prioritásai és intézkedései megfelelnek-e a területfejlesztési dokumentumok általános céljainak, nevezetesen:

- a vonatkozó területegység, jelen esetben kiemelt térség társadalmi-gazdasági keretei között értelmezhetők-e
- relevánsak-e a tervezési dokumentum időtávjában
- hozzájárul-e a kiemelt térség versenyképességének növeléséhez és a népesség életminőségének javításához
- milyen hatásokat okoznak a térség társadalmi-gazdasági életében.

A 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet[24]5. sz. melléklete a kiemelt térségi területfejlesztési koncepció és program javaslattevő fázisának tartalmi követelményei közt említi a g) pontban a tervezéskísérő

[24]a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program, és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló Kormányrendelet

eljárások dokumentációját. A tervezéskísérő eljárások, mint a Stratégiai Környezeti Vizsgálat, az előzetes programértékelés és a területi hatásvizsgálat fontos elemei a területi terveknek. A területi hatásvizsgálat környezeti, társadalmi és gazdasági szempontok szerint vizsgálja és értékeli a tervezett intézkedések és beavatkozások végrehajtását és azok várható hatásait.
A területi hatásvizsgálat a Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Koncepciójára vonatkoztatva kerül lefolytatásra, a lehatárolás tehát a Budapesti Agglomeráció településeire vonatkozik.
Az elemzési szempont alapját a 218/2009 (X.6.) Korm. rendelet 9. melléklet II. Részletes követelményei adta. A környezeti értékelési szempontok hatásvizsgálata külön dokumentumban, a Stratégiai Környezeti Vizsgálatban (SKV) készült el, a Területi hatásvizsgálatban a környezeti tématerületen belül kizárólag a környezet-egészségügyi szempontok kerülnek vizsgálatra.

A hatásvizsgálat elkészítéséhez a Területfejlesztési Koncepció Helyzetértékelése került áttekintésre, melyben Budapesti Agglomeráció kiemelt térség társadalmi, gazdasági, környezeti külső és belső helyzetének meghatározása, valamint az összefüggések alapján a térség helyzetének elemzése történt meg.

A Helyzetelemzés megállapításai alapján készült el a TFK célrendszere, a célok elérése érdekében pedig kijelölésre kerültek a főbb fejlesztések irányok (prioritástengelyek).
Mivel a Program megalkotásának időszakában még nem ismertek a végrehajtásra rendelkezésre álló, jövőbeli források sem a tervezett beavatkozások, a megvalósításra szánt intézkedésekre, projektekre és azok pénzügyi ütemezésére a tervezés későbbi fázisában lehet fókuszálni. A vizsgálat tehát a területfejlesztési koncepció részét képező Stratégiai Programban szereplő prioritások és intézkedéscsoportok szerint kerül lefolytatásra.
A helyzetértékelés főbb megállapításai és a helyzetértékelés stratégiai tervezés alapjául szolgáló fejlesztési elvek alapján kerültek lehatárolásra az intézkedéscsoportokat vizsgáló kritériumok. A Területfejlesztési Koncepció középpontjában az ember áll, elsődleges célja a lakosság életminőségének javítása. Emellett fontos kiemelni, hogy a fejlesztési elvek között szerepel a gyors alkalmazkodó- és reagálóképesség erősítése és a negatív hatások hatékony csökkentése a működési rendszerekben alkalmazott megoldások előtérbe helyezésével, a pénzügyi, gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatósága, továbbá kiemelt szempontként jelenik meg a Stratégiában a folyamatba épített monitoring jelentősége.
A SWOT analízisben számos társadalmi-gazdasági jellemző a legtöbb tématerületen visszatért, ezek szűkítésével kerültek meghatározásra hatáselemzés során alkalmazott versenyképességi szempontok az egyes intézkedéscsoportok vizsgálatában:

- jövedelemtermelés és jövedelemáramlás
- tudásmegosztás és információáramlás
- döntéshozatali kompetencia
- befektetés, termelés
- termelői, fogyasztói magatartás
- fenntarthatóság
- társadalom életminősége

Az értékelés egyfelől rövid szöveges formában történt, másfelől egész számmal kifejezett értéket is társítottunk hozzá -2 és +2 értékek között. A -2 érték erősen negatív hatást, a +2 az erősen pozitív hatást, a 0 pedig az adott intézkedéscsoport és az értékelési szempont közti irrelevanciát jelenti. Ellentmondásos hatásértékelés esetén azt külön jeleztük.

Az alábbi táblázatban az egyes intézkedéscsoportok hatásvizsgálatában az értékelési szempontokhoz társított számértékeket közöljük, a szöveges értékelés a Területi hatásvizsgálatban található.

A Stratégiában rögzített intézkedéscsoportok társadalmi-gazdasági hatásvizsgálat összefoglaló táblázata:

Értékelési szempontok	P1.T. 1. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés INTÉZKEDÉSCSOPORTOK			P2.K. 2. Közlekedésfejlesztés INTÉZKEDÉSCSOPORTOK			
	P1.T.1. Térségi önkormányzati összefogás és együttműködés feltételeinek kialakítása	P1.T.2. Tudatos területhasználat és funkciókiosztás a települési szövet további szétterülésének megakadályozása érdekében	P1.T.3. A települési épített környezet alakítása és védelme	P2.K.1. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése	P2.K.2. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása	P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések	P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer
jövedelemtermelés és jövedelemáramlás	1	0	1	1	1	1	2
tudásmegosztás és információáramlás	2	2	1	0	1	0	2
döntéshozatali kompetencia	2	1	1	0	2	0	1
befektetés, termelés	0	1	1	1	1	2	1
termelői, fogyasztói magatartás	0	1	1	1	1	1	0
fenntarthatóság	2	2	2	2	2	1	2
társadalom életminősége	1	1	2	2	2	1	2

Értékelési szempontok	P3.I. 3. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés INTÉZKEDÉSCSOPORTOK					P4.G. 4. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés INTÉZKEDÉSCSOPORTOK				
	P3.I.1. Ivóvízellátás	P3.I.2. Szennyvízkezelés	P3.I3. Csapadékvízgazdálkodás	P3.I4. Energiarendszerek fejlesztése	P3.I5. Árvízvédelem	P4.G.1. Versenyképes, tudásalapú, innovatív gazdasági szolgáltatások és ipar	P4.G.2. KKV fejlesztés az agglomerációs gyűrűben	P4.G.3. Piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiac fejlesztések	P4.G.4. Fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztés a Budapesti Agglomerációban	P4.G.5. Lakásállomány bővítése a fővárosban a lakhatási válság kezelése és az agglomerációba történő lakosságkiáramlás fékezése céljából
jövedelemtermelés és jövedelemáramlás	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2
tudásmegosztás és információáramlás	0	0	0	0	2	2	2	2	2	1
döntéshozatali kompetencia	0	0	0	0	0	1	1	2	1	1
befektetés, termelés	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1
termelői, fogyasztói magatartás	1	1	2	1	0	1	2	1	2	2
fenntarthatóság	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1
társadalom életminősége	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2

Értékelési szempontok	P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatás fejlesztése INTÉZKEDÉSCSOPORTOK					P6.Z. 6. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem INTÉZKEDÉSCSOPORTOK	
	P5.H.1. A települési szerepkörnek megfelelő oktatási és nevelési intézményi kapacitások (infrastruktúra és humán erőforrás) és szolgáltatásformák biztosítása a Budapesti Agglomerációban	P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával	P5.H.3. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása	P5.H.4. A kulturális és kreatív tevékenységeket, valamint a térségi identitásépítést támogató akciók és fejlesztések	P5.H.5. Települési önkormányzatok és polgármesteri hivatalaik működési hatékonyságának növelése	P6.Z.1. Természet- és tájvédelem, zöldfelületek	P6.Z.2. Környezet- és klímavédelem
jövedelemtermelés és jövedelemáramlás	1	1	1	1	1	0	1
tudásmegosztás és információáramlás	1	0	1	1	2	2	2
döntéshozatali kompetencia	0	0	0	1	2	0	1
befektetés, termelés	0	0	1	0	0	-1	0
termelői, fogyasztói magatartás	1	1	1	2	1	-1	-1
fenntarthatóság	1	1	1	1	1	2	2
társadalom életminősége	2	2	2	2	2	2	2

Javaslatok a negatív hatások mérséklésére és a pozitív hatások erősítésére

A Budapesti Agglomeráció Koncepciója és Stratégiája olyan fejlesztési célokat és beavatkozásokat fogalmaznak meg, melyek a térség és települései társadalmi-gazdasági berendezkedésére jelentős hatással bírnak, továbbá a kiemelt térség nemzetgazdasági jelentősége miatt regionális és nemzeti szinten is azonosíthatók hatások. A külső körülmények azonban nagymértékben befolyásolhatják a Stratégia megvalósítását, ilyen nem várt körülmény volt a pandémia, mely globális szintű társadalmi gazdasági visszaesést eredményezett. A gazdasági környezet alapjaiban határozza meg a célrendszer megvalósulását, recesszió esetén (közepes kockázat, magas negatív hatás) a beruházások volumene visszaesik, a fogyasztás csökkent, a társadalom életszínvonala stagnál. A jogszabályi környezet pozitív és negatív irányban is befolyásolhatják a célrendszer megvalósulását, a Budapesti Agglomeráció térszerkezeti viszonyaira és népességnövekedésére utóbbi időszakban hatással volt például a helyi önazonosság védelméről szóló 2025. évi XLVIII. törvény, vagy a 2023. évi C. törvény a magyar építészetről jogszabályok. Külső tényezőnek minősül továbbá az európai uniós támogatáspolitika alakulása, a forrásokhoz való hozzáférés lehetőségei, illetve a klímaváltozás gyorsaságának, intenzitásának változásai.

Általános kockázat-mérséklő javaslat a megvalósítás folyamatát felölelő rendszeres és valós idejű nyomonkövetési rendszer alkalmazása. A monitoring célja, hogy elősegítse a stratégia hatékony megvalósítását, és biztosítja, hogy változó külső és belső körülmények mellett is megfelelő erőforrások álljanak rendelkezésre a megvalósításhoz. A monitoring a stratégia végrehajtásának eredményességét méri és a célok megvalósulásának függvényében visszacsatol a megvalósítás folyamatába. A monitoring elválaszthatatlan a kontrolling fogalmától, amely a monitoring eredményeit felhasználva, szükség szerint és tervezett módon a stratégia megvalósítási folyamataiba, vagy magába a stratégiába avatkozik be. Vizsgálja a már elért hatást és a kívánt hatás elérése érdekében alkalmazott eljárásokat és módszereket, szükség esetén meghatározza a tervszerű időbeli, pénzügyi és fizikai megvalósítás érdekében szükséges beavatkozásokat, valamint kétévente a külső, belső tényezők tükrében a dokumentum felülvizsgálatának lehetőségét. A monitoring rendszerhez egy informatikai kommunikációs, adatközlő és elemző rendszer kerül kialakításra, melyen keresztül az önkormányzatok rögzíthetik és továbbíthatják a szükséges adatokat a hatékony és eredményes monitoring érdekében.

Javaslat a negatív környezeti-egészségügyi hatások mérséklésére, pozitív környezeti hatások erősítésére
A zöldinfrastruktúra fejlesztése kiemelt szerepet játszik a városi környezetszennyezés mérséklésében. A városokban létrehozott parkok, fasorok, zöldtetők és egyéb növényzettel borított felületek nem csupán esztétikai értéket képviselnek, hanem aktívan hozzájárulnak a levegő minőségének javításához is. A növények levelei és szárai megkötik a levegőben szálló port és egyéb szennyező anyagokat, így csökkentik a légszennyezést. Emellett a zöldfelületek jelentős mértékben képesek elnyelni a városi zajokat, mivel a növényzet természetes hangelnyelőként működik. A növényzet gyökérzete pedig segít a talaj stabilizálásában, csökkentve ezzel a rezgésterhelést, amelyet például a közlekedés vagy ipari tevékenységek okoznak. A barnamezős területek rehabilitációja szintén fontos lépés a környezeti terhelés csökkentésében. Ezek a korábban ipari vagy kereskedelmi célra használt, elhagyott területek gyakran szennyezettek, így helyreállításuk során elsődleges feladat a talaj és a felszín alatti vizek megtisztítása. A szennyező

anyagok eltávolítása után ezek a területek új funkciót kaphatnak, például zöldfelületekké, közösségi terekké vagy lakóövezetté alakulhatnak, ami tovább javítja a városi környezet minőségét, csökkenti a hőszigethatást, és hozzájárul a levegő tisztaságához.
A természetvédelmi intézkedések, mint például a védett területek kijelölése, az élőhelyek helyreállítása vagy a biodiverzitás megőrzése, közvetetten, de jelentősen hozzájárulnak a környezetszennyezés mérsékléséhez. Az egészséges ökoszisztémák képesek természetes módon lebontani vagy megkötni a szennyező anyagokat, legyen szó levegő-, víz- vagy talajszennyezésről. A természetes élőhelyek megőrzése emellett csökkenti a városi terjeszkedés nyomását, így kevesebb új területet kell beépíteni, ami tovább mérsékli a környezeti terhelést.
A közlekedési, ipari és lakossági környezetszennyezés mérséklése komplex intézkedéseket igényel. A közlekedésből származó károsanyag-kibocsátás csökkenthető a tömegközlekedés fejlesztésével, a kerékpáros és gyalogos közlekedés ösztönzésével, valamint az elektromos járművek elterjesztésével. Az ipari szennyezés mérséklése korszerű technológiák, szűrőrendszerek és szigorúbb kibocsátási normák bevezetésével érhető el. A lakossági szennyezés csökkentésében fontos szerepet játszik az energiahatékony fűtési rendszerek alkalmazása, a tudatos víz- és energiahasználat, valamint a hulladék megfelelő kezelése.
A közintézmények energetikai megújítása, például iskolák, kórházak vagy hivatalok korszerűsítése, jelentősen hozzájárul a környezeti terhelés csökkentéséhez. Az épületek szigetelése, a korszerű fűtési és hűtési rendszerek, valamint a megújuló energiaforrások alkalmazása révén csökken az energiafelhasználás, ezáltal kevesebb károsanyag kerül a levegőbe. Az ilyen beruházások nemcsak a környezetet védik, hanem hosszú távon gazdasági megtakarítást is eredményeznek.
A hulladékhasznosítás ösztönzése szintén kulcsfontosságú a környezetszennyezés mérséklésében. A szelektív hulladékgyűjtés, az újrahasznosítás és a komposztálás révén csökken a lerakókba kerülő hulladék mennyisége, ami mérsékli a talaj- és vízszennyezést, valamint a levegőbe jutó káros gázok, például a metán kibocsátását. Az újrahasznosított anyagok felhasználása csökkenti az ipari termelés nyersanyagigényét, így kevesebb energia és erőforrás szükséges az előállításhoz.
A környezetmonitoring fejlesztése lehetővé teszi a környezeti állapot folyamatos nyomon követését. A modern mérőeszközök és adatgyűjtő rendszerek segítségével pontos képet kaphatunk a levegő, a víz és a talaj minőségéről, valamint a zaj- és rezgésterhelés mértékéről. Ez lehetővé teszi a gyors beavatkozást szennyezés esetén, és támogatja a hosszú távú környezetvédelmi tervezést. A lakosság tájékoztatása révén pedig növelhető a környezettudatosság, ami elengedhetetlen a fenntartható fejlődéshez.

Javaslat a negatív társadalmi hatások mérséklésére, pozitív társadalmi hatások erősítésére

Népesség területi elhelyezkedése

A térség vonzerejének köszönhetően a térségben a népesség további bővülése várható, a településeken egyre nagyobb problémát fog jelenteni a beköltözők és az „őslakosok” közötti feszültségek, melyet lokális szinten mindenképpen kezelni kell. Erre tett kísérletet a helyi önazonosság védelméről szóló törvény, azonban fontos a lakosság bevonása a település életét érintő döntésekbe. Emellett közösség élményformáló események szervezésével mérsékelhetők a társadalmi feszültségek, melyek identitásképző erővel is bírnak és hozzájárulnak a térség népességmegtartó-képességéhez.
Szintén a bővüléssel függ össze a beépítettség növekedése, melyet a magyar építészetről szóló törvény korlátozással kezel. Konfliktusforrást jelenthez a lakóövezetek melletti gazdasági övezetek kijelölése, ezt az önkormányzatoknak adminisztratív eszközökkel kell kezelnie.

Népesség életminősége, egészségi állapota, szociális helyzete

A Budapesti Agglomeráció TFK és Program megvalósítása során kiemelt figyelmet kell fordítani a lehetséges negatív társadalmi hatások kezelésére. A humán szolgáltatások fejlesztését célzó beavatkozásokkal a cél, hogy azok valóban hozzájáruljanak a társadalmi kohézió erősítéséhez, és ne mélyítsék tovább a meglévő egyenlőtlenségeket vagy feszültségeket. A különféle célcsoportokat kiszolgáló egészségügyi szolgáltatások közül a magánellátás a fizetőképes kereslet erősödése miatt nagyobb hangsúlyt kaphat, míg azok a közszolgáltatásból elszívják a munkaerőt. Ez ronthatja a kevésbé tehetős népesség életminőségét. Fontos figyelmet fordítani arra, hogy a szolgáltatásfejlesztés ne csak bizonyos társadalmi csoportokat érjen el, mivel ez a társadalmi kirekesztés és szegregáció erősödéséhez vezethet.
A területi különbségek konzerválása reális veszély, ha a hangsúlyok nem helyeződnek át a kevéssé fejlett agglomerációs szektorokra. Fontos, hogy az életminőséget befolyásoló intézkedések hangsúlyosabban jelentkezenek a kevéssé prosperáló agglomerációs zónákban, mivel a felzárkózásnak ez az egyik feltétele. A támogatási források elosztását területi kiegyenlítő mechanizmusokkal és objektív szempontok alapján kialakított döntéshozatali folyamatokkal szükséges biztosítani.

Társadalmi kohézió
Az esetleges polarizációt erősítő fejlesztések, valamint piaci folyamatok negatív hatásának mérséklése érdekében szükséges inkluzív és célzott programok megvalósítása, amelyek kifejezetten a hátrányos helyzetű, kisebbségi és perifériás közösségek bevonását biztosítják. Ez növeli az intézkedések elfogadottságát és a társadalmi beágyazottságot is.
A program által ambicionált intenzív gazdasági beavatkozások nem egyformán érintenek minden társadalmi csoportot – várható negatív hatás a kevéssé versenyképes tudással rendelkezők további leszakadása. Fontos, hogy általában a szociális ellátórendszer megerősítésre kerüljön, valamint olyan ösztönzők és lehetőségek kerüljenek bevezetésre/megerősítésre (pl. képzések), ami elősegíti az önsegítő folyamatokat a leszakadó társadalmi csoportokon belül.

Helyi kultúra fejlődése
A mobilitást elősegítő közeledési kapcsolatok és a digitális kultúra erősítése (digitális írástudás fejlesztése minden célcsoportban) negatívan hathat a helyi kultúra és identitás erősítését célzó beavatkozások ambícióira. A tervezett mobilitást érintő fejlesztések Budapest kulturális kínálatának gyors / hatékonyabb elérését támogatják, ami negatív hatásként elvonhatja a kultúrafogyasztókat a helyi lehetőségektől – ezzel veszélyeztetve azok fenntarthatóságát.

A szabadidő eltöltése, a rekreáció területi feltételei
Az agglomerációs gyűrűben a Budapestről kiáramló rekreációs turizmust gyakran a települések számára főleg negatív jelenségnek tekintik, amelynek pozitív hozadékai csekélyek. Helyi szinten számos esetben konfliktusforrást jelentenek a rendezvények és a térségbe érkező turisták, melyek zajterhelést, szeméttermelést eredményeznek. A konfliktusok feloldása érdekében a lakosság és az érintett szereplők bevonása szükséges a tervezésbe és a megvalósításba: településfejlesztésre vonatkozó igények felmérésében és a döntéshozatal előkészítésében is szerepet kell szánni a részvételi demokráciának, emellett civil szerveződés elősegítése, helyi lakosság számára kedvezményeket biztosító rendszer kidolgozása, a turizmusból befolyt összegek lakossági igényeknek megfelelő felhasználása.

Javaslat a negatív gazdasági hatások mérséklésére, pozitív gazdasági hatások erősítésére
Kiemelt jelentőségű negatív gazdasági hatás nem azonosítható, tekintettel arra, hogy az intézkedéscsoportok a lakosság életminőségének javítását, a térség versenyképességének növelését

célozzák. Az intézkedéscsoportok megvalósításának gazdasági aspektusai is vannak, így kiemelt figyelmet kell fordítani projektszemlélet alkalmazására, az alapos tervezésre, a megvalósítás pénzügyi és időbeli ütemezésére, a megvalósítás során a gazdaságosságra az eredményesség megtartása mellett és az utólagos nyomonkövetésre az esetleges problémák megelőzése a megfelelő lépések megtétele érdekében. Fontos továbbá a forrásallokáció kialakítása során területi kiegyenlítődés céljának szem előtt tartása és a szubszidiaritás elvének megőrzése.

Javaslatok környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú előírásokra, külső feltételekre
A Budapesti Agglomeráció településeinek szoros egyeztető és adminisztratív együttműködése jelentheti a kulcsot a Koncepció és a Stratégia sikeres megvalósításához. A Budapesti Agglomeráció lehatárolását meghatározó jellemzők és folyamatok mára az Agglomerációs törvényben meghatározott településeken (81) túlterjednek, a vonzáskörzet területe és a települések száma is jóval nagyobb. A Budapesti Agglomeráció jelenlegi lehatárolása jóval kisebb, mint a funkcionális várostérség (FVT), ami a tényleges várostérségi problémák statisztikai értékelése és intézményi kezelhetősége szempontjából lehet problematikus. Javasolt a Budapesti Agglomeráció térségi lehatárolásának felülvizsgálata és esetlegesen egy másodlagos térségi gyűrű lehatárolása a vonzáskörzeti jellemzőknek megfelelően. Javasolt a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről szóló 123/1997 (VII. 18.) Korm. rendelet 5. mellékletének, a védőterületek és védőidomok övezeteire vonatkozó korlátozások felülvizsgálata. Javasolt a 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet 3. mellékletének, az az árvízvédelmi levezető sávok építési követelményeinek felülvizsgálata. Javasolt rendelet alkotása a belvízzel veszélyeztetett területeken a beépítésre szánt övezeti kategóriák kezeléséről.

3.6 MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉSI TERV

Monitoring és értékelési terv

A monitoring célja, hogy elősegítse a stratégia hatékony megvalósítását, és biztosítja, hogy változó külső és belső körülmények mellett is megfelelő erőforrások álljanak rendelkezésre a megvalósításhoz. A monitoring a stratégia végrehajtásának eredményességét méri és a célok megvalósulásának függvényében visszacsatol a megvalósítás folyamatába. A monitoring elválaszthatatlan a kontrolling fogalmától, amely a monitoring eredményeit felhasználva, szükség szerint és tervezett módon a stratégia megvalósítási folyamataiba, vagy magába a stratégiába avatkozik be. Vizsgálja a már elért hatást és a kívánt hatás elérése érdekében alkalmazott eljárásokat és módszereket, szükség esetén meghatározza a tervszerű időbeli, pénzügyi és fizikai megvalósítás érdekében szükséges beavatkozásokat, valamint kétévente a külső, belső tényezők tükrében a dokumentum felülvizsgálatának lehetőségét.

A monitoringrendszer indikátorokon keresztül tud visszacsatolást adni a fejlesztésekről. Az indikátorok olyan mutatók, melyek a stratégia, a program és a projektek céljának számszerűsítésére alkalmas eredményt vagy teljesülést mérik. Három fő típusa van:

- az output mutatók (kimenet mutatók) a tevékenységre vonatkoznak (pl. megépített út hossza, a támogatott cégek száma), az erőforrások felhasználásával „automatikusan" előálló (de legalábbis várható) kimenetekre utal;
- az eredmény mutatók a program azonnali, közvetlen hatásaira vonatkoznak. A közvetlen résztvevőket, illetve igénybe vevőket érintő változásokról nyújtanak információt;
- a hatás mutatók a program olyan következményeire utalnak, amelyek a résztvevőkre gyakorolt közvetlen és azonnali hatáson túlmenően jönnek létre

Indikátor bázisérték: a tervezéskori mutató értéke. Indikátor célérték: tervezéskor kerül megállapításra, a stratégia, projekt megvalósítása révén elérni kívánt mutató értéke. Indikátor tényérték: a stratégia vagy programok végrehajtása révén ténylegesen elért mutató értéke. Projektindikátorok esetében a projekt fizikai befejezését követően mérhető.

Az indikátorok a Budapesti Agglomeráció területére vonatkoznak, ettől eltérő esetben, pl. vármegyei szintű adatok rendelkezésre állása esetén az indikátornál ez is rögzítésre kerül. Az indikátorok részletes meghatározására az Operatív Program kidolgozása során a projektek ismerete alapján kerül sor. Szükséges rögzíteni az indikátorok definícióját, az adatok mérésének és kezelésének módját és módszertanát és a mérés gyakoriságát. A stratégiai szintű projekt indikátorok teljesülését évente szükséges és elégséges vizsgálni. A projektszintű indikátorok esetében a mérőszámok forrása lehet KSH által gyűjtött és nyilvántartott statisztikai adat, primer adatfelmérésből származtatott adat, illetve az intézkedéscsoportok és intézkedések projekt szintű adataiból összesített output mutató.
Az adatok több forrásból származhatnak: a legtöbb esetben a Budapesti Agglomeráció önkormányzatai szolgáltatnak adatot akár saját nyilvántartásuk, akár a projektdokumentáció alapján. Sok esetben Központi Statisztikai Hivatal (KSH) vagy egyéb állami szerv (pl. MÁV csoport, Autóbusz szolgáltatók, OVF, stb.) került megjelölésre adatforrásként. Külső adatforrás esetén szükséges egyeztetni a szervezetekkel az adatszolgáltatás módjáról, gyakoriságáról az indikátorok számítási módszertanáról.
A monitoring rendszerhez egy informatikai kommunikációs, adatközlő és elemző rendszer kerül kialakításra, melyen keresztül az önkormányzatok rögzíthetik és továbbíthatják a szükséges adatokat a hatékony és eredményes monitoring érdekében.

A monitorig és értékelési terv a 218/ 2009. (X. 6.) Korm. rendelet 4§ alapján a koncepció hosszútávra, 14 évre, míg a program középtávra, 7 évre szól. A részletes Monitoring és értékelési terv elkészítése a források rendelkezésre állása függvényében és a forrásokhoz kapcsolódó jogszabályikörnyezet véglegesítését követően lehetséges A projektek pénzügyi és ütemezési terve ismeretében, a 2. ütemben elkészülő Operatív Program elkészítéséhez kapcsolódóan tervezhetők az indikátorok bázis- és célértékei is.

Prioritás szintű indikátorok bemutatása

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés**	
Indikátor neve	Az elkészítendő struktúraterv keretében az extenzív gazdaságfejlesztési területek vizsgálata a jövőbeli hasznosítás vagy a beépítésre nem szánt területbe való visszasorolás tekintetében.	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
ha	saját adatgyűjtés (önkormányzati adatforrás), visszacsatolás a településtervekben	eredmény
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*kb. 10000 hektár (vizsgálat)*
Célérték éve	Célérték	
2032	*kb. 10000 hektár (javaslattétel)*	

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés**	
Indikátor neve	Extenzív lakófejlesztési területek vizsgálata a jövőbeli hasznosítás vagy a beépítésre nem szánt területbe való visszasorolás tekintetében	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
ha	saját adatgyűjtés (önkormányzati adatforrás), visszacsatolás a településtervekben	eredmény
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*kb. 7500 hektár (vizsgálat)*
Célérték éve	Célérték	
2032	*kb. 7500 hektár (javaslattétel); visszasorolás kezdeményezése, kb. 900 hektár (forrás BFVT)*	

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés**	
Indikátor neve	A barnamezős területekről készülő nyilvántartás elkészültét követően az abban megjelenő agglomerációs barnamezős területek vizsgálata a jövőbeli rehabilitáció tekintetében.	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
ha	ÉKM (egyeztetés szükséges), visszacsatolás a településtervekben	eredmény
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték

évente	*2026*	adatszolgáltatás alapján
Célérték éve	Célérték	
2032	*barnamezős területek csökkenése*	

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés**	
Indikátor neve	Használatba vett lakóingatlanok száma területi egységenként	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
db	saját gyűjtés (önkormányzati adatszolgáltatás)	eredmény
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	0
Célérték éve	Célérték	
2050	*növekedés,* *Budapest: legalább 120 000* *Agglomerációs gyűrű: legfeljebb 40 000*	

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Indikátor neve	Motorizációs ráta	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
db/1000 fő	KSH, Főváros és Pest vármegye személygépkocsik száma / 1000 lakos	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2023*	*500*
Célérték éve	Célérték	
2032	*510*	

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Indikátor neve	Agglomerációs gyűrűből Budapestre ingázók száma	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
1000 fő	KSH (KSH egyeztetés szükséges)	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
ötévente	*2022*	*205*
Célérték éve	Célérték	
2032	*230*	

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Indikátor neve	Budapestről az agglomerációs gyűrűbe ingázók száma	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
1000 fő	KSH (KSH egyeztetés szükséges)	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
ötévente	*2022*	*58*
Célérték éve	Célérték	
2032	*55*	

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Indikátor neve	Közúti balesetekben elhunytak száma	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
1000 fő	KSH (KSH egyeztetés szükséges)	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2022*	*35*
Célérték éve	Célérték	
2032	*0*	

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Indikátor neve	Elégedettségi mutató a Budapesti Agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
%	saját gyűjtés felmérés alapján elégedett, nagyon elégedett aránya, közúti, közösségi, kerékpáros, gyalogos közlekedés	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*felméréssel állapítható meg*
Célérték éve	Célérték	
2032	*felméréssel becsülhető meg, elégedettek aránya 80%*	

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Indikátor neve	Közüzemi vezetékes ivóvízzel ellátott lakások aránya	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)

%	KSH, Közüzemi vezetékes ivóvízzel ellátott lakások aránya	eredmény
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2023*	*98,5%*
Célérték éve		Célérték
2032		*növekedés, 99,5%*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Indikátor neve	Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
%	KSH, Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	eredmény
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2023*	*92,8%*
Célérték éve		Célérték
2032		*növekedés, 96%*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Indikátor neve	Hálózati vízveszteség aránya	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
%	szolgáltatói adatszolgáltatás (egyeztetés szükséges)	eredmény
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*szolgáltatói adatszolgáltatás alapján állapítható meg*
Célérték éve		Célérték
2032		*csökkenés max 3% meghibásodások száma 5% alattz*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Indikátor neve	Megújuló energia részaránya	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
%	Iparági és szolgáltatói adatforrás (megj.: egyeztetést igényel)	eredmény
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	

Célérték éve	Célérték
2032	*növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Indikátor neve	Villamosenergia-, földgáz- és távhőellátási hálózati meghibásodások száma	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
db	Szolgáltatók nyilvántartása (megj.: szolgáltatói egyeztetést igényel)	eredmény
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*adatszolgáltató egyeztetés alapján állapítható meg*

Célérték éve	Célérték
2032	*adatszolgáltató egyeztetés alapján, csökkenés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Indikátor neve	Árvízzel elöntött ingatlanok száma	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
db	Saját adatgyűjtés (önkormányzati adatforrás)	eredmény
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*adatgyűjtés alapján*

Célérték éve	Célérték
2032	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, csökkenés*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Indikátor neve	Budapest és a Budapesti Agglomeráció helyezése a nemzetközi összehasonlító innovációs indexekben	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
helyezés	Word Best Cities, Arcadis Sustainable Cities Index, Innovation Cities Index százas listák helyezésének átlaga	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*(47+57+74)/3=59*

Célérték éve	Célérték

2032	*49*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Indikátor neve	Egy lakosra jutó vállalkozások által befizetett iparűzési adó összege	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
ezer Ft/fő	KSH, egy lakosra jutó HIPA-bevétel (megj.: KSH-val egyeztetést igényel, kísérleti statisztika)	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2023*	*242*
Célérték éve	Célérték	
2032	*növekedés, 20%*	

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Indikátor neve	Munkanélküliségi ráta	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
%	KSH, munkanélkülieknek a gazdaságilag aktív népességen belüli aránya	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2023*	*2,12*
Célérték éve	Célérték	
2032	*10%-os csökkenés (1,9)*	

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Indikátor neve	Egy lakosára jutó idegenforgalmi adó bevétel	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
ezer Ft/fő	saját adatgyűjtés (önkormányzati adatforrás)	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg*
Célérték éve	Célérték	
2032	*növekedés 20%*	

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Indikátor neve	A lakosság elégedettsége az oktatás, nevelés minőségével	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
%	saját adatgyűjtés (felmérés, módszertan kidolgozása a monitoringtervben)	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*felmérés alapján állapítható meg*
Célérték éve	Célérték	
2032	*felmérés alapján állapítható meg, növekedés (elégedettek és nagyon elégedettek aránya 90%)*	

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Indikátor neve	A lakosság elégedettsége az egészségügy minőségével	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
%	saját adatgyűjtés (felmérés, módszertan kidolgozása a monitoringtervben)	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*felmérés alapján állapítható meg*
Célérték éve	Célérték	
2032	*felmérés alapján állapítható meg, növekedés (elégedettek és nagyon elégedettek aránya 90%)*	

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Indikátor neve	A lakosság elégedettsége a szociális ellátások minőségével	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
%	saját adatgyűjtés (felmérés, módszertan kidolgozása a monitoringtervben)	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték

évente	*2026*	*felmérés alapján állapítható meg*
Célérték éve	Célérték	
2032	*felmérés alapján állapítható meg, növekedés (elégedettek és nagyon elégedettek aránya 90%)*	

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Indikátor neve	A lakosság elégedettsége a kulturális szolgáltatások minőségével	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
%	saját adatgyűjtés (felmérés, módszertan kidolgozása a monitoringtervben)	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*felmérés alapján állapítható meg*
Célérték éve	Célérték	
2032	*felmérés alapján állapítható meg, növekedés (elégedettek és nagyon elégedettek aránya 90%)*	

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Indikátor neve	A lakosság elégedettsége a hivatali ügyintézés minőségével	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
%	saját adatgyűjtés (felmérés, módszertan kidolgozása a monitoringtervben)	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	*felmérés alapján állapítható meg*
Célérték éve	Célérték	
2032	*felmérés alapján állapítható meg, növekedés (elégedettek és nagyon elégedettek aránya 90%)*	

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem**

Indikátor neve	Újonnan létrehozott vagy revitalizált zöld- és kékinfrastruktúra területek nagysága	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
hektár	saját adatgyűjtés (projektdokumentáció adatforrás)	output
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	0
Célérték éve	Célérték	
2032	*adatgyűjtés alapján, 1000 ha*	

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem**	
Indikátor neve	Természetvédelmi beruházással érintett területek nagysága (ha)	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
hektár	saját adatgyűjtés (projektdokumentáció)	output
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	0
Célérték éve	Célérték	
2032	*adatgyűjtés alapján, 20.000 ha*	

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem**	
Indikátor neve	A környezetvédelmi beruházásokkal érintett lakosság száma	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
ezer fő	projektdokumentáció KSH, lakosságszám és a turistaforgalom összege	hatás
Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	0
Célérték éve	Célérték	
2032	*növekedés 500*	

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem**	
Indikátor neve	Összes energiamegtakarítás az intézmények szintjén	
Indikátor mértékegysége	Adatforrás	Indikátor típusa (HEO)
kWh	saját adatgyűjtés, közintézményi adatforrás	eredmény

Mérés gyakorisága	Bázisérték éve	Bázisérték
évente	*2026*	0
Célérték éve	Célérték	
2032	*adatgyűjtés alapján, 1.000.000 MWh*	

Intézkedéscsoport szintű indikátorok bemutatása

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P1.T.1. Térségi önkormányzati összefogás és együttműködés feltételeinek kialakítása**	
Indikátor neve	Együttműködésben résztvevő szervezetek száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Együttműködésben résztvevő szervezetek száma	db	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*104*

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P1.T.2. Tudatos területhasználat és funkciókiosztás a települési szövet további szétterülésének megakadályozása érdekében**	
Indikátor neve	Az elkészítendő struktúraterv keretében az extenzív gazdaságfejlesztési területek vizsgálata a jövőbeli hasznosítás vagy a beépítésre nem szánt területbe való visszasorolás tekintetében.	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Az elkészítendő struktúraterv keretében az extenzív gazdaságfejlesztési területek vizsgálata a jövőbeli hasznosítás vagy a beépítésre nem szánt	ha	eredmény

területbe való visszasorolás tekintetében.		
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (önkormányzati adatforrás), visszacsatolás a településtervekben	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*kb. 10000 hektár (javaslattétel)*

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P1.T.2. Tudatos területhasználat és funkciókiosztás a települési szövet további szétterülésének megakadályozása érdekében**	
Indikátor neve	Extenzív lakófejlesztési területek vizsgálata a jövőbeli hasznosítás vagy a beépítésre nem szánt területbe való visszasorolás tekintetében	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Extenzív lakófejlesztési területek vizsgálata a jövőbeli hasznosítás vagy a beépítésre nem szánt területbe való visszasorolás tekintetében	ha	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (önkormányzati adatforrás), visszacsatolás a településtervekben	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*kb. 7500 hektár (javaslattétel); visszasorolás, kb. 900 hektár*

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P1.T.2. Tudatos területhasználat és funkciókiosztás a települési szövet további szétterülésének megakadályozása érdekében**

Indikátor neve	A barnamezős területekről készülő nyilvántartás elkészültét követően az abban megjelenő agglomerációs barnamezős területek vizsgálata a jövőbeli rehabilitáció tekintetében.	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A barnamezős területekről készülő nyilvántartás elkészültét követően az abban megjelenő agglomerációs barnamezős területek vizsgálata a jövőbeli rehabilitáció tekintetében.	ha	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
ÉKM (egyeztetés alapján), visszacsatolás a településtervekben	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltatás alapján	*2032*	*barnamezős területek csökkenése*

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P1.T.3. A települési épített környezet alakítása és védelme**	
Indikátor neve	Használatba vett lakásegységek száma területi egységenként	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Használatba vett lakóingatlanok száma területi egységenként	db	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (önkormányzati adatszolgáltatás)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2050*	*Budapesten legalább 120 ezer, agglomerációs gyűrűben*

		legfeljebb 40 ezer 2026-2050 között.

Prioritás kódszáma és címe	**P1.T. Településszerkezet, térszerkezet, település- és térségfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P1.T.3. A települési épített környezet alakítása és védelme**	
Indikátor neve	Egy főre jutó zöldterület nagysága	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A barnamezős területekről készülő nyilvántartás elkészültét követően az abban megjelenő agglomerációs barnamezős területek vizsgálata a jövőbeli rehabilitáció tekintetében.	m^2/fő	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (önkormányzati adatforrás, projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2050*	*10%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása**	
Indikátor neve	Több közlekedési móddal való utazások aránya az agglomerációban utaskm alapon	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés	évente	*2026*

Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*40%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása**	
Indikátor neve	Kerékpáros utazások részaránya az agglomerációban utaskm alapon	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*10%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása**	
Indikátor neve	Mikromobilitási eszközzel (kivétel kerékpár) megtett utazások részaránya az agglomerációban utaskm alapon	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*10%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása**
Indikátor neve	P+R kapacitása kötött pálya mellett

Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati adatszolgáltatás, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltatás alapján	*2032*	*40%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása**	
Indikátor neve	B+R kapacitása kötött pálya mellett	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati adatszolgáltatás projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
projektdokumentáció alapján	*2032*	*80%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása**	
Indikátor neve	Vasúti utasforgalmi megállási helyek száma az agglomerációban, amelyek tágabb környezete kerékpárosbarát	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve

saját gyűjtés, önkormányzati adatszolgáltatás projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*40%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása**	
Indikátor neve	Vasúti közlekedésbe ráhordással bekapcsolt települések száma az agglomerációban	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati adatszolgáltatás projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*40%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása**	
Indikátor neve	Megfelelő kialakítású és kapacitású kerékpártárolóval ellátott buszmegállóhelyek száma az agglomerációs gyűrűben	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati	évente	*2026*

adatszolgáltatás projektdokumentáció		
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*60%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása**	
Indikátor neve	Tarifaintegráció mértéke	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	%	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati adatszolgáltatás projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*20%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.1. Intermodális közlekedési rendszer létrehozása**	
Indikátor neve	Távmunkában, home office-ban foglalkoztatottak aránya az agglomerációban	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
ingázók száma	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH (egyeztetés szükséges)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltatóval egyeztetés alapján	*2032*	*10%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**	
Indikátor neve	Kötött pályás közlekedést választók aránya az összes utazáson belül Budapest és az agglomerációs gyűrű viszonyában utaskm alapon	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés alapján	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*25%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**	
Indikátor neve	Kötött pályás közlekedést választók aránya az összes utazáson belül az agglomerációs gyűrű települései között utaskm alapon	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés alapján	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*35%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**	
Indikátor neve	Helyközi autóbusz közlekedést választók aránya az összes utazáson belül Budapest és az agglomerációs gyűrű viszonyában utaskm alapon	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés alapján	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*10%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**	
Indikátor neve	Helyközi autóbusz közlekedést választók aránya az összes utazáson belül az agglomerációs gyűrű települései között utaskm alapon	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés alapján	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*15%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**	
Indikátor neve	Menetrendszerűségi mutató az agglomerációban kötött pályás közlekedés esetén	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	%	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
MÁV csoport adatszolgáltatás	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*10%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**	
Indikátor neve	Menetrendszerűségi mutató az agglomerációban helyközi autóbusz közlekedés esetén	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	%	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
Autóbusz szolgáltatók adatszolgáltatása	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*10%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**	
Indikátor neve	Vasúti kocsik átlagéletkora az agglomerációban	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	év	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
MÁV csoport adatszolgáltatás	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*20%-os csökkenés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**	
Indikátor neve	Helyközi autóbuszok átlagéletkora az agglomerációban	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	év	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
Autóbusz szolgáltatók adatszolgáltatása	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*10%-os csökkenés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**

Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**	
Indikátor neve	Férőhelykm az agglomeráció területén kötött pályás közlekedésben	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	millió km	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
MÁV csoport adatszolgáltatás	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*20%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**	
Indikátor neve	Férőhelykm az agglomeráció területén helyközi autóbusz közlekedésben	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	millió utas km	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
Autóbusz szolgáltatók adatszolgáltatása	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*10%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**

Indikátor neve	Utaskm az agglomeráció területén kötött pályás közlekedésben	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	millió utas km	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
MÁV csoport adatszolgáltatás	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*35%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.2. Versenyképes közösségi közlekedés megteremtése**	
Indikátor neve	Utaskm az agglomeráció területén helyközi autóbusz közlekedésben	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	millió utas km	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
Autóbusz szolgáltatók adatszolgáltatása	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*20%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések**	
Indikátor neve	Egyéni gépjármű közlekedést választók aránya az összes utazáson belül Budapest és az agglomerációs gyűrű viszonyában utaskm alapon	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
ingázók száma	%	hatás

Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*15%-os csökkenés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések**	
Indikátor neve	Egyéni gépjármű közlekedést választók aránya az összes utazáson belül az agglomerációs gyűrű települései között utaskm alapon	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
ingázók száma	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*10%-os csökkenés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések**	
Indikátor neve	Legalább hetente kerékpározók aránya	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
ingázók száma	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*25%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések**

Indikátor neve	Közúti torlódásokban eltöltött idő az agglomerációs gyűrűben	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
ingázók száma	perc	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, navigációs szoftver adatkérés	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*10%-os csökkenés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések**	
Indikátor neve	Közúti torlódásokban eltöltött idő Budapesten	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
ingázók száma	perc	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, navigációs szoftver adatkérés	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*10%-os csökkenés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések**	
Indikátor neve	Lakott területen átvezető tranzit útvonalak hossza	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
ingázók száma	km	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
Magyar Közút, Budapest Közút	évente	*prioritás megvalósításának megkezdésének éve*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték

adatgyűjtés alapján	*2032*	*5%-os csökkenés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések**	
Indikátor neve	Kerékpárforgalmi létesítménnyel összekötött települések száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés, projektdokumentáció	évente	*2025*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
21	*2032*	*45*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.3. Egyéni közlekedést segítő infrastrukturális fejlesztések**	
Indikátor neve	Kerékpárforgalmi főhálózati elemek hossza	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	km	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
Kenyi, saját gyűjtés, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*15%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**	
Indikátor neve	Elégedettségi mutató az agglomeráció élhetőségével kapcsolatban	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Elégedettségi mutató az agglomeráció közlekedésével kapcsolatban	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, felmérés	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*20%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**	
Indikátor neve	Közúti balesetekben érintett gyalogosok száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közúti balesetekben elhunytak száma az agglomerációban az adott évben	ezer fő	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH	évente	*2022*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
57	*2032*	*28*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**
Indikátor neve	Közúti balesetekben érintett kerékpárosok száma

Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közúti balesetekben elhunytak száma az agglomerációban az adott évben	fő	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH	évente	*2022*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
54	*2032*	*27*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**	
Indikátor neve	Közúti balesetekben érintett gyalogos vagy kerékpáros gyerekek száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közúti balesetekben elhunytak száma az agglomerációban az adott évben	fő	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH	évente	*2024*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*50%-os csökkenés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**	
Indikátor neve	Forgalomcsillapított övezetekbe bevont utcák hossza	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közúti balesetekben elhunytak száma az agglomerációban az adott évben	km	output

Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati adatforrás, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*50%-os növekedés a bázisértékhez képest*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**	
Indikátor neve	Iskolai mobilitási terv jellegű programba bevont oktatási intézmények száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közúti balesetekben elhunytak száma az agglomerációban az adott évben	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati adatforrás, projektdokumentáció	évente	*2024*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*20*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**	
Indikátor neve	Azon települések száma, ahol működik bici- vagy pedibusz szolgáltatás	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közúti balesetekben elhunytak száma az agglomerációban az adott évben	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve

saját gyűjtés, önkormányzati adatforrás, projektdokumentáció	évente	*2024*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
7	*2032*	*21*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**	
Indikátor neve	Megújult önkormányzati közutak hossza	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	km	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati adatforrás, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*800*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**	
Indikátor neve	Megújult országos közutak hossza	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	km	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, Magyar Közút, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*500*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**	
Indikátor neve	Elektromos gépjárművek aránya	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	%	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH, egyeztetés szükséges	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*+100%*

Prioritás kódszáma és címe	**P2.K. Közlekedésfejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P2.K.4. Megfelelő szolgáltatást nyújtó közlekedési rendszer**	
Indikátor neve	Közszolgáltatásban üzemeltetett járműállományban az elektromos gépjárművek aránya	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	%	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
önkormányzati adatforrás	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltatás alapján	*2032*	*+150%*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.1. Ivóvízellátás**	
Indikátor neve	Közüzemi vezetékes ivóvízzel ellátott lakások aránya	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közüzemi vezetékes ivóvízzel ellátott lakások aránya	%	eredmény

Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH, Közüzemi vezetékes ivóvízzel ellátott lakások aránya	évente	*2023*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
98,5%	*2032*	*növekedés, 99,5%*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.1. Ivóvízellátás**	
Indikátor neve	Ivóvízellátási korlátozások hossza	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Hálózati vízveszteség aránya	nap/év	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (szolgáltatói, önkormányzati adatforrás)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
felmérés alapján	*2032*	*felmérés alapján állapítható meg, csökkenés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.1. Ivóvízellátás**	
Indikátor neve	Nem ivóvíz minőségű vízhálózatból fedezett vízhasználat aránya	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	%	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (vízi közműszolgáltatók)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*adatszolgáltató egyeztetés alapján állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.1. Ivóvízellátás**	
Indikátor neve	Hálózati vízveszteség aránya	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Hálózati vízveszteség aránya	%	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
szolgáltatói adatforrás (megj.:egyeztetést igényel)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltatás alapján állapítható meg	*2032*	*csökkenés, max 3% meghibásodások száma 5% alatt*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.2. Szennyvízkezelés**	
Indikátor neve	Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	%	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH, Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	évente	*2023*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
92,8%	*2032*	*növekedés, 96%*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.2. Szennyvízkezelés**

Indikátor neve	Újonnan épített közcsatorna-hálózat hossza	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	km	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját adatgyűjtés (projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*növekedés 500 km*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.2. Szennyvízkezelés**	
Indikátor neve	Fejlesztéssel érintett közcsatorna-hálózat hossza	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	km	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját adatgyűjtés (projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*operatív program készítése során állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.2. Szennyvízkezelés**	
Indikátor neve	Szennyvíztisztító telepek tisztítási hatásfoka	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	%	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve

saját adatgyűjtés (szennyvíztisztító telepek adatszolgáltatása projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*adatszolgáltató egyeztetés alapján állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.2. Szennyvízkezelés**	
Indikátor neve	Szennyvíztisztító telepek tisztítási kapacitása	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	%	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját adatgyűjtés (szennyvíztisztító telepek adatszolgáltatása, projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*adatszolgáltató egyeztetés alapján állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.2. Szennyvízkezelés**	
Indikátor neve	Kezeletlen szennyvíz kibocsátás mennyisége	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	m^3	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve

KSH kezeletlen szennyvíz mennyisége (megj.: KSH-val egyeztetni indokolt)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*adatszolgáltató egyeztetés alapján állapítható meg, csökkenés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.2. Szennyvízkezelés**	
Indikátor neve	Helyi szikkasztással érintett ingatlanok száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások aránya	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, 379/2015. (XII. 8.) Korm. rendelet Településsoros jegyzék, OVF vagy önkormányzati adatforrás, illetve projektdokumentáció	évente	*2023*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján, 92,8% csatlakozó	*2032*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, csökkenés, 96% csatlakozó*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.3. Csapadékvíz-gazdálkodás**	
Indikátor neve	Elválasztott csapadékvíz elvezető hálózat hossza	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	km	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve

saját gyűjtés (önkormányzat, projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*operatív program készítése során állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.3. Csapadékvíz-gazdálkodás**	
Indikátor neve	Vízelöntéssel veszélyeztetett ingatlanok száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	db	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (önkormányzati adatforrás)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, csökkenés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.3. Csapadékvíz-gazdálkodás**	
Indikátor neve	Karbantartott csapadékvízelvezető hálózat hossza	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
n.r.	km	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*operatív program készítése során állapítható meg, csökkenés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.4. Energiarendszerek fejlesztése**	
Indikátor neve	Beépített kapacitás teljesítménye	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Hálózati meghibásodások száma	MW	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*operatív program készítése során állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.4. Energiarendszerek fejlesztése**	
Indikátor neve	Geotermikus kapacitás teljesítménye	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Hálózati meghibásodások száma	MW	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*operatív program készítése során állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.4. Energiarendszerek fejlesztése**

Indikátor neve	Szélenergia kapacitás teljesítménye	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Hálózati meghibásodások száma	MW	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*operatív program készítése során állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.4. Energiarendszerek fejlesztése**	
Indikátor neve	Telepített háztartási fotovillamos (PV) rendszerek száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Hálózati meghibásodások száma	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*operatív program készítése során állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.5. Árvízvédelem**	
Indikátor neve	Fejlesztett árvízi védvonal hossza	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Árvízzel elöntött ingatlanok száma (db)	km	output

Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*operatív program készítése során állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.5. Árvízvédelem**	
Indikátor neve	Hullámtéri konfliktusos építési ügyek	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Árvízzel elöntött ingatlanok száma (db)	db	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (önkormányzati adatforrás)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, csökkenés*

Prioritás kódszáma és címe	**P3.I. Közmű, vízi és energiaellátás fejlesztés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P3.I.5. Árvízvédelem**	
Indikátor neve	Belvízzel veszélyeztetett beépítésre szánt terület nagysága	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Árvízzel elöntött ingatlanok száma (db)	ha	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés OVF Pálfai index alapján, önkormányzati adatszolgáltatás	évente	*2026*

Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, csökkenés*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.1. Versenyképes, tudásalapú, innovatív ipar és szolgáltatások**	
Indikátor neve	Budapest és a Budapesti Agglomeráció helyezése a nemzetközi összehasonlító innovációs indexekben	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Budapest és a Budapesti Agglomeráció helyezése a nemzetközi összehasonlító innovációs indexekben	helyezés	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés Word Best Cities, Arcadis Sustainable Cities Index, Innovation Cities Index százas listák helyezésének átlaga	évente	*2025*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
59	*2032*	*49*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.1. Versenyképes, tudásalapú, innovatív ipar és szolgáltatások**	
Indikátor neve	Budapest és Pest vármegye bruttó hazai terméke (GDP)	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Budapest és a Budapesti Agglomeráció helyezése a nemzetközi összehasonlító innovációs indexekben	milliárd Ft	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve

KSH, Budapest + Pest vármegye értékei GDP	évente	*2023*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
37 667	*2032*	*növekedés 20%*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.1. Versenyképes, tudásalapú, innovatív ipar és szolgáltatások**	
Indikátor neve	Nemzetgazdasági beruházások teljesítményértéke	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Budapest és a Budapesti Agglomeráció helyezése a nemzetközi összehasonlító innovációs indexekben	milliárd Ft	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH, Budapest + Pest vármegye értékei Nemzetgazdasági beruházások teljesítményértéke összesen	évente	*2023*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
4 887	*2032*	*növekedés 20%*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.1. Versenyképes, tudásalapú, innovatív ipar és szolgáltatások**	
Indikátor neve	Külföldi közvetlentőke-befektetések értéke	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Budapest és a Budapesti Agglomeráció helyezése a nemzetközi összehasonlító innovációs indexekben	milliárd Ft	hatás

Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH, Budapest + Pest vármegye értékei Külföldi közvetlentőke-befektetések nettó tartozás állomány	évente	*2024*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
24 689	*2032*	*növekedés 20%*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.1. Versenyképes, tudásalapú, innovatív ipar és szolgáltatások**	
Indikátor neve	Kutató-fejlesztő helyek tényleges, állományi K+F-létszáma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Budapest és a Budapesti Agglomeráció helyezése a nemzetközi összehasonlító innovációs indexekben	fő	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH, Budapest + Pest vármegye értékei Kutató-fejlesztő helyek tényleges, állományi K+F-létszáma	évente	*2024*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
48 553	*2032*	*növekedés 7%*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.2. KKV fejlesztés az agglomerációs gyűrűben**	
Indikátor neve	Egy lakosra jutó vállalkozások által befizetett iparűzési adó összege	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Egy lakosra jutó vállalkozások által	ezer Ft/fő	hatás

befizetett iparűzési adó összege		
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH, egy lakosra jutó HIPA-bevétel (megj.: KSH-val egyeztetést igényel	évente	*2023*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
242	*2032*	*növekedés 20%*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.3. Piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiac fejlesztések**	
Indikátor neve	Munkanélküliségi ráta	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Munkanélküliségi ráta	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH, munkanélkülieknek a gazdaságilag aktív népességen belüli aránya	évente	*2023*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
2,12%	*2032*	*10%-os csökkenés (1,9)*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.3. Piacorientált humánerőforrás és munkaerőpiac fejlesztések**	
Indikátor neve	Felsőfokú végzettséggel rendelkező álláskeresők aránya	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Munkanélküliségi ráta	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
NFSZ, álláskeresők statisztika	évente	*2023*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
24,63	*2032*	*15%-os csökkenés (21)*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.4. Fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztés a Budapesti Agglomerációban**	
Indikátor neve	Turisztikai szálláshelyek vendégforgalma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Egy lakosára jutó idegenforgalmi adó bevétel	fő	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH	évente	*2024*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
7 205 064	*2032*	*növekedés 7 640 000*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.4. Fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztés a Budapesti Agglomerációban**	
Indikátor neve	Támogatott turisztikai attrakciók látogatószáma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Egy lakosára jutó idegenforgalmi adó bevétel	fő	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, projektgazda	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*növekedés 20%-os növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.4. Fenntartható, gazdaságos és prosperáló turizmusfejlesztés a Budapesti Agglomerációban**	
Indikátor neve	Turisztikai szálláshelyeken vendégek átlagos tartózkodási ideje	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)

Egy lakosára jutó idegenforgalmi adó bevétel	vendégéjszaka	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH	évente	*2024*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
2,4	*2032*	*növekedés 3,1*

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.5. Lakásállomány bővítése a fővárosban a lakhatási válság kezelése és az agglomerációba történő lakosságkiáramlás fékezése céljából**	
Indikátor neve	Rövid távú lakáscélra kiadott lakások száma Budapesten	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Egy lakosára jutó idegenforgalmi adó bevétel	db	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
MNB Lakáspiaci Jelentés (egyeztetés szükséges)	5 évente	*2024*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
12 000	*2050*	stagnálás, 12 000

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.5. Lakásállomány bővítése a fővárosban a lakhatási válság kezelése és az agglomerációba történő lakosságkiáramlás fékezése céljából**	
Indikátor neve	Kereskedelmi szálláshelyek vendégágy-száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Egy lakosára jutó idegenforgalmi adó bevétel	db	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH	évente	*2024*

Bázisérték	Célérték éve	Célérték
75 000	*2050*	125 000

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.5. Lakásállomány bővítése a fővárosban a lakhatási válság kezelése és az agglomerációba történő lakosságkiáramlás fékezése céljából**	
Indikátor neve	Lakóingatlanok szolgáltatási, kereskedelmi és irodai célú hasznosítás aránya	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
-	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
MNB Lakáspiaci jelentés (egyeztetés szükséges)	5 évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
	2050	legfeljebb 4%pont növekedés

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.5. Lakásállomány bővítése a fővárosban a lakhatási válság kezelése és az agglomerációba történő lakosságkiáramlás fékezése céljából**	
Indikátor neve	Üresen álló lakásállomány reintegrációja	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
-	db	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH, Népszámlálás (egyeztetés szükséges)	5 évente	*2022*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
40 000	*2050*	0

Prioritás kódszáma és címe	**P4.G. Gazdaságfejlesztés, versenyképesség növelés**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P4.G.5. Lakásállomány bővítése a fővárosban a lakhatási válság kezelése és az agglomerációba történő lakosságkiáramlás fékezése céljából**

Indikátor neve	Lakóegységek számának bővítése Budapesten	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
-	db	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH (egyeztetés szükséges)	5 évente	*2022*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
970 000	*2050*	1 050 000

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.1. A települési szerepkörnek megfelelő oktatási és nevelési intézményi kapacitások (infrastruktúra és humán erőforrás) és szolgáltatásformák biztosítása a Budapesti Agglomerációban**	
Indikátor neve	Megújult vagy újonnan létrehozott sport infrastruktúrák száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.1. A települési szerepkörnek megfelelő oktatási és nevelési intézményi kapacitások (infrastruktúra és humán erőforrás) és szolgáltatásformák biztosítása a Budapesti Agglomerációban**	
Indikátor neve	Smart épületirányítási rendszer által működtetett oktatási és nevelési intézmények száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)

A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.1. A települési szerepkörnek megfelelő oktatási és nevelési intézményi kapacitások (infrastruktúra és humán erőforrás) és szolgáltatásformák biztosítása a Budapesti Agglomerációban**	
Indikátor neve	Szolgáltatás tervezés módszertanát alkalmazó oktatási és nevelési intézmények száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, projektdokumentáció résztvevő szervezetek száma	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.1. A települési szerepkörnek megfelelő oktatási és nevelési intézményi kapacitások (infrastruktúra és humán erőforrás) és szolgáltatásformák biztosítása a Budapesti Agglomerációban**
Indikátor neve	Esélyegyenlőséget támogató akciók, programok száma az oktatási és nevelési intézményekben

Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.1. A települési szerepkörnek megfelelő oktatási és nevelési intézményi kapacitások (infrastruktúra és humán erőforrás) és szolgáltatásformák biztosítása a Budapesti Agglomerációban**	
Indikátor neve	Drogprevenciós események száma az oktatási és nevelési intézményekben	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával**
Indikátor neve	Tartósan betöltetlen háziorvosi praxisok aránya az összes praxis viszonylatában

Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, OKFŐ Alapellátási Igazgatóság, Tájékoztató a tartósan betöltetlen háziorvosi körzetekről	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
operatív program készítése során állapítható meg	*2032*	*csökkenés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával**	
Indikátor neve	Tartósan betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok aránya az összes praxis viszonylatában	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	%	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, OKFŐ Alapellátási Igazgatóság, Tájékoztató a tartósan betöltetlen háziorvosi körzetekről	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték

	2032	*csökkenés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával**	
Indikátor neve	Telemedicina eszközrendszerével kezelt esetek száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	eset	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, NEAK, egyeztetést igényel	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*adatszolgáltató egyeztetés alapján, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával**	
Indikátor neve	Felújított és modernizált háziorvosi rendelők száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték

0	*2032*	*növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával**	
Indikátor neve	Szűrővizsgálatokon résztvevők a teljes népesség arányában	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	fő	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH, egyeztetés szükséges	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	*adatszolgáltató egyeztetés alapján állapítható meg, csökkenés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával**	
Indikátor neve	Az agglomeráció területén elérhető kórházi ágyak száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
NEAK, kórházi ágyszámkimutatás Bp és Pest vármegye	évente	*2024*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték

18211+3027=21 238	*2032*	*2% növekedés, figyelembe véve a tartózkodási idő rövidítését*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával**	
Indikátor neve	Sürgősségi ellátási pontok száma agglomeráció területén	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
Országos Mentőszolgálat, sürgősségi beutalás rendje, Budapest és Pest vármegye	évente	*2025*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
13	*2032*	*növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.2. Az egészségügyi ellátórendszer kapacitásainak megerősítése, az agglomeráción belüli területi anomáliák, aránytalanságok minimalizálásával**	
Indikátor neve	Egynapos sebészeti ellátást biztosító helyek száma az agglomerációban	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
NEAK, Fekvőbeteg szakellátás minőségi indikátorai, Budapest és Pest vármegye	évente	*2025*

Bázisérték	Célérték éve	Célérték
33+13=46	*2032*	*növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.3. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása**	
Indikátor neve	Bölcsődék kapacitáskihasználtsága	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	%	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH, bölcsődei férőhelyek kihasználtsága	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
	2032	*növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.3. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása**	
Indikátor neve	Intézményfenntartó társulások száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati adatforrás	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*adatgyűjtés alapján növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.3. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása**

Indikátor neve	Otthonukban gondozottak száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	fő	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati adatforrás	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.3. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása**	
Indikátor neve	Bentlakásos, nem közfinanszírozott férőhelyek száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati adatforrás	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.3. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása**	
Indikátor neve	Tartós és átmeneti bentlakásos intézmények férőhelyek kihasználtsága	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)

A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	%	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
KSH	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
	2032	*növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.3. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés feltételrendszerének területileg kiegyensúlyozott és társadalmi trendekhez igazodó biztosítása**	
Indikátor neve	Intézményrendszerben regisztrált ellátott hajléktalanok száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	fő	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
Hajléktalanellátás intézményi adatforrás	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatszolgáltató egyeztetés alapján	*2032*	adatszolgáltató egyeztetés alapján *, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.4 A kulturális és kreatív tevékenységeket, valamint a térségi identitásépítést támogató akciók és fejlesztések**	
Indikátor neve	Múzeumok és kiállítások látogatószáma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	fő	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati, intézményi adatforrás	évente	*2026*

Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.5 Települési önkormányzatok és polgármesteri hivatalaik működési hatékonyságának növelése**	
Indikátor neve	Teljes mértékben elektronikus úton folytatható ügytípusok belső aránya	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	%	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati, adatforrás	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.5 Települési önkormányzatok és polgármesteri hivatalaik működési hatékonyságának növelése**	
Indikátor neve	On-line elindítható ügytípusok száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	db	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati, adatforrás	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**

Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.5 Települési önkormányzatok és polgármesteri hivatalaik működési hatékonyságának növelése**	
Indikátor neve	Önkormányzati épületállomány részben vagy egészben energetikai rendszerben való működtetése a 81 települési és 23 kerületi önkormányzat arányában	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	d%	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati, adatforrás, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, növekedés*

Prioritás kódszáma és címe	**P5.H. Humán infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztése**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P5.H.5 Települési önkormányzatok és polgármesteri hivatalaik működési hatékonyságának növelése**	
Indikátor neve	Települési szintű adatmenedzsment központok megléte az önkormányzatoknál a 81 települési és 23 kerületi önkormányzat arányában	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A lakosság elégedettsége a humán közszolgáltatások minőségével	%	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, önkormányzati, adatforrás, projektdokumentáció	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
adatgyűjtés alapján	*2032*	*adatgyűjtés alapján állapítható meg, növekedés (104)*

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P6.Z.1. Természet- és tájvédelem, zöldfelületek**	
Indikátor neve	Újonnan létrehozott vagy revitalizált zöld- és kékinfrastruktúra területek nagysága (ha)	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Újonnan létrehozott vagy revitalizált zöld- és kékinfrastruktúra területek összes nagysága	ha	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*1000 ha*

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P6.Z.1. Természet- és tájvédelem, zöldfelületek**	
Indikátor neve	Városi erdők klímavédelmi funkcióinak erősítésével érintett területnagyság	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Újonnan létrehozott vagy revitalizált zöld- és kékinfrastruktúra területek összes nagysága	ha	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés (projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*15.000 ha*

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem**
Intézkedéscsoport neve, száma	**P6.Z.1. Természet- és tájvédelem, zöldfelületek**

Indikátor neve	A rehabilitált talaj és rekultivált tájsebek kiterjedése	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Újonnan létrehozott vagy revitalizált zöld- és kékinfrastruktúra területek összes nagysága (ha)	ha	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*1000 ha*

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P6.Z.1. Természet- és tájvédelem, zöldfelületek**	
Indikátor neve	A természetvédelmi beavatkozással érintett terület nagysága	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
Természetvédelmi beruházással érintett terület nagysága (ha)	ha	output
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját adatgyűjtés (projektdokumentáció)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*20.000 ha*

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P6.Z.2. Környezet- és klímavédelem**	
Indikátor neve	Közlekedési zajvédelemben részesült lakosság száma (fő)	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A környezetvédelmi beruházásokkal érintett lakosság száma	fő	hatás

Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját adatgyűjtés, KSH lakosságszám az érintett településeken	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*1.000.000 fő*

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P6.Z.2. Környezet- és klímavédelem**	
Indikátor neve	Klímaváltozás negatív hatásainak mérséklését élvező lakosság száma	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A környezetvédelmi beruházásokkal érintett lakosság száma	fő	hatás
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját gyűjtés, KSH lakosságszám az érintett településeken	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték
0	*2032*	*1.000.000 fő*

Prioritás kódszáma és címe	**P6.Z. Környezeti fenntarthatóság, zöldhálózat fejlesztés és védelem**	
Intézkedéscsoport neve, száma	**P6.Z.2. Környezet- és klímavédelem**	
Indikátor neve	Hasznosított hulladékok mennyiségének növekedése	
Kapcsolódó prioritás indikátor	Indikátor mértékegysége	Indikátor típusa (HEO)
A környezetvédelmi beruházásokkal érintett lakosság száma	t	eredmény
Adatforrás	Mérés gyakorisága	Bázisérték éve
saját adatgyűjtés (hulladékgazdálkodói adatforrás)	évente	*2026*
Bázisérték	Célérték éve	Célérték

0	*2032*	*1000 t*